ACTA HISTORICA HUNGARICA TURICIENSIA
XXXIX. évfolyam 2. szám

Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata
2024/B

A ZÜRICHI MAGYAR TÖRTÉNELMI EGYESÜLET 129. SZ. KIADVÁNYA

ISSN 2297-7538

Zürich, Budapest, Adelaide, Athén, Bangkok, Beijing, Beregszász, Boulogne Sur Mer, Brno, Carrigmore, Csikszereda, Felsőőr, Heidelberg, Helsingborg, Honolulu, Koppenhága, Lendva, London, Pozsony, Szabadka, Vancouver

Szerkeszti
a ZMTE barátai Tudományos Tanácsa

BEKE Zoltán magánkutató beke@pobox.sk
BÉRCZI Szaniszló C. Sc. fizikus csillagász, ny. egyetemi docens, Eötvös Loránd Tudományegyetem, bercziszani@caesar.elte.hu
CSÁMPAI Ottó C. Sc. etnoszociológus, ny. habilitált egyetemi docens, Nagyszombati Egyetem, csottoster@gmail.com
DARAI Lajos C. Sc. filozófus, professzor emeritus Kodolányi János Egyetem, darailajos@gmail.com (főszerkesztő)
FRISNYÁK Sándor D. Sc. földrajztudomány, professzor emeritus, Nyíregyházi Egyetem, drfrisnyaksandor@gmail.com
GÁSPÁR Róbert mérnök, történész gasrob75@gmail.com
GEDAI István C. Sc. történész, numizmata, ny. főigazgató, Magyar Nemzeti Múzeum
HARAI Dénes C. Sc. katonapedagógus, ny. ezredes, egyetemi tanár, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, harai.denes@uni-nke.hu
HARASZTI Zsuzsanna magánkutató haraszti.zs.karolina@gmail.com
JÁVOR Miklós Ph. D. történész, író, javormiklos1@gmail.com
J. ÚJVÁRY Zsuzsanna Ph. D. történész, egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, zsujvary@gmail.com
KÖLTŐ László dr. univ. régész, mérnök, ny. múzeumigazgató Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága, koltolaszlo48@gmail.com
NYÁRI Gábor Ph. D. történész, főigazgató, Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Archívum, nyari.gabor1986@gmail.com
PANDULA Attila D. Sc. történettudomány, habilitált egyetemi docens, Eötvös Loránd Tudományegyetem, attila.pandula@gmail.com
SZEDERKÉNYI Tibor D. Sc. földtudomány, ny. egyetemi tanár, Szegedi Egyetem, Pécsi Egyetem, szedertib@gmail.com
SZEKERES István írástörténet kutató, szekeresistvan1917@gmail.com
RIHMER Aurél történész, granasztoi@yahoo.com
VIZI László Tamás Ph. D. történész, mb. rektor, Kodolányi János Egyetem, lvizi@kodolanyi.hu
ZÁHONYI András mérnök, íráskutató, azahonyi4@gmail.com

Kapcsolat kizárólag elektronikus levelezéssel. A szerkesztőség levélcíme:
zmtehu@gmail.com

Kézirat alakja: Word, 16-os lapszélesség, 12-es betű, szimpla sorköz.

TARTALOM

ÉLŐ ŐSTÖRTÉNELMÜNK 5

Cser Ferenc (Queanbeyan/Au): 6
A tudás népe 6

MAGYAR NYELVTÖRTÉNET 14

Fabó László Pál (Budapest): 15
Két etruszk felirat olvasata 15
Fabó László Pál (Budapest): 23
Megjegyzések egy naxoszi stílusú szfinx feliratához 23
Fabó László (Budapest): 25
Jelről-jelre olvasni! Egy etruszk szobor és két aranypénz feliratának olvasata 25

EGYETEMES MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET 31

Harsay Mária Magdolna (Budapest): 32
Ősi egyetemes jelképek értelmezése a magyar nyelv segítségével 32

CSALÁDTÖRTÉNET 77

Csámpai Ottó (Nyitracsehi): 78
Ki bírt nagyobb hatalommal? Az Illésházy és Esterházy nemzetség hatalma és dicsősége 78
Z. Tóth Csaba (Pécs): 92
A „Kaspar Hauser-projekt", 1812-1833 – nagyhatalmak egy kisherceg ellen 92

EMBERTUDOMÁNY 121

Z. Tóth Csaba (Pécs): 122
Hat fordítás a Rudolf Steiner-Összesből 122
Az imperializmus története és aktualitása 123
Az újratestesülés szerepe az egyes embercsoportoknál 142
Az ember, mint a világmindenség hieroglifája 150
A négy temperamentum 170
A római katolicizmus 177
Titkos társaságok, jezsuitizmus 200

MAGYAR NYELVÜNKÉRT 214

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg/CH): 215
Az ezer utáni ötödik száz nyelvleckéztetés 215
Nyelvleckéztetés, Motók 234
Szólista (a nem énekelő!) 248
Gyimóthy Gábor (Zollikerberg/Ch): 269
Száz nyelvbíráló vers 269
A nyelvbíráló „száz vers" gyűjtemény címjegyzéke 382

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg/Ch): ... 385
„Kiemelt" nyelvbíráló versek. A fekete lukak és a nyelvbíráló verseim ... **385**
A Kiemelt nyelvbíráló versek címjegyzéke ... 442
Gyimóthy Gábor (Zollikerbeg/Svájc): ... 444
A nyelv! – A nyelv! ... **444**
A nyelv! – A nyelv! – Címjegyzéke ... 477
NEMZETI NAGYJAINK ... **479**
Borsos Szabolcs (Marosvásárhely): ... 480
Szellemi forradalom volt-van a Bolyaiak városában ... **480**
Borsos Szabolcs (Marosvásárhely): ... 482
Az üdvtan filozófiai alapjai ... **482**
JELENÜNK, JÖVŐNK ... **485**
Rihmer Aurél (Budapest): ... 486
Miért butul a magyar társadalom? ... **486**
TUDOMÁNYUNK ... **508**
Cser Ferenc (Queanbeyan/Au), Darai Lajos (Kápolnásnyék): ... 509
Időrendi eszközök és emberi őstörténet ... **509**
IRODALOM ... **531**
Darai Lajos (Kápolnásnyék): ... 533
Van miről gondolkodni ... **533**
Gyimóthy Gábor (Zollikerberg/Ch): ... 598
1944 karácsonya (Megtoldott változat) ... **598**
Gyimóthy Gábor (Zollikerberg/CH): ... 602
Tarzán ... **602**
MAGYAR HÍREK ... **605**
Záhonyi András (Budapest): ... 606
Magyar tudományos események ... **606**
1. A Körösi Csoma Sándor Egyesület (Kovászna) hírei ... 606
2. Konferencia a szabírokról ... 607
3. A Herman Ottó Társaság programja ... 608
4. Hírverés ... 609
FÜGGELÉK ... **611**
E számunk szerzői ... **612**
2024-es ZMTE-előadások Budapesten ... **613**
2024-es ZMTE-előadások Budakalászon ... **615**
Kiadványjegyzék ... **617**

ÉLŐ ŐSTÖRTÉNELMÜNK

Cser Ferenc (Queanbeyan/Au):

A tudás népe

Regékből ismerjük, hogy a Földön léteztek emberek, akikre az volt a jellemző, hogy tudtak. A *tudás népe*ként váltak ismertté.

Manapság sokan, az ezotéria bűvöletében elalélva gondolnak vissza azokra az emberekre és diccsel említik, hogy micsoda ismeretek birtokában lehetett a regebeli tudás népe – akiknek a hatalmas tudása azóta elveszett. Vágyakozva sóvárognak az elveszett tudás után, gondolván, hogy annak birtokában az egész Földet uralhatnák.

Ha….

Miért érdemelhették ki azok az emberek a *tudás népe* jelzőt? Mit tudhattak, amit a környezetük csodálhatott – és nem tudhatott, fel nem foghatott? Ezzel kapcsolatban azt is meg szokás lebegtetni, hogy azok bizony idegen civilizáció emberei lehettek itt a Földön – aztán eltűntek.

A Kárpát-medence őslakóit is a *tudás népe*ként ismerik. Mitől lehettek ők a tudás népe? A régészet leletei segítenek ennek megválaszolásában.

A legrégebbi emberi tevékenység nyomát az Ukrajna nyugati részén, Kárpátalján található Királyháza (Korolevo) régészeti lelőhelyen feltárt kőeszközök jelentik, és az azokat körülvevő üledékes kőzetrétegek kormeghatározása alapján mintegy 1,4 millió évesek. A pattintott kőeszközeik, amelyek az úgynevezett olduvai kultúrára jellemzőek, vulkanikus kőzetből készült, nagyon egyszerű szerszámok az emberi technológia hajnalából.

Hogyan kell ilyen eszközöket létrehozni és mi célra kellenek ezek az eszközök?

Tudás? Igen.

A Kárpát-medence legutóbbi jégkorszak eleji népe a *homo neanderthalis* volt. Itt történt meg a keletről ide érkezők és az itteni őslakosok keveredése, a *homo neanderthalis*t felváltotta a *homo sapiens*, azaz a »bölcs, a gondolkodó ember«.

Felváltotta, vagy összeolvadtak? A mai genetikai eredmények ez utóbbit igazolják és így a *homo neanderthalis* már *homo sapiens neanderthalis*, amivel szemben a modern embert immár *homo sapiens sapiens* névvel illetik.

A modern ember faja tehát a *homo sapiens*. Legalábbis a régészet, a történelem- és élettan tudománya ide sorolja, ezzel a faj-névvel illeti.

A latin szavak jelentése: *homo*: ember, emberszabású, *sapiens*: gondolkodó, értelmes, bölcs.

Jellemzését azzal érdemelte ki, hogy a kőkorszakok során elődjével, a *homo erectus*szal szemben már társadalmat alakított, társadalomban élt. Ez azt jelenti, hogy már nem csak mechanikusan cselekedett, hanem tevékenységére a megfontoltság, a logikus gondolkozás, a cselekvés megtervezése volt jellemző. Ez különösen a Föld északibb területein való életet tett számára lehetővé, ahol csoportokban, együttesen nagy vadakra is vadászott – olyanokra, mint a medve, a mamut, a rénszarvas, vagy még a mai lőfegyverek birtokában is nehezen elejthető kőszáli kecske.

És mindezekre a korábban csak *homo neanderthalis*nak nevezett és kihalt fajnak tekintett ember is képes volt, sőt….

Pattintott kőszerszámaira, csonteszközeire a hihetetlen változatosság és célszerű kialakítás jellemző. Példaként a Bükki Istállóskői-barlang, vagy a Szeleta emberére hivatkozhatunk, ahol az eszközök kialakítása a vadászott állatok tulajdonságainak felelt meg. Különösen ez utóbbira kell tekintenünk, hiszen az a Subalyuk műveltség emberének közvetlen folytatása volt, ahol megtalált csontleletek alapján a *homo neanderthalis* élt, és aki a kőszáli kecske húsát ette. Ami az eszközeit illeti, jellemzője egy kőből készült, finom megmunkálású lándzsahegy, amely a maga módján először itt készült.

Az Istállóskői barlangnál mutatható ki az Európában később elterjedt aurignaci műveltség forrása.

Hogyan kellett elkészíteni? Igen, ez tudás.

Gondolkodó, bölcs ember – és azonnal az életét megkönnyítő műszaki megoldások, tárgyak kialakítása jellemzi. Logikusan, racionálisan gondolkozott és cselekedett.

De megemlíthetjük a görbe szarvakba illesztett apró kőpengéket is, amivel az itteni ember vörös festéket bányászott, majd az újkőkorszakban a Közel-Keleten füvet, gabonát aratott. Később, amikor a gabona bekerült a Kárpát-medencébe – merthogy nem itt őshonos – az aratása ezzel az eszközzel történhetett.

Tudás? Igen.

A jégkorszaki felmelegedése után ide érkező mezőgazdaságot a helyi népesség átvette és tovább fejlesztette. A kimerülő talaj tápanyagkészletét úgy állította helyre, hogy a kimerült földterületet elhagyta, néhány tíz km-rel odébb költözött, majd a területet benövő erdőséget a megfelelő időben fölégette, és annak hamuja vált a terület szervetlen trágyájává, és akkor visszaköltözve most itt folytatta a gabonatermesztést – miközben az elhagyott területet vetette alá ennek a módszernek.

Tudás? Igen.

Ugyancsak a Kárpát-medencéből indult el a rézöntés módszere. Az itteni Öreg-Európa-i műveltség falvaiban az égetett kerámia mellett rézöntés is folyt, rézfeldolgozás, amivel hatékonyabb földművelő és vadász eszközöket lehetett gyártani. A rézöntésnek is meg vannak a sajátos ismeretei, nem egyszerű megfelelő minőségű öntvényt előállítani.

Tudás? Igen.

A Kárpát-medencében már az időszámításunk előtti 4. évezredben bronzot is öntöttek. Rá kellett jönni arra, hogy mintegy 10% arzénnak a rézbe vitele annak önthetőségét megjavítja, jobb minőségű eszközök készíthetők így el.

Az arzént aztán az ón váltotta fel és így terjedt el Eurázsia szerte, miközben a Kárpát-medencében nem az ón, hanem az antimon lett az általánosan használt ötvöző. Az antimon-bronz minősége olyannyira jó volt, hogy a vaskorszak beköszöntését is késleltette itt a Kárpátok között.

Tudás? Igen.

A vas kohósítása sokkal magasabb hőmérsékleten történik, mint ami a réz megolvasztásához már elegendő. Az első kohósított vas még nem a vas olvadáspontja feletti hőmérsékleten történt és az így keletkezett vas szivacsos, lágy volt. Kalapálással kellett tömöríteni, de eszközök készítésére még így is mérsékelten volt alkalmas. Az első olyan kemencét, amelynek hőmérséklete meghaladta a vas olvadáspontját (1526 °C) a Tátrában találták meg.

Tudás? Igen.

Az eljárás aztán kikerült a Medencéből, hiszen az antimon-bronz még évszázadokig jobb és olcsóbb volt, mint a vas – még ha már olvasztott is.

A vasból később a képződésekor beleötvöződő szén kiégetésével készült a már fegyvernek is használható acél. Hogy hol? A Kaukázus déli részén, a hettitáknál? Lehet. Mindenesetre a több rétegből – különböző keménységű acélból – kovácsolással készült ún. damaszkuszi acél kard forrása ott volt. A Kárpát-medence fémműves kultúrái békés letelepedettek voltak, nem háborúskodtak, a fémeket nem emberölő fegyverek készítése végett öntötték.

A Medencében már a neandervölgyi ember korában megjelentek a lakott barlangok falán látható jelek, amelyeket eredetileg medvekaparásnak véltek, majd föltehetően ezek utódjaként már határozott alakú írásjelek. Ilyent lehet találni a kora bronzkor Tisza-menti településeinél föltárt égetett agyagszobrokon, de Erdélyben Tordoson és Tatárlakán is. Ez utóbbin található jelek mindegyik megtalálható a későbbi ún. Székely rovásírás jelei között.

Tudás? Igen.

Sőt, mi több, az írás már a tudás megörökítését, másoknak való továbbadását szolgálhatta.

Az írás mintegy 5 évezreddel ezelőtt innen aztán délre, a Kükládokra került és ma már el tudjuk olvasni a lineáris A írásjellel írt szövegeket, amelyek Révész Péter munkássága szerint magyarul szólalnak meg.[1]

Tudás? Igen.

A Kárpát-medence – hegyes-dombos vidékének – lakói mezőgazdaságot folytattak, amihez állattenyésztés is tartozott és a hagyományok folytatásaként, fémek előállítása és feldolgozása is. A mezőgazdaság itt már a manapság is korszerűnek tartott vetésforgóval történt, a falvak faluközösséget alkottak és az egyes tagjaik különféle növények termesztésére, állatok tenyésztésére szakosodtak. Itt tenyésztődött ki a magyar szürke marha és a mangalica sertés. A háztartások teljes vertikumban termelték az élelmiszereiket. Nem okozott gondot a télre felkészülés, hiszen ismerték a savanyító és szárító tartósítás módszerét, ezért a nyáron betakarított élelmiszert, valamint az állatok eleségét tartósították. A főzőkonyha ezek későbbi feldolgozását is megteremtette.

Tudás? Igen!

Az itteni embert jogosan tekinthetjük a *homo sapiens sapiens* hordozójának. És a hatása a szomszédságra is kiterjedt, így a közhiedelem szerint a tudás népe volt. Nem ezoterikus, távoli naprendszerek idelátogató lakóinak tudása, mégis a környezetéhez képest és a nyelvében hordozott racionális gondolkozása segítségével összegyűlt tudása ez.

A Kárpát-medencében mintegy 3 évezredig virágzott egy műveltség a Rézkortól a késő Bronzkorig, amikor a medence lakóinak egy részére rátelepedett egy harcias, lovas-pásztor műveltség. Ez a Medence füves, sztyeppei területére történt betelepedés volt, miközben a dombos, hegyvidéki, löszös települések élete, műveltsége alig változott – eltekintve az eszközök finomodásától, megmunkálása fejlődésétől.

A települések házakból álltak és a házak környéki gazdaságok a mezőgazdaság teljes vertikumával rendelkeztek. A lakosság hitvilágára nem jellemző a megszemélyesített szobrokkal kifejezett istenek tisztelete, az eszközök leginkább lélekhitre utalnak.

Tudás? Igen.

A későbbi ugyanezen a területen megismert magyar nyelv a maga hihetetlen kifejező ereje ellenére a vallásgyakorlás szavaival rendelkezik, de azok is leginkább a lélekhitet tükrözik. A későbbi szomszédságból átvett vallási szavaink szinte kizárólag az egyházat, az egyházi szertartás fogalmait írják le, a hitéleti szavak a magyar nyelv saját szókészleteit tükrözik.

Tudás? Igen.

Így érkezünk az írott történelem időszakához. Közben sztyeppei népek – leginkább csak törzsek – jöttek, betelepedtek a Medencébe, majd átvéve az itteniek kultúráját azokba beolvadtak. Háborúskodások érintik az itt lakókat, védelemre kell berendezkedniük és ez tükröződik a szavainkban is. A magyar ’katona’ nem ’harcos’, hanem leginkább honvéd.

Hogy a honvédelem a lakosság életének megvédésén kívül mire vonatkozott, azt legjobban a középkori Magyar Királyság társadalmi szervezetét tükröző történelmi alkotmány, illetve azt tömör alakban megragadó Koronatan mutatja. Ez továbbviszi a falu- és városközösségekben érvényesülő mellérendeléses felfogást, azaz gondolkodást és berendezkedést.

Lényege, hogy nincs születési rangbeli különbség az emberek között, hanem feladat és képesség szerint tagolódnak. A föld a közt jelképező, személynek tekintetten Megszentelt Korona tulajdona, művelői csak birtokosai. A király is tagja ennek a Korona-intézmények, bár a feje, és a nép a teste. Ember nem birtokol embert, a tudás és cselekvés szabadsága a lélekhit nyitottságában is megmutatkozott. A keresztény vallás illeszkedett ehhez a természetes tudáshoz, más szóval tudományossághoz, és főként az isten és a törvény előtti egyenlőség gyakorlatához.

---

[1] Lásd Darai L.: Révész szerint a Kárpát-medencei őshaza összeegyeztethető a finnugor nyelvészettel. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 36. évfolyam 3. szám (2021).
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00063/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_3_139-158.pdf

Az írott történelem későbbi szakaszán is találkozunk számos új műszaki megoldással. Ezek közül én a XIX. század elején született, Jedlik Ányos 'találmányát', az elektromos áram előállítására alkalmas dinamót emelem ki.

Ugyancsak a XIX. század szülötte, Jedlik Ányos kortársa Bolyai János matematikus, a nemeuklediszi geometria felfedezője és leírója. Einstein relativitás elmélete az ő térelméletén alapszik.

Tudás? Igen.

A XX. századból több, a magyar tudást igazoló 'találmányról' tudunk beszámolni. Csak felsorolásképen: Puskás Tivadar a telefonhírmondót alkotta meg. Az általa kidolgozott elvek alapján működnek a távközlési berendezések és kapjuk–adjuk a híreket.

Tihanyi Kálmán alkotta meg a televíziózást lehetővé tevő elektronikus képernyőt (1926).

Neumann Jánost tekinthetjük a mai, modern számítógép atyjának, aki a Fasori Gimnázium diákja volt Wigner Jenő fizikussal együtt. De kiváló budapesti gimnáziumi képzést kapott két másik neves fizikusunk, Szilárd Leó és Teller Ede is, akik aztán az atomerőműveket tápláló maghasadás tanulmányozásában és műszaki alkalmazásában csillogtak. Velük dolgozott az olasz Enrico Fermi is, akitől megkérdezték, hogy léteznek-e Mars-lakók, mire azt válaszolt: Igen, sőt éppen itt is vannak, magyaroknak nevezik őket.

Tudás? Igen.

Ha már fizikánál tartunk, ne feledkezzünk meg Gábor Dénesről, aki a holográfiát ismerte föl. De itt van Kálmán Tódort is, aki a mai űrtechnikához nélkülözhetetlen rakéták elveit dolgozta ki. Ő alkotta meg a hiperszonikus repülés alapelveit és járult hozzá annak műszaki megvalósításához.

A fent nevezett fizikusok a fizika békés alkalmazásával foglalkoztak, nem rajtuk múlik, hogy ezek a mai háborús retorika és technika meghatározó részeit jelentik.

Ugyancsak meg kell említenem Asbóth Oszkárt, aki a forgószárnyas repülés alapelveit tette le. Személyes kapcsolatom ehhez, hogy egyik nagybátyám maga is kijárt az ún. Katona-rétre – Kispesttől a Ferencvárosra terjedő, ma már lakóteleppel borított terület volt – ahol a dupla forgószárnyas gép farkát maga is fogta induláskor. Ugyanis az még úgy nem volt eléggé stabil.

A mai korszerű robbanómotoros járművek meghatározó alkatrésze a porlasztó, amelyet Bánki Donát talált fel.

Az elemi fizika területén hazánk kutatói ma is számos értékes ismeretet alkotnak meg. A tavalyi év fizikai Nobel-díját is magyar kutató, Krausz Ferenc kapta meg a nanorendszerek fizikájában felmutatott eredményiért.

Tudás? Igen.

De nem csak a műszaki tudományokban jeleskednek magyar anyanyelvűek, hanem pl. az élettanban Szentgyörgyi Albert kapott Nobel-díjat a sejtlégzés mechanizmusának bemutatásáért – ahol a C-vitamin szerepét határozta meg. És még Lénárd Fülöp fizikai, Bárány Róbert élettani, orvosi, Zsigmondy Richárd kémiai, Hevesy György kémiai, Békésy György élettani, orvosi, Oláh György kémia Nobel-díjas, Harsányi János közgazdasági Nobel-emlékdíjas tudósunk volt.[2]

[2] Karikó Katalint tudatosan nem említem meg. Karikó olyan fejlesztéshez adta a 'találmányát', ami kifejezetten biofegyver létrehozását szolgálta. Maga mondta egy riporter kérdésére válaszolva, hogy a pszeudouradinnel helyettesítve az uradint, becsapja az immunrendszert, és így juttatja be a sejtbe a mRNS-t. Csakhogy azzal, hogy becsapja az immunrendszert, azt is elérte, hogy a mRNS-t nem bontják le a sejt enzimei és ezért nem csak néhány fehérje molekulát termel, hanem hónapokon át ott maradva rengeteget. Már pedig ebben a feladatban a képződött fehérje toxin, vérméreg. Képtelen vagyok elhinni, hogy erről nem tudott. Ha valóban nem tudott, akkor a tudásával vannak gondok, ha tudott, akkor az emberségével. Ennek eredményeként mára már a COVID-fertőzésben meghaltak többszöröse halt meg az oltás következményeként. Olyan oltásénak, amely nem állította meg a járványt, nem adott immunitást, de mérgezte a beoltott szervezetét. Karikó most sem szólalt fel a Pfizer, Moderna COVID-19 oltások ellen, sőt, örömmel elfogadta a Nobel-díjat, aminek elsődleges célja éppen az oltások ártó hatásának egyre kiterjedőbb napvilágra kerülése miatt erősödő oltásellenesség lecsendesítése, és nem a tudományos teljesítmény díjazása lehetett. Ezért én Karikó Katalint kizárom a tudás népe tudós társadalmából, vele nem vállalok közösséget, mert nem az emberiségért, hanem ellene dolgozott – akár csak hajdan a damaszkuszi kardgyártók és korunkban az atombomba kifejlesztői.

Tudás? Igen.

Mindezek alapját megítélésem szerint a magyar nyelv teremti meg. Ez ad, határoz meg egy alapvetően matematikai jellegű logikai gondolkozást az agyunkban. Ehhez járulnak aztán a személyiség jegyei, a képzelőerő, az emlékező képesség és hasonlók. De alapvetően a gyerekkorunktól megtanult anyanyelvünk adja az alapot.

Végül – bár ne vegyék ezt szerénytelenségnek – a magam példáját hozom fel. Persze, képességeket és az eredmény jelentőségét az előbbiektől messze kisebbnek jelezve, két példámat említem meg.

Vegyészmérnöki tanulmányaink végén diplomamunkát készítünk, majd az megvédjük. Utolsó egyetemi éveimben megragadott az elektronika, rádiót, hangerősítőt építettem és akkoriban jelent meg a piacon a tranzisztor – és egy azzal foglalkozó könyv is. Mohón nekiestem, tanulmányoztam és elgondolkoztam azon a problémán, hogy a tranzisztor áramot erősít fel, azaz teljesítményt, jóllehet az elektroncsövek feszültséggel vezérelnek áramot. De jó lenne ezt mikro méretekben is megalkotni!

Aztán, mint vegyészmérnök hallgató a nem-szilícium alapú félvezető között rábukkantam a bárium-titanátra, amely egy kerámia, amelyet ha reduktív közegben 'égetnek ki', akkor félvezető, de oxidatív közegben nagy dielektromos állandójú szigetelő.

Ez adta az ötletet, hogy reduktív alaptestre a végén fröccsként adott oxigénnel a félvezetőt le lehet takarni nagy dielektromos állandójú szigetelővel. Ez lehetővé teszi, hogy a merőleges irányban menő félvezető-áramot lefelé, ill. fölfelé a középvonaltól eltávolítsuk.

Lelkesen mentem a BME Szervetlen Kémia Technológia tanszékére és kértem ezt diplomamunkának.

Déri Márta docens asszony finoman szólva kidobott. De a Szervetlen Kémia tanszék akkori vezetője, a kar dékánja keresett egy diplomázót, és akkor lecsapott rám. Minthogy a kar alapvetően szerves kémiai mérnököket tanított, fura képződmény lehettem és a dékán úr azt feltételezte, hogy egy gyengécske diákot foghatott meg és olyan témát adott kidolgozásra.

Nem vette tudomásul, hogy a 'gyengécske' diák már az első megbeszélésen tudatta vele, hogy angolul, németül és oroszul kezeli az irodalmat, aztán a docens úr meg volt lepődve, hogy két hónap múlva letettem a diplomamunkát az asztalára. Akkor mondta, hogy mit gondolt, de ha tudta volna, hogy… akkor más témát ad. Hogy mégis kiteljen az idő, ezért még az elkészült szilikon gyanták komplex vizsgálatát is elvégeztem – határidőre.

Mérnöki pályámat a Chinoin Technológia III. laboratóriumában kezdtem el Dr. Kőnig vezetése mellett. Kőnig dr. találta fel még technikus korában a többször meggyújtható gyufát, amelyet a skandinávok azonnal felvásároltak és elfektettek. Annak árából fedezte egyetemi képzésének költségeit. Kérdésemre, hogy talán nem lenne-e érdemes most gyártani, azt felelte: „*Minek? Van jobb!*" – és elővette az öngyújtóját.

Tudás? Igen.

Aztán zömmel anyagszerkezet kutatóként dolgoztam, azaz elméleti pasasnak látott a környezetem, mégis több szabadalom került ki a munkáimból. Csak később tudtam meg, hogy azt az elvet, aminek diplomamunkaként kidolgozási lehetőségét kértem Déri Mártától, a Bell Laboratories két évvel később szabadalmaztatta – tértöltésű elektronika, a spacistor – és ez az elv a modern mikroelektronika alapja.

Utolsó munkámként ragasztott hőszűrő ablakok technológiáját kellett kidolgoznom. Ezen közben – éppen elektronikai gyakorlottságom eredményeként – építettem meg egy rendkívül olcsó mérőeszközt és annak működése során ismertem fel egy jelenséget, miszerint a ragasztóval az üveglemezek közé felvitt infravörösben aktív festék bizonyos elrendezésben az elnyelt hősugarat visszasugározza és az az üveglap élére kivezethető.

Ma már ipari méretekben gyártják, sőt a technológiát Bahrein meg is vásárolta.

Tudás? Igen.

Eszembe jut még, hogy – ha jól emlékszem – talán egy tucat találmánynak vagyok egyedüli, ill. társ feltalálója.

Osztályvezető koromban a partner cég használt valamit és ahhoz szeretett volna egy szabadalmat kapni, amit felmutatva jelezte volna, a szerint gyárt. Minthogy kezdő mérnökként több évig dolgoztam a szabadalmi bíróságnak, – édesapám, aki nyugdíjasként (mérnök) szabadalmi bíró gyakorlatot folytatott, vitt oda be – ezért tisztában voltam a szabadalmaztatás feltételeivel. Nos, a cég kérésére lediktáltam egy szabadalmi iratot anélkül, hogy egy árva mérést is végeztünk volna, amiben valamit védtünk, de a mellékhatás volt az, amire a cég kért. Megadták a szabadalmat. Aztán egy konkurens cég tagjai látogattak el hozzánk (Erdélyből) és a vezetőjük elmondta: nem hitték el a szabadalomban feltüntetett mérések eredményeit, ezért megmérték. Döbbenetükre hibahatáron belül azt kapták. Ebből is nyilvánvaló, hogy a szabadalmaztatás feltétele, hogy egy átlagos képességű, felkészültségű szakember által logikailag ne legyen levezethető. Én mégis levezettem.

Osztályvezetőként szabadalmaztattuk – az én alapötletemmel egyetemben – a rugalmas poliészter gyantát, mint a fotografikusan előállítható nyomdai nyomólemezt. De az üvegszállal együtt kiszórt gyanta térhálósítását is elvégző rendszert.

Aztán itt Ausztráliában az ütésállóságot biztosító lamináris rendszereket, majd a feszítésre tapadóvá váló fóliát és az ütésre nem elfehéredő polipropilént. Aztán a hőszűrő ablakot.

Ezekre emlékszem, volt más is, de ennyi elég.

A lényeg, hogy az ún. interdiszciplináris területek együttes műveltsége ad olyan felismeréseket, amelyek szabadalommal védhetők.

Elméleti vonalon a topokémia (molekuláris felszín által meghatározott vegyi reakciók) feltételeit sikerült megtalálnom – ezen alapszik a DNS/RNS duplikáció/átírás.

Aztán a folyadékkristályos polimerek területén a fázisviszonyokat befolyásoló tényezőket – ennek köszönhetők a LC képernyők. Majd egy új folyadékkristályos polimer szerkezetet – és a DNS éppen ilyen. Az előbbit a kandidátusi munkám, az utóbbit elméletté fejlesztve a DSC munkám tartalmazza. Ez utóbbi egy a termodinamikában ismeretlen fogalom bemutatásával járt: homogén molekuláris rendszer, mint kvázi kétkomponensű termodinamikai rendszer az alapja a folyadékkristályos állapotnak.

Aztán itt Ausztráliában kaptunk egy műszert. Nem fogadtam el nagy barátunk, New York egyik német származású egyetemi tanárának, Wunderlichnek az arra vonatkozó elméletét és kimértem. Közöltük, és az illető majd felrobbant, ahogy egy nála dolgozó ismerősöm tudatta velem. Merthogy az elmélet nem állta ki a próbát. Az Academia ezzel bombáz szinte naponta, hogy hányan és kik hivatkoznak arra a közleményemre (egyszerzős volt).

Ugyancsak itt foglalkoztam a rizsszalma, mint műanyag töltőanyag hatásával magára a műanyag képződésre és találtam meg a módját, hogy annak károsító hatása elmaradjon. Erre is sokan hivatkoznak ma.

Van még több dolog, amelyek a nemzetközi irodalomban keringenek és tőlem származnak.

A szabadalmak egyébként nem nekem fizettek, hanem a megbízóimnak. Én legfeljebb alkalmazást kaptam azokon keresztül – mert hasznot eredményeztem a munkáltatóimnak.

És hangsúlyozom, mindezt nem dicsekvésből írtam le, inkább biztatásként a jövő tudósai felé.

Ne engedjenek a kísértésnek, a könnyű (anyagi) érvényesülésnek, hogy „akinek ilyen feje van, annak milliomossá kell válnia”. Mert az erkölcsünket meg kell őrizni. Munkával mindig fedezni tudja egy mérnök, természettudós a szükségleteit, ha nem fogyaszt mértéktelenül. Így aztán sokkal többet foglalkozhat a szellem művelésével, semmint a pénz hajszolásával.

Én is, mint a tudás népének fia alkothattam, járultam hozzá az emberi szellemi örökséghez. Köszönhetem ezt annak a nyelvnek, amelyet anyanyelvként kaptam meg és annak a szellemnek, amit a magyar műveltség hordoz. A tudás népének a tudásához ezzel magam is hozzájárulhattam és így további tagoknak a hozzájárulását magam is segíthettem. Mindezt a józan ész jegyében, amely azt súgja: ne tilts, taníts! Mert: többet ésszel, mint erővel.

Ez a mellérendelő műveltség egyik roppant nagy előnye – és társadalmi jelentősége.

Bár egész életemben alapvetően a természet- és műszaki tudományokkal foglalkoztam, mindemellett a társadalom, a kultúra is érdekelt, belemélyedtem ebbe a területbe is, inkább a magam kíváncsisága kielégítésére eleinte, de igen sok meglepő és értékes találattal.[3] A végén még ezeket tekintem át vázlatosan.

Melbourne-ben élő magyarok bemutatták *István a király* rockoperát balettként megrendezve és akkor a társaság heves vitát folytatott arról, hogy sumérok vagyunk-e, vagy kik? Akkor iskolai tanulmányaim alapján felszökött a vérnyomásom és mondtam: *bebizonyítom nektek, hogy nem vagyunk sumérok, mi finnugorok vagyunk*.

A Monash Egyetem 13 millió kötetes könyvtárában elvégzett néhány hónapos irodalmi kutatás, kiegészítve hazaiaktól kért és kapott könyvekkel aztán rádöbbentett: egyik sem vagyunk. Sem sumérok, sem pedig finnugorok, mert ez utóbbi akadémiai alapelv önellentmondásos, úgy nem lehet igaz.

Ekkor félretettem az addigi vallástörténeti, hittörténeti vizsgálódásaimat és további anyagok beszerzése, elolvasása és átgondolása alapján született meg a magyarság őstörténetére vonatkozó gondolatsor, amelyet a *Gyökerek* c. munkában adtam közre.

Még Ausztráliába való kiköltözésem előtt olvastam két, a gondolataimat alapvetően meghatározó könyvet: Lükő Gábor: *A magyar lélek formái* és Konrád György – Szelényi Iván: *Az értelmiség útja az osztálytársadalomhoz* (ekkor még tiltott volt) címűt. Lükő Gábor rávezetett a mellérendelés fogalmára és fontosságára, míg Konrádék könyve azt tárta fel előttem, hogy mint természetkutató én valójában csak egy jól képzett szakmunkás vagyok, nem pedig egy értelmiségi. Értelmiségivé azzal válok, ha a társadalmi tudatot befolyásolom, megváltoztatom. Csurka István, aki büszkén vallotta, hogy egy rádiót nem tud bekapcsolni, ő értelmiségi, én pedig a nemzetközi tudományos életben betöltött szerepeimmel is csak szakmunkás vagyok.

Ez nem sértett, mert ezzel jól elvoltam. Minthogy ausztráliai a szakmai munkám nem vette igénybe a teljes szellemi erőmet és ennek kiegészítésére kezdtem el több nyelvet is megmozgató tanulmányokat, és az azok alapján megfogalmazott gondolatok közzététele után – sajnos – magam is az értelmiség részévé válhattam. Ennek során nem csak a régészet, a történészét szakmai titkait igyekeztem megtanulni, hanem belemélyedtem több nyelv tanulmányázásaiba is, hogy megértsem, valójában mire is alapozzák a finnugoristák és a suméristák az elképzeléseiket.

A Gyökerek 2000 elejére elkészült. 1999 végén a Melbourne-ben rendezett Ausztráli- Új Zéland Magyarok Találkozóján bemutattam és akkor az ott tartózkodó dr. Csihák György meghívott a ZMTE kereteibe, hogy ott is mutassam be. A kötet kéziratát László Gyula professzornak kívántam elküldeni bírálatát kérve, de sajnos, mire egy nyomtatott példányt elkészítettem, ő távozott közülünk. Utódjának tekintett Bakay Kornélnak küldtem el, de tőle nem kaptam választ rá.

Miután azonban a ZMTE alsóőri találkozóján bemutattam, a gondolat gyökeret eresztett és az után már dr. Darai Lajos társaságában folytathattam 'értelmiségi' szereplésemet.

---

[3] Társadalomtudományi munkásságom eredményei közül pár:

– *Gyökerek. Töprengések a magyar nyelv és nép Kárpát-medencei származásáról.* Szerzői kiadás, Melbourne, 2000. http://www.leventevezer.extra.hu/gyokerek.pdf. Angolul: *Roots of the Hungarian Origin Contemplation on the Carpathian Origin of the Hungarian Language and People.* https://hungarianhistory.com/lib/cser/rootsls.pdf.

– *Benjámin, ben Jamini – a Jobbkezesek Fiai – a Kiválasztottak, avagy vélhetőleg, kik irányítják a Világot? – Gondok és Gondolatok.* Melbourne, 1994-2004. Kéziratban.

– *Magyar folytonosság a Kárpát-medencében, avagy kőkori eredetünk és a sejti tulajdonság-örökítő kutatás.* Fríg Kiadó [Pilisszentiván, 2005]. (Társszerző Darai Lajos.)

– *Az újkőkori forradalom népe*. Fríg Kiadó, [Pilisszentiván, 2005]. (Társszerző D. L.)

– *Ember – Társadalom – Emberiség. Eszme – Hit – Vallás. Atya – Anya – Élet.* Queanbeyan–Kápolnásnyék, 2005-2006. Magyar Elektronikus Könyvtár, 2018. máj. 16. https://mek.oszk.hu/18100/18165/18165.pdf. (Társszerző D. L.)

– *Európa mi vagyunk. Európa történeti kapcsai a sejti átörökítő jelzőkhöz és a Kárpát-medencei magyar népi, nyelvi, műveltségi folytonosság.* I-II. kötet. Fríg Kiadó, [Pilisszentiván, 2007-2008]. (Társszerző D. L.)

– *Kárpát-medence, vagy Szkítia?* Fríg Kiadó, [Pilisszentiván, 2008]. (Társszerző D. L.)

– *Kárpát-medencei magyar ősiség.* Magyarságtudományi Füzetek. Kisenciklopédia 12. Hun-idea Szellemi Hagyományőrző Műhely, Budapest, 2010. (Társszerző D. L.)

Természet- és műszaki tudományos tevékenységemet a hőszűrő ablak technológia kifejlesztésével (Szingapúr, SZIMTECH) befejezvén folytattam a Benjámin munkáit és hamarosan azt is lezárva a nemenyi.net könyvtárában helyzetem el.

Ez időtől fogva azzal, hogy bármiféle szellemi munkát végeztem, kielégítette Konrád-Szelényi értelmiségi meghatározását: a helyi Találkozókon szerveztem meg, és vezettem le a magyar történelmi szekciókat ahol minden alkalomra egy előadással magam is részt vettem az ismeretek terjesztésében.

Az igazi történelem kiderítése messze az írásbeliséget megelőző időszakokban alapvetően a meglévő nyelvi, régészeti, embertani és műveltségi adatok, ismeretek logikai rendszerbe szedését jelenti és egy önellentmondástól mentes elgondolás kialakítása csakis a természettudományos, műszaki életben nélkülözhetetlen logika alkalmazásával lehetséges.

Ezt nyújtotta nekem a magyar nyelv számos más nyelvvel való összehasonlítás segítségével kialakított logikai rendszerének következetes, természet logikával végzett alkalmazása.

MAGYAR NYELVTÖRTÉNET

Fabó László Pál (Budapest):

Két etruszk felirat olvasata

Mottó:

Nem kitalálni! Jelről-jelre elolvasni kell![4]

A szerkesztő[5] *bevezetése*

Dr. Oláh Zoltán az Acta Historica Hungarica Turiciensia 128. számának megjelenését és benne a közelmúltban elhunyt ZMTE-elnökről való megemlékezés közlését tartalmazó levelemre minden címzettnek elküldte VNTV-s videóját, melynek elején és végén Mario Alinei az etruszk és a magyar nyelv azonosságáról beszél. Annyit fűzött hozzá: „Mario Alinei Etruszk/Pannon anyanyelvünkről."

Ez vitát indított Fabó Lászlóval, s utóbbi kérte véleményemet. Mielőtt kifejthetném a saját álláspontomat, be kell mutatnom, miről is van szó. Ezt azonban igen nehéz elérni, mert mint már egy korábbi vita összefoglalásánál panaszoltam, az internetes levelezgetés kényelmes utalásai igen megnehezítik az ilyen munkát. Egyáltalán a dolog megértését is, mert az odavetett utalások nem pontosak, sokkal fegyelmezettebben kellene élni ezzel az áldásos lehetőséggel, hogy postaidő, azaz kézbesítési idő nélkül levelezhetünk egymással.

Tehát ha valakit vagy valamit rosszul idézek, félreértek, annak ez is az oka. Ezért most is nyomatékosítom: mindenki írjon külön levelet, és fejtse ki azt is, mire válaszol, ne csak a maga állápontját vesse papírra, illetve képernyőre.

Fabó László emlékeztette Oláh Zoltánt egy régi kérdésére, hogy ki készítette és hogyan érhető el a forrása a most csatolt videó végére a Cippo di Perugia (perugiai kő, amely nem azonos a lenti Cipo de Rubiera[6] felirattal) „megfejtéseként" bevágott szövegnek, amiről a Dr. OZ és az etruszkok című nyolc évvel ezelőtti videóban Oláh azt mondta, hogy rovással elolvashatóan a bűnbeesés története van rávésve. Most tehát Fabó Oláhtól az olvasat készítéséről szóló elérhetőségeket kérte.

Oláh válasza három forrást említ:

1) A Perugia kő szövegének megfejtője Benedekffy Ágnes.

2) A HungarianHistory videóját: Prof. Mario Alinei: Etruscans were Hungarians, hogy az etruszkok magyarok voltak.

3) Alinei kőkortól folytonos történelmi elmélete: The paleolithic continuity paradigm ford the origins of indo-european languages. An Introduction in progress. by Mario Alinei† & Francesco Benozzo. Last Updating: December 2022. http://www.continuitas.org/intro.html.

Hozzáfűzi még, angolul, amit a mesterséges intelligencia Alineiről és elméletéről terjeszt és ebben Oláh kieméleseket tesz. Magyarra fordítva így hangzik: „Mario Alinei olasz indoeurópai összehasonlító nyelvész volt, aki a 'folytonossági elméletéről' vagy 'paleolitikus folytonossági paradigmájáról' ismert. Bár Alinei elmélete a nyelvészeti, régészeti és kulturális tanulmányok különböző szempontjait öleli fel, nem kifejezetten az etruszk nyelvre összpontosít. Mindazonáltal, Alinei először vetette fel, hogy Európa nyelveinek és kultúráinak mély gyökerei a történelem előtti őskőkorszakra vezethetők vissza. Ezen elmélet szerint Alinei amellett érvel, hogy létezik *nyelvi és kulturális folytonosság az ókortól napjainkig,* ***megkérdőjelezve a nyelvi és kulturális változások hagyományos szemléletét.*** Az etruszkokkal kapcsolatban Alinei kijelentette, hogy az etruszk nyelv egy szélesebb nyelvcsalád része volt, amely egész Európára kiterjedt, beleértve a baszkokat is. Azt állította, hogy ezek a nyelvek *közös ősi nyelvből származnak, amelyet a paleolitikum idején beszéltek Európában*. Alinei elmélete szerint *a ma Európában*

[4] Fabó László Pál

[5] Darai Lajos

[6] A kép forrása: http://www.proel.org/index.php?pagina=alfabetos/etrusco

megfigyelhető nyelvi és kulturális sokszínűség nem nagyarányú migrációk és nyelvcserék eredménye, hanem az eredeti paleolitikus népesség evolúciója és alkalmazkodása. Azt állítja, hogy az Európában a paleolitikum idején beszélt nyelvek fennmaradtak és fejlődtek az idők során, és így alakult ki a régióban ma megfigyelhető nyelvi sokszínűség. Alinei azt feltételezi, hogy Európa ősi nyelvét, amelyet ő 'paleoeurópainak' nevezett, a kontinens korai lakói beszélték, és ez képezte az alapját számos modern európai nyelv kialakulásának. Azt is felvetette, hogy *ez a nyelvcsalád Európán túlra is kiterjedt, és más régiókat, például Észak-Afrikát is magába foglalta*. A paleolitikus kontinuitás paradigmája megkérdőjelezi a nyelvi és kulturális változások hagyományos szemléletét, amely gyakran a nagyarányú migrációkat és a nyelvcseréket hangsúlyozza a nyelvi és kulturális sokszínűség elsődleges mozgatórugójaként. Alinei elmélete az Európán belüli nyelvi és kulturális evolúció fokozatosabb és folyamatosabb folyamatát sugallja."

Fabó és Oláh még 2021-es levélváltása is fel lett most idézve:

Fabó: „Tényleg szakadjunk már le a latinról és társairól! A latin beszédhang készlet, de már az alapját adó etruszk beszédhang készlet is az ősnyelv beszédhang készletének felére csonkol(ód)ásával képződött! A JELKÉP-REND-SZER, az összavak hangsorai valóban máig sértetlenek! Azonban a szavakhoz társuló értelmek, a fogalmaik sokuknál jelentősen megváltoztak mára, illetve lényeg tekintetében kibővültek. Ezért vezet gyakran félre a mai jelentésekből visszakövetkeztetni a születésük idején voltra. Minden beszédhangunk már önmagában értelmes 'szó'! Csak elfelejtettük, hogyan kell megérteni azokat!"

Oláh: „Óvakodjunk a latin magasztalásától! Vigyázat csak EU-birodalmi/irodalmi-használóknak! Az őshonos természetes, ragozó anyanyelv használók/"EGY"-ügyűek törlésére és együgyű bérrabszolgákkal lecserélésére csináltatták megrendelői – lefüggönyözött okiratmásolói szobákban... (OZ és az etruszkok és Ki írta a Bibliát?) Teller Ede maga is és Rátki Zoli fejtegetése a kéthangú (és egyhangú) szavak felsorolásával megerősítette a JEL_KÉP REND_SZER máig sértetlen működési elveit! A további bizonyítékok a rezgetőgenom agyhullámok mintázatait képző tulajdonságainak feltérképezésétől várhatók. Hamarosan kezdjük ezeknek a területeknek a térképezését és összefésülését."

Amellett, hogy nem tudható mi is az „a rezgetőgenom agyhullámok mintázatait képző tulajdonságainak feltérképezése", megjegyzem, hogy mivel korábban már tárgyaltuk az etruszk ügyet Cser Ferenccel közösen, érdemesnek vélem ideidézni most összefüggő tételeit:

„Alinei nyelvészként láthatóan nem ért a régészethez, nem ismeri annak eredményeit, és nem ért az őstörténethez, nem tudja megkülönböztetni a letelepedett Kárpát-medenceiek kultúráját a támadók harcias lovas kultúrájától, s alárendelő módon, fekete-fehéren következtet. Ám nemcsak ez a gond, hanem az is, hogy a legkorszerűbb kutatási eredményeket sem veszi figyelembe, jelesül a genetikai eredményeket, amelyek közül a férfi sejti tulajdonság-örökítő kutatása kimutatja, hogy a kurgán népessége különbözik a Kárpát-medenceiektől, amennyiben utóbbiakra túlnyomórészt az Eu19-es haplotípus mutációja jellemző, mialatt előbbiekre az Eu7–Eu8-asé (M170 és M26). Ráadásul az időrenddel is baj van, hiszen az Eu19-et 35-40 ezer évesnek mondják, míg a kurgánt adó Eu7–Eu8-at 22 ezer évesnek, – egyébként helytelenül mondják indoeurópainak, mivel az a 7-8 ezer éves jamnából alakult ki, de a Fekete-tengertől északra és ekkor az indoeurópai fogalom még nem érvényesíthető. De még az is a gond Alineivel, hogy a szóelemzései hibásak, ahogy erre Marcantonio munkájában rámutatott."

„Alinei elégtelen megoldása alárendelő szemléletéből fakad. Egyébként az etruszkok és a magyarok biztosan kapcsolatban álltak, hiszen Pannónia műveltségét képviselik, de Pannónia nem azonos a magyarsággal, mert a magyarság a szóban forgó időben a Dunától északkeletre települt. Pannónia mind etnikailag, mind műveltségét tekintve különbözött kelettől. Ott volt templom, bár templomgazdaság ott sem volt. Kelet ellenben fémet vitt az etruszkoknak a Villanova-műveltségbe (Kr. e. 7. század)."

„Európa nyelveinek eredete sokkal régebbi korokból való, mint eddig tévesen hirdették, a bevándorló indoeurópaiak elmélete megbukott, a magyarok szerepe kiemelkedő az őstörténetben. Magyarok jelen voltak a Kárpát-medencében a bronzkorban, tehát nem volt 'honfoglalás', így a magyarok nem lehetnek a hódító jamna vagy kurgán műveltség leszármazottai sem. Ha a gyula és a kende méltóságnév az etruszkoknál is megvolt, akkor a magyarok nem türkök. Az etruszk nem őslakosok nyelve, hanem a betelepülőké az Appennini-félszigeten, s mivel nyelvük a magyarral nagyrészt azonos, a Kárpát-

medencéből települhettek át. Az etruszk–magyar morfológiai, szintaxis-beli, fontetikai hasonlóságok a nyelvészetben, és az őstörténetiek visszavonhatatlanul a Kárpát-medencéhez vezetnek. Az etruszk további kapcsolata a latinnal és a göröggel, bizonyítja a latin és a görög kapcsolatát a magyarral, sőt az etruszk–görög kapcsolat is a magyar–görög kapcsolat miatt látszik meglenni. A magyar kulccsal a hosszú etruszk szövegek is lefordíthatók lesznek, a mássalhangzó megfelelések és kiesések egyezősége miatt a magyar nyelvvel."

„A Kr. e. 700 körüli időszakban a Dunántúlon már az urnasíros műveltséggel találkozunk. Ez a műveltség hatott a későbbi etruszk területen lévő Villanova műveltségre, ahová ugyanakkor Erdélyből szállítanak rezet. Érdekes, hogy nem csak a fémet szállították, hanem vele együtt ment a mester és a családja is, ott dolgozta fel a fémet, majd visszament eredeti telephelyére. A Villanova kultúra tehát tőlünk viszi fémműveseit, akik viszik oda a kiolvasztott fémet és ott dolgozzák fel fegyverré, más tárggyá. A Villanova kor végéig, a korai latin korszakig látszik a kulturális folytonosság a Kárpátok keleti domb- és hegyvidéken, így Erdélyben is, és ez a fémszolgáltató szerepkör még Szent István után is erős, a hitvilágban is megmaradt. Csakhogy a népmeséket nem szabad indoeurópaisítani, kereszténnyé átírni. Az erdélyi területeken ekkoriban terjedt el a temetkezéseknél a csónakos temetkezési mód két madárral a csónak két orrában. A madár pedig lélekszimbólum.

Európa késő rézkori és bronzkori korszaka során megjelent a rézötvözés technikája. Előbb az arzén, majd az ón az ötvöző anyag. A Kárpát-medencében azonban az antimon ötvözi a rezet bronzzá. Az antimonbronz meg is marad egészen a vaskorszak közepéig, mert minősége és ára egészen az Kr. u. V-VI. évszázadig versenyképes a vassal, és a Kárpát-medence látja el fémmel az etruszk területtől kezdve egészen Skandináviáig Európa nagy részét. Az etruszkok az Appennini-félsziget északnyugati részén éltek, műveltségük csúcspontja a Villanova műveltség, ami a Kr. e. VIII–V. századig terjedt. Ez a műveltség szoros kapcsolatban állt a Kárpát-medence korabeli műveltségeivel, elsősorban a fémfeldolgozásban mutatható ki az erdélyi műveltség hatása tehát. A temetési szokásaik pedig a Pannón lakosságéhoz volt hasonló. Onnan eredendőnek vélik az urna temetkezés szokását. Az etruszkoknak volt rovásírásuk, és a számok írásában a székely rovásírással azonos megoldást követtek. A rómaiak, mint hódítók a Kr. e. VI. században az etruszkoktól délre jelentek meg, és építették fel fokozatosan birodalmukat. Korábban az etruszk királyságokhoz tartoztak."[7]

[7] Cser Ferenc, Darai Lajos: Kik, hol és mettől-meddig voltak etruszkok? Az archeogenetika csak régészeti–történeti segédtudományként segíthet. *Öröklődéstan és történettudomány: tudományos vita a korai magyar történelem kutatásáról villámpostai úton levelezve – világjárvány alatt. Acta Historica Hungarica Turiciensia* 2021/4. 761–773. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00064/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_4_628-790.pdf

Az első felirat olvasata[8]

Elsőként bemutatok egy rövid (14 jelből álló) sírkő vagy szarkofág feliratot, amely a honlap[9] közlése szerint **i. e. II. századi**, azaz **legalább 2200 éves** magyar szavakból áll!

Előzmény: Éppen húsz éve kezdem foglalkozni az etruszk feliratok vizsgálatával. Nagy lökéseket adott munkámhoz Mario Alinei „Ősi kapocs" című 2005-ös könyve, valamint Varga Csaba, illetve Kiss Dénes eredményei. Tizenhét éve könyv formában megírtam addigi gondolataimat. Időközben érlelődött és letisztult bennem az etruszk feliratok olvasatának eredményes módszere.

Mivel megjelent Révész Péter 2023. november 11-én elfogadott írása a Mediterranean Archaeology and Archaeometry (MAA)-ban[10] a naxoszi stílusú potaisszai Sphinx-szobor feliratáról, alkalmasnak ítéltem az időt visszatérnem a témára.

Előzetes feltételezéseim:

1) Az emberiségnek egyetlen közös ősnyelve volt! (Nyelvi monogenezis.)

2) A magyar nyelv szerves működése bizonyosan sok ezer év alatt formálódott ki. A ragozás meggátolja a nyelvi alapszerkezetek érdemi megváltozását, ezért a magyarban ma is működően megőrződtek az egykori ősnyelv szavai.

3) Feltételezésem és várakozásom szerint a legalább háromezer éves etruszk nyelv még az ősnyelv kevéssé torzult változata kellett legyen, ezért lehet megtalálni benne általunk jól ismert magyar szavakat és nyelvi szerkezeteket!

A feliratok teljesen igazolták, igazolják mindezt!

4) Az etruszk írásjelek a rúnák, azaz rovások közé tartoznak!

5) Bebizonyosodott, hogy tájegységtől és korszaktól függően 23–25 etruszk rovásjelből közel 15-nek, azaz több mint felének alakja azonos a székely-magyar rovásjelekkel (amit több magyar kutató megállapított és megfejtési alapként próbált használni), de *az etruszk jelek más hangértékeket képviselnek*!

6) Szintén bebizonyosodott, hogy az etruszkológia által megadott transzliterációs értékek egy része nem megfelelő. Vizsgálataim alapján felszínre került azonosításaimat táblázatomban rögzítettem, melyet kivétel nélkül és következetesen használok.

Táblázatom javított változata:

a	*b*	*c (=k)*	*e*	*f*	*χ (=kh)*	*h*	*i*	*θ (=th)*	*k*	*l*	*m*	*n*	*u*	*p*	*φ (=ph)*	*q*	*r (d)*	*s*	*ś*	*t*	*v*	*z (=ts)*	Nemzetközi átírás
																							Etruszk jel
A	eB	eK	E	eF	eGY	eH	Ü	eJó	eK	eL	eM	eN	U	eP	eP(h)	Ku	eR	eSZ	KSz	eT	eV	eZ	Hangzósítás
A Á	eB	eK (eH)	E É	eF	eGY (eG)	eH	Í Ő Ű Ú	Jó eLY	eK	eL	eM	eN eNY	U Ó Ú	eP	eP eF	Öü	eR	eSZ (eS)	eK-eSZ	eT eTY	eV	eZ	Lehetséges hangalakF.L.

Első sor az adott jelnek (International Phonetic Alphabet – IPA) az etruszkológiában is használatos fonetikai értéke.

Második sor: a fonetika értékeknek az etruszkológiában megfeleltetett etruszk jel.

Harmadik sor: adott jelnek a vizsgálataimban bebizonyosodott, általam használt hangzósítása.

Negyedik sor: adott etruszk jel által képviselt *hangtartomány*.

7) A feliratok jellegzetességei alapján az etruszkban is **érvényesek a székely–magyar rovásban ismeretes lejegyzési szabályok!**

7a) **Hangugratás**! Az „e" hangok (ritka kivételtől eltekintve) kihagyása a lejegyzésből.

7b) A szóközi **hosszú mássalhangzók egyetlen jellel** rögzítése.

---

[8] Fabó László Pál

[9] http://www.proel.org/index.php?pagina=alfabetos/etrusco

[10] https://www.maajournal.com/index.php/maa/article/view/1209

7c) A s**zavak hallhatóság szerinti** (fonetikus) **lejegyzése**, ami sok esetben eltér a ma használatos helyesírástól.

8) Az etruszkok célirányosan **szűkített jelkészlet**et használtak!

8a) Összesen négy magánhangzót. Ezek: ’A’, ’E’, ’I’ és ’U’.

Az ’A’ képviseli az ’Á’-t is.

Az ’E’ képviseli az ’É’-t is.

Az ’I’ képviseli az ’Í’-t, ’Ö’-t, ’Ő’-t, ’Ü’-t és ’Ű’-t is!

Az ’U’ képviseli a ’Ú’-t, ’O’-t és ’Ó’-t is!

8b) A mássalhangzók a hosszú és a **lágy párjaikat is képviselik**!

9) A mássalhangzók hangzósításakor **mindig ’e’ előhangjaikkal** vizsgálom őket.

Az így keletkező hangsorban igyekszem **felismerni** (nem kitalálni!) egyes szavainkat.

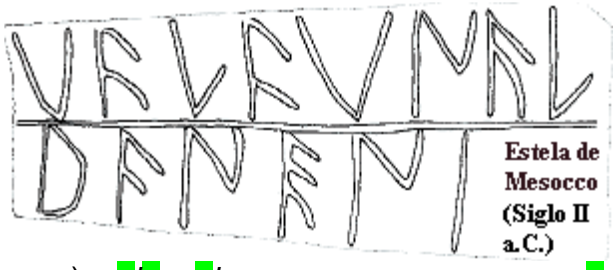
Minden vizsgált felirathoz az elemzésem elejére teszem a hangzósítási táblázatomat a **jelkövetkezetesség és ellenőrizhetőség azonnali biztosítása** céljából, mint most is itt lenn!

Fontos *tapasztalatom*, hogy a hajdan szűkített etruszk jelkészlet többes hangértékei következtében ***minden etruszk felirat több, egymással összefüggésben lévő olvasattal bír!***

Visszakövetkeztetve, egykor *a feliratoknak* nem a gyors és egyértelmű olvashatóság, hanem ***fontolva átgondolandóság, illetve szó-rakóztatás volt a célja!***

a	b; ś	c (=k)	e	f	χ (=kh)	h	i	θ (=th)	k	l	m	n	u	p	Φ (=ph)	q	r (d)	s	ś	t	v	z (=ts)	Nemzetközi átírás
																								Etruszk jel
E	eB	eK	A	eF	eGY	eH	Ü	eJó	eK	eL	eM	eN	U	eP	eP(h)	Ku	eR	eSZ	KSz	eT	eV	eZ	Hangzósítás
A Á	eB	eK (eH)	E É	eF	eGY (eG)	eH	Í Ö Ő Ü Ű	Jó eLY	eK	eL	eM	eN eNY	U Ó Ú	eP	eP eF	Ou Ó	eR	eSZ (eS)	eK- eSZ	eT eTY	eV	eZ	Lehetséges hangalakF.L

Estela de Mesocco[11]

Hibás transzliteráció (honlapon): *ualaunal* *raneni*

Saját transzliterációm: u v l v u n v l r v n e n i

Teljes hangzósításom: U eV eL eV U eNeV eL eR eV eN E eN Ü

Elsődleges olvasatom: óv eleve ó nevel erre venné ni

Írásjelezett olvasatom: **Óv eleve! Ó nevel! Erre venné. Ni’!**

Értelmezett olvasatom:

Óv eleve! Ó nevel! ***Erre venné. Ni’!***

Óv eleve! Ó (isten) nevel! Erre (Ó-ra) rávenné. Lásd!

Sok fontos tanulságot lehet szerezni ebből a csupán 14 jelből álló feliratból!

1) Ez a felirat a jelalakok tanúsága szerint balról jobbra olvasandó, ellentétben a legtöbbel.

2) *Az etruszkológia* ***közel 200 évnyi igyekezet után sem tudott mit kezdeni vele!***

[11] Kép forrása: http://www.proel.org/index.php?pagina=alfabetos/etrusco

Ennek egyik bizonyítéka, hogy a honlapon megtalálható transzliterációban négy helyen (2, 4, 7. és 10. jel) az eltéveszthetetlen etruszk ’***v***’ jeleket önkényesen ’***a***’-ként azonosítja,[12] mert kevesli a magánhangzókat a jelsorban, illetve csak így tudta más feliratok jelsoraival párhuzamba hozni.

A jelsor látszólagos magánhangzó hiánya **a rovás hangugratási szabályának** működéséből adódik!

3) Mint miden más olvasatom esetében is, a **teljes hangzósításaimban** szigorúan ragaszkodom a táblázatomban közölt hangzósítási értékeimhez.

Mindig ezekből alakítom elsődleges olvasataimat!

4) Mivel az etruszk jelsorokban egykor (ritka kivétellel) nem alkalmaztak szóközöket és írásjeleket, ezért *a szakaszolás (szavakra, mondatokra bontás) az olvasóra hárul, amely* ***eleve többféle olvasatra vezet*****(het)!**

5) Az általam itt választott szakaszolásban (amit aláhúzásokkal jelöltem) a második és harmadik aláhúzott szakasz egyaránt *’v l’* párok egyszer külön szavak ba kerültek, majd közösbe és *’nevel’* szóként ismerem fel, példaként a többolvashatóságra.

A hosszú mássalhangzók lehetőségére példa az *’erre’*, mint a (magyarban élő) szónak a rovásszabályai szerinti felismerése egyetlen etruszk ’R’ jelből a teljes hangzósítás után!.

6) Az etruszk feliratokban szinte kivétel nélkül megjelenő *’u’* jel, aminek *’Ó’* az egyik azonosítása (sok más olvasat tanúsága szerint) központi fontosságú fogalmainkat ***egyidejűleg*** hordozó, egyetlen hangból álló szó!

Úgymint: ***hatalmas, fontos, ősi, régi*** (lásd óbor, ószövetség, ómama, Óisten, stb.), illetve ***óvó!***

7) Ez a rövid szöveg is bizonyítja a magyarban általános ragozás több mit kétezer évvel ezelőtti működését!

8) A egyéb feliratok értelme alpján e felirat tartalmát sírfeliratként lehet azonosítani, melyszerint készítője abbéli reményét rögzíti, hogy az elhunytat az Óisten védi, és ez nevelő neki és mindenki másnak a számára.

Ezt a tényleges tartalmat és szóhasználatot *nem lehetséges mai képzetinkből kitalálni!*

Bizonyítja a fenti honlapon közölt olasz nyelvű értelmezési kísérlet, amely más ötletük nem lévén, a felső és alsó jelsort egy-egy névnek föltételezi, mint mindenkor, ha egyéb nem jut eszükbe.

Google fordító alapján az etruszkológus „megfejtés”:

Az oldalsó ábra egy sztélé, amelyen a helyesírás az etruszk ábécéből származik, a nyelv pedig lepontikus. A szöveg a következőképpen hangzik: ***ualaunal raneni****. A raneni szó nőneműfőnév, az ualaunal pedig* ***talán*** *a férj neve genitivusban.*

Amúgy helyesíráson az általuk célzottan megváltoztatottat értik!

9) A leglényegesebb tanulság, hogy

egyetlen ősi felirat *(mint ez)* ***sem „fejthető meg” a forrásnyelv mély ismerete nélkül!***

Mi, magyarok ma is használjuk az emberiség közös ősnyelvének szavait, szerkezeteit!

Amennyiben érdeklődés mutatkozik rá, rengeteg etruszk felirat olvasatával *tudom bizonyítani amagyar nyelv sok ezer éves, ősi előzményeit!*

A második felirat olvasata[13]

Másodikként bemutatok egy 46 jelből álló, kicsit hosszabb sírkő feliratot, amely a honlap[14] közlése szerint ***i. e. VI.*** *századi,* azaz ***legalább 2600*** **éves** magyar szavakból áll!
A honlap megfejtést nem ad meg hozzá!

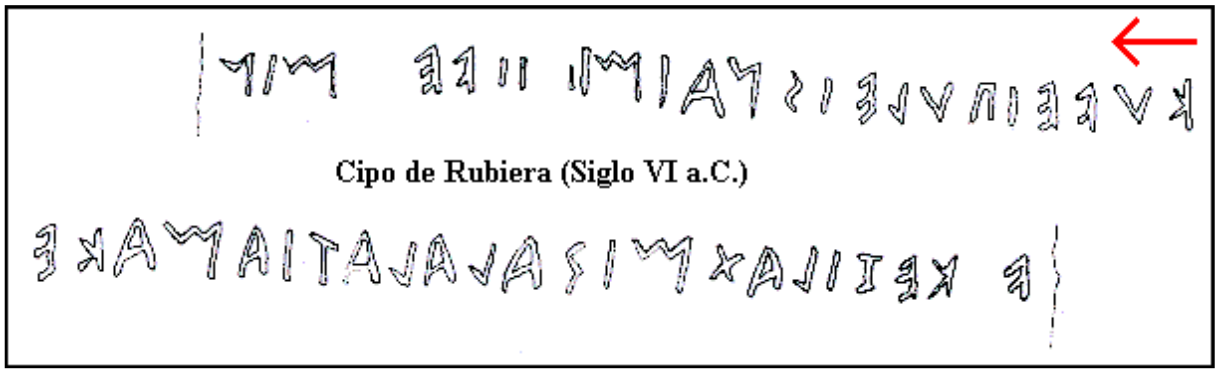
[12] http://www.proel.org/index.php?pagina=alfabetos/etrusco
[13] Fabó László Pál
[14] http://www.proel.org/index.php?pagina=alfabetos/etrusco.

Előzetes feltételezéseim:

Lásd az első olvasatnál.

a	b ś	c (=k)	e	f	χ (=kh)	h	i	θ (=th)	k	l	m	n	u	p	Φ (=ph)	q	r (d)	s	ś	t	v	z (=ts)	Nemzetközi átírás
																								Etruszk jel
A	eB	eK	E	eF	eGY	eH	Ü	eJó	eK	eL	eM	eN	U	eP	eP(h)	Ku	eR	eSZ	KSz	eT	eV	eZ	Hangzósítás
A Á	eB	eK (eH)	E É	eF	eGY (eG)	eH	Í Ö Ú Ü	Jó eLY	eK	eL	eM	eN eNY	U Ó Ú	eP	eP eF	Oki	eR	eSZ (eS)	eK- eSZ	eT eTY	eV	eZ	Lehetséges hangalakF.L.

Cipo de Rubiera[15]

Transzliteráció (honlapról) : *kuvei puleisnai mxxxive min*
vxxke zilath misalalati amake

k u v e i p u l e i s n a i m i I I v e m i n

eK U eV E Ü eP UeL E Ü eSzeNA Ü eM Ü 2 eVE eMÜEn

kő evé ő púl é ő eszen a' ím ő 2 ev é eműn

Kő evé. Ő púl-é? Ő eszen az! Ím ő-t 2 evé e' műn.

v k e z i l a x m i s a l a l a t i a m a k e

eV eK E eZ ÜeL A KeSzeM Ü eSzA eL A eL A eTÜ A eM A eK É

eve ekéz ül a' keszem ő szálla' le a ettű' ám aké'

(be)**Eve. E'kéz ül. Az készem. Ő szálla le az ettű' ám aké'!**

Értelmezett olvasatom:

Kő evé. Ő púl-é? Ő eszén az! Ím ő-t 2 evé e műn!
Kő befogadja. Ő füstölög-e? Ő eszén az (forog)! 2 fogadja be e művön.

(be)**Eve. E' kéz ül. Az készem. Ő szálla le az ettű' ám aké'.**
Befogad. E kéz ül(pihen). Az kész(műv)em. Ő leszáll ettől, ám aképp!

[15] A kép forrása: http://www.proel.org/index.php?pagina=alfabetos/etrusco

Sok elolvasott etruszk felirat között ebben is megtalálható a magyar nyelv egy (újabb), fontos tanúsága.

Az „**esz**“, illetve „**ev**“, két beszédhangból álló gyökeink, elsőre váratlanul tág, jelentésköre!

Azonos tartalommal mindkettő az **ev**és alapjelentést hordozza. (Pl. „Ő esz.“ mondatot mindannyian azonnal értjük, noha manapság így nem szoktuk mondani!)

Innen egyetlen gondolati lépés felismerünk, hogy honnan ered az „**esze**“ megnevezése a fejben levő szervnek! Az ugyanis folyamatos jelenben (be)**esze** a környező világ hatásait!

Esze, illetve **eve**, vagyis **befogadja**, **magáévá teszi**, **megemészti, feldolgozza** mindazt!

Az ősi feliratokból egyértelmű, hogy egykor az általánosíthatóság teljes tartományában, tehát a *fizikai, lelki, szellemi téren minden elsajátítást, magáévá tételt, befogadást e két gyök egyikével fejeztek ki!*

A mélyben meghúzódóan megmaradt a ma használt nyelvi fordulatunkban ennek nyoma:

Az **évődik!**

Mai értelmezése:

évődik *ige* 1. töpreng, tépelődik, emészti magát (stb.), valamint

evődik *ige* 1. emésztődik, rágódik (vmin.) 2. tréfálkozik, kötekedik.[16]

A mondás, hogy „a fiatalok **évődnek** egymással”, valaha egymás szellemi, lelki és fizikai befogadását, (be)**ev**ését, (be)**esz**ését jelentette!

[16] Nagy Magyar Tájszótár; Tinta kiadó, 2019: 253.o.

Fabó László Pál (Budapest):

Megjegyzések egy naxoszi stílusú szfinx feliratához

Jelenleg nem rendelkezünk minden kétséget kizáró bizonyítékkal a potaissai Szfinx feliratának nyelvét illetően. A szöveg olvasati változataihoz előzetes feltételezéseket kell kialakítanunk.

Az MAA-ban megjelent, „Inscription on a Naxian-Style Sphinx Statue From Potaissa Deciphered as a Poem in Dactylic Meter" című, Révész Z. Péter tanulmány[17] több előfeltételezés alapján ad megfejtést/fordítást a felirat értelmére.

1. feltételezés: a felirat olvasható a magyar nyelv szókészletével.

2. feltételezés: a felirat írásjelei az (ős)görög jelkészletbe tartoznak.

3. feltételezés: a felirat (ős)görög írásjeleinek nemzetközileg használt transzliterációs (International Phonetic Alphabet – IPA) hangértékei elfogadhatók.

1. táblázat[18]

Alphabet	/a/ /a:/	/e/ /e:/	/th/	/i/ /i:/	/l/	/m/	/n/	/r/	/s/	/t/
Latin	A	E	(n.a.)	I	L	M	N	R	S	T
Sphinx										
Megara										
Are Sphinx-Megara mirrored?	yes	yes	no	no	no	no	yes	yes	no	no
Naxos										
Are Sphinx-Naxos mirrored?	yes	yes	no	no	no	no	yes	yes	yes	no
Dipylon										
Are Sphinx-Dipylon mirrored?	no	no	no	yes	no	no	yes	no	yes	no

4. feltételezés: negyedik oszlopban lévő, Szfinx-jelet a görög ábécé theta (th) jelének felelteti meg.

5. feltételezés: ötödik oszlopban lévő Szfinx-jelet a görög ábécé iota (I) jelének felelteti meg. (Az 1961-es oxfordi, 33 írásváltozatú táblázatban 9-ben van így azonosítva.)

6. feltételezés: hatodik oszlopban lévő Szfinx-jelet a görög ábécé lamda (L) jelének felelteti meg.

7. feltételezés: tizedik oszlopban lévő Szfinx-jelet a görög ábécé szigma (S) jelének felelteti meg.

Megjegyzés: tizenegyedik oszlopban lévő Szfinx-jel, ellentétben a jobb alsó sarok-beli, nem (no) közléssel, valójában megfelel a Dipylon felirat-beli tau (T) jelnek, mert abban, eltérően a táblázattól, 5 db a Szfinxen levővel azonos tau (T) van.

---

[17] P. Z. Revesz: Inscription on a Naxian-Style Sphinx Statue From Potaissa Deciphered as a Poem in Dactylic Meter. *Mediterranean Archaeology and Archaeometry* Vol. 23. No. 3 (Dec 30, 2023) https://www.maajournal.com/index.php/maa/article/view/1209/1035. Lásd még Peter Revesz: *Mysterious Inscription on Ancient Sphinx is Deciphered.* 2024. jan. 12. https://youtu.be/lYnf-qiV8LA. Vesd össze Darai Lajos: Mégis volt szfinx, és mégis magyar... Révész megfejtette a tordai szoborfeliratot. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 39/1. (2024) https://epa.oszk.hu/01400/01445/00069/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_1_086-104.pdf

[18] Revesz 2023, 7.

8. feltételezés: a Szfinx felirata 20 db jelből áll, melyek között nincs szakaszolás (amennyiben nem tekintjük szakaszolásnak, hogy a talapzaton körül futó jelsort a sarkok irányváltása megtöri), nem lenne életszerű egyetlen szóként kezelni a feliratot.

A szavakra tördelését a jelsor bizonyos részeinek értelmezési lehetőségei határozzák meg.

A balról jobbra sorrendűvé tükrözött jelsor 15-től 20-ig, utolsó 6 karakterének transzliterált szava: ARSLAN.

9. feltételezés: a török rokonnyelvekben létező „arszlan" szó magyar jelentése oroszlán. Mivel a Szfinx oroszlán testű, jogos a jelsort oroszlánként olvasni.

Megjegyzés: az a felvetés, hogy a magyar oroszlán hangalak az arszlan későbbi módosulata lenne, lehetséges, de fordítva is elképzelhető, ugyanis az a-o hangváltás tájnyelvekben előfordul, valamint „hadaró" kiejtéskor elnémulhat a második o.

Egyébként is az ejtéskönnyítő hangkiesés inkább bekövetkezik, mint hogy hangbeépülés keletkezne. (Lásd pl. mert→mer', miért→mér', azért→azé', stb.)

10. feltételezés: 10-től 14-ig jelsor IERES transzliterációjának „híres"-kénti olvasata lehetséges, amennyiben a felirat készítője nem ismerte a görög Heta jelet, vagy néma H-val ejtette a szót és a magyar (hosszú) Í-hangot (meglepő) IE közelítéssel jegyezte le.

11. feltételezés: 8-tól 9-ig jelek Ith transzliterációjának „itt"-kénti olvasata lehetséges, ha a magyarban nyomatékos tt-t a felirat készítője hangsúlytalan th-nak érzékelve/kimondva így közelítette.

12. feltételezés: 4-től 7-ig jelek IMAT transzliterációjának „imádd"-kénti olvasata lehetséges, amennyiben jogos az A jelet Á-nak ejteni, valamint a felirat készítője nem ismerte a görög delta (D) jelet és helyette (D→T) hangváltás szerint T-t írt, illetve a közvetlenebbül adódó „imád" folyamatos jelen idejű alak helyett a „dd"-s, felszólító módút választjuk (a szósorozat értelmének ma jobban megfelelő formára hozása érdekében). (A tau [T] itteni szereplése némileg kétségessé teszi az előzőben lévő th feltételezést.)

13. feltételezés: 1-tól 3-ig jelek IMA transzliterációja (az első jel I-ként azonosításával; ld. fent), illetve megtörve a szöveg többi részében az A jel következetes „a, á" transzliterációs módot, „e"-nek olvasva, adja a magyar „íme" szót!

Mindezekkel a kiadódó (kialakított) olvasat: „Íme, imádd: itt híres oroszlán."

Fabó László (Budapest):

Jelről-jelre olvasni! Egy etruszk szobor és két aranypénz feliratának olvasata

Mottó:
Nem kitalálni! Jelről-jelre elolvasni kell![19]

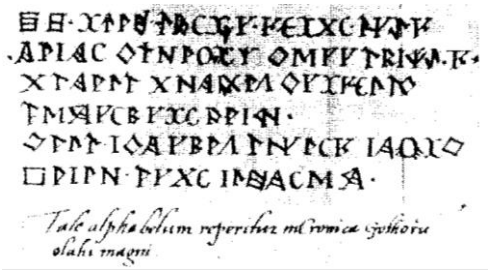
E rövid gondolatmenetemet mindenkinek írom, akiknek fontos a magyar nyelv ügye!

Bevezetőül elmondom, hogy éppen huszonöt éve hasított belém, itt élek Magyarországon és nem ismerem a rovásírást.

Nekiláttam megtanulni. Rövid idő alatt sikerült elég jó szinten elsajátítanom. Mesterem lett a több mint ötszáz évvel ezelőtt élt királyi követ, BILÁJI BARLABÁS, aki a török császár büntetését töltve, a császári lóistálló márvány szegélyébe, a később megtalált és a rováskutatók körében évtizedes vitát kiváltó, híres „isztambuli rovásfeliratot" véste *(1. ábra)*.

Különleges tanulságokkal szolgál! Ezek közül mindössze kettőt említek meg most.

Ennek érdekében mutatom a keletkezése után közel negyven évvel későbbi megtalálásakor készült egykori másolatot:

1. ábra. „Bélaji Barnabás" felirata 1515-ből.

Nagy köszönettel tartozom Ráduly János kitűnő székely rováskutatónak, akitől 2008-ban megkaptam AZ ISZTAMBULI SZÉKELY (MAGYAR) ROVÁSEMLÉK című, 2007-ben az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gondozásában megjelent remek könyvét.

Ide másolom az általa az közölt és már akkor túlhaladottnak ítélt olvasatot[20] *(2. ábra)*:

eZeR · ÖCÁZ · TIZeNÖT eSZTeNDŐBeN ·
ÍRTáKeSZT LÁSZLÓ KIRÁLYŐT KöVeTéT
VÁRATTáK · eSZT
BILAJI BaRLABÁS KeTŐeSZTeNDeJIK
ITVALTNeM TŐN CSÁSZÁR ·
KeTeJI · SZéKeL TaMÁS IRTÁNeSZT.
SZeLIMBŐK CSÁSZÁR · ITtTéBeN SZÁZLÓVAL ·

2. ábra. Ráduly János balról jobbara haladó olvasata, a kisbetűk a rovásban elhagyott magánhangzókat jelölik.

Megjegyzésem: 2008-as tanulmányomban[21] – ellentétben legtöbb kutatóval[22] – én a rovásemlék egykori rovójaként Biláji Barlabást említettem. Ott megindokoltam, hogy a fenti olvasatban KéTeJI Székel TaMÁS-ként feloldott jelsor előfeltételezésen alapuló, téves részlet. Érveimre most nem térek ki.

---

[19] Fabó László Pál.

[20] Ráduly János: *Az isztanbuli székely (magyar) rovásemlék.* Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, 2007.

[21] Lásd Fabó László Pál: Különleges nyelvemlékünk az isztambuli rovásfelirat! Ráduly János nyomán. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 23. évfolyam, 4. szám, 2008.
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00010/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2008_4_067-079.pdf

[22] Pl. http://rovas.info/2015/06/isztambuli-felirat-raduly-janos/

Fontos felfigyelni viszont a következőkre:

1) E rovás nem a ma használatos helyesírás, hanem akkori kiejtésmód szerinti!

Ld.: ÖCÁZ, eSZeTNDeJIK, BILaJI (vsz. Bélaji), BaRLABÁS (vsz. Barnabás), stb.

2) A rovás szabályai szerint, hangugratással a magánhangzók, főleg az „e” hangok nem kerültek lejegyzésre! Ezek állandó és átgondolt visszapótlása nélkül a jelsor nagy része értelmezhetetlen!

A rovások olvasásakor, Ráduly Jánoshoz hasonlóan, következetesen használom a mássalhangzók „e” előhanggal kiegészítését, ami szükséges a szöveg szavainak felismerhetőségéhez! Teljes hangzósításnak nevezem, amit minden rovás jelsor, így az etruszk feliratok feldolgozásában is alkalmazok.

1. Az elemzésre választott etruszk szoborfelirat

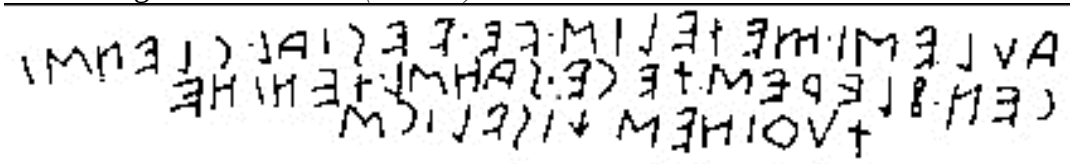
Museo Arqueológico de Florencia gyűjteményében található.

El Orador o il Arringatore[23] néven jegyzett (***TLE 651; CIE 4196***) ***bronz szobor tógájának szélébe van vésve*** *(3. ábra)*:[24]

3. ábra. Az etruszk felirat és Aulu Metellus teljes szobra.[25]

Az etruszk felirat grafikai másolata *(4. ábra)*:[26]

4. ábra. Az felirat másolata.

Az írásjelek száma 66, amely pontozással, sorvégekkel, illetve „szóközzel” 12 szakaszra tagolódik. Lentebb részletező módon kialakult olvasatom szerint e ***2200 éves*** felirat egy rövid, ironikus párbeszéd a szónok és hallgatósága között (vastagítva az eredeti szavak):

Egy a népből:	1) **A’ Ó elé e’bű**(n)**!**	Az Öreg(isten) elé ezt a bűnt!
Szónok:	2) **Metélőbe**?	Darálóba (Öreghez) menni?
Egy a népből:	3) **Evé.**	Befogadja (beeszi) az Öreg.

[23] Pl: https://www.mysteriousetruscans.com/

[24] Pl: https://www.flickr.com/photos/56634448@N08/5224852992

[25]

[26] Pl: https://www.mysteriousetruscans.com/

Szónok:	4) **Evé? E‘szű**(v) **áll!**	Beveszi (hiszi ön)? A szívem megáll!
Egy a népből:	5-6) **Kelén e‘bökén.**	Fölháborodok szava döfésén!
Szónok:	7) **Feléré eb!**	Kutya is feléri (ésszel)!
Egy a népből:	8) **Ették-é?**	Bevették-e (megértették-e)?
Szónok:	9) **Szán**(ja) **bele.**	Higgye el (megértették)!
Egy a népből:	10) **E’ tény**(leg) **öné?**	Tényleg az ön véleménye?
Szónok:	11) **Tú**(l) **jó őnébe!**	Az (én véleményem) túl jó önébe!
Egy a népből:	12) **Gyüssz velük be!**	Bejössz velük (Öreghez ez ügyben)!

Egy lehetséges szónoki helyzet szarkasztikusan bemutatva!

Külön tanulmányt érdemelne az etruszk szöveg tömörsége és szóhasználata!

A jelsor balról jobbra olvasandóvá tükrözött, könnyebben azonosítható grafikai változata[27] *(5. ábra)*:

5. ábra. A feliratot jobbról balra tükröző jelsor.

A jelsornak az etruszkológa által közölt (IPA) hangzósítása:

1) *auleśi* 2) *meteliś* 3) *ve* 4) *vesial* 5) *clenśi* - 6) *cen*

7) *fereś* 8) *tece* 9) *sanśl* 10) *tenine* 11) *tuχ ineś* 12) *χ isvlicś*

Az 5. és 6. szakaszt az első sor vége választja el. Azokat egy szakasszá egyesítettem.

Minden etruszk felirathoz egységes, előzetes feltételezéseimet ugyanebben a folyóirat számban „Két etruszk felirat olvasta” című írásomban adtam közre!

Az etruszk jelek azonosításához használt hangzósítási táblázatom *(6. ábra)*:

a	b ś	c (=k)	e	f	χ (=kh)	h	i	θ (=th)	k	l	m	n	u	p	Φ (=ph)	q	r (d)	s	ś	t	v	z (=ts)	Nemzetközi átírás
																							Etruszk jel
A	eB	eK	E	eF	eGY	eH	Ü	eJó	eK	eL	eM	eN	U	eP	eP(h)	Ku	eR	eSZ	KSz	eT	eV	eZ	Hangzósítás
A Á	eB	eK (eH)	E É	eF	eGY (eG)	eH	Í Ő Ű Ú	Jó eLY	eK	eL	eM	eN eNY	U Ó Ú	eP	eP eF	Qu	eR	eSZ (eS)	eK- eSZ	eT eTY	eV	eZ	Lehetséges hangalakF.L.

6. ábra. Az etruszk jelek azonosításához használt hangzósítási táblázat.

Első sor: az adott jelnek (International Phonetic Alphabet – IPA) az etruszkológiában is használatos fonetikai értéke.

Második sor: a fonetika értékeknek az etruszkológiában megfeleltetett etruszk jel.

Harmadik sor: adott jelnek a vizsgálataimban bebizonyosodott, általam használt hangzósítása.

Negyedik sor: adott etruszk jel által ***képviselt hangtartomány.***

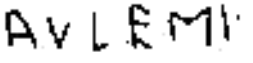
A felirat elemzését teljes hangzósítással végeztem el.

A jelek egyértelmű azonosíthatósága érdekében:

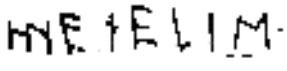
a) az egyes szakaszok grafikai képe

[27] http://users.tpg.com.au/etr/etrusk/po/etrindex.html (2005-ben)

b) alá jelről jelre adom a jelek (IPA) fonetikai értékeit,
c) alattuk a táblázatom harmadik sora szerinti a jelek teljes hangzósítását,
d) alattuk a táblázatom negyedik sora szerinti nyers olvasatukat,
e) alattuk az írásjelekkel ellátott mondataikat.

1) *6 db jel*

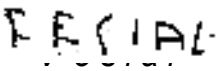
a u l e ś i
AÓeLEeBŰ
a‘ ó elé ebű‘
A’ Ó elé e’bű(n)!

2) *7 db jel*

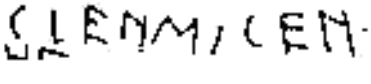
m e t e l i ś
eMEeTEeLŰeB
metélőbe
Metélőbe?

3) *2 db jel*

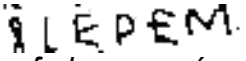
v e
eVE
evé
Evé.

4) *6 db jel*

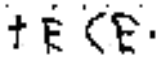
v e s i a l
eVEeSZŰAeL
evé eszű áll
Evé? E‘szű(v) **áll.**

5-6) *9 db jel*

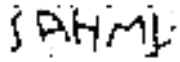
c l e n ś i c e n
eKeLEeNeBŰeKEeN
kelén e‘bökén
Kelén e‘bökén.

7) *6 db jel*

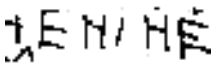
f l e r e ś
eFeLEeREeB
feléré eb
Feléré eb!

8) *4 db jel*

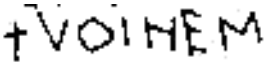
t e c e
eTEeKE
ették é
Ették-é?

9) *5 db jel*

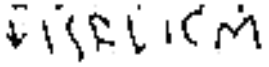
s a n ś l
eSZAeNeBeL
szán bele
Szán(ja) **bele.**

10) *6 db jel*

t e n i n e
eTEeNŰeNE
e’ tény öné
E’ tény(leg) **öné?**

11) *7 db jel*

t u q i n e ś
eTUeJóŰeNEeB
tú’ jó önébe
Tú’ jó önébbe!

12) *8 db jel*

x i s *v l i c ś*
eGYŰeSZeVeLŰeKeB
gyüssz velük be
Gyüssz velük be!

A szakaszok utolsó sorainak másolataiból és azok mai szóhasználatra fogalmazott értelmezésimből állt össze a fenti olvasatom!

Ilyen szóhasználatot mai nyelv- és világszemléletünkkel kitalálni nem, csak magyar anyanyelvi szintű tudással felismerni lehet! Komolyan kell vennünk!

Ezt bizonyítja az etruszkológia közel 200 évenyi igyekezete ellenére a feliratról általuk közölt „megfejtés”:

"*For Aulus Metellus, son of Vel and Vesia. Statue dedicated in recognition of his service to the public*"

„Aulus Metellusnak, Vel és Vesia fiának. A köz szolgálatának elismeréseként felavatott szobor.“

2. Az elemzésre választott egyik aranypénz felirata

NUMMI TLE 409 ; 1, arg, IV/III ; Castellina Marittima etruszk aranypénz.
Az etruszk jelek azonosításához használt hangzósítási táblázatom:

a	b; š	c (=k)	e	f	χ (=kh)	h	i	θ (=th)	k	l	m	n	u	p	φ (=ph)	q	r (d)	s	ś	t	v	z (=ts)	Nemzetközi átírás
																								Etruszk jel
A	eB	eK	E	eF	eGY	eH	Ü	eJó	eK	eL	eM	eN	U	eP	eP(h)	Ku	eR	eSZ	KSz	eT	eV	eZ	Hangzósítás
A Á	eB	eK (eH)	E É	eF	eGY (eG)	eH	Í Ö Ü Ű	Jó eLY	eK	eL	eM	eN eNY	U Ó Ú	eP	eP eF	Ki Ő	eR	eSZ (eS)	eK- eSZ	eT eTY	eV	eZ	Lehetséges hangalakF.L.

Első sor: az adott jelnek (International Phonetic Alphabet – IPA) az etruszkológiában is használatos fonetikai értéke.
Második sor: a fonetika értékeknek az etruszkológiában megfeleltetett etruszk jel.
Harmadik sor: adott jelnek a vizsgálataimban bebizonyosodott, általam használt hangzósítása.
Negyedik sor: adott etruszk jel által ***képviselt hangtartomány.***
A felirat elemzését teljes hangzósítással végeztem el.
A jelek egyértelmű azonosíthatósága érdekében:

a) Jelről jelre adom a pénz jeleinek fonetikai (IPA) értékeit,
b) alattuk a táblázatom harmadik sora szerinti a jelek teljes hangzósítását,
c) alattuk a táblázatom negyedik sora szerinti olvasatukat,

7. ábra. Érem felirata 7 jelből áll.

Nemzetközi átírása: *p u p l u n a*
Saját hangzósításom: ePUePeLUeNA
Olvasata: **Púpolóna** (pénze)

A szövegösszefüggés alapján külön jelentést nyer a fejen lévő (koszorús) kucsma, azaz ***púp***!

A púp jelképe a bányászatnak, a kohászatnak és a kovácsoknak egyaránt! Általában a hegyi embereknek!

Púpolón(i)a (amit ma a térképen Populona tartománynak neveznek), a bányászok és kohászok, kovácsok (hegyi) országa a púpos kemencéikkel, a felpúpozott hányóikkal, s a mindezeket jelképező dicső (meleg) ***púp***pal a fejükön. A jelsor tördelésével a hangugratásos etruszk feliratok fontos tulajdonságára, a többes olvashatóságara kapunk érzékletes példát.

A rovás szabályai szerint lehet hosszú is a mássalhangzó:

Púp(p)**al ó’na!**

A púpnyi aranypénz oltalmat tud adni! De általában a púp (a kucsma, a halomsír, stb.) jól véd.

Az ábrázolt két szerszám, a fogó és a kalapács, melyek bányász, kohász és kovács eszközök, alakjuk szerint írásjelek is lehetnek. Jobbról balra: ***t x***.
A négy pont, szám is lehet. eT 4 eKeSz, pl. „***te 4-kész***” lehetne.
Felvetődhet, hogy a 4 pont négy vasváros (kohász település) jelzése, melyek együtt alkotják a gazdag négyest.

3. Az elemzésre választott másik aranypénz felirata

NUMMI TLE 358 ; 1, arg, IV/III ; Sovana etruszk aranypénz.
Az etruszk jelek azonosításához használt hangzósítási táblázatom:

a	b ś	c (=k)	e	f	χ (=kh)	h	i	θ (=th)	k	l	m	n	u	p	φ (=ph)	q	r (d)	s	ś	t	v	z (=ts)	Nemzetközi átírás
A	B M	)	E	8 8	Y ↓	B ⊘	I	⊙ ⊗	K	L	M M	N N	Y V	1 1	Φ Φ	♀	9 9	ξ ξ	X	T	1	1	Etruszk jel
A	eB	eK	E	eF	eGY	eH	Ü	eJó	eK	eL	eM	eN	U	eP	eP(h)	Ku	eR	eSZ	KSz	eT	eV	eZ	Hangzósítás
A Á	eB	eK (eH)	E É	eF	eGY (eG)	eH	Í Ö Ü Ű	Jó eLY	eK	eL	eM	eN eNY	U Ó Ú	eP	eP eF	Ö	eR	eSZ (eS)	eK- eSZ	eT eTY	eV	eZ	Lehetséges hangalakF.L.

Első sor: az adott jelnek (International Phonetic Alphabet – IPA) az etruszkológiában is használatos fonetikai értéke.
Második sor: a fonetika értékeknek az etruszkológiában megfeleltetett etruszk jel.
Harmadik sor: adott jelnek a vizsgálataimban bebizonyosodott, általam használt hangzósítása.
Negyedik sor: adott etruszk jel által ***képviselt hangtartomány.***
A felirat elemzését teljes hangzósítással végeztem el. A jelek egyértelmű azonosíthatósága érdekében:

a) Jelről jelre adom a pénz jeleinek fonetikai (IPA) értékeit,
b) alattuk a táblázatom harmadik sora szerinti a jelek teljes hangzósítását,
c) alattuk a táblázatom negyedik sora szerinti olvasatukat.

8. ábra. Az érem felirata 12 jelből áll.

Sajnos csak a bal oldali, nagyon rossz másolat áll rendelkezésemre. A letöltött nyelvészeti átírás alapján megpróbáltam a jelek valószínű alakját berajzolni a jobb oldali rajzba.

Nemzetközi átírása: *p u p l u n a : l e s : m i*
Saját hangzósításom: ePUePeLUeNA : eLEeS : eMÜ
Olvasata: Púpolóna lész’ mű!
Értelmezésem: **Púpolón**(i)**a műalkotás lesz!**

Nagyon büszke és távlatos vállalkozás megfogalmazása! Ez a jövendölés nem csak a pénzre vonatkoztatható, hanem általában az élet javainak bőségére. Ezen az érmen is látható a ***púp***! A feldomborodó „holdsarló”! Alatta „gőznek”, „gáznak”, vagy „parázsnak” képzetét keltő ábrázolás erősíti a kohászatra, bányászatra vonatkozást.

Szinte felrobbanni látszik, olyan púpos! De, ugyanakkor holdas, csillagos ég is lehet az!Itt is izgalmas olvasati változatok kerekednek(!) ki, annak függvényében, hogy honnan kezdjük el. Ha elforgatjuk az érmétt fél fordulattal, azonnal a most alul levő ***P*** lesz a kezdő jel és a „holdsarló”-púp gőzölgő, gazdag tállá válik.

EGYETEMES MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET

Harsay Mária Magdolna (Budapest):

Ősi egyetemes jelképek értelmezése a magyar nyelv segítségével

Sokat bajlódtam azzal, hogyan kezdjem el az előadásom olyan dolgokról, amiket sokan elutasítanak mondván, nem tudományos, miközben a hagyomány szorosan a jelképekhez köti. Ezek az ún. örök-igazságok csak attól lehetnek ma nem tudományosak, mert valamilyen cél érdekében átírták a rendszerüket, Platon Akadémiáján azonban még közel 1000 éven át tanították.

1. ábra. Az ősi jelképek hagyományainkban őrzik jelentésüket, bár sokszor már csak a tudatalattink ismeri.

Vegyünk egy egyszerű példát! Közismert játék, ha egy névben lévő betűk értékét összeadjuk, majd redukáljuk, akkor a kapott egyjegyű szám állítólag valamiféle rejtett információt árul el a név hordozójára vonatkozóan. De ezeket az értékeket a latin ábécé sorrendje adja, ami Á-val kezdődik. A latin nem is ismeri az „A hangot”. A görög ábécé sorrendje pedig egészen más.

Míg az „A hang” mintha az Atya akarata szerint kormányozna (így lett névelő a magyarban, ami ráadásul eredetileg a szó után hangzott), addig az „Á” valamiféle átmeneti állandóságot sejtet. A tudatos gondolkozás számára, bár fontos az állandóság, amihez lehet viszonyítani, azonban az Atya akarata olyan *megfoghatatlan valami*, aminek a jelképe a sólyom, azaz a lényeg megragadásának képességéről, a teremtő erőről szól. A latin nyelvészek az „A hang” száműzésétől azt remélhették, jobban az irányításuk alatt tarthatják, mi a tudomány. A céljuk az lehetett például, hogy a közvetlen tapasztalatokra épülő gondolkodás hatékonyságát ily módon elősegítsék.

A nyelvek ábécéinek sorrendje adja a hangok értékét? Elképesztő butaság! Az eredeti hangértékek bizonyára mások lehettek: az „A hang” értéke volt az 1, amit átcsúsztattak az „Á-ra”; a 3. helyre pedig betették a „C-t”, és így tovább. Bizonyára a célirányos tudatos gondolkodást ily módon is akarhatták támogatni.

De egyáltalán, lehet a hangnak értéke? A hang, mint kormányzó erő? Mekkora marhaság! – gondolhatják sokan. Egykor így tettem én is, mígnem a fejemhez vágták Newton mondását: „Ne alkoss

olyanról véleményt, amihez nem értesz!" Most pedig azt tanácsolják, meg se említsem az asztrológiát, mert az nem tudomány.

De mi a tudomány? Mindig az, amit a hatalom annak elismer. Őszintén szólva engem lenyűgöz, hogy többezer évvel ezelőtt milyen magas szinten tudták – a lényeget megragadva – jelképekkel leírni a világunk működését. Bámulatos, milyen hatalmas kreativitással jelennek meg az elvont fogalmak az ókori ábrázolásokon! ***És ennek logikáját éppen a magyar nyelv őrzi, ami mindennél többet jelent az eredetünkre vonatkozóan!***

A mai ún. tudományos világ azonban nem fogadja el a jelképekkel történő tömör leírásokat, mert nem elég egzakt. Az állatövi jegyeket rácsúsztatják csillagképekre, és akkor már lehet hibákat felsorolni. De az állatövi jegyek nem csillagképek, hanem ezek is ugyanolyan egyetemes jelképek, amelyeknek a jelentését – a magyar nevüket iránymutatónak véve (pl. süveg, tarsoly). – szeretném feltárni ebben az előadásomban.

De miért nem a sapka vagy a táska, mikor e szavak sokkal általánosabban használatosak? A „Megsüvegelem" (azaz tisztelem, becsülöm) szólásként annak ellenére fennmaradt, hogy csak a hagyománytisztelők hordanak süveget. Vannak tehát tárgyak, ábrák, amikhez valamiféle –ma már sokszor nem ismert– információ hozzátapadt, és akárcsak a nevük említésével is, a tudatalatti mégis veszi ennek üzenetét. Ez igaz a tarsolyra is. Az eredete a homályba veszett, de vajon mit rejthet a neve?

Definíció szerint: A jelkép olyan tárgy vagy növény, állat, amely a hagyomány erejénél fogva, vagy a fogalom és a tárgy közt megállapítható hasonlóság, ill. egyéb kapcsolat alapján alkalmas valamely elvont fogalom megjelenítésére;

2. ábra Az egyetemes jelkép háttérinformációja olyan elvont fogalom, amit sokszor csak körülírással tudunk megadni.

Inkább maradjunk annál: ***jelkép az, ami háttér-információval rendelkezik, akkor is, ha az eredeti kapcsolatuk már a homályba veszett, de a hagyomány ereje megtartja.*** Bár ez a háttérinformáció általában valóban elvont fogalom, azonban néha csak hosszabb körülírással lehet megadni. Mivel az írásjelek elvileg jelképei a hangok jelentésének, így nemcsak a hangok, hanem a betűk is képesek a jelhez tapadt háttér-információt közvetíteni. Tény ugyanis, hogy a legrégebbi egyiptomi hieroglifák közül sok egy-egy hangnak a jelképe. Pl. a B jele a LÁB.

Vajon milyen elvont fogalmat közvetíthet egy LÁB képe? Azt, hogy **valami hiányzik, ami értelmet ad neki:** ahogy a lábnak, a test hiányzó része, úgy léleknek is a test, ami befogadja. Azaz a bennfoglalást is a B betű fejezi ki. Nézzünk B betűs szavakat: BOT, BŐR, BAL, BARÁT, stb. Mindig

hiányzik valami, amivel együtt ad értelmet a létezésének, ill. valamilyen befogadásnak, bennfoglalásnak. Nincsen egyvégű bot; a bőrnek is az ad értelmet, amit beborít; barát se lehet egyedül stb. BABBA védőanya is befogadja a teremtői akaratot.

A B rovása a ferdekereszt, amivel a szinte láthatatlanul pici pontot is jelöljük. ***A ferdekereszt jelöli az elvárt létezőt, a befogadott igazságot.*** Nemcsak a hieroglifák, hanem a rovásjelek, sőt még a betűk is jelképei olyan elvont fogalmaknak, aminek rögzítése céljából létrejöttek. Inkább fogalomírásról kellene beszélni mássalhangzós írás helyett!

Az erről írt tanulmányom[28] végén lévő táblázatban megtalálhatók a magyar rovásjelek hangzóinak értéke, továbbá az a fogalom-leírás (mint az adott hangnak jelentése), aminek a rögzítésére feltételezhetően annakidején létrejöhetett. Bár ezeket a jelentéseket most is következetesen fogom használni, de csak néhány esetben részletezem. A jelképek jelentésének leírásától nem várható el valamiféle matematikai egzaktság. Nem ettől lesz tudományos valami.

A pszichológia –az emberi természetek rendszerezésénél – hasonló rendszerkategóriákkal dolgozik, mint az asztrológia. Vajon mitől tudomány az egyik, és mitől sarlatánság a másik? Weöres Sándor szerint*:* ***mindig van egy viszonyítási alap, aminek függvényében értékelünk***.

Tehát arról van szó, hogy az adott viszonyítási rendszert befogadja-e a tudományos világ? Míg sokaknak a Szent Korona csupán egy értékes ékszer, nekem az ókeresztény hitvilág jelképe, ami rengeteg háttér-információt hordoz. Hangsúlyozom: ***a jelképei az ókeresztény gondolkodást tükrözik***. Az első előadásom címe ezért lett „Szkíták tudása a Szent Koronán”.[29] Tudom, sokan kétkedve fogadták az akkor elmondottakat, aminek hátterében az asztrológiai jelképek használatának az elutasítottsága állhatott, pedig ezek a jelképek már többezer év óta őrzik jelentésüket. A múltat el kell törölni, hangoztatják sokan, a jövőt kell építeni, de hogyan? Gyökerek nélkül?

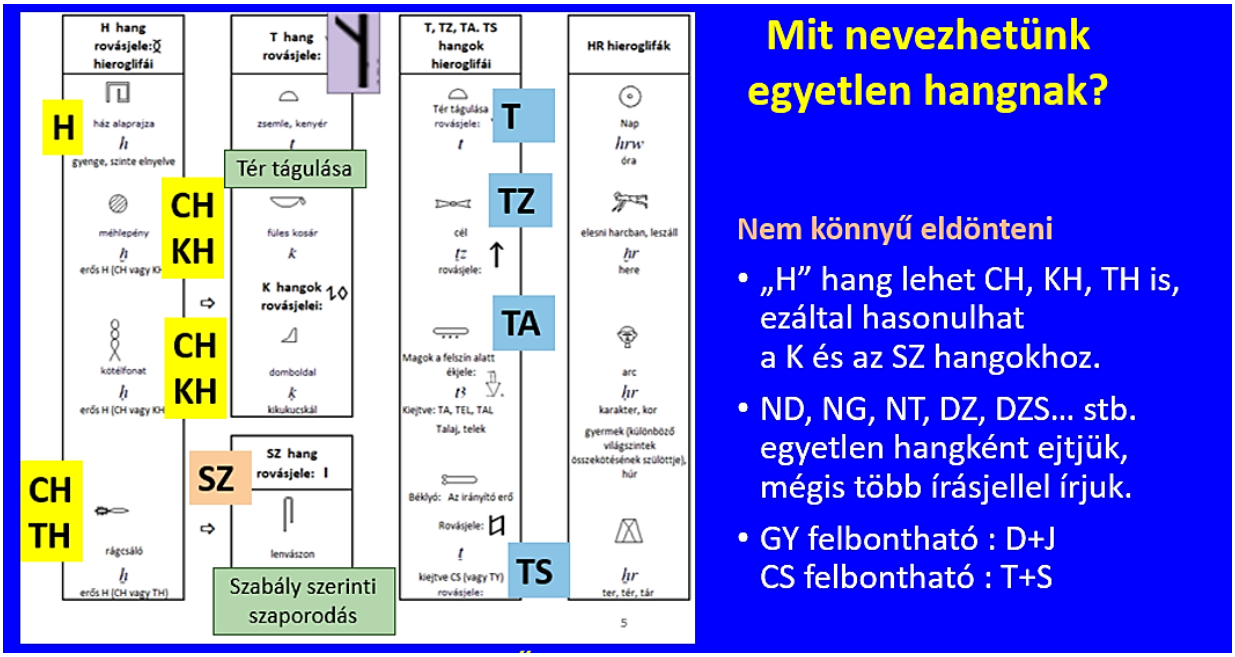
3. ábra. Szükség van valamiféle állandóságra, aminek a függvényében tudunk értékelni.

A 3. ábrán lévő idézetet egykor Giordano Brunonak is tanácsolták. Megfogadta. Soha nem adta fel az igazság keresését. Szerzetes társai – a makacsságáért – kivégeztették. Míg az egyik fél a múlt igazságait kitartóan keresi, addig a másik azért akar bármi áron mindent eltörölni, hogy ne lehessen leleplezni hazugságait. Jól érzékelhető, mennyire különbözhet a két viszonyítási alap. Míg egyesek maguk akarják megmondani, mi a REND, és ami nem illik bele, azt elutasítják: mondván, nem tudomány, addig másoknak – ha nem is minden könnyen elfogadható – attól még lehet igaz, és keresik a válaszokat. Pl. A hangoknak létezhet-e olyan – ősidők óta megőrződött jelentése – ún. mágikus ereje, aminek segítségével egykor létrejöhetett a beszéd?

Láthattuk a latin nyelv példáján, hogy az ún. rendteremtő tudományoskodók nemcsak azt akarták megmondani, milyen hangok lehetnek az ábécében, hanem megerőszakolva a közlési szabadságot, előírt nyelvtannal rendet akartak teremteni még a nyelv használatában is. Így aztán a hangok nemcsak a mágikus erejüket kezdték elveszíteni, hanem a jelentésük is torzult, és ezáltal nőtt a memorizálási kényszer.

---

[28] https://epa.oszk.hu/01400/01445/00066/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_1_0265-0331.pdf pp. 324-326.
[29] V. ö. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00066/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_1_0493-0516.pdf.

4. ábra. Hosszú folyamatként alakult ki, mit nevezhetünk egy hangnak, mik kerüljenek be az ábécébe.

Ha egyes hangok valóban értelmezhetők ősgyökként, azaz létezik mágikus erejük, akkor az eltérő hangzás okán adódik pl., hogy a FEHÉR más képet kelthet az agyban, mint a jelentésében elvileg azonos angol WHITE szó. Míg a FEHÉR a tisztaság képzetét kelti, addig a WHITE csupán valamiféle vájkálást sejtet, ami aztán elvezethetett a vájt fülűek píszí beszédéhez. Így rögzülhet aztán egy nyelvben – az anya szó hatásának erejét elvéve – a *szülő 1*, pedig az anya, mint ősi egyetemes jelkép, más háttér-információt közöl, mint a szülő szó. Később látni fogjuk, hogy az ANYA az anyag törvényszerűségeinek engedelmeskedve kénytelen az újszülöttjét felnevelni, gondozni, míg a SZÜLŐ szóban nincs benne ez a kényszerű kötelesség.

5. ábra. A GY hang nem újkeletű, a legősibb hieroglifák között már megtalálható a jelképe.

A magyar rovásjelek jelentésének megfejtésében az egyiptomi hieroglifák sokat segítettek. Lásd az ún. GYER hieroglifát, hiszen a gyerek is egy mágikus eljárás eredménye, ahogy a gyári termelés is az.

Tehát a GY jelentése kapcsolatos lehet a gyökérrel, ill. a gyümölccsel. A „GY rovás” jelében, a kettős keresztben pedig az Ég–Föld kapcsolatot keresztezi az anyag jellegű folyamatok duális jellege.

Nemcsak a hangok, hanem az ebből összeolvadt gyökök is lehetnek jelképek, mivel a jelentésük – kellő rugalmassággal – gyakran felismerhetők az ókori írásokból. Most vegyük példaként az „Ő, ill. ŐRZŐ” fogalmak problematikáját!

6. ábra. Az ún. tudományos átírások nem ismerik az Ő hang jelölését.

A szfinx jelképesen „a lába elé helyezett érték” őrzőjét jelenthette. Ugyanakkor IRY-nek hangzósítják a gulyás vagy marhapásztor jelentésű hieroglifát. Az ókori nyelvek hangzósításához a magyar ábécének egyes hangjait nem használják. Az E hangnak azért nem volt írásjele sokáig, mert a jelentése a semleges összeolvasztásról, ill. EGY ELŐD kiemeléséről szól, azonban az „Ő” már hangsúlyozza a tartalom anyag-jellégét. Vajon az ősnyelv használhatta az „Ő hangot”?

A megjelent tanulmányomban[30] bemutatom: A feltárt hangértékeket is figyelembe véve az ún. székely-magyar rovásjelek képzési módjában már tükröződik egy olyan numerológiai szabályosság, ami felismerhető a jelentéseik közötti kapcsolatokban, és ezáltal az egész rovásrendszerből egy lenyűgöző – az időtől független – harmónia sugárzik. Pl. az „E” értéke 5, az „Ő” értéke 15.

Platón Akadémiáján is ilyen, ún. örök értékekkel foglalkoztak. Egyik vezetőjük, – a nyugati asztrológia alapjainak lefektetője – Knidoszi Eudoxosz állítólag a szkíta mágusok tanításait méltatta.[31] Ezért valószínűsítem, a nyugati asztrológiai jelképrendszer kidolgozói a szkíta mágusok lehettek, akiktől nem lehetett idegen, az anyagi világ duális jellegének hangsúlyozása, hiszen az „Ikrek jegye” egyetemes jelképe e tartalomnak, ami analóg az „Ő hang” jelentésével, azaz ***a dualitás uralja a teljességet***.

A régészek, nyelvészek nem nagyon tehetnek mást, minthogy a leleteiket az elfogadott történelem-folyamhoz igazítják, ami a nevek torzulását is eredményezi, megváltoztatva ezzel a hordozott háttér-információt. Azonban nemcsak arról van szó, hogy pl. az egyiptomi nevek helyett az új görög nevek lettek ismertek, hanem – Márton Veronikát idézve – ma az „akkád” szó alatt Mezopotámia sémita népét kell érteni, de egy XIX. századi forrásban még a ragozó nyelvű káld-sumirokat, mely nem sémita. Az önmagát KI.EN.GI-nek nevező nép is csak a XIX. században kapta a sumir nevet, míg a semita fogalmat csak a nyelvcsaládokhoz kapcsolatosan hozták létre.[32]

[30] https://epa.oszk.hu/01400/01445/00066/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_1_0265-0331.pdf p. 273-tól.
[31] Lásd *Az asztrológia története.* Ringier Axel Springer Magyarország Kft. Budapest, 2022.
[32] V. ö. https://martonveronika.blog.hu/2022/10/16/a_sumir_nep_eredete.

Teljes tehát a káosz, ki kicsoda lehetett a múltban, ill. a mai népeknek hol kereshetők a gyökerei. Így már érthető, miért akarják az egyetemes jelképek használatát vagy a tudomány világában elutasítani, vagy az uralkodás támogatása érdekében felhasználni.

7. ábra. A magyar nyelv segítségével viszonylag jól értelmezhetők az egyetemes jelképek.

A magyar nyelv archaikus jellegét azonban jól igazolja az a tény, hogy a magyar nyelv segítségével viszonylag jól értelmezhetők az egyetemes jelképek, azaz a tértől és időtől független, ún. örök igazságok fogalmainak jelképes ábrázolásai. Idetartoznak az írásjelek is.

Ennek következtében a magyar nyelv alkalmas több ókori írás értelmezésére, Pl. Mario Alionei az etruszk, Mandics György az ázsiai jeleket olvasta el a magyar nyelv segítségével. Révész Péter – Nebraska Egyetem számítógépes nyelvészettel foglalkozó professzora – szerint a székely írás a krétai hierogliffal, azaz az ógöröggel kapcsolatos, vagyis talán éppen azzal a nyelvvel, amely egykor – a mai angolhoz hasonlóan – a népek közötti közvetítő nyelv lehetett. Bár a tudomány ezt ma az arámmal azonosítja, azonban a fentiek alapján ez esetben a magyar nyelv ősét nevezhetik arámnak. Nem lehet véletlen ugyanis, hogy éppen az arám nyelv beazonosíthatóság körül oly sok a probléma.[33]

Nagyon megörültem Révész Péter azon állításának, miszerint az ún. „római” korban (tehát még a hunok előtt) ***ógörög betűkkel –magyar nyelven érthető szöveget– írtak a dáciai szfinx talapzatára***.[34]

Révész Péter eredménye történelem formáló jelentőségű! Mivel az ógörög (vagyis koiné) egy gyűjtő fogalom, a szfinxen a daha szkíták ómagyar (arámi) írásáról lehetett szó, ezzel is bizonyítva: *a dahák a Pártus Birodalom tagjai lehettek és nagy valószínűséggel ők azonosak a fehér hunokkal.* Létezett Dácia, mint római provincia? Nem hiszem, de most nem ez a téma.

[33] Lásd https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-keresztyen-bibliai-lexikon-C97B2/a-a-C97B4/aram-arami-C98DA/.
[34] Darai Lajos: Mégis volt szfinx, és mégis magyar... Révész megfejtette a tordai szoborfeliratot. *Acta HHT* 39/1. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00069/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_1_086-104.pdf.

8. ábra. A dáciai szfinx ógörög betűs olvasata.[35]

Egy nyelv – szerintem – akkor archaikus jellegű: ha a szellemi fejlődés során építő elemei őrzik eredeti jelentésüket; továbbá a nyelv „szövete” hasonlít a világunk működésének „szerkezetéhez”. A magyar nyelv ún. sejtelemű–mellérendelő szerveződésében felismerhető a világunk működési rendje. A legrégebbi építkezések feltárásaiból, modelljeiből pedig érzékelhető, az ún. sejtelemű–mellérendeltségben való gondolkodás, aminek legfontosabb jellemzője, hogy a szerkezetét a mondanivaló logikája és nem előírt nyelvtani szabály-rendszer határozza meg.

9. ábra. Az egyetemes jelképek attól egyetemesek, hogy mindenhol előfordulhatnak, ezért nem tekinthetők valamiféle vándorlás bizonyítékának.

[35] Lásd P. Z. Revesz: Inscription on a Naxian-Style Sphinx Statue From Potaissa Deciphered as a Poem in Dactylic Meter. *Mediterranean Archaeology and Archaeometry* Vol. 23. No. 3 (Dec 30, 2023) https://www.maajournal.com/index.php/maa/article/view/1209/1035 és Mysterious Inscription on Ancient Sphinx is Deciphered. 2024. jan. 12. https://youtu.be/lYnf-qiV8LA.

Az ún. TAMANA kutatások szerint is, az ősi földrajzi nevek egybeesésének és ismétlődésének gyakorisága viszonylag magas. Feltételezhető tehát: egykor a hangok mágikus ereje még tisztán közvetítette azt az információt, aminek jelképeiként kialakultak az első írásjelek.

Egyetemes jelképnek tehát az nevezhető, aminek háttér-információja tértől és időtől függetlenül őrzi jelentését, és analógiába állítható a világunk működésének valamely jellemzőjével vagy egységével.

De mi állhat annak hátterében, hogy léteznek ilyen egyetemesnek tekinthető jelképek? Székely Péter fizikatanár írt egy tanulmányt a zene és a matematika kapcsolatáról.[36] Ezt felhasználva a következő dián tömören összefoglaltam, hogyan alakulhatott ki az időszámításunk rendszere. Nem nehéz felfedezni benne az asztrológia egyetemes ősi jelképrendszerének kialakulását is.

10. ábra. A 12-es számrendszer eredete szorosan kapcsolódik az ún. tiszta hangok képzésének elméletéhez.

A baloldali táblában – a zenei hangok neve mellett – szerepelnek a frekvencia számok és a hullámhosszok. A körábrán pedig a zöld nyilak jelzik a frekvenciák 3/2-del való szorzását.

Látható, hogy éppen 12 ugrás után visszajutunk az alaphang oktávjához. Ezzel éppen 12 hangtartományra osztjuk a kört. A rendszer mindig a Tavaszponttal indul, és – Föld-központúan – ún. 2 órás tartományokra osztja a teret. Azért éppen 2 órásra, mert éppen a közepén legtisztább a hangzás, ezáltal a közép megjelölt, és így lett 24 órás egy nap.

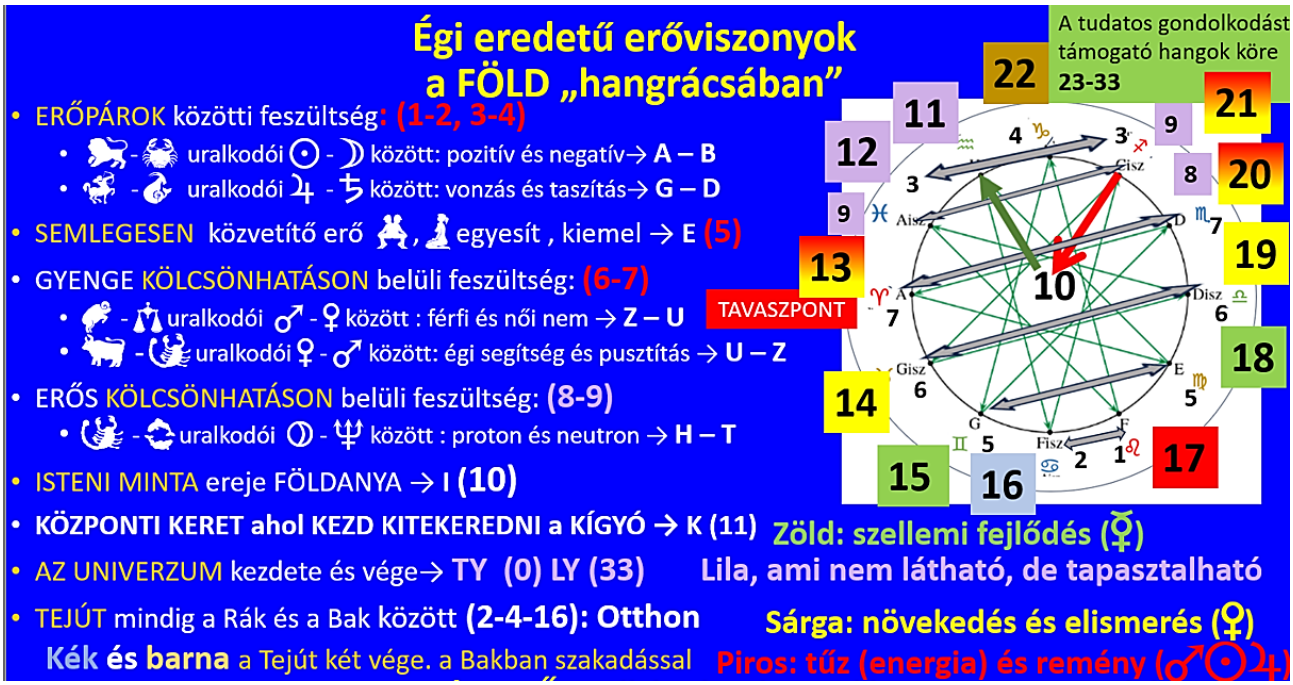
A TEJÚT helyzete állandó, mindig a Bak és a Rák jegyeket köti össze. Mivel a zenei hangok legtisztábban a tartományuk közepén szólnak, ezzel párhuzamosan igaz az is, hogy az ún. állatövi jegyek is éppen középen fejtik ki legtisztábban a hatásukat. *Ez lehet a magyarázata annak, hogy az állatövi jegyek jelképei, ill. azok jelentései segíthetnek bizonyos hangok jelentésének megadásában*, és látható, e rendszernek semmi köze a csillagképekhez. A hanghullámok erősíthetik vagy kiolthatják egymást, ami éppen analógiába állítható az állatövi jegyek közötti – a „víz, tűz, levegő, föld” őselemeken alapuló – viszonyrendszerrel. Az egyiptomiak 360 jelképet definiáltak[37] a 4 őselem kombinációjaként, de tudták, az év 365 napos, ezért 5 napot az évbe – a Tejút szakadásával indokolva – a téli napforduló idejére szúrtak be.

[36] Székely Péter: A zenében rejlő matematika. *Érintő. Elektronikus Matematikai Lapok* 2017. december. https://ematlap.hu/index.php/gazda-g-sag-2017-12/600-a-zeneben-rejlo-matematika.

[37] https://zsozsu.wordpress.com/2014/06/28/egyiptomi-asztrologia/ és http://spiritizmus.hupont.hu/75/egyiptomi-horoszkop.

Mivel a bolygók is frekvencia-arányokon alapulva rendeződtek a Nap körül, a bolygók és az állatövi jegyek közötti viszonyok is elemezhetők. A bolygók –jelképesen– az olyan erőket képviselik, amelyekről fizika órákon is tanulunk. Az ún. szférák zenéje pedig az, amikor – a bolygók és a csillagok – azaz az Ég szereplői aktiválják az egyes a hangtartományokat, azaz az állatövi jegyeket.

Mivel az asztrológia olyan harmónia elemzéseken alapszik, amelyek itt a földi viszonylatban megfigyelhetők, ezért az asztrológusok a zenetudósokhoz hasonlíthatók, azaz a képességüket a születésükkel hozzák magukkal.

11. ábra. Mivel a bolygók is frekvencia-arányokon alapulva rendeződtek a Nap körül, a bolygók és az állatövi jegyek közötti viszonyok is elemezhetők. A bolygók – jelképesen – az olyan erőket képviselik, amelyekről fizika órákon is tanulunk.

A 11. ábrával pedig csupán annyit szeretnék hangsúlyozni, hogy az égi rend ciklusainak van egy olyan szakasza – lilával jelöltem az ábrán, később hivatkozni fogok rá – amire az emberi akaratnak nincsen közvetlen ráhatása.

Most nézzünk végre néhány jelképet! „Az egyenes és a KÖR” egykézben tartása érzékelteti: voltaképpen minden EGY. A KÖR elsősorban a Teljesség jelképe, és amikor – mint az Atya akarata – e körben megjelenik pont, az a teremtés kezdete. Az egyiptomi hagyomány szerint ez ATUM köpésével indult, ekkor született SU, az eget és földet elválasztó isten. A KÖP gyök végén a „P” a pillanat aktivitása mellett elvileg arra a pontra is utal, ahol a köpés kötődött. A KÖT gyökben már megjelenik a teremtés „T hangja”.

Mivel PONTKÉNT értelmezhetjük magát a teremtést elindító ATYÁ-t, ezáltal egy olyan *viszonyítási pontot értelmezhetünk*, ami útmutatást adhat az életünkhöz. Másszóval, az ún. ember alkotta jogrendszer felett léteznek örök erkölcsi törvények, amihez igazodni kellene a jognak ahhoz, hogy útmutatást nyújthasson az égi rend követéséhez. Ezzel ellentétes a szabadkőművesek jogrendszere, amit az is tükröz, hogy középen a pontot a mesterükre értelmezik, és a kört korlátok közé szorítják.

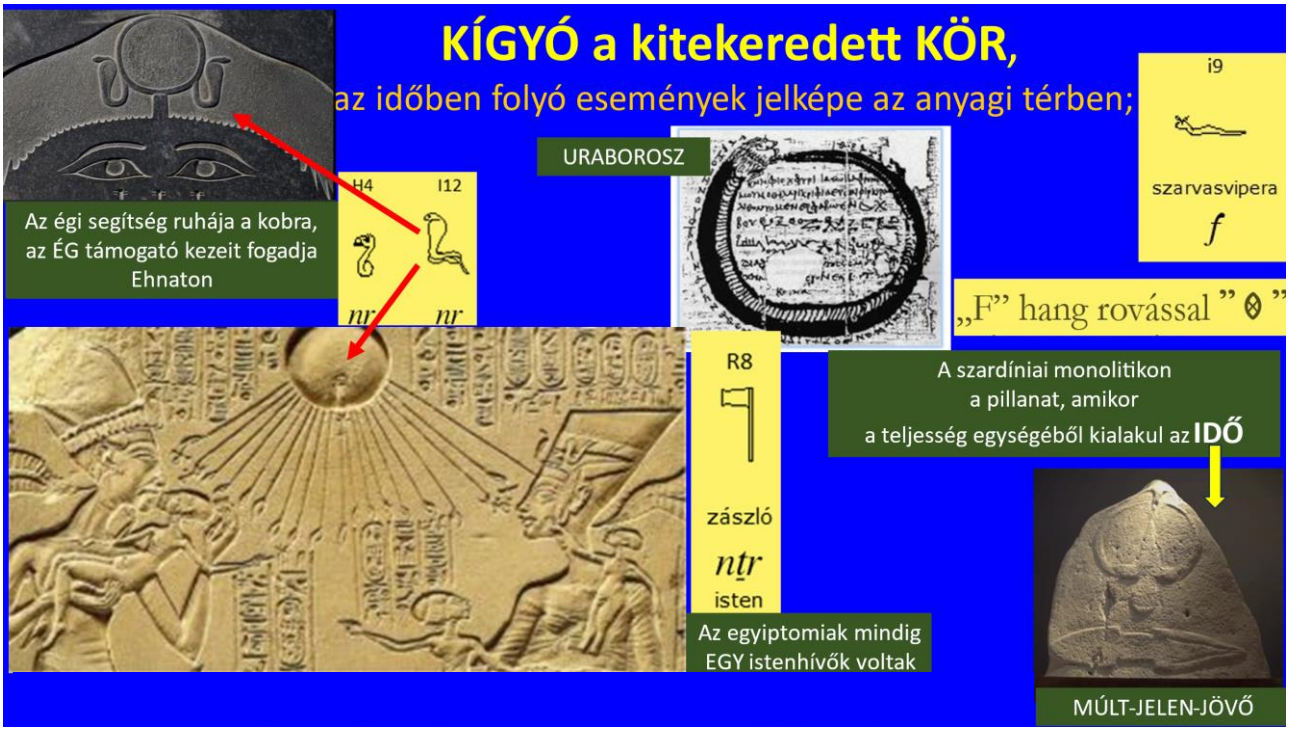

12. ábra. A szabadkőművesek a Nap egyetemes jelképét korlátok közé szorítják, az átértelmezéssel pedig jelképesen az „ATYA teremtői jogát” kisajátítják.

SU fején *a madártoll* – a levegővel való kapcsolatával – a szellemiség jelképe is. Bár a suhint, suhog hangutánzó szavak okán a kiejtését SU-nak tüntetik fel, azonban helyes lehet a SZU forma is, mivel a tudat számára SZU-val, azaz a szellemiséggel kezdődik az ún. szabályok szerinti származtatás. Ezt jelezve lett az „SZ hang” rovása az egyetlen függőleges vonal.

A kör nemcsak a teljességnek a jelképe, hanem valamely dolog lényegi otthonának is, ahonnan – mint a kígyók – tekerednek KI a tér-időbeli folyamatok. Minden folyamatnak van egy feje és egy fara, ahová irányul a figyelem.

- A kígyó lehet egy a fejét emelő szarvasvipera, amely felemelt fejjel halad a fényben. Az „F hang” – mikor felhívja a figyelmet arra a pontra, ami a fókuszba került – akkor e Pontra ható hatalmas átalakító erőn van a hangsúly. A „P” és „H” összeolvadva adja az „F hangot”.
- A szarvasvipera az időfolyam. A sumérok ID-vel jelölték a folyót, innen eredhet az idő, mint szó. A szardiniai monolitokon gyakori annak ábrázolása, ahogy a teljességből kialakul az időfolyam.
- Ha pedig a teljesség köréből egy vagy két kobra nyúlik ki, aminek az egyiptomi kiejtése NER, akkor a NE szócska „ruhájáról” van szó. Jelentése felismerhető a nesze, neki szavakból, vagy a „ne, boci ne” hívogatásból. A képen tehát Ehnaton az égből a neki adakozó segítő kezeket fogadja (13. ábra). Görögöknél a nereidák azok a nimfák, akik segítik a hajósokat.
- Az ATYA segítő keze pedig a NETYER, aminek jele: a zászló. A NETYER tehát a mindenséget az EGY teljességbe összezáró Isten egyiptomi neve. Akkor miért is beszélünk sok istenről? Az ún. ókori istent a magyar félistennek is nevezi, jelezvén ő csupán valamely isteni jellemző megszemélyesített képzete. Pl. egy ilyen képzet, ahogy a teljesség egységéből kialakul a múlt–jelen–jövő közötti kapcsolat, az idő folyásának a rendje, amiért Egyiptomban MAÁT isten volt a felelős.

13. ábra. Míg a szarvasvipera az időfolyam jelképe, addig a kobra a gyógyító erőé.

Azonban nem elég e REND, a növekedést is támogatni kell. Ahhoz, hogy a gyökérből gyümölcs is legyen, már többéves gondoskodás szükséges, – a ciklikus REND – amit „RÉ állandó földkörüli utazása" visz a folyamatokba.

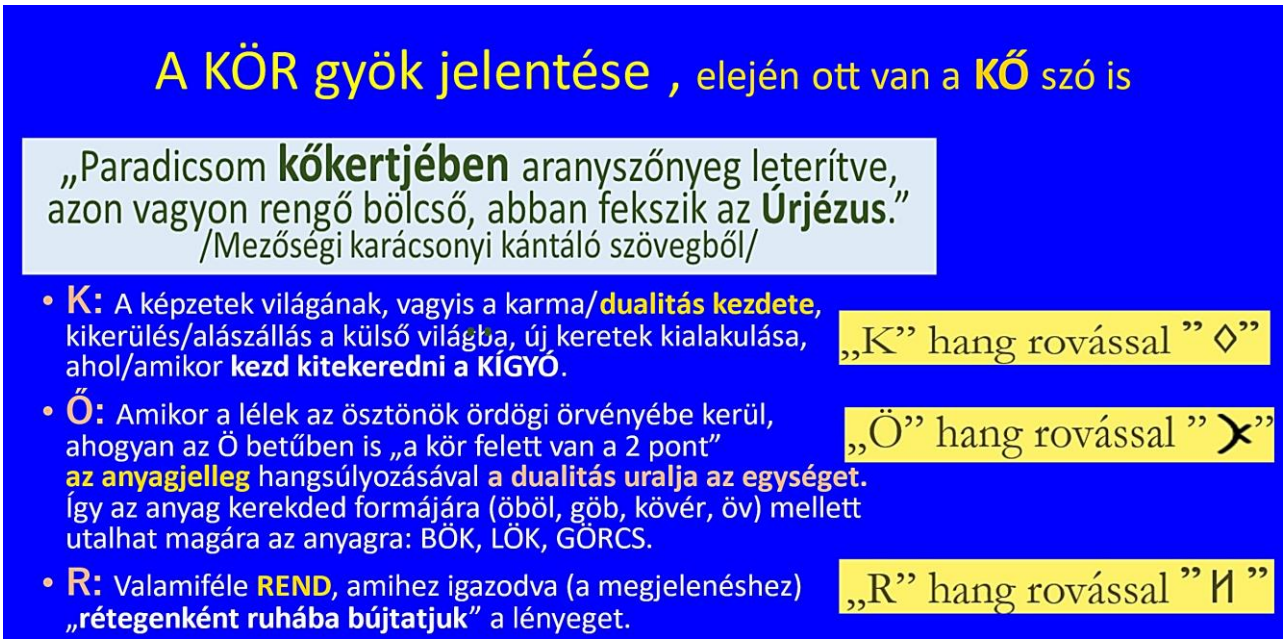

14. ábra. A Jóisten teremtési folyamata hullámszerű fejlődést eredményez, amiben az ember, mint a hal, úszik az árral.

Az egyenes csak a tudatban létezik, a ciklikus jellegből a hullámvonal következik. Az élet magasabb szintjére lépni a többoldalról hullámokban érkező támogatások segítenek. A pecséthenger jól tükrözi,

ahogy a hullámok között úszó halak azon hatalmas átalakításra képes energiákat szállítják, amelyek – az ATYA akaratából – folyamatos mozgásra, változásra kényszerítenek minket. Annunaki ábráján is jól megfigyelhető a hullámos vonalakkal díszített ruhája, jelezvén minden anyagi megjelenés rezeg.

A szkítatérítő Szent Fülöp (nevelő apostol Szent Andrással együtt) ikonját az íves indák jellemzik, amik ***a fennmaradáshoz szükséges égi gondoskodást jelentik, ahogy az „N" és „NY" rovásának jelentésében is.*** Azonban az „NY" – az anyag-jellege okán – a lenyugvóban lévő növekedést, az elnyúlást jelenti.

15. ábra. A kör a kezdeti teljesség „formaruhája".

- ❖ A „K hang" jelenti a képzetek világának, a karmának/a dualitásnak a kezdetét, azaz kikerülés/alászállás a külső világba, ahol azok az új keretek jelennek meg, ahonnan kezdhet kitekeredni a duális folyamatok kígyója.
- ❖ Az „Ő hang" hatására a lélek az ösztönök ördögi örvényébe kerül. Ahogyan az Ö betűben is „a kört felűről uralja a 2 pont", az anyagjelleg hangsúlyozásával a dualitás uralja az egységet. Így az anyag kerekded formájára (öböl, göb, kövér, öv) mellett utalhat magára az anyagra is pl. a BÖK, LÖK, GÖRCS.

A KŐ tehát mintha a másvilágból segítene idejönni, anyaggá válni, megtestesülni. Ezért lett **az anyagi világ kezdetének a jelképe**. **A kő az egyetlen anyag, amely – évezredeket áthidalva – képes kultúrát közvetíteni.** Isten Tízparancsolata is KÉT KŐ-táblán jelenik meg. Ha a K után más a magánhangzó – pl. a KÚT, KAPU, KI, KÖT, KÉZ, KÉP, stb. szavakban – akkor is valaminek a kezdetéről/keretéről van szó, de a tartalom jelentősen megváltozik. A mondanivaló megfestése során a magánhangzók szerepe is fontos, az Ő és Ű hangoké is.

- ❖ A szóvégi „R" hatására a KÖR szóból már valamiféle REND érződik, amihez igazodva „ruhába bújtatjuk" a megjelenítéséhez valaminek a lényegét. Az R így lett névképző is, a szerepe a magyar, Hunor, Magor, stb. szavakból érzékelhető.

A KÖR – a hangérteménye alapján – **a kezdeti teljesség formaruhája**, azaz a jelképe. Ez egy egészen más logika, mint mikor az R hangnak valamiféle rezgéssel kapcsolatos jelentést adnak annak okán, hogy a képzése közben a nyelvünket rezegtetjük.

A 16. ábrán ugye, mennyire hasonlít a Csigolyaábrám 3 ciklusa a Newrange ábrájához? E ciklusokat Platón birodalmaknak nevezi. Egyszerűbben:

- ❖ Egyrészt a létezéshez szükséges olyan égi erőkről van szó, mint pl. az elektromosság vagy a gravitáció. Az ilyen fizikai jellegű erőket – a felismert analógiák alapján – a bolygók jelképezik.
- ❖ Másrészt az állatövijegyek ciklusában nemcsak az év ritmusa tükröződik, hanem gyakorlatilag minden dolog fejlődési folyamata.
- ❖ Harmadrészt szükség van olyan hangokra is, amelyek a tudatos gondolkodásunkat segítik. Az idetartozó rovásjelek tartalmának megfogalmazásában a kínai jelképek segítettek.

16. ábra. A hangokat a jelentéseik alapján logikusan elrendezve egy csigolya ábrája adódik, amelyben jól elkülöníthető „három birodalom".

A matematika tanárom tanácsát követve igyekeztem a hangokat – a sok szöveg helyett – a köztük lévő logikai összefüggések alapján rendszerezni. Az eredmény ledöbbentett, pedig az analógia nyilvánvaló. Ahogy a tartásunkat támogató gerincnek egy eleme a csigolya, ugyanúgy a hangok is lehetnek elemei a földi világunk működését fenntartó erőknek! A felismeréseimet az segíthette elő, hogy nemcsak a magyar rováskészletben tükröződik vissza a szkíták tudása, hanem a nyelvünk máig őrzi az ősi (erejében még teljes) hangképzését. Ezért volt lehetséges a hangok jelentésének feltérképezése.

Míg a hang ereje valamiféle mágikus hatás, addig a hangerő decibelben mérhető fizika. A Stonehenge-modell kísérletek alapján megállapítható, a hangképzési hely térfogatának növelésével a hangerő erősíthető, ahogy az alig hallható húr hangját is felerősíti a gitár, a hegedű erre rezonáló teste, és messzebbre elhallatszik a zene.

17. ábra. A tér tágulásának kifejezése jelképpel.

Vajon a Föld tömege is – monolitokkal, árkokkal – felhasználható a hangerő növelésére? A közel 8 m mélyen beásott rudstoni monolit valószínűsíti, hogy igen.

Ugye így már az ún. X1 hieroglifa sem lesz csupán egy cipó, hanem általánosabban fejezi ki a tér tágulását? ***A hieroglifákat tehát a közismert nevüknél jóval tágabban érdemes értelmezni, és akkor egy-egy ősfogalomnak a jelképe már gyakran fel is ismerhető bennük.***

A Newrange kőhalmát meg azért emelném ki, mert a köveken rögzített hullámvonalak, csigák bizonyítják, építői tudatosan – akusztikai mérésekkel igazoltan – törekedhettek a különleges hanghatásokra. Ráadásul a kőhalom kapuján át a Nap besüthet a kereszt-alagút közepéig, ily módon fókuszba helyezve a kereszteződést (18. ábra).

18. ábra. A Newrange kapuján át a Nap besüthet a kereszt-alagút közepéig, ily módon fókuszba helyezve a kereszteződést.

A tudatosság magas szellemi színvonala már Göbekli Tepe és Karahán Tepe hatalmas T alakú monolitok faragásain is látszik. Most jegyezném meg, a képeim igen nagy részét az „Ősi idegenek” epizódjaiból vettem át, miközben az ott szereplő kutatók véleménye gyakran megmosolyogtat. Így volt ez akkor is, amikor a T formáról emberekre asszociáltak.

19. ábra. A lényegi lélek különböző ruhában jelenik meg a földi világban.

A 19. ábrán az ún. táskák is feltehetően a tér tágulását is jelképezik. Erre utalnak a fülek tövében megjelenő új élőlények. Így valamilyen tudás, ill. képesség is feltételezhető a táska szimbólumról. A madár-jelkép a lélekadásról szól, ott a kiskör a szárnyán. A skorpió pedig az érzékelés – azaz a túlvilággal való kapcsolattartás – különleges képességeinek a jelképe, mivel a skorpiónak 12 érzékszerve van. A kígyók hármassága vélhetően a lélek-szellem-test egységében kibontakozó folyamatokra történő utalás. Göbekli Tepén a kígyók mindenhol lefelé kúsznak, azaz az anyagi világ felé.

A hagyomány szerint kb. 12 ezer évvel ezelőtt volt az ún. aranykor, amikor a földi élet megfordult. A szellemiség növekedése helyett az anyagelvűség kezdett előtérbe kerülni. A földi élet feladata ekkortól már az anyag tudatos megismerése lett. Egy hatalmas üstökös becsapódása – és az evvel járó cunami – i. e. 10900 körül mindent elpusztíthatott az Alpoktól nyugatra, beleértve Amerika nagyrészének élővilágát is. Ekkor szűnhetett meg a Bering-hídnak hívott átjáró is azzal, hogy a jégkorszaknak is vége lett. Csak a hatalmas kövek vallhatnak a múltról. Ugyanakkor a korábbi – pl. az atlantiszi – magas szellemiségű civilizáció értékei akár, ha részben is, de átmentődhettek. Egy ősgyökökből építkező nyelv megőrződhetett.

Az „Ősi idegenek” epizódjaiban olyan ősi jelképekre hívták fel a figyelmem, amiket – ha más néven is, pl. tarsoly, süveg – a magyar is a saját hagyományaként őriz. Pl. az ún. táskákkal kapcsolatosan megjegyezték, ahol az feltűnik, ott vele párhuzamosan megjelenik egy magas tudású nép. A honfoglaláskori művészet jelképe a tarsolylemez, aminek gazdag díszítése bár komoly múltat feltételez, az eredetéről kevés szó esik. A TARSOLY-ról úgy tartják, eredetileg a tűz csiholásához szükséges eszközöket tartották benne. De hiszen a kipattanó szikra világosságot gyújt az agyakban. A fény nemcsak a teret tágítja, hanem a magas szintű tudatosodást is jelképezheti.

20. ábra. A táska, mint a tudás tárolásának a jelképe.

Megmosolyogtatott az a feltételezés is, miszerint az olmékok „kígyón utazója” (20. ábra) egy földönkívüli, aki egy irányító pultot kapcsol. Inkább arról lehet szó, hogy a földi folyamatok irányításához tárjuk fel a „táskák titkait”, és nyúljunk bátran az új ismeretekhez, hiszen – az anyag megismerése révén – a szellemiség tárának tágítása és terjesztése a feladatunk.

Göbekli Tepe kőfaragásán a táskák téglalap formája: az „S hang” hieroglifája, azaz a sávban sugárzott azon energiát jelöli, amit lehetőség van megragadni. Ezért van füle. A táskák szinte minden ókori kultúrában feltűnnek.

21. ábra. Az Annunakik kezében is ott van a mindentudás táskája.

Az Annunakik képzelt lények. A mindentudás táskájukban a világ működésének titka, ezért nagy a jelentősége, amikor azt átadják.

A „T” és „S” mássalhangzók nemcsak különböző magánhangzókkal kapcsolódnak össze pl. a TEST, TASLI, TUSA szavakban, hanem összeolvadva (mint „CS”) mindazt az erőt, szilárdságot is megjelenítik, amik a cselekedeteinket irányíthatják. Amikor a „T” és „S” mássalhangzókat az „Á” köti össze, akkor valamiféle átmeneti állandóság költözik a jelentésébe, ahogy a TÁSKA tartalma is átmenetileg állandó. Szóvégén a KA egy kicsinyítő képző, hiszen az „A hang” kormányzó ereje ott tartja a szó tartalmát a „K” által jelzett kezdeti keretnél, de ezáltal nyitott is lesz a kapcsolatokra. A táska tehát az olyan dolgok általános formája, amit magunknál hordunk, hogy a tevékenységünket segítő tárgyakat tároljuk benne.

Mivel a tarsoly eredeti formája TA-SOLY, a 22. ábrán ezt elemzem.

- A „T” jelenti a teret tágító azon erőt, amire a titkok tárolásához, ill. a rejtőzködő egység feltárásához, a problémák megoldásának előre viteléhez szükségünk van. Ezért oly gyakori mind a szavak elején (pl. tervezés, táltosok tanítása, a tenger titkai), mind a szavak végén is, ahol nemcsak névképző, hanem a tárgy- vagy a múlt idő jele.
- Az „A hang” az alapokhoz irányító kormányzó erőt jelenti. A TA gyök tehát az alapnak olyan titkai, amik feltárásra várnak a talajban, a tanyán, tarisznyából.

A TAR gyököt megtaláltam az akkád szótárban, jelentése felismerhető tarvágás, tarkó, tart, tarol, stb. szavakban. Uranosz a föld legmélyére: TARTAROSZBA vetette szörnyszülött titánjait.

- A SOLY gyökben

az „S”: A sávban sugárzást, a nap sugárzó energiáját

az „O”: Az otthont

az „LY”: a LYUK-at (a feketelyukat), vagyis a mindent elnyelő a negatívenergiát jelenti.

22. ábra. A TARSOLY szó jó példája annak, hogy az ősi szavaink a részelemeikben is őrzik jelentésüket.

TARSOLY, a mindentudás táskája, tehát a nagyon mélyen lévő titkokat segít feltárni. Mennyivel mélyebb a jelentése, mint a táska szónak! De ezt csak a magyar érti.

Felvetődik, – a SOLY gyök okán – lehet-e kapcsolata a sólyom ókortól megfigyelhető tiszteletével? A vándorsólyom zsákmányszerzésben a Föld leggyorsabb állata, és a kiváló szemének köszönhetően

képes meg is ragadni a figyelmébe kerülőt. ***Ezért jelképe a gondolatok olyan szabad szárnyalásának, amikor a cél a lényeg megragadása.*** Így érthető, miért lett ***a teremtő akarat szimbóluma a sólyom.***

23. ábra. ÓM az univerzum teremtésének hangja.

A SOLY gyök utáni *ÓM – az univerzum teremtésekor elhangzott szent hang*, ami a hinduknál egyben jelképe a test-lélek-szellem 3-as egységének. Az ÓM jelenti Oziriszt is – akinek apja GEB, nagyapja SU – kimondva tehát a teremtési folyamat jelentős erejeként értelmezhető. Közismert: SZÉTH „szétvágta” Oziriszt, ezzel jelképesen megindult a struktúrák képződése. Hórusz és Széth vitája az egység és a részletek közötti viszonyrendszerekről szól. IZISZ pedig – akár még az ellentéteket is „össze-zárva” – egy új egységet, egy új ízt hoz létre, aminek végső otthona szintén Ozirisz. Míg a mi eredetünk az Orion, aminek lábánál ered az Eridanus-folyó, és Eridu az első város Mezopotámiában, addig Ozirisz az egész Univerzum otthona, mivel az egész Univerzum rezonál az ÓM-ra.

24. ábra. Kimatikus hangképek.

A 24. ábra felső sarkában az OM hangmintája mintha valamiféle többszintűséget sugallana. E koncentrikus körök vajon nem azt jelzik, hogy a földi anyagjellegű szint felett létezik egy szellemi szint,

az ún. kozmikus tudat, és még feljebb a lelkek szintje, ahol minden EGY? Az UFO-kutatók állítják, a Földet egy védő burok veszi körül, ahonnan éppen az atomerőműveket, ill. a mágneses anomáliás területeket látogatják az idegenek. Azt már többen bizonyították, a földi élet, több, mint 4 dimenziós, állítólag 11, így elvileg létezhet ún. áthallás. Ezért is óriási beképzeltség az ELITTŐL, amikor diktálni akarja, mi legyen a REND, hiszen még érzékelni se képes azon erőket, amik befolyásolják életünket. Ezért szeretek úgy fogalmazni, hogy ***az „A hang" az Atya Akarata felé kormányzó erő.*** Attól, hogy letiltják, vagy módosítják azon jelképek használatát, ami a túlvilággal való kapcsolatra utal, attól még létezhet az, amire az emberi akaratnak nincsen ráhatása.

Az ún. kimatikus hangképek, amelyekre példák a 24. ábra baloldalán láthatók, kiválóan érzékeltetik, milyen rejtélyes módon nyilvánulhat meg az égi rend. Az ún. CHLADNI LEMEZEN frekvencia növekedésével a hangmagasság egyre összetettebb mintákat hoz létre. E lemez – bizonyos frekvenciákon – vibráció nélküli területeket létrehozva rezeg, ahová a homokszemek begördülnek. De csak bizonyos frekvenciákon szépek és TISZTÁK ezek a minták. A mandalák is mintha egyben hangképek is lennének. Nevében a DAL ütemes tiszta hangjai pedig mintha már „táncra is kérnének", hiszen a „D" diktálja az ütemet, az „A és L hang" pedig – tisztává téve a hallást – mozgásra kényszerít. A mandalák elején lévő MAN gyök pedig ott van a MAN-KÓ szó elején is (25. ábra).

25. ábra. Az „Atacamai óriás" Chilében.

Az „Atacamai óriás" kora és jelentése vitatott. Szerintem míg jobbján a Nap-jelkép kétszeri előfordulása a megváltoztathatatlan múltra, addig balján a sokféle lehetőség a jövőt szimbolizálja. Középen a haja – a döntéskényszere okán – a múlt-jelen-jövő feszültségében három irányba áll, kifejezve: ez VAN!

Míg – égi segítségként az Atya akaratából – a MAN gyökben az M a másvilágon való megjelenésre utal, gondoljunk az OM hangra, addig a V a véget jelenti, ami változást, várakozást okoz a VAN helyzetben.

A „rovás V" lett a „latin M": Az ún. lila szakasz határhangjaiként, éppen e két hang részbeni kapcsolatot tart a túlvilággal. De ezzel a húzással, hogy a „rovás V" lett a „latin M" a latinban, éppen az ún. lila szakasz került kizárásra, mintha tudatosan ki akarták volna zárni az ún. túlvilági hatásokat a kommunikációból. A szabadkőművesek erre csak ráerősítenek a jelképeikkel. Sőt, mivel az égi segítséget jelentő MAN gyök képességét az angol nyelv átruházta az emberre, e csúsztatás idővel az isteni létezés tagadásához is elvezethetett.

26. ábra. A MAN gyök.

A MAN-TRA – mint ismételgetés – spirituális változást mozdít elő, a Frigyládában a MANNA lelki eledel, a MANA pedig égi eredetű erő az indiánoknál. Az ún. VIMANÁK olyan Égből (táltos paripákon) érkező hajók, amik segítik a világunkban megjelenő helyes képzetek fennmaradását.

Érdekesség: a vimana szobrok talpán van egy-egy mandala, jelezvén, hogy a hatalmas égi energiák jót hoznak. Innen eredhet a HAJÓ. A magyarban lehet ladik, csónak, sajka, naszád, bárka, gálya, vitorlás, kajak, kenu, lélekvesztő. A választott hangok átárnyalják a jelentést.

A „H hang” azt a hatalmas változásokra képes energiát szólaltatja meg, ami felismerhető a haj, ház, has, hegy, hit, hó, hő, stb. szavakból is. Jelentése analóg a 8-as számával, ami a kínai *Változások könyve* szerint szerencsés szám, míg az európai hagyományban szerencsétlenséget hoz. E látszólagos ellentmondás hátterében az áll, hogy az európai és a kínai emberek másként viszonyulnak a túlvilággal való kapcsolattartás képességéhez.

Göbekli Tepén az egyik követ egy 8 ujjú kar öleli át, ami a kéz égi eredetű hatalmas formáló, átalakító képesség megbecsülésére utal (27. ábra).

27. ábra. A HAJÓ új vizekre visz.

Mi kétféle „H-t” ejtünk, amelyek tartalmát az ókorban hieroglifákkal meg is különböztették. Az ún. kötélfonál mintha a DNS örökítőanyagot jelképezné – ahol a 2*4 elemű szerves bázisok ölelkezésében létrejött pl. HÁM ősatya, amit inkább KÁM-nak ejtenek – azaz ez az ún. „kemény H”, amit sokszor már „K”-val ejtünk; a néma „H-t” gyakran elnyeljük, amikor az erő a háttérben hat, ezt fejezheti ki az O4 hieroglifa.

A 27. ábrán a sumér pecséthenger azt a folyamatot ábrázolja, ahogy az élet hajóján utazó táltos önmaga körül hatalmas változásokat képes létrehozni. Ré napisten a bárkáján (a lélekmentőn) utazva elősegíti a ruhába öltöztetett élet, azaz a földi természet fennmaradását. RÁ-nak is ejtik, mikor az állandóságán van a hangsúly. Széthi fáraó hajóját szent csónaknak nevezik, ami a CS révén az erők irányításáról szól (27-28. ábra).

28. ábra. Ré vagy Rá CSŐR-e,
mint az anyag-szintű megjelenés értelem (/ szellemiség) irányításának a jelképe.

A természet körforgását RÉ irányítja, ezért van csőre. Fején a teljesség jeléből kiemelkedő kobra – mint égi segítség, kiejtve NER – biztosítja az állandó körfolyamatot. A madáremberekénél hangsúlyos a csőrük. A cső a benne folyó olajat, gázt irányítja a célja felé. A CSŐR gyököt tagolhatjuk: CS+ŐR. Bár a T12 es ún. béklyó hieroglifa az ŐR gyök, azonban ennek jelentése eltér a szfinx szereptől, amikor a pásztor az őrzője a nyájnak. Ugyanannak a hangképnek lehet többféle jelentése, amit – képesítve a hieroglifákban – még meg lehetett különböztetni.

29. ábra. Az ember szárnyalása.

Madáremberrel egykor azt jelképezhették, aki a szellemisége révén képes átlépni a másik világba. A gondolatai bár könnyen szárnyra kelnek, de képes azokat irányítani is, mivel VAN CSŐRE. ***A madáremberember ereje tehát a szellemiségében van, amit képes kordában tartani, és csőrével a lényeget megragadni***.

Meglepő, a világunk felépítését és működését mennyire *nemcsak* értették a sok ezer évvel ezelőtt élő emberek, *hanem* képesek voltak a lényegi árnyalatokat is megragadva e tudásukat – a hieroglifák segítségével – át is adni.

A ciklikusan táguló fejlődési folyamat jelképe a CSIGA, a közepe: tojásnak a forrása, a TYÚK. *A másik irányból tekintve* a csigavonal végén a LYUK, azaz egy ÖRVÉNY közepe, ahol – a dolgok „elnyelődve” – egy másik világba áthelyeződnek, ami pedig már egy új életnek a kezdete. A magyarnak „TY-vel” és „LY-nal” csak egy-egy szava van: a TYÚK és a LYUK, amelyek a csigolya tövisnyúlványában – a LYÁNYBAN – találkoznak.

Mivel a csigolya lyukában VAN a VELŐ, – itt futnak az információt éppen szállító idegszálak – mondhatjuk: a VAN egy ÁTJÁRÓ a múltból a jövőbe. És a 30. ábrán éppen a csigolya lyukába esik a „V hang”. A rovásából is érződik a jelentése, ami a Nyilas jegyével analóg. A magyarságot a hagyomány NYILAS jegyűnek tartja.

Ha az égi rend fennmaradásáért dolgozunk, *akkor* a CSÍ ereje megtartja az irányt, *ami* – ha mértéket tartva is – de a GA által jelzett gazdagodás felé vezet! *Azonban, ha* kényelmesen elengedjük magunkat, *akkor* az anyag törvényszerűségeiből eredően – ahogyan az ÖRVÉNY, ELNYELÉS és a LYÁNY szavakban is – az NY hang valamiféle engedelmeskedést kényszerít ki. Ezért is kényszerül az ANYA gondozni gyermekét.

30. ábra. Csiga és csigolya.

A teremtéskor felállított világrendet az igazság és az égi törvény megszemélyesítőjeként MAÁT isten – mint RÉ fia – képviseli az egyiptomi kultúrában. *Ha* valaki meghal, *akkor* a szíve a mérleg egyik serpenyőjébe kerül, Maát tolla a másikba. Így dől el, ki léphet ÁT az örök boldogság mezejére, gondolom az OM világrendjének egy magasabb szintjére (31. ábra).

31. ábra. Madárember. MA gyök átfordulást jelent a múltból a jövőbe, ahol a másvilágon való megjelenés igazodik az Atya akaratához.

MAÁT nevében az „A” azt az alapokhoz kormányzó erőt jelenti, aminek jelképe a sólyom. A jelentések közötti kapcsolatot bizonyítja „A rovása”, ami a sólyomisten hieroglifájának egyszerűsített formája. A MA gyök átfordulást jelent a múltból a jövőbe, a közöttük lévő kapcsolatra vigyáz MA_ÁT, hogy az időrend ne boruljon fel.

A népnevünk kezdete is az értékek átmentése utal. Ennek bizonyítéka az egyiptomi MADZSAT szó, ami könyvtekercset jelent, tehát egy olyan tárgyat, aminek célja a szellemi értékek átmentése. ***Magyarnak lenni tehát nem genetika, hanem kultúra!***

32. ábra. Tudósság = táltosság, egyben folyton változásra kényszerítenek, ennek jelképe a TOLL.

MAÁT férje THOT, a tudás és az írás istene. Még nem is oly rég a tintába mártott madártollakkal írtak az emberek. A TOLL gyök végén az „LL-ek” folyton mozgásra kényszerítenek. A hortobágyi csíkosok darutollas kalapjában is visszaköszön az egyiptomi toll-jelkép.

A táltosló és a táltosember egymástól nem elválasztható fogalmak. A népmeséinkben csak együtt képesek valamilyen nagyszerű dolgot végrehajtani. A LÓ – a bennük lévő hangok jelentései alapján –a lélek otthona, innen eredhet a lovastemetkezések hagyománya is. Vargyas Lajostól átvett szibériai hagyomány szerint: *„Minden hősnek kell rendelkeznie csodás képességű paripával, aminek első és legfontosabb tulajdonsága, hogy repülni tud az égi és a földalatti világban egyaránt”.* A kultúrák közötti ilyen hasonlóságok, mint repülő lovak, nem jelentenek feltétlenül közvetlen átvételt, hanem gyakran ősi, egyetemes jelképek használatáról van szó. Ilyen lehet ***a ló vagy a hal is, mint a folyton mozgó léleknek jelképei.***

33. ábra. Szellemi hatalom.

Nikola Tesla a tudatában megjelenő képeket addig szedte szét és rakta össze, míg meg nem született egy új találmánya. Meggyőződésem, TESLA táltos képességekkel rendelkezhetett, akinek elméjében megjelentek olyan képek, amiket képes volt értelmezni, és segítségével új utakra vezetni a tudományos világot. Leonardo da Vinci is táltos lehetett, *vajon milyen nyelven gondolkodhatott?* A kézírásából nem tudtam megállapítani.

Aki TURUL, az igazságot keresi. Amikor a TÁLTOS szellemi szinten túrázva új tudáshoz igyekszik, akkor TURUL. A sólyom és a turulmadár közötti kapcsolat a szárnyas napkorong, azaz a szellemiség szárnyalása. A szárnyalásra képes gondolatnak van meg az a teremtő ereje, ami által tágul a tér.

Az „U hang" arra utal, amikor a múlt nyújtotta lehetőségeket beszűkítjük (nézd a rovását!) és vénuszi szeretettel meghozunk egy olyan döntést, aminek ereje aztán utóhatásként megnyit olyan új utakat, amerre kinyílik az új lehetőségek tárháza. A TURUL, mint szó *nemcsak* azt a módot jelenti, ahogyan az új szellemi ismeretek megszerzésére törekszünk, *hanem* magát a gondolatok szárnyalását is.

Nicola Tesla az Osztrák-Magyar Monarchia idején ***szerb*** szülőktől ***horvát*** faluban született, de sokat tartózkodott nagybátyjánál Pomázon, így ***kiválóan beszélt magyarul*** is. Szerette ugyanazt a dolgot több nyelven is elolvasni, és azt vallotta***, a gondolatokat magyar nyelven lehet a legigazabbul leírni.*** Egykor még természetes volt, hogy a MAGYAR a Szent Korona népeit jelenti.

34. ábra. TURUL jelkép.

A turult bár ragadozóként ábrázolják, de vitatott, milyen madár. Amikor az „Ősi idegenek" egyik epizódjában a BENBEN kőről beszéltek, akkor értettem meg, a rajta lévő szárnyas napkorong lehet az eredeti TURUL jelkép, hiszen ez jelenik meg a ZARATHUSZTRA-ábrázolásokon is, és ezért van THOT istennek is madár feje. A THOT, IMHOTEP és ZARATHUSZTRA leírások csodásan jellemzik mindazt, amit mi magyarok a táltosok alatt értünk. A táltos kitágítja a teret egy tálra, és termékének otthont adva sugározza, amire jutott. Faravaharon *is középen a kör*, a teljesség, *ahonnan* kilógnak a lábak, mint lelkek megjelenése a duális világban. E logika alapján állítható, a TURUL is egyetemes jelkép, a hozzátapadt háttérinformációt más kultúrákban is ábrázolták, megjegyezve, mivel más a név, az értelmezési különbség természetes.

35. ábra. Égigérő fa.

A 35. ábra jobb sarkában a teljesség köréből kilógó a lábak helyett hullámvonalak, a ciklikus, anyag-jellegű hatások jelképei. *Középen* a szárnyas napkorongot mintha szakállas macskaszerű lények tartanák. *Balra lent* bőrtelen lábú halszerű lények, kezükben a mindentudás táskával, sőt még szakálluk is van.

A fának gyakran éppen 17 ága van, és a 17-es szám jelentése éppen az „F hangéval” analóg. *Lehet ez véletlen?* Fogalmam sem volt erről, amikor az „F hangot” a 17. helyre tettem. Az ókori ábrázolásokon az ún. előfordulási számnak mindig háttér-információt hordozó szerepe van. ***A 17-es szám fókuszba helyezi azt, amivel dolgunk van.***

36. ábra. Az fényisteni élet fája.

Elgondolkodtató: a babiloni pecséthengereken az égigérő fák két oldalán a segítők, fent pedig mindig ott látható a szárnyas napkorong, azaz **az égig érő fa megmászása a szellemiség fejlődésének jelképe**, amit igen színesen ábrázolnak. Az archaikus megjelenítés esetében a fa kétoldalán ott vannak a fényfelé haladást (azaz a tudatosodást) támogató erők jelképei: macskák, szarvasok, annunakik, szakállas bölcsek.

A 36. ábrán látható, hogy *míg* a FA: a fény felé haladást fejezi ki, alapból igazodva az Atya akaratához *addig* a FŰ: a háttérre irányítja a figyelmet. A FI: *pedig* egy „isteni" eredetű dologra, ilyen a FIÚ is, akivel új utak nyílnak meg. Az „F" önmagában gyökképző. Tehát nem ördögtől való a hangok jelentését ősfogalomként értelmezni.

Diószegi Vilmos a táltos-mondakör „feldarabolás" motívumát a sámánképzet maradványának tartja. Egy fiatal fiú ***lelkét*** a másvilágra viszik és ott feldarabolják; a FIÚ magához térve tudós sámánná lesz. A magyar mondakörben az elrejtezés idején a táltosok (garabonciások, tudósok) kezét és lábát kicsavarják, szétszaggatják, majd új életre keltik őket. Midőn a táltosjelölt feléled, már a „tudomány" birtokában van. A feldarabolás az egység szakaszolása. Még a táltosnak is szüksége van arra, hogy a folyamatokat a téridő valóságában tudja értelmezni. Az egység szakaszolása olyan, mint egy sebészeti beavatkozás, de fontos, hogy a szakaszolt egységet egészben is megszemléljük, ami már inkább egy belgyógyászati feladat.

37. ábra. A SZAK gyök.

E két módszer *szak*szerű összekapcsolása adja a *szak*területek olyan *szak*értőit, akiket megillet a *szak*állal való ábrázolás, mint a bölcsesség jelképe. Ez nem felétlenül a valódi szőrzetet jelenti, inkább csak jelkép. A szakál megnevezése hasonló a mongol, kazah, csuvas, baskír, török, türkmén nyelveken, azonban nyugaton nem fordul elő. De mintha – az eredetileg ott a szakállasokra alkalmazhatott – barba szóból eredne barbár kifejezés, megjegyezve, a BAR gyök létezésének értelmet a lelkének társa adja. Gondoljunk a BARÁT szóra.

„A szakálára kölcsönözni pénzt" alapján a SZAKÁL szó egyben nagy tisztességet is jelent. *Honnan eredhet e szólásunk?* Kákosy László: *Ré fiai* című könyvéből: „Széth csillagképének ellenpárja a déli égbolton az Orion [Szakh], amely Ozirisz égi formája". Orion eredeti egyiptomi neve tehát SZAK. Számos az égre felkerült mitikus lényt, a görög, vagy a római nevén ismerünk, amivel az eredeti tartalmak átértelmezésre kerültek. Például a téli égbolt leglátványosabb csillagképe az Orion (magyarul Nimród a Nagy Vadász).

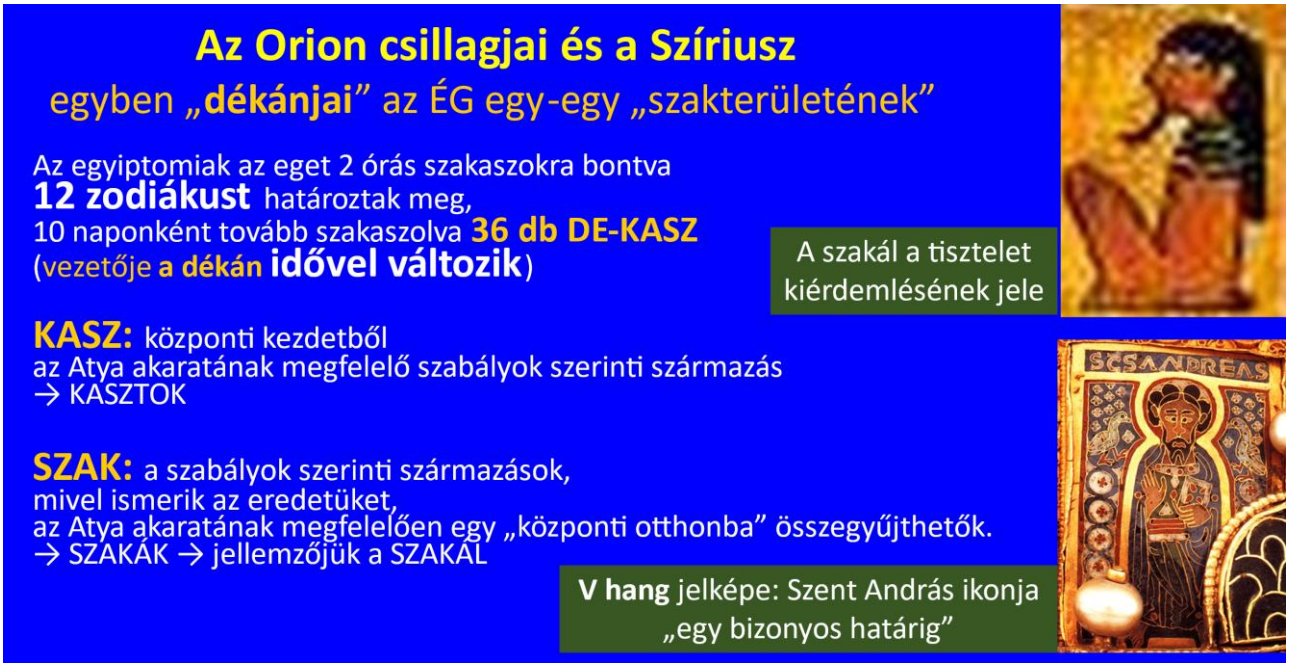
38. ábra. Orion = Nimród.

SZAK az egyiptomi mitológiában otthona annak az Ozirisz istennek, aki a 3 varázsbotjával képes „újjá ébreszteni" a természetet:

- Az ún. HEKA kampósbot jelképe a szó kimondásához szükséges azon mágikus erőnek, ami akár a múlt eseményeit is képes felélesztени a szavakat alkotó hangok ereje révén. A HEKA mágia az új életterületeket hozza létre.
- A jogar néven ismert hieroglifa kiejtve -US vagy -VAS. Benne lakozik az az erő, ami megjelenik a vasakarat, vastag, vasvilla, stb. szavakban is. A jogart néha a vastrón helyettesíti.
- A 3. varázsbot az ún. légycsapó, ami jelképe – Orion és Szopdet gyermekének – a sólyom isten Szopdunak. Neve az egy pontból való származásra, a kiválasztódásra utal, ami a SZOPIK igében őrződött meg. E tartalom ott a fején.

Ozirisz e három varázsbotjával jelképesen át tudja helyezni a múltat a jelenbe (például a szavak erejével), amit újjászületésként értelmezhetünk.

Az Orion öve nemcsak szétválasztja a különböző szakterületeket, hanem egyben össze is kapcsolja. Ez a SZAK gyök jelentésének a lényege, ami, mint Orion, jellegzetes homokórát formáz az égen. Az Orionról és a Szíriuszról való származástörténetek gyökere megjelenik a nevekben: Orion egyiptomi teljes neve Ozirisz-Szakh, Szíriuszé pedig Ízisz-Szopdet. Minden létezőnek van tehát egy olyan otthona, ahol önmaga lehet, amikor nincsen rajta „az evilági megjelenéshez szükséges ruhája". Az ORION csillagkép tehát *oly módon* jelenti a létezők otthonát, *ahogy* a szakok is képviselik az egyetemeken egy-egy tudományág „otthonát".

39. ábra. A KASZ és SZAK gyökök ellentétes tartalmúak, azaz a hangok sorrendje is fontos

Az Orion csillagjai és a Szíriusz egyben a „dékánjai” is az ÉG (mint világegyetem) egy-egy „szakterületének”. A dékánok idővel változnak, mivel állócsillagokról van szó. 72 év alatt 1°-t haladnak. Az egyiptomiak az eget 2 órás szakaszokra bontva 12 zodiákust határoztak meg, és azt 10 naponként tovább szakaszolták. Ennek oka, hogy minden hangtartománynak – ahogy korábban említettem – csak a közepe tekinthető tiszta hangzásúnak. Így összesen 36 db DE-KASZ-t határoztak meg, ezeknek a vezetői a dékánok.

A KASZ gyök a központi kezdetből a szabályok szerinti származásra utal: ezt jelentik a KASZTOK. Ennek tükörképe a SZAK gyök, ahol a szabályok szerinti származások – ismerve az eredetüket – egy bizonyos határig összegyűjthetők a „központi otthonukba”.

Az Orion csillagkép homokóra szerű alakjában felsejlik a kétvilág közötti átjárás lehetősége, ahol a KAPU az Orion övének három csillaga, amelyek az anyag, a szellem és a lélek hármas szintjével állnak analógiában.

Amikor az égi egyenlítőn fekvő Oriont Íjász, Kaszás, Ozirisz, Nimród a NAGY VADÁSZ néven említik a régi térképeken, akkor a dolgok lényegi otthonának az erejét személyesítik meg. Pl. Ozirisz légycsapója analógiába állítható azzal, ahogy a vadász lecsap a vadra és átküldi áldozatát a túlvilágra. Azonban a vadnak húsa, szőrméje, csontja egyben új életre kell azáltal, hogy a vadász feldolgozza. E mágikus eljárás célja, hogy a zsákmány alkalmas legyen az újra hasznosításra. Éppen e titkos folyamatot hangzósítja a „V”. Szent András ikonjáról egyértelműen leolvasható, ***itt az anyagi világnak már részben rejtőzködő folyamatairól van szó, aminek az irányítása a túlvilághoz tartozik***. Pl. az ahogy egy MAG-ba „besűrűsödik” a gyümölcsnek az átörökítendő lényege.

A mágikus képességet a magyar hagyomány a táltoshoz köti, aki nem azonos a nemesemberrel, bár olykor lehet átfedés közöttük. A „megsüvegel” kifejezésben benne a tisztelet. A süveg tetején lévő gömb a Nap, a Teljesség jelképe, ahonnan sávban sugárzik az energia a mágikus képességgel rendelkező fejére, akinek a gondolkodása már oly tiszta és átlátható, mint az üveg. A gyök végi „G” a hiányt gerjeszti (vagy gátolja a gazdagságot), azaz mintha a „G hang” hatására történne valamiféle égi eredetű kiegyensúlyozás. A szabadkőműves jelképeken a „G betűt” bekeretezik a földi szimbólumok, ezzel is kizárva az égi kiegyensúlyozó hatásokat.

40. ábra. A SÜVEG jelkép.

A magyar nemesi viseletben a süveg használatát bár csak a XVI-XVII. századra teszik, azonban az aranyozott ezüstből – azaz fémből – készült jászberényi süvegcsúcs oldalán a jellemzően honfoglaláskori díszítés egyértelműen bizonyítja, sokkal korábbi viseletről van szó. A pártus fejfedők jellemzője, hogy a csúcsa bekunkorodik. Sőt, a kúpos formájának hasonlósága felismerhető *nemcsak* ún. szkíta süvegekkel, *hanem* az igen régi sumér és egyiptomi leleteken ábrázolt fejfedővel is.

41. ábra. A SÜVEG eredete.

A süveg azon bölcs gondolkodás jelképe, amibe az ÉGIEK is besegítenek, azaz az 5 érzékszerven túli intuíció révén születik meg a felismerés, illetve egy szakrális műalkotás.

Az ún. fehérkorona tehát nem egy hatalmi jelkép, inkább valamiféle szakrális magaslatot képvisel. Így már érthető, miért nem szerepel Narmer az egyiptomi király listán, és hogy Baál istent is így ábrázolták egy ugariti sztélén. Innen kaphatták a fehér hunok is a nevüket.

Az ún. berlini aranykalapok régészeti lelőhelye nem ismert, azonban hasonló kidolgozású aranyleletek kerültek elő Velemnél, és nem régen Várhelynél.

Érdekes, az ún. süveges ábrázolások mellett gyakran feltűnik a skorpió annak jelképeként, hogy az egyén különleges képességekkel rendelkezik, továbbá az ütésre felemelt kar, mint aki mozgásra, azaz életre kényszeríti az ember belső lelkivilágát.

42. ábra. Egyiptomi SÜVEG-ek.

Az egyiptomi hieroglifák segítenek abban is, hogy mi lehet a kapcsolat a magyar süveg viselet ezeréves hagyománya és az ókori hedzset leletek között. (42. ábra) Az A21 hieroglifa kiejtve adja a magyarban gyakori SZER gyököt. Szert ülni, szert tenni valamire, gyógyszer, szeretet, stb. A SZER az egyiptomi fáraók nevében is azok nemes gondolkodására utal, és mivel az ő fejükön látható az ún. fehér korona –aminek az eredeti neve kiejtve HEGYET vagy KEGYET – a tartalmuk között felismerhető a kapcsolat; ami aztán megjelenik a magyarban a kegyed, kegyelmes uram, kegyelem, szerződés, szerfelett gazdag, stb. kifejezésekben.

A városneveinkben is a Fehérvár tag valamely nemzettség fejedelmének a lakhelyére utal. Az amerikai elnökök lakhelye a Fehér Ház. A Fehér Háznak nevet adó Roosevelt elnök ún. „furkósbot politikája” jól tükrözi, a szabadkőművesek sokszor mennyire félreértelmezik az ókori útmutatást. Narmer botja, az ún. HEGY hieroglifa, nem egy furkósbot, hanem az Ég és Föld közötti kapcsolattartás jelképe. Ezért van a Frigyládában Áron botja. Bár a szabadkőművesek elvileg a társadalmi problémákat a morális oldalról igyekeznek megközelíteni, azonban Roosevelt elnök is úgy tartotta, a FEHÉR embernek joga van a vezetést kivenni az őslakosok kezéből. Hangoztatta, a civilizált népeknek akár katonai eszközökkel is joguk van beavatkozni a barbár és félbarbár népek ügyeibe.

43. ábra. A Narmer paletta.

A szabadkőművesek nem ismervén más kultúrák értékeit, és mivel az őstudás titkait kutatják, önmagukat a világ elitjének vizionálják. Amiben szerepe lehet annak is, hogy – az EMBERT a MAN-nak leírva – a többi ember felett állónak tartják magukat, akiknek joguk van akár még az isteni rend felülbírálatára is.

Ezzel szemben a dián látható Narmer paletta az ÉGI támogatás mikéntjéről szól, hogyan segíti Isten a fennmaradásunkat. Narmer kezében a bot neve HEGY, aminek *az egyik végén* az Ég teljességének gömbje, a gyökereket is jelképezi, *a másik végén* egy téglalap, mint az idesugárzott földi élet titkai, ahogy ezt a táskáknál is láttuk.

A fehér korona (magyarul süveg) és a jogar eredetileg olyan emberi értékek jelképei, amelyek joggal elvárhatók az uralkodótól. Innen eredhet a fehér emberek civilizációjának tisztelete.

A HEGY a mai magyar nyelvben valamilyen kiemelkedést, magaslatot jelent, akár átvitt értelemben is, pl. hegybíró, hegyke, stb. A magas hegyek, a havasok fehérek. Innen is eredhetne a fehérkorona elnevezés. *Mivel* a magyar néphagyomány ÜVEGHEGYEKRŐL, TISZTA, VILÁGOS észjárásról szól, *ezáltal* inkább az nyer megerősítést, hogy a fehér korona nem lehet más, mint a nemes gondolkodású emberek jelképe, a süveg. ***A fehér embert tehát a kultúrája és nem a bőrének a színe határozza meg.***

Így már az is érthető, *miért* lett a magas hegy az istenek „lakhelye". A H+EGY összetételből ugyanis következik, a hatalmas átalakításra képes erők, a („H hang") az EGY-ben, tehát Istenben egyesülnek.

44. ábra. Sírhalmos temetkezés.

A HIT szóban a hatalmas átalakításra képes erő (H), mint isteni minta (I), maga a titok.

Az égivilággal való kapcsolattartás helyszíne ***a HALOM is a másik világba való átlépéshez nyújt otthont.*** Az ún. sírhalmos temetkezések (másnéven kunhalmok) már a korai rézkorban is jellemzőek a Kárpát-medencében, az alföldi sztyeppés részein.

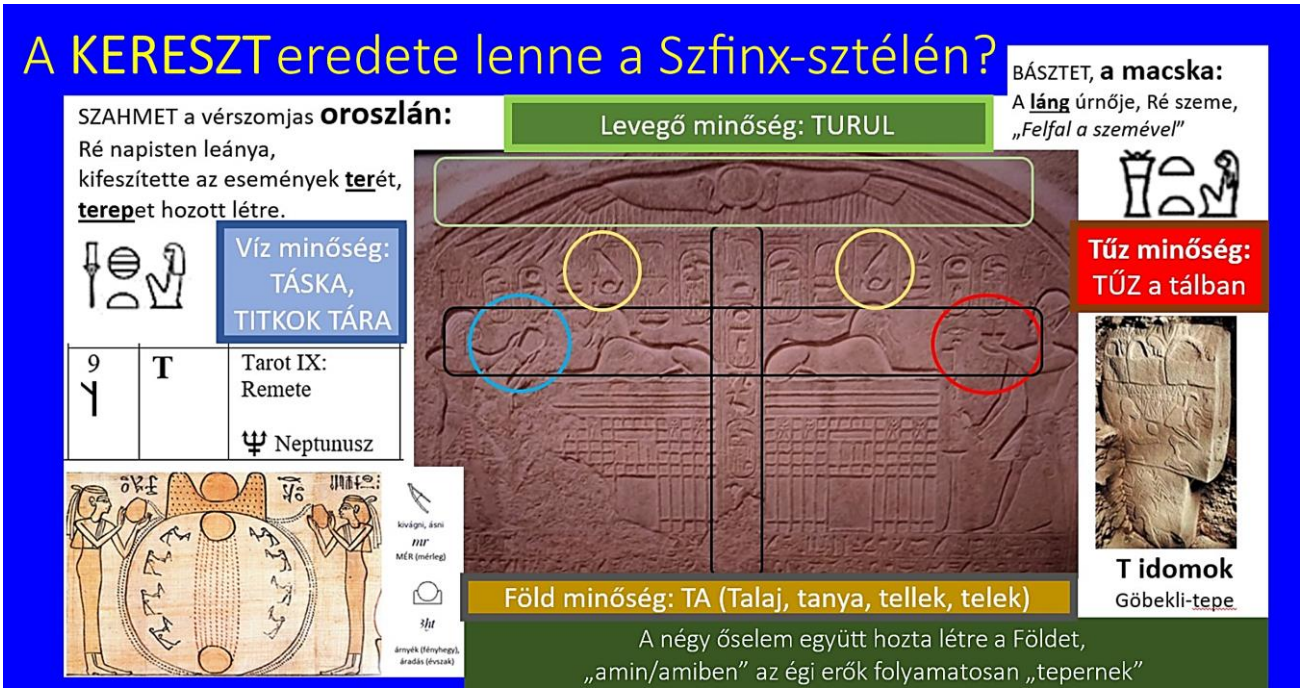

45. ábra. Kőhalmok.

A piramisokról is sokáig azt tartották, hogy temetkezési helyek. Ha az ember lelkét valami nagyon megérinti, akkor pirong, a pirkadás a napkeltét jelenti, amikor a természetben megjelennek a színek. A piramis – magyar logikával – egy olyan építmény lehet, amely *miután* hozzásegítette az ébredő lelket, vagy valamiféle új energiát, hogy a szép új ruhájukban (I+R) egy pontban (tehát a csúcsán) megjelenhessen (M), az így kapott energiát – az IS gyök az isteni minta alapján – szétsugározza. A

piramisok tehát mindenhol az isteni eredetű lélek vagy valamilyen energia itt-tartásának és terjesztésének céljából készülhettek.

Ebben a korban faraghatták az egyiptomi piramisok őrzőjét is. A lábai között ott az üzenet:

46. ábra. Négy világelem és világtáj KERESZT-je.

Felül középen a Szárnyasnapkorong, a TURUL, mint a szellemiség jelképe (***levegő*** minőség), *alul* a rácsozat a ***földi*** minőséget ill. a tudatos gondolkodást jelképezi. A teremtéselőtti létformákat a NÉGY minőséggel szokás ábrázolni, amiből már megvan kettő. *Továbbá* a kék körben ott táska, a titkok tára, ez képviseli a ***vízelemet***, mint rejtettséget, és a piros körben a tálban az égő olaj, a ***tűz***.

A 46. ábrán a tűz–víz és a levegő–föld minőségek ellentmondásai keresztezik egymást. Mind a négy esetben felismerhető a „T" a szavakban, és éppen ez a betű hasonlít legjobban a KERESZTRE! A „T rovása" is a tér tágulását hangsúlyozza, jelentése a Neptunusz-jelkép alapján érthető meg, aminek a jele szintén a KERESZT, csak ott a nyilak felfelé irányulnak. E vasvillával lehet kifogni a „nagy halakat", azaz új egységet létrehozni. A KERESZT – mint a „D rovása" – *azonban* a szaturnuszi erők jelképe, ami *bár* ***stabilizál, de egyben el is pusztítja az egységet azzal, hogy megoszt*** (tört számok képzője is a „D"). ***Így lesz az ellentmondásos szaturnuszi erő lényege a származtatás képessége***. Ezért származnak az izraeliták Dávid király családjából.

A *sztélén középen* két nagy MACSKA, a teret tágító SZAHMET, a Napisten lánya és a láng úrnője BÁSZTET. MA-CS-KA szó tagolva: a MA eseményeit a CS hang irányítsa a központi alaphoz (KA), azaz ***a csiga-trend őrizze meg a központját***.

Tehát a sztélé arról szól, hogy *a négy őselem együtt hozta létre a Földet, „amin/amiben" az égi erők folyamatosan „tepernek", és az új származtatások közepette megőrzik a rendet.*

A Pilisszántói „keresztes kövön" (47. ábra) alul a fej körüli dupla körív feltehetően a duális világban való gondolkodót jeleníti meg. E kő azt a folyamatot érzékelteti, ahogyan gondolkodunk: figyelembe véve a külső körülmények adottságait, és a lelki viszonyulásainkat a folyamathoz. Azaz ***kell lennie egy viszonyítási rendszerünknek, amihez igazodva hozunk döntéseket.***

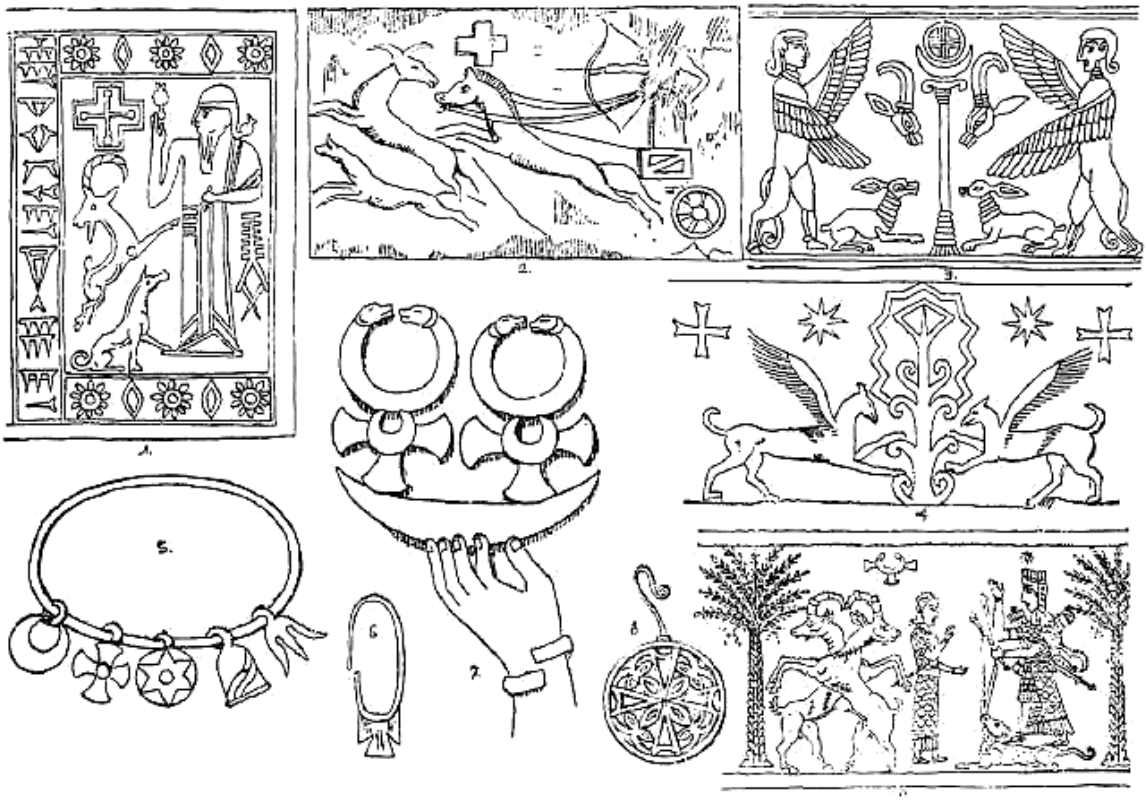
47. ábra. A KERESZT jelentése.

A KERESZT háttér-információja a nevében lévő hangok jelentései alapján pontosítható: ***A döntésünket irányítja: azt az egységet – amit a négy őselem egymásra hatása, mintegy keretet már létrehozott – hogyan osszuk fel helyesen annak érdekében, hogy a világ titkait feltárjuk.*** Milyen más az értelme – a fentiek tükrében – a kereszténységnek!

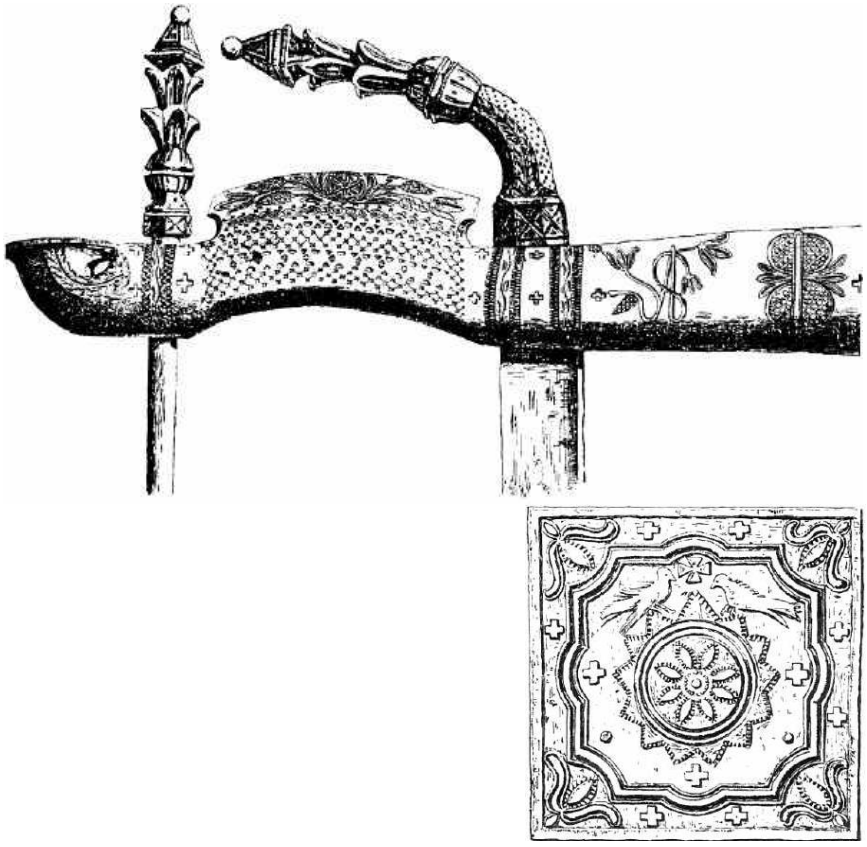
A keresztények célja: az égi rend titkának feltárása, a feladata, hogy a tudományos ismereteit az élet fenntartására fordítsa. Vagyis ***az égi rend mintájára történő származtatás, és a szerzett értékek őrzése, hasznosítása, terjesztése, ami a lényege a jézusi tanításoknak is***. Így már érthető, a „bizánci kereszt" miért egyenlő szárú, és a Föld jele miért a teljességet szimbolizáló körben az álló kereszt. Nem mindegy tehát, a kereszt áll, vagy ferde a körben.

48. ábra. Álló és ferde jelképi kereszt különbsége.

49. ábra. Keresztek ókori leleteken (Huszka József).[38]

50. ábra. Keresztek székelyföldi faragott jármon, és keresztsor erdélyi tányéron és kályhafiókon (Huszka).[39]

[38] arpad.org/uploaded/images/20050428-210008_8.jpg.
[39] arpad.org/uploaded/images/20050428-210226_9.jpg és arpad.org/uploaded/images/20050428-210134_5.jpg.

A Hagia Szophia, azaz az Isteni bölcsesség templomának „a világ legrégebbi” katedrálisának híres mozaikja jól érzékelteti, mi a különbség az álló és a ferde keresztek között.

Középen Jézus Krisztus: BAL kezében könyv, rajta EGYENLŐSZÁRÚ álló KERESZT, JOBB keze mutatja, hogy – egy új struktúrát létrehozva – a kereszt egységet teremt.

Jobbra ÁLLÓ KERESZTTEL „süvegén” a főpap, a földi tanító. Kezében a pénzeszsák pedig az egység feloszthatóságára utal, amin új értékek „vehetők”.

Jézus baloldalán FERDE KERESZTTEL mellén, kezében egy könyvtekercccsel „AZ IDŐ HÖLGYE”, azaz a BEFOGADÓ VÉDŐANYA koronával a fején: a megszemélyesített FÖLDANYA: BABBA.

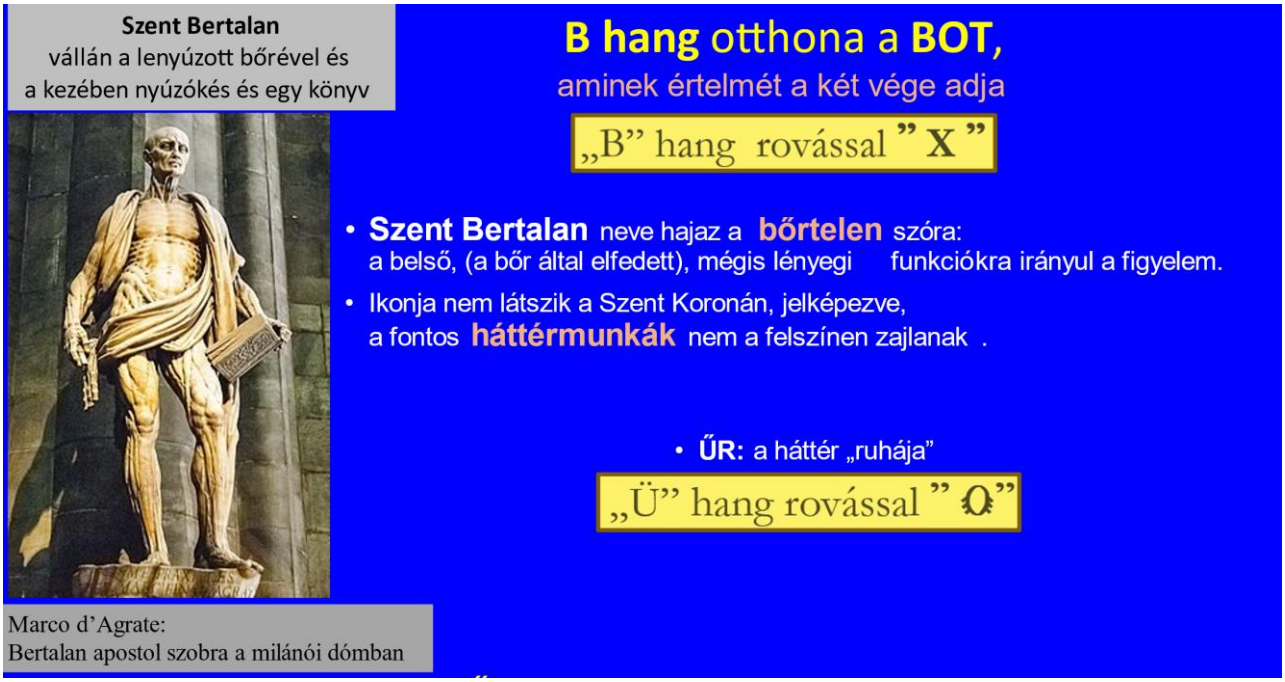
Míg *a ferde kereszt a befogadást, valaminek, mint egységnek a fókuszba helyezését, védelmét jelenti,* addig *az álló kereszt a szabályok szerinti származtatást, azaz az égi rend követését a gravitáció törvényszerűségének analógiájára.*

51. ábra. LÁB és MAG. A bőrtelen láb a LÉNYEG HORDOZÓJÁNAK a jelképe

Az előadásomat a B hang jelentésével kezdtem, aminek ősi egyetemes jelképe a LÁB. A „B hang” mindig feltételezi, hogy kell lennie egy kiegészítőnek is, ami értelmet ad az adott dolog létezésének, ahogy a bőrnek az, amit befed. Az 51. ábrán az Anunnakik feltűnően mutogatják a lábukat, amin nincsen bőr. Ők lehettek azok a szellemóriások, akikről az maradt fenn, hogy mint istenek jártak a Földön. A bőrtelen láb azonban annak jelképes ábrázolása, hogy ők az átmentésre érdemes lényeg képviselői, a MAG hordozói. Így valójában a Nyilas jegy attribútumainak a megszemélyesítői, tehát azok, akik átmentették az előző civilizáció tudását.

Szent Bertalan vállán a lenyúzott bőrével és a kezében nyúzókés és egy könyv (52. ábra). Neve hajaz a bőrtelen szóra: a belső – a bőr által elfedett, de mégis lényegi funkciókra – irányul a figyelem. Ikonja nem látszik a Szent Koronán, jelképezvén, hogy a fontos háttérmunkák nem a felszínen zajlanak. Mily csodásan közvetíti a háttér-folyamatokra utaló Ü hang jelentését nemcsak a rovás jele, hanem a latin betű is. *Előfordulhatna ez, ha nem létezne a hangoknak jelentése?*

52. ábra. Szent Bertalan igazi példája.

Amíg a kereszt a döntésünket irányítja, *addig* a szintén „K-val” kezdődő KÚT vize maga a tiszta forrás. Meséinkben az élet vize rejtőzködő: Tündérországban bugyog fel vagy a járatlan, rengeteg erdő közepén. Az örökkévalóság kősziklájából eredő életvize pedig feltámaszt.

A dián a Szardínia szigetén található lenyűgöző Szent Krisztina kút. Eléggé megmosolyogtató, hogy csillagászati megfigyelő helynek tartják, mert 18,6 évenként rásüt a Hold a kút vizére. Nekem inkább az jut eszembe – már a kút formájáról is – hogy a 18 év alatt felnővő a lány már forrása lehet az új életeknek.

53. ábra. Tiszta forrás, élet vize.

A KÚ kezdetű szavak: kút, kultúra, kutya, kunyhó, kulcs, *kus*, *kun*, kurgán, valamiképpen kapcsolatosak ***a tiszta forrású*** kezdettel. Ezek szerint *Szent László a legendában tiszta forrású barbár harcossal küzd?*

54. ábra. A döntés pillanata.

Az 54. ábra jól tükrözi, hogy minden kultúrában óriási a jelentősége a tudatosan meghozott döntés pillanatának. Az korábbi előadásomban már említettem, hogy a kalotaszegi madárlány kezében lévő két kígyó közül, miért csak az egyiknek van szárnya. A múlt már nem szárnyalhat. Elgondolkodtató, mennyire más már a látásmód, mintha a mai emberek kezdenének elszakadni a csiga központjától, a kultúrák tiszta forrásától, és nem értik, miért nem egyforma a két oldal.

Aki csak néz, valamilyen nézőpontból szemléli, de aki lát is, az – egy átmeneti állandóságot képezve – az égi rend viszonylatában tudja értelmezni a folyamatosan változó világunkat. Ugyanakkor a szabadkőművesek jelképének a két Salamon-oszlopa egyforma. *Ez lenne eszmei vakságuk oka?* (54. ábrán az alsó sorban balról a 2. kép)

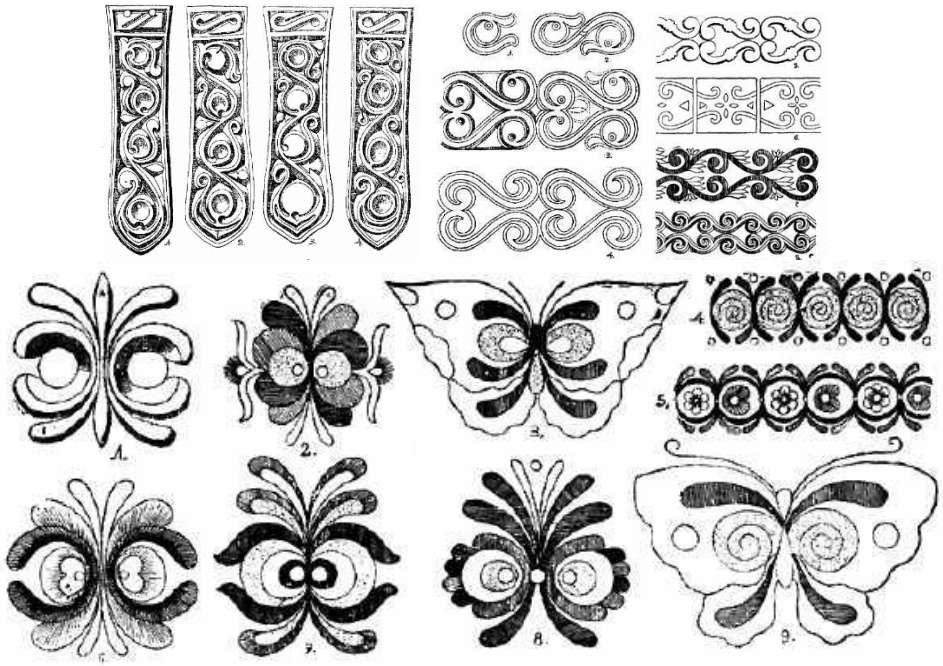

55. ábra. Szem és igazi látás.

Az 55. ábrán ANU hatalmas fekete pupillája azt érzékelteti, hogy képes meglátni a sötét mélységben a rejtőzködő értéket. A becsukott szemek a belső látás képesség jelképe, csak a szívével lát jól az ember. Hatalmas felszabadító érzéssel, HŰHA élménnyel jár, amikor a lélek képes meglátni az igazat. A keresztben is ott az „SZ”, jelezvén, a tudatos gondolkodás utal valamilyen szabályok szerinti származtatásra. *Amíg* a búzaszemekből új növények kelnek ki, szaporítva a termést, *addig* a szemünk révén az igazságot keresve új termékek tervei tudnak kifejlődni.

56. ábra. Hórusz szeme mindent lát.

57. ábra. Szemdísz hun szíjvégeken,.[40] *szíjvégeken és székelykapukon,*[41] *valamint magyar suba-, ködmön- és szűrhímzéseken.*[42] *A pillangó japán minta (Huszka).*

[40] arpad.org/uploaded/images/20050428-212740_7.jpg.
[41] arpad.org/uploaded/images/20050428-212659_9.jpg
[42] arpad.org/uploaded/images/20050428-212625_8.jpg

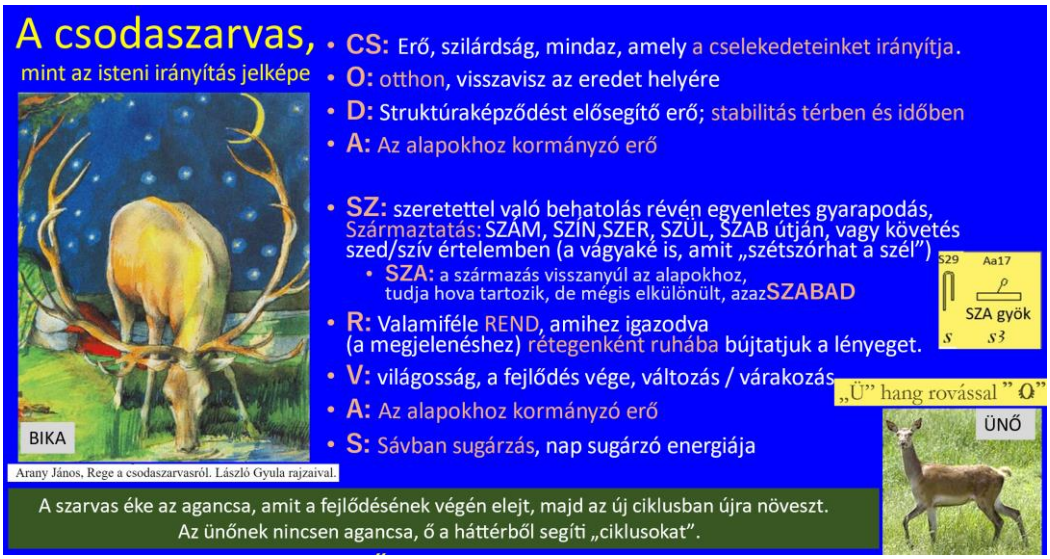
Most térnék vissza SZÉTH és HÓRUSZ vitájára: azaz nem elég csak részekre szétszedni a dolgokat, hanem látva a dolgok lényegét, mint célt, az új dolgokat létre is kell hozni, nem lebecsülve annak környezetét sem. A hatalmas átalakító erőt a „H hang" szólaltatja meg. Hórusz szeme mindent lát, – mivel Ízisz és Thot támogatják, – képes a dolgokat nagyobb perspektívában látni. Érdekes, 11 féle HAR hieroglifát használtak. *De vajon az egydolláros piramis tetejéről a vállalkozásoknak kedvező „mindent látó szem" is látja mindig az igazságot?*

58. ábra. Földi eredet, égi képmás.

Nem is olyan könnyű megmondani, mi az igazság, mi a lényeg. Az egyiptomiak szerint minden élőlénynek van egy égi eredete, a BÁJA, ami inkább a baja, és egy földi eredete a KÁJA, ez lenne a KAJA?

Míg a KÁBA kő mintha a hozzá imádkozók képzeteit, a földi vágyakat akarná felvinni az Égbe, *addig* a BIKA, mint jelkép pont fordítva, az isteni eredetű lényeg, azaz a szerető lelket akarná lehozni a Földre. A magyar KÁBA szó jelentése: szédelgő, nincsen szilárd alapja, BIKA viszont, mint a SZARVASMARHA hím megtermékenyítő, a SZARVASBIKA fontos jelkép.

59. ábra. Csodaszarvas, az isteni irányítás jelképe.

A csodaszarvas nem tehén, hanem BIKA, amely a fejlődése során minden évben hatalmas agancsot növeszt, sőt egyre nagyobbat, *ami bár* az éke és irányító erővel bír, *mégis* elhagyja és visszatér a lényegéhez, ami a *BI gyök* révén az isteni lelke, *a KA gyök* révén pedig – a kapu jelentéséhez hasonlóan – az új kapcsolatra nyit lehetőséget. Ez a világ működésének a rendje, a ciklikusság közbeni tágulás, amit nyugodtan nevezhetünk CSIGATREND-nek. Az irányítása az égiek kezében van, ennek jelképe a csodaszarvas.

Az ún. SZA gyök hieroglifája volt a legelső, amit megértve felfigyeltem arra, mennyi bölcsesség van ezekben a kis képekben, ami éppen a magyar nyelvvel érthető meg. *Aki* elmegy szabadságra, *az* valahová tartozik. A nemrég tárgyalt SZAK gyöknek is lényege a valahová tartozás, *miközben* megengedett *az időközönkénti* külön-utakon járás. Ez az igazi szabadság!

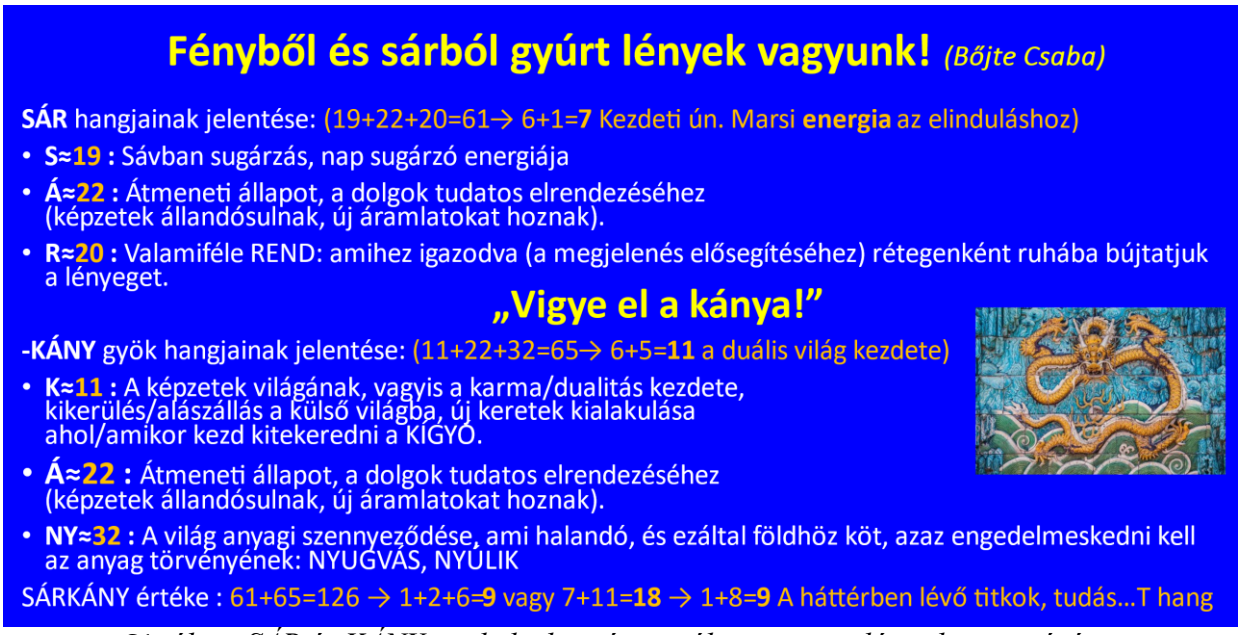
60. ábra. Ember és SÁRKÁNY.

Az archaikus jellegű kultúránk őrzi mindazt az értéket, amit az előző civilizációk felhalmoztak. Ennek egyetemes jelképe a SÁRKÁNY. *De míg* a kínaiak Sárga császára sárkányon érkezett a Földre, *addig* Szent Györgynek az a dicsősége, hogy legyőzte a sárkányt. (60. ábra)

Azonban a kínaiak – nyugati szóval – dragonnak nevezik a sárkányukat. Ahol „DR” kezdettel a kialakult struktúrák rendje a forrás, ami a „G” révén égi-mértéket megtartva, a kínaiak számára, mint égi segítség jelenik meg, mivel a dragon szó utolsó hangja „N”.

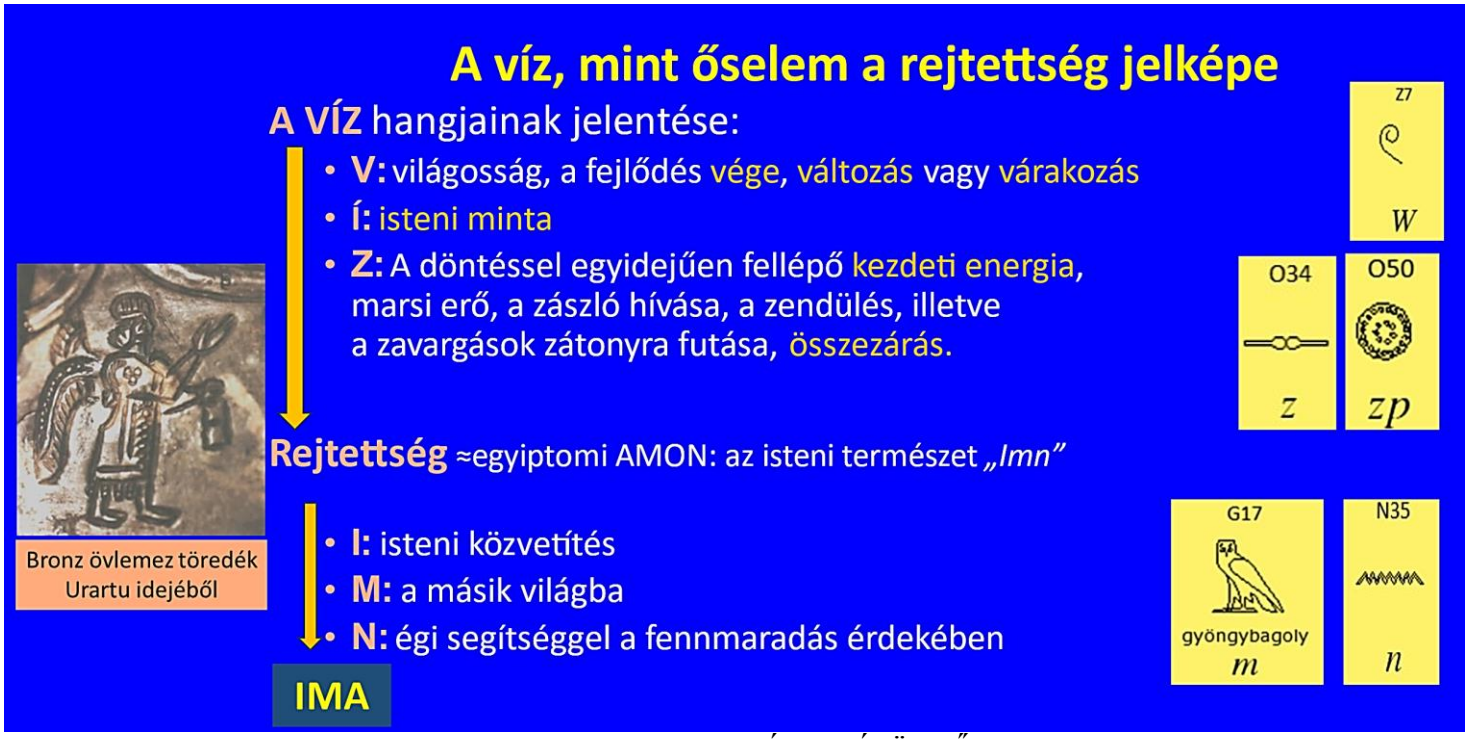
Mondáinkban a humanoid sárkány neve KALAMÓNA, ahol a KLMN mássalhangzók az ábécében egymás után vannak, számértékük 11, 12, 13, 14, vagyis mintha a duális világ kibontakozásának a kezdetéről lenne szó. *Ha* hozzáadjuk a magánhangzók értékeit is, *akkor* az eredmény 69, ami redukálva →6+9=15, ami az „Ö hanggal” analóg. Kalamóna tehát, mint humanoid sárkány az ember anyagias, ösztönöktől vezérelt oldalának a jelképe. Tehát ő az, aki megkísérti az embert, ezért le kell győzni. Megjegyezve, az anyagi gyarapodásnak is van pozitív oldala, csak nem szabad végső célként kezelni.

Amikor nem tudom pontosan, mit takarhat egy jelkép, akkor Kalamónához hasonlóan megnézem, mennyi a számértéke. Az 59. ábrán látható, *a SÁR gyök* értéke 7, ami a Z hanghoz köthető azon marsi kezdeti löketet adja, amire ahhoz van szükség, hogy egy új közösség az új útján el tudjon indulni. *A KÁNY gyök* értéke 11, a duális világ kezdetét jelenti. Hiába van meg tehát a löket, ha leragadunk a kezdeteknél. Azért kell Szent Györgynek megölni a sárkányt, hogy ne ragadjunk bent a sárban. A két gyök együttes értéke 18, azaz valamilyen háttérben működő ÜGYRŐL, titokról van szó, aminek a felderítése, a probléma megoldása analóg a sárkány megölésével.

61. ábra. SÁR és KÁNY gyökök elemzése az ókori numerológia bemutatására.

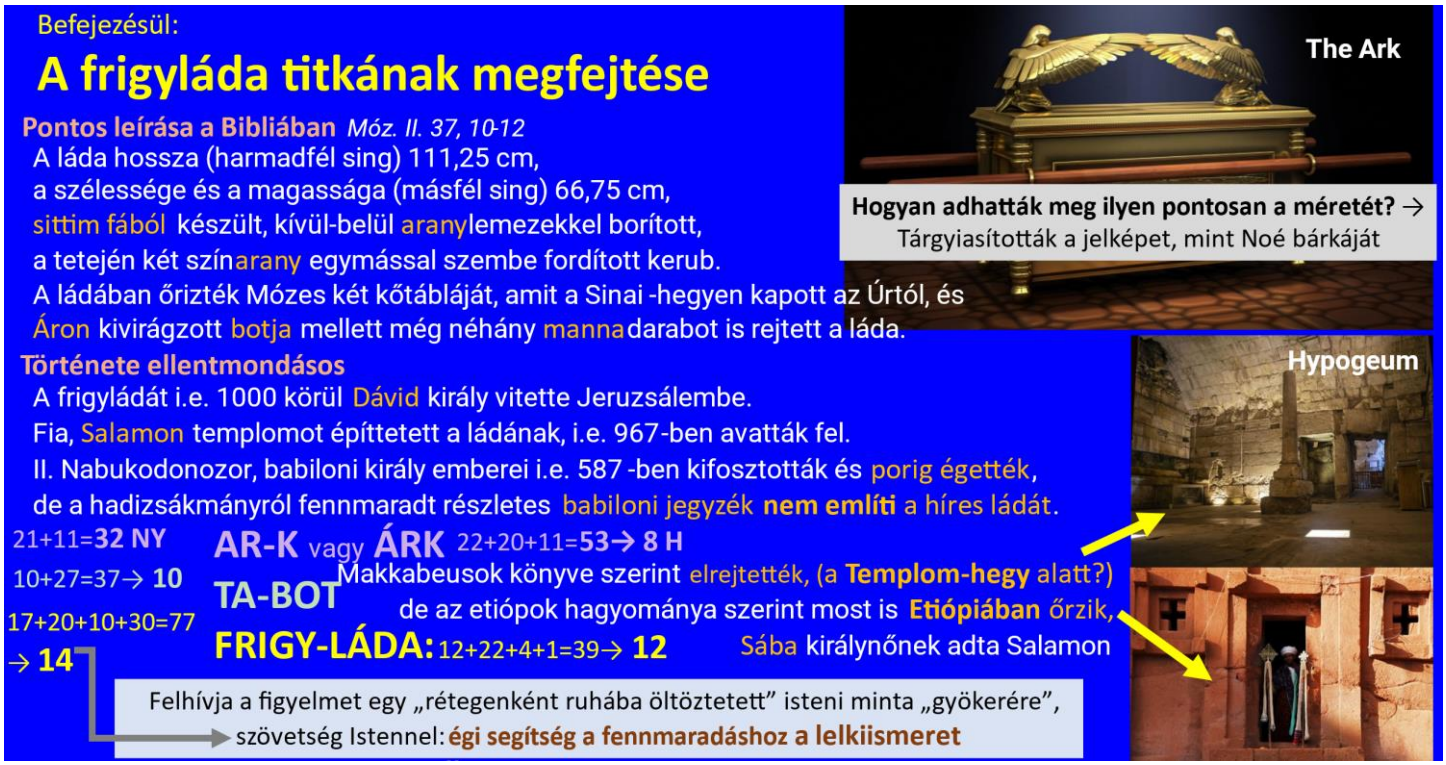
Az egyik legkedvesebb képem az urartui bronz vereten látható vízöntő. (62. ábra) Ő az, aki képes az ötleteivel a rejtett dolgoknak olyan keretet létrehozni, ahol aztán elkezdődhet a kibontakozásuk. De ne felejtsük, a rejtett dolgok nem mind igazodnak az égi rendhez! A Vízöntő korszakába – szerintem – 2020. december 21-én léptünk, és a világ megbolondult, az ifjú titánok mindent elözönlenek.

62. ábra. VÍZ és VÍZÖNTŐ korszak.

A kereszténység feladata lenne a szűrés, mivel az ifjú titánok célja az égi rend lebontása, ezért üldözik a kereszténeket. *Ha* megnézzük a VÍZ szó hangjainak jelentését, *annak tartalma* valóban a rejtettség. A vízzel történő ***megkeresztelés célja, hogy az emlékező víz segítségével kapott kereszt segítsen helyes döntéseket hozni*** az életben.

Befejezésül, még néhány szó a Frigyládáról, amely leírását a 72 alexandriai fordító egyugyanolyan pontossággal adta meg, miközben az IGÉT jellemzően jelképekkel közli a Biblia. Nyilván a Frigyláda és annak tartalma is csupán jelkép, ahogy Noé bárkája is az. Emberi butaság volt az ősi jelképekben megfogalmazott történeteket pontosítani, amivel éppen azt bizonyítják, hogy az Ószövetség olyan óhéber változata nem létezhetett, amiből az *állítólag* „hű” görög fordítások készülhettek.

63. ábra. A frigyláda titka.

Nagyon árulkodóak a nevek is. A zsidó-keresztények nyugaton ÁRK-nak hívják, amely a hangértéke alapján – a 8-as szám révén – olyan hatalmas energiával rendelkezik, ami képes az anyagot átalakítani, ezért is keresik. E név jól tükrözi, milyen jelképet választottak maguknak a zsidók a vallásuk megalapításához. *Míg* az AR gyök az „Atya akaratának ruhája”, jelentése árulkodó az (ARANY, ARC, ARAT, stb.) szavakból, *addig* Á-val ejtve ÁR, micsoda különbség! Az ÁRT, ÁRAD, ÁRMÁNY szavak nem éppen pozitívak. Ehhez rakták a K hangot, mint központi kezdeti keretet.

Héberül: ARON HABBRIT hangértéke 103, azaz redukálva 4, ami D-vel, és a Szaturnusz jelentésével analóg.

Az etiópok TA-BOT-nak nevezik. Mintha annak jelképeként őriznék, hogy a földi erejük kapcsolatban áll az Éggel. Ezért is készíthetnek róla láda másolatot, jelképesen ebben őrzik az Istennel való láthatatlan kapcsolatukat.

Nekünk magyaroknak: szövetségkötés Istennel. Ezt bizonyítja Áron botja. Az előbb volt szó a BOT jelentéséről (42. ábra), ami nem egy furkósbot, hanem Istennel való kapcsolat jelképe. Sőt a MANNA szóra is kitértem (26. ábra), ami égi eledel. FRIGY hangértéke 77 mitikus szám, ami redukálva 14, az „N hang” jelentésével analóg, azaz égi segítség jelképe a fennmaradásunkhoz a LÁDA, aminek hangértéke 39, redukálva 12, az „L hanggal” analóg, tehát a folyton mozgásra kényszerítő lélek jelképe.

A Frigyláda tehát a fennmaradásunkhoz nyújtott égi segítség a folyton mozgásra kényszerítő lélek jelképe, aminek hangértéke 26, ami a ZS hanggal analóg. A jelentése olyasmi, mint a mély víz, azaz a veszélyt hordozza.

64. ábra. Balra Nimród istenszoborvivők, jobbra őskori (Tisza kultúra), ókori (egyiptomi), középkori (conques-i „Szent Fides” [Attila]-szobor) és mai keleti (Dou Dong szentély, Szingapúr) párhuzamai.

Jézus mondotta:
Aki keres, ne hagyja abba a keresést, mígcsak nem talál,
és ha találni fog, zavarba jön majd,
amikor zavarba jön, csodálkozni fog és
a mindenségen uralkodni.

CSALÁDTÖRTÉNET

Csámpai Ottó (Nyitracsehi):

Ki bírt nagyobb hatalommal. Az Illésházy és Esterházy nemzetség hatalma és dicsősége*

A két történelmileg jelentős magyar nemzetség[43] összehasonlítását két szociológiai kategória felől közelítjük meg. Míg a hatalom a politikai szociológia központi fogalma, addig a dicsőség inkább a kultúraszociológiába tartozik. Annak ellenére, hogy mindkét fogalom tartalma változott a korábbi évszázadok során, kénytelenek vagyunk a logikus visszatekintés útját követni, azaz az időben régebbi rendszer anatómiáját a mai, fejlettebb rendszer alapján vizsgálni, amely genetikai szerkezetében megőrzi a korábbi, történelmileg régebbi rendszerekben uralkodó alárendelt mozzanatokat és viszonyokat. Így még a mai, modern fogalmi és kategoriális szerkezet is magában hordozza a távoli múltban használt fogalmak tartalmának maradványait. A ***hatalom*** fogalmát a modern szociológiában a legpontosabban Max Weber dolgozta ki. Szerinte a hatalom olyan viszony, amelyben a hatalmat gyakorló személy képes arra kényszeríteni az alárendelteket, hogy az ő elképzelése szerint cselekedjenek, függetlenül attól, hogy egyetértenek-e vele vagy sem. A hatalmi helyzetben működő csoportok vagy személyek, például az Illésházyak vagy az Esterházyak egyes képviselői legitim hatalommal, vagyis uralommal rendelkeztek, ami még a múltban is csak ott jelent meg, ahol feltételezték az engedelmesség lehetőségét.[44] Egy másik fogalom, a ***dicsőség*** kevésbé egyértelmű, még a tudományban sem jelenik meg így, inkább a rokon fogalmat, a ***presztízst*** használják. Ez erkölcsi elismerés; egyfajta tisztelet, amelyet egy személy vagy egy csoport egy társadalmon belül képességeivel, eredményeivel és viselkedésével kiérdemelt; egy adott személy vagy az általa elfoglalt helyzet társadalmi megítélésének kifejezése. Kifejezi az egyén státuszát egy adott társadalomban és a társadalmi hierarchiában elfoglalt helyét.[45]

* * *

A Solomun család alapítója a magyar nemes Solomun volt, aki a XII. század közepén, a mai Légtől északra alapított egy hódoltsági birtokot, amelyet Salamonfalvának nevezett el, majd később Salamon-Wathára keresztelt át.[46] A Solomun család nemesi eredetű volt, de a 13. század elejére már annyira elágazóvá vált, hogy vagyona nagyon elaprózódott, így a család tagjai a kor szokásai szerint nem tarthattak igényt magas tisztségekre. Később a család négy fő ágra vált szét.

**** A szerző 2023. november 7-én szlovák nyelven elhangzott előadásának magyar nyelvű változata a Máriatölgyes (szlov. Dubnica nad Váhom) első írásos emlékének 830-ik évfordulója alkalmából rendezett nemzetközi tudományos konferencián, amelyen a ZMTE-et képviselte.***

[43] A nemzetség fogalma itt a nagycsalád értelmében értendő, szemben a nukleáris családdal, mint vérrokonok többgenerációs csoportja, akik egy közös, ismert (valós vagy mítikus) őstől származtatják magukat.

[44] Lásd WEBER Max: Gazdaság és társadalom. A megértő szociológia alapjai. 1. Közgazdasági és Jogi Kiadó, Budapest 1987, 77. old.

[45] A témában reprezentatívnak számít LEOPOLD Lajos: „A presztízs" (1912) című könyve (Magvető Kiadó, Budapest 1987).

[46] A középkori települések elnevezésének és a történelmi családok írásának helyesírását az ESZTERHÁZI János: Az Eszterházy család és oldalágainak leírása. Az Athenaeum R. Társulat Könyvnyomdája. Budapest 1901 című könyv szerint használjuk.

Ezek a Pós-ág, az Illésházy-ág,[47] az Esterházy-ág és a Dáma-ág. A Dámai ág Ladislaus (V.) Lajossal 1402 körül kihalt, és birtokai az Esterházy-ágra szálltak. A Pós-ág valószínűleg 1360 körül halt ki, valószínűleg az akkor még ismert István után, az ág tagjairól nem tudunk. Birtokait valószínűsíthetően az Illésházy-ág örökölte.

A család közös birtoka Wath és Salamonfalva volt. 1230-ban bírósági pert nyertek a mai Pozsony várának alattvalóival, és így kerültek birtokukba az Általútalja nevű, Lég felé eső földek. Tovább akarták terjeszteni birtokaikat ebben az irányban, és 1269-ben igényt tartottak a fent említett Általútalja területétől keletre fekvő mocsaras területre. Ebben a perben azonban alulmaradtak, és a földek a patonyai és a légi udvaroncok kezén maradtak.[48] A Salamon család Illésházy ágát eredetileg Elieswathának hívták, és a mai Illésháza is az Illiéswatha nevet viselte. Az Esterházy ágból később két család is kiemelkedett; a Nagy-Salamon Pók család és az Esterházy család, amely a következő évszázadokban nagy hírnévnek örvendett.

* * *

Illésházy István két házasságának és ügyes gazdálkodásának köszönhetően a XVI. század végére Magyarország egyik leggazdagabb nemesévé vált. Először 1572-ben feleségül vette Zerdahelyi Dersffy István özvegyét, a húszéves Annát, Erdődy Péter horvát bán leányát. Felesége halála után, 1580-ban újraházasodott, és feleségül vette Pálffy Katalint, a jómódú Krusith (Krusics) János özvegyét. Közben vitába keveredett II. Rudolf császárral Szentgyörgy és Bazin birtok(rendezés)e kapcsán. Felségsértéssel (lat. crimen laesae maiestatis)[49] vádolták meg, és 1603-ban – valószínűleg Mátyás főherceg segítségével – elmenekült Bécsből, és a következő másfél évben Lengyelországban száműzetésben élt, majd visszatérve csatlakozott Bocskai István Habsburg-ellenes felkeléséhez. Bensőséges kapcsolatot ápolt Mátyás főherceggel, és jelentős szerepet játszott Rudolf trónfosztására irányuló terveinek keresztülvitelében. Hálája jeléül 1608-ban Liptó és Trencsén tartományok örökös kormányzójává nevezték ki, és egyúttal Magyarország nádorává is, amely tisztséget Nádasdy Tamás halála után negyvenhat évig nem töltötték be. Ezeket a tisztségeket azonban nem sokáig tölthette be, mert 1609. május 5-én meghalt.

Illésházy a Magyar Királyság szinte valamennyi vezetői pozícióját és intézményét megjárta. Ennek köszönhetően az akkori magyar társadalom minden társadalmi rétegével megtalálta a közös hangot, és megbecsült személyiség volt. Ennek ellenére meglehetősen anyagias volt, és soha nem felejtette el a vele szemben elkövetett sérelmeket.

Számos verset írt latinul és magyarul is, sőt 1592 és 1603 között naplót is vezetett, amelybe bejegyzést készített, de nem minden eseményről.[50] Sokan a törökök támogatójának tartották, míg mások a Habsburgokkal való jó viszonyával gyanúsították. Illésházy István politikai eszméit és törekvéseit bizonyos értelemben félreértelmezték és félreértelmezik ma is. Bizonyos mértékig a korabeli politikai kurzus is hibás volt ezért, de különösen a megfelelő elsődleges források hiánya. A kapott levelek közül sokat maga semmisített meg, hogy ne maradjon hátra kompromittáló anyag. Hasonlóképpen figyelmeztette a címzetteket, hogy semmisítsék meg a leveleit, mivel állandóan a császári kémek célkeresztjében volt.

Érdemes megemlíteni, hogy 1606 végén ő képviselte Bocskai erdélyi fejedelmet a törökökkel folytatott tárgyalásokon a Zsitvatoroki békekötésnél.

---

[47] A nemzetség családnevei számos változáson mentek keresztül. A család a XVII. században következetesen az Illiesházy vagy Illyesházy nevet használta. Az Illésházy forma csak a történetírói szakirodalomban megjelenő, bevett forma.

[48] ESZTERHÁZY János: Az Eszterházy család leírásához mellékelt oklevéltár. 3. - F. IV. 1/149. - H. O. I. 40.

[49] A vita és a per újabb részleteit lásd: KRUPPA Tamás: Illésházy István, Forgách Ferenc és a jezsuiták. Megjegyzések a felségsértési per előtörténetéhez. In. Századok, 157 évf., 2023, 2. szám, pp. 319-340.

[50] HORVÁTH Mihály: Magyarország történelme IV., Pesten, 1871. 416. o., 2. jegyzet.

Mivel nem voltak gyermekei, nagy birtokait Ferenc testvérének a fiára, Gáspárra hagyta. Illésházy Gáspár örökölte a Trencsén- és Liptóvármegye főispáni tisztséget is, amelyet 1610-ben töltött be.

* * *

Az Esterházy család, azaz a második salamoni ág egyik legjelentősebb alakja Esterházy Miklós volt. Itt is ki kekk hangsúlyozni, hogy nem voltak ellenfelek, és a rokonság mellett segítették is egymást. Édesanyja, Katalin-Zsófia maga is az Illésházy családból származott, aki férjének 13 gyermeket szült. A már említett Illésházy István húga volt. Esterházy Miklós követte Illésházyt Istvánt Lengyelországba, és a Bocskai-felkelés idején is mellette volt. 1601-ben áttért a katolikus hitre. Felemelkedése rendkívül gyors volt. Tizenhárom évvel a bárói cím elnyerése után már birtokolta az összes olyan címet, amely az akkori magyarországi főnemesek számára elérhető volt. 1618-ban az Arany sarkantyú lovagjává ütötték. Egy évvel később szorgalmazta, hogy testvérei, Gábriel, Dániel és Pál is kapjanak bárói címet. 1626-ban megkapta a grófi címet, 1628-ban pedig a kor legmagasabb kitüntetését, az Aranygyapjas Rendet. Ezzel a kitüntetéssel Magyarország első nem uralkodójaként büszkélkedhetett (II. Lajos király és Báthory Zsigmond erdélyi fejedelem után). Közben 1625-ben, annak ellenére, hogy katolikus volt, a soproni országgyűlés Magyarország nádorává választotta.

Maga a katolikus hitre tért Esterházy is vallja, hogy a protestáns Illésházy István tette őt emberré. A néhai nádor élete végéig igaz hálával emlékezik meg a nagybácsi (lat. avunculus) Illésházy István jóságáról. Mi több, Illésházy legnagyobb politikai életművének, a Bocskai-felkelés megszervezésének diplomáciai összefüggéseit is szívügyének tekintette az ifjú Esterházy, annak ellenére, hogy a következő időszakban Bethlen Gábor és Rákóczi György felkeléseinek kíméletlen bírálója volt. Bocskai felkelését azonban mindvégig a magyar szabadságért folytatott izzó küzdelemnek tekintette. Esterházy nemcsak hívő katolikus volt, hanem igyekezett vallási meggyőződését befolyási körén belül is kiterjeszteni. Sok magyar nagyságot rábeszélt a katolikus hitre való áttérésre, a protestantizmus képviselőivel azonban a nemzeti érdekek érdekében mindenáron megegyezésre törekedett. Emiatt gyakran került éles vitába az egyházi méltóságokkal, köztük Pázmány Péter esztergomi érsekkel. Végül is ez a megkérdőjelezhetetlen hozzáállás Esterházy Miklós legjellegzetesebb vonásai közé tartozik, és személyét is a kor hazafiak panteonjába emeli.

Esterházy Miklós kitartó munkával fokozatosan a legmagasabb pozíciókba emelkedett. 1613-ban bárói rangot kapott, majd 1625-ben nádornak és a király helyettesének választották az országgyűlésen, és egyúttal a grófi címet is használhatta. Ennek egyik lényeges feltétele volt, hogy idejében (1600–1601) áttért a katolikus hitre. Nádorként megvédte a magyar birtokok jogait a Habsburg abszolutizmussal szemben, de mindent megtett politikai előmeneteléért és birtokainak gyarapításáért. Mágóchy Ferenc kassai főkapitány udvarában beleszeretett annak feleségébe, Dersffy Orsolyába, akit férje halála után feleségül is vett. Közben bárói címeket szerzett testvéreinek, Gábornak, Dánielnek és Pálnak. Mivel azonban Dersffy Orsolya hét év házasság után meghalt, új feleséget keresett, és nőül vette a szintén tehetős Nyáry Krisztinát, Thurzó Imre árvai főispán özvegyét. Házasságkötést maga az esztergomi érsek (aki ekkor már Nagyszombatba költözött), Pázmány Péter celebrálta a szucsányi várkápolnában. Pázmány Péter a XVII. század első felében élharcosa volt annak a folyamatnak, amelynek során az ellenreformációt a katolikus megújulás kísérte, és személyes érdeme, hogy a katolikus–protestáns vetélkedés viszonylag nyugodtabb körülmények között zajlott. Esterházy Miklós és Nyáry Krisztina házasságából kilenc gyermek született.

Esterházy Miklós körül meglehetősen gyorsan kialakult egy nemesi csoport, amely a török kiűzését[51] két alapelvre alapozta: a nemzetközi szövetségi rendszerben indítandó hadjáratra és

[51] Dolgozatunkban a török és az oszmán kifejezést szinonimának tekintjük, bár a szakirodalom az oszmánt részesíti előnyben.

Magyarország belügyeinek egyidejű rendezésére. Sőt, Esterházy Miklós nádor számára az utóbbi még az előbbinél is fontosabb volt. Élete végéig dolgozott rajta. Igaz, hogy kortársai a családi vagyon felhalmozójaként tekintettek rá. Más nemesek azonban ugyanezt tették. Esterházy Miklós számára azonban a vagyon inkább a hatalom eszköze volt, hogy minden téren szolgálni tudja nemzetét. A XVII. századi Magyar Királyság egyik legnagyobb politikusa volt, államférfiúi tisztsége mellett kiemelkedő eredményeket elérő hadvezér, a kultúra mecénása és az egyház adományozója is. Esterházy Miklós nádor 1645-ben bekövetkezett halála után fia, László vette át az Esterházy család fejének szerepét, de személyes hatalomra és dicsőségre való törekvését 1652. augusztus 26-án egy csata szakította félbe, amelynek a tankönyvek legfeljebb egy-két sort szentelnek.

Ez volt az a csata, amelyben egy maroknyi, talán ezer keresztény magyar katona gyalázatosan legyőzte és visszavonulásra kényszerítette a közel négyezer fős török sereget. Igaz, hogy a győzelemért súlyos árat fizettek, mert a csatába induló nyolc Esterházy közül négyen elpusztultak a csatatéren. Annak ellenére, hogy az Esterházy család egyik kései leszármazottja, a neves író, Esterházy Péter Harmonia cælestis című művében „ócska vezekényi csatának”[52] nevezi ezt az eseményt, ki kell hangsúlyoznunk, hogy a Vezekényi csata bizonyos mértékig jelentős mozzanata volt a magyar hadtörténelemnek, hiszen nagyban hozzájárult a törökök végső vereségéhez. Hadd idézzem egykori tanárom és barátom szavait: *„Az 1652. augusztus 26-27-én lezajlott, török ellen vívott nagyvezekényi csata nemcsak a magyarság és a Zsitva völgye lakóinak szempontjából volt jelentős, hanem a Kárpát-medence népeinek szempontjából is. Például szolgált, hogy a török nem legyőzhetetlen és nincs joga más nemzeteket rabigában tartani, fiait rabláncra verni. Elég egy önfeláldozó, hazáját szerető, jól képzett sereg, megbízható vezéreivel az élen, és az oszmánokra súlyos csapást lehet mérni.”*[53]

A győztes csata eredményeként a magyar katonák harci morálja, amelyet a híres költő és törökellenes vezető, Zrínyi Miklós oly sokat bírált, rámutatva, hogy a XVII. század a romlás évszázada volt, és bár több-kevesebb kudarccal, de a harci események sorozata az 1683-as győztes bécsi csatához vezetett.

Érdemes megjegyezni, hogy a négy elesett fiatalember átlagéletkora 28 év volt. Túl fiatal a halálhoz! De attól a pillanattól kezdve, hogy csatába indultak, rájöttek, hogy ezzel tartoznak a hazájuknak és a nemzetüknek.

A főúri temetésre három hónappal később került sor Nagyszombatban. A korabeli források szerint több ezer fegyveres lovas követte a földig érő vörös posztóval letakart koporsókat. Az egész ország gyászolt, de nem feketében, hanem vörösben, a véres áldozat és a hősi halál jeleként. A látványos gyászszertartásnak köszönhetően az európai közvélemény számára az Esterházyak neve fogalommá vált.

A látványos gyászszertartás után az Esterházy család kifelé is hirdetni kezdte, hogy bizonyos történelmi küldetése van Magyarországon, nevezetesen, hogy egyfajta összekötő kapocs a Habsburgok és az akkor Habsburg-ellenes Magyarország között. Az Esterházyak történelmi küldetését azonban, mint már utaltunk rá, már nagy elődjük, Esterházy Miklós nádor is kiválóan gyakorolta.

Amikor László 26 éves korában elesett a Vezekényi csatában, testvére, Esterházy Pál (1635–1713) egyik napról a másikra a család feje lett. Bár bátyja halálakor még csak 17 éves volt, hűségére eskette a szolgálókat, tisztviselőket és a katonai szolgálatot teljesítő zsoldosokat. Bezáratta a családi birtokok kapuit, mert az apja által szerzett örökséget a török dúlta országban veszély fenyegette és védelemre szorult. Az uralkodó, III. Ferdinánd (1637–1657) már szeptember közepén őrá ruházta a Sopron vármegyei főispáni- és pápai főkapitányi tisztséget. Néhány héttel később, október 21-én Pál szinte titokban feleségül vette 11 éves unokahúgát, a lakompaki születésű Esterházy Orsolyát (1641–1682), féltestvérének, Istvánnak (apja első házasságából

[52] ESTERHÁZY Péter: Harmonia cælestis. Budapest, Magvető 2000, 310. old.
[53] MOTESÍKY Árpád: A nagyvezekényi csatamezőn – 5. Hetedhéthatár 2005, 9. évf. 22. szám, 25. old.

született) lányát a fraknói kápolnában. Így tudta összetartani és megvédeni az Esterházy-birtokot a többi családtag követeléseitől. A Nagyszombati Egyetem elvégzése után hamarosan katonai szolgálatra jelentkezett. Pált ekkor még kizárólag a már említett törökellenes vezető és költő, Zrínyi Miklós emberi, költői és katonai példája vezérelte. Katonaként egyik leghíresebb hőstette az volt, amikor Zrínyi oldalán harcolt az 1663–1664-es téli hadjáratban, sőt, jelen volt Kanizsi ostrománál és Új-Zrínyivár lerombolásánál is. Az általa megrendelt csatakép-sorozatot ábrázoló művek beleilleszkedtek abba a politikai programba, amely Zrínyihez hasonlóan a török elleni aktív harcot kívánta hirdetni. Erről tanúskodik hadtörténeti műve, a Mars Hungaricus, amely Zrínyit ünnepli, miközben keményen bírálja a császári vezetést. Bár politikai karrierje később más irányt vett, Zrínyi 1664-ben bekövetkezett halála után is megtartotta törökellenes programját. Még ekkor is intenzív nemzetközi kapcsolatokat ápolt; a császári udvaron kívül levelezett a velencei követtel, a pápával és annak nunciusával.

1681-ben Esterházy Pál gróf apjához hasonlóan szintén megkapta az Aranygyapjas Rendet[54] és Magyarország nádorává választották.

Dolgozatunk témájával kapcsolatban megemlítendő, hogy a Bécs melletti kahlenbergi csatában a Sobieski János lengyel király vezette keresztény sereg visszaverte a törököket, és győzelmével előkészítette Magyarország felszabadulását. Esterházy Pál is részt vett a Bécs védelméért vívott harcokban, sőt meg is sebesült a csatában, de nem tartozott hatásköre alá hadsereg, amelynek parancsolhatott volna. A birodalmi főváros felmentése után igyekezett minél több magyar katonát hadba állítani. Az országot Habsburgok uralma alatt akarta egyesíteni a török ellen. Neki köszönhetően közel 20 ezer keresztény katona is részt vett a felszabadító háborúban, ami nagyban hozzájárult a győzelemhez. Ennek része volt Sobieski Párkány elleni felvonulása, ahol császári csapatokkal, császári gyalogsággal és tüzérséggel megerősítve sikerült elfoglalni és megsemmisíteni az ott állomásozó török csapatokat. Az Esztergom felé tartó menekülés során a hidat lerombolták, és néhány nap múlva Esztergomot is elfoglalták a lengyel és császári csapatok. Közben a bécsi Udvari Haditanács nagy erőfeszítéseket tett egy önállóan szervezett magyar nemzeti hadsereg felállítására.

Esterházy Pál részt vett Buda 1684-es első, sikertelen ostromában is, de a két évvel későbbi sikeres visszafoglalásban már nem vett részt, mert nádorként nem akarta alávetni magát egyetlen német generálisnak sem. 1686-ban, amikor Caraffa tábornok sok ártatlan debreceni lakost megölt, megkínzott, majd súlyos hadisarcot vetett ki a városra, kemény szavakkal fordult a császárhoz; *Magyarország többet fizet most, mint amennyit százötven éven át a töröknek* – írta. Felróják neki, hogy mint Magyarország nádora 1687-ben rávette a rendeket, hogy mondjanak le az Aranybulla úgynevezett „ellenállási" záradékáról és a szabad királyválasztásról, mert *„a királyi családban Árpád vérét tisztelhette a magyar".*

Az 1687-es országgyűlésen a Habsburg-ház érdekében hozott határozatok értelmében II. András Aranybullájának (1222) a nemzet fegyveres ellenállási jogáról szóló 31. cikkelyét hatályon kívül helyezték, és kimondták a királyi családban a fiág örökösödését, aminek következtében a kilenc éves József, Lipót elsőszülött fia, a nádor segítségével 1687. december 9-én a 97 éves Széchenyi György esztergomi érsek által megkoronáztatott.[55] Cserébe a császár vállalta, hogy a töröktől visszafoglalt területeket az országhoz csatolja, csökkenti az adókat, mérsékli a gőgös császári hadsereget, és tiszteletben tartja a nemesség kiváltságait. A császár emellett az eperjesi vértörvényszéket eltöröltnek nyilvánította, és kártérítést ígért az áldozatok családjainak. E szolgálataiért Esterházy Pált a császár még ugyanabban az évben birodalmi hercegi rangra emelte.

[54] Utána az Esterházy család további tizenhat tagja kapta meg ezt a magas elismerést. További részletekért lásd: BERÉNYI László: Esterházyak – egy ezeréves család története. Első kötet. Eszterháza Kulturális, Kutató- és Fesztiválközpont 2014, 123-137. old.

[55] Az 1681-es országgyűlés megnyitására érkező uralkodót a lajtaszentmiklósi mezőn egész ünnepi környezete hallatára Árpád véreként köszöntötte az egybegyűlt nemzet szószólója, Széchenyi Pál kalocsai érsek.

A vallásos, „példásan Máriás lelkű" nádornak[56] azonban sikerült rávennie I. Lipót Habsburg uralkodót, hogy a nagy oszmánellenes háború közepette 1693-ban, ő is megismételje Szent István felajánlását. Ezt meg is tette, az ég felé fordulva a következő szavakkal: „A visszaadott Magyarországot én a Te Szentséges Anyádnak, az Egek Királynéjának, Magyarok Nagyasszonyának, szentelem és egészen az ő oltalma alá rendelem."[57] Még ezt megelőzően, de már birodalmi hercegként színpadot építtetett Nagyszombatban, és emellett zeneszerzőként is tevékenykedett. Harmonia cælestis címmel írt kantátáit ma is játsszák szerte Európában. A minden tekintetben hazafi és lelkes katolikus nádor csak egyetlen politikai irányt követhetett: kiűzni a törököket Szent István országának határaiból. Úgy vélte azonban, hogy ezt csak a Habsburg-dinasztia segítségével lehet elérni, ezért arra a meggyőződésre jutott, hogy a királyi család Magyarországon találhatja meg hatalmának legtermészetesebb súlypontját. Ez része volt annak, a már apja által vállalt küldetésnek, amelyet mai nyelven úgy lehetne megfogalmazni, ***hogy értelmes közvetítés a magyar nemzet és a Habsburg uralkodó között***.

Az 1699. január 26-án aláírt karlócai békekötés véget vetett a Habsburg-török háborúnak, amelynek során a törököket végleg kiűzték Magyar Királyság területéről.

Esterházy Pál herceg 1713. március 24-én bekövetkezett haláláig teljes dicsőségben viselte a Magyarország nádora tisztét. Nem vett részt Wesselényi Ferenc összeesküvésében, és idegen volt számára II. Rákóczi Ferenc fejedelem felkelése is. Vitathatatlan tehát, hogy ő, akárcsak az Esterházy család legtöbb tagja, továbbra is fenntartás nélkül Habsburg-párti volt.

Mindazonáltal az a tény, hogy Esterházy Pál első felesége, Orsolya halála után, akitől 18 gyermeke született, újra férjhez ment, mégpedig a Habsburgok egyik legnagyobb ellenségének, Thököly Imrének a húgához, Évához. Ez a legnagyobb bizonyíték arra, hogy képes volt visszafogni Habsburg-párti álláspontját, amikor szíve és érdekei úgy kívánták. Második feleségétől 7 gyermeke született.

Az Esterházyak későbbi leszármazottai is szülőföldjük békéjét szorgalmazták, hazafias érzelmeikben nem kételkedhetünk. Bár hozzá kell tenni, hogy az Esterházyakat Bécsben általában megbízhatatlannak, Magyarországon pedig labancnak tartották.[58] De a Habsburg-párti katolikus főúr és az erdélyi református nemes, köztük a nagynevű fejedelmeket, későbbiek során pedig a kuruc és labanc egyaránt átérezték saját és mások magyarságát is. Ellenfelekké váltak, de ellenségekké, idegenekké soha!

Kétségtelen, hogy a Habsburgok uralkodása alatt az Esterházyak vitték legtöbbre mind rangban, mind vagyonban. Gyakran vádolják őket azzal, hogy „hazaáruló" tevékenységükért jutalomként szereztek vagyont, és ez a vagyon nagyságát tekintve már elérte a csillagos egeket: A földterület nagysága alapján a XIX. század végén az Esterházyak birtoka 403 300 hold volt. A család összvagyona, mai árfolyamon számolva 150 milliárd forintot tett ki, ebből csak a földbirtok 75 milliárdot érhetett.[59]

De nézzük meg azt a „hazaáruló" tevékenységet, amelyért a vagyont és rangot kapták. Említettük, hogy az Esterházyak ősatyja, Miklós nádor, a család legbefolyásosabb személyisége, kétszer is jól házasodott, és ezekkel a házasságokkal nagy vagyonra tett szert. Ellenben az államférfiúi tehetségéhez nem férhet kétség. Hazafiságáról nem is beszélve! Még végrendeletében

---

[56] A korban egyedülálló könyvet állított össze a világ összes Szűz Mária-ábrázolásáról „Az egész világon lévő csudálatos Boldogságos Szűz képeinek rövideden föltett eredeti" címmel, amely 1690-ben jelent meg Nagyszombatban.

[57] ZACHAR József: Egy az Isten, egy a nemzet. Heraldika Kiadó, Budapest 2009, 122. o.

[58] Ez olyannyira igaz, hogy amikor a XX. század 90-es évek elején Pozsonyban többedmagammal létrehoztuk a két háború közötti felvidéki magyar politikusról és mártíromságot szenvedett gróf Esterházy Jánosról elnevezett közművelődési klubot, sok tájékozatlan kis-magyarországi, ám magasabb beosztású személy is értetlenül csóválta a fejét és labancnak titulálta őt, s vele együtt minket is.

[59] https://novekedes.hu/elemzesek/az-eszterhazy-csalad-foldteruletei-ma-75-milliard-forintot-ernenek-ismerjek-meg-a-1800-as-evek-nagy-foldbirtokosait

is arra biztatja leszármazottjait, hogy válasszanak maguknak magyar házastársat. László fiának, aki sajnos elesett a Vezekényi csatában a következő szavakat intézi: „ ... *idegen nemzetben ne akarom hogy öltözzék, nem a más nemzetségekhez való idegenségből avagy azoknak megvetéséért, hanem az idegen erkölcsöknek össze elegyítésének eltávoztatásáért, aki igen ritkán hoz jót [...] Hanem, ha valamivel alsóbb rend lészen is magánál az, vegye maga nemzetét.”*[60] Bárcsak századunk ifjúsága megfogadná ezt a tanácsot! De ilyen tanácsot már senkitől nem kapnak.

Miklós nádor legkedvesebb fia, a fent említett László, hét évvel apja halála után hősi halált halt a törökök elleni harcban. De Esterházy Miklós már 12 éves korában, 1596-ban elvesztette egyik testvérét, Istvánt, aki szintén a török ellen esett el a mezőkeresztesi csatában. Másik testvérének, Pálnak Ferenc nevű fia 35 éves korában halt meg a Vezekényi csatában. Harmadik testvérének, Dánielnek négy fia esett el a törökök ellen: Tamás és Gáspár a Vezekényi csatában veszett oda, előbbi 27, utóbbi 24 évesen. Egy további, György, noha pap, esztergomi prépost volt, Párkánynál 1663-ban 33 éves korában, és végül Mihály 57 évesen 1686-ban, Budánál esett el. Ugyancsak alezredesi rangban Esterházy Antal, aki Esterházy Pál herceg ükunokája volt, 1789(90)-ben, 22 éves korában halt meg egy csatában szerzett sebesülésben.

De az első, 1914–1918-as Nagy Háborúban legalább féltucatnyi Esterházy halt hősi halált, és legalább két személy ebből a főnemesi családból a második háborúban.

Ezeket a tényeket csak azért hangsúlyozzuk, mert a közvéleményben az a téves elképzelés él, hogy a gazdagok, különösen akkor, amikor hatalmuk és dicsőségük csúcsán voltak, mentesültek a haza fegyveres védelme alól. Nem, nem voltak mentesek, mert volt bennük egy olyan tudat, hogy egy bizonyos küldetést teljesítenek, amelyről úgy gondolták, hogy a nagyobb közösség, sőt az egész nemzet elvárja tőlük, hogy szükség esetén akár az életüket is feláldozzák.

De ha ezek az érvek nem lennének elégségesek, akkor az utolsó érvként felsorakoztathatnánk a valódi „kurucokat” az Eszterházyak között. Egyikük gróf Esterházy Antal (1676–1722), Esterházy Ferenc (Pál nádor öccse) és Thököly Katalin fia, Thököly Imre fejedelem unokaöccse. Ő volt a Héttorony utolsó magyar foglya, a későbbi kuruc tábornagy, aki elkísérte száműzetésbe II. Rákóczi Ferenc fejedelmet egészen Rodostóig *(tör. Tekirdağ*), és ma is mellette nyugszik a kassai Szent Erzsébet Székesegyházban.[61] Mint e cikk szerzője, nagy tisztelettel adózom neki, mert két ősöm, Csámpai György főhadnagy és Csampai István főhadnagy az ő seregében szolgált, és ezzel nemzetségünk nevére nagyobb dicsőséget szereztek.[62]

Mindenesetre meg kell említeni az Esterházy családból származó egyházi méltóságokat, akik szintén tudatosították küldetésüket, amelyet a nemzet érdekében teljesítettek. Közülük ki kell emelni a Vágújhelyen született gróf Esterházy Imrét (1664–1745), aki ugyan szerény életszemléletű, ugyanakkor a művészetek nagy pártfogója, és a pálos rend legfőbb elöljárója lett. 1738-ban Pozsonyban közreműködött a Szent Erzsébet-rend kolostorának megalapításában, melynek feladata a betegek gondozása volt.[63] Végül esztergomi érsekként 1741-ben Mária Terézia fejére tette a Szent Koronát.[64]

És ha mindennek ellenére az Esterházy név még mindig kételyeket ébreszt valakiben, itt van egy magyar politikus a két világháború közötti Szlovákiából, Isten szolgája, gróf Esterházy János, akinek ma talán a legnagyobb kultusza van az Esterházy család között az egész Kárpát-medencében. És ne felejtsük el, hogy ő az Esterházy Dániel által alapított ág leszármazottja, akinek két fia életét áldozta a Nagyvezekény melletti csatatéren. Politikusként akkor valósította meg

[60] BERÉNYI László: *Esterházyak – egy ezeréves család történetei*. Első kötet. Eszterháza Kulturális, Kutató- és Fesztiválközpont 2014, 123. old.

[61] Unokája, Esterházy László Bálint (1740–1805) francia tábornok, majd diplomata volt.

[62] Bővebben róluk: THALY Kálmán: *Gróf Eszterházy Antal kurucz generális tábori könyve 1706–1709*. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest 1901.

[63] Közelebb GURÍNOVÁ – SCHWANDTNEROVÁ, Monika: *Život a sociálno-charitatívna činnosť svätej Alžbety Uhorskej*. Váry. Trnava 2017, s. 176–182.

[64] Georg Raphael Donner Szent Márton lovasszobra a pozsonyi dómban valójában Esterházy Imrét ábrázolja magyar huszárruhában, aki az egyik legnagyobb mecénása volt a templom átépítésének.

küldetését, amikor az 1938-as első bécsi döntés után magára vállalta a Szlovákiában rekedt nemzeti kisebbségek sorsát. A háború után, mint a nemzetek közötti történelmi megbékélés fáklyavivője, és mindenek előtt mint mélyen vallásos keresztény és rendíthetetlen mártír, aki megjárta a szovjet gulágokat és Csehszlovákia legszigorúbb börtöneit, tanúságot tett rendíthetetlen humanista gondolkodásáról.[65] Életszemléletével többszörösen kiköszörülte az Esterházy család népszerűségén ejtett vélt vagy valós csorbákat.

* * *

Az Illésházy családból a történeti irodalom leggyakrabban Illésházy I. István nádort és a család utolsó tagját, II. Istvánt említi. Az első halála és a második születése között azonban eltelt több mint 150 év. Ebben az időszakban az Illésházy család több tagja is fontos pozíciókat töltött be. Közülük néhányan több figyelmet érdemelnek, míg mások nem voltak ilyen kiemelkedő személyiségek.

Illésházy Gáspár (1592–1648) István öccsének, Ferencnek volt a fia, és Trencsén vármegyében a reformáció lelkes támogatójaként mutatkozott be, amely Trencsén környékén nem talált nagy lelkesedésre. Elvette a templomot és a temetőket a város katolikusaitól, hívei kiutasították a plébánost, és a katolikusokat megfosztották minden közhivataltól. Ugyanakkor támogatta az evangélikus oktatást. Csatlakozott Bethlen Gábor felkeléséhez, és Thurzó Imrével együtt részt vett a Nikolsburgi béketárgyalásokon. Működése alatt kezdődött meg a máriatölgyesi kastély építését, amely az Illésházi család székhelye lett.

1648-ban bekövetkezett halála után idősebbik fia, Gábor (1622–1667) vette át a Trencsén- és Liptó vármegye főispáni tisztséget, és 1667-ben bekövetkezett haláláig ezt be is töltötte. Érdemes megemlíteni, hogy Széchy Évát, Széchy Mária nővérét vette feleségül, aki a szépirodalomban Murányi Vénuszként vált ismertté. Gábor, mint Murány várának parancsnoka, megengedte Wesselényi Ferencnek, hogy elfoglalja a várat, amiért árulással vádolták. I. Rákóczi György erdélyi fejedelem joggal bírálta őt, mint olyan személyt, aki a dicsőség és elismerés iránti vágya miatt többször hajlandó volt áttérni a katolikus hitre, majd vissza a protestantizmusra.

Utána, 1667-ben öccse, György (1625–1689) vette át a tisztséget, aki nyugodt, de energikus természetének köszönhetően más fontos tisztséget is betöltött, többek között császári és királyi kamarás, valamint főasztalnokmester volt. Bátyjával ellentétben ő az ellenreformáció híve volt, de Wesselényi összeesküvésének leleplezése után, amikor Trencsént német katonai helyőrség szállta meg, Thököly Imre mellé állt. A német helyőrség fenntartása sokkal költségesebb volt, és a helyi lakosság is szenvedett emiatt, amivel György nem tudott azonosulni. De nem ez volt az egyetlen ok, mert sokakhoz hasonlóan őt is a császár elleni összeesküvéssel vádolták, sőt be is börtönözték. Annak ellenére, hogy hűséget esküdött a császárnak, Illésházy Miklóst, a császár hűséges támogatóját nevezték ki új kormányzónak. A tőle elkobzott vagyon is az új főispán birtokába került. Dolgozatunk témájával kapcsolatban megemlítendő, hogy lánya, Ilona férjhez ment Esterházy Ferenchez (1641–1683) a Zala- és Somogy vármegye főispánjához, aki a néhai Esterházy Miklós nádor fia volt.

Így Illésházy Görgy utódja a Trencsén- és Liptó vármegye főispáni tisztségben Illésházy Miklós (1653–1723), Illésházy Ferenc fia volt, aki 1683-ban Párkánynál, a törökök elleni csatában esett el. Amellett, hogy jómódú nemes volt, kimagasló műveltséggel is rendelkezett. Már 15 éves korában összeállított egy török tankönyvet (vagy erre valakit megbízott), amely kéziratban maradt fenn[66] Mivel a kéziratot 1668-ra datálják, azaz öt évvel Újvár bevétele után, amikor a Magyarországon a török uralom még meglehetősen stabil volt, sőt Bécs elfoglalásának gondolata is felmerült, nem kizárt, hogy a kézirat szerzője maga Illésházy Miklós volt, aki nagy politikai

[65] Róla közelebb MOLNÁR Imre: *Esterházy János élete és mártírhalála*. Méry Ratio 2022.

[66] NÉMETH Gyula: A magyarországi oszmán-török nyelv. Illésházy Miklós török nyelvkönyve 1668-ból. In: Nyelvtudományi Közlemények, LXIX. kötet, 1. sz. Budapest 1967, 57-109 old.

karrier előtt állt, és ezért feltételezte, hogy a török nyelv ismerete szükséges lesz számára. Így is történt, 1678-ban grófi címet kapott, annak ellenére, hogy nagybátyja, aki felnevelte, Thököly Imre felkelői mellé állt. Ő azonban hű maradt a császárhoz. A császár iránti hűsége olyan nagy volt, hogy Trencsén kapuit megnyitotta a császári csapatok előtt. 1684-ben I. Lipót császár Liptó- és Trencsén vármegye örökös főispánjává nevezte ki őt, és egyúttal az összes Illésházy birtok örököse lett. II. Rákóczi Ferenc kurucai elől azonban Bécsbe kellett menekülnie, ahol 1706-ban a magyar udvari kancellárrá nevezték ki. Onnan vezette a hivatalát is, és ő volt az első világi személy, aki ezt a tisztséget betöltötte, hiszen előtte mindannyian egyházi méltóságok voltak ebben a pozícióban.[67] Ebben a tisztségben írta alá a Pragmatica sanctiót is, amely lehetővé tette, hogy Mária Terézia legyen a Habsburg trón örököse. Jó kapcsolatot ápolt Korponayné Géczy Juliannával is, akit lőcsei fehér asszonyként ismerünk,[68] aki elárulta Lőcsét a császári csapatoknak. Amikor azonban fordult a kocka, maga Illésházy Miklós is tagja volt annak a törvényszéknek, amelyik halálra ítélte őt.

Illésházy II. István gróf az Aranygyapjas renddel. Forrás: a szerző archívuma

Az Illésházy család[69] utolsó sarja II. István (1762–1838) volt, aki korának egyik legnépszerűbb személyisége volt. Legnagyobb tanítómesterének az Esterházy család egyik tagját, bácsikáját gróf Esterházy Károly püspököt (1725–1799) tekintette. 1800-ban ünnepélyesen kinevezték mindkét megye örökös főispánjává. Teljes odaadással törekedett gazdasági

[67] Az Esterházy családból utána ezt a tisztséget Esterházy Imre (1725) veszprémi püspök és Esterházy Ferenc (1762–1787) töltötte be, aki egyben Horvátország bánja is volt.
[68] Szépirodalmi regényben feldolgozva lásd: JÓKAI, Mór: A lőcsei fehér asszony I-II. Révai Testvérek, Budapest 1897.
[69] NAGY Iván: Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal. Pest, 1858, IV., 222-229. old., FAZEKAS István: Az Illésházy család XVII. századi leszármazása. In: Turul, LXV. évf., 1992, 13-17 old.

fejlődésükre és nagy pártfogója volt a kulturális intézményeknek. Szolgálataiért 1808-ban Illésházy Istvánt Magyarország alkancellárjává nevezték ki, és ugyanebben az évben megkapta az Aranygyapjas Rendet.

Amikor Napóleon 1809. május 15-én közzétette "schönbrunni" kiáltványát, amelyben felszólította a magyarokat, hogy álljanak ki függetlenségük mellett, és Franciaország protektorátusa alatt válasszanak maguknak királyt, a magyar főurak egy része Illésházy Istvánra gondolt, amit Napóleon is tudott. Illésházy István azonban visszautasította az ajánlatot, mivel hűséget esküdött koronás királyának.[70] Amikor Ferenc császár és király a balszerencsésen végződött wagrami csata után menekülni kényszerült, Illésházy mindig mellette volt, és Dubnicán, a saját kastélyában fogadta. Még I. Sándor orosz cár is meglátogatta, hogy kifejezze szeretetét a császár iránt. Mégis a császári titkosrendőrség megfigyelésének tárgyává vált. Szokás volt, hogy a titkosrendőrségnek az országgyűlés megnyitásakor ügynökei segítségével az országgyűlés alsó és felsőházának minden tagjáról jellemzést kellett készítenie a belügyminiszter számára, aki az egyik jelentésben a következőket írta róla: *„Körülbelül hatvanéves, nagy ismeretei, nagy szónoki tehetsége s nagy vagyona van. Az egész országban, de főleg az ő két megyéjében (Liptóban és Trencsénben) hihetetlenül népszerű. A megyei tisztviselőket csak atyafiainak nevezi s mindenkinek, sokszor kérés nélkül is, szívesen nyújt segítséget. Emiatt mód nélkül szeretik és becsülik őt. Az 1825–1827. évi országgyűlésen az ellenzéknek annál inkább veszedelmes feje volt, mert a rendeknek teljes bizalmát bírta; mert szerették őt s ragaszkodtak hozzá. Minden, ami az ellenzékhez tartozott, az ő kezébe futott. Nemák és Borsiczky követeknek hevestámadásai a kormány ellen az ő műve volt. A mostani (1830-i) országgyűlésen is nagy hatással van a rendekre, főleg az ellenzékiekre, akik valósággal hódolnak neki. Az 1826. év március havában a császár megdorgálta őt, e miatt a hazafias párt nagy fájdalmára otthagyta az országgyűlést.”*[71]

1822-ben a császár abszolutista intézkedései ellen tiltakozva lemondott örökös főispáni tisztségéről és visszatért birtokaira. Egyik kezdeményezője volt a Magyar Tudományos Akadémia megalapításának, amely gróf Széchenyi István nevéhez fűződik. Széchenyit nézetei miatt a császári titkosrendőrség is megfigyelte, és a beszámolók szerint Széchenyit Illésházy meghosszabbított karjának tekintették, aki a legnagyobb befolyással bírt Széchenyire.

Míg ekkoriban az Esterházy család volt Magyarország legnépesebb és egyben leggazdagabb családja, addig Illésházy István vagyona fokozatosan kezdett megroppanni. Ő maga azonban egyenrangúnak tartotta családját az Esterházy családdal.[72]

Életét legendák övezték. Mintha valami láthatatlan erő azt akarta volna, hogy az Esterházyak és az Illésházyak között a mérleg az Illésházyak oldalára billenjen. Még életében elterjedt a történet, hogy ő volt Csermák Antal *(Anton Cermak Edler von Luid und Rohan 1771-1822*), a verbunkos mester és neves zenész apja. Halála után ez a történet két történelmi regényben is megjelenik,[73] amelyek a kis korkülönbség miatt úgy módosítják a történetet, hogy valójában Csermák Antal apja Illésházy János volt, István pedig a féltestvére. A regénynek az a része, amelyben a neves zenész Illésházy István halála után márvány síremlékénél sírva siratja: — Szeretett István bátyám, szeretett István bátyám ... ! Hasonlóképpen, közel száz évvel Illésházy István halála után egy magyarországi népszerű folyóiratban ”A birtok nem eladó” címmel jelenik meg egy novella,[74] amelyben a szerző egy fiktív történetben az utolsó Illésházy birtokának esetleges eladását intézi Esterházy hercegnek. A két nagyúr közvetítői közötti beszélgetés során a következő mondat hangzik el Illésházy gróf emberétől: *„nem nagyobb úr Esterházy, mint az én*

[70] Állítólag egy másik lehetséges jelölt Esterházy Miklós herceg (1765-1833) lett volna, de ő is visszautasította.
[71] TAKÁTS Tibor: Illésházy István és a titkosrendőrség. In: Budapesti Szemle. 1929. 212. évf. 616. szám, 331. old.
[72] DESEFFY József: Emlékbeszéd gr. Illésházy István ig. tag felett. In: A Magyar Tudós Társaság Évkönyvei. Vol. 5. (1838-1840). Buda 1842, 185. old.
[73] SZIKLAY Ferenc: Hangzatka. Ludwig Voggenreiter Verlag, Berlin 1924; BARÁT Endre: Bolygótűz. Zeneműkiadó, Budapest 1966.
[74] SZOMBATHY Viktor: A birtok nem eladó. In. Tükör, VIII. évf., 11/1940. szám. 523-525. old.

gazdám. Az Illésházyak aranygyapja mindig van olyan előkelő, mint az Esterházyak tizenegyágú koronája ... S az én gazdám az utolsó Illésházy, a dubnici várúr. Ferenc császár alig különb nála ...".[75]

Tény, hogy anyagi körülményei az idők során bonyolultabbá váltak. A rendelkezésre álló anyagok szerint nem élvezte a fényűzést, nem pazarolta pénzügyeit, de a politikai tevékenységével járó pazar reprezentáció sok pénzt igényelt. Ehhez hozzá kell tenni, hogy nagy gavallér volt, ugyanakkor rendkívül jótékonykodó. Többmilliós ingatlanvagyonát 1835-ben szinte pénzért eladta Sina György bárónak. Ezzel kapcsolatban is van egy történet, amely szerint könnyes szemmel búcsúzott Dubnicától, ahol az Illésházy család 254 éven át korlátlan úr volt. A környező falvakból jöttek el hozzá búcsúzni az alattvalói, hogy utoljára lássák kedvenc földesurukat. De Illésházy Istvánt állítólag még ekkor sem hagyta el a humora. Amikor a környező falvak egyik rítusa megszorította és megcsókolta a kezét, és azon siránkozott, hogy mi lesz velük, ha a szeretet ura, a mi atyánk elhagyja őket, Illésházy odafordult hozzá, és könnyes szemmel válaszolt neki és a többieknek: *— Hát fiaim, ha atyátok elhagy is, kaptok helyette egy fiút.*[76]

Hozzá kell azonban tenni, hogy Illésházy István korának egyik legműveltebb főura volt. Tanulmányait a jezsuitáknál kezdte Nagyszombatban 1771-ben, de két év múlva, a jezsuita rend feloszlatása után, felvilágosult tanárok felügyelete mellett folytatta tanulmányait. Filozófiai tanulmányait Nagyszombatban fejezte be, de 1778-ban Budán art-doktori címet kapott. Ezzel párhuzamosan, 1777 és 1779 között a Nagyszombatból Budára költözött egyetem jogi karán tanult, és az egri líceumban hazai és egyházi jogi előadásokat hallgatott. A magyar mellett latinul, németül, franciául, olaszul és szlovákul beszélt és írt. Nagy irodalombarát volt, minden fontosabb kiadványt beszerezett, és könyvtárat alapított, amely egyes források szerint 20.000 címet is tartalmazott. A rendelkezésre álló adatok szerint a Magyar Nemzeti Múzeumra 6089 címet, azaz mintegy 8000 kötetet hagyott. József nádornak címzett, 1835. június 22-én kelt levelében azt írta, hogy a több korosztályon keresztül összegyűjtött könyv-, kézirat- és térképgyűjteményét minden feltétel nélkül a múzeumra hagyja.[77]

[75] Ugyanott 525. old.

[76] V.S. Egy régi magyar főúr és udvara III. In: Vasárnapi Újság. Képes folyóirat 1897, 3. sz. 40. o. (megjegyzés: szójáték van elrejtve a mondatban, mert Sina gróf szlovákul fiút is jelentett).

[77] BERLÁSZ Jenő: Az Országos Széchenyi Könyvtár története 1802-1864. A Széchényi Országos Könyvtár a reformkorban és a szabadságharc időszakában (1825–1848/49). Országos Széchenyi Könyvtár, Budapest 1981, 217. o.

A máriatölgyesi Illésházy könyvtár Ex Librise. Forrás: NYIREŐ, István: Régi magyar exlibrisek, 1521–1900. Budapest: Országos Széchenyi Könyvtár, 1970, 41. kép.

Ha számba vesszük az Illésházy család véráldozatát, amely szintén a dicsőség és presztízs mérlegére kerül, akkor a Jagelló-korszakban még jelentős szerepet játszott Illésházy György, István pálos elődje. Ő 1526-ban részt vett a török elleni mohácsi csatában, ahol elesett. Illésházy Ferenc (Miklós kancellár apja) 1683-ban a párkányi csatában esett el. Illésházy Antal, II. István öccse, a francia háborúk során 1799-ben esett el Helvetiában, a mai Svájcban, Zürich közelében. Hazafelé tartott, hogy megnősüljön, amikor egy jelentéktelen harci összecsapás során lelőtték. Halála végzetes volt az Illésházy család számára, hiszen az ő leszármazottai révén folytatódhatott volna a család vérvonala.

Valójában minden Illésházy, aki az örökös főispáni tisztséget betöltötte, egyben az 1657-ben alapított trencséni Mária-kongregáció rektora is volt. A kongregáció első rektora gróf Illésházy György volt, aki 1650-ben tért át a katolikus hitre. Az ő 1689-ben bekövetkezett halála után ezt a tisztséget gróf Illésházy Miklós, majd utána Illésházy József vette át. A jezsuita rend feloszlatása után a kongregáció a piaristák irányítása alá került, de II. József császár mégis megszüntette, és csak 1855-ben állították vissza, amikor az utolsó Illésházy már kihalt.

* * *

Ideális lenne, ha Máriatölgyes alapításának 830. évfordulója alkalmából kijelenthetnénk, hogy a hatalom és a dicsőség terén az Illésházy család megelőzte az Esterházyakat. Nem így van! A virágzó és nagyszámú Esterházy családnak sokkal több lehetősége volt arra, hogy Magyarország és az egész Habsburg Birodalom társadalmi ranglétráján egyre magasabbra és magasabbra emelkedjen. Míg a XVIII. század végén már nyilvánvaló volt, hogy az Illésházy családdal a vérvonal folytatása veszélybe került, addig az Esterházyaknál már ketten büszkélkedhetett birodalmi hercegi címmel, akik ezt a címet egészen a XX. század elejéig biztosították utódaiknak,[78] beleértve az Aranygyapjas-rendet, és szinte számtalan gróf volt közülük, akik mindenféle állami, diplomáciai és egyházi tisztséget töltöttek be Magyarországon. Az Esterházy család népszerűsége Európa-szerte elterjedt: Esterházy (fényes) Miklós József herceg 1760 és

[78] Összesen 12 Esterházy volt 1687-től a hercegi cím törvényes birtokosa.

1790 között Joseph Haydnt hívta meg operazenekarának karmesterként, Esterházy Károly János gróf pedig 1818-ban és 1824-ben Franz Schubertet hívta meg zselízi kastélyába. Népszerűségük a mai napig tart, amit az is bizonyít, hogy számos dolgot és intézményt neveztek el róluk.[79] Ezzel szemben az Illésházy család tagjai, akik kevésbé törődtek utódaikkal, nem voltak ennyire ambiciózusak és törekvőek. Nem mindig tudtak alkalmazkodni a megfelelő politikai helyzethez, vagy éppen akkor lázadtak fel, amikor az a legkevésbé volt helyénvaló. Bár az utolsó, II. István a tudomány, a kultúra és a művészetek nagy pártfogója volt, és a szegényebb rétegeket is támogatta, de ez már nem számított. Míg Illésházyékat szinte elfelejtette a közvélemény, addig Esterházyékra a lakosság jelentős része élénken emlékszik. Kívánatos lenne tehát nagyobb figyelmet szentelni különösen az Illésházy család azon tagjainak népszerűsítésére, akik hozzájárultak a város és környéke építéséhez, fejlődéséhez.

Irodalom:

BARÁT Endre: Bolygótűz. Budapest: Zeneműkiadó, 1966.

BERÉNYI László: Esterházyak – egy ezeréves család történetei. Első kötet. Eszterháza: Kulturális, Kutató- és Fesztiválközpont, 2014.

BERLÁSZ, Jenő: Az Országos Széchenyi Könyvtár története 1802–1864. A Széchényi Országos Könyvtár a reformkorban és a szabadságharc időszakában (1825–1848/49). Budapest: Országos Széchenyi Könyvtár, 1981.

CSÁMPAI, Ottó: A hősök nem halnak meg! Négy Esterházy egy hullása a Vezekényi csatában. Püski, Budapest 2022.

DESEWFFY, József: Emlékbeszéd gr. Illésházy István ig. tag felett. In: A Magyar Tudós Társaság Évkönyvei. 5. kötet (1838-1840). Buda: 1842, 163-186. old

ESTERHÁZY, Péter: Harmonia cælestis. Bratislava: Kalligram 2005.

ESTERAS, Pal: Az egész világon lévő csudálatos Boldogságos Szűz képeinek rövideden föltett eredeti. Nagy-Szombatban 1690.

ESZTERHÁZY János: Az Eszterházy család és oldalágainak leírása. Budapest, Az Athenaeum R. Társulat Könyvnyomdája 1901.

ESZTERHÁZY János: *Az Eszterházy család leírásához mellékelt oklevéltár*. 3. – F. IV. 1/149. – H. O. I. 40.

FAZEKAS, István: Az Illésházy család XVII. századi leszármazása. In: Turul, LXV. évf., 1992, 13-17. old.

GURÍNOVÁ – SCHWANDTNEROVÁ, Monika: Život a sociálno-charitatívna činnosť svätej Alžbety Uhorskej. Trnava: Váry s.r.o. 2017.

HORVÁTH, Mihály: Magyarország történelme IV., Pesten: 1871.

JÓKAI, Mór: A lőcsei fehér asszony I-II. Révai Testvérek, Budapest 1897.

KRUPPA, Tamás: Illésházy István, Forgách Ferenc és a jezsuiták. Megjegyzések a felségsértési per előtörténetéhez. In: Századok. Roč. 157, 2023, 2. sz., 319-340. old

MOLNÁR, Imre: Esterházy János élete és mártírhalála. Méry Ratio 2022.

MOTESÍKY, Árpád: A nagyvezekényi csatamezőn – 5. In: Hetedhéthatár. 9. évf. 2005, 22. sz.

NAGY, Iván: Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal. Pest: 1858, IV., 222-229. old.

NÉMETH, Gyula: A magyarországi oszmán-török nyelv. Illésházy Miklós török nyelvkönyve 1668-ból. In: Nyelvtudományi Közlemények, LXIX. Kötet, 1. sz. Budapest: 1967, 57–109. old.

[79] J. C. Mikan cseh-osztrák botanikus „Esterhazya splendida” nevű virágot nevezett el Esterházy Miklós hercegről (1765–1833), aki a mai Eisenstadt területén parkot alapított; a róla elnevezett dolomitbarlangot Esterházy Móric fedezte fel Csákvár közelében 1926-1928-ban. Egerben található az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, az ínyencek pedig Esterházy-sültet, valamint az Esterházy-szelet nevű süteményt fogyaszthatják.

NYIREŐ, István: Régi magyar exlibrisek, 1521–1900. Budapest: Országos Széchenyi Könyvtár, 1970.
PARADIN, Claude: Devises heroïques, Lyons, Jean de Tournes és Guillaume Gazeau, 1557 French Emblems: Facsimile Page (gla.ac.uk)
SZOMBATHY Viktor: A birtok nem eladó. In: Tükör. VIII évf., 11/1940. sz., 523-525. old
SZIKLAY Ferenc: Hangzatka. Berlin: Ludwig Voggenreiter Verlag, 1924.
TAKÁTS Sándor: Illésházy István és a titkosrendőrség. In: Budapesti Szemle. 1929. 212. kötet, 616. szám, s. 330-355.
THALY, Kálmán (uvádza): Gróf Eszterházy Antal kurucz generális tábori könyve 1706–1709. Budapest: Magyar Tudományos Akadémia, 1901.
ZACHAR, József: Egy az Isten, egy a nemzet. Budapest: Heraldika, 2009.
V.S.: Egy régi magyar főúr és udvara. In: Vasárnapi Újság. Képes folyóirat. 1897, 3. sz.
WEBER, Max: Gazdaság és társadalom. A megértő szociológia alapjai. 1. Közgazdasági és Jogi Kiadó, Budapest 1987.

Z. Tóth Csaba (Pécs):

A „Kaspar Hauser-projekt”, 1812-1833 – nagyhatalmak egy kisherceg ellen –

Kaspar Hauser

A TRAGIKUS SORSÚ BÁDENI TRÓNÖRÖKÖS HALÁLÁNAK 190. ÉVFORDULÓJÁRA

1833-2023

„Nem a vér és a test ellen kell küzdenünk,
hanem a fejedelemségek ellen, a hatalmasságok ellen,
a sötétség világának kormányzói ellen, a gonoszságnak
az ég magasságaiban lévő szellemei ellen.”
Pál levele az efezusiakhoz, 6,12.

„De amit elrejt a legsötétebb éj,
Napvilágra hozza, ha kél, a hajnalfény.”
Anselm von Feuerbach: Kaspar Hauser, 1832.

2002 óta az európaiak egy nem csekély részét ismét foglalkoztatni kezdte Kaspar Hauser (1812-1833), „Európa árvájának” története: egy újabb felfedezés szerint nürnbergi fölbukkanása, 1828 előtt, még kisgyermekkorában a beuggeni kastély titkos kamrájának megnyomorított sorsú lakója lehetett, illetve a második, független genetikai vizsgálat immár kétséget kizáróan bizonyította, hogy Kaspar *valóban* a bádeni trónörökös volt, Stéphanie de Beauharnais fia, ami legalább olyan fontos az egész történet szempontjából, mint az, hogy ki volt lélek szerint. Az új adatok, összefüggések nyomán tovább tisztulhat tehát Kaspar Hauser portréja és különös sorsának keresztmetszete (életrajzát most csak egy kronológiai mutatóban foglaltuk össze Ulrich Flechtner nyomán, ld. még Ertsey Attila: *Kaspar Hauser – a jelen sorskérdései*, és Peter Tradowsky: *Kaspar Hauser és a szellem háborúja a jelenben*, Szabad Gondolat, 2003/4, és Terry Boardman írásai). Ma, 190 év múltán is fontosak ezek az összefüggések, mert Kaspar Hauser – aki megnyomorítóitól valamiért a legendabeli háromkirályok egyikének nevét kapta – mondhatni egész Európa lelkének, sorsának élő metaforája, az Ember képmása lehet, egy krisztusi képmás, akit (sokakkal együtt, kik a jóra törekszenek, s ne feledjük a ma is alattvalói sorba kényszerített kultúrnépeket sem) valami okból, valakik ma is börtönbe akarnak zárni, az egyenlőtlenségek, konfliktusok, megtévesztések fenntartásának ketrecébe, ha nem közvetlen, akkor közvetett, de nem kevésbé hatékony módon, meghatározott eszmékkel, médiával, álcsillogással, befolyással, pénzzel. Kaspar Hauser és története utat nyit egy részvéttelibb, megértőbb, átkrisztusított emberi jövő felé – annak ellenére, hogy azok, akik őt félreállították, úgy tűnik, épp ezt nem akarták.

Mi a történelem? Az utóbbi kétezer évben lényegében nem más, mint a Krisztus-impulzus belépése az emberiség életébe, fokozatosan, évszázadról-évszázadra közeledve, áthatva az egyes individuumok gondolkodását, karmikus örökségét, lelkületét, s az egyéni lelkek és a népszellemek sorsának, működésének fátylain keresztül, felfedezéseken, hatalmi küzdelmeken, forradalmakon keresztül többé-kevésbé megnyilatkozik a külső életünkben. Megnyilatkozik, ahogy a nap fénye, s ahogy az ember legbensőbb lényének „krisztusi” napszerűsége, *logosz*-jellege, az „isteni csíra”, ami mindent megvilágít, mindent megtermékenyít a földi, szellemi-kulturális életünkben, s amely szabad és fejlődőképes bennünk (mint Herakleitos mondta: a logosznak ereje van, önmagát növelő). És elérkeztünk oda, hogy az ember a 19-20. századtól elkezdte tagadni ezt a fényszerű, „égi” csírát, saját eredetét, és kialakult ennek az önámító tagadásnak egész rendszere, tudománya, kultúrája, állami-politikai hivatkozásai, barbár és neobarbár „profizmusa”. Mint Massimo Scaligero felhívta a figyelmet: *„A megismerésnél, a tudomány és kultúra területén felhasznált gondolkodás szellemi erő, amely arra kényszerül, hogy reálisnak gondoljon, és érvényessé tegyen mindent önmagán kívül, mintha ő maga nem volna része a valóság folyamatának, amelynek pedig nevet és formát ad… Az embernek nincs birtokában az az erő, mellyel civilizációját építi.”* (A világosság, 5. fej., Róma, 1964). Amint a János evangélium írja: *„a világosság a sötétségben fénylik…”* – de a sötétség nem fogadja be, elnyeli a fényt, sőt küzd ellene, s ez a küzdelem adja az emberi történelem másik nagy, drámai elemét, a földiséget, a földiségbe merült, szellemi eredetéről megfeledkező, ettől megfosztott emberi tudatot.

Régi világok omlanak le a Krisztus-megjelenés és az ellene folytatott küzdelmek során, s a régi világokra sűrű árnyék vetül, ahogyan sírba száll a múlt, a tegnap, az egy-órával-ezelőtt, s közelít a jövő, voltaképp a magasabb világok fénye, az új és új tapasztalásokon, felébredéseken, az önmagunkkal való

egyéni és kollektív szembenézésen, új megtestesüléseken keresztül. Árnyék vetült a régi uralkodóházakra, a vezető társadalmi osztályokra, melyek az örökletesség, a hierarchikus osztálylogika elvére építették hatalmukat, és miután a régi rend voltaképpen betöltötte rendeltetését, valóban el kell jönnie az időnek, amikor a világ összhangba kerül a krisztusi igékkel: *„azok az én testvéreim, akik megcselekszik a mennyei atyám akaratát”* (Máté, 12,48-50; Gal. 2,20, Kol. 3,11, Mt. 10,37). Krisztus áttörte a vérségi elv kizárólagosságait, új erőt adott az embernek, hogy immár „magasabbra nézzen”, továbbfejlődjön az emberi szabadság és testvériség átfogóbb, én-tudatosabb princípiumai felé, természetesen képesnek maradva arra, hogy szeretettel forduljon a múlt felé is, hiszen a múltunk körbevesz bennünket, ez a létünk éltető talaja, mind családi, mind társadalmi, kulturális, történeti értelemben (és a nemzetek történetírása ellen is elkövettek nem egy „merényletet” a 19-20. század nagyhatalmai, jobbról, balról egyaránt, melyeket fel kell tárni). Ha valaki igazán elfogulatlanul próbálja szemlélni a történelem tovaáramló, élő, szellemi tartalmát, mely a gondolatokon, törekvéseken keresztül megnyilatkozik, láthatja a szoros belső rokonságot Krisztus evangéliumi szavai és az emberiség fokozatosan megszületni akaró szociális vágyai, követelései, újat akarásai között. És felfedezhetjük a „sötétséget” is, amely küzd az újabb felismerések, a Krisztus-impulzus újabb hullámai ellen, sokféle formában, akár úgy is, hogy mintegy „beleöltözik” a krisztusi vagy szociális érvelésbe, „konzervatív” vagy „szocialista” alapon, de lényegileg – tudva-tudattalanul – szembenállást szít annak *megismerésbeli, szociális erőként* való megvalósulása ellen, és a régi uralmi viszonyok, stílus fenntartására törekszik, magyarán az önzés, az egyik ember/nép/osztály másik feletti hatalmának fenntartására, a megújuló lelki-társadalmi körülmények között is. Az eszközei ebben az „oszd meg és uralkodj”, a „fekete-fehér”, jobb-bal elv (!), a „létért való küzdelem” hamis, „szociáldarwinista” (antiszociális!) eszméje, az országokon belüli és országok feletti klientúra kiépítésével.

Rudolf Steiner mondotta egyszer arról a korszakról, melybe Kaspar is beleszületett: *„A francia forradalom lélek test nélkül, Napóleon test lélek nélkül.”* (Történelmi szimptomatológia, I. előadás, 1918. okt. 19). Ha azt vesszük, hogy minden tézisnek van egy antitézise, amire azután valamilyen formában szintézisnek kell következnie, mintegy természeti szükségszerűségként, ahogy egy növény is a jobb- és bal oldali levélzetek ritmikus kialakítása után végül *középen* hoz virágot, akkor a steineri megállapítás folytatásaként fel kell tennünk a kérdést: mi, vagy ki volt a „szintézis” a 19. században, a forradalom és Napóleon, forradalmak és restaurációk, akció és reakció, szimpátia és antipátia, tartalom és forma történelmi-lelki dinamikájában – antropozófiai fogalmakkal mondhatni bizonyos fokig, hogy „Lucifer” és „Ahrimán” kettőségén túl? („akik” az ember lelki életébe túl „forró”, vagy túl „hideg” tévedéseket, túlzásokat „csempésznek”). Ki lehetett volna a *„szellemmel áthatott test és lélek”*, és mi lehetne a világ, ha túllépne a ráerőltetett dialektikus hatalmi harcok síkján, és *észrevenné* a szintézis magasabb lehetőségét, lényegében az ember – és a társadalmi élet – őseredeti, szerves, test-lélek-szellem hármasságát (*Dreigliederung*)? Ez a kérdés úgy vélem Kaspar Hauserrel és sorsával kapcsolatban is logikusan felmerül, anélkül, hogy csupán misztifikálni akarnánk az ő sajnos meg nem valósuló hatását, be nem töltött szerepét, vagy az ellene irányuló erőket, de ugyanakkor kiemelve, hogy épp az ő példátlanul tragikus sorsa és ennek rejtélyes, egyben leleplező elemei mutatnak arra, hogy Kaspar a *lényében* hordozhatott egy ilyen „szintézist”, Krisztus-szellemet, amit bizonyos erők felismerhettek, és vele tudatosan szembenálltak, mint erre már többen utaltak a Kaspar Hauser-kutatók közül (a Kaspar körüli ezoterikus titkokról ld. pl. T. Boardman cikkét; v.ö. K. H. születési horoszkópja egy erős, öntudatos, tehetséges, kiegyensúlyozott kedélyű, nagy társadalmi ambíciójú lelket mutat). Maga dr. Steiner nem szentelt külön előadást, kötetet Kaspar Hauser titkának, csupán szóban utalt arra, hogy fontos lenne kideríteni az ő valódi eredetét, illetve több előadásciklusában találhatunk közvetett utalásokat Kaspar korára, történetének egyes elemeire vonatkozóan.

Ki volt tehát Kaspar Hauser? Hová született? Miért lett a sorsa ennyire tragikus? Túl a szimpátia- és antipátia-erők hullámzásán, közelítve az elfogulatlanság – de nem az érzéketlenség – szempontjaihoz, nézzük először Báden nagyhercegség történetét Kaspar születése táján, hozzáfűzve a vele kapcsolatos néhány tényt is (ld. még családfa, kronológia).

A Bádeni Nagyhercegség a 18-19. század fordulóján

Az evangélikus-lutheránus vallású bádeni nagyhercegség, korábban őrgrófság, mely a Rajna felső és középső szakasza mentén, nagyrészt a folyótól keletre terült el, magába foglalva a Duna forrásvidékét is, már a 18. század közepétől jelentős fejlődésen ment át. Kaspar dédapja, az ősi Zähringen-család leszármazottja, Károly Frigyes nagyherceg (1728-1811, ld. a régi Zähringen település, mely ma Freiburg im Breisgau egyik kerülete; a családnév helyhatározóval Zähringer, azaz zähringeni; számos várost alapítottak, melyek ma Bádenhez és Svájchoz tartoznak) felvilágosult uralkodó volt, aki a társadalmi élet számos területe iránt komolyan érdeklődött, és több reformot vezetett be (pl. 1767. eltörölte a kínzást, 1783. a rabszolgaságot), majd 1771-ben egyesítette a bádeni hercegséget. Károly Frigyesnek később a *napóleoni háborúk* hozták el a lehetőséget a hercegség területi gyarapítására. Első felesége, Karolina Lujza, Hessen-Darmstadt-i hercegnő, művelt asszony volt, aki Karlsruhét Németország egyik kulturális központjává tette. „Kaspar" tehát, aki elsőszülöttként a családban szokásos Károly nevet vihette volna tovább, nyitott szellemű, művelt uralkodói családba jött, ami utalhat későbbi feladatának jellegére, melyben környezete, neveltetése segíthette volna.

Amikor 1792-ben a francia forradalom kiszélesedéssel fenyegetett, Báden eleinte a francia-ellenes koalícióhoz csatlakozott. Egy vereség miatt 1796-ban át kellett engednie a Rajna bal parti területeit, de I. Sándor orosz cár segítségével (felesége Kaspar egyik nagynénje volt) 1803-ban néhányat ezek közül visszaszerzett. 1805-ben Napóleon legyőzte Ausztriát és Oroszországot Austerlitznél, a Szent Római Birodalom szétesett, és megalakult a Rajnai Konföderáció, melynek Napóleon lett a protektora (a császár tálcán kínálta nekünk is a Bécstől való függetlenséget 1809-ben, de nem éltünk vele). Károly Frigyes ekkor már Napóleon mellett harcolt és a pozsonyi békében megszerezte a *Habsburgoktól* Breisgaut (ősi Zähringen-birtok) és más területeket. A nagyherceg folytatta a franciabarát politikát, és 1809-ben a bécsi békében Württembergtől szerzett területeket.

Károly Frigyes nagyherceg, első felesége halála (1783) után másodszor is nősült (1787), és egy nála negyven évvel fiatalabb udvarhölgyet vett el, tehát az akkori fogalmak szerint „balkézről", rangon alul házasodott: második felesége *Lujza Karolina Geyer von Geyersberg* bárónő (1768-1820), akit a házasságra való „alkalmassági" okok miatt később grófi rangra emeltek, így lett Hochberg grófnő. Az öröklési rend szerint az első házasságból való leszármazottaknak kellett következniük a trónon, noha Hochberg grófnőnek is megszületett *Lipót* nevű első fiúgyermeke 1790-ben, aki végül 1830-tól mégis nagyherceg lesz (ekkor lett Kaspar Hauser nagykorú; 1829-ben volt az első merényletkísérlet ellene).

Miután Károly Frigyes megnégyszerezte Báden területét, 1811 júniusában, 83 éves korában elhunyt, és unokája, Károly követte a trónon, mivel elsőszülött fia, Károly Lajos, 1801-ben egy kocsibalesetben meghalt, illetve másik két, fiatalabb fiának nem voltak gyermekei. Károly, Kaspar apja (1786-1818), a bádeni ház franciabarát politikájához híven, Napóleon fogadott lányát, Stéphanie de Beauharnais grófnőt vette feleségül 1806-ban (1789-1860, Napóleon első felesége, Jozefin korábbi férjének rokona), bár Károlynak volt már egy választottja, unokatestvére, Auguszta, bajor hercegnő, akitől állítólag gyermeke is született házasságon kívül. Károly 1813-ig, a lipcsei ütközetig apósa, Napóleon mellett harcolt (személyesen is résztvett a danzigi csatában 1807-ben). Napóleont a lipcsei vereség után fogságra vetették Elba szigetén (a trafalgari tengeri ütközet elvesztésével 1806-ban gyengült meg először Franciaország hatalma), majd Elbáról megszökve még egy időre visszatért Párizsba, de az 1815. június 18-i waterloo-i csatában végleg vereséget szenvedett az *angolok* vezette szövetséges erőktől. Szt. Ilona szigetére száműzték, ahol 1821-ben halt meg, 52 éves korában, az újabb kutatások szerint valószínűleg megmérgezték (1804-ben már volt egy merényletkísérlet ellene). Napóleonnak a második házasságából, melyet az egyébként ellenséges Habsburg-ház tagjával, Mária Lujza főhercegnővel kötött 1810-ben, volt egy fia, Ferenc József Károly (1811-1832, Kaspar kortársa; születése után 5 nappal jelent meg a Flaugergues-, vagy Napóleon-üstökös, mely 1812. augusztusig látható volt), aki II. Napóleon néven gyermekként két hétig uralkodhatott, majd állítólag TBC-ben hunyt el 21 évesen, Schönbrunnban. Mire Orleans-i Lajos Fülöpöt követően Napóleon unokaöccse, Károly Lajos, mint III. Napóleon (1852-1870) trónra került, lényegében már az angol politika bábja volt és szabadkőművesek vették körül.

1815-ben Báden a német konföderáció tagja lett, melyet június 9-én alakítottak meg a bécsi kongresszuson, de a nagy sietségben nem oldották meg Báden utódlási gondjait, ami ekkor már fenyegette a nagyhercegséget, mivel Károlynak 1812-ben meghalt az elsőszülött fia, egy hónappal a születése után (ő volt „Kaspar", akit titkos kezek kicseréltek egy halott gyermekre, ld. kronológia). 1816 tavaszán I. Miksa József, bajor király (akinek felesége szintén bádeni hercegnő volt) egyezményben átvállalta Báden trónutódlását, a bádeni ház várható kihalására tekintettel, noha ekkortájt született Károly második fiúgyermeke. Azonban ez a fiú is meghalt 1817 májusában, s így Károly 1817. október 4. kiadott egy pragmatica sanctiot, melyben lefektette a bádeni ház öröklési rendjét (ebben biztosította a Hochberg-vonal utódlását is, ld. Hermann Schulze: *Die Hausgesetze der regierenden deutschen Fürstenhäuser*, Jena, 1862. I. Bd.). Báden és Bajorország e vitában szembekerült egymással, és új egyezményben kellett rendezni a bádeni utódlás kérdését, amit a Hochberg-utódok megerősítése mellett belefoglaltak a Konföderációs törvénybe, melyet a négy nagyhatalom is aláírt Frankfurtban, 1819. júl. 20-án. Károly ezt már nem érhette meg, 1818. december 8. váratlanul meghalt (korábban ő is követte elődei felvilágosult politikáját, és 1818. augusztus 22. kiadott egy szabadelvű alkotmányt, ami példaértékű volt a többi német fejedelemség számára is). Károlyt utód híján nagybácsija, Lajos nagyherceg követte, aki nem volt népszerű uralkodó, mivel 1823-ban feloszlatta a parlamentet, mert az nem szavazta meg a katonai kiadásokat. Lajos halála után (†1830) végül féltestvére, Lipót következett a trónon, az *első a hochbergi vonalból*.

Báden története tehát 1805 és 1813 között lényegében a napóleoni Franciaországgal és már korábban is a francia kultúrával, felvilágosult szellemiséggel párhuzamosan, ezzel áthatva, de lényegében önállóan zajlott, s „Kaspar" épp ebben a periódusban, jog szerinti bádeni trónörökösként és Napóleon-unokaként született 1812. szeptember 29-én, amikor Napóleon még hatalmon volt. Ebben a szellemi-politikai környezetben lépett fel Hochberg grófnő, hogy biztosítsa utódai számára a bádeni trónt. A Zähringenek közül 1801-1818 között öten haltak meg, közülük hárman, a valódi riválisok, bizonyosan nem természetes halállal: Károly nagyherceg, mint említettük 32 évesen, 1818-ban, Károly elsőszülött „névtelen" fia, akit Kasparral lehet azonosítani, 1812-ben „tűnt el" (†1833), és ennek testvére, Sándor, 1816. májusában született és 1817. májusában hunyt el, szintén gyanús körülmények között (állítólag „fogzási problémák" miatt), míg a három leánygyermek épen, egészségesen felnőtt. Különös látni, hogy miközben a felszínen a bádeni ház trónöröklésével, várható kihalásával kapcsolatban nemzetközi viták zajlottak, melyekben a nagyhatalmak is részt vettek, addig a mélyben, egy sötét cellában ott raboskodott a viták tétje, a gyermek „Kaspar", az elsőszülött bádeni trónörökös, megfosztva az emberi léthez, fejlődéshez szükséges elemi feltételektől is.

A bádeni Zähringen-ház és Kaspar Hauser elleni erők – bűnügytől a fekete mágiáig

Első látásra tehát a Zähringen-dinasztia elsőszülötti vonala elleni gyilkosság-sorozattal, bűntényekkel állunk szemben, és mondhatjuk, hogy a dinasztikus merényletek nem ritkák a történelemben. De Kaspar esete mögött felfedezhető még egy-két akarat a családi intrikán kívül, a francia orientációval szembeni nemzetközi akarat, mely céljai elérésében valószínűleg szövetkezett a saját érdekében fellépő Hochberg grófnővel, hogy továbbra is kézben tarthassák a bádeni, közép-európai befolyást. E nemzetközi politikai akarat forrása nyilvánvalóan az akkori Európa két nagyhatalma: egyrészt a Napóleon elleni *angol* politika, mely mögött ott húzódnak a *szabadkőműves páholyok*, és az ugyancsak Napóleon és szövetségesei elleni *Habsburg* érdekek (a Habsburgokkal a középkor óta voltak területi vitái Bádennek), társulva a katolicizmus, azon belül főként a *jezsuitizmus* reformáció-ellenes, felvilágosodás-ellenes, elavult formákat öltő szellemi-hatalmi törekvéseivel (ezek főleg a kultúra és a nevelés irányításában jelennek meg). Ennek a két hatalmi gócnak közös „vállalkozása" lehetett a Kaspar Hauser elleni „projekt", a szabadkőműves és jezsuita „iskolapedagógia" pregnáns esetével állunk szemben, mely célzatosan a materializmus és a kész fogalmak falai közé zárja az emberi lelkeket, hogy azok irányíthatóak maradjanak. Dr. Steiner más összefüggésben „joint venture"-nek, vegyesvállalatnak nevezte a szabadkőművesség és a jezsuiták háttérszövetségét, mely a jezsuita rend pápai betiltása idején (1773-1814), a Napóleon elleni harcukkal szövődött szorosabbra (ld. Szabad Gondolat, 2002/2, 30. old., és Ertsey A. cikke, v.ö. R. Steiner: *Jézustól*

Krisztushoz, és GA 118, 167/4,9, 173/2,3, 178/7,8,9, 198/6,7,8). Kaspar esetében a „kivitelezést" tekintve a nagyhatalmi okok mellett egy harmadik, rejtett szándék is megfigyelhető, konkrétan szólva, a Kaspar-lélek „megkaparintása" okkult célokból: életben hagyása, szadista elzárva tartása, majd rövid szabadon engedése, végül megölése nemcsak fizikai, hanem tudatos lélekgyilkosság is volt (Mt. 10,28). Ezzel a „macska-egér játékkal" szorosan összefüggött a közvélemény Kasparral kapcsolatos figyelmének egyidejű manipulálása, felcsigázása és félrevezetése, blokkolása, az ellentmondás elve alapján (ld. gyanús levelek, később könyvek, befeketítési, hamisítási törekvések; v.ö. a Wikipedia angol nyelvű Kaspar Hauser szócikke negatív „tárgyilagossággal" még ma is azokat a véleményeket erősíti, melyek azt állítják, hogy Kaspar Hauser valójában egy „csaló" volt, aki végül reményvesztettségében „öngyilkos" lett, míg a „jótevő" szerepében tetszelgő Stanhope-ot kifogástalan színben tüntetik föl; a cinizmusra jellemző, hogy az orvostudomány egy fejlődési rendellenességet is „Kaspar Hauser szindrómának" nevezett el, ld. uo.).

Rudolf Steiner néhány előadásában foglalkozott a nyugati titkos testvériségek, páholyok fekete, „balfelőli" okkult tevékenységével, mely már régóta az emberiségnek a materializmus bilincseiben való tudatos visszatartásában áll, és különösen a Krisztus-impulzus 20. századtól kezdődő éteri-lelki újramegjelenésének akadályozásában, és egy megjövendölt emberi „Ahrimánnal", „világmegmentővel" való helyettesítésének szándékában: *„Világosan kell látnunk, hogy a szellemi szálak a holtak lelke és azok között, akik kötődnek hozzájuk, nem szakadnak el a halállal; ezek megmaradnak, sőt szorosabbak a halált követően, mint a földön voltak. Amit ezzel mondok, azt komoly, jelentős igazságnak kell tekinteniük. Nem az egyetlen vagyok, aki ilyen ismeretekkel rendelkezik; mások is tudják, hogy ez így van. Számosan vannak, akik ezt az igazságot egy szörnyű módon kihasználják. Vannak ma félrevezetett materialisták, akik úgy vélik, hogy a materiális élet az egyetlen, de vannak beavatottak, akik materialisták, és akik materialisztikus tanításokat terjesztenek a testvériségeken keresztül. Ne gondolják, hogy ezek a beavatottak olyan bolondok, hogy azt higgyék, nincs szellem, vagy az embernek nincs lelke, amely a testtől függetlenül is él… Sokan vannak, akiknek bizonyos érdekeik fűződnek ahhoz, hogy elterjesszék a materializmust, s akik mindenféle módon azon vannak, hogy az emberek nagy része csupán a materializmusban higgyen és teljesen a hatása alatt legyen… Mi az, amit ezek a beavatottak szeretnének, akik nagyon jól tudják, hogy az emberi lélek tisztán szellemi lény, amely teljesen független a testiségtől? Mit akarnak ezek a beavatottak, akik annak ellenére, hogy tudják ezt, mégis az emberek materialisztikus gondolkodását védelmezik és erősítik? Ezek a beavatottak azt szeretnék, hogy a lehető legtöbb lélek, aki a földön a születés és a halál között él, csupán materialisztikus fogalmakat vegyen fel. Ezáltal ezeket a lelkeket felkészítik, hogy a földi szférában maradjanak, bizonyos mértékig a földi szférához kötődjenek… Ezek a testvériségek felkészítenek bizonyos emberi lelkeket, úgy, hogy ezek haláluk után is az anyagi világban maradnak. Ha ezek a testvériségek úgy intézik – és ez teljesen lehetséges a hírhedt hatalmuk révén –, hogy ezek a lelkek a halál után a testvériségük hatalmi szférájába kerüljenek, akkor ez nagymértékben megnöveli a testvériség erejét… Előidézik, hogy a lelkek a halál után az anyagi világban maradjanak, azért, hogy az ilyen lelkeket felhasználják saját céljaikra… Ezek a lelkek a maguk belső erőivel azután a legkülönbözőbb módon vezethetők, és ezáltal valaki különböző dolgokat érhet el, bizonyos hatalmi manipulációkat azokkal kapcsolatban, akik nincsenek beavatva ezekbe a dolgokba… Nincs más orvosság ezek ellen az igazán ártalmas testvériségek ellen, mint ennek a helyzetnek a megismerése. Ha tudunk erről, védve vagyunk. Ha valaki tudja, hogy a megismerésnek benső bizonyossággá kell válnia, igazi meggyőződéssé, akkor védve van… A Golgotai Misztérium a világ gyógyítója a lélek materializálódásával szemben."* (*Krisztus újramegjelenése az éteri világban*, 10. előadás, Dornach, 1917. nov. 18, a GA 178. kötetből, rsarchive.org, itt a GA 118-hoz csatolva; ld. a keleti okkult páholyokról is). A külső élettől sokáig elzárt Kaspar-léleknek segíthetünk – az újratestesülése tekintetében is –, ha az ő igazságát megpróbáljuk eredeti összefüggéseibe visszahelyezni, ugyanúgy, ahogy az egyoldalú, „hatalmi" materializmus vagy spiritualizmus nyílt és rejtett formái elleni küzdelmünk is segítheti az éteri Krisztus-impulzus érvényre jutását, melyben messze nem csupán egy felekezeti formát vagy múltbeli ideológiát, szabályrendszert kell látnunk. *Dominus prope est!* Az Úr közel van!

Egy német író, Hermann Bahr egyik regényének főhősével mondatja el, hogy három fő tényező van a világon: a szabadkőművesek, és különösen a monsignorék és rabbik (Himmelfahrt, 1916, ld. R. Steiner: Az igazságtalanság karmája, I. kötet, GA 173/3. előa.). Természetesen ez nem mindenkire érthető e körök

tagjai közül, hanem az áramlatokat jellemzi, melyek döntővé váltak a nyugati világ formálásában. A közös alap voltaképpen egy Krisztus *előtti*, ószövetségi, majd római-birodalmi elv, egy földi, „szent" birodalom, egy hierarchikusan megosztott, a hatalmi érdekeknek megfelelő világtársadalom képzetével a középpontban (v.ö. a Hirám Abif legenda; ld. még a 70-es évek végén a P2-páholy botránya, melyben érintve voltak vatikáni főpapok is, mint páholytagok, s ami a becsületesen eljáró I. János Pál pápa megöléséhez vezetett, ld. David Yallop, vagy RS, GA 198/3, a római katolicizmusról). Mivel ma is fenntartják ezeket a lejárt, *már rég nem* érvényes impulzusokat Európa és a világ életében, ezért nem lehet a kutatóknak hivatalosan felvállalni Kaspar Hauser ügyét, s még jónéhány más, fontos dolgot sem (a Kasparral kapcsolatos 2002. évi, pozitívan megerősítő genetikai vizsgálatok tudományos közlése máig nem jelent meg, csak a dokumentumfilmen, és Brinkmann professzor írt róla a Feuerbach-könyv 2006-os új kiadásának előszavában). Anélkül, hogy csupán egyetlen összefüggést akarnánk kiemelni, elgondolkodtató, hogy Kaspar nevelője és barátja, Georg Friedrich Daumer (1800-1875), Kaspar halála után 8 évvel könyvet írt az ószövetségben említett babiloni Moloch-kultuszról, melyben gyermekek feláldozásáról van szó (*Der Feuer- und Molochdienst der alten Hebräer,* A régi héberek tűz- és Molok-kultusza, ld. 3.Móz., 18,21., 20,2., 1.Kir. 11,7., 2.Kir. 17,17., 23,10., Jer. 32,35, Ap. Csel. 7,43). Ki vagy mi inspirálta erre Daumert, aki a legközelebb állt Kasparhoz?

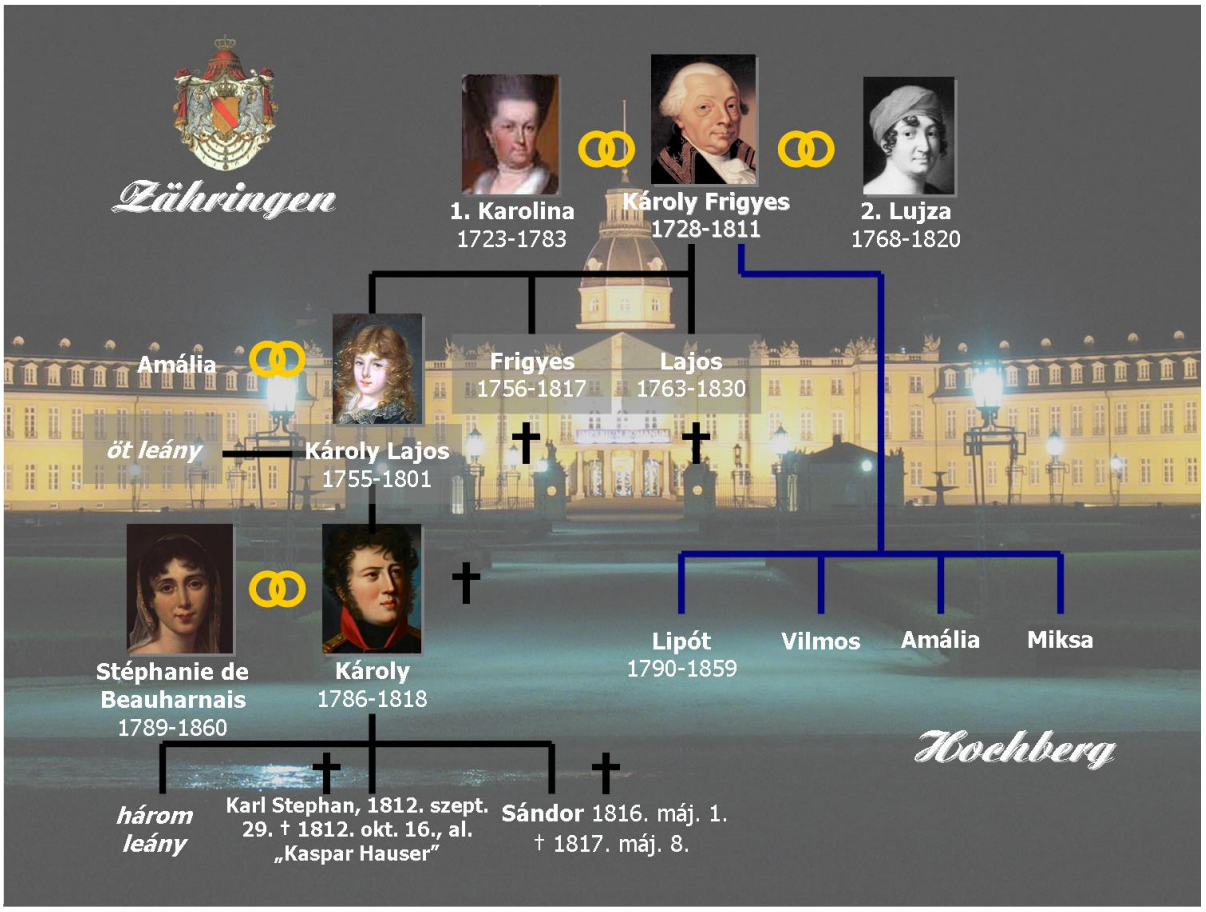
Maga Lord Stanhope, a 4. Earl of Stanhope (1781-1855), Kaspar „jótevője" s életének egyszersmind leggyanúsabb szereplője, valóban tagja volt egy titkos társaságnak, az angol Orphic Circle-nek (Orfikus Kör), mely spiritizmussal, ceremoniális mágiával, mesmerizmussal (hipnózis, magnetizmus) foglalkozott (ld. T. Boardman *Anthroposophy and the Question of Conspiracy in the Modern History,* 2000, 7. jegyz., és Godwin-Chanel-Deveney: *The Hermetic Brotherhood of Luxor,* 1995). Még az interneten is megjelenik az Orfikus Kör (*After the End*), s mint bevallják, céljuk az alvilág, a halál, a gyönyör és a halhatatlanság dionüszoszi misztériumainak megismerése, ami *„áldozatot követel az embertől, gyakran a szó szoros értelmében"* (ld. Dionysos Zagreus mítosza). Hozzáteszik azt is, hogy e kör, *„mint egy machiavellisztikus gépezet olajozott darabja, ...mélyen és intenzíven részt vesz a Nyugtalanság politikájában"*, utalva a színfalak mögötti egykori és mai felforgató szerepükre. Valószínű, hogy konkrétan ebbe a körbe vezethetnek a Kaspar Hauser elleni machinációk, összhangban az egyéb családi és nagyhatalmi érdekekkel, ezek „takarásában", bár egyéb okkult összefonódások sem zárhatók ki, mint láttuk. Megjegyzendő, hogy Stanhope az anyai nagyapja volt Archibald Philip Primrose-nak, Lord Rosebery-nek (1847-1929), aki a rendkívül befolyásos anglo-amerikai Round Table Group (Kerekasztal-csoport) vagy Rhodes-Milner csoport egyik tagja volt (ld. a Stanhope-Rosebery családfa). E csoport célja a 19. század óta, folytatva a Cecil-tömb, a 16. századi anglo-jezsuita „velencei párt" törekvéseit (ld. W. Tarpley: *Against Oligarchy*), valóban egy „új Róma" megteremtése, az Európa feletti uralom, és egy nyugati, lényegében angolszász világdominancia, világkormány létrehozása, a ténylegesen zajló „globalizációs" folyamat öncélú kihasználása (v.ö. Rudolf Steiner naplójegyzetei 1917, Országépítő, 2003/2, és GA 178/9). A Kerekasztal-csoport alapítója, Cecil John Rhodes a jezsuita rendet tekintette szervezeti mintaképnek 1877-es végrendeletében (ld. Quigley, *The Anglo-American Establishment,* 3. fej., v.ö. Karl Heise: *Die Entente Freimaurerei und Weltkrieg,* Basel, 1920, Dr. Steiner előszavával, melyben figyelmeztet: a jó, korszerű elvek rosszá válnak, ha bármely érdekcsoport kisajátítja azokat, v.ö. Mt. 18,7, és Mt. 25,40).

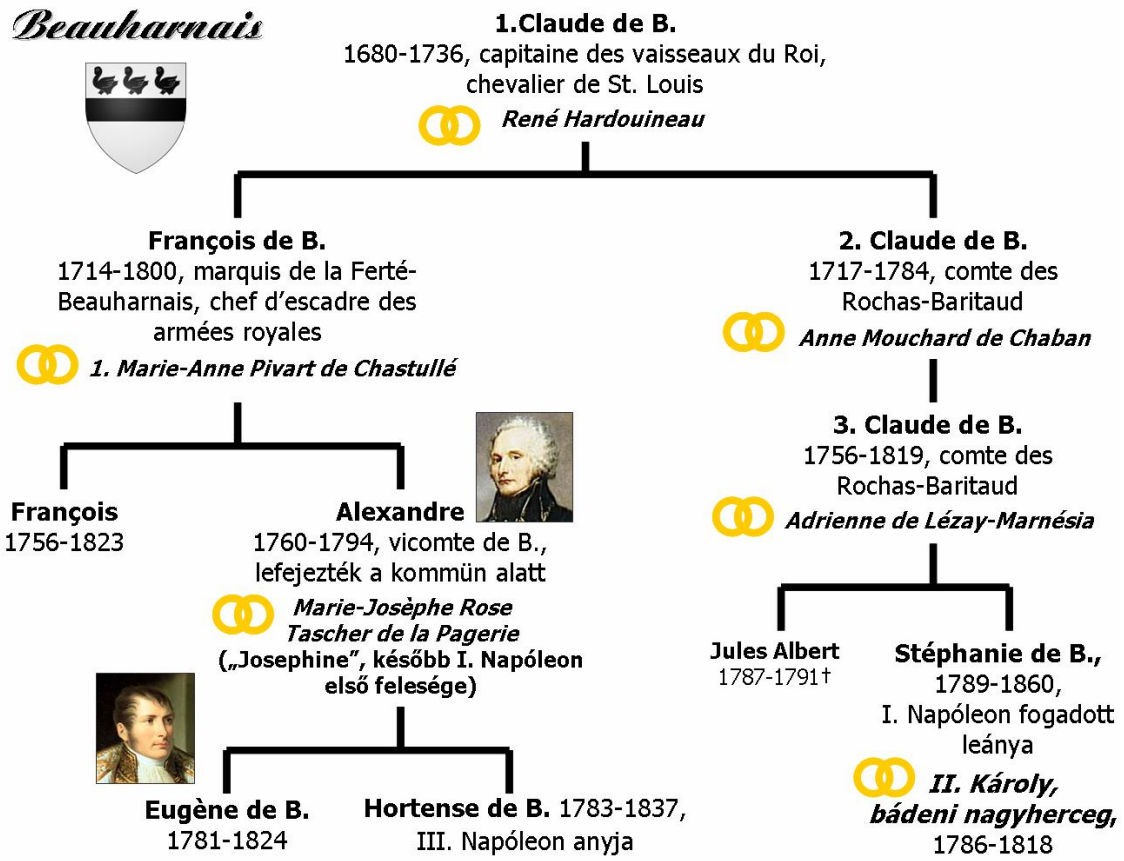
Mindezek fényében tehát az a meggyőződés alakulhat ki bennünk, hogy ami Kasparral történt az egy korai „kísérlet" volt, ahogyan bizonyos körök maguk is „kísérletnek" nevezték a „gyermekien visszamaradott" oroszok bolsevizálását 1893-ban (*„experiment in Socialism"*, C. G. Harrison: *Transcendental Universe,* 2. előa.), vagy ahogyan egyesek szerint kísérleti módon kell felhasználni egy-egy „jól működő ördögöt" az egységes Európa megteremtéséhez (W. T. Stead: *The United States of Europe,* 1899, pp. 45-46, Országépítő, 2004/1), miként felhasználták, támogatták Hitler hatalomra kerülését is, hogy hosszú távra ellehetetlenítsék a németséget és a német-orosz, közép- és kelet-európai kapcsolatokat, és idővel teljes uralmat szerezzenek Eurázsia ügyei felett is (ld. Antony Sutton, Carroll Quigley etc.).

A sors úgy akarta, hogy Kaspar/Karl herceg Jézus Krisztus tanúságtevőjévé vált már gyerekkora óta, majd vértanúvá, miként álma is előrevetítette 1829 tavaszán. Az Apokalipszis könyvének fehér ruhás vértanúihoz hasonlóan hordozza számunkra a magasabb felismerések lehetőségét, erősebben, mint bármely

földi hatalom: *„Ezek azok, akik jöttek a nagy nyomorúságból, és megmosták az ő ruháikat, és megfehérítették ruháikat a Bárány vérében.”* (Ján. Jel., 7,14, v.ö. Ján. Jel. 12., 13. fejezetek, a 19-21. századra vonatkozóan is).

Ilyen „bevallhatatlan” történetekkel, „nyílt titkokkal” van tele a 19-20. század, a felszíni, egyre kínosabb mosolydiplomácia mögött, a kiagyalt háborúk, békék, világválságok és jelszavak árnyékában, *„business as usual”*, szokás szerint, mert némely „kívülálló” manipulátorok velejéig önző, illegitim módon beavatkoznak Európa és a világ életébe, a szabadság, a demokrácia, a kereszténység terjesztése – sőt most már nyílt tagadása: Clash of Civilizations, unilateralizmus, transzhumanizmus, „túl sokan vagyunk” etc. – nevében, megrontva, lejáratva a jövőbemutató eszményeinket. De valóban nem kell csodálkozni, méltatlankodni ezen, mert egy átlagos és emberileg tényleg nem túl magas szinten a világ nagyjából így működik, különösen, ha mondják, sulykolják neki –, hanem feltenni a kérdést és egyúttal mozgósítani: ez valóban a *teljes* emberi dimenzió-e, ezt kell-e követni, a számunkra mindig „zéró-összegű” hatalmi játszmákban, vagy lehetnek más, élő, szellemi megismeréssel telített, bizalomra, jóakaratra és együttműködésre épülő, nevelő igazi megoldások is, a nemzetek és a világ szabad és felelős polgárainak új önrendelkezése, önvédelme érdekében, hogy átalakítsuk, humanizáljuk az egyre követelőzőbb globális hatalmat, és a mögötte álló „kicsi bandákat”?

Zähringen
1. Karolina
1723-1783
Károly Frigyes
1728-1811
2. Lujza
1768-1820
Amália
Frigyes
1756-1817
Lajos
1763-1830
öt leány
Károly Lajos
1755-1801
Stéphanie de Beauharnais
1789-1860
Károly
1786-1818
Lipót
1790-1859
Vilmos
Amália
Miksa
Hochberg
három leány
Karl Stephan, 1812. szept. 29. † 1812. okt. 16., al. „Kaspar Hauser"
Sándor 1816. máj. 1. † 1817. máj. 8.

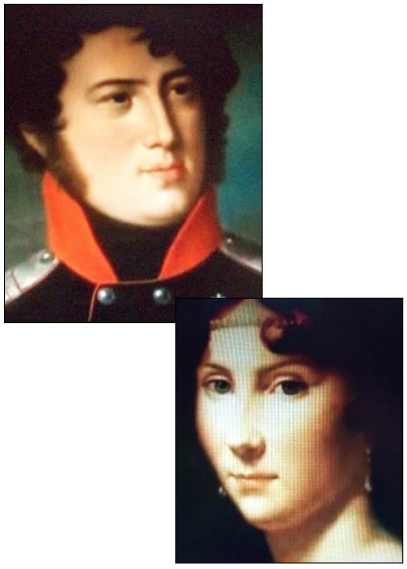

Beauharnais
1.Claude de B.
1680-1736, capitaine des vaisseaux du Roi, chevalier de St. Louis
René Hardouineau
François de B.
1714-1800, marquis de la Ferté-Beauharnais, chef d'escadre des armées royales
1. Marie-Anne Pivart de Chastullé
2. Claude de B.
1717-1784, comte des Rochas-Baritaud
Anne Mouchard de Chaban
François
1756-1823
Alexandre
1760-1794, vicomte de B., lefejezték a kommün alatt
Marie-Josèphe Rose Tascher de la Pagerie
(„Josephine", később I. Napóleon első felesége)
3. Claude de B.
1756-1819, comte des Rochas-Baritaud
Adrienne de Lézay-Marnésia
Jules Albert
1787-1791†
Stéphanie de B.,
1789-1860,
I. Napóleon fogadott leánya
II. Károly, bádeni nagyherceg,
1786-1818
Eugène de B.
1781-1824
Hortense de B. 1783-1837,
III. Napóleon anyja

Kaspar apai dédszülei: Károly Frigyes nagyherceg és Karoline Luise nagyhercegnő

Kaspar Hauser (1832 k.), és szülei, Károly nagyherceg és Stéphanie de Beauharnais arcképe; a hasonlóság szembetűnő

A beuggeni kastély egyik melléképületén (Teehaus) látható bádeni-bajor alliance-címer, és a Kaspar által emlékezetből lerajzolt címer (Mordfall Kaspar Hauser c. dokumentumfilmből)

Kaspar és két nőtestvére, Jozefine és Marie Amelie

Kaspar rajza egy látomásában megjelent arcról (önportré?), 1828. nov. 15 (Markgrafen Museum, Ansbach)

Kaspar Hauser élete és kora, 1812-1833

Kronológiai áttekintés

A karlsruhei nagyhercegi palota és parkja, Baden-Württemberg tartomány, Németország (Wikipedia)

A rejtély, 1812-1828

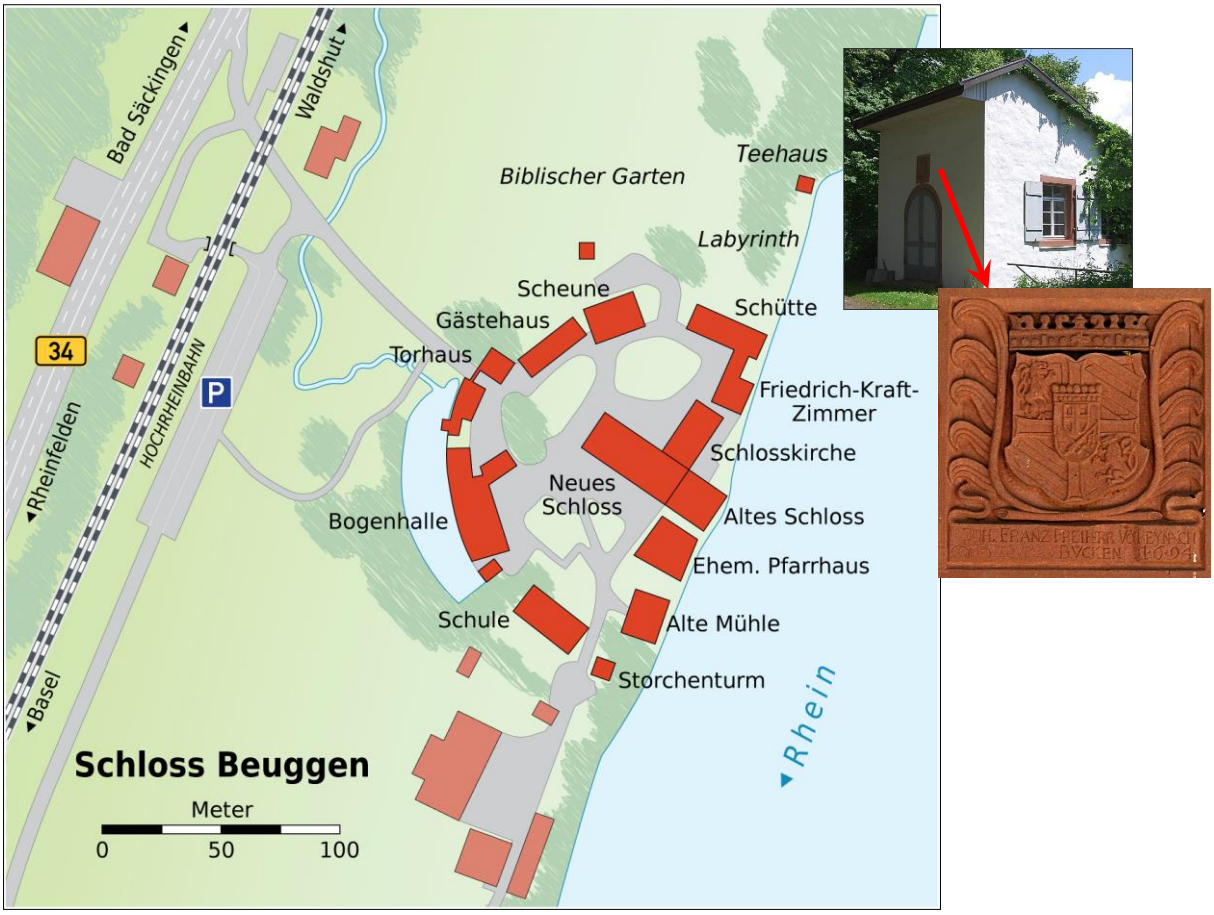
1812. 09. 29. Szt. Mihály napján, a Mérleg (sziderikus Szűz) jegyben, reggel 7 órakor megszületik a bádeni trónörökös (később „Kaspar Hauser"), Károly nagyherceg és Stéphanie de Beauharnais grófnő, Napóleon fogadott lányának elsőszülött fia Karlsruhéban; a gyermek erős, egészséges; a Moszkva ellen vonuló Napóleon hírt kap születéséről (megjegyzés: a párizsi bankárvilág, mely főleg a 18. század második felében Svájcból érkezett protestánsokból állt, 1811-től már szembefordult Napóleon háborús politikájával, ld. Quigley: *Tragedy and Hope*, Ch. 5, és 34); a gyermeket megkeresztelik, de neve nem marad fenn, valószínű Karl Stephan).

1812. 10. 16. A kisherceg hivatalos halálhíre; Kaspart „kicserélik" egy halva született gyermekkel, az anyakönyv szerint Johann Ernst Jakob Blochmannal, akinek apja Hochberg grófnő szolgálatában áll (ld. dokumentumfilm, *Mordfall Kaspar Hauser,* 1-4, Youtube).

1815. 01. 18. Kaspar a Blochmann-családnál Blochmanné haláláig.

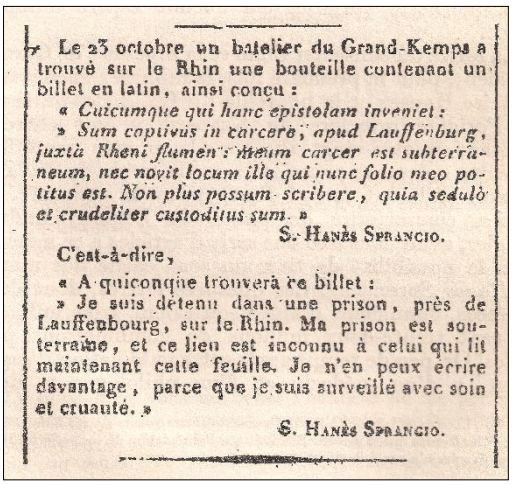
1815/1816 Kaspar a beuggeni kastélyban (Rheinfelden mellett, a Felső-Rajnánál; a kastély a bádeni hercegek, majd Hochberg grófnő tulajdona); vele van egy nevelőnő, aki valószínűleg Magyarországról érkezett (ld. Schloss Beuggen, Wikipedia); 2001-ben a kastélyhoz tartozó régi lelkészházban (Pfarrhaus, a képen) egy lőrésablakos (ld. nyíl), ajtó nélküli helységet feltárnak, és a falon egy lovat ábrázoló, vörös krétával készült gyerekrajzot találnak (ld. dok.film; a kastély 1813-1815 között katonai kórház, 1820-1980 között evangélikus gyermekotthon volt).

A beuggeni kastély épületeinek elhelyezkedése, és a Teehaus (Wikipedia, kiegészítve a Teehaus-szal)

1815. 06. 18. A waterloo-i ütközetben az angolok vezette szövetség legyőzi Napóleont; a londoni Rothschild-bankház egy ügyes húzással hatalmas vagyont keres a tőzsdén.

1816. 10. 23. Palackpostát találnak a Rajnában, nem messze Beuggentől (Flaschenpost 1816, Wikipedia); a palackban latin nyelvű levél van, melyben valaki arról ír, hogy Laufenburgnál egy földalatti zárkában tartják; a levél végén rejtélyes anagramma az aláírás: *S. Hanes Sprancio,* amit 1926-ban, majd legutóbb a desifrírozó számítógép segítségével is megfejtenek: *Sein Sohn Caspar* = Caspar az ő fia (v.ö. 1816-tól zajlik a nemzetközi vita a bádeni trónutódlásról); később Kaspar lerajzol egy címert, amely hasonlít a beuggeni kastély egyik melléképületén (Teehaus, ld. térkép) ma is látható címerre, és visszatérő álmai egy kastélyban játszódnak; Stanhope Bécsben találkozik Gentz-cel.

Le 23 octobre un batelier du Grand-Kemps a trouvé sur le Rhin une bouteille contenant un billet en latin, ainsi conçu :

« *Cuicumque qui hanc epistolam inveniet :*

» *Sum captivus in carcere, apud Lauffenburg, juxtà Rheni flumen : meum carcer est subterraneum, nec novit locum ille qui nunc folio meo potitus est. Non plus possum scribere, quia sedulò et crudeliter custoditus sum.* »

S. HANÈS SPRANCIO.

C'est-à-dire,

« A quiconque trouvera ce billet :

» Je suis détenu dans une prison, près de Lauffenbourg, sur le Rhin. Ma prison est souterraine, et ce lieu est inconnu à celui qui lit maintenant cette feuille. Je n'en peux écrire davantage, parce que je suis surveillé avec soin et cruauté. »

S. HANÈS SPRANCIO.

1816-1828 Kaspar a pilsachi kastélyban, Neumarkt mellett, Nürnberg közelében; a kastély tulajdonosa von Griesenbeck ezredes; 1982. 03. 13-án az új tulajdonosok az átépítés során egy fából készült játéklovat találnak az egyik szoba padlója alatti titkos kamrában (ld. alább); a titkos kamrán két, egészen kicsi ablaknyílás van; Kaspar a visszaemlékezésében arról ír, hogy börtönének falán két kis ablak volt, melyeket fatáblával zártak le, illetve, hogy két falovacska volt a játéka

A pilsachi kastély Neumarkt mellett, Bajorországban; a baloldali képen két kis nyílás jelzi a falon a mögötte lévő titkos kamrát, melynek elhelyezkedését mutatja a metszeti rajz (részletek a dokumentumfilmből)

1817. 05. 8. Kaspar fiatalabb testvére, Alexander, 12 hónapos korában meghal; mérgezésre gyanakodnak.

1818. 12. 8. Károly nagyherceg, Kaspar apjának váratlan halála 32 évesen; valószínűleg megmérgezték.

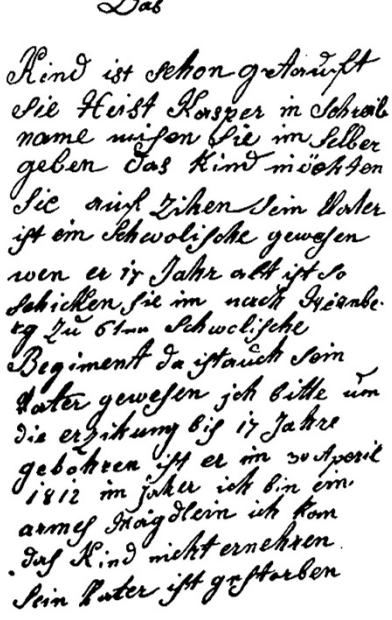
1820. meghal Hochberg grófnő (52 éves korában).

1821 Bonaparte Napóleon angol fogságban meghal Szt. Ilona-szigetén, 6 év száműzetés után (mérgezés?).

Nürnberg, 1828-1831

1828. 05. 26. Pünkösd hétfő: Kaspart megtalálják az Unschlitt (Gyertyaviasz) téren, kezében két névtelen levéllel (kísérőlev., és a „szolgáló levele", utóbbi alább); az emberek kérdéseire azt hajtogatja: *„Lovas akarok lenni, mint az apám"*; alig beszél, különös a tartása, mozgása; zsebében katolikus imakönyv és rózsafüzér, kalapján müncheni címke

Das
Kind ist schon getauft
Sie Heist Kasper in Schrab
name wissen Sie im selber
geben Das Kind wirdt den
Sie auch Zihen Sein Vater
ist ein Schwolischke gewesen
wen er ist Jahr alt ist so
schicken Sie im nach Nürnbe.
tg Zu 6ten Schwolische
Begiment Da ist auch Sein
Vater gewesen ich bitte um
die erzihung bis ist Jahre
gebohren ist er im 20 April
1812 im Jahr ich bin ein
armes Mägdlein ich kom
Das Kind nicht ernehren
Sein Vater ist gestorben

1828. 07. 17-ig Kaspart tartják a nürnbergi vár Luginsland-tornyában, Hiltel nevű őr felügyelete alatt; a talált gyerek leírja nevét: *„Kaspar Hauser"*

1828. 05. 28. Kaspart megvizsgálja Dr. Preu

1828. 07. 11. Kaspart meglátogatja Anselm von Feuerbach (1775-1833), az ansbachi bíróság elnöke, híres jogtudós

1828. 07. 14. Kasparról újságcikket ír Binder polgármester: *„Európa gyermeke"* címmel

1828. 07. 18. Kaspar elhelyezése, nevelése, tanulmányozása Georg Friedrich Daumer tanárnál (1800-1875, élete végefelé katolizált, ld. életrajza a Wikipedia-szótárban)

1828. nov. Kaspar hozzákezd önéletrajzához; életének minden eseményéről tudósít a sajtó

1828. 11. 19. Meghal Schubert

1829. 10. 17. Egy angol lord, Stanhope gróf, aki tagja az Orfikus Kör nevű angol titkos társaságnak, fölbukkan a nürnbergi „Zum Wilden Mann" (A Vademberhez címzett) szállodában; nem mutat érdeklődést Kaspar iránt

1829. 10. 17. Merénylet Kaspar ellen a Daumer-házban; mostantól két rendőr őrzi a házat

1830. 01. 30. Kaspart elhelyezik Biberbach kereskedőnél

-1830. 03. Kaspar kb. 2 hónapig tanulmányozza a könyvnyomtatást

1830. 03. 27. Egy porosz tisztviselő, von Pirch, erőfeszítéseket tesz, hogy Kaspar magyar eredetét bizonyítsa; erre okot adhatott a Kaspar által ismert néhány magyar szó (pl. isten v. István, egy, kettő, három, sőt egy káromkodás is: „basmana teremtete"; Daumer: *Enthüllungen*, 1859, p. 137, 196, 268, 276), valamint Johann Samuel Müller, volt evangélikus, majd katolikus pap pozsonyi prédikációi és más hírek Anna Dalbonne (szül. Frisacco, Trieszt) nevelőnőről, aki korábban a Majthényi és Pálffy nemesi családoknál szolgált (a magyar források etekintetben még feltáratlanok), s egy kisgyerekről, akit a kastélyban tartottak fogva; a pap 1830 előtt egy ideig maga is a beuggeni kastély lelkészházában lakott (Kurzgeschichte Beuggens.pdf; a beuggeni felfedezés a titkos szobában lévő gyerekrajzról megerősíti Müller lelkész igazát); a magyar szavak azonban inkább eredhettek a pilsachi fogság idejéből

1830. 03. 30. Lajos, bádeni nagyherceg halála, a Zähringen-ház elsőszülött fiágon kihal; azonnal összeül az udvari tanács és nagyherceggé választják Hochberg grófnő elsőszülött fiát, Leopoldot

1830. 07. Megjelenik Merker rendőrfőnök cikke: *„Kaspar Hauser valószínűleg egy csaló"*

1830. 07. 15. Kaspar elhelyezése új gondviselőjénél, Gottlieb von Tucher bárónál; júliusban forradalom tör ki Párizsban; X. Károlyt a trónon Lajos Fülöp, a polgárkirály és „júliusi monarchiája" követi

1831. 05. 28. Lord Stanhope újra megjelenik Nürnbergben, és Simon Merkel bankár segítségével megtalálja Kaspart

1831. 07. 04. Kaspar *„Karl Heinlein"* néven Magyarországra utazik Tucherrel és Hickellel, hogy kiderítsék eredetét; Stanhope Münchenben tartózkodik

1831. 10. 07. A magyarországi utazás eredménytelenül végződik Pozsonyban; Stanhope Stuttgartban; még több pénzre van szüksége

1831. 09. 05. Stanhope visszatér Nürnbergbe

1831. 11. 14. Hegel meghal Berlinben

1831. 11. 21. Lord Stanhope akar lenni Kaspar nevelőapja

1831. 11. 24. Tucher felhagy gondviselői feladataival, annak ellenére, hogy aggódik Stanhope *„rossz hatása”* ellen

1831. 11. 25. Átadják Stanhope-nak a nevelés feladatát

1831. 11. 29. Kaspar elhagyja a Tucher-házat Stanhope-pal

Ansbach, 1831-1833

1831. 12. 01. Kaspar Ansbachba érkezik Lord Stanhope-pal, Binder polgármester lesz a gyámja

1831. 12. 10. Kaspar elhelyezése és taníttatása Johann Georg Meyer iskolamesternél, akit Stanhope fizet

1832. 01. 04. Feuerbach írja napójában: *„Felfedeztem, hogy Kaspar Hauser valószínűleg a bádeni hercegi házból származik…”*

1832. 01. Feuerbach befejezi könyvét: „Bűntett az emberi lélek ellen” (*Kaspar Hauser, ein Beispiel eines Verbrechens am Seelenleben des Menschen*), melyet Stanhope-nak ajánl

1832. megjelenik Daumer könyve: *Mittheilungen über Kaspar Hauser,* I-II., Nürnberg (bővített kiadása: *Enthüllungen über Kaspar Hauser,* Frankfurt, 1859)

1832. 01. 19. Stanhope (utolsó) búcsúja és elutazása

1832. 02. 19. Feuerbach titkos memorandumot küld a bajor Karolina királynénak (Kaspar nagynénjének): *„Ki lehet valójában Kaspar Hauser?”*

1832. 03. 22. Goethe halála

1832. 04. 05. Stefanie nagyhercegnő a lányaival, Josephine-nel és Marie-val titokban megtekinti Kaspart az ansbachi palotakertben

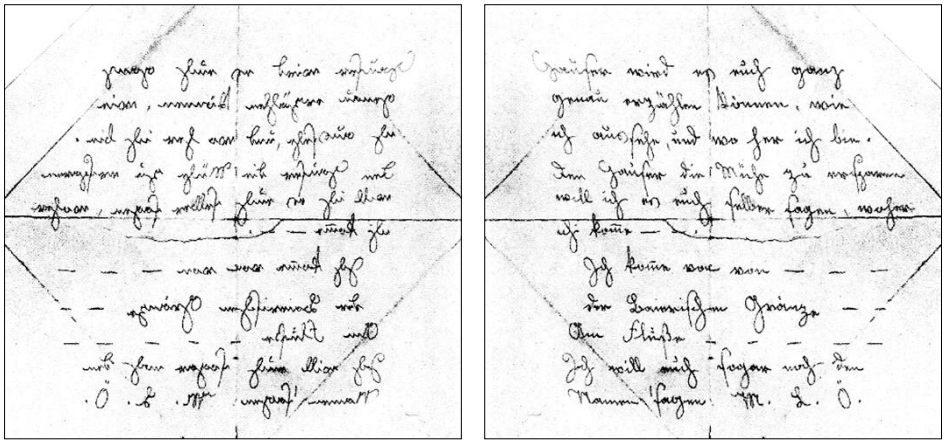
1832. 12. 01. Kaspar írnokként dolgozik a városi bíróságon

1833. 05. 20. Kaspart konfirmálja Fuhrmann lelkész az ansbachi Szt. Gumbertus templom Hattyús Lovag kápolnájában

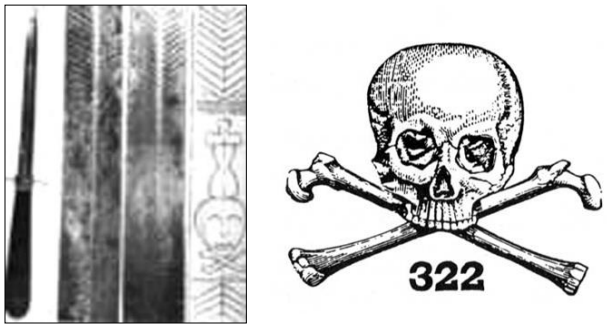
1833. 05. 29. Feuerbach hirtelen halála Frankfurtban; előtte bűntettre gyanakszik: *„Meg fognak mérgezni.”*

1833. 12. 14. Kaspart halálosan megsebesítik a palotakertben; tükörírásos (ném.: *Spiegel*schrift) papírcetlin aláírás: „M. L. Ö.”

1833. 12. 16-18. Meghamisított halotti anyakönyv Nr. 342. számmal a karlsruhei evangélikus egyháznál: „*Kaspar* Ernst Blochmann” meghalt Münchenben, 11. 27-én; Stanhope 16.-án írja utolsó levelét Kasparnak: „hamarosan találkozunk”

A tükörírásos levél (balra), és visszafordított képe (jobbra)

Balra a Kaspar életét kioltó kés (Ansbach Museum, Bildergalerie, an-netz.de); a késpenge vésetét egy általános halál-szimbólumnak lehet tekinteni, nem a Skull & Bones Rend jelvényének, amelyen kezdettől szerepel a 322-es szám (ld. jobbra, in Antony Sutton: America's Secret Establishment, az elitnek számító amerikai Yale-egyetemen tagokat toborzó Rend alapítási évét 1833-ban jelölték meg, ld. a késről Ertsey A. cikkében)

1833. 12. 17. Kaspar a Meyer-házban belehal sérülésébe

1833. 12. 19. Kaspar halálát megállapítják Dr. Albert, Dr. Horlacher és Dr. Heidenreich

1835- Különböző Kaspar-ellenes publikációk jelennek meg, köztük Stanhope saját műve „*Iratok Kaspar Hauserről*" németül (1835) és angolul (*Tracts relating to Kaspar Hauser*, 1836); Feuerbach könyve is megjelenik angolul (1833, 1834)

1848-49: forradalmak Németországban és Európa szerte

1996: egy második támadás „tükörírással"

1996. 11. 25. Cikk a Der *Spiegel* (A tükör) magazinban az első DNS-vizsgálatról: *Der entzauberte Prinz – Gen-Forscher lösen ein Jahrhundert-Rätsel* (A visszavarázsolt herceg – a gén-kutatók megoldották az évszázados rejtélyt); a genetikai vizsgálatot Kaspar egy állítólagos vérfoltos nadrágja alapján végezték, melyet az ansbachi múzeumban őriztek, s a vérmaradványból nyert mtDNS-t összehasonlították Kaspar feltételezett anyja, Stéphanie nagyhercegnő leszármazottainak vérmintájával; az összehasonlítás negatív volt (tudományos megjelenése: *International Journal of Legal Medicine*, 1998, 111. kötet, No. 6, 287-291);

mint a Peter Sehr játékfilmjében Kaspart alakító színész megállapította: *„az alsónadrágnak nincs köze a bádeni házhoz.”* A kérdésre, hogy ki finanszírozta a genetikai kutatást, nincs válasz.

2002: új tudományos bizonyítékok

2002. 08. 17. Az ARTE tévécsatorna filmje, *A Kaspar Hauser elleni merénylet* (ZDF-Serie Sphinx: *Mordfall Kaspar Hauser – Spuren am Rhein*): az új DNS-vizsgálat eredményeinek és a beuggeni szoba fali rajzának első bemutatása; a kontrol-vizsgálatot Kaspar haja és a ruháiról származó testsejtek alapján végezték (prof. Dr. B. Brinkmann, prof. Dr. H. Pfeiffer, Institut für Rechtsmedizin, Münster, ld. Bernd Brinkmann: *Neuester Stand der Forschung der Gerichtsmedizin und Pathologie der Universität Münster*, A Münsteri Egyetem Igazságügyi Orvostani és Patológiai Intézete kutatásának legújabb állása, előszó, in Anselm von Feuerbach: *Kaspar Hauser*, Reprint-Verlag Leipzig, 2006), melyek ugyancsak az ansbachi múzeumban őrzött Kaspar-relikviákról származtak; a hat minta azonos volt egymással és ezeket összehasonlítva Astrid von Medinger, Stéphanie nagyhercegnő egyik leszármazottjának vérmintájával, az eredmény 95%-os egyezést mutatott:

Kaspar Hauser genetikai mintázata:	AATCAACCC
Astrid von Medinger genetikai mintázata:	AATCACCCC

Prof. Dr. B. Brinkmann: *„Kaspar Hauser ein biologische Verwandschaft zum Hause Baden ist.”* (Kaspar Hauser biológiai összefüggésben áll a bádeni házzal; részlet a *Mordfall Kaspar Hauser* c. dokumentumfilmből, Youtube)

A vérfoltos nadrágról kiderült, hogy *nem* Kaspar Hauseré volt, tehát az 1996-os vizsgálat érvénytelen (v.ö. Terry Boardman írásai Kaspar Hauserről, 2006; érdemes lenne még megvizsgálni az apai génsorozatokat, és annak a gyermeknek a génállományát is, akit Kaspar helyett temettek el a pforzheimi családi sírboltban, 1812. okt. 16-án, bár a Hochberg-vonalból származó mai bádeni család eddig nem járult hozzá az exhumálásokhoz)

2012. júl. 29 és aug. 5. között Kaspar Hauser emlékünnepségek Ansbachban

Ford., bőv.: Z.T.Cs.

Forrás: Terry Boardman honlapja, www.monju.pwp.blueyonder.co.uk (2006), eredeti német nyelvű változat: http://www.ulrich-flechtner.de/Biographie/body_biographie.htm (2003)

Az angol Stanhope és Rosebery lordok

családi kapcsolatai a 19. században

Charles Stanhope, 3. Stanhope gróf, 1753.08.03-1816.12.15. (1) oo1. (1774.19.12.) Hester Pitt († 1780.20.07., atyja az idősebb William Pitt, Chatham első grófja, liberális/whig külügyminiszter 1756-1761, brit miniszterelnök 1766-1768); oo2. (1781.19.03.) Louisa Grenville (†1829.06/7.03., atyja Henry Grenville, Barbados kormányzója, William Grenville, 1806-1807 brit miniszterelnök, tetsvére), fiuk

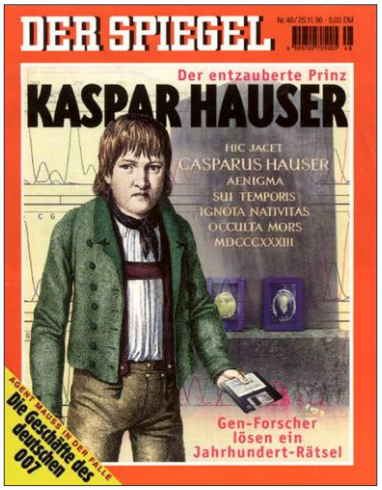
Philip Henry Stanhope, 4. Stanhope gróf, 1781.12.04-1855.12.24.; az 1830-as években az Orfikus Kör, egy brit titkos társaság tagja volt (2); Lord Stanhope-ot valószínűleg felelősség terheli Kaspar Hauser haláláért (3). Ügynökként szerepe volt a Kína elleni Ópium Háborúban (1841). oo (1803.19.11.) Catherine Lucy Smith († 1843.01.10., apja Robert Smith, 1. Lord Carrington), leányuk

Catherine Lucy Wilhelmina Stanhope (4) oo Archibald PRIMROSE, Lord Dalmeny, Rosebery 4. grófja, fiuk

Archibald Philip Primrose, 5. Lord Rosebery, 1847-1929 (5), 1885-től a brit Liberális Párt imperialista frakciójának vezetője, brit külügyminiszter 1886., 1892-1894, parlamenti képviselő, miniszterelnök 1894-1895, a Liberális Liga elnöke 1902 (alelnökök Sir Edward Grey, H. H. Asquith, Sir Henry Fowler). Lord Rosebery a befolyásos anglo-amerikai Rhodes-Milner, vagy Kerekasztal-csoport belső körének tagja volt. oo 1878. Hannah de Rothschild († tífuszban 1890); négy gyermekük volt.

(1) www.stirnet.com/HTML/genie/british/pp/stanho.html
(2) www.monju.pwp.blueyonder.co.uk/NWO10.html; v.ö. The Hermetic Brotherhood of Luxor
(3) www.an-netz.de/home/fam-kramer/glos_tex.htm
(4) www.victorianweb.org/history/conservative.html
(5) www.encyclopedia4u.com/p/prime-ministers-of-the-united-kingdom.html

Stanhope   *Rosebery*

A Der Spiegel 1996. nov. 25-i számának címlapja (T. Boardman nyomán); itt közölték először az 1996-osgenetikai vizsgálat negatív eredményét, melyet a 2002-es kontrol érvénytelenített

Emlékfoszlányok Kaspar Hauserről

1816. nov. 5.-i újsághír a *Moniteur universel* c. párizsi lapban:

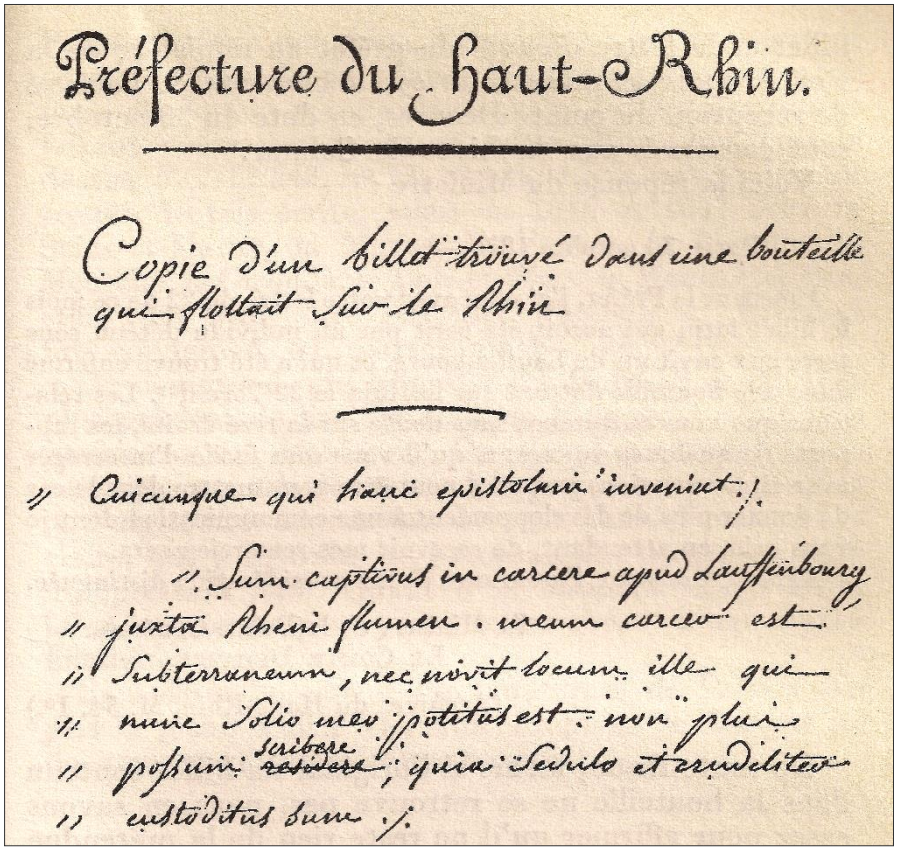
„Október 23.-án Grand-Kempsnél [Kembs] egy révész palackot talált a Rajnában, melyben latin nyelvű levél volt az alábbiakkal:

'Cuicumque qui hanc epistolam inveniet :
Sum captivus in carcere, apud *Lauffenburg*, juxtà Rheni flumen. meum carcer est subterraneum, nec novit locum ille qui nunc solio [gót fraktur s-betűvel az eredetiben, emiatt a franciák eleinte *folio*-nak, levélnek olvasták, de ez növényi levelet jelent] meo potitus est. Non plus possum scribere, quia sedulò et crudeliter custoditus sum.
S. HANÈS SPRANCIO.'

„Annak, aki ezt a levelet megtalálja:
Fogoly vagyok egy cellában, Laufenburgnál, a Rajna folyó mellett. cellám a föld alatt van, és nem ismeri ezt a helyet az, aki most a trónomat birtokolja. Nem írhatok többet, mert nagyon szigorúan és kegyetlenül őriznek.

S. HANES SPRANCIO"
[anagramma: *Sein Sohn Caspar* = Kaspar az ő fia; a borospalack címkéjén „Spanyol örökség" felirat volt felismerhető, francia nyelven]

(Flaschenpost am 1816, és Kaspar Hauser, Wikipedia, Deutsch, átirata alább)

Préfecture du Haut-Rhin.

Copie d'un billet trouvé dans une bouteille qui flottait sur le Rhin

" Cuicunque qui hanc epistolam inveniet :/.
" Sum captivus in carcere apud Lauffenbourg
" juxtà Rheni flumen . meum carcer est
" subterraneum, nec novit locum ille qui
" nunc solio meo potitus est : non plus
" possum scribere ~~resident~~ ; quia sedulo et crudeliter
" custoditus sum :/.

1828. máj. 26., a nürnbergi felbukkanásakor nála lévő levelek

1. A gót betűs levél
(később elveszett, s csak másolata maradt fenn az ansbachi levéltárban):

„Méltsg. Lovaskapitány Úrnak címezve, 6. lovasezred, 4. század, Nürnberg

Egy helyről a bajor határnál, melynek ismeretlenül kell maradnia, 1828.

Méltóságos Kapitány Úr!

> Küldök magának egy fiút, aki hűségesen szolgálni akarja a királyát. Ezt a fiút a házamban hagyták 1812. október 7-én; én magam egy szegény munkás vagyok, akinek tíz gyermeke van, és épp elég dolgom van, hogy fenntartsam a saját családomat. A gyereket az anyja azért hozta a házamba, hogy felneveljem. De sosem tudtam kideríteni, hogy ki az anyja; és sosem értesítettem a hatóságot arról, hogy ezt a gyereket elhelyezték a házamban. Úgy gondoltam, hogy saját fiamnak tekintem. Keresztény nevelést adtam neki; és 1812 óta egy lépést sem tett a házamon kívül. Így senki sem tudja, hogy a fiú hol nevelkedett fel. Ő sem tudja a házam nevét, sem azt, hogy hol van. Kérdezheti őt, de nem tudja elmondani. Én már megtanítottam olvasni és írni, és pontosan úgy ír, mint én. Amikor kérdeztük, hogy mi szeretne lenni, azt felelte, hogy lovaskatona, mint az apja volt. Ha más szülei lennének, mint amilyenek vannak, tanult legénnyé válhatna. Ha maga bármit megmutat neki, azonnal megtanulja. Én csupán az utat mutattam meg neki *Neumarkba*, ahonnan magához ment. Mondtam neki, hogy amikor katona lesz belőle, haza kell vigyem, különben a fejemet veszik. Jó Kapitány Úr, ne próbálkozzon vele; nem tudja, hogy hová való vagyok. Az éjszaka közepén vittem el, és nem tudja az utat hazáig. --- Maradok legalázatosabb szolgája. Nem írom alá a nevem, mert megbüntetnének érte. A fiúnak nincs egy krajcárja se, mivel nekem sincs. Ha nem akarja megtartani, ölje meg vagy akassza a füstre.”

2. A latin betűs levél
(a „Szolgálólány levele”, melyet Feuerbach szerint valószínűleg ugyanaz a kéz írt):

> „A gyermeket már megkeresztelték, Kaspernak hívják. Adjon neki egy családnevet. Fel kell nevelnie. Apja lovaskatona volt. Amikor 17 éves lesz, küldje Nürnbergbe a 6. lovasezredhez [eredetiben „Schwolische Regiment” = fr. *Chevauxleger;* 1828-ban Friedrich von Wessenig állt az élén], ahol apja is szolgált. Kérem, hogy nevelje fel 17 éves koráig. 1812. Aperil 30-án született. Szegény szolgálólány vagyok, nem támogathatom őt. Apja meghalt.”

(Anselm von Feuerbach: *Ein Beispiel eines Verbrechens am Seelenleben des Menschen*, Nürnberg, 1832, pp. 2, 12-15., angolul: *Caspar Hauser,* 1834, pp. 10-11)

1833. dec. 14., a tükörírásos levél, a halálos merénylet napján:

> „Hauser egészen pontosan beszámolhat arról, hogyan nézek ki, és ki vagyok. De Hauser megtakaríthatja a fáradságot és én magam fogom elmondani, honnan jöttem_ _ A bajor határról _ _ _ jöttem _ _ a folyótól _ _ _ _ _ Még a nevemet is megmondom: M. L. Ö.” (Kaspar Hauser, Wikipedia, Deutsch)

Kaspar Hauser sajátkezűleg írt élettörténete (1828 őszén)

„Kaspar Hauser története, én magam írom le, milyen nehéz volt az életem. Ott, ahol mindig be voltam zárva abban a börtönben, mindig jól voltam, amíg nem tudtam semmit a világról, és sokáig voltam bezárva, és sosem láttam embert. Két falovam volt és egy fakutyám, mindig ezekkel játszottam, de nem mondhatom, hogy egész nap játszottam velük vagy sem, mert nem tudtam, mi a nappal, és mi az éjszaka, és le fogom írni, hogyan nézett ki a börtön; szalma volt benne...“

„A börtön, melyben élnem kellett a szabadulásomig, körülbelül 2 méter hosszú, 1 méter széles, és másfél méter magas volt. A falán két kicsi ablak volt, fával lezárva, ami nagyon feketének nézett ki. A padlón szalma volt, amelyen ettem és aludtam. A lábaimat térdtől egy pokróc vagy gyékény fedte. Az ágyam mellett baloldalt a padlón volt egy lyuk, benne egy edénnyel, volt egy fedél is rajta, amit mindig el kellett vennem és újra visszatennem. A ruha, amit viseltem egy ing és egy rövid nadrág volt. A nadrágtartó a csupasz testemen volt és az ing azon kívül. Ételem csupán víz és kenyér volt. A víz néha hiányzott, a kenyér mindig elég volt. Volt két falovam és egy fakutyám; mindig ezekkel foglaltam el magam. Voltak vörös és kék szalagjaim, melyekkel feldíszítettem a lovakat és a kutyát; de sokszor leestek és nem találtam őket. Amikor felébredtem, egy darab kenyér volt mellettem, és egy kis kancsó víz. Először a szomjamat oltottam a vízzel, azután ettem a kenyeret; aztán fogtam a lovakat és sokáig öltöztettem őket, majd a kutyát is. Mikor kész lettem, megittam a maradék vizet, majd újra kézbevettem a lovakat és levettem róluk a szalagokat és ismét felöltöztettem őket, és sok időt töltöttem ezzel. Aztán megettem a kenyeret, és inni kívántam, de nem volt több víz. Aztán fogtam a kutyát és fel akartam öltöztetni, mint a lovakat, de nem voltam jól, mert a szám nagyon száraz volt. Gyakran fogtam a kis kancsót és sokáig tartottam a számhoz, de nem jött víz belőle. Majd újra letettem, és sokáig vártam, hogy ismét víz jöjjön belőle, mivel nem tudtam, hogy a vizet hozzák nekem; sosem gondoltam, hogy más személy is van rajtam kívül; de amikor sokáig vártam és nem jött víz, a hátamra feküdtem és elaludtam. És újra felébredtem, és akkor kinyújtottam a kezem a vízért és gyakran amint felébredtem, mindig volt víz a kis kancsóban; akkor jól éreztem magam. Fogtam a lovakat ismét és mindjárt azt tettem velük, amit már leírtam. Általában nagyon jónak találtam a vizet, de sokszor nem volt jó, és amikor ittam belőle, elvesztettem az eszméletemet, és nem is játszottam, csak aludtam. Amikor felébredtem ugyanolyan világos volt, mint máskor. Sosem láttam olyan nappali fényt, mint amiben most élek; de először, amikor az ember hozzám jött, egy alacsony asztalt helyezett elém, rajta papírral és ólomceruzával, aztán fogta a kezem, beletette az ólomceruzát, összezárta az ujjaim és íratott valamit velem. Addig tette ezt, amíg kedvem volt hozzá. Ezt hétszer vagy nyolcszor mutatta meg nekem: nagyon örültem neki, ahogy megjelent a fekete és a fehér. Aztán hagyta a kezemet szabadon írni egészen egyedül. Aszerint írtam, amit mutatott nekem, és gyakran megismételtem...”

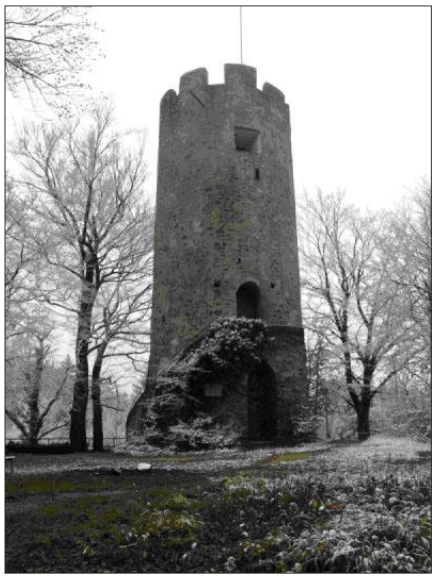
(Feuerbach: *Caspar Hauser*, 1834, pp. 133-136)

Kaspar Hauser álmai (1828 őszén):

„Láttam, hogy egy nagyon nagy házban vagyok. Itt egy nagyon kicsi ágyban aludtam. Amint felébredtem, egy nő jött hozzám [egy hasonló álomban „nagyon szépnek” írja le]. *Miután felöltöztetett, egy másik nagy szobába vezetett, ahol kávéscsészék, tálcák és tányérak voltak ezüstből. Ebből a szobából egy nagyobb szobába vezetett, melyben nagyon sok és nagyon szépen bekötött könyv volt. Innen egy nagyon hosszú folyosóra vezetett egy lépcsőhöz. Ahogy lementünk a lépcsőn, az épület belsejében egy folyosón mentünk át, melynek falán arcképek függtek. Ennek a folyosónak a boltíve alatt az udvarra lehetett menni. Mikor a folyosón teljesen végigmentünk, a nő az udvar közepén található szökőkúthoz vezetett,*

melynek nagyon megörültem. Onnan ismét visszavezetett a boltívek alá, ahonnan jöttünk, és a lépcsőhöz mentünk. Ahogy a lépcsőhöz értünk, egy szobrot láttam, melyen lovagi páncél volt. Az alak bal kezében egy kardot tartott. A kardmarkolat fölött egy oroszlánfej volt ábrázolva. Ez a lovag egy négyszögű oszlopnál állt, amely a lépcsőt tartotta. Egy ideig néztem a lovagot, majd a nő felvezetett a lépcsőn a hosszú folyosóhoz, és egy toronyhoz akart menni velem. De ez a torony zárva volt. Ő kopogott, de a kapu nem nyílt ki. Onnan egy másik toronyhoz sietett velem, és miközben ki akarta nyitni, felébredtem."

(G. F. Daumer: *Enthüllungen über Kaspar Hauser*, Frankfurt, 1859, XVII. fejezet, p. 198-199, Anhang III. 266; ezt az igen érzékletes álmot Feuerbach leírta Karoline, bajor királynénak egy Memorandumban, kihangsúlyozva, hogy Kaspar Nürnbergben nem láthatott ilyen környezetet. Beuggenben viszont igen, hiszen kb. 4-5 éves koráig itt lehetett egy nevelőnővel; ekkoriban valószínűleg még nem tartották mindig a zárkájában, erre utal az általa lerajzolt címer hasonlósága a Teehaus-on látható címerrel, illetve, hogy a kastély területén is van egy különálló, középkori eredetű toronyépület, a Storchenturm. Megjegyezzük, hogy Kasparnak kiváló emlékezőtehetsége volt, mely a tanításáig, a nürnbergi fölbukkanása után kb. 6 hónapon át megmaradt; az álmok is mutatják, hogy a szög bizony kibújik az okkult „zsákból", bármennyire is igyekeztek a „testvériségek")

A Zähringenek ősi várának tornya, Freiburg am Breisgau, és Kaspar egyik őse, Berthold lovag, Bern alapítója

„Hauser a házamban aludt először rendes ágyban, aminek módfelett örült, mikor összehasonlította a korábbi fekhelye keménységével, noha ezt az örömöt zavarta bizonyos kényelmetlen érzés, amit a dunna tollai okoztak neki. Az első éjjelen, melyet ágyban töltött, álmot látott, mely a körülményekhez kapcsolódott, nevezetesen a hölgyhöz, aki akkor törődött vele, s az álom enyhítette az éjszakáját. Binder polgármester felesége, aki nagy részvéttel volt Hauser irányában, az ágyához jött, és kérdezte tőle, hogy' érzi magát. Válaszára, hogy a fejfájása még nem múlt el, a hölgy azt mondta, hogy legyen türelemmel, hamarosan jobban lesz; majd a hölgy felényújtotta a kezét, elbúcsúzott („Adieu, Caspar!") és elment. Ekkor valami a fejéből leszállt a teste alsó részébe, a fejfájása megszűnt, és ő nevetett örömében, és később váltig azt hitte, hogy valóban a polgármester felesége mulasztotta el a fejfájását, ő jött az ágyához.

1829 tavaszán a következő álma volt (ezév októberében volt az első, sikertelen merénylet ellene, nagykorúsága előtt egy évvel):

„Április másodika éjjelén volt egy álmom, melyben láttam egy férfit; fehér ruhában volt, amely körülvette a testét, kezei és lábai csupaszak voltak; a férfi rendkívül szép volt. Kinyújtotta felém a kezét, amiben volt valami, olyan, mint egy virágfüzér; azt mondta, vegyem el; én át akartam venni, amikor ő azt mondta: tizennégy nap múlva meg kell halnod. Én azt válaszoltam neki, hogy még nem halhatok meg, mivel csak nemrégóta vagyok a világon, és nem vettem át a virágfüzért. Akkor azt mondta: jobb lenne, ha így tennél, és azután sokáig állt előttem. Mivel én nem vettem el a virágfüzért, ő visszament egy asztalhoz, és letette rá; ahogy letette és én közelebb jöttem, a virágfüzér ragyogni kezdett. Felvettem és visszamentem az ágyamhoz. Ahogy közeledtem az ágyhoz, a virágfüzér egyre ragyogóbb lett; azt mondtam, hogy meg fogok halni, és a férfi ekkor elment. Amikor felébredtem, felugrottam az ágyamban."

(G. F. Daumer: *Mittheilungen über Kaspar Hauser,* 2., pp. 29-30., A. von Feuerbach: *Caspar Hauser*, angol kiadás, 1834, p. 150-152)

Kaspar Hauser verse (1829 tavaszán):

Mein erstes Jahr begrüß ich heut
In Dank und Liebe hocherfreut,
Von vieler Roth und Last gedrückt,
Von heute an genieß ich was mein Herz entzückt,
Und fühl auch jetzt mich neu beglückt.
In meinem ersten Jahre steh ich nun,
Da gibts erstaunlich viel zu thun,
Zum Schreiben und zum Mahlen,
Zum Rechnen oft mit Zahlen.
Gott wollte, daß ich sehe, wies in der Welt hergeht,
Und zu lesen, was in den Büchern steht,
Und anzubauen mein Gartenbeet.
Gott wird die Kraft mir geben in Jugendtagen,
Um die Klugen auszufragen.
Jetzt muß ich mich vorbereiten,
Täglich fortzuschreiten;
Ein Schritt ist nicht gar viel,

Doch führt er mich noch zu mein’ erwünschten Ziel.

(G. F. Daumer: *Mittheilungen über Kaspar Hauser*, I., 1832, p. 45.)

Kaspar Hauser sírfelirata lehetne a bizonyítékok fényében:

HIC IACET
„CASPARUS HAUSER”
AL. CAROLUS STEPHANUS
SUCCESSOR SOLIUM BADENIENSIS
OCCISUS EST INSIDIÆ
ET LENTITUDO HOMINI

Itt nyugszik
„Kaspar Hauser”,
al. Karl Stephan,
a bádeni trón örököse.
Megölte a cselszövés
és az emberek közönye.
1812-1833

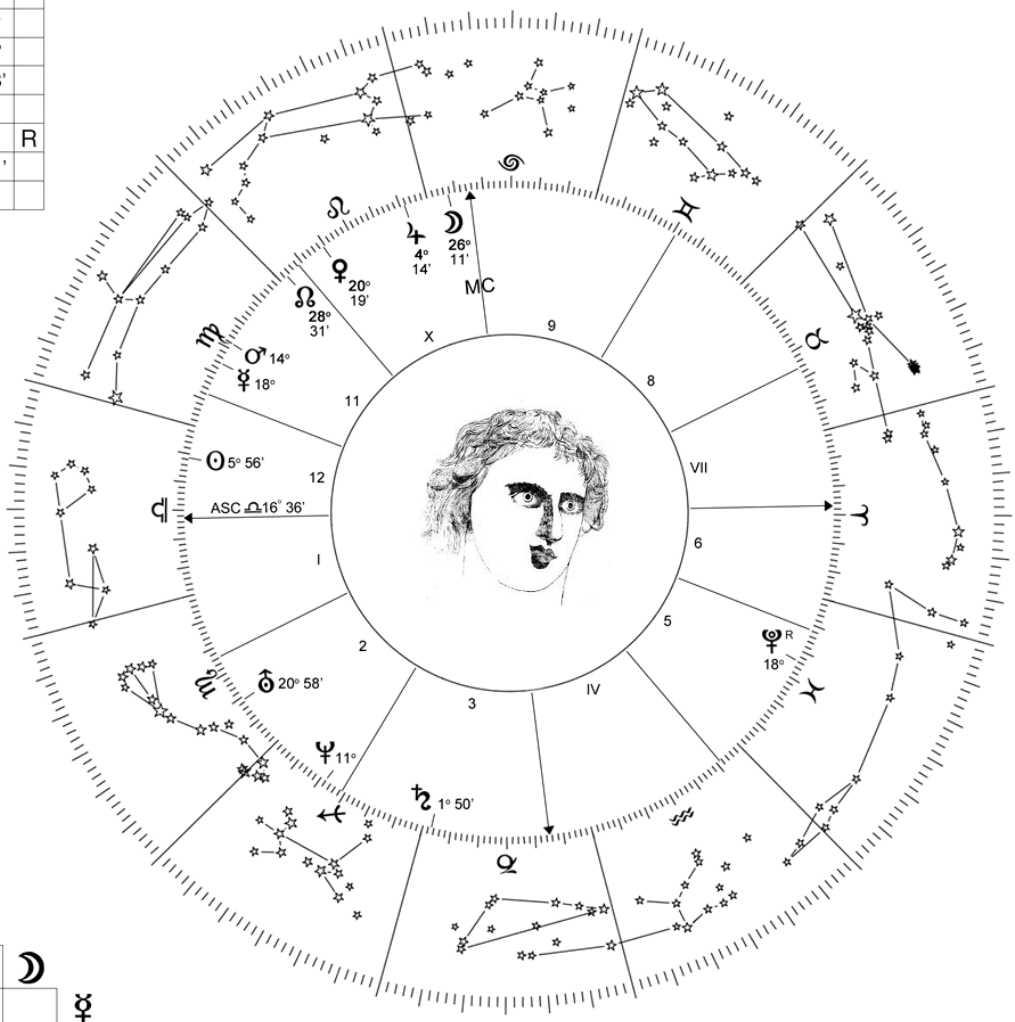
(Tropikus adatok alapján

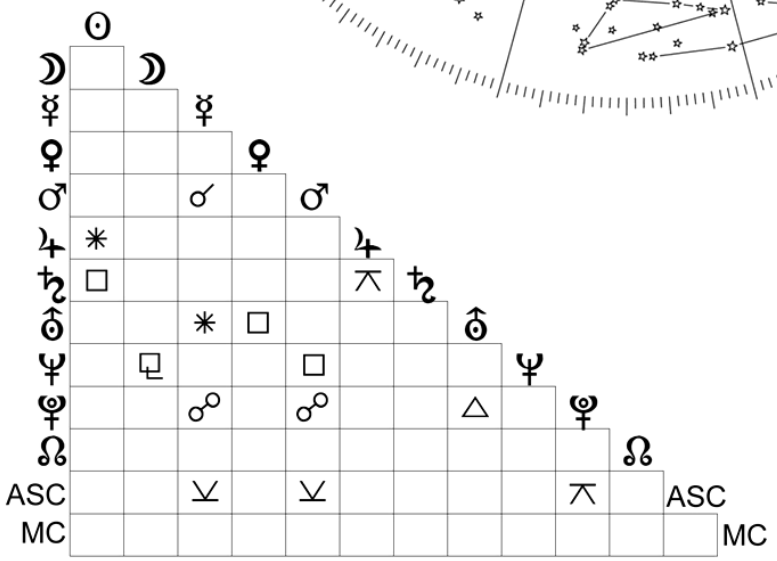
“Kaspar Hauser”, al. Károly, bádeni trónörökös

Szül. hely: Karlsruhe, Németország
Földr. szélesség: 49° É 01’ Hosszúság: 8° 24’ (0h 33m 36s)
Idő: 1812. szept. 29. Óra: 7:00 AM Időzóna: UT
Csillagidő (S.T.): 00h 30m 24s Tavaszpont: ♓7° 23’ Házrendszer: Placidus
ASC: Mérleg 16° 36’ Aspektusok: Konjunkció, Szextil, Kvadrát, Oppozíció

Pl	Pozíció	R
☉	5° ♎ 56’	
☽	26° ♋ 11’	
☿	18° ♍	
♀	20° ♌ 19’	
♂	14° ♍	
♃	4° ♌ 14’	
♄	1° ♉ 50’	
♇	20° ♍ 58’	
♆	11° ♐	
♅	18° ♓	R
☊	28° ♌ 31’	
☋		

	Házak
I	16° ♎ 36’
2	12° ♍
3	14° ♐ 10’
IV	21° ♉
5	26° ♒
6	24° ♓
VII	16° ♈ 36’
8	12° ♉
9	14° ♊
X	21° ♋
11	26° ♌
12	24° ♍

Kard./Akarat	☽ ☉ Asc ♄	7
Fix / Érzés	♃ ♀ ♇	3
Mut./ Gond.	♂ ☿ ♆ ♅	5

Tűz / Koler.	♃ ♀ ♆	3
Föld / Mela.	♂ ☿ ♄	4
Levegő / Szang.	☉ Asc	4
Víz / Flegm.	☽ ♇ ♅	4

K / Én	☽ ♃ ♀ ♂ ☿ ☉ ♇ ♆ ♄	12
Ny / Te	♅	1
É / Int.	♇ ♆ ♄ ♅	4
D / Ext.	☉ ☿ ♂ ♀ ♃ ☽	9

+ / ffi lélek	♃ ♀ ☉ Asc ♆	7
– / női lélek	☽ ♂ ☿ ♇ ♄ ♅	8

készítette: Z. Tóth Csaba, 2012, ld. Swiss Ephemeris, astro.com)

Kaspar Hauser születési horoszkópjának rövid kifejtése

„Kaspar Hauser", a családi és nemzetközi összeesküvés, majd merénylet áldozatává vált bádeni trónörökös (1812. szept. 29. – 1833. dec. 17) születési képlete egyértelműen mutatja a lelki és karmikus feltételeket, melyekkel a szülött rendelkezett: a Nap a Mérlegben és a Mérleg-aszcendens a harmonikus, kiegyensúlyozó lelki adottságot jelzi, a planéták és jegyek minőségi kapcsolata a három alapképesség, az akarat, érzés, gondolkodás közül az akarati dominanciát, a planéták és jegyek elemi kapcsolata szintén mutatja a kiegyensúlyozottságot, a melankolikus-szangvinikus-flegmatikus és kevésbé kolerikus vérmérséklettel (4-4-4-3), valamint megjelenik az erősen „énes", öntudatos személyiség, mely külső feladatai felé fordul, törekvő, extrovertált. Ezeket a tulajdonságokat erősíti a Nap viszonylagos közelsége az aszcendens-ponthoz, mely gyakori sajátsága uralkodóknak, vagy előző életükben volt uralkodóknak (Kaspar és sorsa szereplőinek korábbi inkarnációit valószínűleg a dél-európai, római, korakeresztény világban kell keresni, bár meg kell jegyezni, hogy Rudolf Steiner meglepő módon „nem találta" meg a szellemi világban Kaspar korábbi inkarnációját, ld. Boardman: Esoteric Significance), és a Nap szextil Jupiter pozitív fényszöge is utal a jómódba, magas társadalmi állásba születésre, az Oroszlánban és a X. házban tartózkodó Jupiter „joviális", királyi méltóságával és lehetséges karrierjével együtt.

A Merkur konjunkció Mars a Szűzben egyfelől jó logikát, eredetiséget, kritikai hajlamot, kézügyességet jelez (ld. Kaspar szép kézírása és festményei; a tanulékonyságot, jó észbeli képességeket erősíti a Merkur-Uránusz szextil is). A Merkur-Mars kapcsolat a 11. házban ugyanakkor jelzi a család, a rokonság tisztességtelensége, csalása miatti veszteségeket, melyek bekövetkeztét erősíti a Plutó oppozíciója az 5. házból és a Halakból, jelezve a gyermekkori súlyos veszélyeztetést is (a Halak vizes elemű jegy, és ennek megfelel, hogy Kaspart vízközeli helyeken tartották fogva Beuggenben a Rajna mellett, és Pilsachban, melyet vizesárok vesz körül). Ez utóbbi fényszögkapcsolat szó szerint mintegy keresztülhúzza a pozitív Nap-Jupiter kapcsolatot, hasonlóan egy, a közeli rokonság köréből érkező nő káros hatásával, melynek csalása nagy veszteségeket okoz a szülött számára (Hochberg grófnő, Vénusz a X. házban kvadrát Uránusz a 2. házban; a Mars kvadrát Neptunusz ugyanerre utal, de egy férfi családtaggal kapcsolatban; úgy tűnik, hogy ez a férfi állhatott közelebb a „plutokrata" merénylőkhöz, nem a grófnő). A Nap kvadrát Szaturnusz a Bakban és 3. házban ugyancsak gátló hatásokat jelez, melyek a szülöttet közvetlen környezetében fenyegetik, és jelezheti a képességek kialakulásnak hátráltatását. A 8. ház „üres", az erőszakos halálnak nincs kifejezett jelölője, erre leginkább az e házra vetített negatív fényszögek utalhatnak, az Uránusz és Neptunusz oppozíció s gyengébben a Plutó és Mars kvadrát, amely a 9. házcsúccsal zár 90 fokot; talán emiatt sem következett be a halál mindjárt a merénylet elkövetésekor, hanem 3 nappal később. A halálos merénylet napján Szaturnusz-Plutó szembenállás volt, s az előző hónapokban a születési Szaturnusz-helyzettel kvadrátban állt a Szaturnusz, ill. a szül. Nappal együttállt a Szaturnusz, valamint a szül. Neptunusszal a Mars, melyek utalhatnak a merényletre.

A Jupiter-Szaturnusz 20 éves együttállási ciklusokat, történelmi sorsfordulókat tekintve, a hosszú, tüzes elemű korszakok után, 1802-ben Szűz/Föld, majd 1821-ben Kos/Tűz, és 1842-ben Bak/Föld jegyben álltak. Úgy tűnik, hogy Kaspar/Karl herceg bádeni és talán tágabban közép-európai uralkodása egy tüzes-szellemi jellegű, megtermékenyítő, kiegyensúlyozó korszakot hozhatott volna, mielőtt 1842-ben elkezdődik a hosszú, 2020-ig tartó föld-elemű, materialisztikus együttállási ciklus (Ján. Jel., 7,14; v.ö. Baktay E.: *A csillagfejtés könyve*, 1989, Trentai G.: *Beszéljünk másképp az asztrológiáról*, 1988, Z.T.Cs.: *A Jupiter és a Szaturnusz planéták uralmi helyzetei a magyar és a világtörténelemben*, Mikes Int., 2012/3, *„Tropikus" vagy „sziderikus"? – kérdések a zodiákusról*, Mikes Int. 2012/4; horoszkóp űrlap R. Powell nyomán, astrogeographia.org; képlet, kifejtés a tropikus adatok szerint: Z.T.Cs.).

Rudolf Steiner: *The Apocalypse of St. John*, Nürnberg, 1908. jún. 17. (GA 104):

„A korábbi fejlődési állapotok irányt váltottak, amikor más életfeltételek voltak a földön, az elemek nem úgy oszlottak meg, mint ma, és az ember még nem volt olyan testiséggel terhelve, mint jelenleg, s mégis ember volt. Képes volt, úgyszólván, várni a fejlődés folyamán a testbe lépésre, képes volt várni, míg a testi-

anyagi elérte azt az állapotot, melyben az ember kifejleszthette jelenlegi szellemi erőit. Az állatok nem voltak képesek várni, egy korai fokon megkeményedtek, korábban öltöttek testet, mint kellett volna. Ezért kénytelenek voltak visszamaradni. Így elképzelhetjük, hogy az emberi lény más feltételek között élt, más tudatformákban. Ha ezeket visszafelé követjük az évezredeken át, mindig más állapotokat fogunk találni. Amit ma logikus gondolkodásnak, intellektusnak, értelemnek hívunk, az csupán későn jelent meg az emberi történelemben. Sokkal erősebbek voltak bizonyos erők, melyek már kezdenek hanyatlani, mint például az emlékezet. Korábbi időkben az emlékezet sokkal fejlettebb volt, mint ma. Az intellektus fejlődésével az emlékezet lényegében a háttérbe szorult. Ha valaki képes a gyakorlati megfigyelésre, felismerheti, hogy amit a szellemtudomány mond, azt nem alap nélkül teszi. Az emberek bizonyíthatják, hogy ha ez igaz az emlékezettel kapcsolatban, akkor valaki, aki egy baleset miatt visszamarad a fejlődésben, legkevésbé az emlékezetét veszíti el. Azt is mondják, hogy ha az intellektus kialakulását egy személynél mesterségesen visszatartják, akkor az emlékezete megmaradna. Itt, ebben a városban is történt egy nagyon hasonló eset.

Daumer professzor, akit a legjobban kell becsülni, nagyon alaposan megfigyelt egy ilyen esetet. Ez annak az emberi lénynek az esete volt, mely sokak számára oly rejtélyes, akit titokzatos módon hoztak ebbe a városba, és aki éppoly titokzatos módon halt meg Ansbachban. Egy szerző, hogy érzékeltesse életének titkát, leírta, hogy amikor ezt a valakit kivitték a temetőbe, a nap épp lenyugodott, a hold pedig felkelt a horizont másik oldalán. Mint önök tudják, Caspar Hauserről beszélek. Ha önök eltekintenek mindentől, amit vele kapcsolatban pro és kontra felhoztak, ha önök csupán arra tekintenek, ami teljesen igazolható, önök tudhatják, hogy ez a talált gyerek – aki egy napon egyszercsak ott volt az utcán, és akit Európa gyermekének neveztek el, mivel nem tudta honnan jött – nem tudott sem olvasni, sem írni, amikor megtalálták. Tizenhat éves koráig semmit sem birtokolt abból, ami az intellektus révén megszerezhető, de figyelemreméltó emlékezőtehetsége volt. Ahogy tanítani kezdték, és a logika belépett a lelkébe, emlékezőképessége eltűnt. Ez a tudatosságba való átmenet még valami mással is társult. Eleinte birtokolt egy hihetetlen, egy egészen természetadta őszinteséget, és pontosan ebben az őszinteségében jutott egyre inkább tévútra. Mind jobban beleharapott, mondhatni, az intellektualitásba, annál inkább elveszett az őszintesége. Számos dolgot tanulmányozhatnánk még, ha mélyebben foglalkoznánk ezzel az emberi lélekkel, amelyet mesterségesen visszatartottak a fejlődéstől. A szellemtudomány tanítványának nem nehéz bizalommal fordulnia a népszerű hagyomány felé, ami olyannyira elfogadhatatlan a mai tanult emberek számára, mely hagyomány elmondja, hogy míg Caspar Hauser még semmit sem tudott, míg nem volt elképzelése sem arról, hogy önmagán kívül másféle lények is léteznek, egy rendkívüli hatást gyakorolt a teljesen vad teremtményekre. A vadállatok megszelidültek és kezessé váltak tőle, valami áradt belőle, ami az állatokat megszelidítette, noha ezek bárki mást vadul megtámadtak volna. Ténylegesen mélyre hatolhatunk ennek a figyelemreméltó individualitásnak a lelkébe, aki oly rejtélyes sokak számára, és önök láthatják, hogy a mindennapi élet alapján megmagyarázhatatlan dolgokat a szellemtudomány segítségével szellemi tényekre vezethetünk vissza. Ezeket a tényeket nem lehet spekulációval megismerni, hanem csak szellemi megfigyeléssel, noha ezek megérthetők egy elfogulatlan, logikus gondolkodás számára.

Mindezt csupán azért mondtam, hogy megmutassam önöknek, hogy a mai tudat egy másfajta tudatból jött létre, egy régi tudatállapotból, amikor az ember még nem volt közvetlen érintkezésben a mai értelemben vett külső dolgokkal, de másfelől kapcsolatban volt a szellemi világ tényeivel és lényeivel."

R. Steiner: *The Driving Force of Spiritual Powers in World History* (Szellemi lények hajtóereje a világtörténelemben), VII. ea., 1923. márc. 23., Dornach (GA 222):

„Manapság rendkívül unalmas, ha valaki az időjárásról beszél. Ma lekicsinylő dolog bárkiről azt mondani, hogy unalmas, mert csak az időjárásról tud beszélni. – Az ősi Perzsában egy ilyen megjegyzést nem értettek volna; azt tekintették volna rendkívül unalmasnak, aki semmi érdekeset sem mond az időjárásról! És csakugyan igaz, hogy valóban kiemeljük magunkat a természeti környezetből, ha nem érzünk kapcsolatot az emberi élet és a meteorológiai jelenségek között. Az ősi Perzsa korszakban [itt nem az óperzsa időket érti Dr. Steiner, hanem az ősiráni kort, az avesztai őskort, mely a földművelés, állattenyésztés kezdeteibe nyúlik, az ún. Ikrek-korszakában, kb. i.e. 6260-4100 között] a kozmikus környezettel való intenzív,

érzésbeli kapcsolatot kifejezte az a tény, ahogy az emberek az eseményekről gondolkodtak – és egy emberi lény születése fontos esemény volt –, összefüggésben azzal, ami lezajlott a világegyetemben.

Igazi előrehaladás lenne, ha az emberek – akik nem pusztán arról beszélnének, hogy jó vagy rossz az idő, mert ez nagyon absztrakt –, ha az emberek elérnék a nem-felejtés állapotát, amikor bizonyos eseményeket megtárgyalnak, és megbeszélnék milyen időjárást tapasztaltak közben, milyen természeti jelenség volt kapcsolatban azzal az eseménnyel.

Rendkívül érdekes, amikor itt vagy ott, még említenek megdöbbentő eseteket, mint amilyen például a Kaspar Hauser halálával kapcsolatos eset volt. Mert megdöbbentő jelenség volt, hogy említik a tényt, hogy ekkor a nap lenyugodott a horizont egyik oldalán, a hold pedig felkelt a másikon, és így tovább.

És így megérthetjük az emberi természetet, amilyen az volt a második Atlantisz utáni, ősi Perzsa korszakban."

Ford.: Z.T.Cs.
(rsarchive.org)

Heinrich Adam fantázia-rajza a gyermek Kaspar Hauserről

EMBERTUDOMÁNY

Z. Tóth Csaba (Pécs):

Hat fordítás a Rudolf Steiner-Összesből

Rudolf Steiner:

Az imperializmus története és aktualitása[80]

I. előadás, Dornach, 1920. febr. 20.

[80] Három előadás, Dornach, Svájc, 1920. febr. 20-22., *Zur geschichtlichen Entwickelung von Frankreich, Deutschland und England und des Imperialismus*, in: Geistige und soziale Wandlungen in der Menschheitsentwickelung (Franciaország, Németország, Anglia és az imperializmus történeti fejlődéséről, in: Szellemi és szociális változások az emberiség fejlődésében, GA 196. kötet; a magyar fordítás az angol kiadás alapján készült, *The History and Actuality of Imperialism*, www.rsarchive.org)

A mai előadás epizódszerű lesz, egyfajta színesítése a vizsgálódásainknak, mivel szeretném, ha az angol barátaink, akik hamarosan hazamennek, annyit vigyenek magukkal az itt elhangzottakból, amennyi csak lehetséges. Ezért úgy fogom felépíteni ezt az előadást, hogy a leghatékonyabb legyen. Ma először történetileg szeretnék mondani pár szót az imperializmusról, nem annyira a jelennel kapcsolatban – erre talán holnap kerülhet sor –, hanem történetileg, de szellemtudományos értelemben.

Az imperializmus mostanában sokat tárgyalt jelenség, és azok tárgyalják, akik többé-kevésbé tudatában vannak a jelenkor egész mivoltához való viszonyának. De amikor ezeket a dolgokat tárgyalják, nem veszik számításba, vagy legalábbis nem eléggé, hogy az események történeti folyamatában élünk, hogy egy nagyon meghatározott történeti, fejlődési korszakban állunk, s hogy csupán akkor érthetjük meg e fejlődési korszakot, ha ismerjük, honnan ered a jelenség, amely körülvesz bennünket, amelyben élünk.

Alapvetően annak, ami ma a leghatékonyabb, és ami egy még hatékonyabb imperializmusban fog megmutatkozni a jövőben, ennek hordozója az anglo-amerikai nép. Ami a jelenség nevét illeti, valami újként mutatkozik meg: ez a *gazdasági imperializmus*. De a legfontosabb az a tény, hogy minden, amit mondanak erről a gazdasági imperializmusról, igaztalan, minden, mondhatni, lóg a levegőben, ami többé-kevésbé tudatosan vezet az igazságtalansághoz. Így tehát ahhoz, hogy felismerjük, mennyire mások a realitások ezekben a mai időkben, mint amit mondanak róluk, egy mélyebb vizsgálódás szükséges az események történeti folyamatával kapcsolatban.

A jelenkornak csupán egy részletét kell említenem, hogy jellemezzem a közvélemény ítélőképességét. Tapasztaltuk, hogy először Európa különböző részein, majd végül Németországban is, hogyan dicsőítették Woodrow Wilsont. Svájci barátaink nagyon jól tudják, hogy miközben Woodrow Wilsont dicsőítették, én mindig a legélesebb módon beszéltem róla itt, Svájcban, mert ami Woodrow Wilson ma, ő volt természetesen akkor is, amikor dicsőítették az egész világon (már tudósítottak róla, noha nem tudom, hogy ez lenne a teljes igazság, hogy Amerikában úgy tekintenek rá, mint aki alkalmatlan a kormányzásra, és kétséges a megítélése). A közvélemény ítélőképességét, ahogy keresztülsüvít a mai világon, meglehetősen jellemzik az ilyen dolgok.

És van egy második dolog, amire csak emlékeznie kell valakinek. Az elmúlt négy-öt év során sok szép dologról beszéltek: a *népek önrendelkezési jogáról* és így tovább. Mindezek a dolgok nem voltak igazak, mert ami mögöttük volt, az valami teljesen más volt, s ez természetesen egy hatalmi kérdés volt. És annak érdekében, hogy megértsük, mi a helyzet ezzel, mit mondtak, gondoltak és ítéltek erről, szükséges visszatérni a realitásokhoz. S amikor olyan dolgokat vizsgálunk, mint az imperializmus – „Birodalmi Föderációs Liga” a hivatalos megjelölése Angliában a 20. század eleje óta –, fel kell ismernünk, hogy ezek a dolgok egy fejlődés legutóbbi termékei, s ezek visszavezethetők egy távolabbi múltra, s csak a történelem igazi vizsgálata révén magyarázhatók meg.

Nem akarunk túl mélyen vájkálni a múltban, mint amikor tanulmányozzuk az emberiség szellemi fejlődését, de legalábbis néhány századot vissza kell mennünk a keresztény időszámítást megelőzően. Ekkor imperialisztikus birodalmakat találunk Ázsiában, és az ilyen birodalmak egyik alfaját Egyiptomban. Az ázsiai impulzusra legjellemzőbb példa a történetileg ismert Perzsa Birodalom, és különösen az Asszír Birodalom. De nem elégséges csupán az utóbbi, az Asszír Birodalom alapján tanulmányozni az imperializmusnak ezt az első fázisát, egyszerűen azért, mert az Asszír Birodalmat uraló kezdeményezőket nem lehet megérteni anélkül, hogy visszanyúlnánk a még korábbi, keleti körülményekig. Még Kínában is, amelynek egész szerveződése sokkal korábbi, a legújabb kori államszerveződés annyira megváltozott, hogy a keleti imperializmus igazi karakterét, mely egykor létezett, nem lehet már felismerni. Mégis, a feltételek, melyek történetileg ismertek, lehetővé teszik, hogy lássuk, melyek a fundamentumok.

Nem érthetjük meg a régi, keleti imperializmust anélkül, hogy megismernénk a tudatos viszonyt egy térség népe, mondjuk egy birodalomé, és aközött, amit ma e birodalom uralkodójának vagy uralkodóinak nevezhetünk. Mert természetesen a szavaink, melyek az uralkodóra vagy királyra vonatkoznak, és így tovább, többé nem fejezik ki az érzéseket az uralkodóval vagy uralkodókkal kapcsolatban. Nagyon nehéz megérteni a nép érzését általában a keresztény kor előtti 3-4. században, mert

nehéz manapság számításba venni, hogyan érezte a nép ezekben az ősi időkben a fizikai világ viszonyát a szellemi világhoz. Ma az emberek úgy gondolják, ha egyáltalán gondolnak a szellemi világra, hogy ez valahol messze van. És amikor a szellemi világról beszélnek – és a jövőben ismét beszélnek majd róla, ahogy jelenleg tesszük magunk között, épp úgy, ahogy az érzékleti világról beszélünk –, akkor az eredmény olyasmi lesz, mint például a protestáns mentalitás. De a régi korok lényegi természete az, hogy nem tettek különbséget a fizikai és a szellemi világok között.

Ez olyannyira így van, hogy amikor a mai emberek az ősi korokra hivatkoznak, alig van alapja, annyira más volt a gondolkodásmód egykor és ma. Az uralkodók, az uralkodó kaszt, a szolgák, az alávetett nép, ez volt a realitás – nem csupán valamilyen fizikai realitás, hanem ez volt *a* realitás, egyidejűleg a fizikai és a szellemi realitás. És egy keleti birodalom uralkodója mi volt? A keleti birodalom uralkodója isten volt. És e korok népe számára isten nem a felhőkön túl volt, nem volt szellemek kórusa, akik körülvették a legmagasabb Istent – ez a nézet később jött –, hanem inkább a ma miniszereknek, vagy, tréfásan, udvari bolondoknak nevezettek voltak isteni természetű lények. Mert nyilvánvaló, hogy a misztériumi iskolázás révén, melyen keresztülmentek, ezek valami nagyobbá váltak, mint a közönséges emberek. Felnéztek rájuk, épp úgy, ahogy a protestáns mentalitás feltekint Istenre, vagy bizonyos liberálisabb körök feltekintenek a láthatatlan angyalaikra és hasonlókra. Különleges, láthatatlan angyalok, vagy egy különlegesen érzékfeletti, láthatatlan Isten nem létezett az ősi kelet népe számára. Minden szellemiség az emberben élt. A közönséges emberben egy emberi lélek élt, azokban pedig, akiket ma uralkodóknak nevezünk, egy isteni lélek élt, egy isten.

Egy valóban létező isteni birodalom fogalmát, amely ugyanakkor egy fizikai birodalom, többé nem veszik figyelembe. Az, hogy egy királynak valódi, isteni hatalma és méltósága van, ezt ma abszurdnak tekintik, de realitás volt a keleti imperializmusban.

Mint említettem, ennek a keleti imperializmusnak egy alfaja létezett Egyiptomban, mert itt találunk egy igazi átmenetet egy későbbi forma felé. Ha visszamegyünk az imperializmus legrégebbi formájáig, azt találjuk, hogy ez azon alapult, hogy a király isten, aki fizikailag valóban megjelent a földön, a menny fia, aki fizikailag megjelent a földön, aki az ég atyja is volt. Ez annyira ellentmondásos a jelenkori felfogásnak, hogy hihetetlennek tűnik, de így volt. Elolvashatjuk az asszír dokumentumokból, hogyan igazolták a hódításokat. Egyszerűen végrehajtották őket. Az igazolás az volt, hogy egyre jobban kiterjesztik isten birodalmát. Amikor egy területet meghódítottak és a lakosok alattvalók lettek, akkor ezeknek úgy kellett imádni a hódítót, mint istenüket. Azokban az időkben senkinek nem jutott eszébe, hogy egy bizonyos világnézetet terjesszen. Miért lett volna erre szükség? Amikor a meghódított nép nyíltan elismerte a hódítót, követte őt, és minden rendben volt, nem hihették azt, amit akartak. A hit, a személyes vélemény nem volt jellemző az ősi korokban, senki sem törődött vele.

Ez volt az első forma, melyben az imperializmus megjelent. A második forma az volt, amikor az uralkodó, az, aki vezető szerepet játszott, nem maga isten volt, hanem isten követe, vagy isten által inspirált valaki, áthatva az istenséggel.

Az első imperializmust valóságok jellemezték. Amikor az ősi korok egy keleti uralkodója megjelent a népe előtt, teljes pompába öltözött, mivel istenként jogosult volt ilyen öltözéket viselni. Ez egy isten öltözéke volt. Így kellett kinéznie egy istennek. Ez azt jelentette, hogy az uralkodó viselte az istenek öltözékét. És az udvaroncok nem pusztán bürokraták voltak, hanem magasabb lények, akik hozzá kapcsolódtak, és azt tették, amit a magasabb lények hatalmával tettek.

Azután eljött az idő, mint már említettem, amikor az uralkodó és udvaroncai Isten követeiként jelentek meg, áthatva az istenséggel, mint annak képviselői. Ez nagyon világosan megjelenik Dionysius Areopagitésnél. Olvassák az írásait, ahol leírja a teljes hierarchiát, a diakónusoktól, archidiakónusoktól, püspökökig, érsekekig, az egész egyházi hierarchiát. Hogyan tette ezt? Dionysius Areopagites bemutatja, hogy ez a földi, egyházi hierarchia tükrözi Istent az arkangyalaival és angyalaival, természetesen érzékfeletti módon. Ilymódon fent van a mennyei hierarchia és lent ennek tükörképe, a világi hierarchia. A világi hierarchia emberei, a diakónusok, archidiakónusok bizonyos öltözéket viselnek és végzik a szertartásaikat; ezek szimbólumok. Az imperializmus első fázisát tehát valóságok jellemzik, a másodikat jelek, szimbólumok. De ezt többé-kevésbé már elfelejtették. Még a katolikusok is kevésbé értik a tényt,

hogy a diakónusok, papok, püspökök, érsekek a mennyei hierarchiák képviselői. Ezt többnyire elfelejtették.

Az imperializmus fejlődésével egy szétválás történt, egy igazi szétválás. Egyik oldalon voltak a vezetők, akik még továbbra is isteni képviselők akartak lenni, papok, akik királyok akartak lenni; másrészt pedig megjelent a hajlam a világiasságra, bár még Isten kegyelméből. Alapvetően ez a két forma volt: az egyházak és a birodalmak.

Az első imperializmus folyamán, amikor minden fizikai realitás volt, ilyesmi elképzelhetetlen lett volna. De az imperializmus második fázisában szétválás történt. Az egyik oldal világiasabbá vált, bár mindazonáltal Isten képviselője maradt, a másik oldal pedig egyházcentrikussá, s ez is Isten képviselője volt. Ez a rendszer fennmaradt a középkorig, mondhatni 1806-ig, de mint egy árnyék, a királyokban és udvaroncokban, mint Isten képviselőiben. A római katolikus egyház megnyilatkozásai inkább a papi oldalt erősítették. De ahol az Isten képviselőjének vagy követének ez a jelensége, amelyet fenntartottak az egész középkoron át, a legerősebben fennmaradt, az a Német Nemzet ún. Szent, Római Birodalma volt, amely végül megszűnt 1806-ban. A „szent" jelzőben egy fuvallatát láthatjuk annak, ami az ősi korokban isteni volt a földön; a „római" szó jelzi az eredetet, ahonnan származik; a „német nemzet" fogalma pedig a világiasabb elemet jelentette.

Ezért az imperializmus második fázisában többé már nem az egyház által felszentelt imperializmussal van dolgunk, hanem az isteni és világi elem kusza hálójával, melyek egyaránt felszentelik a birodalmakat. Ez már elkezdődött a régi Római Birodalomban, a kereszténység előtti időkben, és kiterjedt a késő középkorig. De a Német Nemzet Szent Római Birodalmának mindig volt egy kettős karaktere. Emlékezzenek, hogy ez visszamegy Nagy Károlyig. De Nagy Károlyt a pápa koronázta Rómában. Ezzel a királyi méltóság egy szimbólum lett, úgy, hogy ami itt, a fizikai földön létezett, többé nem volt realitás. A középkori emberek nem imádták istenként Nagy Károlyt és I. Ottót, ahogy az ősibb korokban tették az uralkodókkal, hanem Isten képviselőinek tekintették őket. És ezt folyamatosan meg kellett erősíteni, mert természetesen egyre gyengébb lett a tudatban. De ez megmaradt egy szimbolikus realitásnak, a jelek realitásának. A Német Nemzet Szent Római Birodalmának ezek a császárai Rómába mentek, hogy a pápa megkoronázza őket. I. István is a pápa révén lett Magyarország koronás királya az 1000. évben. A felszentelést, s ezért a hatalmat a világi uralkodók a papságtól kapták.

Azt is gondolták, hogy más népeknek megigazulást jelent betagozódni a birodalomba. Még Dante is azt gondolta, hogy a Szent Római Birodalom császára jogos ura az egész világnak. Így az imperializmus formulája még Danténál is megtalálható.

A mesékben és más népköltésekben, ahol a történeti események kikristályosodnak az emberi tudatban, a dolgokat különböző nézőpontok szerint fejezték ki, nem csupán egy oldalról. Azt mondhatjuk, hogy Európában a 11-12. században az a tudat létezett – nem egy világos tudat, inkább egy érzés –, hogy valamikor az ősi időkben Keleten emberek éltek a földön, akik istenek voltak. Nem gondolták, hogy ez babona, ó, nem, inkább azt gondolták, hogy ilyen istenek többé nem élhetnek a földön, mert a föld túl rossz lett. Elveszett, ami az embereket istenné tette, elveszett a „szent Grál", és most, Közép-Európában csak oly módon lehet megtalálni, ahogy Parzival megtalálta: Istent belül kell keresni, míg a korábbi Isten valóság volt a birodalomban. Most a birodalom pusztán szimbólumok, jelek összessége, és az embernek a szellemet a szimbólumokban kell megtalálnia.

Mindazokból a dolgokból, melyek egykor voltak, csupán maradványok léteznek. A valóság legyengült, maradványok vannak, a legkülönbözőbb maradványok. Általánosságban a dolgok addig valóságosak, amíg világosak, később zavarossá válnak. S így Európában a tiszta valóságból kinőtt egy sokféleség. Amíg a Szent Római Birodalom jelentett valamit az emberi tudat számára, addig a birodalom képviselője erőteljes és elég alkalmas volt, hogy megfékezze az individuális angyal-szimbólumokat, a helyi fejedelemségeket, mert ez a tudat elismerte a császár jogát erre. De a joga többé-kevésbé valami ideálison alapult, amely egyre inkább elvesztette a jelentőségét, és a helyi fejedelmek megmaradtak. Így a Szent Római Birodalomban olyasmi áll előttünk, amelynek benső szubsztanciája fokozatosan kipréselődött, míg csupán a külső maradt. A tudat, hogy a földi emberek Isten képviselői, elveszett. És

annak kifejeződése, hogy az emberek többé nem hiszik, hogy bizonyos egyének Isten képviselői, ez a protestantizmus – a protestálás, a tiltakozás a gondolat ellen, hogy az emberek Isten képviselői.

Ha a protestantizmus elve keményen érvényesül, akkor egyetlen fejedelmet sem koronáznak meg többé „Isten kegyelméből". De ezek a dolgok maradványokként fennmaradtak. Fennmaradtak 1918-ig, majd eltűntek. E maradványok, melyek már elvesztették minden belső értelmüket, fennmaradtak külső megjelenésükben azután is. A kis német fejedelemségek voltak a külső megjelenések; ezeknek csupán a régi időkben volt jelentőségük, amikor a mennyei királyságra vonatkozó inspiráció szimbólumai voltak.

Más maradványok is fennmaradtak. Nem oly rég pásztori levelet írt egy közép-európai püspök, vagy talán érsek. Ebben a pásztorlevélben többé-kevésbé azt állítja, hogy a katolikus pap erősebb, mint Jézus Krisztus, azon egyszerű oknál fogva, hogy amikor a katolikus pap bemutatja az átváltoztatást az oltárnál, Jézus Krisztusnak meg kell jelennie a szentségben, a szentostyában. Az átváltoztatásnak valóban a pap hatalmánál fogva *kell* megtörténnie. Ez azt jelenti, hogy a pap által végrehajtott cselekedet kényszeríti Krisztus Jézust, hogy jelenjen meg az oltárnál. Ezért a legerősebb nem a Krisztus Jézus, hanem az, aki az átváltoztatást végzi az oltárnál!

Ha egy ilyen dolgot meg akarunk érteni, amely, mint mondtam, megjelent egy pásztorlevélben néhány évvel ezelőtt, vissza kell mennünk, nem a második imperializmus idejére, hanem az első imperializmus idejére, melynek számos eleme fennmaradt a katolikus egyházban és intézményeiben. Ebben jelen van annak a tudatnak a maradványa, hogy azok, akik uralkodnak a földön, istenek, míg a Krisztus Jézus csupán Isten fia. Ami le volt írva ebben a pásztorlevélben természetesen lehetetlenség a protestáns mentalitás számára, éppen, mert ma majdnem lehetetlen hinni, hogy évezredekkel ezelőtt az emberek ténylegesen istennek tekintették az uralkodót. De ezek mind igazi, történeti tények, valódi tények, amelyek történetileg szerepet játszottak, és még ma is megvannak.

Ezek a korábbi realitások erősen belejátszottak a későbbi eseményekbe. Nézzék csak meg, hogy a mohamedanizmus hogyan terjedt el. Mohamed bizonyosan sosem mondta, hogy „Mohamed a te Istened", mivel ezt évezredekkel korábban mondták a keleti uralkodók. Mohamed arra korlátozta magát, ami leginkább megfelelt a kornak: „Egy az Isten, és Mohamed az ő prófétája". Az emberek tudatában ő Isten képviselője volt – ez az imperializmus második fázisa. Az a mód, ahogyan az iszlám elterjedt, mindazonáltal megfelelt az első fázisnak. Mert a muszlimok sosem voltak intoleránsak más hitek irányában. A muszlimok megelégedtek mások legyőzésével és alattvalóvá tevésével, épp úgy, mint a régebbi korokban, amikor nem volt szükség hitvallásra, mert nem volt érdekes, mit hittek, ha elismerték istent, a földi uralkodót.

És valami fennmaradt az imperializmus első fázisából – a második által erősen befolyásolva – az orosz despotizmusban, cárizmusban is. Az a mód, ahogyan a cárt elismerik alattvalói, visszamegy, legalábbis részben az imperializmus első fázisára. Nem annyira fontos, mi volt az orosz nép lelkében, mert a cárok uralma inkább a germán és a mongol elemeken nyugodott, mint magán az orosz parasztságon.

Azután eljutunk az imperializmus harmadik fázisához. Ezt a 20. század elején fogalmazták meg, amikor Chamberlain és népe kitalálta a „Birodalmi Föderációs Liga" elnevezést, de az okok visszamennek a 17. század második felére, amikor a nagy felemelkedés kezdődött Angliában, annak eredményeként, amit nyugaton mindenütt átélt az anglo-amerikai nép, hogy a király, aki korábban isten volt, majd felszentelték, puszta árnyék lett – nem mondhatjuk, hogy puszta dekoráció, de olyasmi, amit inkább eltűrtek, mintsem komolyan vettek.

Az angolul beszélő népek más feltételeket hoztak létre, amit nevezhetünk népakaratnak, választási rendszernek, és mást a franciák, a latin népek általában. A latin népek, különösen a franciák, kétségtelenül megvívták a 18. század forradalmát, de a francia nép ma (1920) rojalistább, mint bármely más nép. Rojalistának lenni, nem csupán azt jelenti, hogy a király a csúcson van. Természetesen egy személy, akinek a fejét levágták, nem kormányozhat; de a francia, mint nép, rojalista, imperialisztikus, király nélkül is. Ezt a lelki állapot okozza. Ez egy „minden egy" érzés, a nemzeti tudaté, a XIV. Lajos mentalitás igazi maradványa.

De az angolul beszélő népek más feltételeket teremtettek, amit népakaratnak nevezhetünk. És apránként az lett, amit a választott parlament döntött, s így kialakult az imperializmus harmadik formája,

amelyet Chamberlain és mások megfogalmaztak. Ma ezzel a harmadik imperializmussal pszichológiai értelemben szeretnénk foglalkozni.

Az első imperializmusnak voltak realitásai: egy ember isten volt a többi ember felfogása szerint. Az udvaroncai istenek voltak körülötte, alistenek. Az imperializmus második formája: ami a földön volt, az jel, szimbólum. Isten cselekedett az embereken belül. Az imperializmus harmadik formája: épp úgy, ahogy a korábbi fejlődés a valóságoktól a jelekhez, szimbólumokhoz vezetett, most a szimbólumoktól eljutottunk a banalitásokhoz, közhelyekhez.

Ez a tények objektív leírása, érzelmi árnyalat nélkül. A 17. század óta, amit a nép akaratának neveztek az anglo-amerikai népek közéletében, a törvénykönyvekben – természetesen osztályok szerint kategorizálva –, az többé nem más, mint üres banalitás. Aközött, amit kimondanak, és a valóság között még az a viszony sincs meg, ami létezett a szimbólum és a valóság között. Így a pszichológiai folyamat ez: valóságtól a szimbólumhoz, és innen a banalitásokhoz – a szavakhoz, melyeket kifacsartak, melyek kiszáradtak, üres szavak lettek. Ez a harmadik imperializmus valósága: kifacsart, üres szavak. És senki sem képzeli, hogy ezek isteniek, legalábbis nem isteni eredetűek.

Gondoljanak csak ennek az imperializmusnak az alapjára, melynek uralkodó elemei az üres banalitások: az első imperializmus folyamán a királyok, a második imperializmusban a felszenteltek, most az üres banalitások. A többségi döntésekből természetesen semmi valódi nem származik, csupán egy domináns, üres banalitás. A valóság rejtett marad. És most egy fontos tényezőhöz érkezünk, mely a valóságot megalapozza: a gyarmatosítás rendszeréhez. A gyarmatosítás fontos szerepet játszott ennek a harmadik imperializmusnak a fejlődésében. A „Birodalmi Föderációs Liga” magába foglalja az imperializmus elterjesztését a gyarmatokon. De hogyan lesznek a gyarmatok a birodalom részei? Gondoljanak vissza a valódi esetekre. Kalandorok, akik nem igazodnak megfelelően a birodalomhoz, akik valahogy lerongyolódtak, a gyarmatokra mennek, meggazdagodnak, azután a vagyonukat elköltik otthon, de ez nem teszi őket tekintélyessé, kalandorok maradnak, bohémek. Így jött létre a gyarmatbirodalom. Ez a valóság az üres banalitások mögött. De a maradványok fennmaradnak. Ahogy a szimbólumok és üres banalitások fennmaradnak az eredeti valóságok maradványaiként, vagy a szimbolikus koronák a fejedelmeken és cárokon, úgy a valamiképpen bűzlő gyarmatosítók vállalkozásaiból is fennmaradnak valóságok. A kalandor fia nem annyira bűzlik, nemde? Ő már jobb szagú. Az unoka szaga még jobb, és eljön az idő, amikor minden nagyon jó szagú lesz. Az üres banalitások most nagyon jó szagúak. Az üres banalitásokat most azonosítják az igazi valósággal. Most az állam kitárja szárnyait, és mindent védelmébe vesz, és mindent helyrehoz.

Szükséges, hogy a dolgokat az igazi nevükön nevezzük – noha a nevek ritkán írják le a valóságot. Ez szükséges, mert csupán így érthetjük meg, milyen feladatokkal és kötelezettségekkel szembesül az emberiség ezekben az időkben. Csupán ezen az úton lehet felismerni, hogy az ún. történelem valójában egy *fable convenue*, egy szokásos mese, értve ez alatt *azt* a történelmet, amelyet az iskolákban és egyetemeken tanítanak. Ez a történelem a dolgokat nem az igazi nevükön nevezi. Ellenkezőleg, a hatása az, hogy a nevek, melyeket leír, hamisak.

Amit épp leírtam, eléggé szörnyű, ez kétségtelen. De látniuk kell, hogy az érzéseinket a felelősség irányába kell vezetnünk. Nézzük most a másik oldalt. Vegyünk egy ősi birodalmat. Az emberek felfogásában ez egy földi realitás volt; a papkirály a misztériumokból jött. A második fázis többé nem volt földi realitás, ez szimbolikus lett. Ez egy hosszú út az uralkodók és udvaroncaik által az ősi keleti birodalmakban viselt isteni ékszerektől, és a „Roter Adler” (Vörös Sas) medáltól, amit a nyakukban viseltek még sokáig. De ez az, ahogy a dolgok alakulnak. Ez a valóság semmivé vált, még jel vagy szimbólum sem lett, hanem alapvetően az üres banalitások kifejeződése. Végül az üres banalitásoknak ez a rendszere, amely nyugatról terjedt el a világ többi részébe, áthatotta a közügyeket. Én még találkoztam udvari tanácsosokkal – akik valahogy kevés tanácsot adtak –, de mi a helyzet a *címzetes* udvari tanácsosokkal? Csak egy üres banalitás függ bizonyos emberek nyakában, és minden marad a régiben.

Míg az első fázisban a fizikai valóságot szelleminek gondolták, a jövőben ezt a fizikai valóságot többé nem lehet szelleminek gondolni. Mindazonáltal a szelleminek meg kell jelennie itt, a fizikai világban. Ez azt jelenti, hogy a szellemi valóságnak a fizikai valósággal együtt kell léteznie. Az embernek

körbe kell tekintenie itt, a fizikai valóságon belül, és felismerni a szellemi valóságot, s erről, mint valami valóságosról kell beszélni, érzékfelettiről, láthatatlanról, de ami létezik, amit meg kell alapozni az emberi világban.

Beszéltem valami teljesen szörnyű dologról: a banalitásról. De ha a világ nem vált volna ennyire hajlamossá a banalitásokra, nem lenne tere egy szellemi birodalom bevezetésének. Pontosan azért, mert ma minden régi dolog banalitássá válik, létrejön egy tér, melybe a szellemi birodalom beléphet. Különösen nyugaton, az anglo-amerikai világ népei körében fognak továbbra is a szokásos terminológiában beszélni, a múltból származó dolgokról. Ez továbbgurul, mint egy tekegolyó. Szavakban fog továbbgurulni. Számtalan kifejezést találhatnak nyugaton, melyek elvesztették minden értelmüket, de még használják őket. De nem csupán ezekben a kifejezésekben, hanem mindenben, amit a régi szavakkal írnak le, az üres banalitás él, amelyben nincs valóság, mert kifacsarták belőle. Ez az, ahol a szellemi, amelyben semmi sincs a régiből, teret találhat. A réginek először üres banalitássá kell válnia, mindent, ami továbbgurul a beszédben, a sorsára kell hagyni, és valami teljesen újnak kell belépnie, ami egyedül méltó arra, hogy a szellem világának nevezzük.

Csupán ekkor jöhet létre Krisztus országa a földön. Mert ebben a birodalomban egy valóságnak kell léteznie: „Az én országom nem evilágból való”. Az evilági országban, amelyben Krisztus országát terjesztik, sok minden lesz, ami nem válik üres banalitássá. De a nyugati világban, ahol minden a régi időkből ered, minden sorsszerűen banalitássá válik. Igen, nyugaton, az anglo-amerikai világban minden emberi hagyomány banalitássá válik. Ezért a feladat az, hogy az üres edényt megtöltsük szellemmel, amiről az mondatott: „Ez az ország nem evilágból való!” Ez a nagy felelősség. Nem az a fontos, hogyan jön létre valami, hanem hogy mit kezdünk azzal, ami létrejött. Ez a helyzet.

Holnap arról fogunk beszélni, mit lehet tenni, mert a felszín alatt, különösen a nyugati országokban, a titkos társaságok nagyon aktívak, próbálják beilleszteni az imperializmus második fázisát a harmadikba. Mert az anglo-amerikai népekben a két imperializmust együtt tolják előre, a chamberlain-i gazdaságit, és a titkos társaságok szimbolikus imperializmusát, amely egy nagyon hatékony szerepet játszik, de amit titokban tartanak az emberek előtt.

II. előadás, Dornach, 1920. febr. 21.

Beszéltem önöknek a történeti eredetéről annak, amit imperializmusnak lehet nevezni, és felhívtam a figyelmüket, hogy lényeges látni, hogy a jelenkori események, melyek egykor igazi tényezők voltak a társadalmi életben, most pusztán a régebbi idők maradványai, távol a valóságtól. A régi időkben az intézményeknek és szokásoknak megvolt az igazi jelenőségük. Bizonyos fokig ezek realitások voltak. A valóság mégis abbamaradt. Miután keresztülment a szimbólumok fázisán, végül banalitássá vált.

Általában véve a banalitások korában élünk. Szükséges mindazonáltal felismerni, hogy a banalitásoknak kell bizonyos talaj, melyből kinövekszenek, másfelől pedig ezek előkészületet jelentenek valami számára, aminek még el kell jönnie az emberi fejlődésben. Ha a régi realitások nem alakítják át magukat banalitásokká, azaz valami létező, de mégis illuzórikus dolgokká, akkor az új valóság nem jöhetne létre. Az új nem jöhetne létre, ha például egy látható isten megjelenne emberi formában, ahogy ez megtörtént a Római Birodalom utolsó éveiben. Mert a római császárok még istenek voltak, legalábbis igényelték ezt. Néró, legalábbis hipotetikusan, egy igazi isten volt emberi alakban. Az idők folyamán ezek a dolgok elvesztették értelmüket. Keresztülmentek a szimbólumok fázisán és banalitásokká lettek.

De minél több dolog válik banalitássá, annál nagyobb terepe lesz egy új valóságnak – egy szellemi életnek, amely nem az érzékleti világból származik, hanem az érzékfeletti világból; egy szellemi élet számára, amely nem emberi alakban keresi az isteni-szellemi lényeket, hanem a valódi, igazi lényeket a látható emberek között a földön. Először el kell jönnie a banalitások korának, amelyet mindazonáltal fel kell ismerni, mint olyat. Azután lehetséges lesz egy új szellemi élet kialakulása. Ahhoz, hogy valaki megértse a jelenkori világnak ezeket a kellemetlen körülményeit, a figyelmét egy új szellemi élet születése felé kell fordítania, teljes tudatossággal annak illuzórikus természete iránt, ami korábban realitás volt az emberi fejlődésben.

Természetes, hogy az emberek fenn akarják tartani a régi realitásokat, még akkor is, amikor ezek már banalitásokká váltak; annak felismerése, hogy ezek banalitásokká váltak, bizonytalanságérzést szül. Érzik, hogy nincs többé szilárd talaj a lábuk alatt, ha ezek a dolgok banalitássá válnak. Az emberek szeretik becsapni magukat, és amikor felismerik az önbecsapást, úgy érzik, sodródnak. De többé nem érzik sodródónak magukat, ha átélhetik az új szellemi élet valódiságát. És mi abban a korban élünk, amikor résztveszünk a banalitás fázisának hanyatlásában, és résztveszünk a szellemi élet felemelkedésében. És ez különösen lehetővé válik, ha minden angolul beszélő ember felismeri, hogy a hagyományok, melyeket megőriztek régi időktől fogva, s amelyekről még mindig beszélnek, ezek banalitásokká váltak, s hogy a valóság ezen banalitások alatt a gazdaság, ahogy tegnap magyaráztam.

De el fog jönni a pillanat, a pillanat, amely nagyon jelentős. Eljön a pillanat, amikor felismerik, hogy a gazdasági élettel foglalkozunk, amely csupán a harmadik vagy negyedik nemzedék számára válik „bevett szokássá", egyébként pedig banalitások veszik körül, ahogy tegnap magyaráztam. Ebben a pillanatban felismerjük az emberi lény hiábavalóságát, aki pusztán a fizikai életben vesz részt, mintha ez lenne az egyetlen realitás. Ennek a felismerésnek különösen a nyugati népeknél kell megszületnie. A felismerés pillanatának akkor kell eljönnie, amikor többé nem védelmezhetjük meg mindazt, amit mostanáig fenntartottunk. A valóság számunkra az, amit a gyomrunkért és az emésztésünkért teszünk. Amíg nem látunk át a banalitásokon, és nem ismerjük fel őket, s amíg nem értjük meg, hogy a gazdaság az egyetlen realitás, addig nem leszünk képesek belátni, amit szükséges belátni. Ha mindezt felismerjük, akkor az emberi természet nem tehet mást, mint hogy azt mondja: ahhoz, hogy emberek maradjunk, szükséges egy szellemi valóság, mely a gazdaság fizikai valóságához kapcsolódik.

Az igazság pillanatának el kell jönnie. Az emberi fejlődés nem mehet tovább az igazságnak e pillanata nélkül. Épp ezért, hogy egy új szellemi élet felé haladjunk, jelenleg bele kell merülnünk a banalitás elemébe.

A nyugati népeknek van a legnagyobb tehetsége ehhez az igazsághoz. Egy ilyen igazság megjelenéséhez minden feltétel adva van a nyugati népekben, míg más európai népeknek kevés hajlama van, hogy egy ilyen igazság a szükséges erővel jelentkezzen náluk. Számukra más feltételek léteznek, melyek megakadályozzák, hogy az illúziókat olyan átütően, olyan radikálisan lássák át, mint az angolul beszélő népek. De tekintsünk még egyszer a történeti összefüggésekre.

Fontoljuk meg egy pillanatra, hogy a különböző germán eredetű, közép-európai törzseket egyesítették Nagy Károly követői óta egy Szent Római Birodalomba, ahogy már utaltam rá. Ez a Szent Római Birodalom alapjában véve tisztán szimbólumok hálózata volt – jeleké és szimbólumoké, melyek egyfajta valóságra mutattak. Mindazonáltal nem volt lehetséges elérni a teljes szellemi valóságot a jelek és szimbólumok használata révén. Az egyház megakadályozta ezt. Mindennek, amit a középkor mondott a szellemi valóságról, s amit az európai hitvallások követői mondtak erről a szellemi valóságról, félig-megértett jellege volt, nem-teljesen-megértett jellege. Olyan volt, mint a színes fény, amely a templomok üvegablakain keresztül beragyogott. Az emberek visszahőköltek, amikor megközelítették a szellemit a szimbólumok eszközein keresztül; visszahőköltek, mert féltek a világos, éles megértéstől. Ezzel szemben előnyben részesítették azt, hogy a dolgokat félig-meg-nem-ismerten jellemezzék, úgy, hogy nem hatotta át őket a megismerés.

Ez volt a helyzet a társadalmi viszonyokkal is. A Szent Római Birodalom történetét tanulmányozva – és a svájci történelem közeli kapcsolatban volt ezzel – azt találjuk, hogy a világosság hiánya korról-korra állandósult. A világosság hiánya a társadalmi organizmusban állandósult, míg végül 1806-ban észrevehetővé vált – még a Habsburgok is felismerték ekkortól –, hogy a Szent Római Birodalomnak többé semmi értelme. És a különösen tehetséges – azaz negatívan tehetséges – I. Ferenc József császár lemondott a német koronáról. Megszűnt létezni a hatalom, mert nem találtak értelmet a szimbólumok mögött. És a közép-európai népek magukra maradtak egy sokirányú küzdelemben, ami csupán kevés konkrét értelmet tartalmazott.

Így a *Reich*-et[81] 1870/71-ben ezekkel a benső ellentmondásokkal alapították meg. Egy német „birodalmat" teremtettek, amely azonban hamis elven alapult. Kitalálták a „császár" címet. Talán Franciaországban jobban megértették volna, félig-megértve legalábbis, mivel ott maradt bizonyos szubsztancia a népben; de Németországban ez olyan névként létezett, amely feltételezte, hogy a népnek képessége van a puszta nevekre, jelentés nélkül; egyik oldalon létezett a képesség a banalitások fenntartására, a másik oldalon pedig emögött húzódott a gazdasági élet realitása. De ez a képesség nem létezik Közép-Európában. És annak érdekében, hogy megértsük, mi történt Közép-Európában, a történelmet nem absztrakt fogalmak alapján kell tanulmányozni, hanem valóságok alapján! Feltehetjük a kérdést: mi történt a Német Birodalomban 1871 és 1914 között?

Amit az emberek történni láttak, kívülről csupán egy illúzió volt. Mi volt a realitás? Látják, a történeti eseményeknél valami megjelenik [Steiner vörös krétával rajzol a táblára]; és ennek felszíne alatt valami más jelenik meg [kékkel rajzol]. Amikor az első dolog eltűnik, mint illúzió, akkor a második dolog, a valóság, megjelenik, mint annak folytatása.

Nem is kellene elemezni, hanem csak rátekinteni a konkrét valóságra. Ami kifejlődött a Német *Reich*-ben 1871-től 1914-ig, az nem jelent meg azután, mert a *Reich* maga egy illúzió volt. A valóság később jött, ez az, ami 1918. novembere óta történt; ezt azok jelentik, akik ma hatalomban vannak. A vilmosi kor alapvető karaktere Gustav Noske [hadügyminiszter]. Annak alapvető karaktere, ami évtizedeken át kialakult, csak akkor jelent meg, amikor a jelenlegi vezetők megjelentek. A német ex-császárt korlátozták a jelenlegi ún. forradalmi vezetők. Az államügyek, melyek a felszín alatt léteztek az elmúlt évtizedekben, amikor illúziókat ápoltak, olyan államügyek, melyek ma a valóságban léteznek.

Önök valójában akkor tanulmányozhatják a történelmet, amikor a fejlődésben meglátják a hanyatlást, s ebben arra tekintenek, ami a felszín alatt történik. Mi volt valójában az orosz cárizmus a 19. században? Ami az orosz cárizmus volt akkor, az megjelenik a valóságban ma: Lenin, Trockij és a bolsevizmus. Ez a konkrét valósága annak, ami akkor illúzió volt. A cárizmus a hazugság volt, ami a felszínen hömpölygött; de amit a cárizmus valóban kitenyésztett, az igazi valóságában megjelent, miután a cárizmust magát elsöpörték. Lenin nem volt más, mint a cár; miután a cárt eltüntették, maradt a valóság: Lenin vagy Trockij. És folytatva az analógiát, eltüntették az olyan embereket, mint Caprivi vagy Hohenlohe vagy Bethmann Hollweg [német kancellárok 1890-1917 között], Moske és Scheidemann [hivatalban lévő német politikusok 1903-1918 között], s maradt, ami maradt. Ezek a valódi figurák; a többiek pusztán illúziók voltak.

A lényeg az, hogy a történeti jelenséget ne absztrakt fogalmakkal illusztráljuk, hanem megmutassuk a történeti realitásokat. A történelemben egy tény definíciója mindig egy másik tény lesz, nem egy absztrakt fogalom. Ezért ez a valóságok tanulmányozásának kérdése. Mert egy olyan korban élünk, amikor a valóságokat közvetlenül kell megfigyelni és feltárni.

Ez a jelenség különösen nyilvánvaló, ha tanulmányozzák a titkos társaságok szervezetét, tartalmát, melyek nagy hatalommal rendelkeznek az angolul beszélő országokban, olyan hatalommal, amelyet a közvélemény nem is sejt. Ezek a társaságok külsőleg nagyon rokonszenves szabályok szerint szerveződnek, és a legerősebbé váltak az Atlantisz utáni Ötödik Kultúrkorszakban[82].

Ha önök visszatekintenek az 1720-as évek Angliára, azt találják, hogy nagyon kevés tagja volt ezeknek a titkos társaságoknak. A tagok általában puszta eszközök, az igazi, erős emberek mögöttük állnak. De itt nagyon kevés tag volt. Viszont, ha megnézik a mai statisztikákat, azt látják, hogy Londonban 488 kőműves páholy van. Ezek a páholyok kiváló eszközök a titkos társaságok kezében. Nagy-Britanniában 1354 páholy van, a gyarmatokon és a tengerentúl 486, s azután 836 ún. Royal Arch Chapter páholy [Királyi Főpáholy] van a világon, melyek még a külsődleges kőműves rituálékat is titokban tartják.

---

[81] A Német Birodalmat.

[82] A jelenlegi korszakban, a precessziós Halak jegyében, AD 220-2380 között. Ez a korszakszámítás a napéjegyenlőségi és napfordulós pontok, vagyis az ekliptikus „nagy kereszt" lassú, hátráló mozgásán és a földi történelemmel való szerves összefüggésén alapszik; a tavaszpont kb. 72 év alatt tesz meg 1 fokot, és kb. 2160 évente lép át a következő zodiákus-jegybe, „világhónapba", ami egy új korszak kezdetét jelenti az emberiség számára (ld. GA 201 és GA 323, az emberi légzés 1 napi száma és a kozmikus Nagy Év földi éveinek száma azonos, 25.920). – A ford.

Lényeges megfigyelni a szubsztanciális tartalmát annak, ami ténylegesen létezik ezeken a páholyokon belül, mert ez az, amit eszközként használnak a hatalomban lévő csoportok. És azt is fontos felismerni, hogy ezek az erőteljes körök miért oly jelentősek még ma is. Az igazi tartalmuk a távoli múltba nyúlik. Nem nagyon tévednek azok, akik azt állítják, hogy a szabadkőművesség tartalmai a távoli múltban erednek, noha a bemutatott példák gyakran ködösek, sőt talán szélhámosságok is. Ezek olyan messzire mennek vissza, hogy azt mondhatjuk, az imperializmus első fázisa idején kezdődtek, amikor az isten emberi alakban sétált a földön. Abban az időben beszéltek dolgokról s főképp mutattak dolgokat ezekben a páholyokban, melyeknek ma bizonyos jelentést tulajdonítanak. Aztán ezek a dolgok szimbolikusak lettek. Az értelmük rég eltűnt. Valaki azt mondhatja, hogy ami ma a páholyokban folyik, annak majdnem semmi tartalma nincs. Csupán a szimbólumok maradtak meg.

A szimbólumok azután átmentek a banalitások fázisába, úgyhogy ma, különösen az angolul beszélő területeken, és más területeken, melyek függenek tőlük, rendelkezünk két, kevert kulturális réteggel egymás mellett: a közélet külső, exoterikus banalitásaival, és a szimbólumokkal a titkos társaságokban, melyeket titokban tartanak, mint hagyományt, anélkül, hogy megkísérelnék visszavezetni ezeket az eredeti jelentésükre. Ezáltal a szimbólumok banalitásokká válnak szimbolikus formában, vagy szimbólumokká, melyek egy másik formában banalitások is. Vannak tehát a közélet külső, exoterikus banalitásai, melyeket normális, emberi nyelven fejeznek ki, s amelyeket széles körben használnak a parlamentekben és kongresszusokon. Azután itt van a szimbólumok használata a titkos társaságokban, melyeknek tagjai anélkül használják őket, hogy értenék – banalitások szimbolikus formában. Lényeges, hogy a külső, tisztán prózai banalitások mellett vannak a kulturális, ceremoniális banalitások is. Mert ezek a szertartásos banalitások legalább tartalmaznak spirituális elemeket. És a titkos társaságokban, amelyek egy igazi ceremoniális formával rendelkeznek, értve azokat, melyek az eredeti gyakorlatra mennek vissza, az történhet, hogy a karmájuk révén bizonyos különösen tehetséges emberek behatolnak a szimbólumok alapjaiba. És néha a vak tyúk is talál szemet. Néha a különösen tehetséges emberek felfedezik a rituálék jelentését; ekkor kizárják őket a titkos társaságból. Mert ezeknek a társaságoknak a hatalom a fontos, nem a felismerések. Fontos számukra, hogy a titkokat eredeti formájukban tartsák meg, és bizonyos hatalommal rendelkeznek ebben a hagyományos formában. Miért?

Már leírtam önöknek a szubsztanciális tartalmat. De ez a tartalom azoktól az emberektől függ, akik összekapcsolódnak ezekben a társaságokban. Képzeljék csak el, mennyi ember tartozik a különböző páholyokhoz világszerte. Ezek az emberek, amikor belépnek a páholyokba, szembesülnek a szertartásokkal, melyek modorosak, ahogy leírtam. De a páholyok megnyerik őket egy bizonyos jellegzetességnek köszönhetően. A legfontosabb jellegzetességek egyike a tagok vallási hite iránti teljes közömbösség – noha néhány esetben vétenek ez ellen. Vannak például páholyok, melyek nem vesznek fel zsidókat. De ezek nem veszik figyelembe az alapelvet, mely az, hogy minden embert, hitvallástól függetlenül egyesíteni kell, és az egyéni hitek nem lényegesek. A páholyon belül nem veszik figyelembe a társadalmi osztályt és más különbségeket sem. A korrekt páholyokban mindenki testvér, tekintet nélkül arra, hogy egy lordról vagy egy munkásról van szó – bár ez ellen is vétenek. Munkásokat nem vesznek fel a legtöbb páholyba, csak lordokat és másokat, akik engedelmesek velük. De semmit sem kezdenek a princípiummal. Azokat, akik a páholyon belül vannak, teljesen egyesíti a jelmondat: Mindannyian testvérek vagyunk.

Aztán itt vannak a fokok, melyek nem érintik a tagok külső, társadalmi helyzetét. A tagok valójában úgy egyesülnek, hogy semmi sem történik a külső, társadalmi helyzetükkel. A társadalmunkban az emberek megoszlanak a vallás szerint, miközben a páholyokban a vallások nem játszanak szerepet. Másodszor, senki nem igényli, hogy a külső társadalmi rendben az emberek valamennyien testvérek legyenek. Ezek nem testvérek. A páholyokban mindazonáltal azok, akik hozzájuk tartoznak, testvérek.

Az ilyen dolgok valóban jelentőségteljesek. Nem lényegtelen, hogy az emberek mely szempontok szerint gyűlnek össze a közösségekben. Amikor ugyanolyan hitvallású emberek jönnek össze egy közösségben, akkor a valódi életben ez a közösség gyakran a külső hatalomnak van elkötelezve – a halott hatalomnak. De amikor olyan szempont szerint jönnek össze, hogy a hit, amit vallanak, lényegtelen, ez a közösséget különösen erős szellemi hatalommá teszi. Ez az, amiért a katolikus egyháznak, mely az

embereket egy többé-kevésbé egyesített hitben óhajtja tartani, mindig újra politikai eszközökkel kell a hatalmát kikényszerítenie. Mindig erősebb dolog volt kevésbé kitartani a hitvallás mellett, és kevésbé erős kitartani; a hierarchia, Róma, kevésbé igényelte a ragaszkodást a krédóhoz. Mert a társadalomban vallást létrehozni általában a hatalom csökkenését eredményezi. Egy közösség csupán akkor lehet erős, ha nem tulajdonít jelentőséget az egyéni hiteknek.

Ez egy különösen fontos valóság a banalitások korában. Mert bizonyos mértékig a nyilvános banalitások a szertartások ezoterikus banalitásai mellett állnak, a rituálék mellett. Ez az igazi oka a jelenlegi társadalmi káosznak. Idézhetünk néhány különös példát a kor banális természetével kapcsolatban. Önök tudják, hogy a 19. század közepén két szembenálló párt volt az angol parlamentben – a liberális whigek és a konzervatív toryk. Whigek és toryk szembenálltak egymással. Miféle nevek voltak ezek? A 19. század első felében ezeket a neveket komolyan vették. A liberálisokat whigeknek nevezték és nem volt zavar ekörül; a többieket toryknak nevezték, ezt is zavar nélkül. De amikor ezeket a neveket az angol parlamentarizmus hajnalán alkalmazni kezdték, mit jelentettek? A whig név egy szitokszó volt. Amikor egy skót csoport szerveződött egy bizonyos egyházi elv ellen, Angliában ezeket nevezték whigeknek. És a banalitás odáig terjedt, hogy egy szitokszó lett egy csoport hivatalos neve. Így a tiszteletreméltó liberálisok kaptak egy nevet, amely többé nem volt szitokszó. És a toryk – ez a név Írországban keletkezett. A 17., 18. században a pápistákat [katolikusokat] nevezték toryknak. Később ez a név, amely szitokszó volt az ír pápistákra, az angol konzervatívok hivatalos megjelölése lett. Mindez a nevek birodalmában történt, a megjelölések birodalmában, a banalitások birodalmában. A valóság ebben nem játszott szerepet. Ez természetesen felületi példa, de bárhová tekintenek, látni fogják ezeket a dolgokat, először az angolul beszélő világban, majd a világ többi részén, elterjedve, mint egy fertőzés.

De mi az, ami oly sok embert összehoz a páholyokban az ilyen dicséretes szempontok alapján? Nem igazán érdekes, hogy van itt egy kis számú kétes személyiség is. Az elvek a lényegesek. Az a nagyon jelentős, hogy mindezek az emberek összejönnek a szertartásos banalitásokban, melyek mindazonáltal egy igazi szellemi alapon tartják össze őket.

Az is igaz, hogy amikor valaki egy erős miniszter, mondjuk, és szüksége van egy helyettes államtitkárra [undersecretary of state], inkább részesíti előnyben egy páholytestvérét, mint bárki mást. Ez is jogos, mert jobban ismeri az illetőt, és jobban dolgozhat vele együtt. Ez a fajta együttműködés jogosult a fennálló körülmények között, de meg kell szűnnie.

De mit jelent ez? Bizonyosan figyelemreméltó, hogy épp a banalitások korában, mely uralja a közéletet, megjelenik egy szellemi közösség, határozottan értékes elvekkel. A szellemi közösség teljesen titkos, nem annyira a jellege tekintetében, mint inkább a belső szándékait illetően. Miért van ez? Mert a banalitások korában élünk, és a banalitások elősegítik a valóságok meghamisítását. És mi történik? Mi az, ami lényegében már létezik? Egy független gazdaság, amelynek többé nincs köze a banalitásokhoz; egy felszín alá kényszerített szellemi élet, és egy jogi élet, belecsavarva a banalitások tógájába, amelynek annyi jelentősége van a külső világ számára, mint a jogtudománynak, mint egy angol bírónak, aki beöltözik bírói pompájába. Épp annyira felel meg ez a bírói pompa a valóságnak, amennyire a jogtudomány megfelel a valóságnak a színfalak mögött. Van egy hármasság a banalitás birodalmában, az igaztalanság hármassága, de ez igazolja a *hármas tagozódású társadalom* szükségességét.

Látják, a hármas tagozódású társadalom akarata azt jelenti, hogy a hazugságot és banalitást felváltja az igazság, de az igazság mint valóság, miközben a jelenkorban elkezdődött az a periódus, amelyben a valóság nem igaz, hanem banalitás. Természetesen valaki banalitásokat kényszeríthet a szellemi életre, ugyanúgy a polgárjogokra, az államra; de ez nem működik a gazdaságban. Itt jön valami, amivel kapcsolatban mindig kifogásokat kaptam számos nyilvános előadásban. Miután elmagyarázom, hogy valaki hogyan tekinthet be a szellemi világba az utasításaimat követve, melyek a Magasabb világok megismerése c. könyvemben szerepelnek, minden harmadik előadás után valaki feláll és azt mondja: „Igen, de honnan tudja valaki, hogy amit bensőleg lát, az valódi? Van olyasmi, hogy autoszuggesztió. Ez az egész szellemi világ lehet, hogy csak egy autoszuggesztió! Van olyan szuggesztió is, hogy amikor valaki a limonádéra gondol, megjelenik a limonádé íze a szájában.” Mindig azt válaszolom az ilyen ellenvetésekre, hogy a lényeg az, hogy a valóságban álljunk. Természetesen a limonádé ízét lehet

szuggerálni, de a szomjúságot nem lehet megszüntetni ezen a módon. Ha eléggé messze mennek, el fogják érni a valóságot. Lehetnek banalitások a szellemiség birodalmában, a jogállamban is, de a banalitások a gazdaságban nem működnek, mert önök nem ehetik meg őket, vagy legalábbis nem telhetnek meg velük.

Így a banalitások korában ténylegesen minden valóság közül egyedül a gazdaság marad meg. És abban a pillanatban, amikor az illúziót felismerik, mint illúziót, a banalitást felismerik, mint banalitást, egy erős szégyenérzet jön létre: nekünk, embereknek, van értelmünk, de ezt az értelmet csupán arra használjuk, hogy biztosítjuk a fizikai élet gazdasági alapját, olyasmit, amit az állatok tesznek, anélkül, hogy értelemmel rendelkeznének. Ha az értelmünk csak a gazdaság fenntartására alkalmas – az élelem és a fizikai létezéshez szükséges dolgok előállítására, akkor megcsaljuk az értelmünket, akkor olyasmire használjuk az értelmünket, amit az állatok nagyon jól megtesznek az értelem luxusa nélkül is. Abban a pillanatban, hogy a lelkiismeret felébred, azaz, amikor a banalitások természetét felismerik, szégyenérzet keletkezik; és akkor megfordulhat a dolog – felébred az igény a szellemi-kulturális élet megújulására.

Ezt azonban egy helyes módon kell előkészíteni – hogy elég nagy számú ember legyen, akik átlátják a jelenlegi helyzetet. Milyen jó származik abból, ha az emberek megtévesztik magukat afelől, ami a valóság? Milyen jó származik abból, hogy valaki hisz Lloyd George-ban [brit miniszterelnök, 1916-1922], miközben átlátja a tényt, hogy minden, amit ez az ember mond, szükségképp banalitás? Milyen jó származott abból, hogy az egész világ imádta Woodrow Wilsont, amikor valaki átlátja a tényt, hogy a wilsoni politika banalitás? Milyen jó származik abból, hogy megmaradnak a mai európai feltételek, melyek a múltból eredő elveken alapulnak, melyek többé nem érvényesek?

A szimbólumokat történeti összefüggéseikben is vizsgálni kell. Világossá kell váljon, hogy a külső megjelenés figyelemreméltó dolgokat fejez ki. A Habsburgok például Elzászból jöttek és átkeltek Svájcon, mindig kelet felé költözve. Addig mentek keletre, míg Magyarország apostoli királyai lettek. De ebben az utazásban nyugatról keletre az a figyelemreméltó dolog, hogy a nyugati realitások elhalványultak keleten.

A Hohenzollernek nem tettek ilyen hosszú utat – csupán Nürnbergből Berlinbe, de szintén nyugatról keletre. Ezek a történelmi jelek is valódi szimbólumok, melyekre figyelmet kell fordítanunk. És figyelmet kell fordítanunk a mai banalitások alatti valóságokra. Ez az, amiért lehetetlen megtalálni a valóságot a mai közvéleményben. Akinek érzéke van a valóság iránt, bizonyos figyelemreméltó dolgokhoz juthat el. Amikor a dolgok eredetére tekintenek a közéletben, melyeket mindenki követ az egész világon, olyan dolgokra, mint a whigek és toryk, azt találják, hogy ezek eredetileg szitokszók voltak, és szükséges volt komolyan venni őket, mert nem lehetett komoly neveket találni arra, ami valóban létezett. És manapság számos dologgal ez a helyzet. A közéletben próbálunk szavakat kapcsolni egyfajta misztikus lepelhez, és ezt nem ismerjük fel. Nem ismerjük fel, hogy a banalitások korában élünk.

Például, tudok egy nagyon érdekes kódexről, amely a banalitások gyűjteménye. Amikor kinyitják ezt a kódexet, figyelemreméltó tételeket találnak benne. Például: Mi az igazság? Az igazság a nép akarata – és így tovább. Igen, kedves barátaim, A törvény a nép akarata! A népé – de ma „nép” alatt az egyének puszta összességét értik. És erről az összességről feltételezik, hogy akarata van. Ilyesféle magyarázatok vannak a banalitások kódexében. Az embernek az a benyomása, hogy valaki még élvezi is, hogy a banalitások nyelvére fordítson le mindent, ami a mai közéletben létezik. És tudják, mi a címe a banalitások kódexének? *Az állam*, és a szerzője Woodrow Wilson. Ez a kódex az 1890-es években jelent meg. Mármost nem Woodrow Wilson szándéka volt, hogy kedvét lelje a luxusban, mellyel a banalitásokat egy könyvben összegyűjtötte; mindenesetre ezt elvégezték. Ilyen kevés volt, amit az emberek gondoltak és mondtak a valósággal kapcsolatban, hogy véleményük szerint Woodrow Wilson megalkotta a mai politikai bölcsesség foglalatát – ami azonban a valóságban a banalitások kódexe. Néhány éve a banalitás-féreg annyira befurakodott egy németbe, hogy lefordította ezt a vaskos könyvet németre. Feltételezem, hogy ezt lefordították más nyelvekre is, de nem tudom.

Nem jutunk messzire, ha nem látunk keresztül ezeken a dolgokon, és nem figyeljük meg a valóságokat ezekben a dolgokban. Egy kis gondolkodás nélkül nem jutunk előre. Szükséges, hogy serkentsük magunkat a nagyobb gondolkodásra. Ezt holnap fogjuk megtárgyalni.

III. előadás, Dornach, 1920. febr. 22.

Ha megfontolják, ami elhangzott itt az elmúlt két nap során, látni fogják, hogy ami az imperializmus lényegéhez tartozik, az egy imperialisztikus közösségben olyasmi, amit egy misszió részének éreztek – nem szükségképp jogosultan, de érthetően –, és később úgy folytatódott, mint egy automatizmus, úgyszólván. Az emberi fejlődés történetében fennmaradnak dolgok – egyszerűen hanyagságból is –, melyek egykor jogosultak vagy megmagyarázhatók voltak, de többé nem azok.

Ha egy közösség a kötelességének érzi megvédeni magát egy bizonyos időtartamra, akkor jogosultnak érzi, hogy létrehozzon bizonyos foglalkozásokat e célból: a rendőrt és a katonát. De amikor a veszély, ami ellen védekeztek, többé nem létezik, a foglalkozások továbbra is fennmaradnak. Az emberek továbbra is érdekeltek maradnak. Folytatni akarják ezeket a foglalkozásokat, s ezért olyasmivel rendelkezünk, amit többé nem igazolnak a körülmények. Valami kialakul, ami, bár talán eredetileg a védelem szükségességének köszönhető, egy agresszív karaktert ölt. Így van ez minden birodalommal, kivéve az első emberi társadalmak eredeti imperializmusát, melyről tegnap beszéltem, melyben a nép felfogása az uralkodót istennek tekintette, s így igazolta, hogy felségterületét olyan messze terjessze ki, amennyire lehetséges. Ez a jogosultság nincs többé jelen egyik későbbi birodalomnál sem. Vegyük fontolóra még egyszer egy meghatározott nézőpontból, mi jelenik meg az emberiség történeti fejlődésében. Azt találjuk, hogy a legrégebbi időkben az egyén akarata, akit istennek tekintettek, vitathatatlan hatalmi tényező volt. A közéletben valójában nem képezték vita tárgyát ezek a birodalmak; de a vita lehetetlensége azon a tényen nyugodott, hogy egy isten emberi formában sétált a földön, mint uralkodó. Ez volt, ha szabad így kifejeznem magam, a közügyek szilárd alapja.

Fokozatosan mindaz, ami az isteni akaraton nyugodott s így biztosítva volt, átment a második fázisba. Ezen a fokon a dolgok, melyek megfigyelhetők a fizikai életben, legyenek ezek személyek, vagy a személyek jelvényei, a kormányzó vagy uralkodó személyek tettei, ez mind szimbólum, jel lett. Míg az imperializmus első fázisában itt, a fizikai világban a szellemet közvetlenül jelenvalónak tekintették, a második fázisban minden fizikait tükröződésnek, képnek gondoltak, annak szimbólumaként fogták fel, ami ténylegesen nem jelent meg a fizikai világban, hanem csupán illusztrálták a személyek és tettek a fizikai világban.

Ezek voltak azok az idők, amikor a második fázis megjelent, mikor az emberek először tartották lehetségesnek a közügyekről folytatott vitát. Amit ma jogoknak hívunk, aligha tarthatjuk létezőnek az első fázis idején. Ekkor az egyetlen politikai intézmény, ami említésre méltó, a fizikai emberek által gyakorolt isteni hatalom jelensége. A társadalmi ügyekben az egyetlen dolog, ami számított, egy fizikai személy konkrét akarata volt. Nem volt értelme megítélni, hogy ez jogosult volt vagy sem. Csak ez volt. Ennek kellett engedelmeskedni. Nem volt értelme megvitatni, hogy az emberi formában megjelent istennek ezt vagy azt kell vagy nem kell tennie. Ezt ténylegesen nem tették azokban az időkben, amikor az általam leírt feltételek léteztek. De ha valaki a szellemi világnak csupán a képét látta a fizikai intézményekben, ha valaki arról beszélt, amit Szt. Ágoston „Isten városának" [Civitas Dei] nevezett – azaz államnak, amely itt a földön létezik, de amely valójában a mennyei tények és személyek képe, akkor valaki lehetett azon a véleményen, hogy amit egy személy, mint isteni kép tesz, az helyes, igazi kép; mások pedig ellenkezhettek, és azt mondhatták, hogy ez nem az igazi kép. Ekkor jött létre a vita lehetősége. Egy mai személy, mivel megszokta, hogy mindent kritizáljon, mindent vitasson, azt gondolja, hogy a kritika és a vita mindig jelen volt az emberiség történetében. Ez nem igaz. A vita és a kritika a második fázis jellegzetességei, amelyet leírtam önöknek. Így kezdődött az önálló ítélet lehetősége, azaz, hozzáadták az állítmányt az alanyhoz. Az emberi önkifejezésnek a legrégebbi formáiban ez a személyes ítélet egyáltalán nem volt jelen a közügyek tekintetében. A második fázis során készült elő például az, amit ma parlamentnek hívunk; mert a parlamentnek csupán akkor van értelme, ha meg lehet vitatni a közügyeket. Ezért a közbeszéd legkezdetlegesebb formája is a második fázis jellegzetességét hordja magán. Ma a harmadik fázisban élünk, amennyire a nyugati országok jellegzetes formái többé-kevésbé elterjedtek a földön. Ez a banalitások állapota. Ez az a fok, mint tegnap jellemeztem önöknek, amelyen a benső szubsztancia is eltűnik a vitákból, s ezért mindenkinek igaza lehet, vagy legalábbis azt gondolhatja, hogy

igaza van, s amikor nem lehet bizonyítani, hogy tévednek, mert alapvetően a banalitások világán belül minden igazolható. Mindazonáltal az előző fokok mindig megőrződtek a következő fokon belül. Ezért az imperializmus benső impulzusa létezik. Az emberek nagyon felületesen figyelik meg a dolgokat. Amikor a korábbi német császár beleírta egy vendégkönyvbe, ami nyilvános volt, hogy „A király akarata a legfőbb törvény" – mit jelentett ez? Azt jelentette, hogy a banalitások korában úgy fejezte ki magát, hogy ennek csupán az első fázisban lett volna értelme. Az első fázisban ténylegesen az volt a helyzet, hogy az uralkodó akarata volt a legmagasabb törvény. A jog fogalma, melybe beletartozik a szólásszabadság joga, a jogászok és a bíróságok, lényegében a második fázis jellegzetessége, és a maga valóságában csak a második fázis szempontjából ragadható meg. Bárki, aki nyomon követi, hogy mennyi vita zajlott le a jogok eredetéről és jellegéről, észreveheti, hogy van valami vibrálás a jogok fogalma, mint olyan körül, mivel ez a szimbolikus fázishoz illeszkedik, ahol a szellemi keresztülcsillant az anyagin, átfénylett, úgy, hogy amikor csupán a külső jelek, a törvényi aspektusok és szavak megjelennek, valaki érvelhet és vitatkozhat arról a közbeszédben, mi a jog és a jogrendszer.

A banalitások korában mindazonáltal annak megértése, hogy mi szükséges a jogok számára a társadalomban, teljesen elveszett: a szellemi birodalom nem ragyog keresztül a fizikai birodalmon. És akkor valaki olyan definíciókkal érkezik, mint tegnap leírtam Woodrow Wilson példáján. Felolvasom most önöknek a törvény meghatározását, amit Woodrow Wilson adott, úgy, hogy önök láthatják, hogy ez a definíció semmi másból nem áll, mint banalitásokból. Azt mondja: „A törvény az állam akarata, melyet azok a polgárok ismernek el, akik kapcsolódnak hozzá." Így magyarázza az állam az akaratát! Az ember jól elképzelheti, hogy valaki, aki elég erősen bele van ágyazva az absztrakt idealizmusba, nem is beszélve a materializmusról – mert ezek gyakorlatilag ugyanazok –, azt állíthatja, hogy az államnak akaratot lehet tulajdonítani. Minden valóságérzék híjával van az, aki ilyesmit leír. De ez áll abban a könyvben, melyről tegnap beszéltem önöknek – a banalitások kódexében, melynek címe: *Az állam, történeti elemei és a gyakorlati politika.*

Vannak egyéb érdekes dolgok is ebben. Csupán zárójelben szeretném felhívni a figyelmüket arra, amit Wilson mond ebben a könyvben a Német Birodalomról, miután leírja, hogyan váltak sikeressé a megalapítására tett erőfeszítések 1870/71-ben. A következő mondatokkal írja ezt le: „A végső lökést a teljes nemzeti egység eléréséhez az 1870/71-es német-francia háború hozta meg. Poroszország ragyogó sikere ebben a küzdelemben, melyet a német patriotizmus érdekei vívtak a francia arcátlanság ellen, a központi államok hűvös tartózkodását idézte elő az erőteljes szomszédjuk irányában északon; ezek egyesültek Németország többi részével, és a Német Birodalom megalakult a versailles-i királyi palotában 1871. január 18.-án." Ugyanaz az ember írta ezt, aki egy rövid idő múlva Versailles-ban egyesült azokkal, akiknek arcátlansága korábban a Német Birodalom megalapítását eredményezte. A jelenlegi közvélekedések nagy része abból a tényből származik, hogy az emberek szörnyen felületesek, és nem figyelnek a tényekre. Ha önök úgy döntenek, hogy objektív információk alapján ítélnek, akkor a dolgok teljesen másként néznek ki, mint amit a nyilvánosságban bemutatnak és amit ezer meg ezer ember elfogad. Nem lett volna haszontalan egy cseppet sem, ha aközben, míg Wilson diadalmasan Párizsba érkezett, és minden oldalról imádták, ezek a megjegyzések is elhangzottak volna róla[83]. Ez az, amire törekedni kell, számításba venni a tényeket, melyek az igazságot is jelentik.

Így a második fázis az, amikor a vita keletkezik, mely a polgárjogi fogalmakat lehetővé teszi. A harmadik fázis az, amikor a gazdasági élet a lényegi realitás. És tegnap megmutattuk, hogy a banalitásoknak ez a kora mennyire szükséges a történeti fejlődés folyamatában, azért, hogy a banalitás, mely üres, felnyissa az emberek szemeit a tényre, hogy az egyetlen realitás a gazdasági élet, és hogy ezért mennyire szükséges előmozdítani a szellemiséget, az új spiritualitást a világban.

Az embereknek teljesen szűkös elgondolásuk van erről az új szellemi életről. És ezért érthető, hogy ez meg van terhelve a legképtelenebb félreértésekkel. Mert ennek az új spiritualitásnak be kell hatolnia az emberi élet mélységeibe. S noha azok a titkos társaságok, melyekről tegnap beszéltem, csupán tradicionálisan őrzik a régi formákat, a „testvériség" eszméje, mely nem hagyja, hogy a társadalmi osztály

[83] Ld. Steiner Memoranduma Országépítő, 1996/2, és 4. szám, ill. Naplójegyzete 1917-ből, uott, 2003/2. – A ford.

vagy egy személy vallása szerepet játsszon a páholyokban, egy bizonyos értelemben helyes módon készíti elő ezt az új spiritualitást.

Ma azt mondjuk – bocsássák meg, hogy erre hívom fel a figyelmüket, de vegyünk valami teljesen banálisat, teljesen átlagos dolgot: „a fa zöld." Ez az a beszédmód, amely általános az emberi fejlődés második fázisában. Talán jobban megértik, ha elképzelik, hogy próbáljuk lefesteni ezt a véleményt, hogy „a fa zöld". Önök nem festhetik ezt le! Lesz valami fehér felszín és zöldet adnak hozzá, de semmit nem festenek le a fából. És amikor valamit lefestenek a fából, ami nem zöld, még inkább zavart okoznak. Ha megpróbálják lefesteni, hogy „a fa zöld", valami halottat festenek le. Az a mód, ahogyan a beszédünkben kombináljuk az alanyt és az állítmányt, csak a halott szemléletünknek hasznos, ami nem élő a világban. Mivel még nincs eszménk arról, hogy mennyire élő minden a világon, és hogyan fejezzük ki magunkat azzal kapcsolatban, ami élő, olyan ítéleteket alkotunk, hogy „a fa zöld", ami feltételezi, hogy létezik egy viszony valami és a zöld szín között, miközben a zöld szín maga a kreatív elem, az erő, ami tevékeny és élő. Az emberi gondolkodás és érzés átalakulása a lélek legbensőbb életében fog lezajlani. Ez sokára fog befejeződni, de amikor ez megtörténik, hatással lesz a társadalmi feltételekre és arra, hogy az emberek hogyan viszonyulnak egymáshoz.

Ma mindennek csupán a kezdetén vagyunk. De szükséges tudni, hogy mely ösvények vezetnek a világosságra. Említettem, hogy jelentőségteljes, amikor emberek összejönnek és nem játszik szerepet a szubjektív hit. Tekintsék ebből a szempontból – valóban gondolják meg – a módot, ahogyan az antropozófiát leírjuk. Nem definíciókkal vagy átlagos ítéletekkel írjuk le. Próbálunk képeket felkelteni, megjeleníteni a dolgokat a legkülönbözőbb oldalról, és értelmetlen megpróbálni, hogy lerögzítsünk valamit egy puszta igennel vagy nemmel, aminek szellemtudományos értelme van. Az emberek ma mindig ezt akarják tenni, de ez nem lehetséges. Egyre gyakrabban megtörténik – mert a második fázisból a harmadikba növekszünk bele –, hogy valaki azt kérdezi: Mi a jó nekem abban, hogy ezzel vagy azzal a nehézséggel szembeszállok az életben? Adjon tanácsot. Aha! Ez az illető megmondja, hogy ebben vagy abban az élethelyzetben valakinek ezt vagy azt kell tennie. És általánosítanak. De ennek csak egy korlátozott értelme van, mert a megítélés a szellemi világból jön, mindig csupán egy individuális értelemmel, ami csupán egy esetben alkalmazható. Az általánosításnak ez a módja, amelyet megszoktunk a második fázisban, nem folytatódhat a harmadik fázisban. Az emberek ma nagyon hajlanak arra, hogy a dolgokat a múltból a jövőbe vigyék. Az embernek tartózkodóvá kell válnia azon dolgok irányában, melyek ártalmasak a lélek számára, mert megakadályozzák, hogy tisztán lássa, mi történik.

Tegnap jeleztem önöknek, hogy sok tekintetben a katolikus egyház visszatér az első fázishoz. Ez tartalmaz valamit, ami olyan mint egy utánzata vagy árnyéka az emberi fejlődés első fázisának, amely néha egyfajta szellemi imperializmussá szilárdul, mint például a 11. században, amikor Cluny szerzetesei [a franciaországi bencés apátságé] valóban uralkodtak Európa felett, jobban, mint azt általában gondolják. Köreikből emelkedett ki az erőteljes, imperialisztikus VII. Gergely pápa. Ezért teszi lehetővé a római katolikus dogma a papoknak, hogy nagyobbnak érezzék magukat, mint Krisztus, mert a pap kényszerítheti Őt, hogy megjelenjen az oltárnál. Ez világosan mutatja, hogy a katolikus egyház intézménye egy maradvány, annak árnyképe, ami létezett a legelső imperializmus idején.

Önök tudják, hogy egy nagy ellenségeskedés létezett a katolikus egyház és a titkos társaságok között, melyek a szabadkőművességet használták nyugaton – legalábbis a szabadkőművesség bizonyos formáját –, mint eszközt. Túl messzire vezetne, hogy ebben az előadásban részletesen leírjuk, hogyan növekedett fokozatosan ez az ellenségeskedés a korokon át. De egy dolgot el lehet mondani, hogy ezekben a titkos társaságokban milyen erős a vélemény, hogy a katolikus egyház az imperializmus első fázisának maradványa. A Szent Római Birodalom használta ezeket a kereteket, mikor a pápa megkoronázta Nagy Károlyt és Ottót, ezáltal a lelki iperializmust a világi felszentelés eszközeként használva. Felvették, ami még megmaradt a régebbi időkből és átöntötték az újba. Így a második fázis imperializmusát átömlesztették az első imperializmus keretei közé.

Most elérkeztünk a harmadik fázisba, amely a gazdasági imperializmusban nyilatkozik meg, különösen nyugaton. Ez a gazdasági imperializmus a titkos társaságok háttérkultúrájához kapcsolódik, amely tele van üres szimbólumokkal. De míg világossá vált, hogy az egyház szociális felépítménye annak

árnyképe, ami egykor létezett és többé nincs értelme, nem értik, hogy a második fázisban a nyugat államférfiai még egy nagy illúziótól szenvednek. Woodrow Wilson többé nem beszél az egyház akaratáról, hanem az állam akaratáról beszél, mint ami magától értetődő. De az államnak csupán az emberi fejlődés második fázisában tulajdonítottak jelentőséget. Míg a legrégebbi, az első fázis folyamán az egyház mindenható volt, a második fázisban az állam tartalmaz mindent, amit az egyháznak tulajdonítottak az első fázisban. Így Nagy-Britannia gazdasági imperializmusa és a szabadság bizonyos eszméje átáramlott az államba. És azok, akik Nagy-Britanniában nevelkedtek, az államban látnak valamit, aminek saját akarata lehet.

De észre kell vennünk, hogy ez az állam-fogalom ugyanazt az utat választja, mint amelyet az egyház fogalma bejárt. Fel kell ismerni: ha fenntartjuk ezt az állam-fogalmat az egész szociális organizmusra, egy puszta jogi intézményt, és minden mást ebbe a jogi intézménybe kényszerítünk bele, akkor egy árnyékot táplálunk, épp úgy, ahogy az egyház propagált egy árnyékot – ezt ismerték fel a titkos társaságok. Azonban ennek csak kevésbé vannak tudatában. Gondoljanak a közügyekre, melyekért az emberek lelkesednek, melyeket a politikai állam fogalmába nyomnak bele. Vannak a nacionalisták, soviniszták és így tovább; minden, amit nemzetnek, nemzetinek, sovinizmusnak hívunk, ezt mindet az állam kereteibe illesztik. Hozzá kell adni a nacionalizmust, és kész a „nemzetállam" fogalma. Vagy lehet egy véleményünk, mondjuk, a szocializmusról, akár a radikális szocializmusról: az állam kereteit használják. Nacionalizmus helyett a szocializmust testesítik meg. De aztán nincs több fogalmunk; ez csupán egy árnykép lehet, amilyenné az egyház felépítménye vált. Bizonyos protestáns körökben az az eszme keletkezett, hogy az egyház csupán a látható intézmény, hogy a vallás lényegének az emberek szívében kell gyökereznie. De az emberi fejlődésnek ez a foka még nem érkezett el a politikai államot illetően, különben nem próbálnánk mindenféle nacionalizmust préselni a politikai határok közé, melyek a háború eredményeként léteznek [az I. világháború és a békeszerződések révén]. Mindez egy dolgot nem vesz figyelembe – a tényt, hogy ami megjelenik az emberiség történeti fejlődésében az *élet,* és nem mechanizmus. És az élet jellemzője az, hogy jön és megy. Az imperialisztikus megközelítés azonban más. Ennek alapján az emberek nem gondolnak a jövőre. Ez egy része a jelenkori megközelítésnek a közügyekkel kapcsolatban, hogy az embereknek nincsenek élő gondolataik, csupán halottak. Azt gondolják: ma alapítunk valamit, ez jó, ezért ezt örökké fenn kell tartani. Hasonlóan gondolkodik a feminista mozgalom is, mint a szocialisták és a nacionalisták. Alapítunk valamit, ami velünk kezdődik, minden ránk várt, míg elég ügyessé váltunk. És most felfedeztük a legnagyszerűbb dolgot, ami létezik, és ez megmarad örökké. Ez olyan, mintha felnevelnék egy gyermeket 18 éves koráig és azt mondanám: megfelelően felneveltem és így marad, ahogy van. De az ifjú öregebb lesz, és meg is fog halni, mint mindenki az emberi fejlődés során.

És most ahhoz érkezünk el, amit említettem korábban, hogy a semlegesség elve a mérvadó az emberek vallási hitével és a testvériséggel kapcsolatban. Annak a tudatnak kell társulnia ehhez, hogy az élet a földön magába foglalja a halált, s fel kell ismernünk, hogy az intézmények, melyeket teremtünk, szükségképp megszűnnek létezni, mert az elhalás princípiumát foglalják magukban, s ezért nem akarnak örökké létezni, nem szabad állandónak tekinteni őket. Természetesen a második fázis gondolkodási jellegzetességének hatása miatt ez nem lehetséges. De ha a szégyenérzet, melyről tegnap beszéltem, kialakul, ha felismerjük, hogy a banalitások birodalmában élünk, melyek alatt csak a gazdasági imperializmus csillog – akkor felébred bennünk a szellem iránti igény, mely láthatatlan, de valódi. Felébred a szellemi megismerés vágya, az, ami egy láthatatlan birodalomról beszél, egy országról, amely nem ezen a világon van, melyben a Krisztus-impulzus ténylegesen megvetheti a lábát.

Ez csupán akkor történhet meg, ha a társadalmi rend hármas osztatú, hármas tagozódású: a gazdaság önszerveződő, a politikai állam többé nem abszolút, mindent magában foglaló entitás, hanem kizárólag a jogokkal foglalkozik, és a szellemi-kulturális élet igazán szabad, ami azt jelenti, hogy valóságosan megszerveződik egy szabad, szellemi tér. Az emberiség szellemi élete csak akkor lehet szabad, ha egyedül önmagától függ, s ha minden intézmény, amely a szellem ápolásával foglalkozik, azaz a kulturális élet, csupán önmagától függ.

Mit tegyünk azután, ha megvan ez a hármas tagozódású társadalmi organizmusunk? Van egy gazdaságunk, amelyben az élő, fizikai föld az elsődleges. Ebben a szférában a gazdaság saját erői tevékenyek. Kétlem, hogy bárki azt gondolja, hogy ha a gazdaságot úgy szervezik meg, ahogy leírtam *A szociális kérdés sarkpontjai* c. könyvemben[84], valamiféle érzékfeletti erők fognak megjelenni. Amikor eszünk, amikor elkészítjük a táplálékunkat, amikor elkészítjük a ruhánkat, ez mind valóság. Az esztétika szimbolikusan megjelenhet, de a tényleges valóság a ruha.

Ha az eljövendő társadalmi organizmus második szférájára tekintünk [a jogállami területre], nem egy szimbolizmussal rendelkezünk, mint a második fázisban, ahol a politikai állam egy egészt testesített meg, hanem azzal, ami az egyik személyre ugyanolyan érvényes, mint a másikra. És a harmadik szféra sem lesz szimbólum vagy banalitás, hanem egy szellemi-kulturális valóság. A szellem a valódi élet lehetőségével fog rendelkezni az emberiségen belül. A belső társadalmi rend csak a bensőleg kiteljesedett igazsághoz való átmenet során épülhet fel. Jóllehet a banalitások korában ez különösen nehéz lesz. A banalitások korában az emberek szert tesznek egy bizonyos leleményességre, amely azonban semmi több, mint játék a régi fogalmakból eredő szavakkal. Fontolják csak meg egy pillanatra a jellegzetes példát. A banalitások imperializmusából hirtelen felbukkan a gondolat, hogy jó lenne, ha Anglia királynője rendelkezne az „India császárnője" címmel is. Valaki kitalálná a legszebb okokat ennek érdekében, de ha ez nem történik meg, akkor sem változna semmi. Ausztria császárának, aki most egy megszűnt királysághoz tartozik, mielőtt elüldözték, a címei között volt egy legszokatlanabb: IV. Károly, Ausztria császára, Magyarország apostoli királya, Csehország, Dalmácia, Horvátország, Szlavónia, Galícia, Lodoméria, Illíria stb. királya s így tovább, és mindezek mellett „Jeruzsálem királya" is volt! Az osztrák császár, miközben nem volt többé császár, viselte a „Jeruzsálem királya" címet is. Ez a kereszteshábórúk korából származott. Lehetetlen jobb példát találni a lehetetlenségre, mint ez. És az ilyen értelmetlenségek sokkal nagyobb szerepet játszanak, mint önök képzelik. Ez annak kérdése, hogy vajon felébredünk-e a jelenkori banalitások tudatosítására. Ezt nehéz megtenni, mert azok, akik a banalitások között élnek, a régi fogalmak verbális képviselői, s ezek a fogalmak az agyukban kóválygognak, mintha gondolatok lennének. De az ember csak akkor tehet szert igazi gondolkodásra, ha a belső, lelki élete élő szubsztanciával telik meg, és ez csak a szellemi világ, a szellemi élet megismeréséből jöhet. Csak a szellem általi felemelkedés révén válhat valaki teljes személyiséggé, miután elege lett a banalitásokból. Amit tegnap leírtam, mint szégyenérzetet, az fogja felébreszteni a szellem iránti igényt. És a szellem elterjedése csak akkor lesz lehetséges, ha a szellemi-kulturális szféra függetlenül fejlődhet. Másképp mindig kibúvókat kell keresnünk, ahogy történt a Waldorf iskolával, mert a württembergi tartományi nevelési törvénynek volt egy olyan kiskapuja, amely lehetővé tette a Waldorf iskola megalapítását szellemi törvények, szellemi elvek alapján, olyasmi alapján, ami gyakorlatilag sehol sem létezik a földön. De az ember a szellemi életre vonatkozó dolgokat csak a szellemből magából fakadóan szervezheti meg, ha a másik két szféra nem avatkozik bele, ha mindent közvetlenül magából a szellemi szférából merítünk.

Jelenleg a tendencia fordított. De ez a tendencia nem számol a ténnyel, hogy minden új nemzedékkel egy új szellemi-kulturális élet jelenik meg a földön. Ez anyagtalan, akár diktatúrában, akár köztársaságban jön létre, s ha nem értik meg, hogy minden, ami megjelenik, az élet alanya, és folyamatosan át kell alakulnia, át kell mennie a halálon és újjá kell alakulnia, átalakulásokon kell keresztülmennie, akkor minden új nemzedék forradalmi lesz. Mert csupán azt tekintik jónak, amit a jelen számára létrehoztak. Egy alapvető dolog a nyugati területek számára, melyek annyira belemerülnek a banalitásokba, hogy a társadalmi organizmust élő valaminek lássák. És csak akkor láthatja valaki élőnek, ha hármas tagozódásúnak tekinti. Az a helyzet, hogy épp azok, akiknek kedvező gazdasági helyzetük megengedi, hogy a gazdasági imperializmust gyakorlatilag az egész világon elterjesszék, szörnyen felelősek azért a felismerésért, hogy egy igazi szellemi élet ápolását kell ebbe az imperializmusba árasztani. Ironikus, hogy egy gazdasági birodalom, amely elterjed az egész világon, a Brit-szigeteken alakult ki, s azután, amikor misztikus szellemiséget keresnek, azokhoz fordulnak, akiket gazdaságilag meghódítottak és kizsákmányoltak. Léteznie kell a lehetőségnek, hogy valaki a saját szellemi szubsztanciáját árassza a

[84] Die Kernpunkte der Sozialen Frage, 1919, GA 23, magyarul *A szociális kérdés lényege*, 1990.

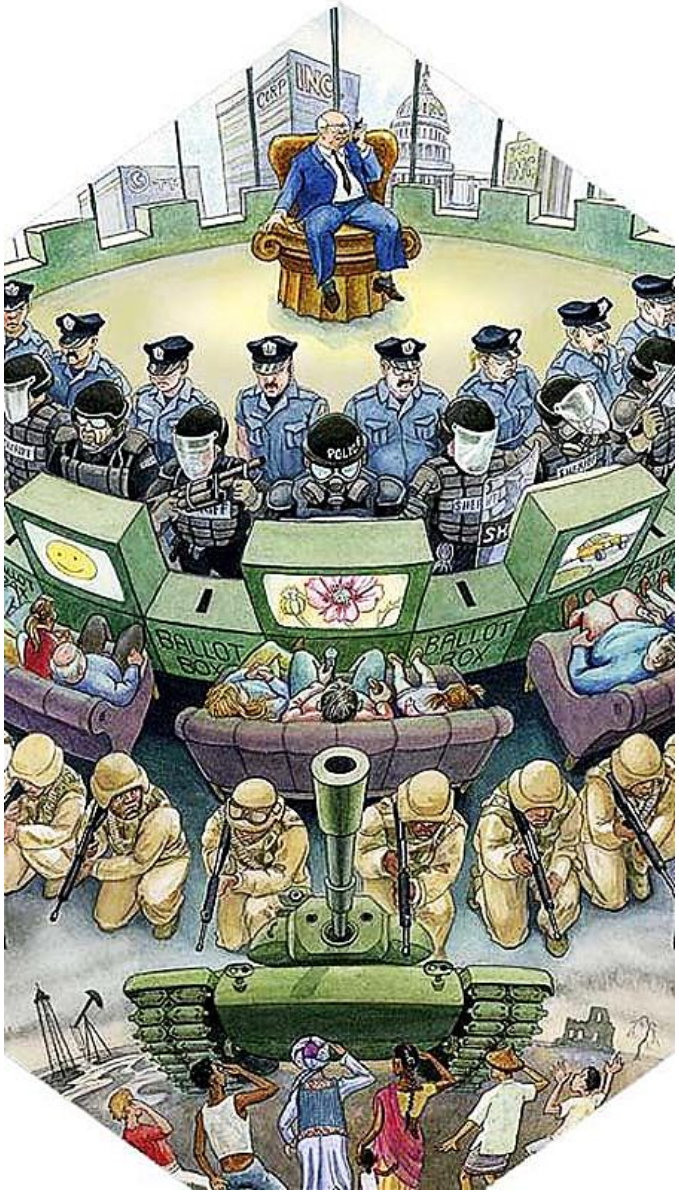
társadalmi organizmusba. Ez az a tudatosság, amit a brit barátainknak magukkal kell vinnie, hogy most, ebben a világszerte jelentős történelmi pillanatban, a világ minden gazdasági intézményében, ahol angolul beszélnek, léteznie kell a lehetőségnek, hogy igazi szellemiséget vezessenek a külső, gazdasági birodalomba. Ez egy vagy-vagy szituáció: az erőfeszítések vagy kizárólag a külső gazdasági birodalomra irányulnak – ezesetben a földi civilizáció bukása elkerülhetetlenül bekövetkezik –, vagy a szellem beáramlik ebbe a gazdasági birodalomba, mely esetben az, ami a földi fejlődés célja, megvalósul. Azt kell mondanom: minden reggel nagyon komolyan ezt kellene tudatosítanunk, és minden tevékenységünket ezen impulzus szerint kellene megszervezni. A harang rendkívül sürgetően szól jelenleg – szörnyen sürgetően. Egy bizonyos értelemben elértük a banalitások csúcspontját. Abban a korban, melyben minden tartalom kipréselődött a banalitásokból, tartalmak, melyek korábban az emberiséghez kerültek, de amelyeknek nincs többé értelmük, most igazi, szubsztanciális tartalmat kell felvennünk a lelki és társadalmi életünkbe. Világos kell legyen számunkra a tény, hogy ezt a vagy-vagy helyzetet minden egyes embernek a maga számára kell eldöntenie, s hogy mindenkinek részt kell vennie ebben a döntésben a lelke legbensőbb erejével. Másképp nem vesz részt az emberiség ügyeiben.

De az illúziók vonzereje különösen erős a banalitások korában. Ezért szeretnénk megszabadulni az élet komolyságától. Elkerüljük, hogy a fejlődésünkben rejlő igazságra tekintsünk. Hogyan hagyhatták volna magukat meggyőzni az emberek a wilsoni eszmék által, ha valóban vágyakoznak az igazi világosságra? De ennek el kell jönnie. Ki kell alakulnia az emberiségben az igazság utáni vágynak. Mindenekfelett a szellemi-kulturális élet szabadsága iránti vágynak kell kialakulnia azzal a felismeréssel együtt, hogy senkinek sincs joga magát kereszténynek nevezni, aki nem fogta föl a mondást: „Az én országom nem evilágból való." Ez azt jelenti, hogy Krisztus országának láthatatlan országgá kell válnia, egy igazi láthatatlan birodalommá, melyről valaki úgy beszél, mint a láthatatlan dolgok birodalmáról. Csak ha a szellemtudomány fontossá válik, akkor fognak az emberek beszélni erről a birodalomról. Nem valamilyen egyház, nem valamilyen állam, nem valamilyen gazdasági birodalom teremtheti meg ezt a birodalmat. Egyedül az egyén akarata teremtheti meg, aki egy felszabadult szellemi-kulturális életben él.

Nehéz hinni, hogy azokban az országokban, ahol az embereket elnyomják, sokat lehet tenni a szabad szellemi életért. Ezért ezt azokban az országokban kell megtenni, ahol az emberek nincsenek elnyomva politikailag, gazdaságilag, és nyilvánvalóan szellemileg sem. Mindenekelőtt fel kell ismerni, hogy nem érkeztünk el ahhoz, hogy azt mondjuk: Mostanáig a dolgok rosszul mentek, de most ismét felfelé megyünk! Nem, ha az emberek nem cselekednek ezért a szellemi célért, a dolgok nem mennek felfelé, hanem továbbra is lefelé. Az emberiség ma nem abból él, amit létrehoz – mert a létrehozáshoz ismét szellemi impulzus szükséges –, az emberiség ma a készletekből él, a régi készletekből, és ezeket elhasználta. És gyerekes, naiv dolog azt gondolni, hogy egy nap elérjük a mélypontot, és a dolgok onnan kezdve jobbak lesznek, akkor is, ha ölbe tesszük a kezünket. Nem így van. És szeretném látni, hogy a kimondott szavak lángra gyújtják azok szívét, akik az antropozófiai mozgalomhoz tartoznak. Szeretném remélni, hogy a kísértetet, amely talán üldözi azokat, akik utat találtak ebbe az antropozófiai mozgalomba, legyőzik az itt említett szellem által. Bizonyosan igaz, hogy valaki, aki megtalálja az útját ebbe a mozgalomba, gyakran a maga számára, a lelke számára keres valamit. Természetesen megteheti ezt, de csupán azért, hogy lelkével az egész szolgálatába álljon. Bizonyosan fejlesztenie kell magát, de az emberiséget kell fejlesztenie magán keresztül. Ez gyakran nem elég. Ezekhez a dolgokhoz hozzá kell adni azt, amiről beszéltem, amit minden reggel meg kellene gondolni. Ha valóban komolyan felvesszük e mozgalom benső impulzusát, sokkal messzebb jutunk (...) Ma sokkal komolyabban kellene gondolkodni, és nem kellene elutasítani az idők komolyságát, hanem felismerni, hogy csupán az elején vagyunk bizonyos dolgoknak, melyek szembenállnak mindennel, ami az emberi haladás irányába mutat. És sosem feledkezhetünk meg arról, mellőzve a felelősség kérdését, hogy mi a radikális gonosz az emberiségen belül, mi nyilatkozik meg, mint radikális gonosz az emberiségen belül. A legrosszabb, ami ma történhet, hogy a puszta jelszavakra és banalitásokra figyelnek, és azt hiszik, hogy az idejétmúlt fogalmak valahogy a mai emberi valóságban gyökereznek – az a legrosszabb, ha nem kezdeményezünk egy új valóságot magának a szellemnek a forrásaiból.

Ez volt az, kedves barátaim, amit ma el akartam mondani önöknek, mindenekelőtt önöknek, de különösen azoknak, akiknek a látogatása oly nagy öröm volt számunkra – különösen angol barátainknak, úgy, hogy amikor visszatérnek országukba, legyen valami, amin tevékenységük alapul, ott, ahol ennek oly nagy jelentősége van. Láthatták, hogy nem beszéltem senki kedvéért és senki ellen, nem hízelegtem senkinek. Csupán azért beszélek itt, hogy elmondjam az igazságot. Ismertem teozófusokat, akik, mikor egy külföldi nemzet tagjaihoz beszéltek, azzal kezdték, ami tiszteletreméltó, hogy elterjesszék a tanításokat a szellemi életről egy nemzetben, amely oly sok dicsőséget szerzett. Ilyen dolgokat nem lehet itt mondani önöknek. De hiszem, hogy önök azért jöttek ide, hogy az igazságot hallják, és úgy gondolom, hogy a legjobb szolgálatot tettem önöknek, amikor a kendőzetlen igazságot próbáltam elmondani. Önök megtanulják az útjuk során, hogy az igazságot kimondani nem kényelmes dolog, mert az igazság ellenkezést kelt, most még inkább, mint valaha. Ne féljenek az ellenkezéstől, mert ezek egy és ugyanazt jelentik: kimondani az igazságot és ellenséget szerezni. És jobban megértjük egymást, ha a kölcsönös megértésünk azon a vágyon alapul, hogy a kendőzetlen igazságot akarjuk hallani. Mielőtt Németországba megyek, ezt akartam önöknek ma elmondani, és különösen angol barátainknak.

Imperializmus egykor és ma (címlap):

Rudolf Steiner:

Az újratestesülés szerepe az egyes embercsoportoknál[85]

Kedves Barátaim!

Sürgető feladat számunkra a mai korban, hogy a szellemtudomány megismeréseit és impulzusait az életben alkalmazzuk, de egy igazán hatékony módon. Újra és újra hangsúlyozni kell, hogy a kor égető szükségleteivel szembesülve az emberi élet és a kozmikus lét mögött húzódó igazságok elméleti megismerése nem eléggé hatékony. Minden ezeknek az igazságoknak a megértésétől függ, ahogyan ezek ténylegesen léteznek a gyakorlati életben – más szavakkal, magát az életet a szellemtudomány fényében kell megértenünk. Századokon át az emberek fokozott mértékben megszokták, hogy csupán a valóság egy töredékére tekintsenek. És ennek elkerülhetetlen következménye lett az a felfogás, ami a jelenkor katasztrofális eseményeiben csúcsosodott ki. Az emberek teljesen híjával vannak a lét azon megértésének, amit igényel tőlük a fejlődésük jelenkori szakasza.

Az antropozófiai szellemtudomány tanítványaiként bizonyosan nem nehéz önök számára elfogadni az ismételt földi életek igazságát, sem azt a tényt, hogy a szabadság teljes realitása ellenére egy emberi lény sorsa egy korábbi földi életben gyökerezik. De amikor ez a kérdés felmerül az élet konkrét realitásai közepette, belecsúszunk egy olyan gondolkodásba, amely megszokottá vált az elmúlt néhány évszázad során, és amely teljesen képtelen az emberi élet bonyolultságainak értelmezésére. Noha ez a fajta gondolkodás megmagyarázhat bizonyos természeti jelenségeket, teljesen tanácstalanná válik, amikor szembekerül az emberi élet bonyolult összefüggéseivel. A tudományos gondolkodás csakugyan a legmesszebb áll mindattól, ami a mai élet tényleges követelményeiben jelentkezik, mégis a tudomány egy nagyon erős befolyást gyakorol az emberek tömegeinek gondolkodására. A tudományos gondolkodás hatásáról szólva nem azokra az egyénekre hivatkozom, akik a tudomány egyes ágaiban vagy azokkal kapcsolatban dolgoznak. Azokra az embertömegekre gondolok, akik, midőn az élet legnehezebb problémáival szembesülnek, lenyelik, amit olyan emberek mondanak nekik, akik a külső körülmények ereje folytán látszanak alkalmasnak az ilyen dolgok megítélésére. És azután az emberek a cselekedeteiket az elismert tekintélyek vélekedéseire alapozzák, noha ezek híjával vannak az emberi élet bármilyen igazi megértésének. A szellemtudomány tanításait a lét minden ágára alkalmazni kell, mindenekfelett a megismerésnek azokra az ágaira, melyek az élet igazi megértésének alapját képezik.

Amikor ma az ember eljut a szellemtudományhoz, kezdi megérteni az ismételt földi életek tényén alapuló elveket. De feltehetően többet akar megtudni azokról a dolgokról, amelyek ténylegesen történnek a világban. Talán a történelemhez fordul, vagy inkább a töredékes történelemhez, ami a szokásos oktatás részét képezi. De mindez olyan nézőpontból íródott, ami pusztán csak a természeti dolgokat és jelenségeket képes megmagyarázni, semmi többet. A történelem szellemi aspektusait nem veszik figyelembe, és amikor manapság bárki értelmezni próbál bizonyos tényeket és történeti eseményeket, többé-kevésbé kénytelen beleesni abba, hogy mi történt az utóbbi nemzedék alatt, a második és harmadik nemzedék alatt visszafelé, és így tovább, századokon keresztül. Konkrét példát véve: hogyan áll hozzá egy német a saját történelme tanulásához? Azokra az emberekre gondol, akik Közép-Európában éltek, akik közül ő is az egyik. Olvassa, hogy mi történt velük, mi történt az apáikkal, ősapáikkal és így tovább, nemzedékeken keresztül. Visszamegy az időben, talán a középkorig, és elképzeli, hogy követi az emberi élet folyamatos áramlásának nyomait, ami azután a népvándorlás korába vezet és így tovább. És így próbálja magyarázni, hogy mi történik jelenleg az emberiséggel, azáltal, hogy mi történt ezeknél a korábbi nemzedékeknél. Ismerőssé válik számára a történelem áramlata, ahogyan az kifejeződik az egymást

[85] Stuttgart, 1921. jan. 6.-i előadás, Die Wiederverkörperung bestimmter Gruppen von Menschenseelen, in GA 203., *Die Verantwortung des Menschen für die Weltentwickelung*, német eredeti anthrowiki.at, az angol kiadás alapján, *Past Incarnations of the Peoples of Today,* rsarchive.org, első magyar megjelenés: 2012, virtus.hu.

követő nemzedékekben, és az egyetlen eszme, ami igazán világos számára, az öröklésé. A fiúk örököltek bizonyos tulajdonságokat, jellegzetességeket ősatyáiktól, vagy kiváltságokat, melyeket elődeik teremtettek meg. Ez csupán arra vonatkozik, ami időben visszamegy a jelentől a korábbi nemzedékekhez.

Igen, de ha a szellemtudomány fényében tekintjük a dolgot, lehet ezt a teljes valóságnak tekinteni? Miért lenne szükségszerű, hogy a jelen nemzedék testeiben élő lelkek Közép-Európában testesültek meg korábbi életük folyamán? Nem lehetséges-e, hogy ezek teljesen máshol öltöttek testet, teljesen más feltételek között? Azok az erők, amelyeket ezek a lelkek áthoztak magukkal korábbi megtestesüléseikből a jelenlegi nemzedék testeibe, nem kevésbé hatékonyan működnek, mint a vér erői, melyek az öröklés révén átadódnak nemzedékeken keresztül. Ezek az erők ugyanúgy működnek, mint az örökletes fizikai jellegek. Nem szabad abba a gondolkodási hibába esni, hogy az emberi lényeket vagy a jelenkor eseményeit mindig az alapján értjük meg, amit szemeinkkel a valóság töredékéből látunk. Azt kell mondani magunknak, hogy a jelenkori emberekben olyan lelkek testesültek meg, akik korábbi inkarnációikban a föld teljesen más térségeiben éltek. És amikor megpróbáljuk követni ezeknek a lelkeknek a sorsát, nem szükségképp a nemzedékeken keresztül jutunk vissza. Más szavakkal, nem érthetjük meg, mi történik a földön, ha nem alkalmazzuk egy teljesen konkrét módon az ismételt földi életek igazságát.

Nem lehetséges teljesen őszintén hinni a reinkarnációban egyfelől, és másrészt elfogadni a történelmet úgy, ahogy manapság előadják, mert ha így tennénk, élesen elválasztanánk egymástól a külső életet a maga hagyományaival, és azt, amit lényegi valóságnak tekintünk[86]. Egyre inkább fel kell ismernünk, mennyire szükséges, hogy képessé váljunk magában az életben megtalálni azoknak a dolgoknak az igazságát, melyeket szellemileg igaznak tekintünk. És ezért, kedves barátaim, én nem habozom, hogy beszéljek a kutatás bizonyos eredményeiről, amelyek valószínűtlennek látszanak sok ember számára, mindazonáltal ezeknek ma ismertté kell válnia. Helyes dolog, hogy ezek a dolgok ismertté váljanak, mert az emberiség bensőleg szomjazik a teljes valóság megismerésére, és mert a hanyatlás növekszik, ha az emberek félnek szembesülni a teljes valósággal. Természetesen igaz az, hogy a legtöbb ember vonakodik a szellemtudomány igazságainak teljesen komolyan vételétől. Ezek az igazságok olyannyira meglepőnek látszanak s távolinak a megszokott gondolkodásmódjuktól, hogy az emberek csak épphogy érintik a szellemtudományt, és sosem jutnak el ahhoz a ponthoz, hogy megragadják. Nincs bátorságuk alkalmazni ezeket az igazságokat sem a gyakorlati életben, sem a gyakorlati élet problémáinak tanulmányozásában.

Ezen a ponton, mielőtt tovább mennénk, hadd ismételjek meg valamit, amit már több alkalommal elmondtam; nevezetesen, hogy azok, akik igazán előre akarnak haladni a szellemi kutatásban, meg kell védeniük magukat a közönséges képzettársításoktól vagy gondolati kombinációktól, mert ami megjelenik az értelem számára[87], az a szokásos igazsággal szemben van, legalábbis nagyon távolinak tűnik attól. Pontosan ez a helyzet a mélyebb igazságokkal, amelyek eleinte különösnek és valószínűtlennek látszanak, mert ezeket csak igazi megismeréssel és igazi tapasztalással lehet felfedezni.

És így teljes komolysággal feltehetjük magunknak a kérdést: miért vezették az emberek a civilizációt a jelenlegi katasztrofális körülmények közé? Mit mond erről a szellemtudomány? Hangsúlyoznom kell, hogy bizonyos részletek, melyeket korábbi alkalmakkor megadtam, teljesen korrektek, de olyan okokból, melyek teljesen nyilvánvalóvá fognak válni önök számára, csak úgy lehetséges helyes módon foglalkozni egy hatalmas területtel, ha állandóan hozzáteszünk más részleteket is.

---

[86] Fontos rámutatni, hogy bár a valódi szellem és a szellemi megismerés elsőrangú, alapvető szerepet kell játsszon az életünkben, nem eshetünk az egyoldalúság hibájába ezzel kapcsolatban sem, hiszen mindenképp létezik egy szellemi „affinitás", karmikus vonzás-taszítás, amely az emberi lelkeket a megtestesülések során bizonyos irányokba tereli, népcsoporthoz, szülőpárhoz, nyelvhez, „evilági" kulturális közegbe, azaz egy szerves összefüggésrend szerint kell gondolkodnunk önmagunkról, mint a fizikai-testi világ „burkaiban" megjelenő, összetett lelki-szellemi lényekről. (Ld. *Függelék*. — A ford.)

[87] Ti. a szellemi látásban. (A ford.)

Korábban már említettem, hogy számos lélek, akik a mai korban élnek, előző életét a kereszténység első századaiban élte, inkább Dél-Európában[88]. E lelkek közül számosan most Közép-Európában vannak megtestesülve. Ez egy teljesen korrekt megállapítás, de csak egy bizonyos számú lélekre alkalmazható. Amit ma szándékozom mondani önöknek, azt úgy kell tekinteni, mint ami a föld jelenlegi népességének egy jelentős részére vonatkozik.

Ez felveti a kérdést – és a választ meg fogom adni egy igazi és nagyon alapos szellemi kutatás eredményeként –, felveti a kérdést: hol voltak Nyugat-Európa, Közép-Európa és távolabb, az Oroszország felé eső területek nagy részének lelkei korábbi földi életükben? Ha lelkiismeretesen kutatjuk ezt a kérdést a szellemtudomány módszereivel, felszínre kerül a tény, hogy olyan lelkekkel foglalkozunk, akiknek szellemi világbeli élete a legutóbbi haláluk és jelenlegi születésük között viszonylag rövid tartamú volt. Kutatásunk átvezet bennünket Nyugatra, azokra a területekre, amelyeken Amerika felfedezése után nagy számú európai alapított telepeket és kiirtotta vagy legalábbis alávetett helyzetben tartotta az eredeti népességet. Visszatérünk Amerika meghódításának századaiba és azokhoz a lelkekhez, akik e hódítások idején az amerikai indián rassz testeiben éltek[89].

Nem lesznek képesek megérteni, amit önöknek most mondok, ha nem alkotnak egy igazi képet magukban ezeknek az indián népeknek a természetéről, akiket fokozatosan kiirtottak az európai gyarmatosítók. Ezek az indiánok természetesen nem voltak kulturált népek abban az értelemben, ahogyan ma gondolkodunk a kultúráról. De volt egy bizonyos minőség ezekben a lelkekben, ami kifejeződött egy egyetemes, panteisztikus vallási formában. Szívük vágya egy nagy szellemi lény felé fordult és vallásuk alapvetően monoteisztikus volt. A főbb törzsekről beszélek, nem az elfajultabb ágakról[90]. Ezeknek az embereknek volt egy élő és eleven élményük a Nagy Szellemről a természet világa és az emberek tettei mögött. Meg kell próbálnunk megérteni ezt a lelki hangulatot és végképp elvetni azt az előregyártott nézetet, hogy ezek az indián népek félig állati vademberek voltak, ahogyan általában tekintik őket.

Szélesebb értelemben szólva, azok a lelkek, akik egykor ezekben a kiirtott indián népekben éltek, ma megtestesültek Nyugat-Európa, Közép-Európa embereiben és azokban, akik Oroszország felé laknak[91]. Sosem ragadjuk meg az igazságot, ha nem fogadjuk el, ami annyira különösnek és valószínűtlennek látszik ebben a megállapításban. Ezek olyan lelkek voltak, akiknek nem volt kapcsolatuk a kereszténységgel a korábbi megtestesüléseikben és ebből az következett, hogy az európaiak nagy részének lelkei nem fogadták be a kereszténység impulzusát a jelenlegi születésük előtt. A kereszténység olyasvalami volt, amit kívülről szereztek meg, mintegy a nyelv és a beszéd hangjaival vették fel. Mielőtt megérthetnénk a módot, ahogy a kereszténység ma él az európaiak lelkében, meg kell értenünk, hogy szélesebb értelemben egyáltalán nem egy keresztény impulzus volt az, ami ezekben a lelkekben élt egy korábbi megtestesülésükben, hanem egy panteisztikus impulzus, mely összekapcsolódott egy nagy, Egyetemes Szellem tiszteletével.

Itt és ott, ezek között az európai népek között természetesen vannak más lelkek, akik korábbi megtestesüléseikben a kereszténység első századaiban éltek Európa délebbi térségeiben és Észak-Afrikában. És a lelkeknek e két minőségéből áll főként a mai Nyugat- és Közép-Európa és az Oroszország felé eső területek népessége. Ahhoz, hogy tanulmányozzuk ezeket a dolgokat, meg kell figyelni, hogy az emberi lelkek hogyan fejezik ki magukat a jelenkorban, mik a törekvéseik és hogyan gondolkodnak. Sosem értjük meg ezeket az európai népeket, míg föl nem fogjuk, hogy noha a vérrokonság visszavezethető az egymást követő nemzedékeken, mondjuk Nagy Károly koráig és még előbb, azok a lelkek, akik most élnek ezekben az európai testekben, egykor messze Amerikában voltak megtestesülve, egy olyan rassz testeiben, melyet meghódítottak az európai gyarmatosítók.

---

[88] Keresztény hívők és nem-hívők. (A ford.)

[89] Úgy tűnik, itt csak az észak-amerikai indiánokról van szó. (A ford.)

[90] Itt valószínűleg és részben az azték, maja, inka kultuszok fenntartóit is érti Steiner, ld. a mexikói misztériumokról és az ázsiai népekről, összefüggésben a dekadens atlantiszi impulzusokkal, GA 171. (A ford.)

[91] Ez a magyarság egy része is vontakozik, legalábbis az előadás elhangzása, 1921 táján, bár ez egy hosszabb távú tendencia is lehet, mely pl. Baktay Ervinék nagyjából ugyanekkor kezdeményezett „indián mozgalma” mögött is állhat, amelyhez a ’60-as évektől a neves „fővárosi folklorista”, énekes, Cseh Tamás is kapcsolódott. (A ford.)

Egy másik tény is adódik a szellemi kutatás következményeként. Visszatekinthetünk azokra a népekre, akik Európa déli területein éltek, és akik a kereszténységet a maitól teljesen eltérő formában fogadták be. Azokban az időkben a kereszténység még át volt itatva a lélek elementáris, mélyen bensőséges erőivel. Ez egy mérhetetlen erőként működött az élet egészében, és még egészen mentes volt a teológia absztrakt intellektualizmusától. Olyan erő volt, ami az emberek legmélyebb és legbensőbb érzéseiben működött. És ezek a lelkek, akik Európa déli területein éltek abban az időben és befogadták a kereszténységet ebben a formában, szélesebb értelemben jelenleg Ázsiában testesültek újra. Az az időszak, amelyet ezek a lelkek a szellemi világban töltöttek a halál és az újraszületés között, valamivel hosszabb volt, mint mások esetében, mivel az impulzus jellege, amit befogadtak a korábbi, keresztény megtestesülésükben, olyan volt, hogy meghosszabbította ezt a periódust a szellemi világban a halál és újraszületés között. Sokan e lelkek közül, akiket annak idején áthatott a keresztény impulzus, most japán testekben inkarnálódtak[92]. Sosem értjük meg Japán különös kultúráját – amely ma oly sok rejtélyt hordoz –, míg nem értjük meg, hogy nagy számú lélek, akik most Ázsiában inkarnálódtak, egy jellegzetes módon át voltak itatva a keresztény impulzussal a korábbi megtestesülésükben. Ezek a lelkek a keresztény érzületüket átvitték a keleti testekbe, és gyerekkoruktól körülvették őket az ősi keleti kultúra dekadens formái, melyek fennmaradtak Keleten a nyelvben és a civilizált élet más formáiban. Az igazi keresztény impulzus bizonyos elemei éltek ezekben a lelkekben, mindannak ellenére, ami a hanyatló keleti kultúrából a fülükbe harsogott és megnyilatkozott értelmükben és szívükben. Megtalálhatjuk ennek bizonyítékát a legfejlettebb és legiskolázottabb keleti emberekben, és valóban csupán ennek a felismerésnek a fényében érthetjük meg őket. Gondoljanak például egy olyan személyiségre, mint az indiai Rabindranath Tagore. Sosem érthetjük meg, amit egy ilyen figura kifejez, míg meg nem értjük, hogy Rabindranath Tagorében él egy lélek, aki a korábbi földi életében magába szívott egy bizonyos melegséget a korai európai kereszténységből, ami kiáradt minden megnyilatkozásából és tetteiből. Ennek az érzésnek a melege mindig itt van, de másfelől Tagore inkább kokettáló stílusa a hanyatló orientalizmus hatásának eredménye. Van egy különös kettősség Rabindranath Tagore személyiségében. Ha egészséges és természetes a látásmódunk, mindig észre fogjuk venni műveiben a keleti kokettálás egy elemét és mégis elbűvöl bennünket a lélek ellenállhatatlan melegsége.

Teljesen haszontalan dolog manapság felszínesen pepecselni az ismételt földi életek eszméjével és pusztán elméletnek tekinteni. Ezt konkrét módon kell az életre alkalmazni, noha ez ma még távol áll az emberek kívánságától. Lelkük mélyén félnek a megismeréstől és a szembesüléstől a saját lényükkel, és nem törekednek arra, hogy aktuális életüket elvont vélekedéseik konkrét kifejeződésének lássák. Zavarba jönnek a saját, igazi lényükkel való szembesülés lehetőségétől. Nem akarják megmutatni magukat a világban olyannak, amilyenek valójában, és ezért akadályokat állítanak, hogy meggátolják a valóság kutatását. A széleskörű zűrzavart és a számtalan problémát, mellyekkel tele van a modern élet, megmagyarázza bizonyos fokig, ha figyelembe vesszük azokat a dolgokat, melyeket itt önök elé tártam.

És most gondoljunk azokra az emberekre, akik a föld másik részét lakják. Amikor egy szellemi látó olyan kutatásokat végez, melyekről beszéltem önöknek, egy másik kérdés merül fel benne; nevezetesen: mivé váltak azok a lelkek, akik Ázsiában testesültek meg a Golgotai Misztérium ideje táján? A szellemi kutatásban valaki mindig azt találja, hogy néhány probléma az aktuális életben ösztönzést ad a kutatáshoz. Az élet maga jelzi a kutatás menetét, és aztán a látási képesség fölgyúlik. Egy probléma egy bizonyos területre vezet bennünket, a másik egy másikhoz, és végül teljesen nyilvánvaló, hogy mindennek jelentése és szándéka van. Kutatva azoknak a lelkeknek a sorsát, akik egykor az amerikai indián népekben testesültek meg, oda jutunk, hogy bepillanthatunk azoknak a lelkeknek a sorsába, akik Ázsiában, Kisázsiában és Afrikában éltek a Golgotai Misztérium idején és a kereszténység első századaiban. Most nem azokról beszélek, akik ténylegesen befogadták a Golgotai Misztériumra vonatkozó tanításokat, hanem azokról, akik nem fogadták be azokat; nevezetesen, azokról a lelkekről, akikben a Kelet ősi kultúrája élt.

[92] V.ö. D.T. Suzuki, és írása Eckhart mesterről, összehasonlítása a buddhizmussal. (A ford.)

Az embereknek rendszerint nincs teljesen helyes ideájuk ennek a régi keleti kultúrának a jellegéről, amilyen volt a Golgotai Misztérium idején. Ma természetesen ez teljesen dekadenssé vált, de a Golgotai Misztérium idején ez gyakran egy magasztos szellemi állapotból fakadt. Nagyszámú ember volt képes nagyon tiszta és határozott fogalmakat alkotni a szellemi világok bizonyos tényeiről és eseményeiről. Azon képességekkel, melyek felébredhettek azokban, akik engedték, hogy a Krisztus-impulzus áthassa lényüket, természetesen nem rendelkeztek azok a lelkek, akikről most beszélek, de mindenesetre volt egy mély megértésük a szellemi világgal kapcsolatban, melyet képekben láttak. A világot egy magasztos, szellemi rendnek tekintették, s ennek következtében úgy gondolták, hogy a szellemi világ az egyedüli, amely méltó a törekvéseikre. Hajlamosak voltak elkerülni az anyagi világot. Olyan emberek voltak, akik sok spekulációnak adták át magukat, de a spekulációik bizonyos mértékig még a régi, ösztönös tisztánlátás erőiből táplálkoztak. Arról beszéltek, hogyan jött létre a világ, hogyan ment keresztül a szellemi fejlődés különböző fokain a távoli múltban. Egymást követő aeónokról[93] beszéltek, melyek az egyre sűrűbb anyagi állapotok közé kerültek, míg végül létrejöttek a külső fizikai világ strukturái. Röviden, olyan emberek voltak ők, akik mélyen és tiszteletteljesen tekintettek a szellemi világba. Ez a magatartás lehetővé tette nekik, hogy hosszabb életet töltsenek el a szellemi világban a halál és az újabb születés között, és nagyon hosszú ideig tartott, míg ismét alászálltak az új testekbe. Nagyon sokáig tartott, míg felébredt bennük az ösztönzés, hogy ismét lejöjjenek a földre. Ezek a lelkek – mindenesetre egy jelentős számuk – ma a modern Amerika népeiben inkarnálódtak. A mai amerikaiak egész alkata, minden okosságukkal az élet gyakorlati és anyagi oldalain, annak a ténynek köszönhető, hogy egy korábbi megtestesülésük során a lelkükben a világ szellemi kontemplációja élt, de azután úgyszólván nagyon kemény és sűrű anyagi testekbe szálltak alá. Alapjában véve ők most arra törekednek, hogy a korábbi, szellemi világbeli tapasztalataikat ismét átéljék az anyagi világgal kapcsolatos kifinomult és nyugtalanítóan okos foglalkozásban. Megérthetjük, hogy az amerikai szellem miért közelít meg mindent az anyagi világgal kapcsolatban egy elsőrendűen gyakorlati és teljesen tudományos módon, ha tudjuk, hogy ez a jellegzetesség visszamegy arra az időre, amikor ezeknek a lelkeknek a figyelme a szellemi világ felé fordult. Az anyagi élet került most a szellemi világ helyére, s noha az amerikai nép egyáltalán nincs tudatában ennek, valóban arra törekednek, hogy megértsék a szellemit az anyagi ruhájában. Lelki magatartásuk most azoknak a szellemi élményeknek a materializált ellentéte, melyeken átmentek a korábbi megtestesülésükben.

Önök hamarosan látni fogják, milyen hasznos, hogy megpróbáljuk megérteni a jelenkor embereinek cselekedeteit és magatartását e tények fényében, mert csak így remélhetjük megragadni a teljes valóságot. Ha csak az egymást követő generációk történetét tanulmányozzuk, pusztán az absztrakciók világában élünk. Legyen teljesen világos, amit mondok, kedves barátaim. Az emberek nagy többsége a jelenkorban nem akarja az önmegismerést. Nem eléggé bátrak, hogy kizökkenjenek a fizikai, érzékleti észlelésből, akár a történelemmel, akár bármi mással kapcsolatban. Gondoljanak mindarra, amit a gyerekek lelkébe vésnek az iskolai nevelés során. Teljesen nyilvánvaló, hogy ma az emberek el vannak szakítva az élet realitásaitól, éppen azért, mert csupán a valóság kis töredékét tanítják nekik. Amikor az embereket ma megkérjük, hogy teljes komolysággal ragadják meg az ismételt földi életek tényét, visszahőkölnek, mintha valami megégette volna őket. Valaki például hihetetlen állításokat hoz fel, melyek vezető tudósoktól származnak. Természetesen még túl korai nyilvános előadásokon olyan dolgokról beszélni, mint ma beszéltem, de a nyilvános előadásokon is meglehetősen messze kell már menni.

Ugyancsak felismerhetjük, hogy a legtöbb esetben teljesen lehetetlen érintkezési pontot találni a modern gondolkodásmódokkal. A modern szellem teljesen elferdült attól a gondolkodástól, ami időszerű lenne a mi korunkban. De másrészt sürgetően szükséges, hogy egy realitásérzéket találjunk, mely az élethez vezet. Enélkül a realitásérzék nélkül nem fogunk igazán előrejutni. És ezért azok, akik őszinte tanulmányozói az antropozófiai szellemtudomány igazságainak, nem szabad, hogy féljenek az életbeli alkalmazástól olyan igazságokkal kapcsolatban, mint az ismételt földi életeké, melyet elméletben nagyon jól meg lehet érteni. Ennek ellenére teljesen igaz, hogy helyes dolog tartózkodni egy igazság sivár,

[93] Korszakokról és vezető szellemi lényeikről, ld. a szellemi hierarchiák tana, a régi ezoterikus megismerés alapján Dionysios Areopagites tovább hagyományozott művében. (A ford.)

dogmatikus kimondásától mindaddig, míg elérkezik a megfelelő idő. Helyes például, hogy a mi Waldorf-iskolánkat meg kell óvni attól, hogy valamilyen meghatározott világnézet hirdetője legyen. Nem lényeges, hogy a gyerekek az ismételt földi élet elvont eszméjét megszerezzék, de anélkül, hogy ténylegesen elméletként magyaráznák nekik, teljesen lehetséges, hogy ez fényt vet a történelemre, sőt érthetővé teszi a történelmet, ha valaki rendelkezik ezzel az eszmével a háttérben. A gyerekek lelke, akiket ílymódon tanítanak a történelemre – talán anélkül, hogy valaha is hallottak volna a reinkarnáció elméletéről – teljesen más lesz, egyszerűen azért, mert a tanáraik értelmezően képesek voltak beszélni az életről, amint az a jelenkorban van, megismerik és megértik a módot, ahogyan a lelkek a föld távoli térségeiből belépnek a vér áramlatába, mely az egymást követő nemzedékeken keresztül áramlik.

A mi feladatunk ma nem csupán az, hogy beszéljünk a szellemről, hanem hogy a szellem megértését addig a pontig vigyük, ahol a szellem működése látható a konkrét, anyagi létben. A mai tudományaink még akkor is absztraktak maradnak, amikor a külső élet legkonkrétebb jelenségével foglalkoznak, mert ezek az anyagi jelenségek maguk sem egyebek, mint absztrakciók, mivel a szellemi alapjaikról nem vesznek tudomást.

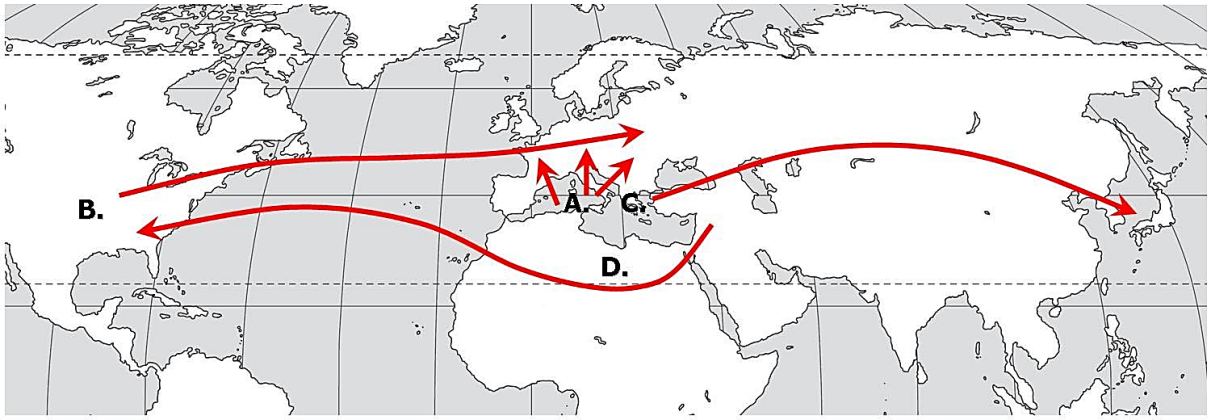
Mindig újra találni embereket, akik ezt mondják: az egyetlen dolog, amit tehetünk, hogy higgyünk azoknak, akiknek jogcíme van a szellemi világról gondolkodni, mert a beavatástudományt nem olyan könnyű megszerezni, mint másfajta megismerést; a beavatástudomány „nem a miénk". Ez lényegében ugyanaz a nézőpont, mint egy bizonyos professzoré, aki azt mondta: „Végülis, amikor olyan dolgokhoz jutok, melyek közvetlenül nem érintenek – például Nagy Sándor születése –, elfogadhatom anélkül, hogy magam tapasztaltam volna őket. De vagy személyesen kell tapasztalnom, vagy képesnek kell lennem tapasztalni a dolgokat, melyek közvetlenül érintenek, mielőtt igazságként elismerném őket. Pusztán mások tapasztalatai alapján semmit sem fogadok el ezekből a dolgokból." Szeretném megkérdezni ezeket az embereket, hogy más tekintélyektől elfogadják-e vagy sem a saját születésük időpontját? A születésük adata olyasvalami, ami a legbensőségesebben rájuk vonatkozik, de vajon lehet-e ez valaha is tudatos tapasztalat? Ez teljesen más kérdés! Bizonyosan nincs más választás, mint elfogadni ezt más tekintélyektől! Ez a helyzet az ún. tekintélyelv elutasításával kapcsolatban.

Ha megpróbáljuk csupán megnyitni az ösvényt, ami az egészséges emberi értelmet a szellemtudomány tanításainak megértéséhez vezeti, és ezeket a tanításokat igazán komolyan vesszük, hamar felismerhetjük, hogy az egészséges, szabad értelem végülis megtalálhatja útját az olyan igazságokhoz, melyekről ma beszéltem önöknek – melyek első pillantásra különösnek és kérdésesnek látszhatnak. Természetesen, ha az egészséges értelem képessége olyan akadályokkal találkozik, melyeket felállítottak, amikor a történelmet pusztán az öröklött jellegzetességek vagy az események folyamatos, töretlen áramlata egymásutánjának nézőpontjából tanulmányozták –, ha az emberi értelmet ílymódon előítéletekkel akadályozzák, akkor nem lesz lehetséges igazán közel kerülni a valósághoz. Abban a pillanatban, amikor az egészséges értelemnek szabad mozgást adunk, és amikor valóban elkezdjük akarni a megértést, észlelni kezdjük, mi él a lelkekben, akik most testesültek meg a földön. A megértés nem kizárólag az öröklés tanulmányozásából jön, sem a nemzedékeken átáramló vér tanulmányozásából. Minden a bátorságunktól függ, hogy megközelítsük ezeket a dolgokat. És ha a bátorság megérkezik, túljutunk az absztrakciókon, maguknak az igazságoknak a konkrét megértéséhez.

Függelék:

Magyarázó ábra:
Az újratestesülés szerepe az egyes embercsoportoknál[94]

[94] R. Steiner, GA 203, 2021. jan. 6.

Európa lakosságának nagy része (Ny., Köz., Kel.):

A. első ker. századok dél-európai lelkei (ker./*nem ker.*)

B. kiirtott é.-amer. indiánok lelkei (*nem ker.*)

Ázsia, Távol-Kelet lakosságának egy része:

C. első ker. századok dél-eur. lelkei, akik *mélyen befogadták* a ker. impulzust (pl. Tagore, japánok)

Amerika fehér lakosságának jelentősebb része:

D. ázsiai, kisázsiai, é.-afr. lelkek, akik a Golgotai Misztérium idején a régi keleti bölcsesség légkörében éltek (*nem ker.*)

Z. Tóth Csaba, 2012

„Bizonyos korukig a gyermekek nem tudják, hogy ők franciák, németek, norvégok, belgák vagy olaszok, legalábbis a szemléletmódjukra vonatkozóan nincs jelentősége annak, hogy ők most ezek vagy azok. Tulajdonképpen nem tudnak róla semmit. Általános jelenség, hogy soviniszta csecsemővel nem találkozunk, de olyan gyermekkel sem, aki három éves kora körül soviniszta lenne. Az ember csak egy bizonyos életkorban jön rá arra, hogy német, francia, angol, holland stb. És amikor ezeket a dolgokat tudomásul veszi, nemde egészen természetes módon éli magát ebbe bele? … De ez, kedves barátaim, a külső, érzékleti világban van. Az antropozófiának azonban az egész emberi életet magasabb szintre kell emelnie. Az ember tanuljon meg mást is elviselni, mint azt, ami – de csak, ha félreérti – az érzékleti életben „sokkírozza”. És a megismerendő dolgok közül éppen ez az, hogy természetes módon bele kell növekednie az önismeretbe is, miszerint az egyik vagy a másik típushoz tartozik.” (in Rudolf Steiner: *Karmikus összefüggések ezoterikus vizsgálata*, IV., Az antropozófiai mozgalom karmikus összefüggései, GA 238)

Rudolf Steiner:

Az ember, mint a világmindenség hieroglifája

Dornach, 1920. ápr. 16.

A világmindenség alapvető természetét és felépítését nem lehet felfogni a maga valóságában anélkül, hogy folyamatosan az emberre utalnánk. Újra és újra meg kell próbálnunk, hogy a külső univerzumban megtaláljuk azt, ami így vagy úgy az emberben létezik. Az előadásciklusunk következő három részét arra szánjuk, hogy ebből a nézőpontból egyfajta plasztikus világképet adjunk, mely elvezethet a válaszhoz arra a kérdésre: milyen kapcsolat van az emberben a moralitás és a természeti törvény között?

Amikor az embert tanulmányozzuk – és itt csupán ismétlem, amiről már beszéltem és írtam különböző nézőpontokból –, mindenekelőtt azt találjuk benne, amit „felsőbb" embernek és „alsóbb" embernek nevezhetünk, azután pedig azt, ami kapcsolatot teremt a kettő között: a ritmikus embert, amely kiegyensúlyozza a másik két részt.

Mindenekelőtt megfigyelhetjük, hogy teljesen eltérő törvények kormányozzák az ember felső és alsó részét. Felismerhetjük ezt a különbséget, ha megfontoljuk a tényt, hogy a „felső ember", akit a fej irányít, eredetében teljesen más törvények alatt áll, egy másik világhoz tartozik, mely eltér az érzékleti világtól.

Az a részünk, amely az utóbbi inkarnációnkban az érzékleti világ erőinek eredménye volt, vagyis a végtagember, azzá válik, ami most fejember, egy metamorfózis, átalakulás révén, amely az előző halál és az újraszületés között zajlik, de természetesen nem a külső formával, hanem a formáló erőkkel kapcsolatban. Ami most a végtagember, ez egészen átalakul az erői tekintetében, érzékfeletti összetételében a halál és az új születés között, és megjelenik az új földi életünkben, mint az univerzumból megtestesülő konstitúció. Ettől függ mintegy az ember többi része, mely az érzékleti világ alapjaiból kialakul. Ezt a tényt egyértelműen igazolja az embriológia, ha pusztán racionálisan gondolkodunk az embrionális életről. És ezáltal a fejorganizációnkban olyan törvények érvényesülnek, melyek egyáltalán nem ehhez a világhoz tartoznak, kivéve ennek eredetét, azaz amennyiben egy korábbi inkarnációból származnak. De mindaz, ami a végtagember átalakulását okozza fejemberré, egy teljesen más világban tevékeny, abban a világban, ahol a halál és egy új születés között élünk. Itt egy másik világ hatja át az érzékleti világot. Ez a másik világ nyilvánul meg az ember fejorganizációjában. Bizonyos értelemben a külső világ megfelelésben van ezzel a másik világgal, amikor a fej kivetíti a fő érzékszerveket. A térben és időben kiterjedő világot az ember az érzékszervei révén észleli; ez belehat az emberbe az érzékszervein keresztül, és így ezek is bizonyos értelemben a fejorganizmushoz tartoznak. Másfelől a végtagemberünkkel kapcsolatban alvó állapotban vagyunk. Gyakran beszéltem az embernek erről az alvó állapotáról az akarati természetével kapcsolatban, mindazzal kapcsolatban, ami a végtagemberben létezik. Nem tudjuk, hogyan mozgatjuk a végtagjainkat, hogyan okozza a mozgást az akarat; csupán utólag észleljük a mozgást, mint külső jelenséget, az érzékszerveink által. Ugyanolyan mértékben alszunk a végtagorganizációnkban, ahogy az univerzumban alszunk az elalvás és a felébredés között.

Ily módon tehát egy teljesen más világ áll előttünk. Azt mondhatjuk: van egy világunk, amely külsőleg megnyilatkozik mindabban, ami az érzékeinkhez szól, mindabban, amit észlelünk a szemünkkel, fülünkkel, etc. A másik világhoz a lényünknek azzal a részével tartozunk, amelyet fejembernek nevezünk. A végtagember által kerülünk kapcsolatba azzal a világgal, amely előttünk fekszik, de ebben nem vagyunk tudatosak; belealszunk ebbe a világba, ahogy az akaratunk terén tesszük, vagy ahogy belealszunk az univerzumba az elalvás és felébredés között.

Ez a két világ ténylegesen úgy épült fel, hogy az egyik felénk fordul, a másik pedig mintegy elfordul tőlünk; ez rejlik az érzékleti világ mögött, noha mi ebből származunk. A régebbi korokban az ember érezte – és keleten még ma is érzik ezt –, hogy lehetséges egy kibékítés, egyensúly a kettő között. Mint önök tudják, mi itt, nyugaton a kibékítést egy más módon keressük; de a keletiek (az előadó egy vonalat húz a

táblára) még ma is igyekeznek ezt viszonylag tudatos módon megtalálni, noha a módszereik már elavultak a jelenlegi emberiség számára. Az evésnél például (a vonalra mutat), amikor táplálékot veszünk fel, a folyamat az alvó szférába kerül, tudattalanná válik. Nem vagyunk tudatában annak, ami valójában akkor történik, mikor tojást vagy káposztát eszünk; ez a tudattalanban történik, hasonlóan az alváshoz. A káposzta és a tojás a külső érzékelésünk számára jelenik meg. De az evés valójában teljesen más világhoz tartozik. A kibékítés azonban megtörténik a légzésünk folyamán.

Noha az utóbbi egy bizonyos mértékig tudattalan, mégsem olyan mértékben, mint az evés. Annak ellenére, hogy a légzésünk nem olyan tudatos, mint a hallásunk és látásunk, ez tudatosabb, mint például az emésztés folyamata; s noha keleten jelenleg megszűnt az emésztési folyamat tudatossá tételének gyakorlata, amit korábban végeztek, a légzési folyamatot még bizonyos értelemben tudatossá teszik (a kundalini jóga-gyakorlat során az emésztés tudatossá válik, de a kígyó-tudatot természetesen nem lehet összehasonlítani az emberi tudattal). Van egy bizonyos légzésgyakorlat, ahol a be- és kilégzést oly módon szabályozzák, hogy a folyamat észleléssé válik. Így a légzés, mint olyan beilleszkedik a tudatos észlelés és a fizikai anyag teljesen tudattalan beépülése és átalakítása közé. Az ember valójában három világ lakója; az egyiket észleli a tudatával, a másik teljesen tudattalan marad, és a harmadik, a légzés az összekötő kapocs vagy közvetítő a kettő között.

Mármost tény, hogy a légzési folyamat is egyfajta asszimiláció, anyagcsere; mindenesetre egy anyagi folyamat, noha egy kifinomultabb módon; ez egy köztes állapot az anyag tényleges átalakítása és az észlelési folyamat, vagyis a külső világ teljesen tudatos élménye között.

Abban az állapotban, melyben az elalvás és a felébredés között vagyunk, tapasztaljuk a környezetet, mely körülvesz bennünket, az eseményeket, melyek a mindennapi tudatunkban mint álmok lépnek fel. Itt az ember átlép abba a világba, melyet imént vázoltunk, és az álmok az egész valójukkal megmutatják, hogyan lép át az ember. Gondolják el egy pillanatra, hogy az álmok milyen közeli kapcsolatban vannak a légzési folyamattal – a légzés ritmusával –, milyen gyakran követhetik ezt a ritmust utóhatásaiban, amikor álmodnak. Az ember mintegy átlépi a tudatos világ határát, mikor akár csak egy kicsit is belemerül ebbe a másik világba, melyben akkor van, amikor alszik, vagy amikor álmodik. Itt húzódik az imaginációk világa is. Az imaginációkban ez egy teljesen tudatos világ számunkra, tudatos észlelésünk van ebben a világban, amelyet épphogy magunkba szívunk mintegy az álmainkban.

Most nézzük a megfelelést, ami létezik, mint abszolút megfelelés a számok tekintetében. Már többször felhívtam a figyelmüket erre a megfelelésre az ember és a világ között, melyben kialakul. Rámutattam a tényre, hogy az ember a légzési ritmusában – 18 légzés percenként – megnyilatkoztat valamit, ami figyelemreméltó összhangban van az univerzum más folyamataival. Percenként átlagosan 18-at lélegzünk, ami 1 nap alatt 25.920 légzést jelent. És ugyanezt a számot kapjuk, ha kiszámoljuk, hány nap telik el az átlag 72 éves életkor alatt. Ez is kb. 25.920 nap[95]; így elmondhatjuk, hogy asztráltestünket és én-ünket kilégezzük az elalváskor, és belégezzük őket az ébredéskor, mindig ugyanabban a ritmusban.

És ha megnézzük a Napot, hogyan mozog – akár látszólag, akár valóságosan, nem számít – évente egy kicsit hátrafelé, amit a napéjegyenlőségek precessziójának nevezünk, akkor ugyanazt a számot kapjuk, 25.920-at, ahány év alatt megteszi a tavaszpont az útját visszafelé az ekliptikán, mind a 12 ***zodiákus***-jegyen keresztül, és ezt hívták platóni nagy évnek[96].

Tény, hogy a mi emberi életünk a születés és halál keretein belül valóban ki van szabva, egészen a legkisebb folyamatokig – ahogy láttuk a légzésnél –, összehangban az univerzum törvényeivel. De a megfelelésben, amit most megfigyeltünk a makrokozmosz és az ember, a mikrokozmosz között, azt a birodalmat figyeltük meg, ahol a megfelelés nyilvánvaló és egyértelmű. Vannak azonban más, nagyon fontos megfelelések. Például a következő, amihez a számok révén most másképpen szeretném vezetni önöket. Vegyük a 18 légzést 1 perc alatt, ami óránként 1080, és 24 óra alatt 25.920; azaz megszorozva: 18 x 60 x 24 = 25.920.

Ha ezt a napéjegyenlőségek precessziós ciklusának vesszük és elosztjuk 60-nal, majd ismét 24-gyel, akkor természetesen 18 évet kapunk. És mit jelent valóban ez a 18 év? Ez a 25.920 lélegzet megfelel egy

[95] 72 x 360.

[96] Platon: *Timaios*, XI. 39d, számérték nélkül szerepel, ld. még ennek felét, Tacitus: *De orat.* 16.

24 órás emberi napnak; ez a 24 órás nap a mikrokozmosz napja. A 18 lélegzetvétel alapritmusnak tekinthető.

És most vegyük a teljes kört, melyet a napéjegyenlőségek precessziója leír, és ne nevezzük platóni évnek, hanem egy nagy, égi napnak, egy makrokozmikus napnak. Milyen hosszú lenne egy légzés ezen a skálán, amely megfelelne az emberi légzésnek? Ennek időtartama 18 év lenne, annak a lénynek a légzése, amely megfelel a makrokozmosznak.

Ha a modern asztronómia fogalmait vesszük – most nem értelmezzük őket, később fogunk beszélni a jelentőségükről –, akkor azt fogjuk találni, hogy mellékes dolog arról beszélni, hogy a Nap vagy a Föld mozgását látszólagosnak tekintjük; ez nem fontos számunkra; de vegyük most azt, amit a mai asztronómusok a földtengely ferdeségének neveznek.

Önök tudják, hogy a földtengely ferde szögben áll az ekliptikára, és hogy az asztronómusok a földtengely ingadozó mozgásáról beszélnek e tengellyel kapcsolatban, és ezt „elhajlásnak" hívják. A tengely a forgását e pont körül nagyjából épp 18 év alatt fejezi be (valójában 18 év 7 hónap alatt, de most nem vesszük figyelembe a törtszámot, noha teljesen lehetséges ezzel is egzakt módon számolni[97]). De ezzel a 18 évvel valami más is összefügg. Ez nem pusztán az „elhajlás" ténye, a „billegésé", a földtengely forgásáé kettős kúpalakot leírva a föld középpontja körül, és ennek 18 éves periódusa – nem csupán erről van szó, hanem arról, hogy ezzel egyidejűleg egy másik folyamat is lezajlik. A Hold minden évben más helyzetben jelenik meg, mivel a Naphoz hasonlóan felkél és lenyugszik az ekliptikán, újra és újra egyfajta billegő mozgást tesz meg az egyenlítői ekliptikán. És minden 18. évben a Hold ugyanabba a helyzetbe kerül, amit 18 évvel korábban elfoglalt. Láthatják a kapcsolatot a tengelyferdeség és a Hold útja között. Az elhajlás ténylegesen jelzi a Hold útját. Ez a Hold mozgásának kivetülése. Így a maga tényleges valójában megfigyelhetjük a makrokozmosz „lélegzését". Csupán meg kell figyelnünk a Hold útját 18 évente, más szavakkal a földtengely elhajlását. A föld táncol, és oly módon táncol, ami egy kúpot ír le, egy kettős kúpot, és 18 évente ez a tánc a makrokozmikus légzés tükröződése. Ez éppen annyiszor történik a makrokozmoszban, ahányszor az ember mikrokozmikusan lélegzik 24 óra alatt.[98]

Így valóban kifejeződik egy makrokozmikus lélegzés percenként, a tengelyferdeséggel kapcsolatos mozgásban. Más szavakkal, bepillanthatunk ebbe a makrokozmikus lélegzési folyamatba a hold és a tengelyferdeség mozgása révén, és kapunk egy megfelelést az emberi légzéssel. Mi az értelme mindennek? Az az értelme, hogy amint az ébrenlétből alvó állapotba kerülünk, a teljesen tudatos állapotból az alvó állapotba, ezzel belépünk egy másik világba, szemben a mindennapok, évek, etc., szokásos világával, és az ún. platonikus évnek is részesei vagyunk, találunk valamit a holdritmus e beékelődésében, ami ugyanolyan viszonyban van a makrokozmosszal, mint a lélegzés, a légzés féltudatos folyamata a teljes tudatunkkal. Ezért nem csupán egy olyan világot kell figyelembe vennünk, amely előttünk van, hanem egy másik világot is, amely rávetül a mi világunkra és áthatja azt.

Éppúgy, ahogy előttünk van az emberi organizmus második része, amikor megfigyeljük a légzési folyamatot, nevezetesen a ritmikus ember, ahogy szembenáll az észlelő, vagy fejemberrel, úgy rendelkezünk azzal is, ami az éves holdmozgásban megjelenik, vagyis a 18 éves holdmozgásban, az azonossággal az év és az emberi lélegzés között; ez a második világ áthatja a miénket.

Ezért nem vitás, hogy nem csak egyetlen világ van a környezetünkben. Rendelkezünk azzal a világgal, amely érzékleti világként tárul elénk, de van egy világunk, melynek alapjait egy másik világ törvényei igazgatják, és amely pontosan ugyanolyan viszonyban van az érzékleti világgal, mint a lélegzésünk a tudatunkkal; és ez a másik világ megnyilatkozik számunkra, ha megfelelő módon szemléljük a hold mozgását, a földtengely ferdeségével összefüggésben.

---

[97] Ld. a holdcsomópontok és visszatéréseik, Susanne Donato: A holdcsomópontok hatása az ember életútjára (The Effect of Lunar Nodes on Human Biography: Our Hidden Plan, *Waldorf Journal*, 2.), ford. Z.T.Cs., Acta Hist. Hung. Turi, 2022/1, p.423.

[98] 25,920 lélegzet 1 nap alatt, és ugyanennyi év tesz ki 1 „világévet", mely alatt a tavaszpont végigjárja a 12 zodiákus-jegyet, visszafelé az ekliptikán (precesszió). Ld. még GA 323, Asztronómiai kurzus, 1921. jan. 6., és Várkonyi Nándor: Az idő szívverése, *Galaktika* 50. (A ford. jegyzete)

Ezek a megfontolások képessé tehetnek bennünket arra, hogy felismerjük az egyoldalú kutatás lehetetlenségét a világban megnyilatkozó törvényekkel kapcsolatban. A modern materialista gondolkodó a természeti törvények egyetlen rendszerét kutatja. Ezzel becsapja magát, és ehelyett azt kellene mondania: „Az érzékleti világ bizonyosan egy olyan világ, amelybe beágyazódva érzem magam, és amelyhez tartozom; ez az a világ, amelyet a természettudomány az ok-okozati törvényekkel magyaráz. De egy másik világ is áthatja ezt, amelyet más törvények szabályoznak. Mindegyik világnak megvannak a maga törvényei." Mindaddig, amíg azon a véleményen vagyunk, hogy a világunk számára elegendőek csupán egyféle törvények, és hogy minden az ok-okozati összefüggéseken alapszik, mindaddig a teljes illúziók áldozatai maradunk.

Csak akkor vagyunk a helyes úton, ha az olyan tényekből, mint a hold mozgása és a földtengely elhajlása, felfogjuk, hogy egy másik világ is jelen van a miénkben. És most láthatják, hogy ezek azok a dolgok, melyekben a szellemi és az anyagi úgyszólván érintkezik, vagy mondhatni a lelki és az anyagi. Aki híven megfigyeli, mit tartalmaz a saját énje, a következőt fogja találni. Ezeket a dolgokat fokozatosan kell az emberiség tudomására hozni. Számosan vannak önök között, akik életkorukban már túljutottak a kb. 18 év 7 hónapos perióduson. Ez egy fontos periódus. Mások már kétszer is túlhaladtak ezen, túl vannak a 37 év 2 hónapon, ami ismét jelentős. Azután van egy harmadik nagyon jelentős periódusunk 18 év és 7 hónappal később, 55 év 9 hónapos korunkban. Néhányan észrevehetik, és ehhez nem kell képzettnek lenniük, hogy hatások és fontos változások érik önöket az egyéni, lelki életükben ezen időpontok környékén. E periódusok éjszakái a legjelentősebb éjszakák az egyéni életben. A makrokozmosz itt fejezi be a 18. lélegzetét egy kozmikus perc alatt —, és az ember, mint olyan, ablakot nyit egy teljesen más világra. De, mint mondtam, az ember még nem figyelheti meg konkrétan ezeket a pontokat az életében. Azonban mindenki megpróbálhat lelki szemeivel visszatekinteni az elmúlt periódusaira, és ha túl van az 55. életévén, felismerhet három ilyen jelentős korszakot; mások kettőt, és a legtöbben önök közül többet is. Ezekben a korszakokban események zajlanak, melyek teljesen más oldalról kerülnek a mi világunkba. Ezeken a pontokon a világunk megnyílik egy másik világra.

Ha pontosabban le akarjuk írni ezt a történést, azt mondhatjuk, hogy a világunkat ezekben az időpontokban ismételten áthatják az asztrális áramlatok; ezek be- és kiáramlanak. Ez természetesen minden évben megtörténik, de itt egy 18 éves ritmussal van dolgunk, amely megfelel 18 légzésnek 1 perc alatt. Röviden, a figyelmünket a kozmikus óra révén a makrokozmosz légzésére fordítottuk, melybe beleágyazódunk. Ez a megfelelés egy másik világgal, amely a Hold mozgásán keresztül nyilatkozik meg, kivételes jelentőségű. Mert, önök láthatják, a világ, mely ezekben az időpontokban a mi világunkba vetül, ugyanaz a világ, melybe átlépünk az alvás folyamán, amikor az én és az asztráltest elhagyja a fizikai és étertestünket. Ezt nem úgy kell elképzelni, hogy a világot, mely a mindennapi környezetünkből áll, pusztán absztrakt módon áthatja az asztrális világ; inkább azt kell mondanunk, hogy ez a világ az asztrális világban lélegzik, és mi megfigyelhetjük az asztrálist ebben a légzési folyamatban, a Hold mozgása, vagyis a tengelyferdeség révén. Felismerhetik, hogy itt valami nagy jelentőségű dologhoz érkezünk. Ha visszaemlékeznek arra, amit legutóbb mondtam, ezt a következő módon is szemléltethetjük. Egyfelől rendelkezünk a mi világunkkal, ahogy azt általában megfigyeljük; és ezen kívül itt van egy materialista babona, hogy például, ha feltekintünk, látjuk a Napot, mint „gázgömböt", ahogy azt a könyvekben leírják. Ez nonszensz. A Nap nem egy gázgömb; az a hely, ahol a Nap van, valamivel kevesebb, mint üres tér – valójában egy szívó, abszorbeáló égitest, míg minden, ami körülötte van, nyomást fejt ki. Következésképpen annak, ami a Napból érkezik hozzánk, semmi köze sincs semmiféle égéstermékhez, amit a Nap termel, hanem mindaz, ami az univerzumból a Naphoz kerül, visszasugárzik.

Ahol a Nap van, az üresebb, mint az üres tér. Ezt el lehet mondani az univerzum minden részéről, ahol étert találunk. Emiatt nagyon nehéz egy fizikusnak az éterről beszélni, mert azt gondolja, hogy az éter is anyag, csak finomabb, mint a közönséges anyag. A materializmus nagyon el van foglalva ezzel az állandó „finomítással", mind a természettudomány materializmusa, mind a teozófia materializmusa. Megkülönböztetik először a sűrű anyagot, azután az éteri anyagot, ami finomabb, azután az asztrális anyagot, ami még finomabb – és azután itt van a „mentális", és nem tudom mi még, egyre finomabb és finomabb anyag…

Az egyetlen különbség a materializmus e két formája között az, hogy az egyik jobban elismeri a finomítás fokozatait, mint a másik. De az átmenetnek a mérhető anyagtól az éterig semmi köze sincs a finomításhoz. Bárki, aki azt hiszi, hogy az éternél pusztán egy „finomítási" folyamattal van dolgunk, hasonlít arra az emberre, aki azt mondja: „Van egy pénzzel teli tárcám; ismételten kiveszek belőle, és egyre kevesebb pénz marad benne; elveszek még többet, míg végül semmi sem marad." Semmi sem marad – de ő mégis tovább vesz el! A „semmi" még kevesebbé válik; mert adósságba kerülhet, a pénze kevesebbé válik, mint a semmi. Ugyanígy az anyag nem csupán üres térré válik, hanem negatívvá, kevesebbé, mint a semmi – üresebbé, mint az üresség; „szívó" hatást fejt ki. Az éter egy szívó, abszorbeáló hatást fejt ki. Az anyag nyom. Az éter abszorbeál. A Nap egy abszorbeáló, szívó gömb, és mindenütt, ahol éter van jelen, ezzel a szívó erővel van dolgunk.

Itt átlépünk a másik oldalra, a háromdimenziós tér másik aspektusához – átlépünk a nyomásból a szívásba. Az, ami közvetlenül körülvesz bennünket ebben a világban, az, ami által fizikai és éteri emberek vagyunk, egyaránt nyomás és szívás vagy abszorbeálás. Ennek a kettőnek a kombinációja vagyunk; a Nap csupán a szívóerővel rendelkezik, lévén semmi más, mint éter, semmi más, mint szívás. A nyomásnak és szívásnak a szüntelen hullámzása, a mérhető anyag és az éter az, ami váltakozva alakít egy élő organizmust. És az élő organizmus folyamatosan lélegzik az asztrálisban; a légzés a Hold mozgásán vagy elhajlásán keresztül fejeződik ki. És itt kezdjük megsejteni a világ felépítésének második tagját vagy elvét; az egyik tag a nyomás és szívás, fizikai és éteri; a másik tag, a második az asztrális. Az asztrális sem nem fizikai, sem nem éteri, hanem folyamatosan belélegződik és kilélegződik; és a tengelyferdeség demonstrálja ezt a folyamatot.

Mármost, az ősi korokban még egy bizonyos asztronómiai tényt is megfigyeltek. Évezredekkel a keresztény éra előtt az egyiptomiak tudták, hogy egy 72 éves periódust követően az állócsillagok a látszólagos pályájukat megtéve nyernek egy napot a Naphoz képest. Úgy látszik vagy sem, az állócsillagok keringenek, és a Nap is kering, de az utóbbi lassabban kering, úgyhogy 72 év múlva a csillagok észrevehetően előbbre vannak. Ez a tavaszpont mozgásának oka[99]; vagyis hogy a csillagok gyorsabban haladnak. A tavaszi napéjegyenlőség pontja egyre tovább halad, az állócsillag változtatja a helyét a Naphoz képest. Röviden, az igazság az, hogy ha megfigyeljük egy állócsillag útját és megfigyeljük, hol áll a nap ehhez képest, azt találjuk, hogy 72 év elteltével a csillag ugyanazt a helyzetet foglalja el december 30.-án, miközben a Nap ezt a pontot december 31.-én éri el. A Nap elvesztett egy napot. A 25.920 év elteltével ez a veszteség olyan nagy, hogy a Nap leír egy teljes kört, és ismét visszatér az említett helyre. Ezért azt látjuk, hogy 72 év alatt a Nap egy nappal lemarad az állócsillagokhoz képest. Mármost ez a 72 év hozzávetőleg az ember átlagos élettartama, nagyjából 25.920 nap.

Így, amikor a 72 évet felszorozzuk 360-nal, és az ember élettartamát egy napnak tekintjük, megkapjuk az emberi élettartamot, mint a makrokozmosz egy napját. Az ember mintegy kilélegződött a makrokozmoszból; az élete egy nap a makrokozmikus évben.

Tehát ezt a keringést, ezt a kört, amit a napéjegyenlőségek precessziója leír, és jelzi a makrokozmikus évet, az egyiptomiak már évezredekkel ezelőtt ismerték (nagy jelentőségűnek tartották ezt a 72 éves periódust), hogy a tavaszpontnak ez a látszólagos keringése kapcsolatban van az ember életével és halálával az univerzumban, vagyis a makrokozmosz életével és halálával. És az emberi élet és halál törvényei olyasmik, amiket kénytelenek vagyunk követni. Láttuk már, hogy a tengelyferdeség miként mutat egy másik világra; ahogy az érzékleti észlelésünk az egyik világra mutat, úgy a tengelyferdeség egy másikra, a lélegző világra. És most azáltal, amit a mai asztronómusok „precessziónak" neveznek, van valamink, amit átmeneti állapotnak nevezhetünk, átmeneti időnek egy mélyalvás állapotába, átmenetnek egy még további, harmadik világba. Ily módon három világunk van, melyek kölcsönösen áthatják egymást, kapcsolatban vannak egymással; de nem kell összekombinálni ezeket a világokat az oksági nézőpontból. Három világ van, egy hármas világ, ahogy az ember is hármas lény; az egyik világ, amely körülvesz bennünket, az észlelhető világ; a második világot jelzik a Hold mozgásai; és a harmadik a napéjegyenlőségi pont mozgása révén hívja fel magára a figyelmet, vagyis a

[99] A mindenkori tavaszi napéjegyenlőség, az első tavaszi napkelte pontjának „vándorlása".

Nap útja révén. Ez a harmadik világ valóban ismeretlen marad számunkra, ahogy a saját akaratunk világa ismeretlen a mindennapi tudatunknak.

Ezért fontos mindenütt kutatni a megfeleléseket az emberi mikrokozmosz és a makrokozmosz között. És amikor ma a keletiek, bár csupán egy dekadens módon, a légzési tudat megszerzésére törekszenek, ahogy tette az ősi keleti bölcsesség, ez annak a vágynak a megnyilvánulása, hogy eljussanak ebbe a másik világba, amelyet különben csak azáltal ismerhetnek meg, amit a Hold, úgyszólván, akar a mi világunkban. De azokban az időkben, amikor az ősi bölcsesség még egy más módon került az emberhez, eltérően attól, ami által ma a bölcsességet keressük, azokban az időkben az ember azt is tudta, hogyan értse meg a belső törvény e működését az egyéb kapcsolatokból és megfelelésekből.

Az Ószövetség beavatottai, akik ismerték ezeket a dolgokat, mindig egy bizonyos képet használtak, nevezetesen a holdfény és a napfény közötti kapcsolat képét. Ezt bizonyos értelemben megtalálhatjuk az Evangéliumokban, mint legutóbb bemutattam önöknek.

Általában úgy beszélünk a hold fényéről, mint a napfény tükröződéséről. Most a fizika értelmében beszélek, és később megmutatom, hogy ezek a kifejezések valójában nagyon pontatlanok. A holdfényt az Ószövetségben a Jahve- vagy Jehova-erő képviseli. Ez az erőt úgy képzelték el, mint egy tükrözött erőt, és a beavatottak – természetesen nem az Ószövetség ortodox rabbijai[100] – tudták, hogy a Messiás, a Krisztus el fog jönni, és Ő lesz a közvetlen napfény. Jahve csupán az Ő eljövetelének tükröződése. Jahve is napfény, de nem a közvetlen napfény. Természetesen itt nem a fizikai napfényről van szó, hanem a szellemi valóságról.

Krisztus belépett az emberi fejlődésbe, Ő, Aki korábban csak tükröződésként volt jelen, egy közvetett módon, Jehova alakjában. És itt felmerül annak szükségessége, hogy Krisztusról, Aki Jézusban élt, úgy gondolkodjunk, mint eltérő törvények eredőjéről, melyek mások, mint a közönséges természettudományhoz tartozó törvények. De ha nem ismerjük el ezeket a másfajta törvényeket, ha azt hisszük, hogy a világ csupán az ok-okozati hatások eredménye, akkor nem marad hely Annak, ami a Krisztus. Helyet kell készíteni az Ő számára a három egymást átható világ elismerésével. Akkor megteremtjük a lehetőséget, hogy azt mondjuk: érvényes, hogy ebben az érzékleti világban mindent az ok-okozati törvény kapcsol össze, ahogy a természettudomány közvetíti; de egy másik világ is áthatja ezt a világot, és ehhez a másik világhoz tartozik minden, ami a világban történt a Golgotai Misztériummal összefüggésben.

Korunkban, amikor egyre inkább megnyilatkozik a vágy az ilyen dolgok megértésére, fontos felismerni, hogy ezt a megértést ennek a három, egymást átható világnak az elismerése révén keressük, melyek egyidejűleg léteznek, és teljesen különböznek egymástól. Ez azt jelenti, hogy nem csupán egyetlen törvényrendszert kell keresnünk, hanem hármat; és magán az emberen belül kell ezeket keresnünk.

Ha jól értik, amit most mondtam, akkor látni fogják, hogy nem szükséges elfogadni a ***kopernikuszi*** rendszer módszereit, és ellipsziseket rajzolni a Szaturnusz, Jupiter, Mars, Föld, Vénusz, Merkur, és végül a Nap pályájáról. Egyáltalán nem ezt kell tenni. Amit tenni kell, az a törvények megértése, melyek tevékenyek a fizikailag észlelhető világban, és látni, ahogy ezeket a törvényeket teljesen más törvények hatják át; s hogy különösen a jelenlegi Hold, a maga mozgásával, megjelenít valamit, ami nincs oksági kapcsolatban a csillagrendszer többi részével, eltérően a többi bolygótól. A Hold egy teljesen más világ, amely mintegy belénk helyeződött, és ami jelzi az univerzum légzési folyamatát, ahogy a Nap jelzi az univerzumunk éteri áthatottságát.

Mielőtt valaki asztronómiával foglalkozik, arra kellene nevelnie magát, hogy kvalitatíve, minőségi értelemben foglalkozzon azzal, ami mozog az űrben, azokkal a dolgokkal foglalkozni, melyek egymástól függenek az űrben. Teljesen világossá kell válnia, hogy a Nap anyagát és bármely más anyagot – például a Föld anyagát – semmi esetre sem lehet egyszerű kapcsolatba hozni; mivel a Nap anyaga a Föld anyagához képest valami abszorbeáló és szívó jellegű, míg a Földé nyomást fejt ki. A mozgások, melyek a tengelyferdeségben kifejeződnek, az asztrális világból eredő mozgások, és nem olyasmik, melyeket meg lehet találni a newton-i elméletek révén. Épp a newtonizmus hajtott bennünket a materializmusba, mert

[100] Vö. Melkhisedek (héb. Melki Cadik, Igaz Király) rendje, 1Móz. 14,18., Zsolt. 110,4., Zsid. 5,6-10., 6,20., 7,11.

ez a legszélsőségesebb absztrakciókból áll. Ez a gravitáció erejéről szól. Azt mondja, hogy a Nap vonzza a Földet, vagy a Föld vonzza a Holdat; a vonzás ereje létezik az égitestek között, mint valami láthatatlan kötelék. De ha valóban semmi más nem létezne, mint a vonzás ereje, akkor a Holdnak nem lenne oka keringeni a Föld körül, vagy a Földnek a Nap körül; a Hold egyszerűen a Földre esne. Ez valóban megtörtént volna korszakokkal ezelőtt, ha csak a gravitáció hatott volna; vagy a Föld esett volna a Napba. Ezért teljesen lehetetlen úgy tekintenünk a gravitációra, mint ami egyedüli módon megmagyarázza az égitestek tényleges mozgásait. Tehát mit tesznek a newton-i elmélet szerint? Nézzük meg! Itt van egy bolygó, amely tele van állandó vággyal, hogy a Napba essen, ha csupán a gravitáció törvénye létezne. De most feltételezzük, hogy ezt a bolygót valamikor éri egy másik erő, egy oldalirányú erő. Ez a hatás ilyen és ilyen erővel történik, és a gravitációs erő is egyidőben hat, úgyhogy a bolygó nem esik a Napba, hanem mindkét erő következtében egy vonal mentén mozog.

Láthatják, hogy a newton-i elmélet szükségképpen feltételez valamely eredeti hatást, valamely első hajtóerőt minden bolygó esetében, mindegyik mozgó égitest esetében. Mindig kell legyen valamely világon kívüli Isten valahol, aki megadja ezt a hatást, aki ezt az oldalirányú mozgást generálja. Ezt mindig feltételezik; és emlékezzünk, hogy erre a feltevésre van szükség időnként, amikor elveszítünk minden eszmét, hogy az anyagit és a szellemit valamilyen kapcsolatba hozzuk, amikor képtelenek vagyunk mást feltételezni, mint valami teljesen külső „mozgatást".

Itt van a példa a materializmus képtelenségére, hogy megértse az anyagot. Ismételten felhívtam a figyelmüket erre legutóbb. Ebből az következik, hogy a materializmus az anyag mozgásait is képtelen megérteni, és kénytelen egy teljesen antropomorf magyarázatot adni, hogy értelmezze ezeket, elképzeli Istent mint egy olyan lényt, akinek teljesen emberi tulajdonságai vannak, aki egyszerűen egy lökést ad a Holdnak és a Földnek. A Föld és a Hold azután „vonzza" egymást és, nézzenek oda, ettől a két erőtől, a tolástól és a vonzástól mozognak az égen.

Ez következik az olyan eszmékből, melyeket ma kialakítanak a naprendszerről. De az univerzum igazi megértéséhez teljes mértékben szükséges, hogy a kapcsolatra tekintsünk aközött, ami az emberben él és ami a makrokozmoszban él. Mert az ember ténylegesen mikrokozmosz a makrokozmoszban. Erről fogunk beszélni a holnapi alkalommal.

Dornach, 1920. ápr. 17.

Az utóbbi néhány napban végzett vizsgálódásaink világossá tehették önöknek, hogy teljesen lehetetlen olymódon tekinteni az univerzum konfigurációira és mozgásaira, ahogy a modern tudományban elfogadott. Mert nem csupán az univerzumot tekintik teljesen különállónak az embertől, hanem az égitesteket is elkülönítik, melyek úgy jelennek meg a tudományos felfogásban, hogy nincsenek kapcsolatban egymással, mindegyik izolált, és azután ebben az elkülönültségükben hatnak egymásra. Ez ugyanaz, mint ha például tanulmányoznánk az emberi organizmust, először a kart, azután a lábat vizsgálva, hogy abból akarjuk megérteni az egész organizmust, ahogy az egyes tagok viszonyulnak egymáshoz. De nem lehet felfogni az emberi organizmust az egyes tagjainak a tanulmányozása révén; az emberi testnek mint egésznek a kutatásából kell kiindulni, melyből azután eljutunk az egyes részekhez.

Ugyanez vonatkozik a naprendszerre, és a naprendszernek az egész látható csillagos univerzummal való kapcsolatára. Mert a Nap, Hold, Föld, és a többi bolygó az egész rendszernek csupán a részei. Miért kellene például a Napot külön égitestnek tekinteni? Egyáltalán nincs értelme, hogy a Napot úgy képzeljük el, ahogy látjuk, a határain belül, ahogy a szemünk észleli. Ezzel kapcsolatban teljesen igaza volt a filozófus Schellingnek, amikor hajlott arra, hogy feltegye a kérdést, „Mi a Nap?", és azt értette alatta, hogy „Hol érezzük a hatását?" Ha a Nap tevékeny a Földön, ennek a tevékenységnek a hatásai szükségképpen a Nap szférájához tartoznak; és nagyon helytelen egy részt kiragadni az egészből, és ezt a részt önmagában tanulmányozni. De épp ezt teszi az univerzum modern, materialista felfogása, és ennek befolyása egyre erősebb a 15. század közepe óta. Ez az, ami ellen Goethe mindig harcolt, míg élt, a természettudományos műveiben, és ami ellen a tudománya minden hű követőjének is harcolnia kell. Goethe kénytelen volt felhívni a figyelmet a tényre, hogy nem szabad tanulmányozni a természetet az

ember nélkül, anélkül, hogy figyelembe vennénk a természet és az ember viszonyát. Az emberen kívüli természeti jelenség tanulmányozása az emberi természet megértésének alapja kell legyen.

A következő példa megmutathatja önöknek néhány kijelentés értékét, melyeket a modern asztronómia tesz. A modern asztronómia mindenféle érvekkel arra vállalkozik, hogy a Földnek a Nap körüli ellipszis-pályájáról beszéljen; kijelenti, hogy ezt a mozgást elsőként egy olyan érintőleges hatás indította el, melyről tegnap beszéltem a Nap tömegvonzásával kapcsolatban. De az asztronómia nem tagadhatja, és nem is tagadja a tényt, hogy a tömegvonzásnál nem csupán a Nap vonzza a Földet, hanem a Föld is a Napot. Ez azonban arra enged következtetni bennünket, hogy nem beszélhetünk a Földnek a Nap körüli elliptikus pályájáról, mert ha a vonzás kölcsönös, akkor nem lehet a Föld egyoldalú mozgásáról beszélni a Nap körül, hanem mindkettő mozgásáról egy semleges pont körül. Más szavakkal, ez a keringés nem történhet olymódon, ami arra engedne következtetni, hogy a Nap középpontja a tengely, hanem a tengely egy semleges pont kell legyen, amely a Nap középpontja és a Föld középpontja között helyezkedik el. Amikor ezt mondom önöknek, nem kritizálom az asztronómiát, pusztán csak azt mondom, amit önök megtalálhatnak az asztronómiai könyvekben. Így kénytelenek vagyunk elfogadni valamilyen tengely létezését a két szféra között.

Az asztronómia azzal vigasztalja magát, hogy ez a tengely vagy pont a Napon belül van. Azután mind a Föld, mind a Nap ekörül kering. És így ismét csak nem kapjuk meg a Földnek a Nap körüli keringését, hanem a Nap is kering, de egy olyan pont körül, amely magán belül van. Így a külsőséges asztronómia odáig megy, hogy feltételez egy tengelyt, mint pontot, ami nem a Nap közepe, de vonalban összekötve a Napot a Földdel mégis a Napon belül van. De most egy másik nehézséggel szembesülünk. A Nap méretét kell először kiszámolni (a fenti feltevés igazsága a Nap méretének kiszámításától függ). Egy ilyen számítás eredménye egy következtetéshez vezet, amely természetesen bizonyos korlátozott érvényességgel bír (a számítást az érzékelés alapján végzik), de ami nem feltétlenül szükséges feltétel ahhoz, hogy megítéljük, mi rejlik valóban a természeti jelenség mögött.

Ílymódon fontos szigorú szemmel tekinteni a modern asztronómiát, ugyanúgy, ahogy más tudományokat is, hogy felismerjük azokat a pontokat – és számos ilyen van –, ahol a tudomány becsapja önmagát, és nehézségekbe ütközik.

Ezt a nehézséget nem lehet észrevenni a jelenség külső aspektusának tanulmányozásával; csak akkor érhetünk el eredményt, ha az univerzumot az emberrel való kapcsolatában vizsgáljuk. Elsőként figyelembe kell venni a korábban megmagyarázott kapcsolatokat az univerzum és az ember között; azután pedig számos más tényt kell hozzátenni, mielőtt létrehozhatnánk egy teljesen jogosult világképet. Korábban mondtuk, hogy mindenek előtt el kell képzelnünk a közönséges, mérhető anyagot – az anyagot, aminek a súlya mérhető. A fényt nem lehet megmérni[101]; ez nem tartozik a mérhető anyag birodalmába, sem a hő. Először tehát el kell képzelnünk a mérhetőt, azután ezt szembe kell állítanunk az éterrel. Mondottuk, hogy helytelen a Napot úgy tekinteni, mint ami mérhető anyagból áll, mint a Föld anyaga. A Nap olyasmi, ami ténylegesen kevesebb a térnél – úgyszólván „kiürült" tér; olyasmi, ami beszív, ellentétben a mérhető anyag nyomásával.

És nem csupán ennek a (Napban lévő) beszívó éternek egy halmazával van dolgunk a külső univerzumban, hanem azzal a ténnyel is, hogy ez az éter szétterjed mindenütt. Mindenhol találunk szívóerőt, ami együtt létezik a nyomóerővel. Mi magunk hordozzuk ezt a szívóerőt a saját étertestünkben.

Ezzel teljesen kimerítettük mindazt, amit a világűrről mondhatunk. Nyomás és szívás, ezt a kettőt találjuk a világűrben. De nem csupán a mérhető anyagból álló fizikai testtel rendelkezünk, amely felveszi és leadja az anyagot, és nem csupán étertestünk van, amely szívó éterből áll, hanem emellett van asztráltestünk, már amennyire használhatjuk a „test" szót ebben az összefüggésben. Mit foglal magába ez a harmadik test? Ez azt jelenti, hogy van bennünk valami, ami egyáltalán nem térbeli, noha van bizonyos kapcsolata a térrel. Ez a kapcsolat igazolható, amikor felismerjük, hogy az ébredés folyamán az asztráltest kölcsönhatásba kerül az éter- és fizikai testtel. De az étertest nagyon másképp tevékeny, amikor ébren

[101] A fény sebességét „megmérte", vagy inkább megbecsülte az asztrofizika, mértékegysége az ún. parszek, az a távolság, melyet a fény vákuumban, légüres térben megtesz 1 év alatt, azaz 1 fényév = 9,46 x 10^{12} km, vagy 0,3068 parszek, kb. 10 billió km.

vagyunk, és amikor alszunk. Egy másfajta viszony létezik az éter- és fizikai test között, amikor ébren vagyunk, és ezt az asztráltest okozza. Ez a részünk a térben tevékeny, noha maga nem térbeli. Rendet és szervezettséget teremt a tér viszonyaiban. Az asztráltestnek ez a magunkon belüli szervező tevékenysége dolgozik a külső univerzumban is, ahol ez a következőképp nyilvánul meg.

Egy pillanatra képzeljük el a világűrt önmagában, és az egész látható eget odakint, a régiókkal, melyeket a zodiákus jelez. Nem akarok most részletesen foglalkozni a különböző zodiákus-jegyekkel, hanem csak az irányokkal, melyek felé tekintünk az égen, amikor például a Kos jegye felé fordulunk, azután a Bika, Ikrek, Rák, Oroszlán, Szűz, Mérleg, Skorpió, Nyilas, Bak, Vízöntő és Halak jegyei felé. Megfigyelhetjük, hogy a világűr, amely előttünk fekszik, mint a látható univerzumunk, ezen a módon tagolódik. A jegyek csupán jelzik a felosztást, a világűr egy bizonyos részének határát.

Mármost, nem szabad úgy felfogni, hogy a világűrnek ezekkel az irányaival oly módon lehet foglalkozni, hogy valaki azt mondja: „Van az üres tér, és csak egy vonalat húzok benne valahol."

Egyszerűen nem létezik olyasmi, amit a matematikusok „világűrnek" neveznek; hanem mindenütt vannak erővonalak, erőirányok, és ezek nem ugyanolyanok, hanem változóak, különbözőek. Megkülönböztethetjük ezt a 12 régiót azáltal, ha felismerjük, hogy a Kos jegyének irányába fordulva az erő, amit tapasztalunk, más, mint az, amit a Mérleg vagy a Rák jegyek irányában tapasztalunk. Az erők minden irányban eltérőek. Nem láthatjuk be ezt, amíg pusztán az érzékleti világban élünk; de amint felemelkedünk az imaginatív lelki élethez, többé nem ugyanúgy tapasztaljuk a világűr irányait, amikor a Kos vagy a Rák felé tekintünk, hanem érezzük a ránk gyakorolt hatásukat, ami nagymértékben eltérő.

Hadd vonjak önöknek egy párhuzamot ezzel kapcsolatban. Képzeljék el, hogy maguk körül elrendeznek tizenkét embert olymódon, hogy az önöknek leginkább rokonszenveseket a kör egyik részén, a kevésbé rokonszenveseket pedig a másik oldalon helyezik el (ne úgy képzeljék el, hogy személyes érzés alapján döntenek a szimpátiáról vagy antipátiáról, hanem csak a külső megjelenés alapján). Mármost, ha önök körbefordulnak a körön belül, tizenkét kép vonul el a szemük előtt, és ugyanakkor tapasztalják a különböző érzések fokozatait. Az ember is tudatára ébred ilyen érzéseknek, ha az imaginatív észlelés elérésével körbetekint a zodiákuson. Hasonló érzésfokozatok, látási fokozatok jelennek meg benne, és ez megtörténik abban a pillanatban, amikor kilép az átlagos érzékleti létezés közömbösségéből. Így, amikor a térnek ezekkel a különböző irányaival foglalkozunk, nincs egyformaság, mert felismerjük, hogy ezeknek az irányoknak mindegyike más hatást gyakorol ránk.

Láthatják, hogy itt napvilágra kerül egy tény, ami bensőséges kapcsolatban van az ember egész fejlődésével. Ha a régi tudatállapotban maradt volna, az atavisztikus képtudatban, akkor még erősen tapasztalná ennek a különbözőségnek a létezését az ég különböző részein; tudata lenne a szimpátia érzéséről a világűr egyik irányában, és az antipátiának a másikban. Az embert azonban ki kellett szabadítani az erőknek ebből a játékából, mellyel egykor körül volt véve, és ki kellett szabadítani épp azáltal, hogy a jelenlegi organizációja kihelyeződött az érzékleti világba. De az, hogy az ember valóban a kozmikus törvényekkel összhangban szerveződött, most is igazolható, a teljesen külső tapasztalások révén, ha a figyelmet bizonyos jelenségre fordítjuk. Mert semmi esetre sem pusztán nonszensz azt mondani, hogy bizonyos betegségeket hamarabb lehet gyógyítani, ha a beteg ágyát kelet-nyugati irányba helyezzük. Ez nem babona, hanem határozott bizonyítékkal igazolható tény. De ez nem azt jelenti, hogy önöknek mindannyiuknak egy bizonyos irányba kell helyeznie az ágyát! Túl sok tapasztalatom volt ezzel kapcsolatban, hogy szükségesnek érezzek itt egy figyelmeztetést közrebocsátani! Egyszer például Berlinben történt velem, hogy egy antropozófiai előadás végén hangsúlyoztam egy tényt azzal kapcsolatban, hogy valaki esős időben anélkül is húzhat kalocsnit előbb az egyik lábára, azután a másikra, hogy leülne, és hozzátettem, „Milyen jó, hogy egy lábon is tudunk állni!" Ezt azután néhány antropozófus úgy vette, hogy én Londonból visszatérve Berlinbe azt ajánlottam az Antropozófiai Társaság tagjainak ezoterikus gyakorlásként, hogy éjfélkor egy kis ideig álljanak egy lábon! Számos kijelentésnek, amit rólunk terjesztenek, csak egy ennyire szilárd alapja van. Időről-időre ilyen dolgokat mondanak, és azután újságcikket írnak róla némely jó vagy kevésbé jóindulatú emberek, általában az utóbbiak. Tehát ismétlem, egyáltalán nem akarom azt ajánlani önöknek, hogy az ágyukat egy meghatározott irányba helyezzék.

Mindazonáltal tény, és sok egyéb mutatja, hogy még ma is, az ember lényének benső vagy tudatalatti részében bizonyos kapcsolatban áll ezekkel a külső, térbeli különbözőségekkel, melyekbe helyeződött.

Mármost, mit is jelent, hogy az ember rendelkezik ezekkel a kapcsolatokkal? Ezekkel az asztrálteste révén rendelkezik, amely megalapozza ezeket a kapcsolatokat. Ezek csupán azáltal lehetségesek számára, mert az asztrálteste révén az ember egy asztrális világ polgára, egy világé, amely noha a térben tevékeny, maga nem térbeli. Csak meg kell figyelnünk a zodiákust a maga teljes jelentésében, amikor foglalkozunk vele, mint a külső asztrális világ megnyilatkozásával.

És most, a jelenlegi asztronómiai elméletekre való tekintet nélkül, vizsgáljuk meg ezeket a jelenségeket, melyek megjelennek a látásunk számára. Tudjuk, hogy akár ténylegesen, akár látszólagosan a Nap különböző módokon halad át a zodiákuson; napi mozgásában, éves mozgásában, és a platonikus év során is, a napéjegyenlőségek precessziója révén. Ez arra a tényre mutat, hogy ennek a szívó, éteri gömbnek, melyet Napnak nevezünk, a hatásai ránk nagyban változók, ahogy a tér különböző irányaiból érkeznek. A Nap egyszer abból a térségből gyakorol ránk hatást, amit Kosnak nevezünk, máskor pedig más irányból.

A földgolyónak a mi térségünkben élő lakosát véve példaként, láthatjuk, hogy egy adott időben a zodiákus egyik felével áll szemben, míg ennek másik felét eltakarja a Föld. Más szavakkal, úgy vagyunk elhelyezve a világűrnek ezzel a különbözőségével kapcsolatban, hogy közvetlenül a zodiákus egyik része felé fordulunk, míg a másik rész és miközöttünk áll a Föld. Ennek nyilvánvalóan semmi köze sincs akár a tényleges, akár a látszólagos mozgáshoz; ez egy egyszerű tény, ami bármely pillanatban adódik a zodiákussal szembenállva, míg a másik részt eltakarja a Föld. Mármost, kérem, próbálják elképzelni az űrnek ezeket a szakaszait, melyeket a Földünk kitakar. Mi a jelentősége ennek a számunkra? Egyszerűen az, hogy az egyik rész közvetlenül hat ránk, a másik pedig nem közvetlenül, hanem inkább, mondhatnám, a hiánya révén. Egyszer közvetlenül működnek számunkra a világűrnek ezek a különböző régiói, máskor a hiányuk működik, mintegy a távollétük hatása. Ez a tény olyasmi, ami tevékeny bennünk, és képessé tesz bennünket bizonyos mértékig kapcsolatba kerülni azzal, ami közvetlenül hat ránk, és ami távolról, aminek közvetlen hatása alól ki vagyunk vonva. Mert ez megnyit egy másik lehetőséget.

Mondjuk a Rák jegye irányából kiindul egy bizonyos befolyás. Ez szembenállna a Bakból eredő befolyással, de az utóbbi el van vonva, el van takarva. Következésképpen van bennünk egy a Rák-befolyás, és szemben ezzel a kitakart Bak-befolyás; a Rák-befolyás ezáltal egy bizonyos értelemben megmarad bennem, mintegy kéznél van. Természetesen az, ami hiányzó hatás, nem tevékeny bennem ugyanolyan módon, mint az, amely jelen van; de van egy bizonyos hatása annak a jegynek, ami szemből hat, mint kitakart ellenhatás. A tény által, hogy a Földön állok, az égi befolyások nagyon mássá válnak ahhoz képest, amik lennének, ha az űrben szabadon lebegnék és közvetlenül lennék kitéve nekik.

Ezt különösen szeretném kihangsúlyozni önöknek, és azután látni fogják, hogy nem mondhatják egyszerűen azt, hogy: „Fölöttünk vannak a Kos, Halak, Vízöntő, etc. jegyek, és lent a Mérleg, Szűz”, és így tovább, hanem fel kell fogniuk az egészet, mint organizációt, ami mindebben megnyilvánul. És ahogy önök továbbhaladnak, a Föld keringése révén, jegyről-jegyre egymást követik ezek a közvetlen befolyások. Egy ponton a Skorpió-hatást veszik el önöktől, a másik ponton ez érvényesül. Vegyünk egy táplálkozási analógiát; önök éhesek, nincs táplálék önökben, de étkezés után a táplálék megjelenik önökben. A Skorpió-hatás nincs jelen, de egy másik ponton tevékennyé válik. És így kapcsolatokat alakítunk ki a környező kozmosszal, ahogy eltérő viszonyba kerülünk vele a Föld mozgása révén. És az ember tudatában van ezeknek a változó befolyásoknak, miközben a fizikai síkon van? Nem, nincs tudatában; láttuk, hogy a fizikai világ kiveszi őt ezekből. De abban a pillanatban, amikor asztráltestével és énjével visszahúzódik a fizikai és étertestéből, ezen erők között találja magát; ezek közvetlenül és erősen hatnak rá. Ezek a földöntúli, égi befolyások ekkor hatást gyakorolnak az embernek azon részére, amely nincs kapcsolatban a fizikai és étertestével; olyan erőteljes hatást gyakorolnak, mint a táplálék a fizikai testre. Épp a fizikaiba való alászállás okozta, hogy az ember visszahúzódott ezektől a külső befolyásoktól. Ezért az asztráltestet úgy tekinthetjük, mint az ég egyfajta részét, nem a földi univerzumét, mert amikor az énnel együtt a fizikai testen kívül van, a nem-földi befolyásokhoz idomul.

Ily módon tekintve a dolgot, fokozatosan arra a következtetésre jutunk, hogy az ember olymértékben fogadja be ezeket az égi erőket, amennyire megszűnik tevékenynek lenni a fizikai testének szervei révén – azaz, mondhatni, amikor e nem-tevékenység révén többé-kevésbé alvó állapotban van. Az ember, mint gyermek többé-kevésbé mindig alszik, ezért a gyermek sokkal inkább befogadja az égi erőket, mint a felnőtt. Ahogy felnövekszik, egyre inkább a földi feltételek között tevékenykedik. A gyermekkor folyamán mindaz, ami a bőrén belül van, még plasztikus, és a formálódás állapotában van. Az alakító erők idővel egyre kevésbé aktívak, mígnem egy sokkal későbbi időpontban valóban nagyon csekélyek. Ez mutatja, hogy a belső, fizikai alakító-folyamat egy bizonyos viszonyban áll a külső, égi univerzum mozgásaival és konfigurációival. De a lényünknek egy része a tudatosság tekintetében egy folyamatosan alvó állapotban marad – a szív-működésünk, emésztési folyamataink, etc. szempontjából; ténylegesen minden belső, fizikai folyamat, lényünknek ez a része a fizikai feletti befolyások alatt marad egész életünk során. (Ezek a folamatok ugyanúgy jönnek létre, mint az a folyamat, amely akkor zajlik, mikor teszünk egy lépést a tudatosság felé, csupán ez bensőleg irányított a külső helyett.)

Vegyünk egy jellegzetes példát. A belek belső mozgásai révén a táplálék továbbhalad az útján. Ezek belső mozgások az emberi bőr határain belül, és ezért, mint mondtuk, attól függnek, ami túl van a Földön. Alapjában véve az ember, mint ember csak a földi, mérhető anyagtól függ, mindabban, ami a bőrén kívülről hat rá. De abban a pillanatban, hogy bármely külső tevékenység vagy körülmény átfordul belső aktivitássá a bőrön belül, elkezdődik az organizmusában egy aktivitás, amely kapcsolatban van az érzékfelettivel.

Amikor egy darab cukrot vesznek a tenyerükbe, érzik a fizikai súlyát, és az ajkukhoz emelik; a folyamat mindig fizikai. De amint feloldják a nyelvükön, és belép az ízlelés szférájába, többé nem marad a földi folyamatok körén belül, hanem földön kívüli erők tárgyává válik.

Ahhoz, hogy megtaláljuk a földön kívüli működését, be kell hatolnunk abba, ami az emberi bőrön belül van. Ez annak a ténynek a felismeréséhez vezeti önöket, hogy míg önök a világba mennek, magukkal hordozva mintegy a teljes emberségüket, önök a földiség birodalmában vannak. De amint belülre kerülnek, ha csupán a fizikai szervezeten belülre, többé nincsenek a földiség birodalmában, hanem belépnek a földön kívüli erőktől függő szférába. Könnyen igazolhatják maguknak, hogy magukon belül van valami, ami nem merült alá a földi létezésbe, ha visszaemlékeznek a gyakran ismételt tényre, hogy az emberi agy az agyfolyadékban úszik. Ha nem így volna, az agy súlya összenyomná a véredényeket a koponyaalapon. Bármely idevágó szakkönyv leírja az agy súlyát. Ha önök előveszik Bischoff-ot, láthatják, hogy kijelenti, a női agy sokkal könnyebb, mint a férfié, mely kijelentés később abszurddá vált, a hölgyek örömére, mikor a vizsgálat kiderítette, hogy magának Bischoffnak az agya sokkal könnyebbnek bizonyult, mint a legkönnyebb női agy, melyet ő vizsgált. Ez csupán egy példa az emberi ítéletek általános értékéről.

Az emberi agy azonban, melynek jelentősebb súlya van – legalább 1200-1300 gramm –, nem gyakorol nyomást a tényleges súlyával, hanem csupán néhány grammnyi súllyal, az agyfolyadék felhajtóereje miatt. Emlékezzenek Archimédész törvényére, mely szerint egy tárgy súlya annyi, amennyit a vízből kiszorít. Ezért az agy súlya csupán néhány gramm, mivel folyadékban úszik. Ha teljes súlyával nyomódna lefelé, az ember nem használhatná az agyát gondolkodásra. Ez elveszti a súlyát, mert folyadékban úszik. Nem az agy anyagával gondolkodunk, hanem azzal, ami kivonja magát az anyagból, a felhajtóerőkkel, azzal, ami túlnő a Földön. És ezt követhetjük az emberi szervezet minden részében. Épp úgy, ahogy bensőleg kihúzódunk a földi gravitáció erőiből az agy súlya esetében (külsőleg természetesen ez lehetetlen, az agy a mérlegen a teljes súlyát mutatja, akkor is, ha bennünk van), ugyanúgy elválunk másfajta földi-fizikai és kémiai erőktől.

Mi az, ami képessé tesz bennünket arra, hogy elváljunk ezektől az erőktől? Ez az én és az asztráltest. Amint ezek oly módon hatnak az éter- és fizikai testre, hogy kivonják az éterit a fizikaiból, a szívó erő ekkor eltűnik, és csak a mérhető anyag marad. A mérhető anyag nem a Föld része, mert a Föld nem őrzi meg eredeti formájában, hanem lerombolja azt. A földerők önmagukban nem tartalmazzák azt, ami az embernek megadják a formáját. Ezt nem nehéz megérteni, mert láthattuk, hogy bensőleg elkülönítjük

magunkat a földerőktől. Mindennel, amivel az ember az asztrálteste és énje révén rendelkezik, azokkal az erőkkel van kapcsolatban, melyek a földön túl tevékenyek.

A következő kérdésünk most ez: Milyen természetű ez a kapcsolat? Ennek megválaszolására bizonyos módon tanulmányoznunk kell az ember egész minőségét és természetét. Mindenekelőtt a teljes alakjával vagy képével találkozunk. Ezen nem azt a formát értem, amelyet felrajzolnék, ha egy vázlatot készítenék róla, hanem az egész konfigurációt, az ember egész alakját. Ez magába foglalja pl. a tényt, hogy a szemek az arcban helyezkednek el, és a sarkak a lábakon; mert ez az ember belső konfigurációjának része, összhangban a (kozmikus) törvénnyel.

A szürrealista festők mondhatnák, hogy az embert oly módon is le lehet rajzolni, hogy a lábujja az orra helyén van, vagy az egyik szeme itt van, a másik meg a kezén. Igen, valóban vannak ilyen emberek, de ezek csak azt mutatják, hogy milyen kevés belső kapcsolatuk van a világgal. Manapság valóban olyan messze mennek a materialista gondolkodásban, hogy képesek egyes dolgokat külön ábrázolni, holott ezek valójában az egészhez tartoznak, és nem kellene önmagukban ábrázolni őket.

Ezért először az ember teljes alakját vesszük; és ezt, mint önök jól tudják, nem úgy alkották, mint például egy fafaragást, hanem belülről alakult ki. Nem is akarjuk újrafaragni semmilyen részét anélkül, hogy az ne egyezne az egésszel. Az emberi formát olyan erők alakították ki, melyek a periférián laknak, és ezek földön túli erők. Ezért, amikor elgondolunk egy emberi formát, úgy tekintünk rá, mint földön túli készítményre.

Másodsorban megkülönböztethetjük az emberben, a formáján kívül, mindazt, ami a belső mozgás kategóriájába tartozik. Vegyük például a vért és a többi testnedvet; ezek belső mozgással rendelkeznek. Ez is belülről jön létre; ez úgyszólván mélyebben helyezkedik el az emberben, mint a formája. Az utóbbi előrenyomul a perifériáig, míg a belső mozgás egészen belül zajlik; ez ismét az a folyamat, ami kapcsolatban áll azzal a világgal, amely túl van a földön.

Harmadszorra itt van a szervek tevékenysége. A szervek, mint a tüdő, máj, lép, etc., az emberen belül tevékenyek, és ezeket a tevékenységeket nevezem harmadiknak, melyet az emberen belül találunk. Nem kell meglepődniük ezen, mert ez ahhoz vezet, hogy megértsék a lényeget.

Nézzünk például egy fontos szervet, mondjuk a szívet, amiről legutóbb ismételten beszéltem. Felismerhetjük, hogy a szív bizonyos értelemben össze lett forrasztva.

Az embriológiában azt találjuk, hogy a szív fokozatosan mintegy összeolvadt a vérkeringéssel, és nincs eredeti formája. Ezt igazolja az embriológia. És ugyanez a helyzet más szervekkel is. Ez a keringések eredménye, mintsem a szervekben rejlő okoké. A szerveken belül a keringés egy leálláshoz érkezik, átmegy egyfajta metamorfózison, és más módon folytatódik. Egy példával illusztrálva, vegyünk mondjuk egy vízesést, ami sziklára esik. A víz különböző alakokban széthullik, majd tovább folyik. Ezeket az alakzatokat az egyensúly és a mozgás erői hozták létre ezen a helyen. Most képzeljük el, hogy hirtelen mindez kővé válik; egy bőr alakulna ki, mint egy fal, azután a többi ismét tovább folyna, és kialakulna egy szerves képződmény. Lenne egy áramlat, amely átmegy a képződményen, majd ismét kijön, és tovább áramlik egy megváltozott formában. Hasonlóan képzelhetik el a vér áramlását, ahogy a szíven át kering. Csak jelezhetem ezeket a dolgokat. Ezek teljesen megalapozottak, de itt csak egy jelzést lehet adni róluk.

Noha a szervek az alakulásuk módjában a belső erők áramlásától függnek, mégis olyasmik az ember belső részében, ami ismét kapcsolatba kerül azzal, ami kívül van. Van itt valamink, ami, az adott példából is láthatják, közelebbi kapcsolatban áll a földiséggel; e szervek révén a belsőből kiindulva kapcsolatba kerülünk a külsővel.

Vegyük a tüdőket. A tüdők szervek, de ugyanakkor a légzés alapjai. Mint a belélegzett oxigén kilélegzett széndioxiddá alakításának eszközei, a tüdők kialakítanak egy kapcsolatot valamivel, ami jelentős az ember számára, de ami mégis rajta kívül van, a földiség birodalmában. Ily módon visszatérünk mintegy a földi környezetbe a szervi tevékenységek útján. Abban a pillanatban, amikor a szervi tevékenység révén átlépünk a bőrünk határán, kívül vagyunk, a földi szférában. Láthatják, hogy mindezek a folyamatok, melyek egészen bennünk zajlanak, a folyadékmozgások alakulása és szabályozása, etc., kapcsolatban állnak a földiségen kívülivel; majd amikor a szervekhez érkezünk, ismét megközelítjük a

földiséget. Itt van az ég és a föld egyesülése az emberben. A tüdők a földiségen kívülről épülnek fel, de amit az oxigénnel tesznek, kapcsolatba hozza őket a földivel. És most, amikor az ember még több földi szubsztanciát vesz fel és fogad a szervezetébe, közvetlen kapcsolatba kerül a valódi földiséggel az anyagcsere révén.

Így az embert négy különböző szempontból tanulmányozhatjuk: a teljes alakja szerint, amennyiben ez belülről kifelé felépül, valamint a belső mozgás, a szervi tevékenység, és az anyagcsere szerint. Ha a teljes alakot tanulmányozzuk, amely egészen belső erők által alakult ki, azt találjuk, hogy ez a legkevésbé van kapcsolatban mindazzal, ami földies. Ezt tovább fogjuk vizsgálni holnap. Ma csupán elkezdtük megérteni a kapcsolatot, és holnap folytatjuk, amikor az ember teljes alakját a zodiákushoz viszonyítjuk. A belső mozgást, a vér, a nyirok, etc. keringését csupán akkor foghatjuk fel a maguk valóságában, ha a planetáris rendszerhez viszonyítjuk. És amikor a szervek tevékenységéhez érkezünk, már megközelítjük a földiséget.

A tüdők példáját hoztam fel, a belső felépítésük tekintetében, melyeket a földiségen kívüli erők alakítottak ki, de ahol ezek kapcsolatba kerülnek az oxigénnel, ott kapcsolatba kerülnek a levegővel. Más emberi szervek kapcsolatba kerülnek a vízzel, megint mások a hővel, etc. Ezért a szervek tevékenységének tanulmányozásánál kapcsolatba kerülünk az elemi világgal – tűzzel, vízzel, levegővel. Csak akkor vagyunk a Föld szférájában, amikor a megfigyeléseink a tényleges felszívódásra vagy anyagcserére irányulnak. Az elemi világ az, ami körülveszi a földet, mint a víz szférája, a levegő szférája, és csak akkor közelítjük meg az ember viszonyát magával a Földdel, ha az anyagcsere folyamatával találkozunk.

Ily módon felfedezhetjük az ember viszonyát az univerzumhoz, mely körülötte van:

Zodiákus:	(1) teljes alak
Planéták világa:	(2) belső mozgások
Elemi világ:	(3) a szervek tevékenysége
Föld:	(4) anyagcsere

Ha megértjük az emberi alakot a maga egész természetével és feltételeivel, és megtaláljuk ennek visszavezetési lehetőségét a zodiákushoz – vagyis az állócsillagok világához –, akkor és csakis akkor leszünk képesek kialakítani az emberről mindannak eszméjét, ami látható körülöttünk; mert ezt nem lehet kinyomozni mechanikai vagy matematikai eszközökkel, hanem csak a teljes emberi forma megismerése révén. A planetáris mozgásokat sem lehet vizsgálni pusztán teleszkóppal. A teleszkóp csupán a helyzetüket találja meg, hol az egyik, hol a másik csillagra fókuszál, és megállapítja az adott szögeiket. Ami a planetáris világ folyamataiban megjelenik, az olyasmi, ami belülről kifelé alakult ki. A planetáris tevékenységet azáltal fogjuk megérteni, ha az emberi testnedvek, életnedvek működését tanulmányozzuk. Hasonlóképp a saját szervi tevékenységeink révén fogjuk megérteni azt is, mi zajlik az elemi világban; és ha megértettük, mi történik az emberben akkor, amikor a földi szubsztancia bekerül az anyagcsere-rendszerbe, megtaláljuk a kulcsot a Föld tevékenységeihez, és képesek leszünk elkülöníteni azokat minden földön kívüli tevékenységtől.

Dornach, 1920. ápr. 18.

Láttuk, hogy harmóniát kell keresnünk az emberben és az emberrel zajló folyamatok, és a külső univerzumban zajló folyamatok között. Idézzük fel ismét röviden, hová vezettek a tegnapi vizsgálódásaink. Mondtuk, hogy az embert, kiindulásképpen, négyféle nézőpontból kell tekintenünk. Elsőként az erők szempontjából, melyek az emberi alakért felelősek; másodszor abból a szempontból, mely minden erőt magába foglal, melyek kifejeződnek a vér-, a nyirok-, etc. keringésben, röviden a belső mozgás erőiben. (önök már tudják, hogy a formáló erők nagymértékben nyugalmi állapotban vannak a teljesen kifejlett emberben, míg a belső mozgás folyamatos áramló állapotban van.) Harmadszor itt vannak a szervek erői, és negyedszer maga az anyagcsere.

Kezdetben mindazt vizsgálnunk kell, ami kapcsolatban van a formálóerőkkel. Ezek azok az erők, melyek belülről kifelé működnek, mígnem elérik a legkülső perifériát, az ember külső határait. Ha elénk vetítjük az ember körvonalát, ahogy minden oldalról látjuk, a legkülsőbb tevékenységeket ezeknek a belső erőknek az eredményeként kell felfognunk, melyek belülről kifelé építkeznek.

Mármost, nem nehéz megérteni, hogy ezeknek a formálóerőknek kapcsolatban kell lennie más erőkkel, melyek hozzájuk hasonlóan az emberi perifériához tartoznak és felfedezhetők itt. Ez utóbbiak olyan erők, melyek az érzékszervekben tevékenyek. Az ember érzékszervei, mint önök tudják, a periférián helyezkednek el. Ezek természetesen el vannak osztva és különbözőek, de annak érdekében, hogy kapcsolatba kerüljünk az érzékszervekben tevékeny erőkkel, a periférián kell vizsgálnunk őket, és ez arra jogosít fel bennünket, hogy azt mondjuk: a formálóerőknek kapcsolatban kell lennie az érzékszervek tevékenységével.

Talán jobban megértjük ezt a tényt, ha visszaemlékezünk azokra a szavakra, melyeket Goethe idézett egy régi misztikustól:

Ha a szem nem lenne napszerű,
nem láthatnánk a napot!

(Wär' nicht das Auge sonnenhaft,
Die Sonne könnt' es nie erblicken!
– Jakob Böhme)

Mármost, a folyamatosan körülöttünk lévő fény-tevékenységgel összefüggésben csak akkor lehet napszerűnek nevezni a szemet, amikor a szem már teljesen kialakult, és észleli ezt a fény-tevékenységet. Ezért ez a mondás nem a szem felépítésére vonatkozik. Ezt a fény-tevékenységet valami lényegileg másnak kell elképzelnünk. És az tény, hogy egy bizonyos fogalomhoz érkezünk, ami e mondás mélyén rejlik, ha követjük az embert a halál és egy új születés közötti időben. E periódus folyamán az ember élményei részben – de természetesen csak részben – az erők fokozatos átalakulásának észlelésében állnak, mely erők az előző fizikai életéből átkerülnek az újba; és az ember észleli, ahogy a végtag-ember átalakul a halál és egy új születés közötti időben fej-formává. Ezek az élmények nem kevésbé tartalmasak, mint azok, melyeket átélünk ebben az életben, amikor megfigyeljük a növények fokozatos megelevenedését tavasszal, és hanyatlásukat ősszel, etc.

Mindez a felépülés az emberben a halál és az újraszületés közötti időben nagyon gazdag eseményekben, valódi történésekben, melyeket nem oly könnyű megragadni, mint a pusztán absztrakt eszméiket. Mindaz, ami ebben az időben történik, a végtag-ember erőinek átalakulásával a fej-ember erőivé, az új megtestesülés számára, rendkívül sokrétű. Maga az ember részt vesz a folyamatban. Valami hasonlót tapasztal például, mint a szem felépülése. De nem ugyanolyan módon tapasztalja ezt, mint ahogy tette a hosszú fejlődési periódus alatt, amikor keresztülment a különböző fejlődési állapotokon a fizikai Földet megelőző régi Hold, Nap és Szaturnusz fázisokban. A csillagvilág erői akkor egy más módon tevékenykedtek rajta. Ez a csillagvilág is eltért a ma ismerttől.

Nagy jelentőséggel bír, hogy világos eszméket alakítsunk ki ezekről a dolgokról. Ha tekintetbe vesszük azt, amit jelenleg magunk körül észlelünk, mik ezek? Ezek valójában képek. E képek mögött természetesen valódi világ húzódik; de az a világ, ami e képek mögött rejlik, ténylegesen felépítette az embert, mielőtt eléggé kialakult volna, hogy képes legyen észlelni ezeket a képeket. Ma a szemünkkel érzékeljük a körülöttünk lévő világ képeit. Ezek mögött húzódik az, ami felépítette a szemünket. Ez közelebb hoz bennünket az igazsághoz: ha nem lettek volna a szemet létrehozó Nap képe mögötti erők, a szem nem észlelhetné a Nap képét.

A mondást, mint látják, módosítani kell, mert míg a fény észlelése ma képeket ad, mégis, amik először felépítették a szerveket az emberi periférián, azok nem képek, hanem valóságok. Így, amikor körültekintünk ebben a világban, valójában az erőket észleljük, melyek felépítettek bennünket, vagyis a

saját formáló erőinket. Ezek belénk húzódtak; az, ami kívülről tevékenykedett a Föld-korszakokban, most belülről működik.

Ezt a gondolatot elraktározzuk a következő vizsgálódásaink számára, és most állítsuk magunk elé az első és a negyedik erőt ezek közül.

1. Alakítóerők.
2. Belső mozgások erői.
3. Szervek erői.
4. Asszimiláló vagy anyagcsere-erők.

Nézzük egy pillanatra az utolsót. Az anyagcsere-folyamat már bizonyos fokig szabálytalanná vált; de vannak természetes okok, melyek még vezetik az embert, hogy bizonyos szabályosságot tartson etekintetben; és önök mindnyájan tudják, hogy zavar támad, ha valamely okból az ember elvéti az anyagcsere ritmikus folyamatát. Eltérhet ettől a határain belül, de mindig lehetősége van visszatérnie egy bizonyos ritmushoz; és önök tudják, hogy ez a ritmus a fizikai egészség szempontjából az egyik leglényegesebb. Ez a ritmus átfogja a nappalt és az éjszakát. Az anyagcsere ritmikus folyamata 24 órán belül fejeződik be. A reggeli után 24 órával ismét megjön az étvágyuk egy reggelire. Mindaz, ami kapcsolatban van az anyagcserével, kapcsolatban van a nap folyamatával is. Kérem, hasonlítsák össze most a testi periféria tömörségét, szilárdságát az emésztési folyamat mozgékonyságával. Azt mondhatjuk, hogy az előbbiben nem történik változás, míg az emésztés ismétli magát minden 24 órában. Nagyon sok történik az önök szervezetén belül, de a perifériájuk változatlan marad. Most próbáljanak meg felfedezni a külső világban valamit, ami megfelel ennek az emberben lévő belső mozgékonyságnak a szilárdsághoz képest. Nézzünk a csillagos égre. Figyeljék meg, hogy a csillagképek olyan kevéssé mozognak, mint az emberi periféria részecskéi. Azt találják, hogy a Kos csillagképe mindig egy meghatározott távolságban van a Bika csillagképétől, épp úgy, ahogy az önök két szeme ugyanolyan távolságban marad egymástól. De látszólag a teljes csillagos ég mozog; látszólag kering a Föld körül. Tehát, ebből a szempontból az emberek ma már nem tudatlanok, hanem tudják, hogy a mozgás pusztán látszólagos, és a Föld tengely körüli forgásának tulajdonítják.

Számos kísérlet történt, hogy a Föld tengely körüli forgására bizonyítékot találjanak. Valójában csak a 19. század ötvenes évei során kezdtek helyesen beszélni erről a forgásról, mert csak ekkor mutatták be a ***Foucault-inga*** kísérletek a Föld forgását. A továbbiakban ezt nem részletezem. Azonban ily módon érvényes bizonyítékunk lett erről a földi folyamatról, amely ismétli magát minden 24 órában. Ez megmutatja az állócsillagokkal kapcsolatban az emberi anyagcsere ritmikus folyamatának analógiáját, összehasonlítva a perifériás forma rögzített természetével; és ha alaposan megvizsgálják az összes feltételt és kapcsolatot, itt megtalálhatják a pontos bizonyítékot a Föld mozgására az emberi anyagcsere-folyamatban.

Manapság különböző ún. ***relativitás***-elméletekkel találkozunk, melyek azt állítják, hogy valójában nem beszélhetünk abszolút mozgásról. Ha kinézek egy vonat ablakából, és úgy gondolom, hogy a kinti tárgyak mozognak, a valóságban a vonat és benne magam mozgunk. Azonban azt sem lehet bizonyítani pontosan, hogy a külvilág nem mozog ugyanakkor egy ellentétes irányban! Minden efféle beszédnek valójában nem sok értéke van. Mert ha valaki egy másik ember felé sétál, aki a távolban áll, relatíve lényegtelen, hogy azt mondja: „őfelé megyek”, vagy „ő jön felém”. Ily módon nincs különbség. És az ilyen megfontolások alkotják, mint tudják, Einstein relativitás-elméletének alapjait.

Mindez nagyon szép – de van egy mód, mely által valaki pontosan igazolhatja a mozgást, mert a személy, aki nyugalomban marad, nem tapasztal fáradságot, míg az, aki sétál, igen. Így a belső folyamatok révén a mozgás abszolút valósága igazolható; valóban nincs más bizonyíték, mint a belső folyamatok. A Földdel kapcsolatban is ténylegesen beszélhetünk abszolút mozgásról, mert a szellemtudomány révén felismerhetjük, hogy ez a mozgás az anyagcsere belső mozgásával egyenértékű, összehasonlítva az ember lezárt alakjával. Nem kellene túl sok hangsúlyt fektetni a tényre, hogy a Föld forog a tengelye körül, és ez okoz egy látszólagos Nap-mozgást a világűrben, hanem ehelyett ezt a földi mozgást kapcsolatba kellene

hozni a csillagos éggel; nem a Nap napjairól kellene beszélni, hanem inkább a csillagok napjairól – melyek nem azonosak, mert a csillag-nap rövidebb, mint a Nap-nap. Mindig korrigálni kell a Nap-nappal kapcsolatban. Ezért valóban a Földnek erről a tengely körüli mozgásáról úgy beszélhetünk, mint olyasmiről, ami levezethető az emberi természetből; mert ahogy már kimutattuk, az állócsillagokkal összefüggésben tekintett forgás kapcsolatban van az emberi anyagcsere belső mozgásával. Összegezve, az emberi anyagcsere kapcsolata az ember alakjáért felelős erőkkel ugyanaz, mint a Föld kapcsolata az állócsillagok egével, mely utóbbit a zodiákus jelenti számunkra.

Ha a zodiákusra tekintünk, ez alkotja számunkra a saját külső formánk külső, kozmikus megfelelőjét. Ha a Földre tekintünk, előttünk van a bennünk lévő anyagcsere-erők megfelelője; és a mozgások kapcsolata is mindegyik esetben.

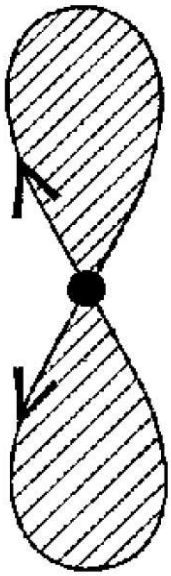
Mármost, egy kissé nehezebb lesz megtalálni a kapcsolatot a második és harmadik erő között, vagyis a belső mozgások és a szervi erők között. Ezt a következő módon tehetjük érthetőbbé. Ha az emberi szervezeten belüli mozgásokat tekintik, azonnal megállapíthatják, hogy ezek olyasmik az emberben, amik sehogy sem olyan rögzítettek, mint a külső perifériája. Ezek mozgásban vannak. De még valami kapcsolatban van ezzel a mozgással. A mozgások magukba foglalják a vérkeringést, ugyanúgy az idegrendszeri folyadékot, a lymphát, etc. Most nem kell részletes listát készíteni róluk, de van ezek között hét fontosabb belső mozgás. Ezekkel a mozgásokkal kapcsolatban vannak az egyes szervek. A mozgás-erők hozzák létre a maguk folyamatain belül ezeket a szerveket; a szervekben felismerhetjük ezeknek a mozgásoknak az eredményeit. A materialista világnézet, mint rámutattam, azon a véleményen van, hogy a szív egyfajta pumpa, amely a vért keresztül nyomja az egész testen. De nem ez a helyzet; ellenkezőleg, a szív pulzálása nem az ok, hanem a keringés hatása. Az élő, belső mozgásokba vagy folyamatokba van ágyazva a szervműködés.

Ha megpróbáljuk felfedezni ennek kozmikus megfelelőjét, akkor a megfigyelés révén egyfelől a planéták mozgását találjuk, különösen akkor, ha a mozgásukat a hold mozgásaival kapcsolatban vizsgáljuk. Önök már ismerik – lévén már érintettük korábbi előadásokban – a kapcsolatot a holdmozgás és az árapály jelensége között; és még sokkal több dolog van kapcsolatban ezzel a holdmozgással. Ha mélyebben tanulmányoznánk a természet jelenségét, azt találnánk, hogy nem csupán a fény jelenik meg a napkelte eredményeként, hanem más – és valóban anyagibb – hatások a Földünk környezetében, melyek kapcsolatban vannak a planetáris mozgással. Ha egyszer ez egy igazi, alapos vizsgálódás alapját képezi, felismerjük majd a harmóniát, amely a Föld számos jelensége és a planéták mozgása között van. Tanulmányoznunk kell a planetáris hatásokat a levegőre, vízre és a földre, ugyanolyan módon, ahogy tanulmányozzuk – az emberi testben – a hatásokat a belső mozgás erőivel kapcsolatos szervekre, melyek a vérkeringésben, és más keringésekben léteznek. Ily módon felfedezhetünk egy bizonyos kölcsönös tevékenységet a szervi aktivitás és a belső mozgás erői között. Épp úgy, ahogy már megfigyeltünk egy megfelelést a Föld és az állócsillagok között, úgy most ténylegesen felfedezhetünk egy hasonló megfelelést a föld, víz, tűz (hő) és a planéták között, köztük természetesen a Nappal.

Így elérkezünk egy bizonyos kapcsolathoz az emberi szervezeten belüli történések és aközt, ami kívül zajlik a makrokozmoszban. Most azonban csupán a szervi erőkkel foglalkozunk. Hogyan épülnek fel ezek az emberi testben? Ezeket követhetjük az emberi szerv-felépülési folyamat periódusai során, és meglehetős pontossággal felismerhetjük, hogy a folyamat olyan kapcsolatban van az év folyamával, ahogy az anyagcsere a nap folyamával. Figyeljék meg, hogyan zajlik ez a felépülési folyamat a gyermekben, kezdve a fogantatással és előrehaladva a „napvilág” első megpillantásáig, ahogy ezt szépen kifejezik. Ezután, és különösen a születés utáni első hónapok folyamán, a felépülési folyamat még tovább megy; úgyhogy ténylegesen itt egy éves folyamattal van dolgunk. Azután egy másik periódus kb. egy év múlva az első fogak megjelenése. Így a szervek felépülési folyamatában egy éves folyamat zajlik. De ez a folyamat egy hasonló kapcsolatban áll az emberi belső erőkkel, mint az éves aktivitás különböző feltételei – tavasz, nyár, ősz, tél – a planétákkal. Itt ismét felfedezünk valamit az emberben, ami megfelelésben van a kozmosszal. Ezeket a dolgokat nem tanulmányozhatjuk másképpen, mint hogy részletesen összehasonlítjuk őket egymással. Mindazzal, amit ma mondhatok, csupán felhívom a figyelmüket bizonyos tényekre, melyek összefüggnek ezzel a tárggyal, mert a kapcsolatok részletes

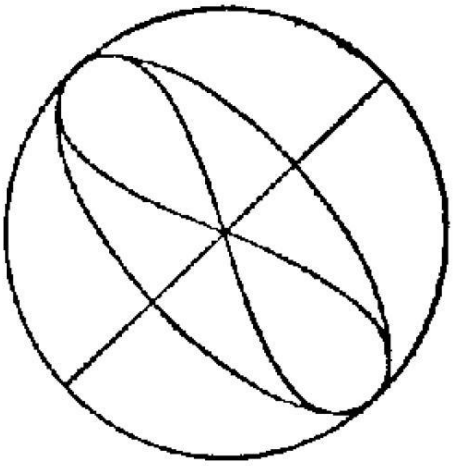
vizsgálata túl sok időt venne igénybe; de a vizsgálódás folyamán, melyet végezhetünk az ember tényleges szerv-felépülési folyamatainak és belső mozgás-erőinek kapcsolatai terén, önök mindenütt megtalálhatják annak analógiáit, ami az évszakok negyedéves váltakozásaiban történik a planetáris mozgás erőivel összefüggésben. De a vizsgálódásainkban el kell kerülnünk, hogy a szívet egy pumpának tekintsük; ellenkezőleg, a szívet úgy kell tekinteni, mint a vérkeringés eredményét. Úgyszólván bele kell ágyazni a szivet az élő vérkeringésbe. A Nap mozgását is hasonlóképpen bele kell ágyazni a planéták mozgásaiba. Az emberen belüli feltételek elfogulatlan vizsgálata késztet bennünket arra, hogy a Föld tengelyen körüli forgásáról úgy beszéljünk, mint amit a csillagos ég látszólagos mozgása okoz – mert ez hozza létre az egyenértékű mozgásokat, az anyagcsere kapcsolatát a külső emberi formával. De nem beszélhetünk a Föld éves mozgásáról a Nap körül. Nem tehetjük ezt, ha megértjük a belső embert, amely szoros kapcsolatban él a makrokozmosszal; mert nem gondolhatjuk el másképp azt, ami a szív felé mozog, mint más mozgások áramlását az emberen belül. Ezért fel kell ismernünk, hogy nem a Föld elliptikus mozgásával van kapcsolatunk az év folyamán, hanem inkább azzal a mozgással, amely megfelel a Nap-mozgással. Azaz, a Föld és a Nap együtt mozog az év folyamán; nem az egyik a másik körül. Az utóbbi vélemény a látszatok alapján ítél; valójában itt mindkét égitestnek a mozgásáról van szó az űrben, és bizonyos kapcsolattal a kettő között. Ez olyasmi a kopernikuszi elméletben, amit alapjaiban kell kijavítani. De van még egy másik út is, melyen megközelíthetjük az ember és a makrokozmikus természet viszonyát.

Milyen valójában a folyamat természete, melyet megfigyelhetünk az anyagcsere napi mozgásában? Ennek a folyamatnak csak egy része zajlik oly módon, ami a tudatunk jelenségéhez társul, a másik rész a tudattalannal van kapcsolatban, míg az én és az asztráltest elkülönülnek a fizikai és étertesttől (alvás alatt). Mármost különösen ki kell emelni a következőt. Az ember nem tapasztalja ugyanolyan módon azt, ami az ébrenlét és elalvás között zajlik, és ami az alvás és felébredés között. Gondoljanak csak a kapcsolatra a két időpont, elalvás és felébredés között. Ha előítéletmentesen közelítik meg, eljutnak ezzel kapcsolatban egy kétségtelen szemponthoz. Amikor elalszanak, önök mintegy a lényük zéróponjához érkeznek el; az alvó állapot nem pusztán pihenés, ez az éber állapot ellentéte. Amikor felébrednek, önök az életük szempontjából valójában ugyanolyan viszonyban vannak önmagukkal és környezetükkel, mint az elalvás állapotában. Az egyik a másikkal egyenértékű, az egyetlen különbség az irány. A felébredés átmenetet jelent az alvásból az ébrenlétbe; az elalvás a fordítottja. Az iránytól függetlenül ezek teljesen azonosak. Ezért, ha az anyagcsere mozgásait egy vonallal jelezzük, akkor ez nem lehet egy egyenes vonal vagy egy kör, mert ezek nem tartalmazzák a felébredés és az elalvás pontjait. Egy olyan vonalat kell találnunk, amely valóban ábrázolja az anyagcsere mozgásait, és tartalmazza ezeket a pontokat, és az egyetlen ilyen vonal – kutassanak bármilyen sokáig – a lemniszkáta. Itt megvan a felébredés pontja az egyik irányban, és az elalvás pontja a másik irányban. Egyedül az irányok állnak szemben, a két mozgás egyenértékű az életállapot tekintetében. Most valóságosan megkülönböztethetjük a nappali ciklust és az éjszakai ciklust.

Hová vezet mindez? Ha megragadjuk a tényt, hogy a napi anyagcsere iránya megfelel a Föld mozgásának, többé nem társíthatunk a Földhöz semmilyen körkörös mozgást. Ellenkezőleg, ki kell alakítanunk a fogalmat, hogy a Föld ténylegesen oly módon halad előre az útján, hogy egy olyan vonalat alkot, mint a lemniszkáta. A mozgás nem egy egyszerű keringés, hanem egy összetettebb mozgás; a földfelszín minden pontja leír egy ***lemniszkátát***, amit leír az anyagcsere-folyamat is.

Ezért nem képzelhetjük el a Föld-mozgást úgy, mintha pusztán a tengely körül forogna, mert a valóságban ez egy komplikáltabb mozgás, melyben minden pont, melyen állnak, leír egy lemniszkátát – ténylegesen azért, hogy kialakítsa az önök anyagcsere-folyamatainak mozgását. Teljesen szükséges a külső univerzum mozgásaiban az emberen belüli mozgások megfelelőjét látni. Mert csak a fizikai emberen belüli változások tanulmányozása által lehet juthatunk el a külső, emberen kívüli planetáris mozgások megértéséhez. Amikor egy ember mozgásba hozza a végtagjait és elfárad, nem mondhatjuk, hogy ő relatíve vagy ténylegesen mozog! Nem magyarázhatjuk úgy, hogy „talán a mozgás csak viszonylagos, talán a másik ember közelíti meg őt!" A relativitás-elméletek nem sok vizet zavarnak, amikor a belső mozgás igazolja, hogy az ember mozog. És a Föld belsejének mozgásait is csak a belső változásokkal igazolhatjuk, melyek az emberben végbemennek. Az anyagcsere mozgásai például az igazi tükröződései annak a mozgásnak, amit a Föld végez az űrben. És az, amit szervfelépítő erőknek neveztünk, melyek az év folyamán évi tevékenyek, egyenértékűek a Föld és a Nap együttes mozgásával. Később még alkalmunk lesz alaposabban beszélnünk ezekről a dolgokról; jelenleg szeretném felhívni a figyelmüket még egyszer az iménti ábránkra, mellyel rámutattam, hogy a Föld a Nap mögött egy csavart vonalban mozog, mindig a Nappal együtt. És ha ezt a vonalat felülről nézzük, megkapjuk a vonal kivetülését, és a kivetülés alkotja a lemniszkátát.

Mármost, mindez világossá teszi, hogy bizonyosan beszélhetünk a Föld napi mozgásáról a tengelye körül, de nem beszélhetünk a Föld éves mozgásáról a Nap körül. Mert a Föld követi a Napot, ugyanazon az úton.

Különböző egyéb tények mutatják, hogy nem helyes beszélni egy ilyen keringésről. Egy példa megmutatja, hogy szükséges – mint korábban már rámutattam – egyszerűen mellőzni Kopernikusz egyik állítását. Ha a Föld keringene a Nap körül – kivéve természetesen a tengely körüli forgását, amely a párhuzamosan meglévő tehetetlenségének köszönhető –, akkor másik állócsillag irányába mutatna a keringése folyamán. De nem ezt teszi! Ha a Föld keringene a Nap körül, a tengely nem jelezhetné a Sarkcsillag irányát, mert a jelzett pont maga keringene a Sarkcsillag körül; ez azonban nem így van, a tengely folyamatosan a Sarkcsillagra mutat. Azt a vonalat, amely számunkra megjelenne s amely megfelelne a Föld előrehaladó mozgásának a Naphoz képest, nem találni. Egy spirális, csavart jellegű út az, amelyen a Föld követi a Napot a kozmikus térben.

Már jeleztem, hogy van egy másik mozgás, amely megnyilvánul a napéjegyenlőségek precessziójának jelenségében – ez a tavaszi napéjegyenlőség napkeltéjének pontja a zodiákuson keresztül, melynek teljes ideje 25,920 év. Ez is egyenértékű egy bizonyos mozgással az emberen belül. Mit találhatunk az emberben, ami megfelel ennek? Önök már kitalálhatják ezt abból, amit korábban elmondtam. Találunk egy mozgást, amely egyenértékű a Nap és az állócsillagok kapcsolatával, a teljes zodiákuson áthaladó napkelte folyamatának pontjaival, ami 25,920 évet vesz igénybe. Az emberben ez megfelel a belső erők és a formaerők közötti kapcsolatnak; ezért ennek is hosszú az időtartama. A belső mozgás erőinek az emberben bizonyos módon változnia kell, amint megváltozik a helyzetük az ember perifériájával való kapcsolatban.

Önök emlékezhetnek arra, hogy mit mondtam az ***ősi Görögország*** korszaka óta megfigyelhető jelenségről. Azt mondtam, hogy a görögök ugyanazt a szót használták a „sárgára" és a „zöldre", hogy valójában nem láttak kéket ugyanolyan módon, ahogy mi, hanem ténylegesen – mint a római írók tudósítanak róla – csak négy színt ismertek és használtak a művészetükben, a sárgát, vöröset, feketét és fehéret. Ezt a négy élő színt látták. Számukra az ég nem kék volt, ahogy mi látjuk; ez egyfajta sötétségként jelent meg nekik. Mármost ezt teljes bizonyossággal mondhatjuk, és a szellemtudomány megerősíti ezt.

Ha mérlegelik a tényt, hogy az emberi szem felépítése egy ilyen mértékű módosuláson ment át az ősi Görögország korszaka óta, önök más változásokat is felfedezhetnek az emberi szervezetben, melyek a periférián zajlanak és hosszabb időre van szükségük, hogy befejeződjenek. A periférián történő ilyen változások szükségképp kapcsolatban kell lenniük a belső mozgás erőivel, mert természetesen ezeket nem az emésztés vagy a szervi működések hozzák létre. Ezek a perifériás módosulások ténylegesen megfelelnek a tavaszi napéjegyenlőség útjának a zodiákuson, egy olyan periódusnak, amely 25,920 évig tart. E periódus folyamán az emberi faj teljes változáson megy keresztül. Nem szabad tévesen azt gondolni, hogy korábban ugyanolyan volt az emberiség, mint ma. A fizikai létezéssel kapcsolatos körülmények megfigyelése abszurddá teszi, hogy a modern geológia által megadott képeket használjuk az emberi evolúció időbeli szemléltetésére, mert ezt csupán a 25,920 éves periódus foglalja magába, és ennek egy része még a jövőben zajlik le. Amikor a tavaszpont ismét visszatér ugyanarra a helyre, a változások, melyek lezajlottak az egész emberi fajban, olyanok, hogy az emberi forma teljesen eltérő lesz attól, amilyen most. Már mondtam erről önöknek valamit a megismerés más forrásaiból az emberi faj jövőjére és korszakára vonatkozóan. És itt láthatjuk, hogy a fizikai feltételek megfigyelése egy ugyanilyen megismeréshez vezet.

A fentiek eredményeképp eljutunk a felismeréshez, hogy amit az „égitestek mozgásainak” nevezünk, nem olyan egyszerű, mint a mai asztronómia elhitetné velünk, hanem itt rendkívül bonyolult feltételekhez érkezünk – feltételekhez, melyek az ember és a makrokozmosz kapcsolatának figyelembevételével lehet tanulmányozni. Már rámutathattam önöknek az égitestek mozgásainak bizonyos részleteire, és idővel egyre többet fogunk megismerni ezekről más forrásokból. Egy dolgot már képesek látni – azt, hogy az ember nem teljesen függ a makrokozmosztól. Azáltal, ami mélyen lent a tudatalattiban rejlik, nevezetesen a felszívódás, anyagcsere folyamataiban, még bizonyos módon – de csak bizonyos módon – kapcsolatban vagyunk a Föld tengelyének napi forgásával. Mindazonáltal az ember kiemelheti magát ebből a kapcsolatból. Hogyan? Ez lehetséges, mert az ember, amilyen most, összhangban felépülve a periféria és a belső mozgás erőivel, ugyanúgy a szervek és az anyagcsere-rendszer erőivel is, teljes és befejezett a kívülről jövő erőktől való függésében; és most képes a teljes és befejezett szervezetével elkülönítenie magát ettől a kapcsolattól. Ugyanolyan értelemben, ahogy a felébredéssel és elalvással lemásoljuk a nappalt és éjszakát, követve magunkban a nappal és éjszaka belső ritmusát, de nem igényelve, hogy ez a belső ritmus megfeleljen a nappal és éjszaka külső ritmusának (azaz nem szükségszerű, hogy éjszaka aludjunk és nappal ébren legyünk), úgy egy hasonló módon az ember elválasztja magát a makrokozmosztól a létezése más területein. Ezen alapul az emberi szabad akarat lehetősége. Nem az ember jelenlegi alakja az, ami a makrokozmosztól függ, hanem a múltbeli alakja. Az ember jelenlegi tapasztalatai lényegében képek, másolatok a makrokozmoszhoz való múltbeli alkalmazkodásáról, és ebben az értelemben a múltunk képeiben élünk. Ezeken belül képesek vagyunk kibontakoztatni a szabadságunkat, és ezáltal befogadjuk a morális törvényeinket, melyek függetlenek a szükségszerűségtől, amely a természetünkben uralkodik. Ezért, amikor világosan megértjük, hogyan kapcsolódik egymáshoz az ember és a makrokozmosz, felismerjük a szabad akarat lehetőségét az emberben.

Végül meg kell fontolnunk a következőt. Egyértelmű, hogy az emberben az anyagcsere-erők még bizonyos tekintetben kapcsolatban vannak a mindennapi életének ritmusával. Az alakítóerők megszilárdítóak. Mármost vegyük az állatit az ember helyett. Itt sokkal teljesebb függést találunk a makrokozmosszal. Az ember kinő, túlnő ebből a függésből. Az ősi bölcsesség ezért beszél „zodiákusról”, állatövről, és nem emberövről, mert ez a formálóerőkkel van megfelelésben. A formálóerők nagy változatosságban nyilatkoznak meg az állatvilágban, míg az emberben lényegében egy forma alkotja az egész emberi fajt; de ezek az állatvilág erői, és mivel túljutunk rajtuk és emberré válunk, ki kell lépnünk a zodiákuson túl. A zodiákuson túl fekszik az, amitől mi, mint emberi lények, egy magasabb értelemben függünk, mint mindaz, ami a zodiákuson belül létezik, vagyis az állócsillagok körén belül. A zodiákuson túl van az, ami megfelel az énünknek.

Az asztráltest révén – mellyel az állatok is rendelkeznek – a makrokozmosztól való függéshez vagyunk láncolva, és az asztrális hordozó felépítése a csillagok akaratával összhangban történik. De az énünkkel vagy egónkkal túllépünk ezen a zodiákuson.

Itt van az alapja annak, ami által megszereztük a szabadságunkat. A zodiákuson belül nem lehetünk bűnösök, még annyira sem, mint az állatok; akkor kezdünk bűnösök lenni, amint a cselekedeteinket a zodiákuson túlról hozzuk. Ez akkor történik, amikor azt tesszük, ami megszabadít bennünket az univerzális formálóerőkkel való kapcsolatunktól, amikor belépünk a zodiákuson, vagyis az állócsillagokon kívüli régiókkal való kapcsolatba. És ez az emberi én lényegi tartalma.

Önök láthatják, hogy megmérhetjük az univerzumot, amennyire megjelenik nekünk látható és időbeli dologként, megmérhetjük teljes térbeli kiterjedésében a legkülsőbb állócsillagokig, és mindent, ami az időbeli mozgás által történik a csillagos égen, és mindezt kapcsolatba hozhatjuk az emberrel; de az emberben kiteljesedik valami, ami túlmegy ezen a téren, túlmegy ezen az időn, túl mindenen, ami az asztrálisban történik. Ezen túl nincs „természeti szükségszerűség”, hanem csak az, ami bensőségesen kapcsolatban van a morális természetünkkel és morális cselekvésünkkel. A zodiákuson belül képtelenek vagyunk kifejleszteni morális természetünket; de amennyiben kifejlesztjük, belevéssük azt a makrokozmoszba a zodiákuson túl. Mindaz, amit teszünk, megmarad és működik a világban. A bennünk zajló folyamatok, a formálóerőktől az anyagcsere-erőkig, a múlt eredménye. De a múlt nem tartalmazza a jövő egészét, nincs hatalma azon jövő felett, amely előhívja magából az emberből a morális cselekvéseit.

Csupán lépésről-lépésre vezethetem önöket ezen a területen. Őrizzék meg jól a lelkükben, amit ma mondtam, és a következő előadásomban megvizsgáljuk a dolgot egy másik nézőpontból.

Forrás:

A magyar fordítás az angol nyelvű kiadás nyomán készült: *Man – Hieroglyph of the Universe*, www.rsarchive.org, ld. németül R. Steiner: *Entschprechungen zwischen Mikrokosmos und Makrokosmos, Der Mensch – eine Hieroglyphe des Weltenalls* (Összefüggések a mikrokozmosz és a makrokozmosz között – Az ember, mint a világmindenség hieroglifája), GA 201/4-5-6. előadások, Dornach, 1920. ápr. 16-17-18, Rudolf Steiner Verlag, 1987, pp. 53-103, és jegyzetek, www.anthrowiki.at, az előadás táblarajzait ld. *Wandtafelzeichnungen zum Vortragswerk*, GA K 58, Band V: 31 Tafeln zu Vorträgen aus dem Jahr 1920 im Band GA 201 (ld. még K 54. 14, *Der Dreigliedrige Mensch*, A Hármastagozódású Ember, R. Steiner pasztellrajza, 1923, az életműben K 54 14. jelzettel, Katalog des Gesamtwerks, Rudolf Steiner Verlag, 2002, a neten is).

Rudolf Steiner:

A négy temperamentum

Gyakran mondják, hogy az ember számára a legnagyobb rejtély önmaga. Végsősoron mind a természettudományban, mind a szellemtudományban ezt a rejtély igyekszünk megoldani — az előbbi területen a természet törvényei révén, melyek a külső lényünket irányítják, az utóbbi területen pedig a létünk lényegének és céljának keresésével. Mármost, amennyire helyes azt mondani, hogy az ember legnagyobb rejtélye önmaga, úgy azt is ki kell hangsúlyozni, hogy minden egyes emberi lény egy rejtély, gyakran még önmagának is. Mindenki tapasztalja ezt a többi emberrel való találkozásai során.

Ma nem az általános rejtélyekkel foglalkozunk, hanem inkább azokkal, melyek felmerülnek számunkra minden emberrel kapcsolatban, minden találkozás során, és ezek a rejtélyek éppoly jelentősek. Milyen végtelenül változatosak is az emberek! Elég, ha csupán a temperamentumot, vérmérsékletet tekintjük, a mai előadás tárgyát, és felismerhetjük, hogy annyiféle rejtély létezik, ahány ember. Még a temperamentumok alaptípusai között is olyan változatosság létezik az emberek között, hogy szinte a létezés egész titka kifejeződik ezekben a típusokban. A temperamentum, amely az alapvető színt adja az emberi személyiségnek, szerepet játszik az egyén minden megnyilatkozásában a gyakorlati életben. Érzékelhetünk valamit ebből az alapvető magatartásból, ahányszor csak találkozunk valakivel, és a szellemtudománytól jogosan remélhetjük, hogy feltárja előttünk, amit a temperamentumokról tudnunk kell.

Az első benyomásunk a temperamentumokról az, hogy külsődlegesek, mert noha azt mondhatjuk, hogy belülről fakadnak, mégis megnyilatkoznak mindenben, amit kívülről megfigyelhetünk. Azonban ez nem jelenti azt, hogy az ember rejtélye megoldható a természettudomány és a külső megfigyelés eszközeivel. Csupán akkor kerülhetünk közelebb az emberi személyiségnek ezekhez a sajátos színeihez, ha meghalljuk, amit a szellemtudomány közölhet erről.

A szellemtudomány mindenekelőtt elmondja, hogy az ember egy ***öröklődési*** vonal része. Azokat a vonásokat mutatja, melyeket az apjától, anyjától, nagyszüleitől s így tovább örökölt. Ezeket a vonásokat azután átviszi utódaira. Az ember ily módon rendelkezik bizonyos vonásokkal, melyek a nemzedékek egymásutánjából erednek.

De ez az örökség csupán az emberi természet egyik oldala. Ehhez kapcsolódik az ***individualitás***, melyet a ***szellemi világból*** hoz magával. Ezt hozzáadja ahhoz, amit az apja és anyja, az ősei átadtak neki. Ami továbbhalad életről-életre, létezésről-létezésre, összekapcsolódik a nemzedékek áramlatával. Bizonyos vonásokat az öröklésnek tulajdoníthatunk; másfelől, ahogy valaki felnövekszik a gyermekkorból, láthatunk kibomlani valamit a lénye középpontjából, ami az előző életeinek gyümölcse, valamit, amit sosem örökölhet az őseitől. Felismerhetjük a ***reinkarnáció*** törvényét, a földi életek egymásutánjának törvényét, mely az egyik jellegzetes esete a mindent átfogó kozmikus törvénynek.

Szemléltessük ezt egy kevésbé ellentmondásos példával. Vegyünk egy élettelen ásványt, mondjuk egy hegyikristályt. Ha összetörjük a kristályt, nem marad semmi a formájából, ami átmenne más kristályokra.[102] Egy új kristály nem kapna semmit a régi jellegzetes formájából. Ha a növények világához fordulunk, észleljük, hogy egy növény nem fejlődhet ugyanolyan törvények szerint, mint egy kristály. Ez csak egy másik, korábbi növényből eredhet. A forma itt megőrződik és átkerül.

Ha megnézzük az állatvilágot, a fajok evolúcióját találjuk. Kezdjük értékelni, miért tartotta a 19. század az evolúció felfedezését a legnagyobb eredményének. Az állatoknál nem csupán az egyik lény következik a másikból, hanem mindegyik fiatal egyed a magzati fázisban megismétli a fajfejlődés korábbi fázisait. Maguk a fajok átmennek egy fejlődésen.

[102] Az angol ford. jegyzete: „Az olvasó ennél a résznél úgy találhatja, hogy Steiner nem ismerte a magkristály fogalmát. Azonban valószínűbb, hogy Steiner, akinek hallgatósága nagy valószínűséggel nem volt tudományosan képzett, egyszerűen megelégedett egy kis retorikai túlzással. Ő maga kétségtelenül tudta, hogy egy magkristály felgyorsítja a kristályosodási folyamatot egy só-oldatban, de ez a tény nem releváns a fenti szempontból, amint fokozatosan kiderül ebben a bekezdésben. Steiner hasonlata nem arra vonatkozott, hogy egy kristály kialakulásához *nem* járul hozzá egy előző, csupán arra, hogy ez nem szükséges, és ez áll ellentétben a élőlényekkel, melyeknek szükségük van egy korábbi növényre a kialakulásukhoz.”

Az embernél nem csupán a faj fejlődik, hanem az egyén is. Amit valaki az élete során megszerez a nevelés és tapasztalás révén, megmarad, épp oly bizonyosan, ahogy egy állati leszármazási vonal fejlődési eredményei. Egy napon majd általánosan ismert lesz, hogy az ember belső lényét egy korábbi létezésre vezetik vissza. Az embert a korábbi élete eredményének fogják tekinteni. Azok a nézetek, melyek ennek a tanításnak az útjában állnak, meg fognak dőlni, éppúgy, ahogy a középkori nézet, mely úgy tartotta, hogy az élő szervezetek élettelen anyagokból származhatnak. Háromszáz évvel ezelőtt a tudósok úgy hitték, hogy állatok keletkezhetnek az iszapból, vagyis élettelen anyagból. Francesco Redi, egy itáliai tudós volt az első, aki kijelentette, hogy élő csak másik élőtől származhat.**[1. jegyz.]** Ezért támadták őt, és kis híján hasonló sorsra jutott, mint Giordano Bruno.**[2. jegyz.]** Ma már nem szokás máglyán elégetni embereket. Amikor ma valaki egy új igazságról beszél, például arról, hogy a lelki-szellemi élet előző lelki-szellemi életekből ered, nem égetik el máglyán, hanem bolondnak tekintik. De el fog jönni az idő, amikor az igazi bolondság az a hit lesz, hogy az ember csak egyszer él, hogy nem létezik fennmaradó lelki-szellemi entitás, amely egyesül az öröklött vonásokkal.

Itt felmerül egy fontos kérdés: hogyan eredhet valami egy teljesen más világból, és hogyan egyesül a fizikai testiséggel egy apa és egy anya révén? Hogyan öltözhet be a testi vonásokba, melyek az embert egy öröklési láncolathoz kapcsolják? Hogyan egyesülhet a lelki-szellemi áramlat, melyben az ember részt vesz a reinkarnáció révén, az öröklés fizikai áramlatával? A válasz az, hogy egy szintézisnek kell megvalósulnia. Amikor a két áramlat egyesül, mindegyik átad valamit a saját minőségéből a másiknak. Nagyon hasonló módon ahhoz, ahogy a kék és a sárga keveredése adja a zöldet, az emberben a két áramlat keveredése adja azt, amit általánosságban *temperamentumnak, vérmérsékletnek* neveznek. A belső énünk és az öröklött vonásaink egyaránt megjelennek ebben. A temperamentum azon dolgok között helyezkedik el, melyek az embert egy leszármazási vonalhoz kapcsolják ill. amelyek korábbi megtestesülésekből erednek. A temperamentum egy egyensúlyt teremt az örök és az időleges között. És ez oly módon történik, hogy az ember alapvető lénytagjai, melyeket már megismertünk más összefüggésben, egy nagyon sajátos kapcsolatba kerülnek egymással.

Az embernek, ahogy ebben a földi életben ismerjük, ***négy lénytagja*** van. Az első, a ***fizikai test***, közös benne az ásványvilággal. Az első érzékfeletti lénytag, az ***étertest***, belemerül a fizikai testbe, és csak a halálban válik el tőle. A következő, harmadik lénytag az ***asztráltest***, az ösztönök, hajlamok, szenvedélyek, vágyak és a mindig változó érzésbeli és gondolati tartalom hordozója. Legmagasabb lénytagunk, amely minden más földi lény fölé emel bennünket, az emberi ***én*** hordozója, amely oly különös és mégis kétségbevonhatatlan módon felruház bennünket az öntudat hatalmával. Ezt a négy lénytagot az ember lényegi összetevőinek tekintjük.

Azt a módot, ahogy a négy lénytag keveredik, meghatározza a két áramlat egybeáradása, amikor egy személy belép a fizikai világba. A négy lénytag egyike minden esetben uralkodóvá válik a többi felett, és a saját jellegzetességét átadja nekik. Ahol az én-hordozó az uralkodó, egy ***kolerikus*** temperamentum alakul ki. Ahol az asztráltest az uralkodó, ott egy ***szangvinikus*** temperamentumot találunk. Ahol az éter- vagy élettest az uralkodó, ott egy ***flegmatikus*** temperamentumról beszélhetünk. És ahol a fizikai test az uralkodó, ott egy ***melankolikus*** temperamentummal van dolgunk. Az a jellegzetes mód, ahogyan az örök és az időleges keveredik, meghatározza a négy lénytag viszonyát egymáshoz.

Gyakran tárgyalják azt is, ahogy a négy lénytag kifejeződik a fizikai testben. Az ***én*** kifejeződik a ***vérkeringésben***. Ezért a kolerikus temperamentumnál az uralkodó a vérkeringés rendszere. Az ***asztráltest*** fizikailag kifejeződik az ***idegrendszerben***, így a ***szangvinikus*** típusban az idegrendszer az uralkodó. Az ***étertest*** kifejeződik a ***mirigyrendszerben***; ezért a ***flegmatikus*** típusnál fizikailag a mirigyek az uralkodók. A ***fizikai test*** csupán ***önmagában*** fejeződik ki; így külsőleg a ***melankolikus*** típus legfontosabb vonása a ***fizikai teste***. Ezek a sajátosságok minden jelenségben megfigyelhetők, melyek kapcsolatban vannak ezekkel a temperamentumokkal.

A ***kolerikusban*** az én és a vérrendszer a domináns. Ezért a kolerikus úgy áll előttünk, mint olyan ember, aki mindig a saját útját akarja járni. Agresszivitása mindig kapcsolatban van az akaraterejével, melyet a vérkeringése hajt.

Az idegrendszerben és az asztráltestben a benyomások és érzések állandóan hullámzanak. Összhangot vagy rendet egyedül az én fékező hatása eredményez. Azok az emberek, akik nem fejtik ki ezt a hatást, úgy jelennek meg, mint akik nem urai a gondolataiknak és érzéseiknek. Ők teljesen feloldódnak az érzésekben, képekben és eszmékben, melyek apálya és dagálya él bennük. Ehhez hasonló

bármikor előfordul, amikor az asztráltest az uralkodó, mint pl. a ***szangvinikusnál***. A szangvinikusok átadják magukat bizonyos értelemben a képek, érzések és eszmék állandó és váltakozó áradatának, mivel bennük az asztráltest és az idegrendszer az uralkodó.

Az idegrendszer aktivitását csupán a vérkeringés fékezi. Ez világossá válik, ha megfontoljuk, hogy mi történik, amikor valaki vérszegény, anémiás, más szavakkal, amikor a vér fékező hatása hiányzik. Az elme képei vadul hullámzanak, ami gyakran vezet illúziókhoz és hallucinációkhoz.

Ebből van egy csipetnyi a szangvinikusokban. A szangvinikusok képtelenek megmaradni egy benyomásnál. Képtelenek megtartani a figyelmüket egy meghatározott képnél, vagy fenntartani az érdeklődésüket egy benyomás iránt. Ehelyett egyik élménytől a másikig rohannak, benyomástól benyomásra. Ez különösen kitűnik szangvinikus gyerekeknél, ahol ez lehet a nyugtalanság forrása. A szangvinikus gyerek érdeklődése könnyen felébred, egy kép könnyen hatást gyakorolhat rá, de a benyomás gyorsan elmúlik.

Nézzük most a ***flegmatikus*** temperamentumot. Mint említettük, ez a temperamentum alakul ki, amikor az éter- vagy élettest az uralkodó, mely szabályozza a növekedést és az anyagcserét. Az eredmény a belső elégedettség érzése. Azok az emberek, akik inkább az étertestükben élnek, elsősorban a belső folyamataikkal vannak elfoglalva. Hagyják a külső eseményeket menni a maguk útján, miközben a figyelmük befelé irányul.

A ***melankolikusnál*** látjuk, hogy a fizikai test, az emberi szervezet legmateriálisabb része, uralkodóvá válik a többi lénytag felett. Ennek következtében a melankolikus úgy érzi, hogy nem ura a saját testének, nem hajlíthatja a saját akaratához. A fizikai teste, amely arra való, hogy a magasabb lénytagok eszköze legyen, maga gyakorolja az ellenőrzést, és zavarja a többit. A melankolikus ezt fájdalomként éli meg, mint a reményvesztettség érzését. A fájdalom folyamatosan feltör benne. Ez azért van, mert a fizikai teste ellenáll az éterteste belső elégedettségének, az asztrálteste elevenségének, és az énje akarati törekvésének.

A négy lénytag különböző ***keveredése*** nagyon világosan megnyilvánul a külső megjelenésben. Azok az emberek, akikben az ***én*** az uralkodó, akik ***kolerikusok***, le akarnak győzni minden akadályt, ők akarnak befolyást gyakorolni. Az énjük akadályozza a többi lénytag fejlődését; hátráltatja az asztrál- és étertestet a megfelelő arányuk elérésében. Ez nagyon világosan megnyilatkozik külsőleg. Johann Gottlieb Fichte, ez a híres német kolerikus, megismerhető erről tisztán külső értelemben.**[3. jegyz.]** Testfelépítése világosan megmutatja, hogy alsóbb lénytagjai visszamaradtak a fejlődésben. Napóleon, a másik klasszikus példája a kolerikus típusnak, nagyon alacsony volt, mivel az énje visszatartotta a többi lénytagját.**[4. jegyz.]** Természetesen nem szabad általánosítani, hogy minden kolerikus alacsony, és minden szangvinikus magas. Ez egy arány kérdése. Amiről itt szó van, az a testalkat viszonya az uralkodó lénytaghoz.

A ***szangvinikusban*** az idegrendszer és az asztráltest az uralkodó. Az asztráltest belső elevensége mozgatja a többi lénytagot, és olyan mozgékonnyá teszi a külső formát, amilyenné csak lehet. Míg a kolerikusnak élesen metszett arcvonásai vannak, a szangvinikus mozgékony, kifejező, változékony. Látjuk az asztráltest belső elevenségét megnyilatkozni minden külső részletben, például egy karcsú termetben, egy finom csontrendszerben, vagy gyenge izmokban. Ugyanez megfigyelhető a viselkedés részleteiben. Még egy tisztánlátó képességgel nem rendelkező is megmondhatja, hogy valaki kolerikus vagy szangvinikus; nem kell szellemtudósnak lenni ehhez. Ha önök megfigyelik egy kolerikus járását, észrevehetik, hogy olyan szilárdan lép, mintha át akarná fúrni a talajt. Ezzel ellentétben a szangvinikusnak könnyűek, ruganyosak a léptei. Lehet találni finomabb külső vonásokat is. Az én benső mivolta, a kolerikus önálló bensőségessége kifejeződik a szemekben, melyek sötétek és izzóak. A szangvinikus, akinek énje nem gyökerezik olyan mélyen, aki telítve van az asztrálteste elevenségével, ezzel szemben a kék szemre hajlamos. Ezeknek a temperamentumoknak számos ilyen megkülönböztető vonását lehetne felsorolni.

A ***flegmatikus*** temperamentum kifejeződik egy passzív, egykedvű fiziognómiában, hasonlóképpen a kövérségben, mivel a kövérség nagyban köszönhető az étertest aktivitásának. Mindebben a flegmatikus belső kényelemérzése fejeződik ki. Járása hanyag, csoszogó, viselkedése bátortalan. Olyannak látszik, mintha nem egészen érintkezne a környezetével.

A ***melankolikust*** fel lehet ismerni a lógó fejéről, mintha hiányozna az ereje, hogy a nyakát egyenesen tartsa. Szemei homályosak, nem ragyognak úgy, mint a kolerikusé; járása szilárd, de inkább ólmos, mint elszánt.

Így láthatjuk, hogy a szellemtudomány milyen jelentősen hozzájárulhat ennek a rejtélynek a megoldásához. Csak akkor hozhat a megismerés gyakorlati gyümölcsöket, ha valaki teljes egészében el akar igazodni a valóságban, amely magába foglalja a szellemit. Csupán a szellemtudomány adhatja számunkra azt a megismerést, amely az egyén és az egész emberiség javára lehet. A ***nevelésben*** nagy figyelmet kell fordítani az egyéni temperamentumokra, mert különösen fontos, hogy képesek legyünk vezetni és irányítani őket a gyerekek fejlődésben. De a temperamentumok fontosak az erőfeszítéseink számára is, hogy fejlesszük magunkat a későbbi életünkben. Ápolnunk kell azt, ami rajtuk keresztül kifejeződik, hogy továbbvigyük a személyes fejlődésünket.

A négy alapvető típus, melyeket most vázoltam önöknek, természetesen ***sosem*** jelenik meg ***tiszta*** formában. Minden embernek van egy alapvető temperamentuma, mellyel változó mértékben keveredik a másik három. Napóleonban például, noha kolerikus volt, sok a flegmatikus elem. A valóban magasrendű élethez fontos, hogy megnyissuk a lelkünket annak, ami jellegében megnyilvánul. Ha megfontoljuk, hogy a temperamentumok, melyek mindegyike egy enyhe egyensúlytalanságot mutat, egészségtelen szélsőségekbe torzulhatnak, megérthetjük, hogy milyen jelentős dologról van szó.

Mégis, a temperamentumok nélkül a világ egy nagyon szomorú hely lenne, nem csupán etikai értelemben, hanem magasabb értelemben is. A temperamentumoknak köszönhető minden sokszínűség, szépség és az életlehetőségek teljessége. Így a nevelésben értelmetlen lenne homogenizálni vagy eltörölni őket, inkább erőfeszítéseket kell tenni, hogy a helyes kerékvágásba tereljük őket, mert minden temperamentumban benne rejlik a ***torzulás két veszélye***, egy nagy és egy kicsi. Az egyik veszély a fiatal ***kolerikusok*** számára, hogy nem tanulják meg kézben tartani a saját temperamentumukat, miközben felnőnek. Ez a kisebbik veszély. A nagyobb az, hogy esztelen módon egyoldalúvá válnak. A ***szangvinikus*** számára a kisebbik veszély a felületesség; a nagyobb a mánia, melyet egy állandó benyomás-áradat vezérel. A ***flegmatikus*** számára a kisebbik veszély az apátia, a szenvtelenség; a nagyobb a korlátoltság, tompaság. A ***melankolikus*** számára a kisebbik veszély az érzéketlenség mindennel szemben, ami nem a saját személyes fájdalma; a nagyobb veszély az elmezavar.

Mindennek fényében világossá válhat, hogy a temperamentumok irányítása és vezetése az ember fontos életfeladatainak egyike. Ennek a feladatnak a helyes megoldásához azonban fel kell ismerni az ember alapvető típusát, amely mindig adott. Például, ha egy gyerek ***szangvinikus*** temperamentum, nem segít neki, ha az idősebbek megpróbálják beléfojtani az érdeklődést. A temperamentuma egyszerűen nem fogja engedni ezt. Ahelyett, hogy azt firtatnánk, mi hiányzik a gyerekből, és visszafojtsuk, visszaverjük önmagába, arra kell figyelmet fordítanunk, amivel rendelkezik, és erre alapozni a nevelését. És van egy módszer, amivel mindig stimulálhatjuk a szangvinikus gyerek érdeklődését. Noha a gyerek felületes lehet, de mindig ösztönözhetjük az érdeklődését egy meghatározott személyiség iránt. Ha mi magunk vagyunk ez a személyiség, vagy ha megismertetjük a gyereket valakivel, aki nyugodtabb, nem felületességre hajló személyiség, akkor a gyerek fejlesztheti az érdeklődését. Egy személyiség iránti szeretet közvetítésével lehet a szangvinikus gyerek érdeklődését felkelteni. A többi temperamentumhoz képest a szangvinikusnak inkább van szüksége valakire, akit csodálhat. A csodálat itt egyfajta varázsszó, és mindent meg kell tennünk, hogy ezt felkeltsük.

Azt kell figyelembe vennünk, amivel rendelkezünk, nem azt, amivel nem. Látni kell, hogy a szangvinikus gyerek ki van téve a dolgok változatosságának, ami iránt egy mélyebb érdeklődést mutat. Ezeket a dolgokat hagyni kell, hogy beszéljenek hozzá, hatással legyenek rá. Azután vissza kell vonni őket, úgy, hogy a gyerek érdeklődése intenzívebbé váljon; ekkor helyreállhat az érdeklődés. Más szavakkal, a szangvinikus környezetét úgy kell kialakítanunk, hogy megtartsa a temperamentumát.

A ***kolerikus*** gyereket is lehet vezetni egy meghatározott módon. A kulcs a neveléséhez a tisztelet és megbecsülés egy természetes tekintély iránt. Ahelyett, hogy az érzelmi beállítottságot vinnénk győzelemre a személyes minőségek eszközeivel, miként a szangvinikus gyereknél, azt kell keresni, hogy a gyerek hite a tanára képességeiben töretlen maradjon. A tanárnak demonstrálnia kell annak megértését, ami a gyerek körül történik. Bármilyen alkalmatlanság megnyilatkozását kerülni kell. A gyereket meg kell tartani abban a hitben, hogy a tanára kompetens, különben minden tekintély elvész. A varázsital a kolerikus gyerek számára a tisztelet és megbecsülés egy személy értéke iránt, éppúgy, mint a szangvinikus

gyereknél a szeretet egy személyiség iránt. Külső értelemben a kolerikus gyereket jellempróbáló helyzetekkel kell szembesíteni. Ellenállással és nehézséggel kell találkoznia, nehogy túl könnyűvé váljon az élete.

A ***melankolikus*** gyereket nem könnyű irányítani. Nála azonban egy másik varázsformulát kell alkalmazni. A szangvinikus gyerek számára ez a formula a szeretet egy személyiség iránt; a kolerikus számára a tisztelet és megbecsülés a tanár értéke iránt. Ezzel ellentétben a melankolikus számára a lényeges dolog az, hogy a tanára olyan ember legyen, akit bizonyos értelemben megpróbált az élet, aki az átélt megpróbáltatások alapján cselekszik és beszél. A gyereknek éreznie kell, hogy a tanár megismerte az igazi fájdalmat. A tanár foglalkozzon az élet minden kis részletével, hogy a gyereknek alkalma legyen méltányolni, amit a tanár elszenvedett. A gyereket körülvevők sorsa iránti szimpátia, együttérzés segít a melankolikus fejlődésében. Itt is figyelembe kell venni, amivel a gyerek rendelkezik. A melankolikusnak hajlama van a szenvedésre, kényelmetlenség érzésére, ami szilárdan gyökerezik a lényében; erről nem lehet lenevelni. Lehet viszont irányítani. Ki kell tennünk a gyereket bizonyos mértékű külső fájdalomnak és szenvedésnek, hogy megtanulja, vannak más dolgok is, mint a sajátja, ami leköti a képességét a fájdalom tapasztalásával kapcsolatban. Ez a lényeges dolog. Nem szabad eltéríteni vagy szórakoztatni a melankolikust, mert így csak fölerősítjük a reményvesztettségét és a belső szenvedését; ehelyett hozzá kell segíteni, hogy lássa a tényleges szenvedés létezését az életben. Noha nem kell ezt túlzásba vinni, átirányíthatjuk a gyerek szenvedését a külső dolgokra.

A ***flegmatikus*** gyereknek nem szabad megengedni, hogy egyedül nőjön fel. Noha természetesen minden gyereknek kellenek játszótársak, a flegmatikusok számára ez különösen fontos. Játszótársaik a legkülönbözőbb érdeklődésűek kell legyenek. A flegmatikus gyerekek megtanulnak osztozni mások érdeklődésében, minél többen vannak, annál jobb. A játszótársaik lelkesedése le fogja győzni a veleszületett közömbösségüket a világ iránt. Míg a melankolikus számára a fontos dolog a másik ember sorsának tapasztalása, a flegmatikus gyereknek a fontos élmény a játszótársai érdeklődésének széleskörű tapasztalása. A flegmatikust nem mozgatják meg a dolgok, mint olyanok, csak egy érdeklődés, amikor látja a dolgokat másokban tükröződni, és ezek az érdeklődések tükröződnek azután a flegmatikus gyerek lelkében. Olyan célokat és eseményeket kell a flegmatikus környezetébe hozni, melyek irányában a „flegma” az alkalmas reakció. Az egykedvűséget helyes célok felé kell irányítani, célok felé, melyek irányában valaki flegmatikus lehet.

Ezekből a pedagógiai példákból láthatjuk, ahogy a szellemtudomány gyakorlati problémákkal foglalkozik. Ezeket az elveket alkalmazhatja valaki saját magára, önfejlesztő céllal is. Például egy ***szangvinikus*** egy kis szemrehányást tehet magának a temperamentuma miatt. A bensőnk gyakran akadályt jelenthet az ilyen kérdésekben. Amikor közvetlenül olyan erőkkel találkozunk, melyek erősebbek a temperamentumoknál, ezek kevésbé tökéletesíthetők. Közvetetten azonban nagyban tökéletesíthetők. A szangvinikus például számításba veheti a maga szangvinikusságát, elkerülheti a meddő önbuzgalmat. A lényeges dolog az, hogy a szangvinikusságot megfelelő körülmények közé helyezzük. A rövid távú figyelemnek megfelelő tapasztalásokat tudatos tervezéssel kitágíthatjuk. A gondolkodást ily módon akár a legkisebb mértékben is használva elérhetjük a kívánt hatást.

A ***kolerikus*** vérmérsékletű személyeknek szándékosan kell olyan helyzetekbe hozni magukat, ahol a düh nem alkalmazható, mert csak nevetségessé teszi őket. A ***melankolikusoknak*** nem kell behunynia a szemüket az élet fájdalmai előtt, hanem keresni kell azokat; az együttérzés révén kifelé irányíthatják a saját szenvedésüket, megfelelő célok és események felé. Ha ***flegmatikusok*** vagyunk, és nincs határozott érdeklődésünk, akkor el kell foglalnunk magunkat amennyire csak lehet érdektelen dolgokkal, körülvenni magunkat az unalom számos forrásával, úgy, hogy teljesen unottá váljunk. Ekkor fogjuk kigyógyítani magunkat a „flegmánkból”; kivesszük a szervezetünkből. Így azzal kell számolni valakinek, amije van, és nem azzal, amije nincs.

Ahhoz, hogy olyan gyakorlati bölcsességgel legyünk telítve, mint az elhangzottak, meg kell tanulnunk megoldani az élet, a másik ember alapvető rejtélyét. Ezt nem elvont ideák és fogalmak hangoztatása révén oldhatjuk meg, hanem képi eszközökkel. Önkényes teoretizálás helyett minden egyes emberi individuum közvetlen megértésére kell törekednünk. Ezt azonban csupán annak megismerése által tehetjük, ami a lélek mélységeiben rejlik. A szellemtudomány lassan és fokozatosan megvilágítja ezeket a mélységeket, segít befogadni nem csupán a nagy képet, hanem a finomabb részleteket is. A szellemtudomány lehetővé teszi, hogy amikor két lélek találkozik, az egyik igényelje a szeretetet, a másik

pedig felajánlja azt. Ha valami mást igényel valaki, akkor azt kell adni. Az ilyen igaz, élő bölcsesség révén teremtjük meg az alapot a társadalmi élet számára. Ezt értjük az alatt, amikor azt mondjuk, hogy minden pillanatban meg kell oldanunk egy rejtélyt.

Az antropozófia nem prédikációk, dicshimnuszok vagy katekizmusok alapján cselekszik, hanem azáltal, hogy társadalmi alapot teremt, melyen az emberek megismerhetik egymást. A szellemtudomány az élet talaja, és a szeretet az élet virága és gyümölcse, mely általa kifejlődik. Így a szellemtudomány jogosult arra, hogy alapot adjon az emberiség legszebb célja számára — egy igazi, valódi emberszeretetethez.

Jegyzetek:

1. Francesco Redi, 1626-1697. Elutasította az élőlények sárból való keletkezésének korábbi elképzelését.
2. Giordano Bruno, 1548-1600. Itáliai filozófus, domonkos rendi szerzetes, akit eretnekség vádjával máglyán megégettek. Azt tanította, hogy a világ térben és időben végtelen, és számtalan naphoz hasonló égitest létezik benne.
3. Johann Gottlieb Fichte, 1762-1814. Német idealista filozófus.
4. Napoleon Bonaparte, 1769-1821. Francia hadvezér, majd császár 1804-1814 és 1815.

Forrás:

GA 57, 1909. márc. 4., Berlin, angol kiadás, The Four Temperaments (*Where and How Does One Find the Spirit?*) rsarchive.org, németül, anthrowiki.at

Rudolf Steiner más előadásai az emberi temperamentumokról, angol nyelven:

GA 119/1910. márc. 28., Bécs, The Elementary World, Four Temperaments (*Macrocosm and Microcosm*)

GA 307/1923. aug. 16., Ilkley, Memory, Temperaments, Bodily Culture and Art (*The New Art of Education*)

GA 310/1924. júl. 23., Arnheim, Diet for Children, Four Temperaments (*Human Values in Education*)

GA 311/1924. aug. 15., Torquay, Imagination of the Teacher, Seating Children by Temperament (*The Kingdom of Childhood*)

Nutrition and Stimulants (Extracts and Selections from Lectures), 1919. aug. 22., Stuttgart, The Temperaments, 1922. jan. 6., Dornach, Taste, The Temperaments, Loss of Interest in Food

---

A fordító megjegyzése:

A négy temperamentum és a három alapképesség, akarat, érzés, gondolkodás aránya az egyes embernél konkrétan megismerhető a születési képlet, horoszkóp kiszámításával, a 10 bolygónak és a felkelő pontnak (aszcendensnek) a 12 zodiákus-jegyben való elhelyezkedése alapján (a bolygók statisztikai

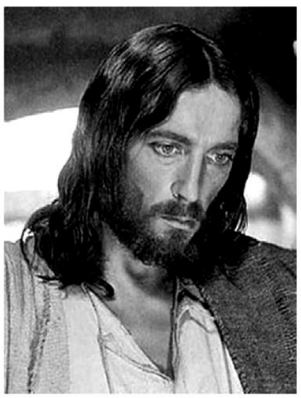
számértéke 1, kivéve Nap, Hold, Merkur, Asc. 2, ill. a jegyek elemi és egyéb minőségei), amit alább ***Rudolf Steiner*** és a ***Názáreti Jézus*** sziderikus horoszkóp-táblázatával szemléltettünk (R. Powell, astrogeographia.org).

Meglepő módon csak 3 értéket mutat a gondolkodási képesség a rendkívül elmélyült filozófiai doktornál, az antropozófia alapítójánál, bár ebből természetesen nem kell messzemenő következtetéseket levonni, hiszen valóban számolni kell a személyiséggel, mely előző életeiből hozta a szellemi látóképességét, nem annyira az „agyával", intellektusával gondolkodott, hanem az „univerzális tudat" emléke, régi érintése dolgozott benne, ezt fejlesztette tovább, míg a temperamentuma „énes", kolerikus volt, egy szangvinikus-flegmatikus színezettel, akarati-érzésbeli dominanciával.

Ezzel szemben a ***Názáreti Jézus***, mint ember fiktív horoszkópjában, mely a születését i.e. 2, dec. 6, 23^h 31^m-re valószínűsíti a kiemelkedő csillagászati események alapján, melyek a napkeleti bölcseket a Gyermekhez vezethették (Powell, *Star of Magi*, uott), a gondolkodás 8 arányszámmal, a flegmatikus temperamentum pedig 6-tal dominál, egy kolerikus-melankolikus színezettel (ld. a horoszkóp alkotóelemeiről, Baktay E.: *A csillagfejtés könyve*, p. 160, 22. ábra, és Trentai G.: *Beszéljünk másképp az asztrológiáról*, 1988; vö. a temperamentumok általános és kissé sarkos leírása egy régi társasági kalauzban, Knigge: *Über den Umgang mit Menschen*, 1788, I. 3., angolul, *The Art of Conversing with Men*, 1805, pp. 51-53, magyarul: *Érintkezés az emberekkel*, 1875, p. 106)

	Kard./Akarat	Fix/Érzés	Mut./Gond.	
Tűz/Koler./Én	☿ ♂	☽ ♄	☊	= 5
Föld/Mela./Fiz.test	♀	♉		= 2
Lev./Szangv./Aszt.	Asc.	☉		= 4
Víz/Flegma./Éter.	♃		☿ ♆	= 4
	= 6	= 6	= 3	

	Kard./Akarat	Fix/Érzés	Mut./Gond.	
Tűz/Koler./Én	☽		☉	= 4
Föld/Mela./Fiz.test	☊		Asc. ♃ ☿	= 4
Lev./Szangv./Aszt.			♄	= 1
Víz/Flegma./Éter.		☿ ♀ ♂ ♆	♉	= 6
	= 2	= 5	= 8	

Rudolf Steiner:

A római katolicizmus[103]

Dr. Rudolf Steiner:

A RÓMAI KATOLICIZMUS

Három előadás az Antropozófiai Társaság tagjainak,
Dornach, 1920. máj. 30., jún. 3., jún. 6.

[103] Három előadás az Antropozófiai Társaság tagjainak, Dornach, 1920. máj. 30., jún. 3., jún. 6. (GA 198, *Heilfaktoren für den Sozialen Organismus*, 6, 7, 8. előadás, anthrowiki.at), ford., jegyz.: Z.T.Cs., az angol kiadás alapján: *Roman Catholicism*, rsarchive. org; ld. teljes katalógus: Rudolf Steiner Verlag, Katalog des Gesamtwerks, 2002. Címlapon: az első „elrabolt", avignoni pápa, XXII. János, a kígyószerű „doppelgengerrel" és a krisztusi „Bárányt" szellemi értelemben, mintegy „karddal" támadó szavainak allegorikus ábrázolásaival, Vaticinia Pontificum, Észak-Olaszország, 15. sz. eleje, Stiftsbibliothek Kremsmünster.

„Az emberiség vallásos élete a Földön működő
lelkek egymás közötti szabad ügye kell legyen.”
—Rudolf Steiner: *Történelmi szimptomatológia*
(Dornach, 1918. nov. 3., GA 185/9.)

I.

Szellemi megismerésünk elmélyítéséhez szükségünk van arra, hogy a figyelmünket újra és újra bizonyos történeti tényekre irányítsuk. Az elmúlt évtizedek során az Antropozófiai Társaság tagjai örvendetes módon egészen átadták magukat az előadásoknak és megbeszéléseknek, melyeket különböző helyeken tartottunk. Mindazonáltal kialakult egy áthatolhatatlan fal, melyen számos esetben csak nagy vonakodással tekintettek át arra, ami a külvilágban történik. Azonban, ha igazi megvilágításban akarjuk látni, ami a világban történik, ha nem akarunk szektává válni, hanem történelmi jelentőségű mozgalommá – és ezzé válhat a mozgalmunk –, akkor ismernünk kell mindannak történeti hátterét, ami a világban körülvesz bennünket. És az a mód, ahogyan a dolgokkal foglalkozunk, különösen itt, ezen a helyen, ahol sosem teszünk semmit a legcsekélyebb agresszivitással sem, ez a mód kétszeresen szükségessé teszi, hogy valóban áttekintsünk a falon, és megértsük, mi zajlik a világban. Ezért azt, amit a következő néhány napban mondani fogok, szeretném összekapcsolni néhány történeti ismertetéssel, hogy felhívjam a figyelmet bizonyos tényekre, melyek megismerése nélkül valószínűleg mást sem tudnánk megérteni.

Ma mindenekelőtt egy dologra szeretnék rámutatni. Önök tudják, hogy a 19. század utolsó harmadának eleje táján még voltak talpalatnyi helyek Európa és Amerika különböző civilizált államaiban, ahol ismerték az élet realisztikus felfogását, egy olyan életfelfogást, amely lényegében a 19. század eredményein alapult, és azon, ami ezt a századot előkészítette. A 19. század utolsó harmadának elején az emberek még teljesen más módon beszéltek, az alaptónus eltért attól, amivé vált a későbbi évtizedekben, és még inkább a 20. század évtizedeiben. A gondolatformák, melyek széles körben uralkodtak, lényegében mások lettek ezidő alatt. Ma csupán egy példát említek. A 19. század utolsó harmadának elején az a hit élt a művelt emberek között, hogy az embernek a saját meggyőződését saját benső énjéből kell kialakítania az élet legfontosabb ügyeiben; s ha így tesz, a tudományos felfedezések segítségével, akkor egy közös, szociális élet alakulhat ki a civilizált világban. Mondhatni, volt egyfajta dogma, de a legszélesebb körben szabadon elismert dogma, hogy azok között, akik elértek egy bizonyos műveltséget, lehetséges a lelkiismereti szabadság. Igaz, hogy az ezt követő évtizedekben senkinek sem volt bátorsága nyíltan támadni ezt a dogmát; de volt egy többé-kevésbé tudattalan szembenállás ezzel. És a jelenkorban, a nagy világkatasztrófa után,[104] ez a dogma egyenesen olyasmi lett, amit a legszélesebb körben elfojtanak, megtagadnak, bár természetesen ezt a tényt többé-kevésbé leplezik. A 19. század 60-as éveiben a legszélesebb körben uralkodott az a hit, hogy az embernek kell, hogy legyen bizonyos szabadsága mindannak tekintetében, ami a vallásával kapcsolatban van. E hit felbukkanását észrevették bizonyos körök, és már rámutattam, hogy Róma hogyan indított támadást ez ellen 1864. dec. 8-án. Gyakran beszéltem Önöknek arról, hogyan irányította Róma ezt az egész folyamatot, hogyan fejezte ki ezt az 1864-es pápai enciklika, amely ugyanabban az időben jelent meg, mint a syllabus: az a nézet, hogy a lelkiismereti és vallásszabadság mindenkinek saját jogon megadatik, bolondság és tévedés.[105]

---

[104] Az I. világháború (1914-1918), melyet végül az USA hadbalépése döntött el 1917-ben az *entente* javára, a háborúba provokált központi hatalmak, a Német Birodalom és az Osztrák-Magyar Monarchia ellen (ld. trianoni, versailles-i békediktátumok, és a páholyok „bolsevik” zavarkeltései, v.ö. Amerika háborúba lépéséről Benjamin Friedman beszéde, 1961, Youtube).

[105] *Quanta Cura*, IX. Pius pápa enciklikája, 1864. dec. 8.: „…a társadalmi kormányzás teljesen hamis eszméjét… a mi elődünk, XVI. Gergely *„őrültségnek”* nevezte[2], vagyis azt, hogy *„a lelkiismereti és vallásszabadság minden ember személyes joga, amelyet törvényesen képviselni és követelni kell minden igazságos társadalomban; és hogy a polgároknak joga van az abszolút szabadságra, amelyet nem korlátozhat semmilyen hatóság, sem egyházi, sem polgári, miáltal nyíltan és nyilvánosan hirdethetik és képviselhetik bármely eszméjüket, akár szóban, akár a sajtóban vagy bármilyen más úton.”* Azonban, míg ezt a jogukat meggondolatlanul bizonygatják, nem gondolnak arra, és nem fontolják meg, hogy a *„kárhozat szabadságát”* hirdetik,[3] és azt, hogy *"ha az emberi véleményeknek mindig szabad utat engednek, akkor mindig lesznek emberek, akik bátran ellenállnak az*

Abban az időben, amikor Európa átélte ennek a lelkiismereti és vallásszabadság-felfogásnak a tetőzését, egy átmeneti tetőzését, Róma hivatalos nyilatkozatban kijelentette, hogy ez tévedés. Ezt csupán mint történeti tényt akartam önök elé állítani; és ezzel szeretném felhívni a figyelmüket arra, ami abban az időben történt, amikor sokak számára ez a kérdés felmerült, és az emberi lelkiismeret forrásaiból válasz után kiáltott – a kérdésre: „Hogyan fejlődjünk, tovább a vallási életünkben?" Ez a kérdés, amely igazi komolysággal merült fel, és megmutatta, hogy az emberek lelkiismerete valóban megmozdult, a korszak jelentős kérdése volt. Szeretnék felolvasni önöknek valamit, ami illusztrálja, hogy a korszak művelt embereit mélyen foglalkoztatta ez a kérdés.

Itt vannak Rumelin beszédei, akit nemrég említettem Julius Robert Mayerrel és az energia-megmaradás törvényével kapcsolatban. Itt vannak Rumelin beszédei 1875-ből, abból az időszakból, melyről most beszélek. Ezekben a beszédekben elemezte az emberi tapasztalás nehézségeit a vallási kérdések tanulmányozásának ügyében. Rámutatott, hogy mennyire szükséges, hogy ezeket a nehézségeket világosan lássuk. Bárki, aki ismeri ezt az időszakot, tudja, hogy Rumelin szavai emberek százainak, ezreinek a meggyőződését fejezték ki. Természetesen nem kell pártfogásba vennünk a tudomány sajátságos alakját, amely abban az időszakban jelentkezett; mint antropozófusok, megvannak az eszközeink, hogy továbbfejlesszük ezeket a tudományos tendenciákat e korszak viszonylagos tévedéseinek világos feltárásával; és meg vannak az eszközeink a felismeréshez, hogy ha a tudomány megmarad azon az álláspontón, akkor nekünk nincs több foglalkoznivalónk vele. A legszélesebb körben megjelentek elképzelések, hogy mit kellene kezdeni a vallással, és ma felidézzük ezeket az elképzeléseket. Rumelin az emberek ezreinek gondolatait fejezte ki 1875-ben ezekkel a szavakkal: *„Minden időben volt egy demarkációs vonal tudás és hit között, de sosem volt olyan áthághatatlanul mély a szakadék közöttük, mint amit ma létrehoztak a csoda fogalmával. A tudomány olyan erőteljesen fejlődött a saját útján, olyan következetesen alakultak ki a különböző ágai és irányzatai, hogy határozottan és minden további nélkül kizárja a csodát, annak minden formáját és alakját. A tudomány felismeri minden csoda legnagyobbikát, hogy a világ létezik, és épp ez a világ létezik. De teljesen elutasít minden követelést, hogy a kozmoszon belül elképzelhető lenne a rend és a törvények megszakítása, vagy bármilyen utat, ami kívánatosabb lenne, mint ezek változhatatlan érvényessége. Valamennyi természeti, történeti és filozófiai tudomány számára a csoda, az összes velejárójával együtt nonszensz, egy kifejezett támadás minden értelem és az emberi tudás legelemibb alapjai ellen. A tudomány és a csoda olyannyira ellentmondásban állnak, mint az értelem és az értelmetlenség."*

Amikor a 19-20. század fordulóján nyilvános előadásokat kezdtem tartani bizonyos antropozófiai kérdésekről, akkor ennek a hangulatnak, melyet az imént leírtam, az utolsó visszhangjai még léteztek. Nem tudom, hogy vannak-e itt olyanok, akik résztvettek ezeken az első előadásaimon, de akkor sokak figyelmét felhívtam az ismételt földi életek és a karma problémáira, ahogyan az ember átmegy egyik élettől a másikig. E problémákkal kapcsolatban az előadás végén mindig rámutattam, hogy ha valaki hisz a régi arisztotelészi eszmében, hogy amikor egy személy megszületik, mindig egy új lélek jön létre, ami az emberi embrióba helyeződik,[106] ezáltal egy csodát rendelünk minden egyes emberi élethez. A csoda fogalmán csak abban az értelemben juthatunk túl, ha elfogadjuk a reinkarnáció jelenségét, mely által minden egyes élet

---

igazságnak, és megbíznak az emberi bölcsességről való beszédáradatban; ezzel ellentétben mi tudjuk a mi Urunk Jézus Krisztus egész tanításából, hogy a keresztény hitnek és bölcsességnek gondosan el kell kerülnie ezt a legártalmasabb fecsegést"[4] (ford.: Z.T.Cs.). Jegyzetek az enciklikában: [2] XVI. Gergely enciklikája: Mirari vos, 1832. aug. 15.; [3] Szt. Ágoston, 105. levél (166); [4] Szt. Leó, 14. levél (133), 2. fej., kiadta Ball); IX. Pius (sz. Giovanni Maria Mastai-Ferretti, 1792-1878), pápa 1846-1878; epilepsziában szenvedett; többek szerint még püspök korában csatlakozott egy szabadkőműves páholyhoz, ld. *Pope Pius IX. – freemason?*, freemasonry.bcy.ca, v.ö. *Das Karma der Unwahrhaftigkeit* (Az igazságtalanság karmája), I., GA 173, 3. előa., Hermann Bahr: *Himmelfahrt* c. regénye („szabadkőművesekről, monsignorékról és rabbikról"). V.ö. XII. Pius kihirdette Mária mennybemenetelének dogmáját is 1950. nov. 1-én; ld. még GA 195., *Weltsilvester und Neujahrgedanken*. Vö. Malakiás pápa-jóslatai, in A. de Wyon: Lignum vitae, 1595, 307.

[106] Arisztotelész (i.e. 384 – 321), Platón tanítványa, a legjelentősebb görög filozófusok egyike, akinek nézetei, elsősorban arab közvetítéssel, nagy hatással voltak az európai filozófia fejlődésére. Mint Dr. Steiner írja *A filozófia rejtélyé*-ben: *„A lélek pre-egzisztenciájának tagadása olyan természetes Arisztotelésznek, aki számára az idea a dolog*ban *létezik, mint amilyen természetes az ellenkezője Platónnak, aki szerint az idea a dolog* felett *lebeg."* (GA 18, I. rész, 2. fejezet).

összekapcsolódik a korábbi földi élettel bármilyen csoda nélkül. Jól emlékszem, hogy az egyik berlini előadásomat ezekkel a szavakkal zártam: *„Arra törekszünk, hogy a helyes módon meghaladjuk a legfontosabb dolgot, a csoda-fogalmat."*

Azóta természetesen változtak a dolgok, szerte a művelt világban. Ez főleg történeti tény, kedves barátaim, de magába foglal valamit, ami a legjelentősebb számunkra. Vagyis, abban a mértékben, amennyire az ember elveszti a képességét, hogy a világban szellemit lásson, és a körülötte lévő természeti világot szellemileg magyarázza, ugyanolyan mértékben kell egy külön világot helyeznie a természeti és hétköznapi világ mellé, amelynek a csoda világát kell tartalmaznia. Minél inkább a puszta okozatiságból merít a természettudomány, az emberi érzésvilág egy teljesen természeti reakció révén, annál inkább a csoda fogalmának elfogadására törekszik. A természettudomány minél inkább folytatja a jelenlegi törekvéseit, annál számosabbak lesznek azok, akik menedéket keresnek a vallásban, amely elfogadja a csodákat. Ezért fogadják be ma oly sokan a katolicizmust, mert egyszerűen nem tudják elviselni a természettudományos világfelfogást.

Vegyük azokat a megállapításokat, amelyeket felolvastam, és hasonlítsuk össze azzal, amit mondottunk, és önök egyszeriben látni fogják, miről van szó. Rumelin fenti kijelentésében megjelenik ez a tétel: *„A tudomány felismeri minden csoda legnagyobbikát, hogy a világ létezik, és épp ez a világ létezik. De teljesen elutasít minden követelést, hogy a kozmoszon belül elképzelhető lenne a rend és a törvények megszakítása, vagy bármilyen utat, ami kívánatosabb lenne, mint ezek változhatatlan érvényessége."* Így gondolkodik valaki az eredeti csodáról, hogy a kozmosz egyáltalán létrejött, de azután e kozmoszon belül valaki tanulmányozza az anyag és az energia megmaradásának törvényeit, és akkor minden egy bizonyos szükségszerűséggel, mondhatni fatalisztikusan halad tovább.

Ez a világfelfogás tarthatatlan, de csupán a megismerés által haladható meg, melyet bátorkodtam önök elé állítani az elmúlt héten, amikor bemutattam önöknek, hogy az anyag és az energia megmaradási törvényeinek állítása tévedés, és hogy ez az a tévedés, amely ellen mindenekfelett a legerőteljesebben küzdeni kell a mi korunkban. Nem pusztán egy folyamatosan megőrződő kozmosszal van dolgunk, hanem a folyamatos pusztulásával és újraépülésével. És ha nem hozzuk létre a kozmoszban a folyamatos keletkezés és elhalás eszméjét, akkor kénytelenek leszünk, mivel emberek vagyunk, erősítgetni egy kozmosz melletti külön világot, egy világot, amelynek semmi köze sincs a természeti törvényekhez, amit olyan egyoldalúan képviselünk, és amely magába kell foglalja a csodát. A csodának ezt az indokolatlan fogalmát csak olyan mértékben haladjuk meg, amilyen mértékben megértjük, hogy a világon minden egy szellemi rendhez tartozik, amelyben többé nem a természet vastörvényeivel van dolgunk, hanem egy bölcsességteli világvezetéssel. Minél inkább tekintünk a szellemi világra, mint olyanra a szellemtudomány segítségével, annál inkább felismerjük, hogy amit a természettudomány jelenleg elénk állít, azt át kell hatni szellemi megismeréssel. Ezért az a feladatunk, hogy a figyelmünket egyre inkább a tudományra és az élet minden ágára irányítsuk, olymódon, hogy ezeket áthassuk azzal, amit a szellemtudománynak kell mondania. Orvostudományt, igazságszolgáltatást és társadalomtudományt azzal kell áthatni, ami megismerhető és meglátható a szellemtudomány révén. A szellemtudománynak nem kell hasonló szervezetté válnia, mint a régi egyházak voltak, mert a szellemtudomány minden egyes emberhez fordul; és minden egyes ember, a saját benső lelkiismeretéből fakadóan, a saját egészséges megértéséből fakadóan létrehozhatja a szellemtudományos kutatás eredményeit, és ebben az értelemben a szellemtudomány követőjévé válhat. Ez elősegít valamit, ami közvetlenül az egyes emberi egyéniséghez szól az igazságnak ebben a keresésében. Ez az igazi beteljesülése annak, amit az emberek kerestek a 19. század utolsó harmadában – az igazi szabadság, a világfelfogás szabadsága, a kutatásaik és nézeteik tekintetében. Épp ez a szellemtudomány feladata: gondoskodni a modern emberiség lelkiismeretéből fakadó valódi és indokolt igényekről. Ezért a szellemtudomány számára nem léteznek merev dogmák, csupán a korlátlan kutatás, amely nem húzódik vissza sem a szellemi világ, sem a természeti világ határaitól való félelmében, hanem amely használatba veszi azokat az emberi megismerő erőket, amelyeket először ki kell emelni az emberi érzésvilág mélységeiből, épp azért, mert maga is ezeket az erőket használja, melyek a szokásos öröklés és a szokásos nevelés révén kerülnek hozzánk.

A szellemtudománynak ez az alaptörekvése természetes módon tüske azok húsában, akik egy rögzített, dogmatikus, körülhatárolt céllal összhangban kénytelenek tanítani. És ebből fakad egy figyelemreméltó tény a szellemtudománnyal kapcsolatban, és megvilágítja a körülményeket, melyek lehetővé teszik jelenleg az igazságtalan harcot ellenünk; elénk állít valamit, ami csupán annak eredménye, ami 1864-ben kezdődött az enciklikával és a syllabusszal; elénk állítja a tényt, hogy az egész katolikus klérus és különösen a tanító papság, az 1907. szept. 8-i *Pascendi Dominici Gregis* enciklikával,[107] amely mélyen beavatkozik a mai életbe, felesküszik az ún. modernizmus ellen. Ez az eskü abban áll, hogy minden katolikus pap vagy teológus, aki a szószékről vagy a katedráról tanít, köteles elfogadni a nézetet, hogy semmilyen tudás nem mondhat ellent annak, amit a római egyház tanításként lefektetett. Ez azt jelenti, hogy minden katolikus papban, aki tanít, vagy prédikál, egy olyan személlyel van dolgunk, aki esküt tett arra, hogy minden igazságnak, ami valaha meggyökerezett az emberiségben, egyeznie kell azzal, amit Róma érvényes igazságnak ismer el. Volt egy erőteljes hatás, amely abban az időben, amikor a Pascendi Dominici Gregis enciklika megjelent, végigsöpört a katolikus papságon az egész művelt világban, és még a papságot is befolyásolta bizonyos értelemben az a hangulat, amelyet leírtam, mint a 19. század utolsó harmadának jellegzetességét. Mindig voltak néhányan a papságon belül, akik azon dolgoztak, hogy bizonyos szabadságot vigyenek a katolicizmusba.

Teljesen őszintén mondom, hogy a 19. század hatvanas éveiben a katolikus papság jelentős részénél jelen voltak a katolikus elv fejlődésének magvai, melyek, ha átkerülnek a szabad tudományba, nagymértékben vezethettek volna a modern emberiség felszabadulásához. A legígéretesebb magvak voltak ezek, melyekkel próbálkoztak abban az időben a katolikus papság részéről különböző területeken. Egyszer majd alaposabban, részletesebben kell mindezzel foglalkoznunk. Ma csupán a figyelmüket akartam felhívni erre. És közvetlenül e tendencia ellen lépett fel az egyházon belül az 1864-es enciklika a syllabuszával, és így kezdődött az a konfliktus, amely végül az antimodernista eskühöz vezetett. Elmondhatom, hogy a katolikus papságban még 1907-ben is sokak tudatalattijában megvolt egy benső lázadás nyoma ez ellen, de a katolikus egyházban nem létezik olyasmi, hogy lázadás. Itt volt a szüntelenül nyomasztó kérdés, az alaptétel, hogy amit Róma kihirdet, mint tanítást, azt el kell fogadni. Azután azok, akiknek kötelessége volt a tanítás, találkoztak azokkal a fogalmakkal, melyeket nem volt bátorságuk tagadni, találkoztak a tudomány szabadságával, a lelkiismeret szabadságával. Annak hatására, ami a 19. század utolsó harmadában keletkezett, a tudomány szabadsága bevett kifejezés lett, közismert fogalom, ami természetesen, liberális körökben is, gyakran semmi többet nem jelentett, de mindenesetre közismert fogalom volt, és a művelt katolikusoknak nem volt bátorságuk azt mondani, hogy szembenállnak a tudomány szabadságával és semmi közük hozzá. Így az lett a feladatuk, hogy igazolják, hogy valaki csak azt taníthatja, amit Róma doktrinálisan érvényesnek ismer el (erre kellett felesküdniük), és hogy a tudomány szabadsága összhangban áll ezzel. Szeretnék felolvasni önöknek néhány mondatot egy ilyen bizonyítási metódus illusztrálására, amit a katolikus teológus, a freiburgi Weber leírt könyvében, *A katolikus tanítás és a tudomány szabadságá*-ban. Ő itt megkísérli kifejezetten bebizonyítani, hogy noha valaki az esküje révén köteles azt tanítani, amit Róma előírt számára, mindamellett szabad tudós maradhat. Miután hosszan érvel, hogy még akkor is, ha a matematika adottság valakinek, és nem adhatja fel a tudomány szabadságát, mert kötik a matematikai igazságok, a szerző bemutatja, hogy nem kell valakinek feladnia a szabadságát azért, mert kénytelen igazságként tanítani azt, amit Róma nyújt; íme a szerző szentenciáinak egyike: *„Egy tudós kötve van a magyarázatok vagy a bizonyítás meghatározott módszereihez; ahogy egy katona kötelessége, hogy újra csatlakozzon az ezredéhez egy bizonyos időpontban, és nem vesz el a szabadságából, ha gyalogosan vagy*

[107] *Pascendi Dominici Gregis*, X. Pius pápa enciklikája a modernisták tanításairól, 1907. szept.8.: „3. … (a modernisták) *minden tanítása elferdült értelmükből fakad, hogy megvetnek minden tekintélyt, és ledöntenek minden korlátot; és a hamis tudatban bízva ezt az igazság szeretetének akarják beállítani, amely valójában a gőg és önfejűség eredménye.* (…) 10. *... És mégis, tisztelendő testvérek, ezek nem pusztán a hitetlenek bolond fecsegései.* (…) 23. *... Az egyházi tekintélynek,... demokratikus formákat kell öltenie, mert nem akarhatja, hogy felkeltsen és előidézzen egy ösztönös konfliktust az emberiség lelkiismeretével. A megtagadás büntetése katasztrófa. Mert őrültség azt gondolni, hogy a szabadság érzése, ahogy ez most széles körben elterjedt, abbamaradhat. Ha erőszakkal bebörtönöznék és béklyókban tartanák, szörnyű lenne a kitörése, egyszercsak mindent elsöpörne, mind az egyházat, mind a vallást…"* (ford.: Z.T.Cs.).

kocsin halad tovább, személyvonaton vagy gyorsvonaton, úgy a tudós is szabad marad a tudományos feladatain belül, anélkül, hogy ellenkezne az esküjével."

Ez azt jelenti, hogy valaki kényszerítve van arra, hogy egy bizonyos elvrendszert tanítson, és csupán ezt az elvrendszert igazolja; amennyire ezt teszi, szabad marad. Épp annyira szabad, mint egy katona, akit eskü köt, hogy a csapatához egy bizonyos időpontban csatlakozzon, és aki odautazhat gyalog vagy kocsin, személy- vagy gyorsvonaton. Feltehetné valaki a kérdést, hová vezet ez a gyalogos vagy kocsin, személy- vagy gyorsvonaton való utazás. Ez minden körülmények között oda vezet, hogy csatlakozik a csapatához. Nem polemizálok, csupán idézek egy történeti tényt.

Láthatják, hogy a korábbi évszázadokban, és a 19. század utolsó harmadában tetőpontjához érve, fokozatosan kialakult egy hangulat a művelt világ széles köreiben, amely ígéretesnek látszott. Azonban mindez elaludt; a lelkek álomba merültek. Azok, akik részesei voltak e korszak hangulatának, ma már nyilvánvalóan idősek, vannak közöttük idős, félretett liberálisok, és azok, akik fiatalok lévén az utóbbi évtizedekben, nem voltak tudatában az emberiség nagyon jelentős követeléseinek. Ezért, hogy a hanyatlás ne menjen tovább, fel kell szólítanunk a mai ifjúságot, hogy másképp cselekedjen. A 19. század 60-as éveiben élő nemzedék liberálissá válhatott, de nem volt képes egy liberális nevelést nyújtani. Ezért egy teljesen más módon kell úrrá lennie a csoda fogalmán, mint ahogy a természettudomány. Ezért a csoda fogalmát a szellemmel kell legyőznie, és nem a természet mechanikus rend-fogalmával. És így, miközben ez a hangulat, mint egyfajta álom került át a modern emberiséghez, azok, akik ez ellen dolgoztak, teljesen ráébredtek erre, és a ráébredésükből fakadtak az olyan dolgok, mint az 1864-es pápai enciklika és a syllabus, a maga 80 pontjával, melyek meghatározzák a tévedéseket, melyekben a katolikusok nem hihetnek. Ebben a 80 tévedésben benne van mindaz, amit a modern világfelfogás tartalmaz. Mármost a legteljesebb éber tudatossággal még egyszer megjelent, mint a legutóbbi szükségszerű fejlemény, az 1907. évi enciklika, amely az antimodernista esküben kulminált. Nem csupán a 19. század utolsó harmada óta ébredtek fel ezek az emberek, hanem sokkal régebb óta energikusan és intenzíven működtek, és amit elértek, azt úgy nevezhetem, hogy az egész katolicizmus római koncentrációja – mindannak katolikus elfojtása, ami elkerülhetetlenül megfosztotta a szabadságától valamennyi egyház közül a legszabadabbat; mert lényegi természete szerint a katolikus egyház képes a legnagyobb szabadságra. Önök talán megdöbbennek, hogy ezt mondom. De menjünk vissza kicsit a tekintélytől való felvilágosult szabadságunkból a 13. századba, melyet nemrég tárgyaltunk nyilvános előadásokon. Szeretném emlékeztetni önöket ebben az összefüggésben egy 13. századi dokumentumra, amikor a katolicizmus még teljes virágjában volt Európában.

Ez kapcsolatban van Albertus Magnusnak, a skolasztika egyik alapítójának Róma általi jelölésével a regensburgi püspöki székbe.[108] Aligha szükséges mondanom, hogy a katolikus egyházban ma nincs véleménykülönbség arról, hogy ezt a jelölést a legfontosabb püspökségek egyikére nagyban növelte egy domonkos méltósága, aki azidáig számos jelentős írásművel és a rendjében eltöltött jámbor élettel alapozta meg jó hírét. Mára a katolikus egyház egységes organizmus, és teljesen átalakult. Amikor Albertus Magnus-t regensburgi püspöknek jelölték, a rendjének vezetője küldött neki egy levelet, melyben nagyjából az alábbiak álltak: a rendfőnök könyörög Albertus Magnus-nak, hogy ne fogadja el a püspökséget, ne ejtsen szégyenfoltot a saját és rendje jó hírnevén. Ne engedjen a római kúria óhajainak, ahol a dolgokat nem veszik komolyan. Mindaz a jó szolgálat, melyet ezidáig jámbor életével és műveivel tett, veszélybe kerülne, ha püspökké válna, és belekeveredne azokba az ügyekbe, melyekkel egy püspöknek kell foglalkoznia; ne hozzon a rendjére ilyen nagy szomorúságot.

Kedves barátaim, abban az időben voltak hangok az egyházban, melyek így beszéltek. Abban az időben a katolikus egyház nem volt egységes tömeg; az egyházon belül lehetséges volt mély szomorúságba esni, ha valaki egy hivatalt választ, melyről tudta, hogy Rómában ne veszik komolyan. Aquinói Tamás életrajzaiban újra és újra ott találjuk, hogy elutasította a bíborosi kinevezést.[109] Ma elmondok önöknek

[108] Albertus Magnus (ca. 1200-1280), a skolasztika legnagyobb tudósainak egyike, 1260-ban nevezte ki Regensburg püspökévé IV. Sándor pápa, majd három évvel később lemondott hivataláról.

[109] Aquinói Tamás (1224/25-1274), a Skolasztika Fejedelme, az Angyali Doktor, a középkor legnagyobb keresztény filozófusa, Albertus Magnus tanítványa volt. Főműve a Summa theologica, a Theológia összefoglalása. A 14. században XXII. János pápa

néhány igazi okot, miért tett így; az életrajzokban csak az elutasításának puszta tényét közlik. Nem könnyű megadni az igazi okokat azok után, hogy az egyház hivatalos filozófusává tették!

De még szeretnék egy mondatot szó szerint idézni az előbb említett levélből, melyet a domonkos rendfőnök írt Albertus Magnus-nak: *„Inkább hallanék arról, hogy az én kedves fiam a sírjában van, mint Regensburg püspöki székében."*

Kedves barátaim, nem elég egyszerűen sötét korokról beszélni, és összehasonlítani őket a mai korunkkal, melyben feltevéseink szerint olyan nagyszerű haladást értünk el; ha ítéletet akarunk alkotni, ismernünk kell néhány történeti tényt, hogyan fejlődtek a dolgok az idők folyamán. Önök tudják, nem kétséges, hogy jezsuita befolyás van számos, bennünket érő támadás mögött. Ismerhetik például, hogy jezsuita oldalról jöttek a legkirívóbb hazugságok; például a vád, hogy én magam pap voltam, majd elhagytam a papságot. És önök tudhatják, hogy néhány évvel később az a személy, aki ezt a hazugságot kimondta, nem mást mondott, mint hogy ez hipotézis, melyet nem lehet fenntartani. Az osztrák parlament egyik tagja, Walterkirchen egyszer rákiáltott egy miniszterre: *„Ha valaki egyszer hazudott, senki sem hisz neki, még akkor sem, ha igazat beszél."* De a jezsuitizmus áll mindezek mögött; ki lehet mutatni, hogy számos dolog növekszik a jezsuitizmus talaján, de etekintetben ismét csak egy történeti tényt akartam bemutatni.

A jezsuita szabályok között alapvető pont a pápának való abszolút engedelmesség. Mármost a 18. században élt egy pápa, aki visszavonhatatlanul betiltotta a jezsuita rendet, szó szerint örökre. Ha a jezsuiták hűek maradtak volna saját szabályukhoz, természetesen sosem jelennek meg a színen ismét. Mindazonáltal nem tűntek el, hanem menedéket találtak olyan országokban, ahol az uralkodók abban az időben kevésbé szívlelték Rómát, uralkodók, akik azt gondolták, hogy ha elfogadják a jezsuiták szolgálatát, a jövőt szolgálják ezzel, nem az emberiség jövőjét, hanem a magukét és utódaikét. A jezsuita rendet két uralkodó mentette meg, a porosz II. Frigyes, és az orosz Katalin cárnő.[110] A római katolikus országokban a jezsuita rend létezését nem ismerték el. A mai jezsuiták II. Frigyesnek és Katalin cárnőnek köszönhetik, hogy túlélték azt a korszakot, amikor Róma üldözte őket. Nem akarok polemizálni, pusztán történeti tényeket állítok. De ezek a történeti tények a legtöbb ember számára teljesen ismeretlenek, és szükséges, hogy megismerjék őket, mert nem lehetünk szekta, amely falat épít maga köré. Szükséges arra tekintenünk, ami körülöttünk van, és megtanulni a megértését. Ez kétségtelenül a kötelességünk, ha valóban hűek akarunk lenni a mozgalomhoz, amelyben működünk.

Láthatják, a legrosszabb dolgok és a kor legártalmasabb jeleinek egyike, hogy az emberek alig veszik a fáradságot, hogy a tényekkel foglalkozzanak, és nem hajlamosak feltenni a kérdést, hogyan jöttek ezek létre, megkérdezni, honnan származik a jelenlegi lázítás velünk szemben, milyen forrásból táplálkozik. Ezeket az ítéleteket, melyek abból a hangulatból fakadtak, melyet a 19. század utolsó harmadának hangulataként jellemeztem, egyre kevésbé hallják meg. Valóban rémisztő, hogy milyen kevés ember tud arról, mi megy ma a világban. Átaludták a Pascendi Dominici Gregis enciklika eseményét 1907. szept. 8-án, amelyben a katolikus klérus esküt tett a modernizmus ellen. Olyan hangok, mint amilyen a domonkos rendfőnöké volt, aki inkább látta volna rendje kedves fiát a sírban, mint a regensburgi püspöki székben, többé nincsenek; ehelyett olyan hangokra hallgatnak mostanában, amelyek azt magyarázzák, hogy valaki

---

szentté avatta. Utolsó művében, a Compendium Theologiae-ben így írt: *„Meg kell gondolnunk azt, hogy egy bizonyos megismerésben megnyugodhat az emberi vágy, mivel az ember természeténél fogva vágyik arra, hogy megismerje az igazságot, és annak megismerése után a vágya kielégül. De a hittel való megismerésben nem nyugszik meg az emberi vágy: mert a hit befejezetlen megismerés, hiszen azt hisszük, amit nem látunk."* in: Bolberitz P.-Gál F.: Aquinói Szt. Tamás filozófiája és teológiája, Ecclesia, Bp., 1987., p. 554.; az „angyali doktor" egyik utolsó „üzenete" így hangzott: *„…Nem marad más hátra, minthogy ahhoz, hogy a teremtett értelem Istent lényege szerint lássa, szükség van arra, hogy magát az isteni lényeget önmagában és ne valamilyen más ismereti kép által szemlélje. …szükség van arra, hogy a felfogó és a felfogott valahogyan egy legyen."*, uo. p. 573.; amit Aquinói Tamás keresett, az Dr. Steiner antropozófiai szellemtudományában elérkezett. Ld. még Aquinói T. rövid életrajza, Nyíri Tamás: *A filozófiai gondolkodás fejlődése*; v.ö. 1.Ján. 5,20; ld. még Z.T.Cs.: *„New Age" – és antropozófia? – válasz Gál Péter, szabadszentkirályi* (ma bogádi) *plébános-esperes brosurájára*, 1993, és *Új napkelet* (orszagepito.hu, ztothcsaba.hu, virtus.hu, 2005-2012).

[110] II. Frigyes, porosz király, uralk. 1740-1786, II. Katalin (von Holstein-Gottorp), orosz cárnő, uralk. 1762-1796.

lehet szabad tudós, ha megesküszik, hogy bármely módszert használhatja, ha bizonyítani szeretné a tanításait; de az nem érdekes, hogy gyors- vagy személyvonaton, kocsin vagy gyalog utazik.

Micsoda logikai ugrást kell tenni, ha valaki ilyen bizonyítékokat használ! Nem szükséges ezt tovább taglalnom. De a legtöbb embernek fogalma sincs arról az erőről, mely abban rejlik, amit jelenleg különösen ellenünk fordítanak, ellenünk, akik sosem támadtunk senkit, s hogy mit jelent ez az erő. Nem elég azt mondani, hogy ezek ostoba dolgok, amelyekkel nem érdemes foglalkozni. Mert, kedves barátaim, a kijelentésekben, melyeket folyamatosan tesznek rólunk, csupán két dolgot találhatnak, melyek igazak lehetnek. Például, amikor egy „Spectator"[111] szemrehányást tett az „Akasa-krónika" miatt, és azt mondta, hogy ez egy szándékos hazugság, mert ő nem birtokolhatja az „Akasa-krónikát" a könyvtárában, s így vágta ki magát: *„Először is, hadd mondjam meg, hogy egy nyomdahiba csúszott a második cikkünkbe. Akaska-krónika szerepelt Akasa-krónika helyett. E tévedést ujjongva jegyezte meg Dr. Boos. Úgy látszik bolhán lovagol. Ugyanebben a cikkben más hiba is van; Apollinaris természetesen ryanai Apollonius! Ezt Dr. Boos nem vette észre – talán szándékosan!"*

Mármost, kedves barátaim, ha Akaska-krónika áll a cikkben, nem sajnálkozom, mert ez félrenyomás lehet! És még azt is elfogadom, hogy egy olyan intellektuális kaliberű ember, aki a cikket jegyezte, Apollinarist írhatott tyanai Apollonius helyett. Nem hozom fel hibájaként, hogy az általunk használt források közül idéz valakit, akit ő Apollinarisnak nevez át! De, kedves barátaim, azt igazi hamisításnak kell nevezni, amikor úgy véli, hogy az Akasa-krónika olyasvalami, amelyből mint egy ősi könyvből az antropozófia igazolhatatlanul származott. Hogyan bújik ki ebből az úriember? Nem vallja be, hogy itt olyasmiről van szó, ami miatt neki kellene szégyenkeznie. Azt mondja: *„Ez az Akasa-krónika egy legendás, titkos szöveg, amely minden ősi bölcsesség örök igazságainak nyomait tartalmazza; hasonlónak látszik, mint a Dzyan verseinek obskúrus könyve, melyről Madame Blavatsky azt mondja, hogy egy tibeti barlangban találták, etc., etc."* Így világossá teszi a nyája számára, hogy úgy beszél erről az Akasa-krónikáról, mint bármely krónikáról, melyet valamikor leírtak; és természetesen ezt elhiszik neki. De két dologra szeretném felhívni a figyelmet. Az egyik a szerző állítása: *„Steiner úgy gondolja, hogy nagy szolgálatot tesz a megifjodó buddhizmusnak, és a reinkarnáció és karma tanításaival gazdagítja azt, a saját specialitásaival."*

Szükségtelen mondanom, hogy sosem támasztottam ilyen igényt, egyetlen egy mondat sem igaz, ami eddig megjelent erről, legfeljebb egy, amely talán mindig fejfájást fog okozni azoknak, akik ilyen stílusban írnak. Az egyik dolog, amely valamiképpen igaz, az, amit az alábbi idézetben mond: *„A gnosztikusok is ezoterikus tanítással foglalkoztak, és az embereket felosztották hylikusokra (közönséges emberekre), és pneumatikusokra (teozófusokra), akik szellemmel teliek voltak, és akik között ezért egy magasabb tudás (beavatás) létezett. Az utóbbiak tartózkodtak a hústól és a bortól."*

Ez a mondat, hogy „tartózkodtak a hústól és a bortól", az egyetlen, amelyről azt mondhatjuk, hogy szigorúan véve igaz; és a tanítás, amely ezt képviseli, sokaknak kényelmetlen. De ez az úriember (mert úgy jelenik meg, mint aki szeretné, hogy úriembernek tartsák) azután azt mondja: *„Ez mindazonáltal nem igaz."* Mi nem igaz? Azután: *„A buddhizmus lélekvándorlásról beszél, Steiner újramegtestülésről; a két dolog ugyanaz. E teória szerint Krisztus nem más, mint a reinkarnált, vagy újra megjelent Buddha. Akár azt mondja, hogy egy személy újra megtestesül, vagy azt, hogy a földi életét ismétli, ez ugyanaz. Mindezek a hosszú érvelések megvilágítják Steiner álokoskodásait és úgynevezett tudományos szellemét."*

Bocsássanak meg a megjegyzésért, de mindezek a becstelenség leggonoszabb darabjai közé tartoznak, amit csak el lehet követni. Minden lehetőséget elmozdítanak, amelyek lehetővé tennék, hogy azok, akik olvassák, saját maguk megítélhessék mi igaz ebből. Egészen mostanáig mindezek a hosszú cikkek nem említik Dr. Boos válaszát az első támadásra, melyben ő megemlíti, hogy, ha jól emlékszem, 23 hazugság van ezekben. A becstelen hazugság másik darabja a következő: *„Ez az út mindazonáltal nem hamis, hanem helyes."* Korábban mindenféle értelmetlenséget mondott az akaratról, és azután így folytatja: *„Ez az út mindazonáltal nem hamis, hanem helyes, mert Krisztus törekvései az akaraton alapultak. Krisztus maga mondja: 'Azért jöttem e világba, hogy megcselekedjem az én atyám akaratát."*

[111] 'Megfigyelő', álnév.

Ezért többé nem megengedhető azt mondani, hogy ez szellemi kezdeményezés vagy valami hasonló kérdése. Aztán így folytatja: *„Ez a kis példa megmutatja, milyen messzire távolodott Steiner az igazi keresztény impulzustól, és bizonyítja, hogy számára Krisztus nem lehet az isteni Úr (az út, az igazság és az élet), hanem csupán a 'názáreti bölcs', vagy teológiai nyelven egy Jesu ben Pandira vagy Gautama Buddha."*

Most hasonlítsuk össze ezt mindazzal, amit itt a modern teológiai nézetek cáfolatának neveztünk, hogy valakinek Krisztusban a Jézust pusztán názáreti bölcsnek kell látnia. Emlékezzenek mindarra, ami ezen a helyen elhangzott e materialisztikus elmélettel szemben! Mégis itt, a legközelebbi szomszédaink megrágalmaznak, és amit én szüntelenül vitássá tettem, úgy terjesztik széles körben, mint a saját nézetemet. Kérdezem önöket: van-e ennél nagyobb hazugság? Lehet-e ennél becstelenebb módszer? Nem elég felismerni ezeknek a dolgoknak az ostobaságát, mert önök egyre inkább észlelni fogják ezeknek a taktikáknak az igazi hatásait. Ezért lényeges, hogy valóban ne aludjuk át ezeket a dolgokat, hanem teljes komolysággal ragadjuk meg őket, mert ma ez valójában nem egy itteni kis közösségnek az ügye, hanem nagy, emberi kérdés; és ezt a nagy emberi kérdést világosan kell látni. Ez az igazság és a hazugság kérdése. Ezeket a dolgokat komolyan kell venni.

Kedves barátaim, ezeket a vizsgálódásainkat a következő csütörtökön folytatjuk ugyanebben az időben, és mint ma is tettük, néhány euritmia-gyakorlat előzi meg az előadást. Azután szeretném megragadni az alkalmat, talán jövő szombaton, hogy nyilvános előadást tartsak erről a helyről, polémia nélkül, egy tisztán történeti előadást, bemutatva mindannak történeti alapját, ami a Pascendi Dominici Gregis pápai enciklikához vezetett 1907. szept. 8-án, és az eredményeket, melyek ebből következtek. Így, ha ez egyáltalán lehetséges, megpróbáljuk a nyilvános előadást a jövő szombaton tartani. A jövő csütörtökön a mai téma egyfajta folytatása következik, amikor mélyebbre hatolunk, és látni fogjuk különösen azt, amit a szellemi életnek kell mondania arról, ami ma történik.

II.

Kedves Barátaim!

Ma folytatjuk azokat a vizsgálódásainkat, melyeket az elmúlt vasárnap megkezdtünk, és elsőként szeretném felidézni azt a néhány gondolatot, melyeket akkor mondottam az antimodernista esküvel kapcsolatban. Leírtam ennek természetét, és azt mondtam, hogy ennek bevezetése óta mindenkinek, akinek tanító hivatala, tisztsége van a római katolikus egyházban, akár teológus, akár igehirdető, le kell tennie ezt az esküt, amely tiltja, hogy bárki, aki katolikus tanítással foglalkozik, eltérjen attól, amit dogmatikus igazságként elismer a római katolikus egyház; ami valójában azt jelenti, hogy a római kúria ismeri el dogmaként.

Mármost ezzel a ténnyel szembesülve, valaki felteheti a fontos kérdést: mi a ténylegesen új ebben az antimodernista esküben?

Semmi új nincs a katolikus igehirdetők vagy teológusok hűségében a római katolikus egyház tanai iránt; ez egyértelmű. Ami új, az az, hogy esküt kell tenni arra, ami az egyház tanítása. Elsőként ezt szeretném világossá tenni önöknek, és azután megvizsgálni, milyen kapcsolatban van ez azzal a ténnyel, hogy a római katolikus egyházban a történeti okiratok tömege halmozódott fel az utóbbi fél évszázadban. Kezdődött a Mária szeplőtelen fogantatásának dogmájával (1854); azután jött egy további, rendkívül ravasz és agyafúrt lépés, a 60-as évek enciklikája és syllabusa, melyekben IX. Pius pápa 80 cikkelyben az egész modern gondolkodást eretneknek minősítette (1864). Azután jött a pápai tévedhetetlenség dogmája (1869), ismét egy nagyon jelentős és rendkívül ravasz és körmönfont lépés. A következő, rendkívül logikus lépés volt az *Aeterni Patris* kezdetű enciklika, amely kihirdette, hogy Aquinói Tamás tanítása a római katolikus egyház hivatalos tanítása. Ennek az egész felépítménynek a megkoronázása pedig ez az eskü a modernizmus ellen, amely valójában semmi más, mint valaminek a továbbvitele, ami mindig megjelent intellektuálisan az emberi érzés szférájában, az akarat és érzés szférájában. Ezt mindig el kellett ismerni, de 1907 óta fel is kell esküdni rá.

Mindenki, aki megérti ezt a grandiózus, drámai eseménysort, bizonyosan nem fogja alábecsülni a jelentőségét, mert ez az egyetlen, ami éber tudatra vall az alvó civilizációnkon belül. Érdekelne, hogy hány ember érezte úgy, mintha vipera marta volna meg, amikor olvasták a *Basler Vorwarts* utóbbi számában az egyik mondatot, amely villámfényként világítja meg az egész jelenlegi helyzetet. Valóban szeretném tudni, hány ember érezte viperamarásként, amikor ezt olvasta! A mondat így hangzott: *„A vallás, amely az emberi értelemben egy fantasztikus reflexet jelent az egyik embernek a másikhoz és a természethez való viszonyait tekintve, természetes hanyatlásra van ítélve a valóság tudományos, világos és természethű megragadásának győzedelmes növekedése által, amely párhuzamosan fejlődik egy megtervezett társadalom létrehozásával."* Ez a mondat egy cikkben szerepel, amely még nem jelent meg egészében, de mégis ez a végkövetkeztetése. Egy cikkben található, mely azokról az intézkedésekről szól, melyeket Lenin és Trockij tettek az orosz katolikus egyház és általában az orosz vallási közösségek ellen. Ez a cikk ugyanakkor egy jelzés arról, hogy ezekben a körökben mit tekintenek programnak a jövő számára.

Kétségtelen, hogy Lenin ellenfeleinek száma, akik e mondat olvastán úgy érzik, mintha vipera marta volna meg őket, nagyon csekély. Szeretném ezt hangsúlyozni, mint ami nem jelentéktelen, mivel kifejezi, hogy a modern emberiség milyen mértékben siklik át a dolgok felett, s általában alszik – kifejezi, hogy mennyire átsiklik a legsúlyosabb tények felett, melyek döntőek az emberiség élete számára ezen a földön. Ez természetesen nem csak egy-egy mondatra vonatkozik; a lényeg az, hogy bizonyos körökben arra törekednek, aminek a tartalma ismertté vált világszerte, hogy az európai népesség legszélesebb köreiben megnyílik egy prespektíva, amelyet így lehet kifejezni: *„A vallás, amely egy fantasztikus reflex az emberi értelemben az emberek egymáshoz és a természethez való viszonyában, természetes hanyatlásra van ítélve."* A mai, úgynevezett „felvilágosult" emberiség mélyen alszik a ténnyel kapcsolatban, hogy ilyen nézetek megjelennek. De a római katolikus egyház ébren van; ő egyedül van ébren, és szisztematikusan dolgozik a közelgő vihar ellen. A maga módján dolgozik ellene. És nagyon fontos, hogy megértsük ezt a módot, mert már sokat beszéltem a támadásokról, melyek ebből a körből érkeznek az ellen, amit mi képviselünk. S közben a felhők gyülekeznek. A legutóbbi eset, hogy a plakátokat, melyek arról értesítenek, hogy az az ember, aki ma reggel meghirdette Reinachban a szombati előadását, elvették a plakátragasztótól és elégették. Láthatják, hogy ezek a dolgok rosszabbodnak, sőt szisztematikusan rosszabbodnak.

Amit az az ember írt, aki gyakran rejtőzik a bokor mögé és „Spectator"-nak nevezi magát – merő hazugságok gyűjteménye, a múlt alkalommal a legkirívóbbakról beszéltem önöknek –, most keresztülmegy az egész római katolikus sajtón, és elégetik a plakátjainkat, ami valóban visszalépést jelent a modern korból.

Mármost kedves barátaim, már feltettem a fontos kérdést, hogy a római katolikus egyház papsága ma miért kell esküt tegyen annak támogatására, aminek fenntartásáért már elkötelezték magukat. Senki nem tagadhatja, hogy egy ilyen eskü kikényszerítése megerősíti a dolog külső megragadását. Azt sem tagadja senki, hogy azért tartják szükségesnek ezt az esküt, mert enélkül az emberek nem haladnának olyan biztosan tovább. De, kedves barátaim, van természetesen még egy harmadik dolog, amit önöknek jól meg kellene fontolniuk. Mert pontosan olyan dolgok lépnek elénk, amelyeket még nem neveztek meg az igazi nevükön; mégis a kérdést nem lehet elutasítani, mint mellékest. Szabad-e bízni egy olyan dologban, ami már bizonyos fokig meghaladottá vált, ha ezt esküvel kell megerősíteni? Nem kell-e azt feltételezni, hogy az igazság a maga saját benső erejéből kezeskedik önmagáért az emberi lélekben? Talán nem olyan fontos azt kérdezni, vajon egy eskü morális, jó vagy hasznos; talán sokkal fontosabb történetileg azt kérdezni, hogy ennek vajon szükségessé kellett-e válnia, és ha igen, miért?

Ezzel az esküvel szembesülve még valami szükséges jelenleg. Szükséges, hogy bizonyos számú ember érezze: a szellemtudomány nélkül elkerülhetetlenné válik Európa számára a fenti szavakban kifejezett felfogás következménye, hogy *„a vallás, amely az emberi értelemben egy fantasztikus reflexet jelent az egyik embernek a másikhoz és a természethez való viszonyait tekintve, természetes hanyatlásra van ítélve a valóság tudományos, világos és természethű megragadásának győzedelmes növekedése által, amely párhuzamosan fejlődik egy megtervezett társadalom létrehozásával."*

Mi az, ami előidézi a régi vallások hanyatlását, egytől-egyig? Mindaz, ami az elmúlt három-négy évszázad során megjelent, mint modern tudomány, felvilágosult tudomány – mindaz, amit objektív tudománynak vélnek a civilizált emberiség oktatási intézményeiben. Burzsoá tanítást és burzsoá vezetési

módszereket alkalmaz a proletariátus. Amit az egyetemi és középiskolai tanárok, le egészen az általános iskolákig az emberi lelkekbe helyeznek, Lenin és Trockij révén jelenik meg. Nem mást vezetnek be, mint amit már tanítottak a civilizált emberiség intézményeiben.

Kedves barátaim, ma létezik egy antitézis, amelyet az embernek előítélet nélkül kell szemlélnie. Ez a következő. Mit tettek, hogy megelőzzék Lenin és Trockij befolyásának elterjedését az egész művelt világ felett? Elsősorban az szükséges, hogy többé ne engedjék meg, hogy a gyerekeinknek és fiatalságunknak olyasmit tanítsanak, amit tanítottak egészen a 20. századig az egyetemeinken, és a középfokú és általános iskoláinkban. E látszólagos ellentmondás megragadása bátorságot követel, és mivel az emberek nem akarnak bátrak lenni, álomba merülnek. Ezért kell azt mondani, hogy bárki, aki olyan kijelentést olvas, mint amelyet előbb idéztem, még akkor is, ha egy cikknek csupán néhány soráról van szó, úgy fogja érezni, mintha egy vipera marta volna meg; mert ez olyan, mintha az egész jelenlegi világhelyzetet egy villámcsapás világítaná meg.

E helyzettel szembekerülve, mi kellene legyen a szellemtudomány, a maga egész konkrétságában? Ezt valamiképpen a következőkben jellemezném. A római katolikus egyház, mint egy hatalmas szervezet, az Atlantisz utáni negyedik kultúrkorszak[112] utolsó kiszáradt maradványait képviseli. Minden részletében jól igazolható, hogy a római katolikus egyház annak utolsó maradványait képviseli, ami az Atlantisz utáni negyedik korszakban a megfelelő civilizáció volt, ami jogosult volt egészen a 15. század közepéig, de aminek most el kell halványulnia. Természetesen egy későbbi fejlődés vonásai gyakran hírül adják érkezésüket egy korábbi periódusban, és a korábbi vonások tovább élnek egy későbbi korszakban; de lényegében a római katolikus egyházban azt képviselik, ami Európa számára a 15. századig volt jogosult.

A szellemtudománynak mindazonáltal, ahogy mi tekintjük, az Atlantisz utáni ötödik kultúrkorszak szükségleteit kell továbbvinni. A római katolikus egyház számos dogmájával egy önmagába zárt struktúrát képvisel, amely halott, de amely még létezik, mint holttest, valami, ami bensőleg összefügg egy jól felépített logikával, a valóság egy logikájával. Ebben a struktúrában van szellem, egy elmúlt korszak szelleme, de mégis szellem. Azt a módot, ahogyan ez a szellem jelen van ebben, úgy gondolom, bemutattam az Aquinói Szent Tamásról szóló előadásaimban.[113] Volt szellem ezekben a tanításokban, a római katolikus egyháznak ezekben a dogmáiban, egy szellem, amelyet érzékeltek azok a nagyok, akiknek utolsó csellengői voltak Plotinus és mások, és amellyel Szent Ágostonnak érdekes módon mégis meg kellett birkóznia.

A 15. század közepe óta az, ami filozófiaként, tudományként, közvélekedésként, világfelfogásként megjelent, a római katolikus egyháztól távol, legnagyobbrészt nélkülözte a szellemet. Mert az Atlantisz utáni ötödik kor szelleme csupán olyan gondolatokkal kezd megjelenni, mint Lessingé és Goethéé. És ez be akar lépni abba, amit a Kopernikusszal, Galileivel és Keplerrel bevezetett természettudományos irányzat eredményezett szellem nélkül, és amiből Darwin, Huxley és így tovább kifújták a szellem utolsó maradékát. Be akar lépni ebbe, és meg akarja tölteni szellemmel. A szellemtudomány meg akarja nyilatkoztatni a szellemet, amely az Atlantisz utáni ötödik kultúrkorszak szelleme.

Egy olyan intézmény, amelyet egy bizonyos szellem áthat, mint a saját lelke, ha intézményként akarja fenntartani magát, csupán a múltért harcolhat. A katolikus egyháztól azt követelni, hogy a jövőért harcoljon, botorság lenne, mert egy intézmény, amely az Atlantisz utáni negyedik korszak szellemét hordozza, nem

---

[112] A Görög-Római korszak; a szellemtudományos világkép az antikvitás óta kultúrkorszakokkal is számol, melyeket a Nap tavaszi keletpontjának lassú, hátráló mozgása (precesszió) jelöl ki, kb. 2160 évente más-más zodiákus jegyben (72 év alatt kb. 1 ívfok, és az ember 1 napi lélegzeteinek száma és a Nagy Év földi éveinek száma ugyanannyi, 25.920, ld. GA 201/4-6, GA 323/6, és Várkonyi N: Az idő szívverése, *Galaktika* 50), a jelenlegi világkorszakban 7 korszakkal: 1. Rák/Ősindiai, i.e. 8420, 2. Ikrek/Ősiráni, i.e. 6260, 3. Bika/Egyiptomi-Káldeus, i.e. 4100, 4. Kos/Görög-Római, i.e. 1940, 5. Halak/Keresztény-Germán, vagy -Középeurópai, AD 220, 6. Vízöntő/Szláv-Ázsiai, 2380, 7. Bak/Amerikai, 4540). A Halak-korszak csillagászatilag AD 220 táján kezdődött, de Steiner számos előadásában ennek kulminációs pontját tekinti kezdőpontnak, azaz a 15. századot, amikor a korábbiakhoz képest valóban új fejlődési impulzusok jelentek meg az emberiség történelmében (reneszánsz, reformáció), és folytatódtak, megerősödtek a modern kor demokratizmusában, noha ezt is igyekeznek „kézben tartani" jobbról-balról egyaránt. Jelenleg a tavaszpont csillagászatilag a Halak 5. fokánál jár, és kb. 360 év van vissza a Vízöntő-korig, 2380-ig, melynek zenitje, kiteljesedése 3460 körül köszönt be (v.ö. Z.T.Cs.: A Jupiter és a Szaturnusz „kronokrátorokról és a „tropikus" vagy „sziderikus" zodiákusról, *Mikes Intl.*, 2012/3,4).

[113] Ld. GA 74, Die Philosophie des Thomas von Aquino.

hordozhatja az ötödik korszak szellemét. Amivé a katolikus egyház vált, amit elterjesztett a művelt világban mint a katolikus egyház felépítményét, és más aspektusait a római jogban és az egész latin kultúra absztraktságában, mindez a negyedik kultúrkorszakhoz tartozik. És a katolikus egyház felépítménye áthatotta a civilizáció egészét, messze jobban, mint az emberek gondolják. A monarchiák, még ha protestánsok is, felépítésükben lényegében latin katolikus intézmények. A negyedik korszak számára szükséges volt, hogy az emberek absztrakt elvek szerint legyenek megszervezve, s hogy bizonyos hierarchikus előírások képezzék a szerveződés alapját. De aminek az Atlantisz utáni ötödik kor szellemeként kell jönnie, amelyet a szellemtudomány révén szeretnénk ápolni, nem igényel ilyen szilárd struktúrát, hanem az egyik embernek a másikhoz fűződő olyan viszonyát, amelyet *A szabadság filozófiája* című könyvemben etikai individualizmusként jellemeztem.[114] Amit ebben a könyvben mondanom kellett az etikáról, az ugyanolyan kontrasztban áll a római katolikus egyház által kialakított szociális struktúrával, mint végső soron a szellemtudomány a római katolikus teológiával.

A szellemtudomány valójában sosem szándékozik ellenséges szerepben megjelenni; a szellemtudomány csupán azt akarja állítani, amit igazságnak ismer fel. Bárki, aki a mi tevékenységünket megvizsgálja, el kell ismernie, hogy soha, de soha nem volt agresszív az álláspontom. Természetesen az embernek állandóan meg kell védenie magát a támadásokkal szemben, amelyek kívülről jönnek, és ez lényeges dolog. De ez egyszerűen egy korkövetelmény, hogy amit a szellemtudománynak adnia kell, azt teljesen konkrétan kell megállapítani. Emlékeztetni kell, hogy a modern civilizáció alszik, s hogy Róma ébren van. Az, hogy Róma ébren van, kiderül a hatalmas drámából, ami kibontakozik a szeplőtelen fogantatás dogmájának meghatározásában; az 1864-es enciklika és a syllabusza kiadásában, mely elítél 80 modern igazságot; a pápai tévedhetetlenség kihirdetésében; Aquinói Tamásnak a katolikus papság hivatalos filozófusává való megtételében; és végül az antimodernista esküben a tanító klérus számára.

Szembesülve a darwinizmus emelkedő dagályával, az 1850-es évek naturalizmusának növekvő dagályával, tettek valamit, ami, noha csupán az Atlantisz utáni negyedik korszak szellemi igényeiből érthető meg, mindazonáltal kesztyűt dob a növekvő materializmus elé.[115] A világ többi része elmegy emellett, vagy legfeljebb komolytalan érvekkel szembeszáll ezzel, mint Eucken. Róma mindazonáltal felállítja a szeplőtelen fogantatás dogmáját, amely kijelenti: *„Természetesen senki sem fogadhatja el a szeplőtelen fogantatást és ugyanakkor a darwinizmust; így a két dolog összeférhetetlenségét állítanánk."* Tíz év múlva az egész modern, szellem nélküli világnézet struktúráját elítélte a syllabus. A szeplőtelen fogantatás dogmájának meghatározása már eltért a katolikus egyház egész korábbi, hagyományos fejlődésétől. Miben állt a korábbi időkben egy ökumenikus zsinat általi meghatározás? A katolikus egyházon belül bármilyen dogma meghatározásának alapvető feltétele – ez egyszerűen ténymegállapítás, nem kritika – az volt, hogy az atyák összegyűltek a zsinaton, melyen a dogmát a Szent Szellem általi megvilágosodottságban kellett meghatározni; így a dogma létrehozója valójában a Szent Szellem volt. Valójában megismerési kérdés, hogy vajon valóban a Szent Szellem-e a dogma inspirálója. Honnan tudja ezt valaki, honnan tudták ezt meg? Amit dogmaként meghatározott egy ökumenikus zsinat, az már az egész katolikus egyház véleménye volt. Mármost a szeplőtelen fogantatással nem ez volt a helyzet; következésképpen a katolikus egyház alapelveinek egyike összetört, az elv, amely megkövetelte, hogy egy tanítást csupán akkor lehet dogmává tenni, ha a hit korábban igazolta ennek helyességét. Természetesen a dogma e modern meghatározásai tekintetében valami már élt az Atlantisz utáni ötödik korszak eseményeiben; és többé nem volt olyan könnyű, mint a középkorban, előkészíteni a hitet, hogy egy közös vélemény uralkodjék azok között, amelyet azután meg lehet határozni. De önök láthatják, hogy a talajt jól előkészítették – az előkészületek valójában végig zajlottak az elmúlt három-négy évszázadban, hogy ezek a legutóbbi fejlemények bekövetkezzenek; mondhatni az utolsó fejlemények. A római katolikus egyház már akkor ébren volt; és ha önök visszaemlékeznek, hogy mikor alapították a jezsuita rendet, könnyen levonhatják a következtetést, hogy a rend alapítása lényegében összekapcsolódott a ténnyel, hogy bizonyos eszközöket kell találni a hittel kapcsolatos munka nehézségeinek legyőzésére a modern korban, és általában számításba kell venni ezeket a nehézségeket. Oda kell figyelni, hogyan zajlanak a dolgok. Csupán tényt állapítok meg, nem kritizálok.

[114] Magyarul két kiadásban is megjelent, első kiadás 1990.
[115] Azaz „párbajra" hívja.

1574 volt az az év, amikor Luzern polgárai kifejezték a jezsuitizmus iránti igényüket. Hadd mondjam el újra, hogy Canisius volt az, Loyolai Ignác[116] közvetlen tanítványa, aki a jezsuita főiskolát alapította Freiburgban 1580-ban, mely később közösséget alapított Solothurnban. Szeretném elmondani azt is, hogy azt követően, hogy XIV. Kelemen pápa[117] betiltotta a jezsuita rendet, a jezsuiták természetesen eltűntek Svájcból, és tevékenységüket csupán II. Frigyes Poroszországában és Katalin cárnő Oroszországában folytatták, akiknek a jezsuita rend valójában köszönheti folyamatos fennmaradását.

De ebben a rendkívüli interregnumban, a jezsuita rend XIV. Kelemen általi 1773-as betiltása és VII. Pius általi 1814-es újraengedélyezése között,[118] mindazonáltal különös dolgok történtek. Mert láthatják, hogy ezidő alatt például Sionban[119] az az intézmény, amelyet a jezsuiták igazgattak, természetesen fennmaradt; és az is legnagyobbrészt tény, hogy ugyanazok a tanárok is megmaradtak benne; ezek a tanárok 1773-ig jezsuiták voltak, attól kezdve pedig többé nem voltak jezsuiták, hanem úgy beszéltek róluk, mint a hit atyáiról, akik ezekben az intézményekben tanítottak. Ezért nem meglepő, hogy miután VII. Pius 1814-ben visszavonta XIV. Kelemen dekrétumát, ezeket a jezsuita közösségeket ismét beiktatták – ugyanebben az évben Brigue-ben, 1818-ban Freiburgban, 1836-ban Schwiezben.

Nem feladatom kritizálni ezeket a dolgokat, hanem azt szeretném, ha tudnának róluk, és szeretnék még további dolgokat elmondani erről. Magyarázataimból látni fogják, hogy 1773. július 21-től, amikor XIV. Kelemen kibocsátotta a *Dominus ac Redemptor Noster* kezdetű bulláját, VII. Pius *Solicitude omnium Ecclesiarum* elnevezésű bullájáig, a jezsuita rend hivatalosan be volt tiltva. Ezalatt valami rendkívüli következett. Léteznek visszaemlékezések, melyeket, egy Cordara nevű jezsuita írt,[120] olyasvalaki, aki keresztülment a jezsuita rend minden fokozatán. Emlékirataiból kiderül, hogy nem volt tudatlan ember, mint Hoensbruch gróf, akinek beszédei és írásai jelentéktelenek, mert természetesen a jezsuiták okosak és Hoensbruch teljesen ostoba. Az a fontos, hogy ma ezeket a dolgokat ne aludjuk át, hanem megismerjük, hogyan kell megkülönböztetni a lényegest a lényegtelentől. Szeretnék megemlíteni egy részt Cordara emlékirataiból, ahol megjegyzi, hogy különös, hogy a jezsuita rendet betiltotta XIV. Kelemen pápa, aki nagyon kedvelte a jezsuitákat és ugyanakkor rendkívül toleráns ember volt, és nem ostoba. Így Cordara a pápának kiváló jellemet tulajdonít, majdnem az egekig magasztalja, annak ellenére, hogy betiltotta a jezsuitákat. Cordara természetesen felteszi a kérdést, hogyan lehet az, hogy ez a kedves pápa betiltotta őket. *„Az embernek fel kell tennie a kérdést”*, mondja Cordara, *„mi volt az isteni bölcsesség szándéka a jezsuiták betiltásával, és miért volt ez megengedve?”* Mármost Cordara jezsuita volt, de egy olyan ember, aki megtanult általuk logikusan gondolkodni, s ezért nem tesz fel absztrakt kérdéseket, hanem nagyon konkrétakat. Azt mondja: *„Tekintsünk arra, hogy mi volt elítélendő a rendben”*, és így folytatja: *„Úgy találom, hogy a moralitást illetően a jezsuita rend csodálatraméltóan működött; a tisztátalansággal és hasonlókkal szemben nagyon szigorúak vagyunk, ezt senki sem tagadhatja. De nagyon elnézőek vagyunk minden olyan természetű dologgal kapcsolatban, mint a rágalmazás, vádaskodás és félrevezetés.”* Cordara ténylegesen kimondja, hogy Isten valószínűleg megengedte a jezsuita rend betiltását XIV. Kelemen pápa által, mivel fokozatosan beférkőzött a rendbe egy bizonyos hajlam a rágalmazásra, vádaskodásra és megtévesztésre. Nem kritizálom ezt most, csupán a tényeket mondom el. Csupán azt szeretném hozzátenni,

[116] Íñigo López Oñez y Loyola (1491-1556), baszk vagy egyes források szerint (Karl Heise: *Die Entente-Freimaurerei und der Weltkrieg*, 1920, archive.org) kikeresztelkedett baszk-zsidó származású katona volt (eszerint Recalde volt az eredeti neve), aki 15 évesen felvette szülővárosa nevét (baszk: de Loiolakoa, spanyol: Loyola). Egy sebesülése, és ezt követő látomásos megtérése után pap lett. Reformáció-ellenes célokkal alapította meg társaival a Jézus Társaságot (Societas Jesu) 1539-ben, melyet III. Pál pápa 1540-ben jóváhagyott. Loyolát 1622-ben avatta szentté XV. Gergely pápa (Dr. Steiner szerint a Loyola-lélek újratestesülése Emmanuel Swedenborgban élt, GA 240, 14, London, 1924. aug. 14, stb.).

[117] Pápa 1769-1774 között; ferences barátból lett pápa.

[118] Pápa 1800-1823 között.

[119] Svájci település.

[120] Németül ld. *Denkwürdigkeiten* (ed. Döllinger); Giulio Cesare Cordara (1704-1785), főként szépirodalmi életművet alkotott, a jezsuita rend betiltásáról írt műve: *On the Suppression of the Society of Jesus. A Contemporary Account,* transl. J. O. Murphy, S.J., Chicago, Loyola Press, 1999.

hogy a jezsuita Cordara még megemlíti: *„Fő bűneink egyike a gőg, amely oda vezetett bennünket, hogy minden más rendet jelentéktelennek tekintsünk, és az egész világi papságot értéktelennek.”*[121]

Mármost, ha mindent összevet valaki, ami ezekben az emlékiratokban elhangzik, nem azért, hogy szemrehányást tegyen a jezsuita rendnek, hanem egyszerűen mint egyfajta mea culpát, mint egy jezsuita lelkiismeretvizsgálatát, első helyen a politikai hatalomra törekvést találjuk; második a gőg, az arrogancia, más rendek és a világi papok lenézése; harmadik a vagyon felhalmozása.[122] De ha valaki fokozatosan ráébred arra, hogy mindez a halott, elfonnyadt igazságok hatalmi eszközökkel való fenntartását jelenti, nem tehet jobbat, mint hogy gondoskodik egy ilyen rend fenntartásáról. A római katolikus egyház VII. Pius idején nagyon jól tudta, mit cselekszik. Hálát adva a világtörténelemnek – a történelemnek, melyet II. Frigyes, porosz király és Katalin, orosz cárnő csinált, akik ekkorra már halottak voltak –, visszaállították a jezsuita rendet. És az első „külföldi” jezsuiták között, akik itt Svájcban ismét tanítottak, számosan voltak olyanok, akiket Katalin védett meg, számosan jöttek vissza Oroszországból. Mindezt elolvashatják az idevágó történeti dokumentumokban.

Láthatják, hogy Róma teljesen ébren volt és megtette a számára szükséges előkészületeket. Teljesen éber előkészületeket tettek. Most jön a következő lépés, mindannak elítélése, ami a tudomány hullámában tetőzik – ami érett az elítélésre, mivel a négy évszázados erőfeszítések után, hogy kiűzze a szellemet, ez szellem nélküli lett és az emberiség tovább folytatta az alvást. A következő lépés az 1864-es enciklika a syllabusszal. Ha a szeplőtelen fogantatás dogmájának meghatározása szakított mindazzal, ami korábban mindig a római katolikus egyház szokása volt, kétségtelen, hogy amit a tévedhetetlenség tanításában kihirdettek, egy sokkal nagyobb szakítást jelentett. A katolikus egyház gyakorlatias logikájának minden éleslátására szükség volt, hogy igazolják az állítást, hogy a pápa tévedhetetlen, miután XIV. Kelemen pápa 1773-ban betiltotta a jezsuita rendet, és utódja, VII. Pius pápa 1814-ben visszaállította azt. Sok ilyen dolgot lehetne felhozni. De a logika, amelyet olyan jól műveltek, nem volt alkalmas élesen meghatározott fogalmak létrehozására. Egy jól kialakított fogalomra volt szükség, amely igazolhatja a tévedhetetlenséget. Nem azt tekintik tévedhetetlenségnek, amit a pápa mint magánvéleményt kifejez, csupán azt, amit „ex cathedra” mond. Ezután nem szükséges eldönteni, hogy vajon XIV. Kelemen vagy VII. Pius volt tévedhetetlen, hanem hogy vajon XIV. Kelemen vagy VII. Pius „ex cathedra” beszélt vagy privát módon. XIV. Kelemennek privát módon kellett beszélnie, amikor betiltotta a Jezsuita Rendet, és VII. Pius „ex cathedra” beszélt, amikor visszaállította! A nehézség azonban, láthatják, az, hogy a pápa sosem állítja, hogy vajon „ex cathedra” beszél vagy privát módon. Ezt még egy pápa sem mondta! El kell ismerni, hogy nehéz megkülönböztetni az egyéni esetekben, hogy vajon valami a tévedhetetlenség dogmájára vonatkoztatható-e, de a dogma itt van, és ezzel nagy csapást mértek arra, ami az Atlantisz utáni ötödik korszak alapvető kultúrájával felemelkedik. Azután szükségessé vált levonni a következtetéseket, s ezt helyesen tette XIII. Leó pápa, ez a szellemmel teli, nagyon intelligens ember. XIII. Leó pápa alkalmazni akarta Aquinói Tamás filozófiáját, ahogyan a negyedik korszakban megjelent. Az egyháznak szüksége volt erre a filozófiára, amely olyan nagyszerű, azonban az elmúlt kultúrkorszak számára nagyszerű, mert természetesen objektíven tekintve a filozófiában minden, ami azután következett, kicsi ahhoz képest, ami filozófiaként a skolasztika idején virágzott. De ami kicsi, az még egy kezdet, míg az, ami a skolasztikában volt, egy végpont, egy tetőpont.

Most emlékezzünk arra, hogy az emberiség mindazonáltal próbál haladni és ezért az történt, hogy mind a természettudományos, mind a történeti kutatás szférájában furcsa különcségek bukkantak fel a katolikus papság között. És ekkor szükségessé vált, hogy erélyes eszközöket alkalmazzanak a katolikus tanítás támogatására, amely Szt. Ágostontól származott. Innen ered a modernizmus elleni eskü.

Mármost, kedves barátaim, természetesen semmit nem lehet mondani mindez ellen, ha bármely közösség egy szabad impulzusból fakadóan teszi ezt, azonban amikor 1867-ben a jezsuitákat ismét beengedték Münchenbe, egy jezsuita pap első prédikációjában ekkor azt mondta, hogy a rend vezetői tiltották a jezsuitáknak, hogy beavatkozzanak a politikába, hogy egy jezsuita sosem vehet részt a politikában; akkoriban úgy tűnt nekem, hogy a modern embereket nem fenyegeti hogy ezt elhiggyék. És ez hamarosan másképp lesz. Egészen addig az időig ténylegesen nem volt lehetőség egy valódi, alkalmas eszközt találni.

---

[121] V.ö. E. Boyd Barrett: *The Jesuit Enigma*, 1927, ahol több idézet szerepel Cordara emlékirataiból (archive.org).

[122] Voltaképpen a hét főbűn közül három: *suberbia*/gőg, *tyrannia*/hatalmaskodás, *luxuria*/fényűzés.

Kedves barátaim, amit valójában próbálok megértetni önökkel, az az, hogy mindazok, akik komolyan akarják a megismerést, a haladást és az emberiség javát, fel kell ismerjék a társadalom szervezetének hármas természetét. Mert hogy milyen kevés használható politikai eszköz van a római katolikus egyház ellen, ez megmutatkozott a német „kultúr"-kampány folyamán. De amit legfőképp próbálok megértetni önökkel, az az, hogy milyen lassan látják meg az emberek azt, aminek, mint a szellemtudományos törekvés szükségszerű következménye, világra kell jönnie a társadalom hármas rendjének impulzusában.[123] Ez az, amire szükség van, egy teljes felébredés a korjelenség megértésére.

Mármost, kedves barátaim, belemerültem egy témába, amellyel bizonyosan nem foglalkozom, ha a legutóbbi események nem történnek meg itt, s amely témának látni fogjuk a további fejleményeit. Önök tudják, hogy szombaton nyilvános előadást tartok „Az antropozófiával kapcsolatos igazság és ennek megvédelmezése az igazságtalansággal szemben" címmel.[124] De akárhogy is, mindenképp alkalmat találok jövő vasárnap, hogy folytassam a kommentárjaim, melyeket ma nem fejezhettem be. Így a jövő vasárnap fél nyolckor még egyszer találkozunk itt, bár hétfőn el kell utaznunk. Ezekben a nehéz időkben nem tehetünk másképp, és így szombaton, a plakátjaink elégetése ellenére, a nyilvános előadás is meg lesz tartva ezen a helyen.

III.

Kedves Barátaim!

Önök megfigyelhették, hogy minden előadásomban évek óta hangsúlyozom az emberiség mind szellemi, mind szociális fejlődésével kapcsolatban annak jelentőségét, amit mi a szellemtudományban a beavatási kutatás eredményeinek nevezünk. Önök azt is tudják, hogy a beavatás szó alatt, egy ősi meghatározást használva, azt értjük, hogy betekintünk a szellemi világba, amelyet a mi fizikai-érzékleti világunktól egyfajta fátyol választ el; egy fátyol, amely nagyon könnyen vezethet illúziókhoz. Az embernek először a fizikai-érzékleti világ adódik, és ezt vagy a mindennapi élet vonatkozásában veszi használatba, vagy olyan törekvésekben, melyeket ma tudománynak neveznek. Összekapcsolja a fizikai világban szerzett észleleteit mindenféle fogalmakkal, eszmékkel és így tovább; de mindez nem vezeti őt tovább az érzékek világánál; és azt mondhatjuk, hogy az egyetlen eszköz, amely révén az ember a mindennapi életben bizonyos mértékig az érzékletin túlra, efölé tekinthet, az álomélet. Az álom, ahogy a mindennapi életben tapasztaljuk, csak szegényes utánzata annak, amit tapasztalásnak lehet nevezni az érzékfeletti világban. Az érzékfeletti világot nem csupán ugyanazzal a tudatossággal kell észlelni, mint ahogy a mindennapi életet, hanem egy magasabb fokú tudatossággal. Az érzékfeletti világ tapasztalása érdekében az embernek növelnie kell a tudatosságát, hogy egy olyan állapotba kerüljön, amely úgy viszonylik a mindennapi élethez, a mindennapi tudathoz, mint a mindennapi tudat az alvótudathoz, vagy legalábbis az álomtudathoz. Így egyfajta felébredés történik a mindennapi tudatból.[125] Az álom természetesen csak egy szegényes utánzata annak, amit más feltételek között tapasztalni lehet.

De az álom valójában sokkal kevésbé különbözik a mindennapi gondolkodástól, mint ahogy hiszik. Amikor egy mindennapi álom képvilága tudatossá válik önök számára, ez tartalmában lényegileg ugyanaz, ami az ember gondolatai alatt húzódik meg, csupán az, ami az ember gondolkodásában van azáltal, hogy érzékein keresztül belép a külső világba; s így ami az álomban puszta analógia révén zajlik, a gondolkodásban a teljesen külső kapcsolatokkal összhangban rendeződik, a külső érzékleti világ észlelése által, összhangban azzal, amit ez a világ mond nekünk. Lehet erről egyfajta bizonyítékuk, ha leülnek és becsukják a szemüket, vagy mondjuk, ha elengedik magukat és hagyják a gondolataikat csapongani, és azután megfigyelik, hogyan csaponganak, megfigyelik, hogy visszaemlékezve milyen nehezen tudják őket bármilyen kapcsolatba hozni egymással, ahogyan egy álomeseményben is történik. Az ember gondolatainak

[123] Ném. Dreigliederung, ld. magyarul *A szociális élet kérdései*, 1990, és több tanulmány az Országépítő és más folyóiratokban, ill. az interneten (ld. angolul: Threefold Social Organism).
[124] ld. GA 35, GA 255b, v.ö. GA 62, GA 203.
[125] GA 20, Ausblicke (angolul: New Perspectives), A benső koncentrációról, 3. Part, 1991/Tavasz.

mindennapi, ellenőrzés nélküli áramlása bizonyos értelemben ugyanolyan szabály alá esik, mint az álomé. Csupán az érzékeink révén vagyunk kiszakítva az álmainkból. És amint elcsendesednek az érzékeink, valóban elkezdünk álmodni. Ez az álomaktivitás erős. Olyanná szerveződhet, hogy áthatottá válik egy annál magasabb tudatosság által, mint az, amelyet mindennapi érzékeink nyújtanak. Ekkor egy imaginatív tudat emelkedik fel, és azután fokozatosan inspirált tudattá válik, amelyről tegnap beszéltem önöknek a nyilvános előadásomon, melyet a tomizmus[126] felismert, mint a megismerés jogosult forrását.

A mi beavatási tudományunkban azután egy ilyen megerősített tudat eredményeivel rendelkezünk. A nehézség az emberiség jelenlegi és közeljövőbeli fejlődésében az, hogy az emberiségnek a legbizonyosabban szüksége lesz erre a beavatási tudományra, és enélkül nem lesz képes létezni, de ha csupán az elmúlt három-négy évszázadban kifejlődött materialisztikus tudás hatja át továbbra is az emberi fejlődést, akkor a művelt világ jelenlegi szociális káoszában tapasztalt feltételek ismételten visszatérnek, csupán rövid időszakok után. Amit a tudomány adni tudott az emberiségnek a 15. század közepe óta, bizonyosan elégséges a technikai felfedezésekhez; elégséges volt ahhoz, hogy elterjedjen az egész földön egy kereskedelmi és üzleti hálózat, de nem elég olyan szociális berendezkedések megteremtéséhez, melyek valóban a jelenkori emberiség tudata számára alkalmasak. Ez az, amit fokozatosan fel kell ismerni. Amíg a mai egyetemi tudomány, a hivatalos közoktatás elutasítja a beavatási tudományt, amíg csak a külső, materiális tudományt ismerik el, addig az emberiség a kaotikus szociális körülmények karmai között lesz, amilyenekben most vagyunk. A beavatási tudomány képes egyedül megóvni a jövő emberiségét ezektől a kaotikus szociális körülményektől. A beavatási tudomány adhatja mindenekelőtt azokat az embereket, akik feltárhatják, hogy az az élet itt a földön, amelybe a születés kapuján át belépünk, a szellemi élet folytatása, amelyet eltöltünk az érzékfeletti világban a legutóbbi halál és a mostani születés között. Mármost önök tudják, hogy erről a szellemi életről, amely megelőzi a születésünket vagy fogantatásunkat, nem beszélnek a modern, művelt világunk templomaiban. Sosem beszélnek erről, és egy teljesen világos okból. Azért, mert egy bizonyos időpontban, mely egybeesik a görög fejlődéssel Platón és Arisztotelész között, a születés előtti szellemi élet tudata kihunyt. Platon világosan beszél erről az életről, de Arisztotelész már hevesen védelmezte a teóriát, hogy amikor egy ember születik a földre, egy teljesen új lélek egyesül a fizikai testével. Az arisztotelészi tanítás az, hogy minden fizikailag megszülető embernek egy új lelke lesz.

Mármost, ha valaki elfogadja ezt a nézetet, nem mondhat mást, mint hogy az az élet, amely a halállal kezdődik, amely akkor kezdődik, amikor valaki elhagyja a testét – és erről beszél Arisztotelész is –, folytatódik és a lélek nem jön le ismét a földre. Mert természetesen képtelen beszélni egy születés előtti életről az, akinek nincs másról meggyőződése, mint hogy halála után az ember örökre a szellemi világban marad. Ez már Arisztotelészt bizonyos nagyon súlyos következtetésekhez vezette. Például úgy érvelt, hogy ha valaki itt a földön, a születés és halál között olyan életet él, amely a lelkét rosszal terheli, az az ember örökké kénytelen erre a rosszra visszatekinteni, amelyet sosem lehet kiirtani vagy legyőzni. Így Arisztotelész nézete szerint, amikor az ember meghal, örökké egy földi életre kell visszatekintenie, amelyért meg kell fizetnie.

Arisztotelésznek ezt a tanítását egészében átvette a katolikus egyház, és amikor a középkorban az egyház egy filozófiát keresett, amely a teológiát hordozhatta, ezt vette át a lelki életre vonatkozóan, ezt az arisztotelészi tanítást, és még ma is felismerhetjük ennek visszhangját az örök kárhozat eszméjében.

Mármost, azután, hogy évezredeken át a lélek eredetének ez a tanítása volt hatással, felmerült, hogyan képzelhető el, hogy az emberek ismét megszabadíthatják magukat ettől, és eljussanak az igazsághoz? Ezt csak úgy tehetik, ha befogadnak egy új szellemtudományt. A szellemtudomány e megújulása nélkül az emberiség nem lesz képes elfogadni jogosult hitként a születés előtti élet eszméjét, pontosabban a fogantatás előtti életét. Gondolják meg, mit jelent az egész emberiség fejlődésére nézve, ha nem beszélnek egy születés előtti életről. Amit a mai templomokban csupán a halál utáni életről mondanak nekünk, az egyszerűen olyan ösztönöket ébreszt, melyek az ember egoisztikus vágyaival vannak kapcsolatban és nem szűnnek meg a halállal.

[126] Aquinói Tamás filozófiai munkássága.

Kedves barátaim, egy értekezést kellene írni, egy alapos tanulmányt: „Hogyan ápolják az egyházak az emberi egoizmust?” címmel. Egy ilyen tanulmányban valaki feltárhatná az igazi hajtóerőket, amelyek a prédikációkban és az összes szokásos vallási tanításban működnek, és mindenütt azt találná, hogy az ember egoisztikus ösztöneire apellálnak, különösen a halál utáni halhatatlanság vágyára. Ez a tanulmány kiterjedhetne több mint ezer évre, láthatnánk, hogy ezek a vallási megközelítések, melyek arisztotelészi befolyásra kizárták a születés előtti életet, a legnagyobb fokú egoizmust idézték elő az emberi természetben. Az egyházak, mint a legmélyebb egoisztikus ösztönök ápolói lehetnének a tárgyai ennek az értékes tanulmánynak. A modern, művelt világ vallási életének legnagyobb része ma az emberi egoizmust szolgálja. Ez az egoizmus érezhető a kijelentésekben, melyeket tucatszám idézhetnék. Újra és újra leírják, különösen lelkipásztori levelekben, *„hogy a szellemtudomány az érzékfeletti világok mindenféle megismerésével foglalatoskodik, de az embernek nincs szüksége erre. Csupán a Krisztus Jézussal való kapcsolatának gyermeki tudatára van szüksége.”* Ezt mondják mind a lelkipásztorok, mind a hívők; mindig ezt a gyermeki kapcsolatot hangsúlyozzák Krisztus Jézussal. Ezt hozzák fel hatalmas gőggel az ellen, ami természetesen kevésbé könnyen érhető el – a szellemi világba való konkrét belépéssel szemben. Ezt prédikálják újra és újra. Az embert újra és újra ahhoz a hithez vezetik, hogy akkor lehet a legkeresztényibb, ha felhagy a lelki erői gyakorlásával, ha abbahagyja a világos gondolkodásra törekvést azzal kapcsolatban, amit Krisztus-tudatnak nevezhetünk. Ez a Krisztus-tudat olyasmi kell legyen, amit az ember egy abszolút gyermekség által ér el – így beszélnek ezek a kényelmes emberek. És mind közül a legjobb, amit szeretnek mondani, az, hogy Krisztus magára vette az emberiség minden bűnét, és az emberiséget megváltotta az Ő áldozati halála által, ami nélkül az emberek semmit sem tehetnek saját maguk. Mindez arra a hitre mutat, hogy Krisztus áldozati halála által a halhatatlanság garantálva van a halál után; de ez pusztán oda vezet, hogy az emberiségben a legszélsőségesebb egoizmust táplálja. Az egoizmus ilyen egyházi ápolása révén végül oda jutunk, ami ma születik az egész művelt világban. Mivel ezt az egoizmust oly nagy mértékben ápolják, ezért vált az emberiség azzá, ami ma. Gondolják meg, hogy mi lenne, ha az ember, nem pusztán elméletileg, eszmékkel és fogalmakkal, hanem egész belső, lelki életével megragadná az igazságot, hogy ez a földi élet, melybe a születésen át belép, egy küldetés kötelezettségét rója rá, hogy beteljesítse azt, amit magával hozott egy születés előtti életből! Gondolják meg, hogy az egoizmus mennyire meggyengülne, ha ez a gondolat betöltené az egész lelkünket, ha ezt a földi életet feladatnak tekintenénk, melyet azért kell betöltenünk, mert kapcsolódik egy földöntúli élettel, amelyen korábban áthaladtunk! Az egoizmust legyőzi az érzés, amely megmozdul bennünk, amikor úgy tekintünk a földi életre, mint egy földöntúli élet folytatására, épp úgy, ahogy előidézik a vallási megközelítések, melyek csak a halál utáni életről beszélnek. Ez az, ami fontos az ember szociális jóléte számára, ha visszahelyezi a pre-egzisztenciája tényét a jelen és a jövő emberiségének tudatába, és természetesen az újramegtestesülés eszméje, amely elválaszthatatlan az emberi lélek pre-egzisztenciájának eszméjétől.

Így azt mondhatjuk, hogy maga a katolikus egyház fogadta el az arisztotelészi tanítást, és a saját dogmájává tette; de ezt a dogmát most fel kell váltsa az ismételt földi életek, a pre-egzisztencia magasabb megismerése, amelyet nyilvánvalóan Arisztotelész hagyott ki először a számításból.

Látják, ha önök elismerik, milyen jelentős az emberiség számára felvenni bizonyos elemeket a legbensőbb lelki életébe, akkor fel fogják ismerni, mit jelent ez az ember érzésbeli élete számára a legszélesebb értelemben. Azt jelenti, hogy az ember teljesen más tudatot alkot magáról. Mármost, kedves barátaim, tegyük hozzá, ami már elhangzott, Szt. Pál szavait, hogy ennek a mindennapi tudatnak egyre inkább át kell itatódnia azzal a tudattal, hogy *„Nem én, hanem a Krisztus énbennem.”* Amikor másképp tekintünk magunkra, Krisztus is mássá válik bennünk. Ha úgy tekintünk magunkra, még lelki-szellemi vonatkozásban is, hogy csupán a születéskor jöttünk létre, akkor természetesen Krisztus csak abban lehet ott, ami ezzel a jelenlegi születéssel létrejön, és a feladata csupán annyi lesz, hogy lelkünket átvigye a halál kapuján és tovább, az egész örökkévalóságon át. De ha tudjuk, hogy volt egy születés előtti, fogantatás előtti életünk, azt is tudhatjuk, hogy maga Krisztus az, Aki ránk bízott egy küldetést ebben a földi életben, hogy kifejlesszük erőinket, hogy megtaláljuk Őt az erőinkben, hogy Őt mint a legjobbat keressük magunkban, a legjobbat a szellemünkben és lelkünkben.

A katolikus egyház, amely eltávolította a szellemet a 8. ökumenikus konstantinápolyi zsinaton 869-ben,[127] mindig gondoskodott arról, hogy azok, akik hozzá tartoznak, sose gondolkodjanak az ember igazi lelki-szellemi természetéről. Az egyház ebben a zsinatban állapította meg, hogy az ember csak testből és lélekből áll, bár a léleknek van néhány szellemi tulajdonsága; de azt tartani, hogy az ember testből, lélekből és szellemből áll, ez eretnekség, és amikor a jezsuita Zimmerman felhozott bizonyos kifogásokat a szellemtudomány ellen, a legnagyobb bűnnek tekintette, hogy a szellemtudomány a trichotómia érvényességének visszaállítását akarja, miszerint az ember testből, lélekből és szellemből áll. Ezáltal az ember igazi természete és igazi kapcsolata Krisztussal elkerülhetetlenül napvilágra került. De az egyház egyre inkább azon dolgozott, hogy az embernek *nem* kell eljutnia ahhoz, hogy igazán megértse valódi kapcsolatát Krisztussal. Azt mondhatjuk, kedves barátaim, hogy a nyugati egyházak fejlődése valójában abban áll, hogy egyre sűrűbb és sűrűbb fátylat borítottak Krisztus igazi titkára.

Lényegében minden intézmény külső absztrakciókra épül. Amikor egy állam fiatal, csak néhány törvény kell, és az emberek viszonylag szabadok ezektől. A régebb óta létező államban, és különösen a régebb óta létező pártok az államban, a furfangos érveiket használják, s a legtöbb törvényt addig hozzák, míg valaki végül azt sem tudja, hol van, mert nincs többé egyetlen törvény, hanem minden belegabalyodik az egymást átszövő törvények hálójába, melyekből az ember csak a legnagyobb nehézséggel tudja kiszabadítani magát.

Ez a helyzet az egyházakkal is; amikor egy egyház elkezdi működését a világban, viszonylag kevés dogmája van; de az embereknek kell valamit csinálni, és ahogy az államférfi mindig törvényt hoz, úgy az egyházfi is egyre több dogmát kreál, míg végül minden dogmává válik, a dogma megszilárdul. Csupán a

---

[127] A 869/870. évi zsinat XI. kánonja így hangzik: *„Noha mind az ó-, mind az újtestamentum azt tanítja, hogy az embernek vagy asszonynak egy értelmes és gondolkodó lelke van, és az összes egyházatya és doktor, akik Isten szószólói, ugyanezen a véleményen vannak, néhányan, akik mélységes vallástalanságba süllyedtek, a gonosz emberek spekulációira hallgatva mégis szégyentelenül azt tanítják, mint valami dogmát, hogy az embernek két lelke van, és eretnekségüket irracionális eszközökkel próbálják bizonyítani, olyan bölcsességgel, ami bolondsággá lett. Ezért ez a szent és egyetemes szinódus arra törekszik, hogy ezt a veszedelmes elméletet, mely most úgy növekszik, mint valami undorító gaz, gyökerestül kitépje. Kezében az igazság szórólapátjával az olthatatlan tűzbe veti a pelyvát, megtisztítja Krisztus magtárát, és csengettyűszóval hirdeti ki az effajta istentelenség feltalálóinak és vétkeseinek anathémáját* (egyházi átokkal sújtását)*, és mindazokét, akik hasonló nézeteket vallanak; kihirdeti és életbe lépteti továbbá, hogy senkinek sem szabad semmilyen módon vallani vagy megőrizni az effajta istentelenség szerzőinek írott tanításait. Ha mindazonáltal bárki ellentétesen cselekszik e szent és nagy szinódussal, legyen anathémával sújtva, és vettessék ki a hitből és a keresztények közösségéből”* (Fourth Council of Constantinople, 869-870, Decrees of the Ecumenical Councils, ed. Norman P. Tanner, in Concilia Oecumenica Omnia Acta, AD 325-1965, documentacatholicaomnia.eu, ford. Z.T.Cs.; uo. az 1311. évi vienne-i zsinat 1. dekrétumában a lelket kifejezetten a testből eredőnek posztulálták; a katolikus egyház már gyakorlatilag materialista volt Darwin előtt évszázadokkal! (v.ö. GA 213/11., és GA 216/8., Miklós pápáról, Julianus Apostatáról, és egy római kori titkos társaságról, amely a 4. században minden ezoterikus ismeret eltüntetését tűzte ki célul).

Természetesen mind az ó-, mind az újszövetség számos esetben megkülönbözteti az ember fizikai-testi, valamint lelki *és* szellemi lénytagjait, ld. 1.Kor. 15,44: *„érzéki test”* = gör. szóma pszichikon, helyes fordításban: lelki test, és a *„lelki test”* = gör. szóma pneümatikon, szellemi test; lélek alatt a testtel összekapcsolódott „biológiai” lelket értették, melynek nincs része a feltámadásban s a halál után feloszlik – ez volna a szellemtudomány éter- és asztráltestе –, míg a szellem az ember magasabb, szellemi én-je, amely *megfelelő körülmények között* a halál után magasabb létformát ölthet, s amelynek megerősítésére nevelni akar az Evangélium (v.ö. Terry Boardman: *The Enigma of Canon XI.*, A szellem „eltörlése”, ford. Z.T.Cs.). Meg kell itt jegyezni, hogy a honfoglaló magyarság épp a zsinat évszázadában ugyancsak magával hozta Keletről a lélek és a szellem közötti világos különbségtételt – s ebben az isteni világvezetés bölcs egyensúlyra törekvését fedezhetjük fel, amit a magyarságnak újra és újra tudatosítania kell –, s a lelket a testtel, a ’lélekzet’ stb. biológiai funkcióival tekintettük összefüggőnek, míg a szellemet, az istenképmást ’árnyékléleknek’ vagy ’íz’-nek neveztük (ld. Diószegi V.: *A „pogány” magyarok hitvilága*, 1983, p. 28.). Ez az ’íz’ névszó valószínűleg megegyezik – az ’egész része’ jelentéssel is – az óiráni, avesztai *ya*zatan, ’istenség’ szó tövével, és más források is arra utalnak, hogy ’isten’ szavunk ténylegesen az elő-ázsiai, proto-iráni kultúrkörbe vezet, nem a turáni vagy a mongol Tengri-kultuszhoz (ld. fem. hatti *estan* = napistennő, masc. hettita *istanu* = napisten; H. Th. Bossert: *„Meine Sonne”*, Orient, Neue Serie, 26, 1957, W. Fauth: *Sonnengottheit*, Urartu Forschungen, 11, 1979, V. Haas: *Geschichte der hethitische Religion*, 1994, Gary Beckman: *„My Sun-God”*, Melammu Symposia III, Ravenna, 2002, p. 20, 3. lábj., valamint Jürg Eggler: *Female solar deities*, in Iconography of Deities and Demons, és a napistennő ősi, kisázsiai ábrázolásairól D. Bonatz: *The Iconography of Religion in the Hittite, Luwian and Aramian Kingdoms*, uo., religionswissenschaft.unizh.ch/idd; v.ö. Rédei K.: *’Isten’ szavunk eredete*, Magyar Nyelv, 1999/1; a magyar őstörténeti vonatkozásokról ld. Z.T.Cs.: *Az istennő keresése*, in Restitutio Historiae Veterum Magarii, 2011).

skolasztika csúcspontja óta van az, hogy a dogmának ez a megszilárdulása különösen megfigyelhető a modern civilizációban. Bárki, aki valóban figyelmesen tanulmányozza Albertus Magnus és Aquinói Tamás skolasztikáját, azt fogja találni, hogy az ő korukban a dogmával kapcsolatban még minden folyékony volt, még tárgyalás dolga volt, és a megtárgyalásukat még magától értetődő dolognak tartották. Igaz, a skolasztikus korban volt már bizonyos ellentét a nyugati egyházon belül. Volt egy ellentét a domonkosok és a ferencesek között.[128] A domonkos rend, amelyből a skolasztika kivirágzott, a megismerését szigorúan logikus eszmék által fejlesztette ki. A ferences rend nem volt hajlandó erre; a ferencesek mindent egy gyermeki érzésen keresztül akartak elérni. Most nem foglalkozom a domonkosok és ferencesek közötti viszonnyal, hanem szeretném, ha elképzelnék, mi lenne, ha manapság az emberek, akik olyan hevesen küzdenek a domonkos és ferences tanítás tartalmával kapcsolatban, úgy küzdenének, mint ők a középkorban, amikor oly szabadon vitatkoztak a dogmáról. Természetesen a római püspök abban az időben is eretnekké nyilvánított embereket; és ezt addig csinálta, mígnem a világi kormányzatok a segítségére jöttek és elégették azokat az embereket, akiket ő el akart ítélni. Mindez nem akadályozta meg a szabad vitát a katolikus egyházban abban az időben. Ezt a szabad vitát aztán fokozatosan és teljesen felszámolták. A szabad vita olyasmi, amit a katolikus egyház az idők előrehaladtával már nem tud elviselni. És miért nem? Mert egy teljesen új tudatállapot jön létre az emberiségben. Ez a tudati átalakulás az emberben, mint gyakran magyaráztam önöknek, a 15. század közepén történt. Az ember egyre inkább akarja a saját ítéleteit a saját lelke mélységeiből kialakítani. A középkorban nem így volt. Az embereknek akkor egyfajta közösségi tudata volt, és csupán néhány tanult ember, az igazi tudósok léphettek túl ezen. Azért voltak képesek kibontakozni ebből a közös, egyforma, népi tudatból, mert gyakorolták magukat a skolasztikában. Ez vonatkozik bizonyos számú emberre is, akik a rabbinikus tanításokban gyakorolták magukat. Általában azonban az emberi tudat egyforma volt. Ez egy közösségi tudat volt, egy családi tudat. De az individuális tudat egyre inkább kialakult.

Mármost, a katolikus egyháznak, amely vonzotta a magasan képzett embereket, mindig volt egy történeti előrelátása. A katolikus egyház nagyon jól tudja, amit most mondok, hogy a modern fejlődés alapelve az, hogy előmozdítsa az ember egyéni tudatát – de a katolikus egyház vonakodik attól, hogy hagyja felébredni ezt az individuális tudatot. Ezt egy homályos közösségi tudatban akarja tartani, amelyből csupán azok fognak kiemelkedni, akik egy skolasztikus nevelést kaptak. Mármost, kedves barátaim, van egy nagyon jó módszer ennek a homályos közösségi tudatnak a fenntartására. És ez az, hogy lefojtsák a mindennapi tudatot, mellyel az ember az érzékszervei használata által rendelkezik, és az embert alávessék ennek. Épp úgy, ahogy az álom lefojtja a mindennapi tudatot, hasonlóképpen a tudatot alávetik e homályos közösségi tudat céljainak. Mármost az álom számos jellegzetességének egyike az, hogy sok szempontból nem mond igazat. Vagy tagadják, hogy az álom hazudik, és olyan dolgokat képvisel, melyek nem igazak? Mindazonáltal nem az álomnak köszönhető, hanem az elfojtott tudatnak, hogy amikor álmodunk, nem tudjuk ellenőrizni mi igaz, és mi igaztalan. Így az elfojtott tudat tulajdonságainak egyike az, hogy elveszi az embertől a lehetőséget, hogy az igazat megkülönböztesse az igaztalantól. Mármost, ha valaki járatos ezekben a dolgokban, mit tesz? Előadja az embereknek a tekintély súlyával azokat a dolgokat, melyek nem igazak, és ezt szisztematikusan teszi. Ezáltal lenyomja az emberek tudatát az álomtudat tompa állapotába. Ezáltal aláássa azt, ami a 15. század közepe óta individuális tudatként akar felemelkedni az emberi lelkekben. Kifinomult támadás ez a tekintély súlyával, és olyan cikkeket írni, mint amilyen most jelent meg a *Katholischen Sonntagsblatt*-ban; ezáltal arra törekszenek, hogy meggátolják az embereket, hogy azon az úton fejlődjenek, amelyen fejlődniük kell a 15. század közepe óta! Noha az egyes emberek meglehet, nem tudnak erről, az egész hierarchia ott van emögött, és ezeket a dolgokat rendkívül jól irányítja. Ha valaki azt hiszi, hogy ezek a dolgok csupán naivitásból történnek, vagy puszta rosszindulatból, nagyot téved. Természetesen harcolnunk kell a hazugság és az igaztalanság ellen minden eszközzel, amivel rendelkezünk, de nem szabad azt hinnünk, hogy ezek a hazugságok együgyűségből származnak, sőt abból a hitből, hogy amit mondanak, az igaz; mert ha ezek az emberek igazat beszélnének, nem érnék el azt, amit el akarnak

[128] *Universalia/realia* vs. *nominalia*: az általános fogalmak (univerzáliák) szellemi valóságok (reáliák), ill. csak „nevek” (nomináliák); előbbi álláspontot főként a domonkosok, utóbbit a ferencesek képviselték.

érni, ami a tudat elfojtása azáltal, hogy a körültekintő emberek hazugságokat mondanak az embereknek, ami egy hatalmas és ördögi vállalkozás.[129]

Mármost, kedves barátaim, ezt is teljesen őszintén meg kellett mondani. Az együgyűség teljesen máshol van. Az együgyűség ma nem a katolikus egyház oldalán van, hanem az ellenfeleik oldalán. Ők nem hiszik, hogy a katolikus egyház ebben a tekintetben, melyet említettem, nagy lenne; nem hiszik, hogy a katolikus egyház régóta előre látta, hogy a társadalmi feltételek, melyek most Európát jellemzik, egy szép napon eljönnek, és hogy a katolikus egyház megragadta a saját eszközeit, hogy érvényesítse a befolyását e társadalmi feltételek között. Amit a katolikus egyház akar, az az, hogy hidat teremtsen a legradikálisabb szocializmus, a kommunizmus és saját uralma között. [130]

Látják, ez a hatalmas előrelátás olyasmi, amit fel kell ismerni mindenben, aminek igazi szellemi alapja van, egy szellemi alapja, ami igazi szellemi életben gyökerezik, nem puszta absztrakciókban. Látják, mindezzel a modern megvilágosodással valaki nem máshoz érkezik el, mint ami messzeható jelentőségű az emberi fejlődés folyamatában. De a katolikus misében gyakorolt szertartások messze nagyobb jelentőségűek, mint az összes beszéd a szószékeken, mert ezek az érzékleti világban véghezvitt tények, és ugyanakkor formájukban olyasmik, amik belevarázsolják a szellemi világot az érzékleti világba. Ezért a katolikus egyház sosem hajlandó megválni mágikus eszközeitől, melyekkel az embereken dolgozik. Ezek a mágikus eszközök léteznek. És nem szabad azt hinnünk, hogy bármi más hatékony lehet e dolgok ellen, mint hogy újra belépjünk a szellemi világba, teljes belső tisztasággal és becsületességgel. És amit valaki külső jelképnek nevezhet, az a katolikus egyház számára egy kapcsolat a szellemi világgal; ebből megragadhatnak valamit, amiről egy keveset már beszéltem önöknek.[131]

A 20. század elején megjelent egy pápai enciklika, amely különböző dolgokat eretneknek nyilvánított. A pápai enciklikák olymódon beszélnek, hogy mindig hivatkoznak a kérdéses tanításra, majd azt mondják: *„Bárki, aki hiszi ezt, anathéma alá esik”.*[132] Így idéznek néhány tanítást Haeckel vagy másvalaki könyvéből, és azután azt mondják: *„Bárki, aki hiszi ezt, anathéma alá esik.”* Nem mondja el, mi az igaz, hanem csak annyit: *„Bárki, aki hiszi ezt, anathéma alá esik.”*

Mármost, láthatják, hogy a beavatási tudomány mindig lehetővé teszi ezeknek a dolgoknak a kutatását, és jómagam a feladatomnak tekintem ennek az enciklikának bizonyos kutatását. Kész vagyok elmondani, hogy, mint oly sok más dologban, azt, amit a pápa „ex cathedra” kihirdetett abban az időben, valójában a szellemi világból hozták. Úgy értem, hogy ami ebbe az enciklikába áramlott, az a szellemi világból jött. De egy rendkívüli módon ezt teljesen megfordították! Mindenütt, ahol ’igen’-nek kellett volna lennie, ’nem’ volt, és fordítva. Ez olyasmi – és más példákat is mondhatnék –, ami mutatja, hogy a római egyháznak ma van valamilyen igazi kapcsolata a szellemi világgal, de ez rendkívül ártalmas az emberiségre. Ezért nem szabad meglepődnünk, hogy az egyház a szellemtudomány fellépésében olyasmit lát, amitől mindenáron meg akar szabadulni. Mert, kedves barátaim, mi a hatása ennek az új szellemtudománynak? Az, hogy felszínre hozza a születés előtti szellemi élet, a pre-egzisztencia tudatát. És az egyház azt mondja, hogy ezt nem lehet! Ez semmilyen körülmények között nem történhet meg! Így a szellemtudományt el kell ítélni; mert a szellemtudomány felhívja az ember figyelmét a saját lényére, annak tudatára ébreszti, hogy

---

[129] V.ö. a tömeghipnózis hasonló formái a mai média, kereskedelem és politika legkülönbözőbb területein.

[130] Ez talán a legmeglepőbb összefüggés, de az előadásokból érthetővé válik, v.ö. jezsuitizmus és szabadkőművesség kapcsolatáról, GA 167/4, 9., 171, 172, 173/2,3, 174, 178/7-8-9 (ld. 9. ea.-hoz Steiner 1917. évi naplóbejegyzését, Országépítő, 2003/2), 181, 184, 197, 198, 204 etc. Meg kell jegyezni, hogy különösen a 19-20. század óta előtérbe került egy régi, okkult politikai technika, mellyel a káoszt e körök igyekeznek egyenesen előidézni, a „fizetett ellenségek” és a naívak (bolsevikok, nácik, liberálisok, terroristák) öntudatlan hozzájárulásával, hogy azután a „felszabadítás” és „demokrácia” álarcában tetszelegve önző, csoportegoisztikus, világhatalmi célokat valósítsanak meg, uralva minden lehetőséget az emberek félrevezetésére (Steiner a jezsuitákat sejtette pl. az ún. „Cion bölcseinek jegyzőkönyve” mögött is). Külső jelekből ítélve, az elmúlt évtizedben, 9/11 és a „válságok” hatására megkezdték fokozatosan bevezetni az ártalmas okkult páholyok rendelkezéseit az emberi szabadságjogok ellen, pártszínektől függetlenül (v.ö. Z.T.Cs.: *Európa elrablása*, Országépítő, 2004/1, orszagepito.hu, és perseus.ch, English section). Mindez valóban nem pusztán kritika akar lenni, amely érzelmi vagy politikai előítéletből fakadna, hanem a valódi megoldások, a valódi kereszténység keresése, az emberi fejlődés igazi irányai, nem megrontott, szabad alternatívái szerint.

[131] Heft 110, GA 93.

[132] Egyházi átokkal sújtják.

testből, lélekből és szellemből áll. Ezt semmilyen körülmények között nem lehet; ezért a szellemtudományt el kell ítélni. Az emberek észrevennék például, hogy az örök kárhozat dogmája Arisztotelésztől származik, aki úgy tartotta, hogy a lélek a fizikai születéskor jön létre. Tegyük fel, hogy egy katolikus teológus ma tanulmányozza a kapcsolatot Arisztotelész és a skolasztika között, és rájön, hogy a skolasztikusok a lélek testi eredetének bizonyítékát Arisztotelész filozófiájából merítették! Betekintene a dogma eredetének színfalai mögé. Mit tesznek, hogy megakadályozzák ezt? A teológus esküt tesz a modernizmus ellen. Esküt tesz, amely a hitvallásának része, hogy sosem juthat olyan történeti következtetésre, amely ellentmond annak, amit Rómából kiadnak. Az a tény, hogy esküt tesz, olyan erősen hat az érzéseire, hogy megzavarja a józan kutatásában, és sosem fedezheti fel, hogy a dogma az emberiség történeti fejlődésével van kapcsolatban. Mármost, a dolgok nem maradhatnak így, ha a szellemtudomány fellép, és ezért ezt a beavatási tudományt minden körülmények között el kell ítélni.

Miért mondom el önöknek ezeket a dolgokat, kedves barátaim? Az ügyet nem vehetik túl könnyedén. Mert a mi antropozófiai szellemtudományunkban egyáltalán nem olyasfajta kérdésekről van szó, mint amilyenekkel például a Teozófiai Társaságban foglalkoznak. Az, hogy a Teozófiai Társaságot nem lehet komolyan venni, ez kitűnik abból a tényből, hogy egy napon többségi alapon elfogadták az egész bohózatot, hogy Krishnamurti a názáreti Jézus reinkarnációja. Az ilyen komédia csupán képmutatáson alapszik, még akkor is, ha ezt a képmutatást többen komolyan veszik. De aminek az antropozófia, a szellemtudomány talaján ki kell fejlődnie, az az igazság teljesen őszinte keresése. Ezért a szellemtudomány olyasmi, ami – s ezt a katolikus egyház jól tudja – a színfalak mögé hatol, abba, amit nem lehet felfedezni, ha az egyház fenntartja az uralmát a világban, melyre igényt tart.

Mindaz, amit most mondok, egyszerűen megmutatja önöknek, hogy ezeket a dolgokat nem lehet könnyen venni. Mert fel kell ismerni, hogy a katolikus egyház nagy előrelátással rendelkezik. Noha az egyes bárányok követik a vezetőt, és engedelmeskednek a parancsoknak, s nem tudhatják, hogy ez a szisztematikus hazugság mit jelent az egész emberiség fejlődése számára, s noha az egyén semmit sem tud erről, és teszi, amit mondanak neki, az egész rendszer rendkívül jól megalapozott, mert a hazugságot nagyon sokan elhiszik.

A másik oldalon itt van a naív hit, hogy a természeti törvényekkel való külsőséges barkácsolásnak, ami ma az egyetemi oktatásunk tárgyát képezi, jelentősége lehet az emberiség további fejlődése számára, hogy mindez a nonszensz az anyag és energia megmaradásáról jelentőséggel bírhat az emberiség további fejlődése számára! A mai emberek még a hóra sem tudnak előítéletmentesen tekinteni, ami minden télen lehullik előttük (ha a mérsékelt égövben élnek), és nem tudatosítják, hogy még a hóval borított föld is teljes átalakuláson megy át; és a népi tudat, amely a hó tisztaságáról beszél, sokkal többet tud, mint a modern tudományunk, amely az anyag és az energia megmaradásáról beszél. Természetesen csupán azért mondhatom, amit most mondok, mert sok hetet töltöttem azzal, hogy bemutassam önöknek, milyen alaptalan az anyag és az energia megmaradásának törvénye, s hogy az anyag és energia ténylegesen minden emberben lebomlik, mivel a fej irányában működnek, és új anyag és új energia jön létre.[133] Mindezeket a dolgokat hevesen vitatják bizonyos körökben, és az egyetlen dolog, ami segíthet, hogy olyan sok ember, amilyen sok csak lehetséges, tudatára ébredjen az emberiség jelenlegi feladatainak – tudatosítsa, hogy individuális tudattal kell megragadni a világot. Ez így lesz, de vagy a világbölcsességet, vagy a vak ösztönöket ragadja meg az ember. Ha a vak ösztönöket ragadja meg, akkor teljesen antiszociális körülmények alakulnak ki, olyanok, mint amelyeket jelenleg Oroszországban készítenek elő. Ez, kedves barátaim, fokozatosan előidéz egy antiszociális állapotot, amely ellen az angol és észak-amerikai kormányok, nem szólva a franciákról és másokról, teljesen védtelenek lesznek. Naív dolog lenne azt hinni, hogy az angol parlament képes lenne foglalkozni azzal, ami akkor ragadná meg az emberiséget, ha az individuális tudat pusztán az ösztön által működne. De van egy hatalom, amely kész ezzel foglalkozni, és ez Róma hatalma. Csupán az a kérdés, hogyan fogja ezt tenni. Róma megalapíthatja uralmát; megvannak az ehhez szükséges eszközei. Nem az a kérdés, hogy vajon a bolsevizmus vagy az angolszász burzsoázia kezébe kerül-e a hatalom; a kérdés az, hogy vajon antiszociális káosz lesz, Róma uralma, vagy az igazi

[133] GA 201, Entsprechungen zwischen Mikrokosmos und Makrokosmos, és más előadássorozatokban.

megoldás jön el az emberiség számára, és az ember megtelik azzal a szellemmel, amelynek megismerését a nyugati egyház eretnekségnek tartotta 869-ben, a konstantinápolyi zsinaton.

Nincs más alternatíva, mint hogy az emberiség elhatározza, hogy nem folytatja azt az életmódot, amely természetes, ha valakinek csak materialisztikus gondolatai vannak a világról. Hogyan él az emberiség a materialisztikus világban? Az emberek a boldogulásukat a piac hullámzásaival összhangban keresik; nincs más mértéke a szociális rendnek. Azután rendelkezhetnek talán egy életfilozófiával, ami egyfajta luxus számukra, csupán luxus. Azok, akik feltételezhetően még mélyebben vannak, azt mondják, hogy az embernek fel kell emelnie magát a szellemi világba, és elhagyni a gonosz, anyagi világot; az igazán mély lelkeknek semmi köze nem lehet az anyagi világhoz; semmit nem kell megérteni az egész anyagi világból. Az embernek misztikussá kell válni és a magasabb világban élni. De ezek a mély lelkűek nem kevésbé mélyek, mint a gyerekek, és úgy vélik, hogy a gyerekeknek „boldogulniuk" kell, és hogy nagyon rossz lenne, ha a gyerekeket nem küldenék iskolába, ahol megtanítanák nekik az életrevalóság mai módszereit. Ezáltal máris kapcsolatba kerülnének a dolgok jelen állapotával; ezáltal továbbadnák ezt a materializmust a következő nemzedéknek.

Mármost, aki így beszél, az egy kényelmetlen személy, és legjobb egyszerűen becsmérelni azért, mert erről kell hallani, amit önöknek épp mondtam a legtöbb emberről. Mintha irritálná őket valamilyen kártevő. Az emberek nem szeretik, ha ílymódon irritálja őket egy lelki kártevő, és így vastag bőrrel vonják be magukat, amely érzéketlenné teszi őket arra, amit a szellemtudománynak kell mondania a jelen kultúránkról. Ez a helyzet ezen az oldalon, amikor a naivitás hazudik; és amikor a katolikus egyház látta, hogy az emberek egyoldalúvá válnak, gondoskodtak róla, hogy az emberek meghatározott módon edzettek legyenek, és ebben közvetetten valóban szellemi impulzusok vezették őket. És a jezsuita rend megalapítása Ignatius Loyola által, ami a szellemi világból érkező alapvető befolyások eredménye, a metatörténelem legjelentősebb eseményeinek egyike, és ebben az embernek egy erős szellemi hatékonysággal van dolga.

Mármost, kedves barátaim, magunk között természetesen őszintén kell beszélni; ezért kötelességemnek éreztem, hogy beszéljek a nagy, de kérdéses jezsuita lelkigyakorlatokról. Ezzel a témával foglalkoztam a *Jézustól Krisztushoz* című előadásciklusban is,[134] amelyet társaságunk néhány félrevezetett tagja átadott egy rágalmazó és nonszensz-gyártó kezébe. Önök tudják, hogy ebben a karlsruhe-i ciklusban tárgyaltam a jezsuita gyakorlatok lényegét. Kérdezhetném, hogy mire használják az előadásokban található állításokat, melyek csak a tagok számára hozzáférhetőek, amikor a rágalmazók rendelkezésére áll a ciklus és mindenféle hazugságok előkészítésére használhatják azokat? Ez az incidens figyelemreméltó módon alátámasztja, amit már gyakran említettem, hogy eljön az idő, amikor nem lehet többé ezeket a ciklusokat egy kis körre korlátozni, mert az emberiség jelenleg nem alkalmas arra, hogy bármivel megbízzák. Természetesen minden, amit abban a körben írtak, botorság és igaztalan, de nem a nyilvános írásaim alapján írták, hanem a privát ciklusok alapján, amelyek átkerültek a jezsuitákhoz, és jó okom van azt hinni, hogy az első ciklusok egyike, amelyet a katolikus papság kezébe adtak, épp a karlsruhe-i ciklus volt. A világnak semmit nem szabad tudni arról, hogyan képezik ki a jezsuitákat; a világnak semmit nem szabad megtudni az erőteljes elveikről.

A modern emberiséget csupán az együgyűsége akadályozza a saját tudatában. A jezsuiták dolgairól egyáltalán nincs tudomásuk az embereknek. Számos olyan szellemi képességű ember van ebben a rendben, akik ha kimennének a világba, és nem töltenék az idejüket úgy, ahogy teszik, hanem a külső tudomány, festészet vagy költészet területén működnének, zseniként ünnepelnék őket; az emberiség nagy szellemeinek ismernék el őket. A jezsuita renden belül számtalan ember van, akik nagy szellemek lennének, ha egyénekként jelennének meg, és valami mással foglalkoznának – például materialisztikus tudománnyal. De ezek az emberek eltitkolják igazi nevüket; belesüllyednek a rendjükbe, és erejük feltételeinek egyike az, hogy a világnak semmit sem szabad tudnia arról a módról, ahogyan számos vezető, akik fekete reverendába és jezsuita kalapba öltöztek, kiképezi magát.[135]

A következő két hétben, míg távol vagyok, nem lesz itt több előadás. Következésképpen ahhoz, amit már elmondtam, részben nyilvánosan, részben ezekben a privát előadásokban, hozzá kellett tennem mindazt,

[134] GA 131.

[135] A jezsuita lelkigyakorlatok alsóbb fokainak ismertetése különböző kiadványokban már megjelent.

amit itt ma mondtam, azért, hogy tisztában legyenek az előadásciklusainknak a társaságunk tagjai általi téves kezelése jelentőségével.[136] Természetesen, amikor a ciklusokat előadtam, úgy gondoltam, hogy ezt olyan emberekkel teszem, akik méltányolják a vállalkozást, amelyhez bizonyos értelemben hozzájárultak. De tévedtem, és teljesen egyértelmű a botorságokból, melyek a cikkekben ma megjelennek, hogy az összes ciklus kinek áll a rendelkezésére!

Ezek a dolgok megmutatják önöknek, milyen alapvetően eltérő az egész tudatforma a különböző kategóriájú embereknél. De a modern együgyűink, akik felvilágosultnak tekintik magukat, nem akarják komolyan venni ezeket a dolgokat. Ezt újra és újra ki kell hangsúlyozni, és ez az, kedves barátaim, amiről ma beszélni akartam önöknek.

A jezsuitizmus egyik „nagyralátó” szimbóluma: az „égiek” kezét is vezető kéz
(*Imago primi saeculi Societatis Jesu*, 1640, Antwerpen, p. 475)

[136] Steiner minden előadása ma már nyilvánosan hozzáférhető, magyar nyelven is számos kötete megjelent. – A ford.

Dr. Rudolf Steiner:

Titkos társaságok, jezsuitizmus[137]

Dr. Rudolf Steiner:

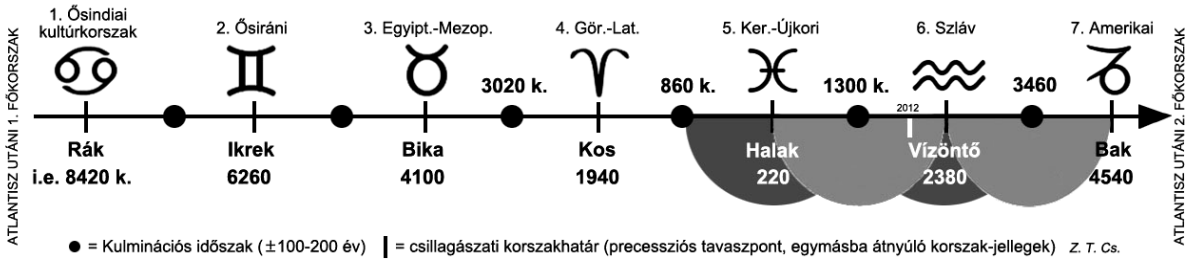
Titkos társaságok, jezsuitizmus

Két előadás az Antropozófiai Társaság tagjainak, Berlin, 1916. ápr. 4., máj. 9.

[137] *Gegenwärtiges und Vergangenes im Menschengeiste,* GA 167, 12 előadás, Berlin, 1916. febr. 13. – máj. 30.; 4. és 9. előa. tagoknak, ford., jegyz.: ZTCs., 2012-06-29, az angol kiadás alapján: *Things in Past and Present in the Spirit of Man,* rsarchive.org; a fedélen jezsuita-indián oltárkép, Concepción, Santa Cruz, Bolívia.

Okkult testvériségek és a kultúrkorszakok

Ma szeretnék áttérni annak az előadásnak az okkult oldalára, melyet nyolc nappal ezelőtt tartottam.[138] Mindenekelőtt láttuk, hogy bizonyos okkult áramlatok jelentősek az emberi életben, és ezek az okkult áramlatok kifejeződésre jutnak bizonyos okkult testvériségekben. Az utóbbi előadásokban inkább külsőleg bemutatott eszmékből látják, hogy Nyugat-Európában, különösen a Brit-szigeteken, egy teljesen meghatározott színezettel, ilyen okkult testvériségeket használnak, hogy elérjenek bizonyos külső célokat.

Az, amit az „okkult testvériség" elnevezés takar, egy nagyon bonyolult szituáció. Mindazonáltal ez a bonyolult helyzet létrehoz magának egy olyan alapot, amely az embereket egy bizonyos irányban neveli, azon tény által, hogy egyesítik őket egyfajta kultuszban és bizonyos szimbólumokat átadnak nekik, és ily módon egyesülnek egy szolgálatban, amely bizonyos szimbólumokban jut kifejeződésre. Ma sokan nagyon felületesen gondolkodnak a szertartások és szimbolikus dolgok jelentőségéről, és elvetik azokat, mint nevetséges dolgokat. Mindazonáltal néhányan, mint pl. Goethe, nagy jelentőséget tulajdonítanak a ténynek, hogy valamilyen meghatározott jelleg létezik ezekben a szertartásos helyzetekben. Goethe ezt nagyon jól tudta, és kifejezésre juttatta ilyen vagy olyan módon. Hálás volt, hogy élete folyamán nem ment keresztül a szokásos iskolarendszeren, hanem egy utólagos nevelést kapott azáltal, hogy kapcsolatba került bizonyos rendekkel.

Tudjuk, hogy a 15. század eleje óta az Atlantisz utáni 5. korszakban élünk, és ezt megelőzte a 4. korszak, amely i. e. 747-ben kezdődött és AD 1413-ban fejeződött be.[139] A 4. kultúrkorszakban az emberek olyan felépítésűek voltak, hogy étertestük sokkal befogadóbb volt, mint amilyenné a 15. század óta lett. Ez az étertest sokkal többet észlelt abból, ami őt körülvette. Amikor az étertest észlel, akkor látja az elementáris világot, azt, ami elementáris természetű, az elementáris lényeket a növényekben, állatokban és ásványokban. A 15. század előtt élt emberek még képesek voltak tündéreket és törpéket látni, melyeket bizonyos hegyeken észleltek, és amelyek bizonyos bányákban jelentek meg előttük, míg a mai emberek csupán költői dolognak tekintik az ilyesmit. A korábban élt emberek számára ez nem pusztán költészet volt; még tudtak valamit egy elementáris világ jelenlétéről a fizikai világ mögött. Önök a külső dokumentumokból is láthatják, hogy a

[138] 1916. márc. 28., Berlin, GA 167, 3. ea., v.ö. márc. 24., Berlin, GA 65, 13. ea. (ld. Gesamtausgabe, katalog_ga_2002).

[139] Dr. Steiner itt nem konkrét csillagászati adatokat közöl, hanem a tavaszi napkelte pontjának hátráló (precessziós) mozgásán alapuló 2160 éves kultúrkorszakok *szellemi tetőzési pontjait,* ui. a jelenlegi, 5. kultúrkorszak, a Halak korszaka csillagászatilag AD 220 táján kezdődött, de a 15. században érte el tetőpontját és kezdett igazán észlelhetővé válni, mint a Krisztus által megígért Igazság Szellemének megnyilvánulása (Ján. 14,16-17, még kezdeti értelemben), az emberiség szellemi-kulturális életében, melynek egyik fontos jele volt a reneszánsz és a reformáció. A korábbi Kos-korszak közepén, kb. az i.e. 9-8. században ugyancsak megfigyelhető egy tetőzési pont (ld. ábra; a zodiákussal jelzett korszakhatárok nagyjából megfelelnek a régészeti korszakolásnak, újkőkor vége, rézkőkor, bronzkor, vaskor; v.ö. Z.T.Cs.: „Tropikus" vagy „sziderikus"?, és a Jupiter-Szaturnusz együttállásairól, *Mikes Int.,* 2012/3,4).

régi korok embere egy másfajta észleléssel rendelkezett. Például a hamburgi múzeumban találhatnak egy bizonyos képet, amely a Genezis első fejezetének egyik jelenetét ábrázolja, az édenkertből való kiűzetést.[140]

Ismerjük a tanulmányainkból, hogy a kísértő Lucifer volt, és hogy Lucifer nem olyan lény, akit manapság fizikai szemmel látni lehet, hanem a felébredett étertesttel kell látni, egy felébredett tisztánlátással, és akkor megjelenik, mint egy meghatározott lény, aki visszamaradt a Hold-fejlődés folyamán.[141] Az embernek már megvolt a fizikai teste a Hold-fejlődés alatt, de fizikailag még nem volt látható, csak éterileg. A mai ember annak tükröződése, ami fejként már megjelent a régi Holdon, de az emberi test többi része még nem kapcsolódott a fejhez, mint ma, hanem egy gerincvelő formához kapcsolódott, mely a fejből nőtt ki, és kígyóhoz hasonlított. Ha valaki ábrázolni akarja Lucifert, ahogy ő a régi Holdon visszamaradt, akkor emberi fejjel és egy ehhez kapcsolódó gerincvelővel, vagyis egy kígyóformával kell ábrázolnia. Pontosan így ábrázolta Lucifert a festő, Bertram mester, a hamburgi oltárképén a 14. században. Láthatjuk, hogy abban az időben az embereknek még volt észlelésük az elementáris világról.[142]

Azok a szimbólumok is, amelyek bizonyos okkult testvériségek alapját képezik, az Atlantisz utáni 4. kultúrkorszakból származnak. Abban az időben ezeket a szimbólumokat élő módon észlelték. Goethe felismerte, hogy ez a fajta szimbolizmus gyümölcsöző lehet a külső életben. A *Wilhelm Meister*-ben olvashatják, hogyan kell úgy vezetni a nevelést, hogy az ember egy bizonyos szimbolizmus segítségével fejlődjön. Goethe az embereket négyféle tiszteletre akarta tanítani, melyeket az embereknek szimbólumokon keresztül kellene tapasztalnia: a szellemi világ tiszteletére, a fizikai világ tiszteletére, más emberek tiszteletére, és egy olyan tiszteletre, amelyet e három alapján építhet fel, nevezetesen önmaga tiszteletére.

Mármost a kérdés az: hogyan akarta Goethe fejleszteni az embereket a szellemi iránti tiszteletre? Bizonyos gesztusokat, mozdulatokat akart tanítani nekik: a mellkas előtt összefont karokkal felfelé tekinteni. Ebben a testhelyzetben megszerezhetik annak tiszteletét, ami a szellemi felől hat az emberekre. Ezt a testhelyzetet összekapcsolta az érzés elsajátításával annak tisztelete iránt, ami fent van. Felmerül a kérdés: miért van ennek bizonyos jelentősége? Azért, mert ekkor az ember valóban tapasztalja a szellemi tiszteletet, melyet befogad; és amikor fizikai kezeit összeteszi a háta mögött, akkor az éterkezei elől kereszteződnek. És amikor fizikai pillantását lefelé irányítja, akkor éterszemei felfelé irányulnak. Az éterszemek természetes mozdulata felfelé irányul, az éterkezek elől kereszteződnek. És ez olyasmi, amit az étertest ténylegesen hordoz, amikor megjelenik a szellemi iránti tisztelet.

Az Atlantisz utáni 4. kultúrkorszakban az emberek tudtak erről, mert saját maguk képesek voltak észlelni az étertest mozdulatait; és még Goethével kapcsolatban is ez volt a növekedés útja a szellemi élet felé. Hasonló módon, amikor a testi aspektus iránti tiszteletet akarta elérni, a földi aspektust, egy másik testhelyzet következett; és a harmadik aspektusnál, a többi ember iránti tisztelet felkeltésénél másik mozdulat volt szükséges: széttárt karok, balra és jobbra irányított tekintet, ez juttatta kifejezésre a tiszteletet minden hasonló felépítésű lélek iránt. Mármost, ezeknek a mozdulatoknak a közvetlen megismerése helyes. Ez nem valami önkényes dolog, hanem olyasmi, ami kapcsolatban van az ember szellemi felépítésével. De ennek, egészében véve, el kellett tűnnie a 14-15. század óta.

Mi következik ebből? Korábban, a 15. század előtt, vezethették az embereket ilyen és bonyolultabb mozdulatok segítségével. Csupán követniük kellett ezeket, és könnyen felébredhettek egy benső életre.

---

[140] Meister Bertram von Minden, ca. 1345-1415, Grabow-oltárkép, Kunsthalle, Hamburg, ld. fent.

[141] A szellemtudomány szerint a Föld és a Hold (korábban a Nappal és a planétákkal együtt) a földtörténeti őskor kezdetén még egy égitest volt; ld. 8. jegyz.

[142] V.ö. Z. Tóth Csaba: *Kígyó a kereszten – a keresztrefeszítés „alkímiája”* (1986), Országépítő, 1992/1.

Azután a mi Atlantisz utáni 5. korszakunkban a helyzet olyan, hogy ezeket a mozdulatokat, melyeket Goethe akart bemutatni, úgy lehet átadni a fiataloknak, ha önök megfelelő instrukciókat adnak hozzá, és ezt akarta Goethe is. Mindazonáltal a bonyolult gesztusnyelv, amely jelekben, kézfogásokban és szavakban jelenik meg, elterjedt a titkos testvériségekben, de a gesztusnyelvben lévő valóság már nem jelenhet meg a 14-15. század óta; ez többé nem lehetséges. Mindazonáltal ez a folyamat, amely a 4. korszakhoz tartozott, átment az Atlantisz utáni 5. korszakba a testvériségek révén. A három, egymást követő fokban,[143] együtt más szimbolikus dolgokkal, kézfogásokkal és szavakkal, ez folytatódott a lelkek között, akik más erőkkel rendelkeztek, mint a korábbi periódusok lelkei. Ezek a későbbi lelkek többé nem kapcsolhattak semmi reálisat a jelekhez, kézfogásokhoz és szavakhoz, mert nem volt képzelőerejük ahhoz, ami megfelel az étertestnek. Csupán külső aspektusa lett annak, amivel a lélek foglalkozott. Korábban, az értelmi lélek fejlődési fokán megvolt a lehetősége, hogy igazi, szubsztanciális tartalommal rendelkezzenek, de amikor az ember kezdett belépni a tudati lélek fejlődési korszakába, az ember a fizikai, agyi intellektusra kezdett koncentrálódni és az étertest érzékenysége visszahúzódott.

Mármost a kérdés az: mi történt? Szeretném emlékeztetni önöket arra, hogy az okkult testvériségek folytatják ezt a gyakorlatot az Atlantisz utáni 5. korszakban. Az emberekbe helyeznek és megismertetnek velük bizonyos szimbólumokat. Megtanulnak bizonyos jeleket azáltal, hogy a testüket egy bizonyos helyzetbe hozzák; megtanulnak bizonyos kézfogásokat egymással, ami eltérő a szokásostól; megtanulnak kiejteni bizonyos szavakat, melyek az étertest bizonyos aktivitását jelölik, etc. Csupán az elementáris aspektusokat szeretném említeni. Így az emberek megtanulnak jeleket, kézfogásokat és szavakat a 15-16. század óta, de most már olyan a felépítésük, hogy a tudati lelkükben aktívak, és a jelek, kézfogások és szavak nem hatnak erre a tudati lélekre; ezek teljesen külső jelek maradnak. Mindazonáltal ne gondolják, hogy amikor a jelek, kézfogások, szavak átkerülnek az emberekhez, ezek nem hatnak az étertestre. Ezek hatást gyakorolnak. A jelekkel, mozdulatokkal és szavakkal az ember felveszi, ami egykor e jelekkel, mozdulatokkal és szavakkal egyesült. Számos embert irányíthatnak a jelekkel, mozdulatokkal és szavakkal, és ezáltal a tudatalattijukba hoznak valamit, ami nem tudatos számukra, de ez nem alkalmas a jelenlegi fejlődési korszakban, amely azt igényli, hogy azt közöljék, amit az intellektussal meg lehet érteni, az emberi intellektus által. Először az intellektusba kell hozni ezt, és ténylegesen ez a feladata a szellemtudománynak. Csak ha már egy bizonyos ideje jelen vannak a szellemtudományos mozgalomban, és azután egy bizonyos idő eltelik, akkor lehet vezetni az embereket jelekkel, mozdulatokkal és szavakkal. Ekkor az ember felkészül, hogy lásson valamit, amiről már tud, valamit, amit már megérthet. Mindazonáltal, az általános szabály az, hogy nem ezt teszik az okkult testvériségekben. Az embereket felveszik az első fokba vagy valamely más okkultizmusban, és átadják nekik a jeleket, mozdulatokat, szavakat, és sok más dolgot. Ezen a módon képes valaki dolgozni a tudatalattijukban. Mármost mi a következménye ennek?

A következmény az, hogy önök ezeket az embereket eszközként alkalmazhatják mindenféle tervekhez, mert amikor képesek átdolgozni az étertestet oly módon, hogy nem értik, mi történik, önök kirekesztik azokat az erőket, amelyek egyébként a megértésben jelennének meg. Ebben az értelemben ezek a titkos testvériségek eszközzé válnak azok számára, akik a saját terveiket akarják végrehajtani. Ezek a testvériségek előmozdítnak bizonyos politikai célokat, vagy felállítanak egy dogmát, mint amilyen az, hogy Krishnamurti Alcyone a Krisztus Jézus állítólagos fizikai hordozója. És azok, akiket ily módon felkészítettek, eszközzé válnak, hogy ezt kivitelezzék a külső világban. Mindazonáltal, akik képesek tanulmányozni a *Teozófia* vagy a *Titkos tudomány*[144] c. könyveimet és meg tudják ragadni a bennük foglaltakat, sosem érheti őket baj a szimbólumok bármilyen átvitele által. Látjuk, hogy a Brit-szigeteken nagyon elterjedt, hogy nem adnak semmilyen magyarázatot vagy utasítást, ami előreviszi a szimbolikus aspektust. Amikor magyarázatról beszélek, ez nem azt jelenti, hogy „ez a szimbólum ezt jelenti, a másik meg azt," mert ilymódon mindenféle értelmetlenség átadható. Azonban ezt az utasítást úgy kell elrendelni, hogy a misztériumok megnyilatkozhassanak a föld és az emberi fejlődés egész folyamatának tanulmányozása alapján, és csak akkor szabad a szimbolizmusnak előtérbe lépnie. (…)[145]

[143] Beavatási fokok, ld. még alább.
[144] GA 9, 10, 13.
[145] A zárójeles három ponttal kihagyott részeket jelöltünk, melyek nem tartoznak szorosan az előadások menetéhez. (A ford.)

Számos dolog van, amit tudnunk kell. Tudnunk kell, hogy minden okkult testvériség három fokon alapszik.[146] Az első fokon, amikor a szimbolizmust helyes módon használják, a lelkek addig haladhatnak, hogy szereznek egy belső élményt a tényről, hogy van egy megismerés, amely megszerezhető a közönséges fizikai megismeréstől függetlenül. Mármost, amikor azt mondom, hogy ez megfelelően jelenik meg, nyilvánvalóan úgy értem, hogy ami alkalmas a mi 5. korszakunk számára; és az első fokon képesnek kell lenniük megszerezni egy ilyen fizikaitól független megismerés bizonyos totalitását. A mi 5. korszakunkban az első fokon mindenkinek tudni kell valamit arról, ami a *Szellemtudomány körvonalakban* c. könyvemben van, és a második fokon mindenkinek tudni kell, azaz bensőleg élő megismeréssel kell rendelkeznie arról, ami a *Hogyan jutunk a magasabb világok megismeréséhez?* c. könyvemben áll. Azután a harmadik fokon az ember, aki befogadja a jelek, mozdulatok és szavak jelentős szimbólumait, valóban megismeri, mit jelent a fizikai testen kívül élni. Ez az egész művelet, amely lezajlik. Ezt ténylegesen helyesen érték el a 8-9. századokban Európa bizonyos részein. Például nagy számú egyén teljesen elérte Írországban. Ez igaz Európa más területein is, de nem olyan mértékig, mint Írországban. Mindazonáltal az előkészületek különbözőek voltak abban az időben, mivel lehetetlen volt megszerezni azt, amit az emberek ma megszerezhetnek, mint a szellem igazi tudományát. A szellem tudománya több okból csak most jelenhet meg számunkra, mindazonáltal mindig voltak okkult testvériségek, és ezek különösen a tiszta szimbolizmus révén dolgoztak.

Mármost szeretnék rámutatni, hogy különösen jelentős dolog az, hogy tiszta szimbolizmus működött egy közösségben, amely ténylegesen nem jutott el a teljes érettség fokára; és hogy ez hogyan eredményezett szörnyen rossz körülményeket. II. Katalin, orosz cárnő idején[147] Voltaire eszméiből valamit befogadtak Oroszországban Pál és mások követői, akik megpróbáltak bizonyos titkos testvériségeket átültetni Nyugatról Oroszországba.[148] Ennek nagy hatása volt attól kezdve az egész orosz szellemi életre; sokkal nagyobb hatása, mint gondolják. Természetesen ezek a befolyások különböző irányokban hatottak. Működtek például az irodalomban a regényeken keresztül, és a politikában a politikai írásokon keresztül. Mindazonáltal, ezek a befolyások nagyon jelentőssé váltak az ezt követő fejlődésben bizonyos csatornák révén, melyek még jelen vannak. És minden, ami jelentős Oroszország szellemi életében egészen Tolsztojig, általában véve visszavezethető arra, ami abban az időben történt, melyről beszélek, bizonyos okkult testvériségek átvitelére Nyugat-Európából Oroszország felé.

Mármost említettem önöknek, hogy megjelenik bizonyos alap, amelyet az okkult testvériségek hoztak létre a három fokkal. Mindazonáltal vannak emberek, akik előrehaladnak az ún. magasabb fokokig. Itt egy olyan területtel van dolgunk, amely nagy hiúságra utal, mert vannak testvériségek, melyekben az emberek eljuthatnak a 90. fokig vagy még magasabbra. Képzeljék el, mit jelent egy ilyen magas rangot hordozni valakinek. A 33. fok ötlete mindazonáltal a teljes tudatlanságból fakadó tévedés eredménye az ún. skót magasfokoknál, amelyek azon a három fokon alapulnak, melyek azt az utat követik, melyről beszélek. Így van három fok, melyeknek megvan a maguk mély jelentősége. Mindazonáltal 30 másikat helyeztek ezek után. Ha önök már a harmadik fokon állnak, és képesek élő tapasztalásra a testükön kívül, akkor képzeljék el, meddig haladnának, ha átmennének még 30 fokon. Ez mindazonáltal egy groteszk tudatlanságon alapszik, mert ezek nem tudják, hogy az okkult tudományban a dolgokat nem decimális rendszerben olvassák, hanem a következő módon. Amikor leírják, hogy 33. fok, a valóságban azt jelenti, a mnemonika szerint, amit itt alkalmaznak, hogy a 33 valójában 3 x 3 = 9. Ez nagy szerepet játszott Blavatskynál, aki a *Titkos tanítás*-ban hosszan tárgyalja a 777-es számot. Vannak, akik mindenfélét összefantáziálnak arról, hogy mit jelent a 777. Mindazonáltal, ez ténylegesen 7 x 7 = 49, és 49 x 7 = 343, 7 x 7 x 7 = 343. Valójában ezt jelenti. Az emberek nem olvassák helyesen a 33-at, mivel 33-at olvasnak 9 helyett.

De felejtsük el mindezeket a hiábavalóságokat és folytassuk. Itt van tehát először is a három fok, mint alap. Azután van még hat fok, amely követi az első hármat. És amikor keresztülmennek ezen a további hat

[146] A szabadkőművesség három, tulajdonképpeni alsó beavatási foka az ún. inas-, legény-, és a mesterfok.

[147] Másképp Nagy Katalin, 1762-1796, ld. még GA 198/6-7-8., három előadás a római katolicizmusról, jezsuitizmusról, bolsevizmusról, v.ö. GA 173/2, az ún. Nagy Péter cár testamentuma, és Országépítő, 1997/2, Huszadik századi dokumentumok; v.ö. 19. jegyzet.

[148] I. Pál cár (1796-1801), Katalin fia, aki merénylet áldozata lett, lelkesedett a jezsuitákért.

fokon, akkor tapasztalnak valami nagyon jelentős dolgot. Mindazonáltal a jelen korunkban ezt a további hat fokot nem lehet teljesen betölteni; ez teljesen lehetetlen. Nem lehet teljesen betölteni, mert az emberek az Atlantisz utáni 5. korszakunkban nem eléggé fejlettek ahhoz, hogy mindazt tapasztalják, amit ténylegesen lehetne tapasztalni; ez később jön el, fokozatosan. Tudniuk kell, hogy az 1413. év óta az Atlantisz utáni 5. korszakban vagyunk. Ez 2160 éven át fog tartani, és befejeződik 3573-ban.[149] Ezért valójában a korszakunk elején állunk, és ennek az 5. korszaknak a folyamán még nagyon sok minden fog történni. Ennek a szellemtudomány fejlődése révén kell megtörténnie. Ez mindazonáltal csak fokozatosan, lépésről lépésre nyilatkozhat meg. Ma csupán nagy vonalakban beszélhetünk erről, és számos részletet is megtudhatunk, de sok minden csupán akkor fog eljönni, amikor a szellemtudomány az ellenállások közepette megerősödött; és ezek az ellenállások egyre nagyobbak lesznek.

Ma egy viszonylag idealisztikus, spirituális korban élünk ahhoz képest, ami a jövőben lesz. A kereszténység utáni második évezred végén élünk, és nemsokára elérjük a 2000. évet, és akkor az emberiség valami sajátos dolgot fog megtapasztalni. A dolgok, melyek nagyon fokozatosan készülnek elő, épp most vannak annyira előkészítve, hogy két polaritás van, melyek találkoznak, ahogy az idő előrehalad. Két polaritás van előkészítve, az egyik pólus Keletről, a másik Nyugatról.[150] Keleten a dolgok fokozatosan fejlődnek oly módon, hogy egy másfajta gondolkodás fog dominálni. Amikor egy gyerek születik, azt fogják kérdezni: „Mi van ebben a gyerekben? Egy rejtett szellemi lénnyel van dolgunk, aki fokozatosan fejleszteni akarja ezt a gyereket." Meg akarják oldani ennek a gyereknek a rejtélyét, és elsősorban egy kultuszhoz csatlakoznak, hogy foglalkozzanak ennek a gyereknek a fejlődésével. Ez készül elő Keleten. Ez természetesen átmegy Európa felé, és az lesz a következménye, hogy egy hatalmas tisztelet alakul ki az iránt, amit *genius*-nak, szellemnek hívhatnak, a *genius* keresése iránt. Ez jön Keletről. Mindazonáltal ennek csak az emberiség kisebb részére lesz hatása. Az emberiség nagyobb részét az fogja befolyásolni, ami Amerikából, Nyugatról jön, és ez egy teljesen más fejlődési vonalon halad.

Azt lehet mondani, hogy a jelenkort nagyon jól össze lehet hasonlítani azzal, ami a jövőben jön el, amikor a nyugati fejlődés egyre inkább előrehalad. Nem sokkal azután, amikor leírják a 2000. év dátumát, jönni fog Amerikából, nem egy közvetlen tiltás, hanem egyfajta tiltás minden gondolkodással szemben, egyfajta törvény, amely minden individuális gondolkodás elfojtásáról lesz elnevezve.[151] Másrészt elérkezik a kezdete annak, hogy minden individuális gondolkodás elfojtása átmegy egy tisztán materialisztikus gondolkodásba, ahol nem kell a lelken dolgozni a külső tapasztalatok alapján, s az embert úgy kezelik, mintha gép lenne. Mármost remélem, hogy önök nem értenek félre, kedves barátaim, mert ezen a területen nagyon sok mindenben pontosan az úgynevezett szellemi oldal felől fognak véteni. Például a következőt tapasztalhatják majd: emberek jönnek és azt mondják: „Igen, én mindenféle dolgot kipróbáltam az orvoslásban, és nem gyógyultam meg; ezért olyan gyógyítót szeretnék, aki teljesen spirituálisan foglalkozik velem." Azután, mikor megkérdem, hogy mit tett vele a gyógyító, azt válaszolja: „Rossz szellemek vannak a testemben, és ki kellett imádkoznom őket magamból." Kérdem, hogy segített-e ez: „Nem, egyre rosszabbá váltam." Csak képzeljék el, hogyan áll a helyzet. Ez teljesen megfelel a tényállásnak, hogy szellemi lények voltak benne, ami indokolja, hogy mi történt vele. De pontosan azért, mert az a gyógyító valami helyeset mondott neki, ez károsította az embert.

Mármost gondolják meg a következőket. Egy bűnöző lerombol egy gépet. Ő az oka, hogy a gép nem működik többé. Hogyan állítsam helyre ezt a gépet? Az önök szellemi gyógyítójának módszere szerint el kell fogni ezt a bűnözőt és alaposan el kell verni, úgy, hogy elszaladjon, és utána minden rendben lesz. A szellemi gyógyító nyilván azt mondta önöknek, hogy amint a gonosz szellemek távoznak, a gépe rendbejön. Mindazonáltal épp azért van kevésbé rendben a gép, mert a bűnözőt elverték és elfutott, ezért kell most rendbehozni a gépet. És ez a helyzet az emberrel, aki beteg volt. Természetesen ez a spirituális gyógyító képes volt kiűzni a gonosz szellemeket, de kárt okozott, és most meg kell gyógyítani a testet. Láthatják, hogy nagyon sokat vétkeznek erről az oldalról, mert ma az emberek elvesztették a gondolkodás képességét.

---

[149] Mint említettük, itt nem csillagászati, hanem szellemi tényekről, precessziós korszak-zenitekről beszél Dr. Steiner.

[150] V.ö. GA 178/7-8-9, a keleti és nyugati okkult testvériségekről (angolul GA 118/10-11-12-ben, rsarchive.org).

[151] Dr. Steiner jóslata beigazolódott: 2001/9/11. hatására ismét egy újabb „gondolatrendőrség" kezd elterjedni világszerte, pártoktól, kormányoktól függetlenül, jobbról-balról, ld. még 19. jegyzet.

Például vannak ma gépeink, melyek összeadnak és kivonnak; minden kényelmes. Mármost a jövőben nem olyan törvényt kapnak, amely azt mondja, hogy nem kell gondolkodniuk. Nem. Az fog történni, hogy olyan dolgokat tesznek, melyeknek a hatása fog kizárni minden individuális gondolkodást. Ez a másik pólus, amely felé haladunk. Ez összefügg a Nyugat fejlődésével.

Ki kell fejleszteniük egy bizonyos ellensúlyt e tendenciával szemben a világfejlődésben; és ez az ellensúly az antropozófiai szellemtudomány. Mit kell tennünk? Itt vannak ezek a testvériségek, melyekbe felveszik ezeket az embereket az első fokra, és szimbólumokat adnak nekik. Azután továbblépnek a második fokra, majd a harmadik fokra, ahol a szimbolikus dolgokat ténylegesen megtanulják anélkül, hogy bármilyen szellemtudományt felvennének magukba. És ha önök megkérdeznék ezeket az embereket, elégedettek-e azzal, hogy megtanultak bizonyos szertartásokat, kézfogásokat, bizonyos jeleket, és hogy bizonyos szimbolikus tevékenységeket végeznek a szentélyszobában, ezek azt fogják mondani: „Ó, nagyon elégedettek vagyunk ezzel; egyáltalán nem kell gondolkodnunk, mindenki úgy értelmezi ezt, ahogy akarja." Mindazonáltal a helyzet az, hogy mi az igazi megismerést keressük az étertestben, míg ezek az emberek ezt oly módon hozzák létre, hogy az étertestükben rendelkeznek egy kiterjedt megismeréssel, nem a fizikai testükben, nem a tudatos megismerésükben, hanem az étertestükben. Különösen akkor alakul ki egy hatalmas tudás, amikor a harmadik fokra kerülnek; egy hatalmas tudattalan megismeréssel rendelkeznek, amelyet szimbólumokkal adtak át nekik, melyeket becsületesen vagy becstelenül alkalmazhatnak egy jelentős módon.

Valójában két okkult irány van, az egyik pólus kozmikus keresztény jelleget hordoz, a másik egyházi keresztény jelleget. Épp úgy, ahogy a szabadkőműveseknél számolniuk kell a szimbolikus testvériségek kozmikus keresztény karakterével, úgy a jezsuitáknál számolniuk kell az egyházi szimbolikus ággal, mivel a jezsuitákat három fokon keresztül vezetik[152] bizonyos szimbolizmussal, és pontosan e szimbolizmus révén megtanulnak nagy hatást gyakorolni a beszédeikben. A jezsuita szónokok azért olyan hatékonyak, mert tudják, hogyan kell felépíteni egy beszédet úgy, hogy dolgozhatnak a tanulatlan tömegeken. Fokozatosan megtanulnak bizonyos intenzitást egymás után belevinni az előadásaikba. Ezek az emberek a maguk módján átmennek a három fokon (alább: a jezsuita beavatási tudatfokok, mint vízből kiálló piramisok szimbolikus ábrázolása, in *Imago primi saeculi Societatis Jesu,* 1640, p. 201).

Mármost, nem minden testvériség szabadkőműves. Vannak mindenféle változatok, mint az illuminati Németországban, és a három alsó fokhoz hozzátesznek három felső fokot. Bizonyos testvériségekben vannak tagok, akik a felsőbb fokokban egyfajta közösséget alkotnak más testvériségek magasabb fokú tagjaival. Önök tudják, hogy a jezsuiták harcolnak a szabadkőművesek ellen és fordítva. Mindazonáltal a magasfokú szabadkőművesek és a magasfokú jezsuiták egy külön testvériséget alkotnak, államot az államban.[153] Gondolják el, mit érhetnek el a világban, ahol az egyik oldalon rendelkeznek egy magasfokú szabadkőműves közösséggel, amely eszközként szolgál bizonyos munka elvégzésére, létrehoznak egy megállapodást egy bizonyos magasfokú jezsuita közösséggel, és azután együtt dolgoznak, hogy elérjenek bizonyos célokat. Egy ilyen apparátus létrejött azon a területen, mely Európa északnyugati részén fekszik

[152] E fokok: *coadjutores temporales* (novíciusok), *scholares* (skolasztikusok), *coadjutores spirituales* (páterek és fráterek, segítők), és a negyedik, a magasfok, a „négyfogadalmas" *professi* (ld. GA 93, Die Tempellegende, és alább). A rendkívül rossz hírűvé vált jezsuita rendet XIV. Kelemen pápa örök időkre betiltotta 1773-ban, majd 1814-ben VII. Pius pápa sajnos újból engedélyezte működésüket, ld. GA 198/6-7-8.

[153] V.ö. E. Boyd Barrett: *The Jesuit Enigma*, 1927, p. 209., idézi Giulio Cesare Cordara S.J. önéletírását (*Denkwürdigkeiten*, ed. Döllinger): *„Európa majd' minden királyának és uralkodójának csupán jezsuiták őrködtek a lelkiismerete felett, úgyhogy egész Európát mondhatni egyedül a jezsuiták kormányozták".* Nagy valószínűséggel a jezsuita-szabadkőműves csoportok közös számlájára írható a rejtélyes Kaspar Hauser-eset is, ld. Z.T.Cs.: *A „Kaspar Hauser-projekt", 1812-1833.* (MAT, kézirat, virtus.hu, 2012).

Hollandia és Franciaország között.[154] Ez jelenleg nem működik, de bizonyos idővel ezelőtt speciális hatások indultak ki innen, melyeket ugyanúgy használt az egyik áramlat, mint a másik, és nagy hatást gyakoroltak.[155]

Most már későre jár, de a következő alkalmakkor részletesebben leírhatom ezt a területet önöknek. Ma a helyzet absztrakt oldalát szerettem volna önök elé állítani. Mindezt tudni kell, azért, hogy érzékeljük, mi működik valójában a külső világnak ezen a területén.

Kultusz és szimbólum. A jezsuita állam Paraguayban

Hogyan lehetséges egyáltalán a Feltámadás tanításával, amint jeleztem, az Elveszett Ige és az Ismét Megtalált Ige tanításaival, bizonyos kultikus tevékenységekkel, amint szokásos ezekben az okkult testvériségekben, hogyan lehetséges egyáltalán egy teljesen meghatározott módon dolgozni az emberi lelken? Hogyan történik ez? Ennek megértéséhez szeretném először felhívni a figyelmüket arra, hogyan dolgoznak az emberi lelken ebben az Atlantisz utáni 5. kultúrkorszakban. Az emberiség minden előrehaladó törekvése az, hogy kizárjon bizonyos dolgokat ebben az 5. korszakban, melyek korábban természetesek voltak az emberek számára.

---

[154] Ez Belgium, Flandria, itt volt sokáig a Jézus Társaság székhelye, és itt van a mai Európai Únió központja is, v.ö. *Imago primi saeculi Societatis Jesu,* A Jézus Társaság első évszázadának tükre, Antwerpen, 1640, p. 937: *Sol in Leone Belgico,* Nap a belga oroszlánban (archive. org). Loyola 1528 után évente meglátogatta Németalföldet és Angliában is járt: *„Amikor először visszatért Flandriából, akkor kezdett komolyabban foglalkozni a szellemi munkával."* (*The Autobiography of St. Ignatius*, ed. O'Connor, SJ., 1900, p. 114-115, ld. 22. jegyz.). Az *Imago* több mint száz allegorikus ábrája között (melyek a 17. századra egyébként jellemzőek voltak, ld. *Devises et Emblemes*, 1699), nem egy valóban utal a Jézus Társaság „okkult-romanista" hátterére, másfelől szóbajön Velence hatása Loyola és társasága felkarolásában (ld. W. Tarpley: *The Venetian Conspiracy*, v.ö. C. White: *The Anglo-Jesuit Link*; a „Larouche-óvoda" szerzői azonban nem eléggé következetesek az arisztotelizmus és a platonizmus eszmeáramlatainak viszonyát illetően, Tarpley tévesen vádolja pl. a steineri antropozófiát is. Ld. még Z.T.Cs: *A századokon átívelő „új világrend" titkos építészete*, és uő: „Ezerszer üdv a sötét pastorellának" – a *finnugor-elmélet és a magyarság őstörténete* (Mikes Intl., 2013/1, melléklet, pdf).

[155] Már Loyola felismerte az ellentmondások szerepét – talán velencei jótevői hatására –, s egyik levelében azt írja, hogy *„a sok ellentmondás sok gyümölcsöt terem"* (Alfonso Románnak, 1556. júl. 14, a 48. levél, *On the Spiritual Value of the Contradictions,* in *Selected Letters of St. Ignatius of Loyola*, J. N. Tylenda), ami alatt a társaság üldöztetéseinek gyümölcseit érti, de a „fekete-fehér" elv később kiterjeszthetővé vált hatalmi-politikai területen (ld. még Loyola I.: *Lelkigyakorlatok*, 13. szabály: ha az egyház a feketét fehérnek mondja, azt is el kell fogadni, holott ld. Ézsaiás, 5,20; v.ö. Robert Bellarmin S.J. ún. kontroverzteológiáját a reformáció elleni harcban). Az ellentétes erők felhasználásának elve brit oldalról is felmerült, Z.T.Cs.: *Európa elrablása,* Országépítő, 2004/1, W. T. Stead: *The United States of Europe,* 1899., p. 45-46. (Mikes Intl., Perseus). A kettősségek felhasználásának elve még magyar talajon is előjön P. Dombi József, S.J.: *Lelkigyakorlatos summa* c. írásában az 1950-es évek végén. Az „új világ" kialakítását három lépésben foglalja össze, ahol a kialakított két ellentétes pólus (akkor a kapitalizmus és a szocializmus) egymást semlegesítve (!) végül a katolikus egyház „szolidáris világuralmához" vezet, idézi Rácz Z.: *Jezsuiták tegnap és ma*, 1974, p. 309, P. Kerkai Jenő S.J.-nek tulajdonítva; v.ö. Bánkúti Gábor: *A jezsuiták 1965-ös „Világszolidarizmus" pere*, Egyháztörténeti Szemle, 8/2, 2007, a szolidarizmus-elmélet először Heinrich Pesch, 1854-1926, német jezsuita közgazdásztól került felszínre, v.ö. még Bangha Béla (1888-1940), S.J., Összegyűjtött Munkái, 12. köt., p. 165, a katolikus „világszolidaritásról"). Ld. még a jezsuitákról Jókai bökverse, *Ratio status jesuitici in effigie*, Jocus és Momus, 1893, és Széchenyi naplója, 1827. dec. 3., 1828. jan. 22, vagy Rákóczi megállapításai, Rácz, p. 135.

Vegyünk egy nem túl távoli példát, Albertus Magnus[156] egyik természettudományos munkáját a 13. századból. Látni fogják, hogy az a mód, ahogyan ő a természetre tekint, egészen különös a mai ember számára. Miért van ez? Az ember abban az időben teljes mértékben számolt mindazzal, ami természetként körülvette. Még ha nem is beszélt lényekről, mindazonáltal tudatában volt bizonyos elementáris erőknek, szellemi-éteri természetű erőknek. A modern észlelési mód lényegi aspektusa az, hogy az emberi eszmék közül mindent elvet, amit nem lehet az érzékekkel észlelni; bármiféle szellemi-éteri természet ki van zárva. Csak akkor érthetik meg ezeket, ha feltételezik, hogy az olyan könyvek, mint Albertus Magnus-é a 13. században, számolnak a ténnyel, hogy mindenütt vannak szellemi erők a fizikai környezetünkben. A jelentős dolog a modern, tudományos korban, amely nem csupán a természettudományos fogalmakban fejti ki a hatását, hanem minden emberi gondolkodásra is hatást gyakorol, a legegyszerűbb emberek tömegeire is, az a jelleg, amit az ember mindenekelőtt abban ragad meg, ami a külső világból kerül az érzékelésébe. Amikor valaki a mai külső, akadémiai világból esztétikáról, művészetről, szociológiáról, sőt történelemről beszél, és ezeket szellemtudománynak nevezi, ez helytelen, mivel önök csak azt hívhatják szellemtudománynak, ami szellemi, ami nem jelenik meg az érzékleti világban. Ameddig a mai történelem elér, azzal foglalkozik, ami az érzékleti világban lejátszódott. Így önök nem egy szellemtudománnyal foglalkoznak, hanem igazság szerint egy érzékleti tudománnyal. A mi Atlantisz utáni 5. korszakunk jellegzetessége mindenekelőtt az, hogy azt vegyük fel eszméink közé, amit a külső érzékleti természet nyújt.

Mivel ez az Atlantisz utáni 5. korszak pontosan azért jött el, bizonyos összefüggésben, hogy kifejlődjön a materializmus és, mint megtörtént, kihúzódjon az emberből mindaz, ami nem az érzékleti világból ered, s az ember átadhatja magát egy külső világnak, amely 2000 éven át kizárja az elementáris erőket. E tény által az ember megszerezheti a szabadsága teljes kifejlesztésének lehetőségét, egy olyan szellemi aktivitás kifejlesztésének lehetőségét, amely a saját benső lényéből fakad. A materializmus elterjedése ennek során, a 2000 éves periódus első harmadában, attól a ténytől függ, hogy mi épp e korszak kezdetén állunk, de az érzékek elárasztották az emberiséget, és az ember még nem volt képes kihajtani a szellemit a benső lényéből; és a szelleminek ki kell húzódnia, hogy egy igazi szellemtudomány jöjjön létre.

Mármost a korábbi periódusnak, a Görög-Latin korszaknak más feladata volt. Az éteri-szellemit még észlelhették a környezetben, és az emberek képesek voltak dolgozni rajta, miután észlelték azt. Emberről-emberre dolgozhattak[157] azáltal, hogy még fogékonyak voltak a tényre, hogy az elementáris szellemi szövődött körülöttük, ugyanúgy, mint a légkör a környezetünkben. Ebben a 2160 évben, amely megelőzte a mi Atlantisz utáni 5. korszakunkat, az emberi testet első ízben készítették fel, hogy a jelenlegi gondolkodásunk eszközévé váljon, a külső érzékleti valóság tiszta megragadása által. A munka, amit az emberen végeztek a Görög-Latin korszak folyamán, olyasmi volt, ami továbbterjedt a fizikai testben. Ez a munka úgy alakította a testet, hogy a jelenkorban képesek vagyunk gondolkodni arról, ami az érzékleti világból kerül hozzánk. Az embereket nem úgy tanították, mint ahogy ma mutatják be a dolgokat, amikor az emberek saját következtetésekre juthatnak, akár elfogadják a tanításokat, akár nem. Nem, ebben a Görög-Latin korszakban a feladat az volt, hogy átadjanak erőket az embereknek, amelyek közvetlenül a fizikai testre irányulnak. Ma az emberek nem akarják, hogy a fizikai testüket bármilyen módon befolyásolják, és ez így helyes. Ez a lelkünk jellegzetességéhez tartozik, hogy közvetlenül nem dolgozunk a testünkön, hanem csak a lelki természetünkön. Semmilyen mágikus munka nem megengedett. De egy munka, amely ma megengedhetetlen, érvényes volt a Görög-Latin korszakban, és ahhoz hozzátartozott. Az ember testi eszköze ténylegesen sokkal rugalmasabb, lágyabb volt, és ezért még dolgozhattak rajta. Azután a fizikai test sokkal keményebbé vált, és bármilyen tanítás megjelenik, azt a lélekbe kell helyezni.

Mindazonáltal, ha önök közvetlenül be akarnak lépni az ember lágyabb testébe, ezt nem tehetik azokkal a dolgokkal, melyeket a tisztán külső, érzékleti világból szereznek meg. A Görög-Latin korszaknak nem az volt a feladata, hogy a mi természettudományos tartalmainkkal töltse meg az embert. Ha kopernikuszi csillagászatot vagy darwinizmust adtak volna nekik anélkül, hogy a lágy fizikumú embert felkészítették volna az Atlantisz utáni 5. korszakra, ez a régebbi embertípus teljesen kiszáradt volna, téves úton alakították volna őket. Ezért egy teljesen más tudomány kellett abban az időben, és ez a tudomány,

[156] 1200-1280 k., korának egyik legnagyobb tudósa volt, ld. még GA 7, GA 198/6-7-8.

[157] A beavatás révén; az alábbiakban testi vonatkozásban is szellemi-beavatási aspektusokról beszél Dr. Steiner.

amely ahelyett, hogy lefényképezte volna a külső világot, mint a mi jelenlegi tudományunk teszi, ehelyett szimbólumokat adott; és a ma szokásos kísérletezés helyett kultuszokat vagy szentségi aspektusokat adott. Azután a szentségi aspektusokkal, kultuszokkal, szimbolikus, mítikus előadásokkal, képesek voltak megragadni az ember egészen más régióját, mint amivel ma foglalkozik a jelenlegi kopernikuszi természettudomány, a darwinista világfelfogás.

Mármost azok a testvériségek, melyekre korábban utaltam, fenntartották az ősi szimbolizmust, szakramentalizmust, kultikus tevékenységeket, és átviszik ezeket a mi korunkba, s képesek oly módon dolgozni, ahogyan leírtam. Különösen az embernek azon a lénytagján dolgoznak, amelyen a mi korunkban nem kellene dolgozni. Mindazonáltal, amikor szimbólumokat, szakramentalizmust, kultuszokat használnak, melyek mélyebben hatnak az emberre, ez az étertestre hat, ami azt jelenti, hogy közvetlenül befolyásolják az ember gondolkodási irányának egész diszpozícióját. Ha önök ráveszik az embereket, hogy szimbólumokat és kultuszokat vegyenek fel a környezetükből, ez az étertestre hat, és a gondolkodást egy bizonyos irányba tereli. Általában ez a helyzet ezekben az okkult testvériségekben, melyekről már beszéltem.

Mindazonáltal, az okkult testvériségek másik típusa, amely ugyanezeket a dolgokat követi, de más módon, ért hozzá, hogyan hasson sokkal mélyebben az emberi erőkre. A jezsuita rendek ilyen okkult testvériségek közé tartoznak.[158] A jezsuitizmus teljesen az okkultizmuson alapszik. Egyszer már beszéltem önöknek erről a karlsruhe-i előadásciklusban,[159] ahol leírtam a gyakorlatokat, melyeket a tanítványoknak el kell végeznie, hogy jezsuitává váljanak. Ezek a gyakorlatok azon a tényen alapulnak, hogy az ember, aki részt vesz a kultuszban, ahelyett, hogy étertestében érintenék, ezek a dolgok az asztráltestét ragadják meg. Minden jezsuita nevelési tréning arra törekszik, hogy a jezsuitának erőket adjon, melyek képessé teszik őt, hogy műveit vagy cselekedeteit véghezvigye oly módon, hogy képes belevinnie magát úgyszólván az ember asztrális impulzusaiba.

A jezsuiták olyan helyeken is működhetnek, ahol nincsenek jelen. Vannak bizonyos csatornák az emberi életben, melyeken keresztül működni lehet, így a jezsuiták is dolgozhatnak azokon a helyeken, ahol nincs megengedve számukra, hogy jelen legyenek. Egy példát szeretnék bemutatni önöknek arról, hogyan működik a jezsuitizmus, amikor akadálytalanul megteheti és követheti az impulzusait, amikor a jezsuita mindent véghezvihet a módszereivel, hogy az ember asztráltestére hasson. Van egy nagyon jó példa, pontosan az Atlantisz utáni 4. és 5. korszak fordulóján, s ez a jezsuita állam Paraguayban.

Ezt a jezsuita államot 1610-ben alapították Paraguayban.[160] Mármost hogyan történt ez? Kedves barátaim, önök tudják, hogy miután Amerikát felfedezték, az európai művelt emberiség Amerikába ment az arany stb. utáni vágyától hajtva, és nagyon boldogok voltak itt. Mindazonáltal, a bennszülött népek nem voltak nagyon boldogok. Sokat írtak arról, hogy az ún. civilizált európaiak hogyan bántak ezekkel az amerikai őslakókkal. Mindazonáltal egy területen Dél-Amerikában, Paraguayban, egy napon nagyszámú jezsuita jelent meg, azzal a kifejezett szándékkal, hogy a guarani indiánokkal foglalkozzon, egy paraguay-i törzzsel, jobban, mint az európaiak tették az észak-amerikai indiánokkal.

---

[158] Ld. az inkvizíció kezdeti gyanakvását Loyola Ignácnak az ún. *alumbrado*-kkal (a.m. megvilágosodott), egy korabeli spanyol vízionárius-extatikus mozgalommal való kapcsolata miatt, mely valószínűleg hozzájárult a jezsuita okkultizmus kialakulásához (v.ö. *The Autobiography*, p. 89, a loyolai lelkigyakorlatok negatív hatásairól). Az egész jezsuita rendet is *alumbradismo*-val vádolták, különösen Melchor Cano, spanyol domonkos, ld. Brian O'Leary, S.J.: *The Mysticism of Ignatius of Loyola*, Review of Ignatian Spirituality, No 116, XXXVIII, 3/2007, és H. Ch. Lea: *A History of the Inquisition of Spain*, vol. 4., Book VIII. (libro.uca.edu); ld. még Loyola súlyos depressziós lelkibetegségéről: Joseph A. Munitiz: *St Ignatius of Loyola and severe depression,* The Way, 44/3, July 2005. Meg kell jegyezni, hogy Loyola a látomásai nyomán arról ír, hogy ha nem volna Szentírás, amely a hit dolgaira tanítana minket, ezekről teljesen meggyőződhetnénk az alapján is, amit a lelki szemeinkkel látunk (idézi Leary, p. 86). Paradox közelíteni a két dolgot, de Loyolának ez utóbbi megállapítása egybehangzik Dr. Steiner idevágó gondolataival.

[159] GA 131, Jézustól Krisztushoz.

[160] Mintegy 30 település, ún. redukció jött létre az idők során, a mai Paraguay, Argentina, Brazília területén a Paraná, Paraguay és Uruguay folyók térségében; v. ö. R. B. Cunningham Graham: *A Vanished Arcadia*, 1924.; magyarul ld. Rácz Zoltán: *Jezsuiták tegnap és ma*, 1974, mely a Kádár-korszak – a mesterségesen létrehozott „másik pólus" – szemléletét magán viseli ugyan, de lényegében átfogó képet nyújt a társaság történetéről.

Természetesen a jezsuiták nem ismerték a guaranik nyelvét, és az indiánok sem a jezsuiták latinját. Mit tettek ezek a jezsuita atyák? Csónakon feleveztek a rengetegben oda, ahol az indiánok éltek, és gyönyörű muzsikát játszottak nekik, és ebbe a zenébe mindenféle dolgot belekevertek, amit nagyon jól ismertek a tréningjeikből.[161] Ez kiterjedt a zenei hanghullámokon, hogy egy bizonyos típusú kultuszt vagy szentséget hozzon létre. A következmény az volt, hogy az indiánok saját jószántukból, nagy számban összegyűltek, és a jezsuita atyák számos indiánt összegyűjtöttek különböző térségekből rövid idő alatt. Falvakat hoztak létre, és ezeket egy államba szervezték. Ezért Paraguay állam 1610-ben jött létre.

Templomokat építettek, az egyik templom például a Szent Xavérről[162] elnevezett helyen épült, ahol 4-5000 ember telepedett le. Ebben a jezsuita államban mindent erősen megszerveztek, szabályoztak, mindazonáltal úgy, hogy mindent áthasson a kultusz. Zenei ösztönzések voltak a legkisebb településeken is – nem befolyásolás, hanem ösztönzés, szuggesztív ösztönzés. Megjelent a kultusz. Az időt alaposan beosztották; minden, amit az emberek tettek, minden cselekedetük templomi harangok szerint volt szabályozva. Egy harangütés jelentette az egyik cselekedetet, egy másik a következőt. Nem engedték például, hogy az emberek reggel maguktól felkeljenek, megmosdjanak, azután kimenjenek dolgozni a földekre. Nem. A templomi harangok megszólaltak, és az emberek tudták, hogy elkezdődött a nap. Felkeltek, összegyűltek a falu főterén, és zenét hallgattak. Szűz Mária vagy más szent szobrát állították fel a tér közepén; a jezsuita papok már átadtak bizonyos magyarázatokat róluk az indiánoknak. Amikor összegyűltek, istentiszteletet tartottak. Az emberek feltekintettek az égre imádkozás közben; azután Szűz Mária vagy egy szent képét hordozva mentek a földekre. Miután eleget dolgoztak, ismét felvették a képet és visszavonultak a térre. Akkor a templomi harangok szavára pihenni tértek. A kultusz áthatott minden tevékenységet; még a mezei munkát is úgy végezték, hogy ehhez kultikus tevékenységek társultak, melyekre egyes jezsuita atyák ki voltak képezve. Mindent áthatott a kultusztevékenység. Ezért láthatjuk, hogy az egész együttműködés a jezsuita atyák és az indiánok között olyan volt, hogy ez közvetlenül az asztráltestre irányult. Ezeknek az indiánoknak az asztráltestét megfelelő módon előkészítették, és az egész jezsuita államot Paraguayban áthatotta egy asztrális aura, amely a szimbolizmus, a szakramentalizmus, a kultusz következménye volt, melyet a jezsuiták pontosan úgy irányítottak, ahogy akarták; teljesen gyakorlottá váltak ebben.

Gondolják meg, hogy önöknek vad indiánokkal van dolguk, akik ezidő előtt ténylegesen semmi mást nem csináltak, mint vadásztak és így tovább. Mármost mit értek el? Rövid idő alatt ezek az indiánok nagyon értelmesek lettek, valóban értelmesek a jezsuiták szempontjából. Ezek az emberek rövid idő alatt mindent végrehajtottak, ami szükséges volt. Ez a jezsuita állam sok bosszúságot okozott más európaiak között, így a jezsuiták létrehoztak egy hadsereget. Rövid idő alatt összegyűjtöttek egy sereget, melyben a tisztek részben indiánok, részben európaiak voltak. Sikeresen visszavertek egy blokádot, amit Anglia állított fel Paraguay ellen.

Mármost a guaranik megtanultak puskákat és ágyúkat készíteni, s ugyanúgy hangszereket, például orgonát, és bizonyos festési technikákat, kőszobrokat, olyannyira, hogy minden spanyol templom szeretett volna egyet. Képzeljék el ezt az asztrális aurát, melybe mindez belemerült. Azok, akik ténylegesen irányították az indiánokat, azok, akik megmutatták nekik, mit cselekedjenek, közvetítők voltak, akiket az atyák választottak ki. Ezek a jezsuita atyák mindazonáltal elkülönültek az indiánoktól; más embereken keresztül irányították őket. Az egyetlen alkalom, amikor az indiánok látták őket, az volt, amikor gyönyörű aranypalástokba öltözve és tömjénfüstbe burkolva vezették a mise szertartásait. Ezért a jezsuita atyákra úgy néztek fel az indiánok, mint az istenekre.

Mindezt azért végezték el, mert a jezsuiták tudták, hogyan kell dolgozni közvetlenül az asztráltesten. De ennek a jezsuita államnak a morális helyzete valójában nem volt túl rossz. Amikor büntetéseket szabtak ki, a jezsuita atyák gondoskodtak róla, hogy azok az emberek, akiket elítéltek, elfogadták a tényt, hogy megérdemlik a büntetést.

---

[161] Ezt az ötletet hellyel-közzel átvették játékfilmekben is, pl. Werner Herzog a *Fitzcarraldo*-ban (1982), ahol az operakedvelő kalandor címszereplő (Klaus Kinski) a gramofonján játszott Verdi-operával nyűgözi le az amazóniai őslakókat.

[162] San Javier a mai Brazíliában, a Paraná-folyónál.

Mármost még valamit elvégeztek ezek a jezsuiták. Megvizsgálták, mennyi munka szükséges, és azután úgy rendezték a helyzetet, hogy az indiánok két napot dolgoztak azért, hogy mindent megtermeljenek, amire szükségük volt azon a héten. Azután még két napot dolgoztak, hogy előállítsák, ami a jezsuitáknak volt szükséges, és ezt azután átadták az államnak.[163] Így láthatják, hogy a jezsuiták hogyan állítottak fel egy 4-5 napos munkarendet; vasárnap pihentek az emberek és ünnepségeken vettek részt. Ezzel a fajta helyzettel a jezsuiták felépíthettek egy egész jó gazdaságot. Ez bizonyosan nem egy kapitalisztikus gazdaság volt. Mindazonáltal az európaiak, akik a kapitalizmus kezdeténél tartottak, nem szerették ezt a jezsuita államot a maga gazdaságával. Ezért 1768. júl. 22-én több lovasezred jelent meg, foglyul ejtették a jezsuitákat, és véget vetettek ennek a jezsuita államnak. Ez a jezsuita állam 1610-től 1768-ig állt fenn, és azt az aktivitást fejtette ki, melyet itt leírtam.

Azért akartam ezt elmondani önöknek, hogy megmutassam, mit érhet el valaki, amikor módszereket fejleszt ki, hogy az asztráltestre hasson. Természetesen ezeket a módszereket könnyebben alkalmazták az indiánoknál, mint más népeknél, mivel ezek az indiánok aránylag primitívek voltak. Ahogy visszamegyünk az emberi fejlődésben, látjuk, hogy jobban tudtak dolgozni az ember asztráltestén és étertestén. És ezek a vad indiánok megtartottak valamit a korábbi fogékonyságukból; megőrizték mindenekelőtt, hogy képesek legyenek dolgozni a fizikai testük révén. Először dolgozhat az ember az asztráltesten, azután az asztráltest a rezgéseivel lehat a fizikai testre, és a fizikai test volt az, ami ténylegesen érintve volt. Amikor egy európaihoz beszélnek, szavakat küldenek a fülébe; az agya mindazonáltal az egész neveltetése szerint rezeg, melyben részesült. Ez nem így volt az indiánokkal. A hatás az asztráltestet érte, és azután az asztráltestről a hatás áttevődött az agyra. A zene és más kultuszcselekmények révén ezeket az indiánokat megragadta mindaz a rezgés, amely kiáradt ezekből a szertartásokból, stb. Ők nagyjából csak a tagjai voltak egy közös, asztrális aurának, de mi, európaiak jobban állunk, mert a fejünk sokkal sűrűbb és nem olyan könnyű befolyásolni.

A műveltebb európai népeken nem dolgozhatnak olymódon, ahogy leírtam; mindazonáltal kisebb mértékben van lehetőség, hogy az ember asztrális és étertestén dolgozzanak, és ezt azután a fizikai testbe vigyék a rezgések útján. Mindez az ahrimáni módszerekkel, az ahrimáni erőkkel végzett munka, amely láthatatlanul szövődik közöttünk, és ezt a módszert össze lehet hasonlítani azokkal, melyeket a jezsuiták használtak Paraguayban a 17-18. században. Hatást gyakorolhattak ezeknek az indiánoknak az asztráltestére, akiknek a fizikai teste lágy volt. Most másképp kell dolgozni az embernek; figyelembe kell venni a tényt, hogy ha önök az ember gondolkodását, mint olyat befolyásolják, nagyon fontos az, hogy nem lehet hatni az ember gondolkodásának irányaira úgy, hogy az ne venné észre. Nem azt mondom, hogy az emberek így tesznek. Nem, hanem az ahrimáni lények teszik ezt az emberek által. Ezek az emberek az ahrimáni lények eszközei. Így számosan hiszik, hogy amikor valamilyen ítéletet alkotnak, azt a saját meggyőződésükből fakadó döntés alapján érik el. Ez helyes lehet egy felületes módon, de láthatják, hogy nem helyes, amikor mélyen behatolnak egy helyzetbe és azután a helyzet megváltoztatja magát. Ma az embereknek az a véleményük, hogy nem hisznek a tekintélyeknek. Nem vesznek át semmit egy tekintélytől, de nem ismerik fel, hogy a dolgok hogyan képesek belopózni a lelkükbe; ezt nem veszik észre.

Mármost hogyan történik ez? A gondolkodási szokások az idők során egy tudományos irányba fejlődnek; más szavakkal az emberek ma elfogadják a dolgokat, mert a tudomány mondja. A tudomány a tekintélyük. Valamilyen titokzatos helyről kapják az eszméiket, de nem tudják, mi történik ezen a titokzatos helyen. Ez a titokzatos hely az egyetem. Minden, amit innen kapnak, az emberiség gondolkodási mintáivá válik. Az emberek úgy gondolják, hogy a saját független ítéleteiket használják, de valójában ez egy jó alkalom Ahrimánnak, hogy az erőit beáramoltassa, mert Ahrimán nem léphet be a tudatos életbe, egy valóban tudatos életbe. Ha valaki jól kézben tartja a tudatát, Ahrimán nem léphet be. Mindazonáltal, amikor valaki nem éber és figyelmes, akkor Ahrimán beszűrődhet a gondolkodási szokásaink áramlatába, és az ember kevésbé védett az effajta hatástól, különösen akkor, ha az ember azt gyakorolta, hogy a tudományra mint tekintélyre nézzen kora gyerekkora óta. Ezek az áramlatok itt vannak, és vannak áramlatok, melyek

[163] Kezdetben terményeket gyűjtöttek, pl. a yerba matét (teaféle), majd ültetvényeket alakítottak ki, s ez lett a fő kereskedelmi cikkük, és a tehénbőr. A paraguayi jezsuita állam adómentességet élvezett.

keveredhetnek az emberek gondolkodási szokásaival egy ahrimáni módon, és kialakítják az emberekben a véleményt, hogy ez valami tudományos természetű, ami alakítja az ítélet irányát. (…)

Az embernek ki kell alakítania egy bizonyos szabályt ezen a területen, melyet, mondhatni, a magánszféra megóvásához hasonlíthatunk. Önök nagyon jól tudják, hogy ha találnak egy levelet, melyet valaki másnak címeztek, nem akarják elolvasni. Hasonlóképpen az ember nem akarhat bárki más lelki életébe tekinteni, kivéve egy nagyon speciális okból. Speciális ok lehet például, amikor az ember egy bizonyos személyiséget lát, akinek ilyen vagy olyan jelentősége van a kortársai számára; akkor az ember betekinthet a lelkébe a szellemtudomány nyújtotta eszközökkel, hogy megvilágítsa ezt a személyiséget a kortársai számára. (…)

Emlékeztetek, hogy ha önök az emberre tekintenek, és az ember felső lénytagjait félreteszik, négy lénytagot találnak.[164] A fizikai testnek például még lehet bizonyos hajlékonysága, amely az Atlantisz utáni 4. korszakból ered, mindazonáltal egyszersmind jól befogadhat mindent, amit a jelenkori gondolati élet létrehozott. Így megjelenhet egy ember, akinek a következő tulajdonságai vannak: van egy szervezete, amely egyik oldalon visszamegy a Görög-Latin kor maradvány-minőségeire; mindazonáltal ugyanakkor lehet egy feje, amely képes felvenni a jelenkorunk gondolatait és újra létrehozni azokat, részesedni belőlük és beszélni róluk, éleseszű előadást tartani róluk. Ez teljesen megjelenhet. Egy ilyen személyt nagyon intellektuálisnak tekinthetnek, nagyon okosnak, de emellett nagyon gyengeelméjű a lágy testének speciális minősége miatt, amelyről beszéltem, mint a Görög-Latin korszak maradványáról. Ha tudják, hogy az ember egy komplikált lény, akkor nincs ellentmondás, mikor azt mondják: ez a személy gyengeelméjű és ugyanakkor okos. A szellemtudomány olyasmi, ami bizonyos világosságot gyújt, hogy megtaláljuk a helyes utunkat az emberiség összetett viszonyai közepette a jelenkorban.(…)

Mi nem azokon a területeken élünk, ahol azok az indiánok, akik tisztelettel tekintettek fel az arany miseruhás papokra, körülöttük tömjénfüsttel. Nem. Ezt mi nem tesszük, de vannak más oltáraink. Mik a mi oltáraink? A hírlapok és mindazok a dolgok, melyeket bálványozunk. A zavaró dolog az, hogy az emberekre, akik feltételezik, hogy a tekintélyelvtől távol állnak, mégis erősen hatnak a tekintélyek. Valóban, kedves barátaim, a nehézségek, melyek a szellemtudomány előtt azért állnak, hogy képes legyen behatolni az életbe úgy, ahogy kell, valóban nem kicsik, mert a szellemtudománynak képesnek kell lennie, hogy megragadja az élet különböző tartományait. És az embernek képesnek kell lennie fokozatosan egyik területről a másikig működnie.(…)

[164] *Fizikai test, étertest, asztráltest*, és az *én-organizáció*; az énünk mintegy felülről, az isteni-szellemi világból lefelé ereszkedve a fejlődés és az újratestesülések során át, az asztráltesttel való kapcsolatában az *érzőlelket*, az étertesttel való kapcsolatában az *értelmi/kedélylelket*, s a fizikai testtel szorosabban kapcsolódva a *tudati lelket* alakítja ki, mely utóbbi jellegzetességünk a mai, 5. kultúrkorszakunk irányadó lelki-szellemi diszpozíciója. A jövőben az én tudatos munkája és az érzékfeletti Krisztus-lény éteri „újraeljövetele" folytán – mely a 20. század közepe táján kezdődött meg Dr. Steiner megfigyelései szerint – az ember a jövőben kialakíthatja magában a *szellem-ént*, *életszellemet* és a *szellemembert*, fokozatosan teljes szellemi önállóságra jutva, „angyali" rangra emelkedve benső lényében (ld. Mennyei Város és lakóinak leírása a János Apokalipszis végén, ami a tényleges jövőre utaló vízió).

Antik, római beavatási hangulatú jezsuita ábra; feliratok, fent: „A tudomány ősrégi iskolája”, lent: „Az isteni Pallas Athéné temploma” (*Imago S.J.*, 1640, p. 469.)

MAGYAR NYELVÜNKÉRT

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg/CH):

Az ezer utáni ötödik száz*[165] *nyelvleckéztetés

(1401)
Tradíció? – Öreganyád!
A **hagyomány** mért nem jó?!
Mert túl magyar? Mert paraszti?
Mert már alig ismert szó???

(1402)
Sikerült a **folyamodvány**t
kiűzni a magyarból,
mert mindenki **petíció**t
ír, hangoztat, karattyol.

Ki **petíció**t mondogat
– a latin már elköszönt –
nemzetrongálók tüzére
vödörrel olajat önt!

(1403)
Idegen szó ám a **gríz** is,
de magyarabb, mint a **krízis**.
A magyar nyelv sírját ássák
krízist mondók s ez a **válság** !

Noha a **gríz** szó nem galád
– magyar lovat adok alád –:
jobb, ha **darának** mondanád...
(Mért nem tanított rá anyád?)

(1404)
Karizmatikusnak mondod
azt, aki **varázslatos**.
Az ilyennek általában
nem a karizma fontos.

Hanem a személyisége,
amely **megbabonázó**.
Bár, ha karizma is erős,
az se lesajnálandó...

(1405)

[165] Itt száz versike szerepel, a többi lelőhelye:
1001–1400: https://epa.oszk.hu/01400/01445/00069/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_1_431-517.pdf
1–1000: https://epa.oszk.hu/01400/01445/00068/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_3_0528-0759.pdf

A rajzodat **skicc**nek mondod?
Én **vázlat**nak mondanám.
Idegen szó a magyarba
nem való és ronda ám!
(1406)
Te **kollekció**nak mondod,
én azt mondom **gyűjtemény**.
Magyar szó tartózkodhat csak
joggal a nyelvünk terén!

(1407)
Na ne tréfálj! – Azt mondod, hogy
kategórikusan?
E szótól az én pofámra
gúnyos vigyor hussan.

Hiszen sokkal jobb szó lenne
a **határozottan**.
Magyarabb lenne szöveged,
s jobban mutat ottan.

(1408)
Rezonancia csak **rezgés**.
Ritkán **együttrezgés** is.
Magyar szót használj s szöveged
valódi lesz, nem hamis.

(1409)
„*...Nekünk erről **tradícionális hagyományaink** vannak...*”
„*...A kislányok **egységes uniformisban** jöttek...*”
„*...Néhány darab a **gyűjtemény kollekciójából**...*”

Mai magyarból idéztem
és nem én találtam ki.
Ilyen, ha nem tudatosan
szónokolgat valaki.

Vagy beszélőnk esetében
ez egész mást jelent, és
előtte nem világos az
idegenszó jelentés?

Az is lehet, alig számít
mondókája értelme;
számára csak egy a lényeg:
idegen legyen benne!

(1410)

„Úgy fogalmazott:” – ez csakis
hosszabb szövegnél jogos.
Sok esetben egyszerűen
„***Azt mondta:***” – az ildomos!

(1411)
Jaj! Nagyszerű! – Van új szavunk,
a „gyönyörű” **konteó**!
Magyar találmány ez, vagy még
kicsit angol? – Mondd te, ó!

Mindenképp a ***conspiracy***
theory-ból származik,
eredetije talán, mint
contheo kalandozik.

Összeesküvés elmélet
– ha nem tudnád, mit jelent –
s egy további hülye szóval
„boldogítja” a jelent...!

(1412)
Százhúsz éves vagy? – Vagy netán
mindössze az agyad híg?
Honnan szedted e szót: **uszkve**,
ami nem más, csupán: **-ig**?!

(1413)
Újra mondanom tán kár is,
hogy mi is az **aktuális**,
mert tudhatnád, oly egyszerű,
jó magyarul: **időszerrű**.

(1414)
Na ne hülyéskedj már! – **Szüzsé**?
Tudod mennyi mindent jelent?
Mire azt mind fölsorolnám,
addigra a Nap is lement...

Szövegedet, ahogy nézem,
ha az magyarabbul szólna,
a francia **szüzsé** helyett,
mintha **tárgy**at mondtál volna...

(1415)
A **legitimáció**val
ne hordj össze havat, hetet,
hisz az érthetően nem más:
törvényesen megengedett.
(1416)

Fölösleges szó a **trauma**!
– Hidd el nekem, kispajtás –
hiszen csupán **sérülés**, vagy
néha **megrázkódtatás**.
(1417)
Mert nem biztos, hogy megérti
a szomszédnak Tónia,
hatalmi fölénynek mondd csak,
az a **hegemónia**!

(1418)
Con*spiracy* ***theo****ry*-ból
az összevont **konteó**,
oly „értelmes”, mint magyarban
lehetnne az ***összlet*** szó...

Összeesküvés elmélet...
(Sokszor nem csak elmélet,
s a mai politikában
dédelgetett elvvé lett!)

(1419)
Délisarkvidék – te szegény –
Antarktisz miért lenne?!
Idegenszó imádatod,
mondd csak, még meddig menne?!

(1420)
Ha oda alacsonyodtál,
hogy **onlájn**nak mondod,
akkor úgy is írd, barátom, erre legyen gondod!

Betűink **egyértékűek**,
akár a számjegyek!
Angol divatot behozók? Csupa hülyegyerek!!

Kiejtésünk egyértelmű,
nem úgy mint az angol,
melyben néha egy-egy betű, öt hangon barangol!

S inkább legyen **elérhető**,
vagy „**vonalon lévő**”,
hiszen ez a fordítása; itt nincsen kitérő...

Ezért, ha **online**-nak írod,
kettőzött a vétked,
mert új kiejtést erőltetsz! Remélem, ezt érted.

(1421)

Ha két mássalhangzó közül
az egyik zöngétlen,
a második mássalhangzó rendszerint nem tétlen.

Így lett a lapdából labda,
a lebkéből lepke,
a második mássalhangzó így szólt bele ebbe.

Ezért a fudbalt, barátom,
kár futballnak írni,
egészséges kiejtéseddel nem fogsz elbírni...

Mi történik a második,
ki nem ejtett l-lel?
Az búcsút mond és eltűnik (meleg szeretettel).

Ám a legjobb, kisbarátom
(el ne áruld másnak!),
hogyha **fudbal**nak sem írod, de **labdarúgás**nak!

(1422)
Hamár nem **levél**nek mondod
hülyeségtől kímél,
hogyha nem **e-mail**-nek írod,
hanem így, hogy **ímél**!

(Az **Email** pedig, láthatod – többnyelvű e románc –
német nyelven egyszerűen azt jelenti **zománc**.)

(1423)
Az **impozáns**, kis barátom,
csak benyomást keltő!
Jót, kicsit, vagy nagy benyomást?
az kiderítendő...

Ezért nem csak idegen, de
a titokzat védi,
épp oly **jelentésmentes** szó,
mint a ***minőségi***.

Ki használja, **lenyűgöző**t
ért gyakran alatta,
avagy **tekintélyes**t, hogyha
tájékozott fajta.

Ha ilyen van, orrod előtt,
ne mondd **impozáns**nak!
Hagyd az idegen szavakat
gyengébbeknek, másnak...
(1424)

Aszongya a szótár: **ügylet**
lenne a **tranzakció**.
Nem rossz, de szerintem mégis
kicsit többet mond e szó.

Elintézés, valaminek
az **összehozás**a.
Például egy üzletnek a
lebonyolítása.

Írd magyarul szépen körül,
hogy mindenki lássa.
Ne félj, nem tart olyan soká,
hogy kihűl a kása...

(1425)
Tudjuk, hogy a **grafiti**nek
ritkán van köze grafithoz,
a magyarban csak idegen
és semmilyen hasznot nem hoz.

Ezzel szemben a **falfirka**
jópofa is és magyar is,
nem lehet a használata
helytelen, vagy akár hamis!

(1426)
Tán spanyolok találták föl
– lehet, feltevésem csal –,
ismeretes, a **paraván**t
úgy hívják, hogy **spanyolfal**.

(*S a karaván, tudjuk, lehet*
akármilyen karakán,
a paravánt talán sosem
szállítja a Szaharán...)

(1427)
Azt mondod, hogy **ikonikus**.
Mit értesz alatta?
Annyira nem jelent semmit,
puha, mint a vatta!

Igaz, itt van a **képszerű**,
ezt mondja a szótár.
Ám ezt ma már nem jelenti,
nyúlós divatszó már.

Mögébújnod nevetséges,

téged el nem takar!
Magyarul mondja az **ember,**
mit mondani akar!

(1428)
Kulminálódik? – Na ne mondd!
Nem elég a **kulminál**?
Érthetőbb ám a magyar szó,
az idegen holminál!

Tetőzik, vagy **csúcsosodik**,
vagy a **tetőpontra hág**.
Szegény nyelvünkben egy féreg:
idegenimádat rág...!

(1429)
Konklúzió? – Hű, de *menő*!
Neked tán meglepetés,
hogy a magyar jelentése
csupán **következtetés**.

(1430)
Jaj de jó, hogy amit mondtál,
szimplifikáltan mondtad!
Az egyszerűt bonyolultab-
ban már nem is mondhattad.

Egyszerűsítve, vagy akár
leegyszerűsítetten.
Lett volna a helyes, tudjuk,
talán nem csak mi ketten.

(1431)
Speciális? – Na ne mókázz!
A **különleges** nem jó?
Gondolod, ma már érthetőbb,
hogyha idegen a szó?!

(1432)
Regisztrálj! – Látom az írást.
Ez micsoda marhaság?!
Mit és miért **regisztráljak**?
Árulja el a világ!

Vagy azt akrod mondani:
regisztráltassam magam?
Akkor miért nem úgy írod?
Nem fogja föl az agyam!

Fogalomzavarban tengődsz

– józan ész nem hiszi el! –
hiszen e fölszólításhoz
műveltető ige kell!

Hamár nem magyarul írod,
ne irkálgass vadakat!
Így helyes a fölszólítás:
Regisztráltasd magadat!

(Ám kedélyesen megkérlek,
ha ennyire hülye vagy,
legalább ne tegezz engem,
és illedelmes maradj!)

(1433)
Könnyebb talán a lelkednek
– bár a nyelvet rontod –
ha az **elbeszélő**t hetykén,
epikusnak mondod?

(1434)
De szívesen rúgdosnálak bokán is...!
Mért jobb neked **helyi** helyett, **lokális**?!

(1435)
Visszaesés s a **hanyatlás** sosem jó.
Még rosszabb, ha így mondod: **recesszió**!

(1436)
Lehangoltság, **búskomorság** sosem jó.
Még rosszabb, ha így mondod: **depresszió**!

(1437)
Két dologról azt látod, hogy azonos.
Most tudtad meg, eddig nem volt világos.
Na most magyarázd meg nekem, kispajtás,
hogy ez akkor mért **be**azonosítás?!

Mi az, **amibe** azonosítottál?
Netán fazék, vagy tán egy levesestál?!
Az azonosításnak nincs iránya,
de tudatos beszédnek van hiánya!

(1438)
A szógyártó képesség él tovább is:
Világterjedelmű és nem **globális**!

(1439)

Fölösleges szó a **ritmus**.
Egyet értesz velem?
Hiszen van rá magyar szavunk,
s rövidebb is: **ütem**!

(Még jó, hogy nincs t-**h** benne!
– Itt volt annyi eszünk. –
Hisz' különben mindent, ami
idegen megeszünk...!

Fölösleges betűk súlyát,
noha alig bírjuk,
látod, még a kom**m**unistát
is két m-mel írjuk!

Pedig hát azt kettős m-mel,
csak nagy bunkók ejtik.
Abban idegen kiejtés,
más szabálya rejlik.)

(1440)
Na ne hülyéskedj velem és
főleg ne ily durván!
vakcínázást mondasz?! – Mi ez,
tán agyvizi hullám?

Elfelejtetted az **oltás**t?
Nem tudsz már magyarul?
Kovid vírus az agyaddal
bánt el ily cudarul?

(1441)
Gluténmentes lisztről van szó.
Hogy kerül ez ide?!
Miért kell nekünk a **glutén**?!
Az ördög elvigye!!

Szégyelli az anyanyelvét,
vagy csupáncsak hülye,
ki a **sikér**t nem használja?
Az a **glutén** neve!

(1442)
A **plasztik** szó nem csak itt rossz,
ott is, ahol született,
mert szilárd tárgyakra mondják,
képlékeny anyag helyett!

Ily alapon minden **plasztik**:

üveg, gipsz, s a kerámia...
Látod, milyen hülye szókat
fogad be az ember fia?!

És **műanyag** sokféle van,
egyik jobb, mint a másik.
Hogyha nem lennének, ma a
fél technikánk hiányzik!

Becsmérlő szó rá a **plasztik**,
akárki is használja.
Semmibe veszi, hogy közben
a vegyészet csodája!

(1443)
Nem pendítem öröm-húrra
a szót, mely **manufaktúra**!
Kézművesség, vagy **kisüzem**,
e két szó rá elég legyen!

(1444)
Kemikália! – Már megint!
Ettől a szótól robbanok!
A **vegyszert**, **vegyianyagot**
nem ismerni marha dolog!

(1445)
A **rutin**ra több szó illik,
bár használjuk régesrég.
Azt mondanám egyszerűen:
begyakorlott ügyesség.

(1446)
Hej, a **szignó**t, barátocskám
kézjegynek is mondhatod,
és akkor magyarul beszélsz,
s nyelvedet el nem hagyod!

(1447)
Mesterséges **értelemnek**
majd nyilván több esze lesz,
mint annak, ki M-**É** helyett
után M-**I**-re nevez...

(1448)
A kovács patkol s nem *patkóz*.
A **tejcukor** miért **laktóz**?
Azaz, te mért mondod annak?
Hátatfordítsz a magyarnak?!
(1449)

A **mesterséges** magyar szó,
de mért **intelligencia**?!
Értelemnek mondanád, ha
nem lenne eszednek híja...!

Majdnem kétszer olyan hosszú
az idegen kifejezés,
mégsem a magyart használod!
Mondom, hogy az eszed kevés!

(1450)
Ha **invitál**, akkor **meghív**.
Mért mondanád latinul?
Gondolod, ha élne latin,
ő mondaná magyarul?!

(1451)
A **mjúzikl** „gyönyörű” szó,
és kérdem: kell-e nekünk?
Hisz’ az *operett* se magyar,
mit annyira szeretünk.

Az egyik a másiktól nem
távoleső fogalom.
Ha *operett*nek mondanád,
megértenék, fogadom!

Ám, ha **musical**-nek írod,
attól minden ész megáll!
Angol írásmód magyarban,
megtorlásért kiabál!

(1452)
Lusztráció? – Ne hülyéskedj!
Honnan szedted ezt a szót?!
Amit mondani akartál,
arra magyar szó vem vót??

Fogdoss össze ezer embert
s kérdezd tőlük, mit jelent?
Hallották-e már ezt a szót,
ezt a durván idegent?

Vajon lesz-e ezer között
tíz, aki ezt értené?
Vagy talán **mind**, rökönyödve
az értelmét kérdené?

87 évet értem meg,

s 8 más nyelvet tanultam,
de ezt a szót – Isten bizony! –
e szót még nem hallottam!!!

Ezért utána se nézek,
magyar szóra nem „fordul”.
S remélem, hogy még 100 évig,
újra elő se fordul!

(1452)
Etológiáról beszélsz?
Megbocsáthatatlan!
Úgy mindenki megértené
mint: **viselkedéstan**!

(1453)
A **komplexum**, kis barátom, hidd el, ez nem mese,
akármire mondod szendén, annak **együttese**!

(1454)
Ha **kultivál**, akkor **termeszt**
vagy valamit **művel**.
Félreértésben leledzel,
ha azt hiszed ***kedvel***!

(1455)
Semmi, de semmi ok nincs rá,
hogy azt mondjad szlógen!!!
Nyugodtan mondd **jelmondat**nak,
mert úgy mondták régen!

Idegenül gondolkodsz, ha
e szó szádra akad.
Nézz szépen a tükörbe és
köpd le, szégyelld magad!

(1456)
Nem **hóbortból** jön a **hobi**,
hanem **vesszőparipa**.
Ám, hogyha **hobby**nak írod,
kísért további hiba:
hogy kettőzve ejti a **b**-t
ember lánya s a fia!

(1457)
Mondd fiacskám, meghülyültél?
Kérdem: mire jó,
helyzet helyett azt mondanod,
szituáció?!
Nem elég, hogy **idegen**, de

öt szótagból áll!
És benne a hangmagasság
őrülten **ugrál**.

I-u-á-i-ó, mint látod,
mely magyartalan,
hisz e szóban **magánhangzó-**
hullámvasút van!

(1458)
Marhaságokat beszélsz, vagy
azt mondták, hogy nevettess?
Neutrálisnak mondod, mi
egyszerűen **semleges**?!

(1459)
Szeparátizmus? – Mesés!
Elkülönüléskedés.

(1460)
Miért nem jó neked e szó: **támogat**?
Magyar szavakat használnod áldozat?
Hogy kerül a magyarba a **szponzorál**?
Vagy már csak **így** érted meg, hogy mit csinál?!

(1461)
Idegenszó mögé bújtál,
mint annyiszor, megint.
Versikém e szokásodért
szid, korhol és megint.

Csillagképekről beszélsz a
konstellációval?
Ugye, hogy nem. – Mondd el tehát
élő, magyar szóval!

Én mondjam el, mert csak töröd
már a magyar nyelvet?
Ez például, hogy' tetszene:
kialakult helyzet.

(1462)
Poszt-traumás stressz? **Szlem poetrí**?
Hová lett a magyar?
Amit nyelvünk már nem vett be,
ez lenne **a kanyar**?

De hát ez csak két kis példa

nem hinnéd tán el sem...
A többihez nézd meg jól és
olvasd ezer versem!

(1463)
Kis barátom, a **pinty**re sem
mondod azt, hogy **Fink**,
mért használod a **horgany**ra
e német szót: **cink**?!

(1464)
Mára már – jaj, de jó! –
fogalom a **konteó**!
Elmélet sem kevés
és az **összeesküvés**.
Kotyvasztott *össze-szó*,
szókezdetekből való.
Rohanva őrülünk
és száguldva vész eszünk.
Messze elhagyva elv,
s fejlődik a zagyva nyelv...

(1465)
Tematikával, barátom,
csak a nyelvet rontod.
Rövidebb is, magyarabb is,
ha **tárgykör**nek mondod!

(1466)
Fitymáló vagy **lekicsinylő**,
megvető, vagy **elítélő**.
Szavak kis serege hív!
Minek a **pejoratív**?!?

(1467)
Idegen, de mondod mégis,
többek közt a **hipotézis**.
Nem tudtad? – Tanulni ne késs,
jobb szó a **feltételezés**!

(1468)
Bárgyúságod égigható!
Mért kell neked e szó: **plató**?
Nyelvünkön belül maradunk,
erre jó a **fennsík** szavunk.

(1469)

Gyakorlatiasnak mondjuk
– ha nem tudnád, te kis butus –
amire te nyelvrothasztón
azt mondod, hogy **pragmatikus**!

(1470)
Megáll az ész, leáll a szív,
e szóra, hogy **konspiratív**!
Lefordítva – mi jót tenne –
összeesküdöző lenne.

(1471)
Jaj, de szép szó az **aspirál**!
(Spirális van előttem.)
Én azt mondom, hogy **pályázik**,
s az értelmét lelőttem...

(1472)
Váratlanul, mint a villám,
elém bukkant e szó: **szimplán**!
Csodálom, hogy ezt használod.
Az **egyszerűen**t utálod?!

(1473)
Itt van ez a **repertoár**
(úgy hangzik, mint ***repedt pohár***...),
hogy nincsen rá magyar szavunk?
Van, ha csinálni akarunk:
daltudásodnak jegyzéke,
verstudásod gyűjteménye,
szerepeid fejben léte,
megjegyzetteknek letéte.
Avagy személyes **dalkincsed**,
verskincsed, vagy **szerepkincsed**.
Látod, a szó **repertoár**,
csupán körülírásra vár!

(1474)
A **gravitáció** sajnos
csak **nehézkedés**t jelent.
(Remélem, hogy ez agyadban
világosságot teremt!)

Eközben a **tömegvonzás**
kimondja a lényeget!
Szabatosság a magyarban
könnyíti az életet...

(1475)

Aszongya, hogy **lukratív**, de
szerintem, csak ugrat!
Ilyen ívet nem ismerek,
mit jelent a *lukrat*?!

Vagy ez idegen szó lenne,
s ma már kötelező?
Kinek mond ma még valamit
a **jövedelmező**??

(1476)
Ne hülyülj már meg teljesen!
Azt mondod, hogy **abuzál**?!
Magyarul is megmondanád,
hogy akkor mit is csinál?

Honnan szedted e szót elő,
Ez komolyan érdekel!
A magyar szó tán **háborgat**
s **piszkál**, **gyötör**, **ingerel**??

(1477)
Tósztnak mondja barátom, ki
elvesztette eszét.
Hisz az jómagyarul szólván,
fölköszöntő beszéd!

(1478)
Harmóniát mond, akinek
elméje már pang
és eszébe nem jut már
a magyar **összhang**!

(1479)
Specializálódott.
Szakosodott – mondtam. –
Ki használta a fönti szót,
okosodott nyomban...

(1480)
Mért nem jó neked a **tárgykör**?
Miért jobb a **tematika**?!
Ahol élsz, az Magyarország
és nem – mondjuk – Tanganyika...!

(1481)

Elítélendő dologra
szép szavunk volt: **ármány**.
Intrikára váltotta az
idegenszó-járvány...

(1482)
Sugall, **ihlet**, **ösztönöz**.
Valamit **beléd lehel**.
Viszont a te agyacskád csak
az **inspirál**ig jut el.

Messzebb menve, akár: **serkent**,
ötletet ad, **ösztökél**.
Ám tebenned csupáncsak az
idegen **inspirál** él...!

(1483)
Azt mondod, hogy **mentálisan**
és még **fizikailag** is...?
Vagy a magyar nyelvtudásod,
vagy a nézeted a hamis!

Magyarul – szinte kéjesen
a szemeim előtt libeg,
mennyivel egyszerűbb lenne:
szellemileg és **testileg**!

(1484)
Mit jelent a **frekvencia**?
Meg-magyarázatra szorul!
Ezzel szemben a **rezgésszám**,
szó, mely **érthető magyarul!**

Tíz betű és három szótag.
Frekvencia: négy szótagú!
Mégsem **rezgésszám**ot mondasz?
Ne legyél már lágyult agyú!

Számold meg a betűket és
számold meg a szótagokat,
s aztán gondolkozz el azon,
idegen szót mily ok mondat?!

(1485)
Ambivalens: **kétértékű**.
Ha úgy tetszik: **kétértelmű**.
Idegenszók használója
a magyarban: **zagyvanyelvű**!

(1486)

Prioritás mást is jelent,
de **sorrend**et legtöbbször,
ha bizonyos időrendet
kíván munka, vagy tárgykör.

Előfordulhat az is, hogy
elsőbbségnek mondható,
Ha valami egy **rangsor**nak
elejére rakandó.

Látod, van elég szavunk rá,
használnod fölsleges.
A **prioritás** ne legyen
tenálad **elsődleges**!

(1487)
Az eső most asszem eláll,
de semmit sem **asszimilál**...
A talaj az, mondhatjuk – sőt!
mely **magábaolvaszt** esőt,

(1488)
A **kvóviens** csak **hányados**,
s tényleg semmi más.
Hidd el, hogy ez nem csalás és
nem is ámítás!

(1489)
Azt mondod, hogy **lízing**, bár az:
ártörlesztő kölcsön.
Jaj, az ember, hosszú szóval,
csak időt ne töltsön...!

Akkor viszont mér' mondod, hogy
im-pro-vi-zá-ci-ó?!
Abban, a **rögtönzés** helyett,
magyarázd meg, mi jó?!

Hosszú szótól nem irtózol,
csak akkor, ha magyar?
Művészet a szóhasználat
és nem hajtűkanyar...

(1490)
A **fórum** csak **színtér**, **színhely**,
ha úgy tetszik, **küzdőtér**.
(Szívszélhűdés sajnos néha
magyar nyelvért küzdőt ér...)

(1491)

A **kócs tanító**t, **oktató**t,
akár **edző**t is jelent.
Idegen szót használsz, nem vagy
a magyarban idebent...

(1492)
Sokszor mondtam, hogy a **rekord**
csupán **bejegyzés**.
Jelentése tehát nem **csúcs**,
mert ahhoz kevés!

Világcsúcs helyett ne mondd a
világrekordot!
Régen ezért diákot a
tanár lehordott!

(1493)
Ne hülyülj már meg teljesen!
Mondd, mi az, hogy **ignorál**?
Vagy elkéstem, mert az agyad
már idegen szóra áll?

Ki **ignorál**, az magyarul
csupáncsak **semmibe vesz**!
Annak örülsz, ha a nyelvünk
kesze-kusza, zagyva lesz?

(1494)
Az **ideális**, barátom,
eszményinek mondható,
avagy **tökéletes**nek is
és egyik sem ronda szó.

(1495)
Ha lusta vagy körülírni,
mi a **potenciális**?
Benne rejlőnek mondhatod,
s indulhat a majális...

(1496)
Micsoda a **progloida**?
Lila gőzöm sincs arról!
Tán van **kontragloida** is,
s hallunk majd a párharcról...

Ha egymást elpusztítanák,
megszűnne az életük,
és azután nem kellene
többé törődnünk velük...
(1497)

Nem mondom, hogy gyakori szó,
de idegen: **bizarr**.
Pedig van rá magyar szavunk,
érthető és pazar.

A **különös** és a **furcsa**
fedi a fogalmat,
s nem olyanok, amelyektől
dérré fagy a harmat.

Ráadásul a **bizarr** is
pazar példa lenne:
a mássalhangzó kettőzés
fölösleges benne!

(1498)
A **barakkra** nincs más szavunk,
ám hogy' érezné magát,
ki a szóvégén kettőzné
s úgy ejtené ki a k-t?!

Sok ily idegenszó hemzseg,
átvetten a nyelvünkben,
de bennük a kettős betű
a magyarban helytelen!!!

(1499)
Tudod, mi a **frenetikus**?
Ha nem, miért írod?
Magyar szavaknak a sírja,
neked nem lesz sírod?

Tomboló, vagy **egetverő**
és **lelkes** is lehet.
Ha e szókat kiiktatod,
jöhet a gyászmenet...

(1500)
Reprezentatív! – De jó szó!
És öt szótag csupán...
Se **tetszetős**, se **mutatós**
nem hangzik ám bután!

Idegenszó mögé bújtál,
mint annyiszor, megint.
Versikém e szokásodért
szid, korhol és megint!

A szövegben előforduló hibáimért hálásan fogadom a nyelvleckéztetést.

Nyelvleckéztetés, Motók

(amit én egy t-vel írok, mert helytelen, magyar módra, kettőzötten ejteni az ***t***-t)

(1)
Határozd el, hogy magyarul
mondod-e a szót,
vagy az angol jobban tetszik,
esetleg a skót ?

(2)
Néhány gúnyversikét írtam megint mára.
Kinek ingecskéje, vegye csak magára !

(3)
Szívleld, amit mondok és ne vedd rossz néven:
ha pocsékul beszélsz, Téged ér a szégyen.

(4)
Évszázadokon át a magyar nyelv fénylett.
Ma e nyelv ellen a merénylet erény lett !

(5)
A magyar nyelvromlás **hatványozott** máris.
Nem érted magyarul ? **Exponenciális** !!

(6)
Tudományos szöveg félig lefordítva,
szabatos nyelvünknek mélyre ásott sírja ...

(7)
Förtelmes dolgokat
a mai nyelv okád ...
Arany-verset nem ért
majd meg az unokád !

(8)
Idegen szavaktól csillog a süveged ?
Nélkülük érthetőbb lenne a szöveged !

(9)
Vettél latin szókat – itt-ott egy görögöt ..
Nyelvromlás ördöge markába röhögött ...

(10)
Magyarul akartam szólni,
egy kis csacsi valék,
mert ami ma divatbajött,
az merő zagyvalék ...

(11)

Idegen szavakkal Te vagy a „menő” ?
Fejed lágya talán egyszer majd benő ...

(12)
Idegenszó áradatot
a nyelvbéna agya ráz.
A magyar szó érthetöbb s így
önmagában magyaráz.

(13)
Divatos lesz, azaz **trendis**
a szép magyar szóbőség.
Ha túl sok magyar szót használsz,
elragad a **„trendőrség”**!

(14)
Magyarul akarsz beszélni ?
Engem nem hagy hidegen,
ha már sajnos nem tudod, hogy
melyik szó az idegen ...

(15)
Tanulj szépen meg angolul.
Arra legyél büszke.
De magyarban az angol szó
gennyet keltő tüske !

(16)
Ha idegen szókat használsz,
a kételyem nem túl nagy:
nem tanultál meg magyarul,
vagánykodsz, vagy bárgyú vagy !

(17)
Nemzetköziségre törünk !
Törnénk ... (legalább).
De a nyelvünk nem lesz azzá
attól, hogy **zagyvább** !

(18)
Én vagyok a szép, magyar nyelv
alázatos szolgája.
Ne legyél a nyelvrombolás
gyalázatos szolgája !

Fölösleges idegen szó
a nyelvromlást szolgálja,
s majd’ mindegyik fölösleges !
– szólt a halász Olgája.*

*A *halász Olgáját* Karinthy Frigyestől loptam.

(19)

Ha magyarul beszélsz, vagy írsz
– ne haragudj, engem zavar –
hogyha olyan szót is használsz,
amely sohasem volt magyar.

(20)
Tanulj nyelvet jól és sokat,
de ha beszélsz anyanyelvet,
ne használj idegen szókat.
Tűzd ki célul ezt az elvet !

(21)
Változik a nyelv ! Azt mondod ?
Igazad van persze,
de **magától** rossz irányhoz
nem lenne ám mersze ...

(22)
Anyanyelved Téged ápol,
dédelget és éltet, sőt:
Hogy más nyelvet is tanulhass,
alapot ad és erőt.

Csakhogy kölcsönös a játék,
felelősséged megnőtt:
nyelvpusztulás viharában
kell, hogy ápold s védjed őt !

(23)
Lustaságból beszélsz rosszul ?
Elpuhít a kényelem.
Kalodába záratnálak
(ami durva kény-elem !).

(24)
Nyelvet nem elég ápolni,
hűen őrizni is kell !
Mert az alattomos hullám
ápolt gyermeket is nyel ...

(25)
Idegen szót használ gyakran ?
(Elég nagy ám a szókincs !)
E szokásnak nincs értelme !
S aki teszi, annak sincs ...

(26)
Közvetítő közegeink félmagyarul pofáznak.
Magyar szavak idegenszók zivatarában áznak ...
(27)

Ha megszólalsz, szépen beszélj,
ne úgy, mint mondjuk egy teve,
amely állat szó és szó közt
különbséget sosem teve.
Tudatosan válaszd ketté,
mi idegen, mi a magyar.
Idegenszó a magyarban:
mintha tevén lenne agyar ...!

(28)
Tudatosan beszélj mindig
és járd a világot.
Így – ha nem vagy hülyegyerek –
nem szólsz marhaságot.

(29)
Biztos nem vagy hülyegyerek
– bárhogyis becéznek. –
Ha kínzod az anyanyelved,
mégis annak nézlek !

(30)
Félig lefordított cikkek
ezrei kószálnak.
Mintha félig emészthetőt
adnál a jószágnak.

(31)
Tudatosan bészélj és a
nyelvezeted ápolt !
Vagy az elmegyógyintézet-
ben vagy éppen ápolt ?

Ne haragudj, de az ember
ilyet föltételez
annál, aki egy szép nyelvet
zsigerel és belez ...

(32)
Nyelvújítók, nyelvápolók,
nyelvőrzők és sok tanár
védte azt a nyelvet, melyet
tönkreteszel Te szamár !

(33)
Átveszel egy idegen szót
s azt hiszed, az jó.
Mit szóljon az összes többi,
még át nem vett szó ?

Tanulj meg hát idegenül,
hisz megteheted,
ha a saját anyanyelved
közönbös neked !

Az a baj, hogy azt sem tudod
mi az idegen !
Nyelvápolók agyán táncolsz,
s minden idegen !

(34)
A sok idegen szó-ó-ó-ó-ó
nyelvet bévül kirág !
(„*És nemzetközivé-é-é-é lesz*
holnapra a világ ...”)

(35)
Beépített jövevényszók
nyüzsögnek a nyelvben.
Átvenni továbbiakat
nem lehet bűn – elvben.
Igen, de ha kirekesztett
magyar szó az ára,
zagyvaságot idéz elő
s a magyar nyelv kára !

(36)
Fölösleges idegenszók
használata azzá fajul,
hogy észre se veszed s hipp-hopp
nem gondolkodsz már magyarul !

(37)
Bohócot csinálsz magadból,
ne majmold a divatot.
Nyelvünk silányítására
ne Te legyél hivatott !

(38)
Idegenszó számtalan van,
nincs nélkülük élet !
Ott van a baj, ha velük a
magyart **kicseréled** !

(39)
Nyelvkeverék a francia,
ugyanúgy a német.
Az angol már úgy született,
róla nem beszélek.
Maradjon meg a mi nyelvünk

tisztának, magyarnak,
ne törődjünk vele, mások
mi mindent kavarnak ...

(40)
Nemzetköziesíteni
nem lehet a nyelvet !
Ha idegen szókkal tömöd,
csak zűrzavart kelthet !

(41)
Fölösleges használatban
sok idegen szó,
bepiszkítja a nyelvünket,
semmiképp sem jó !

Ámde azért ne tisztítsuk
a nyelvünket agyon,
dobjuk ki, mi fölösleges,
de azt aztán nagyon !

(42)
Tanulj meg latinul !
Hasznát fogod látni.
De ne hagyd a magyart
fél-latinná válni !

(43)
Hogyha elvetődsz külföldre,
tanuld meg a nyelvet,
de ne úgy, hogy közben lassan
a magyart felejted !

(44)
Idegen szó a magyarban
nyelvet rontó gáncs.
Észrevétlenül ragad rád:
tapadó bogáncs ...

(45)
A nyelvromlás komoly járvány,
olyan, mint a pestis.
Megsínyli az egész ország
s Buda is meg Pest is ...

(46)

Úgy ragad a rossz nyelvezet,
mint a kódustetű
és kipusztul a magyar szó
és a magyar betű ...

(47)
Trágárodik a nyelvezet
és ez nem megy lassan.
Ápolt nyelv helyett sok szájból
csúnya dolog fossan !

(48)
Ronda módon elterjedt a
rövidítés-kór.
Van, aki az írt szövegbe
rengeteget szór.

De legalább ott állna az
írás elején,
hogy mely szavak rejlenek a
nagybötűk helyén ...

(49)
Már nem beszélsz tudatosan;
mondasz hülyeséget !
És ott tartasz, hogy emiatt
a szégyen se éget ...

(50)
Erőszakos nyelvújítás
ritkán vezet jóra,
ámde vigyázz mindenegyes
már meglévő szóra !

(51)
Idegen szók átvétele
sosem fog elmúlni,
de a régi, magyar szókat
ne hagyd kipusztulni

(52)
Idegenszó-átvétellel
lesz a nyelvből **koktél**.
Ennek bekövetkeztéig
nem múlik el sok tél,
ha a nyelvőrzés ügyére
Te csak nagyot köptél ...

(53)

Gyárts új szavakat, mert lehet,
ám, ha teszed, csak ügyesen !
És ne alkoss hülyeséget,
mint például: **mindösszesen** ...

(54)
Politikus – jónéhány –
idegen szavakat hány,
hogy úgy tűnjék (ő hisz benne !),
kegyetlenül művelt lenne ...

(55)
Egészen magyarul beszélsz,
vagy csak félig ? Döntsd el ! Jó ?
Figyeld meg, hogy amit mondasz
idegen, vagy magyar szó !

(56)
Újmagyar szövegben gyakran
olyan szókra meredek,
melyektől az egész írás
számomra túl *meredek*.

Politikus-szószátyárlat,
áltudományos szöveg,
vagy akár egy filmbírálat
értelmét ki mondja meg ?

Egy csárdában s egy időben
ritkán fér meg több dudás ...
Mért kell *újmagyar* szöveghez
sok idegen-nyelvtudás ?

Jobb lenne a fogalmazvány
elején eldönteni,
hogy azt csak magyarul fogjuk
értelemmel tölteni ...

(57)
Ahelyett, hogy ritkítanánk
az idegen szavakat,
újakat veszünk át **bambán**
s **dédelgetjük** azokat ...

(58)
Trágárkodni marhakönnyű,
e szavakból nagy a lista,
ámde, aki meg is teszi,
nyelvileg nem szobatiszta !
(59)

Idegenszók áradatát
ontja magából a balga
s eszébe se jut, hogy ezért
önmegalázatos szolga !

(60)
Idegenszó a magyarban
terjed, mint a dudva !
S terjesztője még büszke is –
magyartalankodva ...

(61)
Tégy a magyar szóra, s ezzel
értékeld föl a jelent !
Nem mindenki tudja, hogy az
idegen szó mit jelent.

(62)
Idegenszó-szátyárságnak
több szomorú oka van:
aki űzi hencegő tán,
vagy kioktathatatlan.

(63)
Szókat vesz át, lerövidít,
divat-szócsépléssel él ...
Magyarul a mai ember
már csak elvétve beszél !

(64)
Politika béklyóiban
mai, magyar nyelvész
valótlanságokat állít
s az igazság elvész !

„*A nyelv a belé nem valót*
majdan majd kidobja.”
Ettől úgy kell röhögnöm,
a hasamat más fogja...!

(65)
Keress össze a nyelvekből
csupa rövid szót,
helyettesítsd a magyarba,
s a nyelvünk meghótt !

(66)

Ha egy szó a magyar nyelvben
visszatetszőn idegen,
– bárhogy nézem – az Téged sem
hagyhat folyton hidegen !

(67)
Idegenszó – kérdem vadul –
szádra vajon miért tolul ?
Élesre áll minden agyar !
Tán nem tudod mi a magyar ?!

(68)
Mért nyúlsz idegen szavakhoz,
gondolod, hogy az a *menő* ?
Hiába reménykedünk, hogy
majd a fejed lágya benő ?

(69)
Idegen szó a nyelvünkben
– ha beköltözött –
olyan, mint a tengeri sün
kolibrik között.

(70)
A magyarban az a jó, hogy
minden szava érthető !
Ezért észszerű használni,
ez a tény nem meglepő.

Könnyen meghökken az ember
– ez szerintem nem vitás –
ha egyszercsak ilyen szót lát,
mint: **szubszidiaritás...!**

Kontextualizáció-hoz
mit szólnál hát, kisöcsém ?!
Jól meglenne idegenszók-
nak lakatlan szigetén...

Ha barátod minden növény,
attól lesz szép a kiskert.
Mire jó, ha szövegedben
nem mindegyik szó ismert ?!?!

(71)
A birka csak bégetve szól,
merthát az a nyelve.
Használj idegen szavakat,
s nyelved le van nyelve...
(72)

Magyar nyelvet hanyagoló,
te nem is vagy csupán hanyag:
tényked̄sed egyenesen
hazaárulási anyag !

(73)
Ki hanyagul nyelvet rongál,
– kimondom én: nagy bunkó !
Ha tudatosan csinálja,
akkor hazaáruló !

(74)
Fejezd ki magad magyarul
akkor, ha magyarul beszélsz !
Nem jó, ha erről az elvről
idegen szavakkal letérsz.

(75)
Nyelvet sose toldozz-foldozz,
ragaszkodj a magyar szóhoz !

(76)
Az ember az idegenbe
sokmindenért elmehet.
Hazaszeretet alapja
viszont, a nyelv-szeretet !

(77)
Népünket az anyanyelvünk
kovácsolja össze.
Rá (erre a tényállásra)
néha vajon jössz-e ?!

Ha a nyelvbe az idegen
új divatot ácsol,
az a nyelv, valódi népet
többé nem kovácsol...

(78)
Mondd magyarul, amit mondasz,
mert különben nyelvet rontasz.

(79)
Magyarázd meg nekem hamar,
ha valaki szólni akar
és aztán magyarul beszél,
vajon mi értelmet takar,
ha nem minden szava magyar ?

(80)

Azonnal átvesszük, hogyha
jön egy új idegen szó,
és eszünkbe se jut, hogy az
magyarul is mondható !

Sőt, már az se jut eszünkbe,
hogy eszünkbe jusson az,
hogy erre gondolni, vagy nem,
nem egészen ugyanaz...

Szajkózásunk elképesztő
és a kék egekig ér.
Minden szajkó térden állva
könyörög a receptér' !

(81)
Hogyha **szándékosan** használsz
sok idegen szót,
olyan mintha termőföldre
hordanád a sót.

Az ott akkor nagyon gonosz
talajrongálás.
Az idegen szó pedig meg
hazaárulás !

(82)
Ha szöveget fordítasz,
te csak félig fordítod?
Ilyen, ha az ordítást
te suttogva ordítod...

Nem magyar az, amit írsz,
Hisz idegen szavak
úgy nyüzsögnek benne, hogy
egymásbabotlanak...!

(83)
Örülök, hogy te megérted
az idegen szavakat,
ám azok nem azért vannak,
hogy használd is azokat.

Azért vannak, mert van aki
belerondít nyelvünkbe,
a tudatos magyar szóra
a lélek rá nem vitte.

Az is lehet, hogy csak lusta

szavak után kutatni,
szép nyelvünk megőrzésére
csak egy kicsit is adni.

Lehet, hogy a magyar nyelvet
butaságból zagyvítja,
s ezt előkelőnek hiszi...
Ilyen ember sem ritka!

(84)
Őrizd meg a méltóságod!
Ne alázd meg magadat!
Ha van magyar szó, ne használj
vadidegen szavakat!

A szövegben előforduló hibáimért hálásan fogadom a nyelvleckéztetést

Szólista (a nem énekelő!)[166]

A nyelvleckéztető gúnyversek számozásával[167]

Aberráció 1365
Ab ovo 1139
Abszolút 72,120, 228, 277, 1339
Abszolvál 1357
Abszolvált 59, 77
Abszurd 1194
Abszurditás 1354
Abszurdum 760, 1058
Abuzál 1476
Abúzus 982
Adaptáció 338
Adaptál 1330
Addiktológia 413
Addícionális 238
Adekvát 27, 189, 570, 855, 884, 885
Affektál 1278
Affektív 674
Affér 1096
Affinitás 303
Agitál 1286
Akcentus 208
Akció 281
Aki 1121
Akklimatizálódik 525, 536
Akkreditál 144
Aktivál 1087, 1218
Aktív 640
Aktívitás 424
Aktuális 74, 96, 1014, 1173, 1413
Alapvetés 780
Alapvető 121, 124
Alapvetően 956, 1098
Album 156, 480, 920
Alga 1, 308, 510
Alibi 1371
Allegória 1262
Allergia 1263
Alteregó 295
Alternatíva 26, 1048
Ambíció 797, 915, 1066, 1329, 1352
Ambíciózus 219, 756
Ambivalens 236, 877, 1355, 1485

[166] Itt száz versike szerepel, a többi lelőhelye:
1001–1400: https://epa.oszk.hu/01400/01445/00069/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_1_431-517.pdf
1–1000: https://epa.oszk.hu/01400/01445/00068/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_3_0528-0759.pdf

[167] Az 1500 versikében 973 idegen szó fordul elő és helyettesített magyar szóval, kifejezéssel, némelyik többször.

Amiatt felelős 383
Amorális 834
Analitikus 1318
Analizál 142, 516, 1201, 1327
Analízis 1346
Anamnézis 555
Anesztéziológia 166, 170
Annó 517
Anomália 696, 918, 1077
Antarktisz 1419
Antipatikus 48, 1236
Antitradicionális 627
Apartman 1335
Apellál 439
Apokalipszis (1227)
Aposztrofál 1067
App 286
Applikáció 286, 397, 506
Applikál 397
Apropó 984, 1290
Archaikus 291, 545, 682, 1070
Archeogenetika 609, 949
Archeológia 177
Archeológus 476, 584
Archívum 348, 1145
Areális 1041
Arrogáns 1256
Arról szól 357
Arzenál 979
Aspektus 191, 894, 1321, 1323
Aspirál 315, 1471
Aspiráns 399, 1085
Asszertív 991
Asszimilál 1487
Asszimilálódik 1146
Asszisztál 1272
Asszisztens 325
Asszociáció 1181
Asszó 61
Aszteroida 163, 1127
Asztronómus 176
Atmoszféra 1192
Atrocitás 76, 1007
Attitűd 227, 246, 256, 992, 1148, 1324
Attraktívitás 1362
Attribútum 435, 1133, 1338
Audió 428
Auditál 1244
Aukció 212, 471, 767, 804
Autentikus 48, 1261

Autográf 670
Automatikus 657
Autonóm 346
Autonómia 460
Avanzsál 633
Axióma 783, 1178
Azt gondolom, hogy 312, 891
Azt kell, mondjam 514

Bacon 69
Bakelit 1123
Barakk 1498
Barter 603
Bázis 591, 1313
Beazonosít 744
Beazonosítás 1437
Bevállal 740, 843
Bevállalós 843, 916
Bevizsgál 742, 744
Biciklista 216, 1069
Biodiverzitás 1118, 1134
Bizarr 1497
Börze 200, 271, 1380
Büdzsé 265
Bűntényt valósít meg 104

Casting (1231)
Celeb 225, 226, 231
Celebrál 333
Centralizáció 632
Centrum 34, 1122
Ceremónia 909
Cinn 999
Cink 1000, 1463
Cipollai manőverezés 1230
Comme il faut 1290
Computer 198

Datálható 534
Debütál 255, 524, 604, 852, 1302
Definiál 118, 1349
Definíció 831
Degradálódik 1200
Deklaráció 1160
Dekolonizáció 988
Delegál 1234
Delegáció 9
Demagóg 1362
Demográfia 1169
Demonstráció 12

Demonstrál 320, 323, 1358
Demoralizáló 652
Deponál 396
Deportál 197, 637
Depó 396
Depresszió 1436
Dermatológia 192
Despotizmus 941
Desszert 1284, 1289
Deszant 466
Desztináció 579
Detektív 1125
Detektál 759, 820, 1017, 1125
Detonáció 53, 906
Devalválódik 209
Deviancia 669, 860, 1038
Deviáns 299
Dezertál 1284
Diabétesz 452
Diagnosztifikál 17, 717
Diagnosztizál 717
Diagnózis 146, 470
Diaszpóra 507, 680, 799, 1168
Differencia 217
Diktál 1282
Dinamika 1161
Direktíva 1114
Diszkrimináció 318
Diszponál 1030
Diszpreferál 211
Diszpreferálás 278
Disztingvál 262, 813
Disztópia 1294
Diverzifikáció 594, 601, 805
Diverzitás 465
DNA 543, 596
Dokumentum 34, 716, 1307
Dominál 528, 701
Domináns 390, 970
Donor 210
Dózer 406
Dózerolni 406
Drapéria 1255
Drasztikus 444, 1175
Drog 97, 282
Duett 326
Dzset 692
Dzsúdó 643

Edukáció 409, 1137

Edukál 1375
Effektus 1222
Egzakt 734, 1141
Egzisztencia 297
Eklatáns 993
Ekvivalens 931, 932
Elasztikus 488
Elasztikusan 1083
Elán 1325
Elegáns 154
Elementáris 343
Elokvens 821
E-mail 775, 1422
Email 1422
Emm... 1119, 1393
Emblematikus 2, 48, 557, 636, 792
Emeritus 862
Emócionálisan 395
Empátia 93, 564
Encián 217
Entitás 374, 377, 659
Epikus 1433
Epizód 1126
Erodált 1389
Esemény horizont 1078
Eszencia 809, 1378
Eszenciális 247, 809
Eszkaláció 1022, 1063, 1151
Etalon 1094, 1367
Etnicista 1247
Etológia 1452
Eufemizál 1170
Eufória 496, 1095, 1368
Eufórikus 85, 651, 972
Evakuál 100, 803, 907
Evakuálás 907
Evidencia 99, 559, 575, 1002, 1387
Evidens 29, 220, 1319
Evolúció 161, 548, 1102, 1212
Ezzel együtt 258, 356, 422, 1003
Exitál 1283
Exkluzív 180, 441, 1383
Expanzió 1351
Exponenciális 1298
Extrém 4, 152, 331, 646, 668, 709, 851

Égisz 658
Én azt gondolom, hogy 107, 727

Fajsúlyos 25, 300, 513, 716, 1382

Fakultatív 1239
Fals 1215
Família 389
Fatalista 1300
Fatalizmus 1300
Favorit 241
Fájl 359, 830, 1305
Feltehetően, hogy 364
Fesztivál 131, 908
Fikció 1097
Filogenetika 1100
Finalista 68, 108, 182, 1069
Finalizálódik 1084
Finálé 47, 70, 108, 240, 1068
Finta 486
Fizikailag 106, 538, 1370, 1483
Fizikális 110
Fizikálisan 106, 538, 957, 1370
Fícsör 501, 489
Fluktuáció 580
Fluktuál 420
Formula 563, 582, 1301
Forrás 771
Forszírozni 1147
Fosszília 453, 656, 867
Fotografál 183
Fotográfia 183
Fotográfus 157, 183
Fotó 11, 382, 731, 746, 794
Fotós 183, 641, 750
Fókuszált 78, 190, 1312
Fölvállal 135
Frakció 253
Frekvencia 243, 1484
Frekventál 464
Frenetikus 1326, 1499
Fruktóz 839
Frusztráció 229, 242
Frusztrált 229, 454, 881
Fundamentum 327
Funkcionál 378
Funkcionáló 568
Funkció 254
Futball 1421

Galaktika 165
Galaxis 165, 491, 694, 875, 998, 1075
Garancia 186
Garantál 1271
Generáció 73, 179, 1336

Generál 143, 178
Generális 178
Gigantikus 1164
Globalizáció 316
Globális 1156, 1438
Glóbusz 1156
Glutén 1441
Görögbe mész 341
Grafiti 1425
Grandiózus 896
Gravitáció 376, 522, 1073, 1474
Grépfrút 321
Gríz 459, 1403

Gyilkos bálna (Killer whale) 795

Habitus 520, 894
Harmónia 1478
Hálivud 261
Hedonista 660
Hegemónia 942, 1417
Hektikus 540
Hermetikus 105
Hermetikusan 803
Heroikus 763
Hezitál 3, 117, 671
Hidratál 23, 857, 1071
Hidratáló 563
Hierarchia 969
Hipotetikus 587
Hipotézis 445, 893, 1177, 1467
Hitel 770, 1391
Hobby 82, 737, 924, 1057, 1115, 1456
Hominímia 1182
Horizont 283

Ideális 1494
Identifikál 1359
Identitás 41, 71, 113, 215, 610, 638, 903, 1013, 1341
Igazából 151, 749
Igazándi 1220
Igazándiból 221 257, 263
Ignorál 1138, 1493
Ikes ige 936
Ikon 489
Ikonikus 792, 880, 945, 950, 965, 966, 967, 1090, 1427
Illogikus 725
Illúzió 782
Imitál 463
Impozáns 1423

Impresszió 432
Improvizatív 551
Improvizáció 234, 878, 1045, 1116
Improvizációzó 521, 1489
Improvizál 279, 892, 1045
Impulzus 405, 1222
Inaktív 490, 615, 955
Incidens 1379
Indifferens 753
Indigén 468, 541
Indirekt 222
Individuális 566
Indoktrináció 1295
Infarktus 103, 112
Infekció 149
Influenszer 1362
Információ 55, 207, 921, 923, 958, 1155
Informátor 588
Infó 207
Infravörös 164
Infrastruktúra 605
Iniciatíva 202
Innovatív 835
Inspiráció 1129, 1154
Inspirál 24, 81, 614, 1196, 1482
Instant 442, 847
Instrukció 8
Intakt 1130
Integráció 1144
Integrál 761
Integritás 400
Intelligencia 1009, 1021, 1117
Intenzitás 232, 549, 581, 1043, 1089, 1152
Intenzív 232
Interaktív 926
Interdiszciplináris 729, 888
Intergalaktikus 1076
Internacionalizmus 628
Internacionális 369
Interpretál 350
Interpretálható 913
Intersztelláris 174
Intervallum 519, 533
Intervenció 370, 1238
Intrika 833, 1481
Intuíció 245, 456
Invesztál 1274
Invitál 114, 870, 1450
Inzultál 961
IQ 1303

Irónikus 1036
Irreális 1167
Irritál 425, 667, 922
Itiner 1360
Izotróp 812

Joviális 1245
Junior 16, 182, 461, 645, 713, 889

Kaboson (*cabochon*) 565
Kamera 1296
K-and-H 38, 58, 116
Kanalizál 892
Kandeláber 946
Kaotikus 550, 863, 1372
Kapacitás 1091
Kapitalizáció 943
Karantén 244, 735
Kardinális 662
Kardiológia 169
Karizmatikus 762, 1404
Karrier 1333
Katalizál 1158
Katéter 933
Kataklizma 589, 996
Katarzis 672
Kategórikusan 1407
Kavalkád 477, 980
Kántál 1275
Káosz 724, 1376
Kátyuzás 128, 214
Kecsöp 505
Kemikália 134, 355, 430, 544, 752, 764, 766, 864, 1444
Kes 1205
Kettőezertizenöt 485
Kémia 134
Kétségtelenül, hogy 364
Kétszer gyorsabban 274, 276, 492
Kétszer nehezebb 1308
Kihangsúlyoz 744
Kilométer per óra 635
Kitaláció 697, 1097
Kiváltani 443, 743, 917
Klaviatúra 473, 826, 1253
Klikk 199
Klikkel 199, 810
Klíma 844
Koffer 367
Kognitív 673
Koherens 1386

Kohézió 1332
Koktél 1254
Kollaboráció 1004
Kollekció 349, 619, 1406, 1409
Komfort 162
Komfortzóna 768, 1150
Komikus 950
Komment 1206
Kommersz 1052
Kommunális 330
Kommunikáció 235
Kommunikál 223
Kommunista 1439
Kompatibilis 1026
Kompatibilitás 837
Kompenzál 138, 618, 1088
Kompetencia 381, 504, 815
Kompetens 535, 698, 754
Komplett 1323
Komplex 222, 577, 1166, 1320
Komplexum 723, 1001, 1453
Komplikált 139
Komputer 198, 1032
Koncentráció 19
Koncentrál 35, 190, 827, 1312
Koncepció 939, 1131
Koncepciós 493, 939
Koncert 127, 848
Koncesszió 1345
Konferencia 249
Konfigurál 328
Konfliktus 80, 458, 523, 1237
Konfrontáció 529
Konklúzió 467, 613, 879, 1394, 1429
Konkrét 661, 1369
Konkurens 1035
Konnektor 43
Konspiratív 1470
Konspiráció 1172
Konspirál 726
Konstatál 111, 576, 968
Konstelláció 1241, 1461
Konszenzus 75, 1176
Konszolidáció 567
Konteó 1199, 1411, 1418, 1464
Konteós 1211
Kontextualizáció 607
Kontextus 160, 324, 953, 1184
Kontinens 313, 401, 415, 556, 845, 1232
Kontinuitás 611, 705

Kontraktus 1400
Kontraszt 859
Kontrollál 153
Kontroverz 1198
Kontúr 606
Konvenció 823
Konvergencia 175
Konvergens 1101
Konvertál 414, 1272
Konzekvencia 230, 1108
Konzekvens 433, 728, 976, 994
Konzulens 703
Konzultáció 60, 720
Konzultál 854
Korporatív 531
Korporáció 531
Korrekt 733
Korrektúra 289
Korreláció 1005
Korrepetál 329
Korrigál 289
Korrumpál 1189
Kócs 1491
Köszönhetően 1044
Kreálmány 1185
Kredit 736, 770
Kritérium 824, 1049, 1051, 1369
Krizantém 676
Krízis 339, 459, 1348, 1403
Kronológia 706
Kulminál 1374, 1428
Kulminálódik 1428
Kultikus 1025
Kultivál 1027, 1454
Kurbli 876
Kuriózitás 530
Kuriózum 897
Kurzus 232, 239, 287,1222
Kúra 1222
Kürtöskalács 1054
Kvalifikációs 10, 36, 65
Kvalifikált 1244
Kvalifikálta magát 181, 185
Kvalitás 184, 553, 1179
Kvóciens 1488
Kvóta 653, 666

Lakonikus 828
Laktóz 1448
Lamentál 1269

Landolás 1398
Lájkokat szerezni 407
Lájkol 226
Lájkolás 1106
Lájkoló 251
Lárva 542, 829
Leellenőriz 741
Legitimáció 1415
Legitimál 503
Legitím 366, 372
Legoptimálisabb 825
Lenyilatkozta 745
Letargia 1377
Légió 351
Licitál 500, 1264
Licitálás 500
Limitál 1276
Link 187, 810
Lízing 101, 1489
Locsolás 948
Lokalizál 631, 704, 1183
Lokális 620, 1240, 1434
Lokális galaxis csoport 1080
Lukratív 1475
Lumbágó 438
Lusztráció 1452

Mai napon 1033
Malőr 1216
Manifesztum 774
Manufaktúra 1443
Marginális 790
Maróni 284
Materializálódik 953
Matéria 398
Medál 876
Meditál 1287
Megbecsül 739
Megint egyszer 109
Megkerülni 447
Megkérdőjelez 119, 269, 800, 806, 873
Megkérdőjelezés 1112
Megörököl 930
Megtapasztal 930
Megvezet 495, 512
Mementó 1259
Mentális 92
Mentálisan 106, 612, 1483
Mentén 446
Mennyi ember ? 431

Mesterséges intelligencia 1449
Metabolizál 910
Metabolizmus 910
Metafóra 392, 1113
Metódus 233, 427
Metró 561
Média 134, 300, 977, 1165
Mém 630
MI 1447
Mindösszesen 334, 337, 352, 426, 484, 747, 748, 777, 778, 779
Minőségi 1382, 1423
Misztikum 683
Misztikus 683
Mjúzikel 206
Mobilizál 892
Molesztál 1267
Momentum 412, 758
Monarchia 628
Mondatvégi hangfölvitel 448, 449, 450
Monitorozás 935
Monopólium 912
Monstre 304
Monumentális 585
Moratórium 264, 1010
Morális 347, 393, 499, 785, 1153
Morálisan 498
Morózus 1086
Motiváció 90, 1309
Motivál 838
Motivált 201, 203, 204, 205
Multifunkcionális 472
Multivektorális 1361
Musical 1451
Mutál 1277

Narrátor 44, 62, 478
Narratíva 573, 719, 773, 793, 985, 1373
Narráció 599, 1082
Nacionalizmus 628
Nagy Attraktor 1079
Náció 318
Nejlon 421, 639
Nem annyira 136, 259
Nem igazán 115, 260, 686, 807
Nepotizmus 1195
Neurológia 1226
Neutrális 1458
Négyszer gyorsabban 272
Niknév 65, 89
Nivelláció 625

Nonverbális 690
Nosztalgia 469
Nosztalgikus 469
Nota bene 1142

Nyilvánvalóan, hogy 364

Objektív 388, 989, 1356, 1395
Objektíve 1188
Objektívitás 475, 871
Objektum 394, 462, 593
Obszervatórium 655, 1055
Offenzíva 1197
Okán 722, 730, 732, 874
Oktrojál 721
Olaszba mész 341
Onkológia 168
Online 1420
Opcionális 552
Opció 195, 886, 887, 1343
Opciós 194, 196
Optimista 216
Orbitális 654
Organikus 616
Orientálódik 302, 1162
Orsósmagnó 1053
Ováció 539, 1092

Ódium 1366

Önprezentáció 986
Önreprezentáció 986
Örömet okoz 340

Paleontológia 1020
Pandémia 816
Panoráma 1081
Paradigma 486, 808, 890, 1136
Paragrafus 140, 252
Paralizál 892
Paraméter 586
Paranoia 796
Paraszolvencia 158
Paraván 1426
Parazita 1252
Paríroz 379
Partikuláris 572, 595
Paszta 565
Patológus 307
Patrióta 1297

Pejoratív 1466
Performansz 45, 642, 712, 861, 899, 951, 952, 962, 963, 964
Periféria 608
Periódicitás 526
Periódus 1171, 1363
Per hó 1132
Per óra 94, 635, 919, 928
Per pillanat 266, 270
Perspektíva 86, 846, 1392
Pesszimista 213
Petíció 344, 691, 882, 1024, 1402
Pigment 546, 1019
Planéta 738
Plasztik 268, 336, 868, 1442
Platform 1396
Plató 1468
Play off 335
Podcast 1397
Polarizáció 953
Pollen 15, 91, 358, 457, 560, 802, 1120
Pollenjelentés 1251
Popularizáció 141
Populáció 689, 1039
Populáris 675
Porció 474
Porózus 1086
Portfólió 665, 902, 974
Portré 97
Poszt 664
Poszt-traumás stressz 1462
Potenciális 898, 981, 1334, 1495
Pragmatikus 578, 856, 1469
Praktikus 1260
Precedens 1060
Predesztinál 789, 1331
Preferál 925, 1159
Prehisztórikus 688, 818
Prekoncepció 1040
Presztízs 1163, 1224
Prevenció 275
Preventív 275, 1207
Princípium 817
Prioritás 700, 1486
Privatizáció 54, 316, 319
Privilégium 527, 900
Procedúra 248, 13 52
Prodzsekt 159, 858, 1364
Professzionális 8
Profitál 31, 634
Progloida 1496

Prognosztizál 497, 511
Prognózis 1299
Program 285
Projekt 159, 858, 1364
Prominens 1037, 1310
Prosperál 1143
Prosztata 13, 650, 1190
Protestál 408, 482, 1191
Provincia 1065
Provincializmus 1062
Provokál 1316
Proxy 927, 934
Prófécia 1046
Publikál 1072
Publikum 332
Publikus 332
Pulmonológia 167
Pulzus 1104, 1222
Pupilla 1174
Puritán 1093

Radikalizálódott 57
Radikális 56
Ráció 73, 229
Rákkendrol 267
Ráta 39, 403, 417, 429, 483, 715
Reagál 954
Realitás 787
Realizál 132, 583, 905, 1202
Reál szféra 290
Recesszió 1435
Recitál 434
Redundancia 1111
Referál 211, 402
Regionális 298, 532
Regisztrál 46, 904
Regisztrálj! 687, 1015, 1432
Regisztrálás 1015
Regnál 33, 353, 360, 648, 702, 718
Rekord 28, 591, 1492
Relatíve 626
Relatív 1281, 1303
Relatívizálás 872
Relaxál 21
Reláció 1322
Relevancia 558, 901
Releváns 154, 188, 1042, 1135
Relikvia 1306
Relikviák 171
Remittáns 836

Renovál 354
Rentábilis 1317, 1399
Repertoár 798, 1473
Reprezentatív 502, 1328, 1500
Reprodukál 590
Reputáció 663
Respektál 1385
Restaurál 685
Retina 1029, 1149
Retorika 1243
Retro 561
Retrospektív 40
Reveláció 98, 1340
Revideál 751
Rezervál 293
Rezerváltat 293
Rezidencia 1293
Rezidens 29
Rezisztens 29
Rezonancia 1408
Rezonábilis 384
Rezümé 990
Régió 345, 869
Ritmus 1103, 1439
Rituálé 173
Rituális 172
Rivalizáció 494, 554
Rivalizál 842
Rivalizáltunk 515
Rivális 436, 455, 842
Rizikó 224, 404, 418
Rutin 1445

Sale 52, 296
Segít a tüneteken 362
Septichor 707
Show 296
Síel 365, 1250
Síelés 1250
Skicc 1405
Skrupulus 679
Slam poerty 1462
Sorjáznak 133
Spa 769
Spanyolba megy 342
Specialista 368, 371
Specialitás 371, 1109
Specializálódott 1479
Speciális 237, 371, 373, 547, 1012, 1431
Specifikus 1034

Spontán 765
Spray 1061
Spré 18
Sprézik 1209
Stabil 419
Stabilizáció 569
Stáb 1314
Stagnál 84
Stacionárius 1059
Stáció 60
Státus 788
Stratégia 1257
Stroke 850

Szabotál 1279
Szakramentum 327
Szalutál 1272
Szanatórium 66
Szankció 883
Szankcionál 487
Szegmens 6, 644, 711, 959
Szegregál 617, 1140
Szekció 311
Szelektál 1274
Szelektáltan 385
Szelektív 273, 562, 1016
Szelfi (*Selfi*) 565
Szentencia 1223
Szenzibilizál 380
Szeparátizmus 1459
Szervilitás 537
Szervilizmus 1064
Szezonális 411
Szétosszák 1381
Szignál 1214, 1292
Szignifikáns 305, 937, 938, 975
Szignó 1446
Sziluett 283
Szimbólum 440, 1157
Szimmetrikus 684
Szimpatikus 93, 1236
Szimplán 1472
Szimplifikáltan 1430
Szimptóma 147
Szingularitás 1006
Szinoníma 479, 784, 1342
Szinopszis 598
Szintetikus 1204
Szintetizál 1217
Szintétikus 268

Szintézis 1219
Szisztematikus 280
Szitálás 386, 772
Szituáció 49, 1008, 1050, 1186, 1457
Szívinfarktus 103, 112
Szkennel 301
Szkepticizmus 791, 997
Szkeptikus 20, 375, 1159
Szlógen 1455
Szocializálódás 1110
Szofisztikált 1390
Szori 1210
Szólista 1069
Szponzor 88, 714, 822, 1221
Szponzorál 1460
Sztori 1210
Sztráda 42, 70, 108, 123
Sztrók 14, 51, 122, 647, 708, 710, 850, 1304
Szubjektív 1187
Szubszidiaritás 361, 480, 1105
Szubsztancia 391
Szuperszónikus 1248
Szupremáció 602
Szuterén 781
Szuverén 781
Szuverénitás 571, 819, 940, 1031
Szüzsé 1414

Tabella 423
Tegnapi napon 1337
Teleszkóp 592
Tematika 1465, 1480
Tematizál 929
Tempó 410
Tendál 518
Tendencia 148, 314, 416, 699, 1018, 1047, 1233
Tendenciózus 574
Tender 294, 306
Teorétikus 310
Teória 309
Terápia 64
Terapeuta 677, 678, 681, 1128
Természetesen, hogy 364
Territoriális 832
Territórium 600
Tézis 786
Thermal spa 7, 67
Titulál 944
Tolerancia 1258
Tolerál 971, 1311

Toleráns 63
Tortúra 1222
Totálisan 437
Tószt 1477
Tradícionális 5, 145, 196, 1225, 1409
Tradíció 1401
Trailer 621
Traktál 1246
Transzcendens 776
Transzparens 1388
Transzplantáció 150
Transzponál 1011
Tranzakció 292, 1424
Trauma 363, 1023, 1416
Trend 22, 978
Tumor 814
Tumultus 218, 853
Turbulencia 693
Túra 1222

Uniformis 250, 987, 1409
Unikális 508, 995
Univerzum 155, 695, 811, 914, 1056, 1074, 1124
Urbanizálódik 1249
Uszkve 1412

Úgy fogalmazott 137, 1410
Úvé 1208

Vacillál 32, 947
Vakáció 1291
Vakcináció 801
Vakcína 387, 757, 1213
Vakcínázás 1440
Valószínűleg, hogy 364
Variáció 1180
Variáns 840
Vegetál 1280
Vegzál 451, 1347
Vehemencia 1193
Verbális 235
Vertikális 755
Verzió 30, 973, 1107
Vindikál 509, 911
Visszaaludni 624, 960
Visszanézni 622, 623, 960
Vizionál 1229
Vizionárius 1028
Vizualizál 597
Vizuális 1315

Vírus, aki... 1203
Vízió 245
Voks 841
Voksol 37, 126, 193
Voksolás 266, 1228
Vulkán 79, 1265

Wellness 87, 95, 125, 649

Zóna 1266

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg/Ch):

Száz nyelvbíráló vers

Száz, nyelvbíráló vers, amely bemutatja, hogy mi a hiba a mai, magyar nyelvhasználatban.

E versek nagy része nem szándékosan írt vers, hanem olyan, amely dühömben, fájdalmamban buggyant ki belőlem, külföldről látva a Magyarországon ma használt nyelv rohamos, rosszirányú változását, eltrehányodását – kimondom kereken: pusztulását!

Ebből adódott, hogy néha egy-egy elítélendő jelenség *megugatására* több vers is keletkezett (na nem annyi, ahányszor fölháborodtam a hallatán, vagy megrökönyödtem attól, hogy még leírtan is szemem elé került!).

A versek a keletkezésük sorrendjében találhatók ebben az összeállításban, amelyet tegnap, 2024 III. 7.-én készítettem el. Természetesen rengeteg verset írtam 1978 és 2024 kezdete között, de ez alá a címszó alá sorolhatóan (*a nyelvet erősen bíráló versek*), csak ezt a kereken száz verset találtam.

Magam is meglepődtem, amikor láttam, hogy az első, ilyen versem 1986-ból származik, pedig akkor – három hónap híján – elérkeztem életkorom első fél évszázadának végére. Kíváncsi lettem arra, hogy mikor íródtak a továbbiak. Kiderült, hogy a ’86 és 2019 vége közötti harmad évszázad alatt mindössze 13, idesorolható verset írtam. 2020-ban ötöt, 2021-ben pedig már egy év alatt született további 13 versem. ’’22-ben 34, ’’23-ban csak 17 (hosszabb ideig betegeskedtem) és 2024-ben – noha még az első negyede se járt le az évnek – már 20 „nyelvdorgáló” versem keletkezett. Azt hiszem, hogy ebből a kis felmérésből, nyelvünk elborzalmasodásának hatványozott mértékű „fejlődése” olvasható ki.

Miről szólnak ezek a „kirohanások”?

1) Egyes idegen kifejezések nem csak fölösleges, de gyakran kizárólagos használatáról.

2) Elképesztően bárgyú szokások elterjedéséről és divatossá válásáról. Például, ha valaki valamire, vagy valakire azt mondja, hogy **fajsúlyos**, amivel tanúbizonyságát adja annak, hogy halvány lila fogalma sincs a fajsúly jelentéséről.

3) Az ikes igék helytelen ragozásáról, illetve arról, hogy ma már – úgy tűnik – fölnőtt két nemzedék, amely nem is hallott arról, mi fán terem az ikes ige, és hogy arra más ragozási szabály érvényes.

4) A **-ban**, **-ben** eltűnéséről, most már sajnos sokszor írásban is, illetve persze arról, hogy ma már a -ba, -be vált egyeduralkodóvá és a -ban, -ben helyett használják.

5) Arról, hogy nem csak az idegen kifejezéseket használják nyakra-főre, hanem az idegen gondolkodásmódot fordítják magyarra és azt is átveszik, sőt hagyják teljesen elterjedni. Például ki hallotta, vagy olvasta utoljára a **szerintem** szót? Ma kizárólagossá vált a következő mondatkezdés: ***Én azt gondolom, hogy***..., lehetőleg minden második, vagy harmadik mondat elején! Vagy az: ***Én abban vagyok szkeptikus***..., mondjuk, az **Azt kétlem** helyett.!

6) Az igekötők helytelen (értelmetlenül össze-vissza), vagy teljesen fölösleges használatáról. Mintapélda a ***be*vállalás**, sőt olyan is van, hogy valaki ***be*vállalós**...

7) Tárgyak megszemélyesítéséről, amennyiben azokat, rájukmutatva, a harmadik személynek járó ***ő***-vel illetnek. És az ***aki*** helytelen használatáról: ***A kutya, aki*... *Az egyesület, aki*... *A szúnyog, aki*...**

8) De szó esik a múlt hibáiról is, illetve a nyelvben uralkodó rendetlenségről. Városnevek rendezetlenségéről. Például minek az At**h**énban a h? É-vel és római betűvel szabad írni, de a teljesen fölösleges h-t nem szabad kihagyni? Pisát miért nem lehet írásban is Pízának nevezni? Siena-t Sziénának? Perugia-t Perudzsának? Oslo-t Oszlónak? Rómát szabad hosszú ó-val írni? Stb. Ugyanígy a rengeteg átvett idegen szóban, a külföldi kiejtési szabályok miatti, kettőzötten jelenlévő mássalhangzók. Egyetlen példa: ma azt mondják, hogy **mesterséges intelligencia.** A szóban rejlő

kettős l-t senki nem mondja kettőzötten – hacsak nem nagy bunkó – pedig ebben az esetben tulajdonképpen a bunkónak lenne igaza, mert a saját kiejtési szabályaink szerint jár el. Miért részesítjük előnyben az idegen írásmódot – amihez semmi közünk sincs – és gázoljuk egyidejűleg halálra a saját, őrült észszerű kiejtési rendszerünket?! Mellesleg föl tudna hozni valaki, valami józan érvet amellett, hogy miért a hatszótagú, idegen **intelligencia** éktelenkedik a **mesterséges** mellett a háromszótagú – **és mást egyáltalán nem jelentő** – magyar **értelem** helyett?!

Hát ilyesmiről van szó a következő versekben, melyekhez – van képem – mégis jó szórakozást kívánni.

Mondj más fémet, az sem német

E kis versre föl ne horkanj,
ne mondd cinknek, ami horgany!
Cin-mondókkal se légy cinkos,
csak így nem lesz ón-juh, cin-kos.

Zürich, 1986. II. 4.

Sík talajon
(Oktató szándékú vers)

Székem billeg, mert négy lábát
nem csinálták *egyenlőre*.
Javítani nem érek rá,
így marad hát **egyelőre**.

Hägglingen, 1991 I. 5.

Megjegzés a *Sík talajon* című vershez

Az, akinek inge, vegye csak magára!
Túl divatos ingnek néha ez az ára.
S ne vegye rossz néven, hogy ötletet adtam,
én csak a versikét – nem az inget – szabtam!

Zollikerberg, 1999 I. 10.

Rímeltető
(Oktató szándékú vers)

Van ám, aki mártás gyanánt
szereti a zószokat,
amelyeket – ha sótlanok –
szorgalmasan _ _ _ _ _ _ _. ugye, hogy nem só-**olgat**?

A sulyomot majdnem mindig
a héjában főzik;
némely mama büszkén bősz, ha
kamasz fia _ _ _ _ _. ugye, hogy nem nő-**öl**?

Ki ijedten hadonászik,
tán darazsat űzöget;
aki sok tűt párnába bök:
döfköd, avagy _ _ _ _ _ _ _. ugye, hogy nem tű-**ölget**?

Ám az ember sosem tudja
azt, hogy mitől hízik;
mindaz, aki léccel csúszkál
havon, hát az _ _ _ _ _ ! ugye, hogy nem sí-**el**?!!!

Hägglingen. 1991. III. 27.

Hülye szokás

Ma már sajnos egyre többen
úgy találják, az a *sikk*,
hogy amit **kétségbe vonnak**,
azt „**megkérdőjelezik**”!

Ám e szokást most itt én **„meg-
fölkiáltójelezem”,**
s remélem, hogy nyelvész előtt
sem hullik rá kegyelem...

Hägglingen, 2004 IV. 15.

Érthetetlen új divat

Szókrátészt ír az, aki
– noha a név Szokratesz –
minden áron, mindenhova,
ékezetet szókra tesz ...

Budapest, 2011. XI. 2.

Paradigma

Kérdezősködhetsz, barátom
Gödöllőtől Aradig ma,
és kiderül, hogy nem tudják,
mit jelent a **paradigma**!

Összeszorított fogakkal

Azt mondod, hogy csak azért se!
Kiválasztott népnek irkálsz
és azt úgy, hogy csak az értse?

De ha a célközönséged
bárki fia, lánya légyen,
írj magyarul! Hidd el nékem,
a magyar szó sosem szégyen.

Ám a kedves olvasóm most
joggal kíváncsi e szóra,
fordítsuk e versikénket
hosszú léről végül jóra.

Mi lehet a **paradigma**?
Mondjuk: **ragozási minta**.
Noha egész mást is jelent.
Lám e szóban itt a **finta**.

Példakép is, **mintakép** is,
és hogy bámuljon a nép:
uralkodó tan is lehet
s **tudományos világkép**!

A finta viszont cselvágás

Zollikerberg, 2016 IX. 10.

Nem igazán (Not Really)

Hideglelést hozol rám,
ha így szólsz: **nem igazán**,
mert tudhatnád kedvesem,
hogy az: **EGYÁLTALÁN NEM!!**

Hisz' hogyha *nem igazán*,
akkor bizony *hamisan*!
S e szóban a **KICSIT SEM**,
teljességgel benne van!

Amit mondani akarsz,
egyszerűen: **NEM NAGYON**,
ám e nyelvi rémdivat
jól megbénított: agyon.

Angolnyelvű filmekből
került ide s hódított,
mert a gügye fordító,
szórul szóra fordított.

A „nép" meg, mint papagáj,
zokszó nélkül átveszi
és gondolkodás helyett,
amit hall, azt „megeszi"!

A **NOT REALLY** magyarul
– hidd el nekem angyalom –
szószerint: *nem igazán*,
jelentése: **NEM NAGYON!**

Zollikerberg, 2017 II. 23.

Ide a nyelvrégítőkkel!

Ősi nyelvet örököltünk,
mely nem csak szép, hanem jó.
Ezt ma megerőszakolni,
bizony mondom, nem való!

Tizenkilencedik század
közepétől legalább,
virulni kezdett a nyelvünk,
mint egy liliom nyaláb.

Czuczor Gergely, Fogarasi
azt már régen belátta,
egységes a szókincsünk és
nem franciasaláta.

Hivatalos lett a magyar,
tagadhatatlan e tény,
addig közel ezer évig
árnyékban bujkált szegény.

Ámde nem volt versenyképes,
sok szó hiányzott nagyon.
Ott tolongott a rengeteg
nevezetlen fogalom.

Jöttek hát a nyelvújítók.
(– Ezt tetted volna te is –
és ha őket ma becsmérled,
még a szemszög is hamis!)

A huszadik században már
szépen beszélt a magyar.
Ám a század vége előtt
túl éles volt a kanyar!

Ezt nem vette be a nyelvünk,
s azóta csak elvadul...
Aki tud még emlékezni,
fájón ma ezen búsul.

Oda kéne visszatérni,
azok voltak szép idők...
Nyelvújítókra nincs szükség,
ami kell: **nyelvrégítők**!

Minden, minden megváltozik,
csak a változás örök.
Mondják nálam dörzsöltebb, de
főleg trehányabb körök.

Mi változtatjuk a nyelvet,
magától nem változik,
és aki nem figyel oda,
megváltozottra szokik!

Koncert helyett **hangverseny** volt,
fotó helyett **fénykép**.
idegenszók áradata
idegem nem tépték!

Lárva helyett **álcát** mondtunk,
alga helyett **moszatot**.
Nem vettünk át más nyelvekből
fölösleges kacatot.

Szélsőséges, **rendkívüli**
volt, ami ma **extrém**,
a **tanfolyam** ma csak **kurzus**.
Mi ez, ha nem agyrém!

Földrész volt a **kontinens** és
ki tudja azt vajon még,
hogy a híres **kompromisszum**
egyszerűen **egyezség**?

Autentikus, **hiteles** volt,
a **horizont**: **láthatár**.
És ki vette át a **sztrókot**?!
Üldözte tán száz tatár?

A **gyógymód** ma **terápia**!
A **viszály** ma **konfliktus**.
Vetélytárs volt a **rivális**,
sértés volt – s nem **inzultus**...

Orvos ma nem **megállapít**,
hanem **diagnosztizál**.
A **kétkedő szkeptikus** ma,
tétovázó: **hezitál**...

Már a **nemzedék** sem ízlik,
csak a **generáció**!
És a **minősítő** verseny
ma **kvalifikáció**...

A **döntős** ma **finalista**,
s a **döntő** a **finálé**...
Számlát ezért olaszoknak
a miniszter kínál-é?

Ifjúsági, **junior** lett,
új játékos **debütál**,
és a bőrápoló szerben
a **formula hidratál**...

Fizikailag jön rendbe
a sportoló mára már.
Hogy **testileg** jobb szó lenne,
eltitkoljuk ugyebár...

Fizikailag? Kis csacsi!
– Csak azt tudnám, hogy hol élsz? –
„**Fizikális-**nak” – mondják ma,
ezt hallod, merre csak mész...!

Ibolyántúli sugárzás?
Ma úgy mondják: **úvé**...
Országot ma nyelvőrzőkért
senki sem tesz tűvé!

Tömegvonzás ma már nincs, csak
gravitáció!
S a **tüntetést** fölfalta a
demonstráció...

Sztráda lett az **autópálya**,
s ilyet ki hihet?
Tünetet mondtunk vidáman,
szimptóma helyett!

Opció helyett, ha igaz
nem is olyan rég,
bátran mertük azt mondani,
hogy **lehetőség**...

Zűrzavaros? Paraszti szó!
Jöjjön a **kaotikus**!
És az **ősi** túl rövid. S így
„menőbb”, hogy **archaikus**...

Régen, aki **rögtönzött**, ma
csak **improvizál**,
s aki régen **elmélkedett**:
teoretizál !

Hagyományos? Micsoda szó!
Említeni kár is,
hisz jóval elkelőbb a
tradicionális!

Magánosítás? Mily rémes!
Kiszáradna Sió?
Ha nem mondod azonnal, hogy
privatizáció?

Régi bombára találtak.
A lélegzetem is eláll:
a rendőrség nem **kiürít**,
embereket **evakuál**!!

Ugyanakkor a környéket
elővigyázatosan
lezárták, de – Uram fia!
mindjárt **hermetikusan**!

Levegő most se ki, se be,
s most már az is halottá vált,
kit a rendőrség előtte
hullává nem **evakuált**...

Régen, **egykor** volt az **anno**,
vagy más szóval **hajdanán**.
Melyik szó szebb? Nyelvész gárda
kapjon ezen hajba tán...

Visszapillantás – de szép szó!
Ám a kor szelleme megró,
ha a múltakon merengek
és nem úgy mondom, hogy **retro**...

És a **szervátültetés** ma
csupán **transzplantáció**
(mely muskátli esetében
ugyanaz a büszke szó...)

Új divatszók sereglenek:
regnál, **ráta**, **dominál**...
S aki régen **beszélgetett**,
ma már csak **kommunikál**!

S a **virágpor** – kérdem én, hogy
mit vétett a magyarnak –,
mit a bárgyú **pollen** szóval
kiirtani akarnak?

A **szerves** ma **organikus**,
ünnepély ma **fesztivál**...
Összpontosít? Régen kihalt.
Ma mindenki **koncentrál**!

Ám a rosszra még rosszabb jön,
s a **koncentrál** messze száll:
újmagyarban a „legkúlabb”
szorgalmasan **fókuszál**!!!

Emblematikust mondanak;
a **jelképes** mért nem jó?
Sírjában forog szerintem,
mindegyik nyelvújító...

Ki **inspirál**, **ihlet**, **sugall**,
avagy akár **ösztönöz**.
Ki az aki magyar szókat
előz és bebörtönöz?!

Identitás? **Azonosság**!
Mért jobb itt az idegen?
Petíció? **Folyamodvány**!
Kit hagy mindez hidegen?

Kemikáliának mondják,
ami régen **vegyszer** volt!
Poloska pusztul e szótól
és a csótány szörnyetholt...

Akartok még botránkozni?
A helyzet nem elég „tré”?
Mit keres a magyar nyelvben
egy ilyen szó, mint a **spré**???

És aztán még sorolhatnám –
tudjuk – sajnos ezerig.
Időtlen időkig nyúlna
míg e tengert kimerik.

Ámde nem is meri senki
és a régi, szép idők
emlékek maradnak, hogyha
Nem jönnek **nyelvrégítők**...

Zollikerberg, 2018 VIII. 1.

Utószó e vershez

Van, aki az idegen szót
használja, mert az a „menő”.
Legalábbis ezt hiszi ő,
míg a feje lágya benő...

Másik meg, nem gondolkozik,
hisz az idegen szót hallja,
utánoz csak, mint a majom,
a vegyes nyelv nem zavarja...

A harmadik – őt sajnálom –
zagyva nyelvet dehogy akar!
Csak szegény, mert mást ma nem hall,
nem tudja már, mi a magyar...

Tudatosan idegen szót
használni – és e súly mázsás –
nem csak buta dolog, hanem
nyomorult önmegalázás!

Zollikerberg, 2018 VIII. 1.

Ami a *Nyelvrégítők*-ből kimaradt

Ez a vers sajnos – mint tudjuk –
befejezhetetlen.
Kezembe pattant a tollam,
szinte le se tettem.

a **nyelv-régítőket** buzgón
hívogató versem
(van, akinek nem volt elég)
folytatom hát nyersen:

Aki régen **tiltakozott**,
az kérem, ma **protestál**.
S a túlhajtott nem **lazít** ma,
trendis szóval **relaxál**...

A **vízió látomás** és
a dühroham megszáll:
bosszant, **zaklat**, **háborgat-**ra
egy igéd van: **vegzál**?!

A **prosztata dülmirigy**.
Hadd koptassak szájat:
mért nem mondod görögül a
vesét, tüdőt, májat??

Magyarázd el nekem drágám,
legyél olyan bátor,
hogy „magyarul” az **elmondó**
miért is **narrátor**?

Gondolod, hogy képes lennék
hanyatt esni máris,
ha nálad a **csillagközi**,
az **intersztelláris**...?

Azért mondod, hogy megértsék?
Akkor mitől – kispajtás –
kerül „magyar” szövegedbe
a **szubszidiaritás**???

És ha nekünk nincs rá szavunk?
Előfordul oly eset!
Mi lenne, ha **fícsör** helyett,
azt mondanád **jellegze**?

Építőszekrény a magyar;
találj ki új szavakat!!
E célra a mi nyelvünknél
jobb nyelv aligha akad.

Szerintem érthető lenne,
ha a híres **link**-et,
mondjuk **címsor**-nak mondanád.
– Boldogítna minket... –

Netán rövidségük miatt
használsz furcsa szavakat?
Számold meg a szótagokat,
s lélegzeted elakad:

Fosszília csak **kövület**.
Analizál? **Elemez**.
Funkcionál? Hát **működik**!
S folytatható e lemez:

Differencia: **különbség**.
Rituálé: **szertartás**.
S ha **invitál**, csupán **meghív**!
És mindez nem ámítás...

A **porció** is csak **adag**,
dokumentum: **okirat**.
Információ is gyakran
mindössze néhány **adat**!

Frekvencia csak **rezgésszám**,
impresszió: **benyomás**.
Paragrafus csupán **cikkely**,
alteregó: **hasonmás**.

A **szimbólum jel**, vagy **jelkép**.
Elasztikus: **rugalmas**.
Archeológus csak **régész**...
S amit mondok, bizalmas:

Sok idegen szónak hossza
a magyarral azonos.
váltanod idegen szóra
már csak ezért sem jogos!

Lám az **indirekt**: **közvetett**,
a **komplikált**: **bonyolult**,
és a **rizikó** mögött a
magyar **kockázat** lapult...

Aktuális: **időszerű**.
S ha **referál**, **beszámol**.
Elég a „szózsákba” nyúlnom
és a kezem nyalából:

Ha **imitál**, **utánoz** és
a **publikum közönség**.
S hogy a **morális erkölcsi**,
orrodra nem kötötték?

Az **aukció árverés** és
a **releváns lényeges**,
világ**rekord** világ**csúcs**, a
szimbolikus képletes...

Központ volt a **centrum** egykor,
a **verzió változat**.
A **börze** (szerényen): **tőzsde**
és a **depó lerakat**.

Jaj, bocsánat! Ez már hosszabb,
ám nem szégyellni való,
ha időnként akár sokkal
hosszabb is egy magyar szó.

Nézz meg hosszú szövegeket
– nem hazug ez állítás –
gyakran még az angolnál is
rövidebb a fordítás!

Hasonlítsd e nyelvet össze
bármely mással, barátom
s ne rám hallgass! **Magad jössz rá**,
nincs ilyen a világon.

Ebbe belerondítani,
magad ellen merénylet!
Nem törődni vele – sajnos –
úgy látom, hogy erény lett!

Nyelvőrző kell! **Nyelvmentő** kell!
Lehetőleg mától!
Nyelvápoló? Ő is jöhet,
hisz beteget ápol...

Gyimóthy Gábor, 2018. VIII. 9.

Észrevétlen szóhasználat

Hány szót használsz észrevétlen,
melynek vége **-ció**?
Fölsorolom, mert már talán
én se tudom, mi jó...

Attrakció, ambíció
artikuláció.
Absztrakció és aukció,
civilizáció.

Redukció, indukció
és definíció.
Decentralizáció és
degeneráció.

Desztináció, akció,
globalizáció.
Popularizáció és
determináció.

Szocializáció és
adminisztráció.
Deportáció és aztán
agglomeráció.

Frusztráció, diszkréció
és deformáció.
Reláció, proporció,
mobilizáció.

Emóció, erekció,
privatizáció.
Digitalizáció és
az emigráció.

Devalváció és hát a
dezinformáció.
Fikció és erupció,
kanalizáció.

Diszkrimináció és a
harmonizáció.
Eszkaláció, frakció
Emancipáció.

Prédikáció, kaució
és gravitáció.
Evolúció, funkció,
hallucináció.

Demoralizáció és
interpelláció.
Indusztrializáció
és innováció.

Dedukció, infekció
és integráció.
Inszubordináció és
az illusztráció.

Koncepció, náció és
rivalizáció.
Formáció, korrekció,
organizáció.

Kreáció, ováció
és inspiráció.
Diszkvalifikáció és
alliteráció.

Konfekció, opció és
legitimáció.
Rehabilitáció és
manipuláció.

Inkvizíció, porció,
korrepetáció.
Infláció, narráció
és információ.

Klasszifikáció és az
exhumáció.
Regisztráció, punkció,
polarizáció.

Prevenció, mutáció,
kooperáció.
Diverzifikáció és
Asszociáció.

Migráció, injekció,
Illumináció.
Improvizáció és hát
kapituláció.
Sterilizáció és a
dokumentáció.
Evakuáció és az
extrapoláció.

Pozíció, muníció,
Kommunikáció.
Liberalizáció és
orientáció.

Imitáció, szankció,
realizáció.
Exkommunikáció és
koordináció.

Identifikáció és
kvalifikáció.
Laudáció, korrupció,
restauráció.

Kapitalizáció és
interpretáció.
Manifesztáció és a
reprezentáció.

Kollekció, rotáció,
Legalizáció.
Konfiguráció és a
regeneráció.

Demonstráció és persze
Konföderáció.
Konstrukció, projekció,
reinkarnáció.

Szekularizáció és
centralizáció.
Redakció, perfekció,
kollaboráció.

Revolúció és aztán
szignalizáció.
Motiváció, stáció,
Analizáció.

Petíció, tradíció,
és a promóció.
Vibráció, szenzáció,
és a produkció.
Kondíció, reakció,
asszimiláció.
Kontraindikáció és
specifikáció.

Konvenció, ráció és
stabilizáció.
Stagnáció és akkor a
transzplantáció.

Protekció, szelekció,
és koalíció.
Tranzakció, szubvenció,
és a vakáció.

Itt megállok, mert eléggé
elfáradtam vele.
Ám az egész szójegyzéknek
ez még csak a fele...

Megsúgom, hogy eljutottam
több, mint **háromszázig**!
Nem tudom, mit érzel ettől,
az én lelkem fázik!

Legtöbbjükre van magyar szó,
azt csak „le kell hívni”!
A többit meg gyönyörűen
körül lehet írni!

Viszonyod a magyar nyelvhez
akárhogy is légyen,
idegen szó használata
kegyetlen nagy szégyen!

– – – – – – – – – – – – – – – –

És akkor kezdjem elölről?
Minek vége ***-zió****?*
Erózió, retorzió,
vízió, verzió.... Zollikerberg, 2019 V. 21.

Néhány további -ció

Mint mondom, a sok **-ció**-nak kimaradt a fele.
Szótagszámuktól nem fértek már a versbe bele.
Lenyűgöző tömegükkel van a nyelvünk tele!
(Mitől az embernek könnyen kifordul a bele...)

Soroljunk föl még néhányat, hiszen gyakoriak,
s szorgalmasan használgatják a lányok és fiak:

Íme, az **instrukció** s a **szimuláció**...
(Kihagyásukért ne érjen **reklamáció**.)
Konzultáció – csak mondom – **expedíció**,
duplikáció és hát a **spekuláció**.

Transzformáció. – Na ne mondd: **intuíció**?
Megérzés helyett használni, mondd abban mi jó?
Inzultáció és a zöld **vegetáció**
s a változat helyett használt: **variáció**.

Bonyodalom helyett itt a **komplikáció**,
melyért szerintem nem jár a **gratuláció**!
Befektetés tán szebb, mint az **invesztíció**.
Belélegzés pediglen az **inhaláció**.

Durranás (**nem robbanás !**) a **detonáció**.
Mér' jobb küldöttség helyett a **delegáció**?!
Mert a *helyzet* szó túl rövid: **szituáció**...
Implantációhoz kell a **koncentráció**!

Díszítéshez fölösleges **disszertáció**,
legyen legalább a neve **dekoráció**!
Elszigeteltség a „csinos" **izoláció**
s szigetelés (hogyha más a **kombináció**).

Nem folytatom, bár lehetne, de most inkább hagyom...
(Ne lovagoljuk e lovat kegyetlenül agyon.)
Ám egyre megkérlek és azt nem kicsit, de nagyon:
magyar szót használj, ha lehet, mert a nyelvünk **vagyon!** Zollikerberg, 2019 VI. 1.

Akinek nem inge,...

Volt már ilyen versem, hogyne!
Megfogadtad szavamat?
Mikor feléken rugdostam
az idegen szavakat?!

Mert gyalázat, ahogy beszélsz!
Arany János mit szólna?
Kazinczy vagy Kosztolányi
még engem is megróna,

merthogy nem tanítottalak
magyar szóra eléggé!
Mondókám túl finom ahhoz,
hogy agyadba bevésné,

határozd el, hogy mit akarsz,
ha beszélsz hát magyarul,
avagy zagyva, keverék nyelv,
ami a szádra tolul?!

Pofon csak nem vághatlak, ha
bicsaklik a szókincsed...
Javaslataimat jobban
meg kellene szívlelned!

Érzelmileg érthetőbb, mint
emócionálisan
s a **teljesen** miért lenne
rosszabb, mint **totálisan**?

Az **evidens nyilvánvaló**,
gyűjtemény: **kollekció**,
szimpatikus: **rokonszenves**,
az **autonóm önálló**.

A **tumultus tülekedés**,
objektív: **tárgyilagos**.
A **szekció tagozat** és
a **publikus nyilvános**,

Detonáció: **durranás**.
Azt hitted, hogy robbanás?
Látod, hogy az idegen szó
mily agyafúrt, kispajtás?

Százszor mondtad, hogy **karantén**,
pedig hát az **vesztegzár**!
Szégyen ám, hogy ezt nem tudtad,
Rejtő Jenő tudta már...

A **dzsúdó** magyarul **cselgáncs**!
S nem csalás, nem ámítás:
japánul **júdónak** mondják,
így hát kettősen hibás.

Az **aspektus** csupán **szempont**,
asszó: **csörte** magyarul.
Köz-szókincsben volt e szó már,
de most újra kiszorul.

Delegáció: **küldöttség**,
szituáció: **helyzet**.
Definiál: **meghatároz**,
program csak **műsor** lehet...

Realizál: **megvalósít**.
Közönséges: **banális**.
(S tudjuk a villa csak villa,)
a **csatorna**: **kanális**...

Azt hitted, a **realizál**
azt jelenti, észrevesz?
Angol nyelvből idecsődült,
agyalágyult nézet ez!!

A **kontextus** **összefüggés**.
Érthető és egyszerű!
Empátia: **együttérzés**,
populáris: **népszerű**.

Nem mindegy, hogy gyerekkorban
az ember mily szót tanul.
Magyar szónak értelme van –
ÉRTELME VAN MAGYARUL!

A **galaktika** a **tejút**,
fundamentum: **alapzat**.
Csillgász az **asztronómus**
(*asztrológus* nem izgat...).

Instrukció: **utasítás**.
Remélem, megérted ezt.
Ha **kontúr**, hát **körvonal**,
diszkriminál? **Kirekeszt**!

Néha a magyar szó hosszabb.
Ne zavarjon, barátom!
Attól, hogy magyar szót használsz,
nem lesz később Karácsony!

Az **attitűd** **hozzáállás**,
a **vulkán** meg **tűzhányó**
és a **büdzsé** **költségvetés**.
Fárasztóan hosszú szó?!

Az **adekvát** **megfelelő**,
konstatál: **megállapít**.
Van, kinek ez oly hosszú, hogy
rá rövidítőt uszít?

Az **univerzum** meg nem más,
mint a **világegyetem**!
Olyan hosszú ez a szó, hogy
meg kell álljon az eszem?!

Aztán van egy csomó szó, mely
rövidebb a magyarban.
Ha mégis idegent használsz,
gubanc van az agyadban!

A **multifunkcionális**
többcélú, vagy **többhasznú**.
Idegen szónál nem zavar,
hogyha végtelenhosszú?

A **reputáció** **hírnév**
és **idéz**, ki **recitál**.
S ki a **krízis** szót keresi,
a **válság**ra rátalál.

A **konfliktus** **viszály**, de ha
te több szóért kiabálsz,
nézz utána a szótárban,
további húsz szót találsz...

Idegen szó használatért
nem ad ám kölcsönt a bank,
tehát nyugodtan mondhatod
stagnál helyett azt, hogy **pang**!

Hipotézis: **feltevés**, és
hasznot húz, ki **profitál**.
Elementáris: **elemi**.
Szóáradat meg nem áll

s az idegen-szó-használat,
ha hanyag vagy, rád ragad!
És ez éppen olyan, mintha
vizeznéd a borodat.

Partikuláris: **részleges**,
a **mentális szellemi**,
nonverbális a **jelbeszéd**,
mit nem lehet hallani...

A **kémia vegytan** csupán,
radikális: **gyökeres**.
Teleszkóp: mindössze **távcső**.
Jobb szót ennél ne keress!

Ne nevettesd ki magadat
oly szóval, mint a **voksol**!
A közönség bohócnak néz,
rád **szavaz** és megtapsol...

Intuíció: **megérzés**,
szignifikáns: **jelentős**,
teória csak **elmélet**.
Tanuld ezt meg, mert sürgős!

Perspektíva, nem más: **távlat**.
Fotografál? **Fényképez**!
A **metódus** meg hát **módszer**.
Kétség nem fér mindehhez!

Evolúció? **Fejlődés**!
Ám ha ez neked kevés,
Mondd cifrábban – kinek fájna?
Legyen hát **törzsfejlődés**.

Az oly szók dícséretével
miért koptatnám a szám,
hol a magyar változatnál
azonos a szótagszám?

A **horizont láthatár**, a
favorit meg **esélyes**.
A **műanyag** sosem **plasztik**,
hisz nem úgy veszed kézhez!

Hogy **plasztikus**, ha megolvad?
Képlékeny az agyag is,
ha rágod, a rágógumi
és a gyerek-gyúrma is!

A **kompjúter számítógép**,
hiszen tudjuk ezt már rég!
Az **abszolút**: **teljesen.** És
a **kvalitás minőség**.

(Ám ha ***komputer***-nek írod
– ha már nem szólsz magyarul –
úgy látom, hogy a logikád
tolószékben ül s búsul!)

És az **iniciatíva**?
Csupán **kezdeményezés**...
Nem folytatom. – Ezer szó van,
de a türelmem kevés!

Gondolkozz egy kicsit s aztán
őszintén elhiheted,
nyelv-megbecsülésnél kezdő-
dik a hazaszeretet!

És ezt neked – tiszta szívből –
más okból is ajánlom:
becsüld meg a magyart – ily nyelv
nincs még egy a világon!!!

Zollikerberg, 2020 V. 10.

A *vesztegzár* emlékére
(avagy a vírus mellékhatása)

Neked ugrom haránt én,
ha azt mondod **karantén**!
Hisz annyit tudhatnál már,
az magyarul **vesztegzár**!

Ezzel csak az a bajom,
utánzol, mint a majom!
Vagy azt hiszed, ez a *sikk*
s ismétled orrvérzésig?

Vírus nem csak embert öl,
más téren is „tündököl”:
ereje ahhoz is vót,
kiirtott egy magyar szót...

Zollikerberg, 2020 V. 15.

Fotós

Anyanyelvednek vagy adós!
Undorító szó a **fotós**.
Hiszen látod, ízre nem más,
mint például: ***rühes***, ***leprás***.

Fényképész, vagy **fénykép művész**,
avagy akár **műfényképész**,
lehetne e büszke szakma,
hogyha magyar nevet kapna!

Attól félsz, hogy a szó hosszú,
s utolér a szörnyű bosszú:
kimondani nem lesz időd,
kifullad a szegény tüdőd?

Nézzünk körül, menjünk messze,
más nyelvekből lopjunk össze
minden szót, ami csak rövid?!
A magyart a sírba ne vidd!

A nyelvünkben – drága kincsem –
ilyen szó, hogy **fotó**, nincsen!
Csak sok ember nem tör fejet,
s mondogatja **fénykép** helyett.

(Az utolsó előtti sorban nyugodtan
írhattam volna **ember** helyett **hülyét**.)

Zollikerberg, (kórház) 2020 VIII. 25.

Szerintem nem oké!

Ha azt mondom, hogy **rendben van**,
önmagától érthető.
Ám helyette nagyon gyakran,
ma az **oké** lép elő!

Pedig mégcsak azt sem tudjuk,
miből eredt az **oké**?
Azért használjuk, mert rövid?
Ez vajon elég ok-é?

Zollikerberg, 2020 XI.19.

Például...

Átveszünk egy idegen szót,
melyben két **m** rejlik,
ámde ezt az idegenben
csak egy **m**-mel ejtik.

Akkor helyesen tesszük, ha
csak egy **m**-mel írjuk,
mert különben a magyarban
helytelenül mondjuk !

Ím, az **immún** is ilyen szó.
Ha két **m**-mel írod,
térülsz-fordulsz és egyszercsak
két **m**-mel is mondod...

Zollikerberg, 2020 XII. 2.

Pusztító divat

Hessentsd el a divatszót, mert
magától nem hessen!
Mindössze csak **mindössze** van
és nincs **mindösszesen**!

Ma megyek ki a piacra
s nem a **mai napon**!
(Remélem, hogy amit vennék,
azt ott meg is kapom.)

Aki egyre kövéredik,
hízik és nem *híel*.
S aki léccel csúszkál havon,
sízik és nem **síel**!

Nem rég: **másodszorra** – mondtuk,
ez változott mára:
honnan a fenéből vetted
azt, hogy **másodjára**?!

Kettőezerhuszoneggyel
csupán az a bajom,
a **két**ezerhuszonegyet
nem értenénk vajon?

Nem selypítesz, nem vagy pösze,
kétkedni nem lehet,
hogyha **két**ezret mondasz a
kettőezer helyett!

Rég volt, mikor telefonon
rossz volt a hangvétel
s összetévesztgethető volt
a **két** szó a **hét**tel.

Ne szegényítsd hát a nyelvet,
helye van a **két**-nek,
akárcsak a számok között
helye van a **7**-nek.

Zollikerberg, 2021 II. 11.

Mai magyar

Megrökönyödésem nő,
egy tárgy sosem lehet: **ő**!

S ha még nem tudná valaki,
az állat sem lehet: **aki**!
Házi, avagy vadonélő,
négylábú, vagy szárnyrakélő,
húst, vagy akár növényt ehet...

Aki: **csakis ember lehet!**

A szörnyűség gyorsan terjed.
S én csak borsót hányok falra.
Szegény nyelvünk tovább süllyed,
barlanglakó színvonalra...

Zollikerberg, 2021 III. 3.

Vakcína elleni védőóhaj

Ahogy a korona vírus
nem való a testünkbe,
nem illik a **vakcína** szó
szegény, magyar nyelvünkbe.

Védőoltás, **oltóanyag**,
avagy akár **oltószer**,
jobb lenne a **vakcínán**ál,
nem kétszer, de ezerszer...!

Zollikerberg, 2021 IV. 18.

Tegyünk rá még egy lapáttal

Vakcína *tehén*-ből ered.
Mondtam már, hogy hülye szó.
Ennél még egy fokkal hülyébb
a „szép” **vakcináció**!
S ki ezt büszkén használja is,
az a **vaksi náció**...

Zollikerberg, 2021 IV. 18.

Terjedő divatszavak

Előszörre, **másodszor**ra,
harmadszorra. -- Mondom --
miután a magyar nyelvre
van -- nem kevés -- gondom.

Másodjára? **Harmadjára**?
Ne beszélj már félre!
Olyan is van szerinted
talán, hogy **elsődjére**?!

Zollikerberg, 2021 IV. 19.

Ha...

Ha fognék egy kis halacskát
koronával a fején,
mit kívánnék másodiknak?
Azt bizony nem tudom én.

A harmadik kívánságon
is sokat törnék fejet,
vajon az emberiségnek,
leges-legjobb mi lehet?

Ám az első kívánságom
– tán ordítanám a szót –:
Irtsuk ki a magyar nyelvből
a megalázó fotót!!!

Zollikerberg, 2021 V. 11.

Álljon meg a menet !!

Mi a fene az a **spa**?!
Magyarázd el nekem!!
Azaz inkább, hogy e szót
mért kell elviselnem?!

Mért kerül szövegedbe,
ha magyarul írod?!
Többi szavát angolra
mondd, miért nem bízod?!

Hülye vagy?! Vagy hanyagul
taposod e nyelvet?!
Ezért a jó gyehenna
téged el is nyelhet!!!

Zollikerberg, 2021 VI. 2.

Fő a rövidség!
(Néhány példa a rengeteg közül)

Mit törődsz te azzal, hogy a
szó mennyire idegen,
hisz számodra egy a fontos,
hogy az jó rövid legyen!

Mondogatod: **hobbi**, **fícsör**,
lájkol, **lízing**, **spa** és **sztrók**!
Annó, **retró**, **link**, **app** és **fájl**...
Pattognak a rövid szók.

Akkor viszont nem értem, hogy
mért mondod: **ar-cha-i-kus**,
ar-che-o-ló-gus és gyakran
akár **em-ble-ma-ti-kus**?!

Mért hallom tőled e szép szót,
hogy **tra-dí-ci-o-ná-lis**,
avagy ami talán mégszebb:
mul-ti-funk-ci-o-ná-lis?!

Ke-mi-ká-li-áról beszélsz
(a vegyszer már nem is jó?)
s a **de-mon-strá-ci-ó**nál is
rövidebb a magyar szó.

Ő-si, ré-gész, ha-gyo-má-nyos,
tün-te-tés, és **jel-ké-pes**,
több-cé-lú és **vegy-szer** – látod,
kis helyre férni képes.

Számold meg a szótagokat,
látod, az arány fanyar:
harminchét idegen szótag,
s **tizenkilenc** a magyar...

Ha attól félsz, hosszú szótól
netán elkopna a szád,
nézd meg jól az idegen szót
s egyáltalán ne használd..!

Zollikerberg, 2021 VI. 13.

Nyelvi járvány

Rejtő Jenő tudta még, hogy
a **karantén vesztegzár**.
A ma fia eme szótól
valósággal reszket már!

Csak a **karantént** használja
a ma lánya s ma fia
és a kovid vírus által
támadt nyelvi maffia!

Vakcína a másik ilyen,
rémes-fölösleges szó!
Védőoltás, **oltóanyag**,
vagy **oltószer** mért nem jó?!

Sokan ellenzik az oltást
(kételyük nem jogtalan),
ám a **vakcína** szó ellen
védekezni oktalan?

A járvánnyal nyelvünkbe is
vírus került, látható:
befészkelte magát két új,
betegesen gyatra szó!

Zollikerberg, 2021 X. 17.

Örök rejtély

A Photográ fia (s a Photográ lánya),
nagyon kívánták, hogy vigye a kánya
a magyar nyelvből a rémséges **fotót**,
vagy aki használja, fizessen adót!

Azt nem értették (de nem csak ők ketten),
honnan a **fotó** – amely értelmetlen –
s hol az előnye a **fényképpel** szemben,
amely nem hosszabb és hangzik is szebben?

Ki hosszú szavakat mondani lusta
– és ezért idegent használ a rusnya –
vagy ha a szavának csak kevés időt róttak?
A fénykép neki is csupán csak két szótag!!

Zollikerberg, 2021 X. 20.

Ha már átveszünk egy szót...

Az idegen nyelvekbe
jó, ha beleláttok,
ott a kiejtés terén
mások a szabályok.

Hangzást s a szóalakot
– mind a kettőt egyben –
a magyarba átvenni
gyakran lehetetlen.

Például a **geizír** szót,
hogyha így is írod,
misem természetesebb?
geizírnak is mondod.

Gájzír lenne helyesen!
– S **geysir**-nak van írva –
így az i s a z csupán
rosszul magyarítja!

Ki átvette, hülye volt:
nem magyarul írta,
bár a helyes kiejtést
pedig nyilván bírta.

Idegen szót veszünk át?
Legyen az a törvény,
kiejtésünk legyen jó,
idegent nem törvén.

Lényegtelen e szavak
írásának képe,
mert azt másképp ejti ki
hazánknak a népe!

Azaz, az idegen szó
kiejtése számít,
szóalakja csak magyar
írásmódot áhít!

Tehát **kecsap** lesz a szó,
ha tartod e törvényt,
s akkor nincs, ki **kecsöp**pel
okoz röhej-örvényt...

Piccát írj és ne **pizzát**
– völgyben, dombon, hegyen –
hogy abból nevetséges
pidza sose legyen!

Ha a kiejtés szerint
írtunk volna **lancs**-ot,
nem okozna nyelvünkben
löncs-nek ejtett pancsot!

S ha nem **cselgáncs**nak mondod,
akkor miért **dzsúdó**???
Hiszen e szó japánul
szerényen csak **júdó**!

Idegen szót veszel át?
– bár ezt nem szeretem –
csak a magyar írásmód
tűnik jónak nekem!

Ha új fogalom jön be
és nincsen rá szavad,
csak úgy jó, ha írása
mindig magyar marad.

Szigorúan csak: **fészbuk**,
szoftver, avagy **ímél**!
(Ha nincs, ki idegentől
magyart meg nem kímél...)

A számjegyek értéke
sohasem változik.
Betűink hangértéke
sosem váltakozik!

Más nyelvben ez nincsen így.
Ez nem a mi gondunk.
Lényeges, hogy ily szokást
nyelvünkbe ne vonjunk!

Zollikerberg, 2021 XII. 7.

Népek és jelek
(Mégegyszer az írásunkról)

Számok terén egyetértünk:
a tíz jelünk azonos!
A betűknél meg a helyzet
enyhén szólva humoros.

A **j**é lehet zsé is dzsé is,
s legmókásabb, hogyha há,
a **c**é pedig esz is csé is,
s nagyon gyakran pedig ká.

Az **e** lehet é,- i,- ö is,
s megdöbbentőn néha: á.
A **q**ú pedig nem mindig kv,
néha egyszerűen ká.

És az **x** meg nem mindig iksz,
gyakran há-nak ejtik azt.
S hogy a **g**é is néha há lesz,
engem csöppet sem vigaszt...

Hogy a **c**é-**h**á néha há csak,
néha csé, ká, avagy es,
ettől – hogyha nagyon röhögsz –
vigyázz, hogy hanyatt ne ess!

A többiről nem beszélek,
hisz már rég megállt az ész.
Adj hálát a magas égnek,
hogy Te magyarul beszélsz!

Nem volt elég Bábel tornyán
a sok összezagyvált nyelv?!
Önként folytattuk és így lett
jeleknél is ez az elv?!

Nyelvünkben a betűinknek
kőszilárd értéke van.
Hangalakjuk fűtől fáig,
szakadatlan nem rohan!

Föníciából hagyták ránk
hangjaink betűsorát.
Vessük össze ezzel gyorsan
kínaiak nyomorát!

Ötvenezer jelük van és
abból sokat tudni kell.
Megtanulásukkal akár
fél életed múlik el.

Ötvenezer bonyolult jel
özönében ülsz nyakig!
Ne csodáld: analfabéta
ott mindenki egy fokig...

Ám én attól nem féltelek
– a bajunk nem kínai –
hanem idetüremkednek
az angol nyelv kínjai!

A plakáton **stroke** kéjeleg,
kirakaton pedig **sale**!
Az észszerű jelrendszerünk
szerinted még meddig él?!?!?

Tűzzel, vassal őrizd hát meg
Betűinknek hangjait
és ne vedd át idegenből
más nyelvek szokásait!

Zollikerberg, 2021 XII. 12.

Az írásmód

Idegen szó írásmódja,
hogyha idegen marad,
az a magyarban helytelen
kiejtésre okot ad!

Két l-lel írod a model**l**t,
két k-val a barak**k**ot?
Az idegen írásmód zűrt
a fejejedbe berakott!

(Ki az, ki a barak végén
két k-t mondani szokott?!?!)

A milió nem kevesebb
egy l-lel sem – s kinek árt,
ha ugyancsak egy l-lel jön
elébünk a miliárd?

Irtsd ki, ami fölösleges,
papírt pazarló betű!
Te irtsd ki, mert azt nem irtja
betűt pusztító tetű…!

Nem túl régen tenniszt írtunk
s m-túltengett a mammut,
pedig akkor sem mondták ám
már „mamunak a hamut…”

A kiejtés a lényeges.
Te is csak arra ügyelj,
hogy idegen írásmóddal
rossz kiejtést le ne nyelj!

Allergia, szimmetria,
ellipszis, kommunikál.
A kettőzött mássalhangzó
rossz kiejtést szugerál!

Írásmódunk sajnos addig
régi bűnök terpesze,
amíg Akadémiánknak
meg nem gyűlik az esze…

Gyimóthy Gábor,
Zollikerberg, 2021 XII. 28.

Csak mondom

Szöveget kezdtem olvasni,
belém fagyott a humor.
Ily szavak jöttek elém, mint
pandémia és **tumor**,
princípium és **disztingvál**,
sőt, a **kompetencia**...
A magyartalan magyartól
mentsél meg Uram fia!

Bejött még az **izotróp** is,
az volt a tortán a hab.
Aki érteni szeretne
ma: szótárhoz kötött rab!
A szabatos, magyar nyelvet
lassan elnyeli a sír.
Jobb lenne a helyzet hogyha
szótárt az forgat, ki ír!!

Zollikerberg, 2022 I. 1.

Ébresztődal

Kezdj el magyarul beszélni,
döbbenj rá, hogy magyar vagy!
Rád háruló felelősség,
hidd el nekem, nagyon nagy.

Az idegen szavaidat
sajnos más is átveszi,
hogy ő magyarítson rajta,
fáradságot nem veszi.

Eszébe se jut szegénynek,
hisz ezer más dolga van.
Hogyha idegen szót használsz,
szavad százfelé rohan.

Használd e szót: *folyamodvány*,
vagy: *ibolyán túli* fény.
Más is mondja, ha te mondod,
csak így terjed a remény.

Mondd nyugodtan: *tétovázik*,
avagy: *világegyetem*.
S van ilyen szó: *törzsfejlődés*.
Elhiheted énnekem.

Mikor mondtad e szót: *fénykép*?
És *tájékoztatsz*-e még?
S hallottál-e már e szóról,
mely így hangzik: *egyezség*?

Van ilyen, hogy *oltóanyag*,
rokonszenves, *vesztegzár*.
Ám a divat elfújta a
virágpor szót messze már ...

Összpontosít, jelképes és
álca, csörte, kövület.
Eszedbe jutnának e szók,
ünnepelnék teveled.

Hangverseny és *ünnepély* és
szélsőséges, nemzedék...
Jaj! – A száműzött szavaknak
vége-hossza messze még!

Visszapillantás és *gyógymód,*
számítógép, okirat ...
A feledés homályából
gyűjtöm ki e szavakat.
Bár néha még megjelennek
– elvétve és nagyritkán –
idegen megfelelőik
ezrében és garmadán.

Azonosság is tűnőben ...
És mondtad-e valaha
ezt a szót, hogy: *időszerű*?!
Elnyelte az éjszaka ...

Permet van és *porlasztó* van
csillagközi, dülmirigy ...
Szókincsünkre csak az, aki
nem ismeri, nem irigy!

De azt mi meg nem becsüljük,
nem tudjuk, milyen becses!
Jó lenne ám ügyelni rá,
megsúgom, hogy érdemes!

Hozzáállás, együttérzés,
kétkedő és *vetélytárs,*
tömegvonzás és *tűzhányó*.
Tűnő szavak, nem vitás.

Ne nekem higgy! – Nézz utána,
elemezz ki szöveget,
és akkor, akárcsak engem,
elfog majd a döbbenet!

Észrevétlen terjed a kór,
csak **tudatosság** segít –
és hogyha nincs, ki eleve
idegenszót istenít!

Zollikerberg, 2022 I. 23.

Utószó az Ébresztődalhoz

Már megint írtam egy verset,
a tárgyköre ugyanaz,
mint már sokszor: magyar szónak
alig van, ki irgalmaz!

Úgy tűnnek el a szavaink,
mint a nyárhajnali köd,
mert sajnos a magyar szóért
már magadat se töröd.

Íme egy kis szóáradat,
mely nyelvünkben othonos,
s használatuk, fájdalmamra
szinte kizárólagos.

Néhányat soroltam csak föl,
kevesebb, mint negyvenet,
Ám már ezek nélkül is a
magyar sokkal szebb lehet.

De ezúton, ki szorgalmas,
többszáz szóig elmehet,
s összegyűjthet egy hatalmas
idegenszó felleget!

A fönti vers magyar szói
itt vannak idegenül.
Magyar szót szólni helyettük?
Ez igény föl se merül...

Petíció, **úvé** sugár,
spré és **evolúció**,
koncert, **fesztivál** s a **pollen**,
attitűd és a **fotó**!

Lárva, **asszó** s a **karantén**,
aktuális, **hezitál**,
identitás, **dokumentum**,
extrém, **retró**, **informál**.

Emblematikus, **koncentrál**,
vulkán, **generáció**,
univerzum, **szimpatikus**
és a **gravitáció**.

A **prosztata**, a **kompjúter**
és az **intersztelláris**.
Empátia, **terápia**,
szkeptikus és **rivális**.

És elébünk tündérkedik
Íme, a **fosszília**,
s a kovidnak köszönhető,
mesésen szép **vakcína**.

Én arra is mérget vennék,
vagy sok pénzben fogadnék,
hogy magyar szót nem mondtál a
kompromisszum helyett még...

A tényállás nagyon enyhén-
szólva bizony szomorú.
S remény, hogy ez jórafordul,
növekvően sanyarú...!

Zollikerberg, 2022 V. 31.

A számítógép

Ide figyelj kisbarátom,
álljunk meg egy szóra.
Hogy ne maradj hülyegyerek,
jön a magyaróra.

Computer szó áll előtted
s nem tudsz vele bírni?
Hogy' jut eszedbe magyarul
komputernek írni?!

Lehetséges, hogy anyukád
téged fejre ejtett?
Komputernek írod s aztán
kompjúternek ejted?

Csak annyi eszed van, hogy a
c-t változtasd k-ra?
S aki **kom-pu-ter**-nek mondja,
az a maga kára?

Az u betűt jú-vá tenni
netalán-tán szégyen?
Túl sok lenne elvárni, hogy
annyi eszed légyen?

Hogyha **kompjúter**nek mondod,
írni is úgy kéne!
Teljesn lágy már az agyad,
vagy csupán csak vén-e?

Tudod mit? Te köpj azokra,
kik ezzel nem élnek,
ne törődj a **kompjúter**rel,
írd **számítógép**nek!!

Zollikerberg, 2022 III. 16.

Figyeld meg, hogy hogyan beszélsz

A magyarban nem létező
szókat használsz öregem.
Szörnyű, hogy a nyelvezeted
mily mértékben idegen!

Kemikáliáról szavalsz,
fotóról, s hogy **hezitál**.
Idegenül hangzásuk már
nagy távolból kiabál.

Mi az, hogy te **szkeptikus** vagy?
Mi a **szuverénitás**?!
És az **evidencia** is,
micsoda szó, kispajtás?!

Identitás, vagy a **fícsör**
és az **információ**!
Idegen szavak ünnepe,
valóságos dáridó!

Mit keres a magyar nyelvben
ilyen szó, hogy **adekvát**?
Hogyha beleilleszkedne
eltörné a derekát.

Vagy a **pollen**? Valóságos
idegenszó diadal !
Használata – ne haragudj –
csakis hülyére utal ...

Per-órás sebesség helyett,
beszélj **óránkénti**ről.
Trehány szóhasználatodtól
a szép nyelvünk rombadől.

Ám ezerig sorolhatnám
és nem lennék vele kész.
Szomorú ezt szóvátennem,
hisz szégyen ez az egész!

Csakhogy sajnos mást is használsz,
ami éppoly idegen,
ím a **nem igazán**, mellyel
táncolsz minden idegen!

A **fajsúlyos**, kis barátom,
iszonyúan marha szó!!!
Hiszen nincs, mi nem fajsúlyos !
Ezért nem használható!

S miután az összesennél
nincsen még összesenebb,
ha azt mondod **mindösszesen**,
ugasson meg minden eb!

Mondod, hogy **bevállalós** vagy
– lenyelted a válladat??
Kórbonctanban lehetne ez
világraszóló adat!

És ne gondold, hogy fejedre
szakad netán a tető,
ha nem mondod ötpercenként
hatszor, hogy **alapvető**.

Az **Én azt gondolom hogy**-gyal
ne kezdj minden mondatot.
Ezt havonta csakis egyszer
– és magadban – mondhatod...

(Amit mondasz, nyilván mindig
sajátmagad gondolod,
s ha idézel, a forrását
nyugodtan megadhatod.)

Gondolkozz mielőtt beszélsz,
hidd el nekem, így okos.
S amit mondasz, legyen mindig
átgondolt és tudatos.

S ne félj, hogy tán közbeszólnak,
s a mondókád megszakad,
ne vidd minden mondat végén
egekbe a hangodat!!!

Libabőröztető rémség
az újszerű hangvitel:
mondat végén fölvitt hangtól
a szöveged rondul el!

A magyar nyelv műremek, nem
vasvillával hányt rakás.
Ha beszélsz, a méltóságod-
dal történő számadás.

A mi nyelvünk a világnak
óriási csodája.
Ha idegen megismeri,
tiszteli és csodálja!

Elhiheted, idegenek
– ha még jobban ismernék –,
naponta gyilkolná őket
a kénsárga irigység...

Zollikerberg, 2022 III. 22.

I think so... (1)

Nem elég az idegen szó.
– Ettől én már nem csak félek! –
Magyar szövegedből is csak
ömlik az idegen lélek:

mert ***Én azt gondolom hogy***-gyal
kezdted el a mondatodat;
Két perc alatt nyolcadszor is.
– Számoltam a mondatokat... –

Angolul gondolkodsz te már
– engedd meg, hogy megemlítsem –
hiszen, ha magyarul mondod,
egyszerűen csak: ***szerintem***...

Zollikerberg, 2022 IV. 4.

Mai magyar beszéd divat

*Én azt gondolom hogy...*mondod,
s elkezdesz beszélni.
Eme bevezetés nélkül
nem is tudsz már élni!

Mondod, **amit gondolsz**! – Ember!
S azt mindenki hallja.
Hallani, hogy hangsúlyozod,
senki nem akarja!!

Pedig így kezdődik aztán
még számos mondatod.
Látszik, őrülten élvezed,
hogy sokszor mondhatod.

Az *Én azt gondolom hogy*-gyal
kezdés fölösleges!
Figyeld meg, hogy hogyan beszélsz,
s aztán kacagj, nevess!!

Zollikerberg, 2022 IV. 10.

Fotós II

A **fotó** már önmagában is
ronda szó-szerzemény,
hátmég, ha a **fotós**t hallom,
amely még rondább, szegény.

Nekem úgy hangzik ez a szó
– hisz szerkezetre nem más –,
mint ahogy a következők:
a rühes és a leprás...

Miért nem jó a **fényképész**,
avagy **műfényképész**?
De lehetne tőlem a szó
akár **fényképművész**.

Fotósnak nem lehet helye
erdő, rét, avagy mező!
Akkor már sokezerszer jobb
a szerény: **fényképező**!

Nem érdemes e szó fölött
túl sokat vitázni:
ne kelljen a **fotós** szóval
senkit megalázni!!

Zollikerberg, 2022 IV. 10.

Húsz és huszadika, azaz: 20.-a

Hogyha 20-at írok, akkor
húsznak mondom. Világos ?
Huszadikánál a 20 csak
a **ponttal** nem hiányos!

Ha ezt írom 20-a, akkor
csak így mondhatom: husza!
Mint ahogy a túrós étel
második fele -csusza.

(**És, aki ezt be nem látja**,
agya igencsak kusza...)

Ha huszadikát mondanék,
de elhagyom a pontot,
mindenki látná rajtam, hogy
az elmebaj megrontott.

Ki szabállyá rögzítette,
hogy a pont elhagyandó,
nyilván megállt a kis esze
(s ez ácsorgás állandó).

Avagy takarékosságból
támadt eme őrültség?
Hiszen tán a sötétzöldek
várják ezt el tőlünk még...

Mert hát így a modern ember
ahányszor csak -dikát ír,
annyiszor megspórolódik
egy kövér pontnyi papír...!

Helyette azt ajánlom, s így
sokkal nagyobb lesz a tét,
gyomláljuk idegen szavak
fölösleges betűjét!

Intelligens, allergia,
milliárd és millió,
kommunikál, szimmetria
sok betűje mire jó?!

Ellipszis és mottó, modell,
fosszília s a barakk...
bohóc, aki e szavakba
fölös mássalhangzót rak!

Hiszen csak helytelenítik
így a magyar kiejtést
és pazarolják a papírt
s a billentyű leütést!

Zollikerberg, 2022 IV. 10.

!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

Megfölkiáltójelezem
ezt a marhaságot,
amelyet szép, magyar nyelvünk
régen sosem látott!

A **megkérdőjelezés**re
szórom itt az átkom,
mert azt a mai magyarban
lépten-nyomon látom.

Már minden mást kiszorított
ez a modern lemez.
A ma fia, ha kétkedik,
csakis **kérdőjelez**!

„Kérdésesnek tartom”, „kétlem”,
vagy „kétségbe vonom” –
ilyet ma már alig hall a
drága, magyar honom!

Aki először használta,
talán bohóckodott,
arra, hogy ezren majmolják,
hogy’ is gondolhatott?

És majmolják! Nem csak ezren,
se szeri, se száma
azoknak, kik írják s mondják. –
Csak ez dívik máma!

Gyerekesen, hülyén hangzik…
– Nem kell messzebb menni. –
Hogy a fenébe’ lehet ezt
komolyan is venni?!

Aki él e mafla szóval,
azt semmi sem menti.
Hogy e divat nevetséges,
nem látja más senki?!

Zollikerberg, 2022 IV. 13.

Szó, mely sehova se vezet

Negyvenéves szótáramban
hiába keresed,
és e szónak értelme is
reménytelen eset.

Ha nem lett volna rá szavunk,
nem lenne baj vele,
de így a **megvezetés**be
ménkű csapjon bele!

Hisz' teljesen egyértelmű
volt a **félrevezet**,
mért kell egy sehonnai szó
a meglévő helyett?!

Nem üldözöm én az újat,
hogyha van értelme,
csakhogy ez a **megvezetés**
igenfurcsa kelme.

Hogy a kettő összeillik,
a **meg-** és a **vezet**,
arra ember könnyelműen
nem tesz tűzbe kezet.

Nézzük az igekötőket,
melyeket a **vezet**
általában használ s ezért
talán-bizony szeret:

A ki-, a be-, a le-, az el-,
az át- és a félre-
Értelmes igét képeznek
nyárra is és télre…

És e sok, szép igekötő
mind csak irányt mutat.
Ember ilyet a **meg-** szóban
hiába is kutat.

Nem jó szó a **megvezetés**,
biztos lehetsz benne!
Hogy ezügyben nincs igazam,
nagy, nagy csoda lenne!

Zollikerberg, 2022 IV. 14.

Etsz, petsz, kimehecc...

Négy hatalmas szótáram van:
német, angol, francia
és az olasz. – S egyikük sem
régi idők holmija.

Ha keresed a **siket** szót,
mindegyikben megtalálod,
s mind a négyben a **süket**re
csak az „átutalást” látod.

Ha most tehát az idegen
ezt a szócskát kikeresi,
a nagy szótár, **helyes** szóként
a **süket**et adja neki.

Ám a mai magyar e szót
nyíltan helytelennek tartja.
Olyat is hallottam már, hogy
durván **megalázó** fajta!

Ne hülyéskedjetek! – A nyelv
nem bohócok játszótere!
Kiszámoljuk **ecc, pecc**-módra,
ki nem szól, s ki szólhat bel?!

Fogalmam sincs arról, hogy a
süket milyen ősi szavunk,
de nem lehet, hogy egy ily szót,
csak úgy szemétdombra dobunk!

Könnyen előfordulhatna
– ha ezt hagyjuk s nyugton ülünk –
hogy valaki kijelenti:
filünk van csak és nincs fülünk...!

Zollikerberg, 2022 IV. 18.

Fajsúlyos

Valamire azt akarod
mondani: **őrült fontos**,
és erre azt mondod büszkén
és hetykén, hogy **fajsúlyos**?!

Hát teljesen meghülyültél,
már nem tudod, micsoda?
Avagy talán sosem tudtad,
hiányzott az iskola?

Barátom, a Hidrogén a
leges-legkönnyebb elem
teljesen „**fajsúlyos**”, ezt
elhiheted énnekem.

Vagy netán-tán **nagy fajsúlyút**
szándékoztál mondani ?
Akkor **mondd!!!** Mert **fajsúlyos**sal
csak nyelvet tudsz rontani!

Zollikerberg, 2022 V. 6.

Kérdés és tanács

Van **azonossága** annak,
aki magyarul beszél,
de **identitás**nak mondja
(és elismerést remél)?

Az **önazonosság** még jobb
– ez szerintem nem vitás –
mint a kevesebbet mondó,
szegényes **identitás**!

Hol védi **függetlenségét**
– nekem ezért megbocsáss –
ki erre csak egy szót használ,
s az a **szuverenitás**??

Azonosság, **önállóság**,
a nyelven áll, vagy bukik!
Ki a nyelvét cserben hagyja,
más rosszra is rászoki!

Amit mondok, jól tanuld meg
– pusztul, ki ezt megveti –:
Minden a nyelvnél kezdődik,
minden, ami nemzeti!!

Zollikerberg, 2022 V. 23.

Dühöngő
(rövid szöveg elolvasása után)

Csak ülök és csodálkozom!
Mi késztet rá, kispajtás,
hogy ilyen szavakat használj:
szcéna, **kontúr**, **kvalitás**?!

Magyarul nem jut eszedbe?
Nem kell hozzá körmenet!
Íme itt van a **minőség**,
körvonal és **jelenet**.

Ráadásul a te **szcénád**
nem **jelenet**, hanem **színtér**.
Mikor fogdossa már össze
szavaidat egy jó sintér?

Gondolkozz, mielőtt írnál!
Nem „ugrik be” magyar szó?
Gondolkodj hát kicsit tovább.
Az idegen sosem jó!

Vagy tán szín-magyarnak érzed,
mi belőled kibuggya?
Fésüld át a szövegedet
s akkor rájössz, nem úgy van !

Zollikerberg, 2022 V. 29.

Tanuld meg, ha nem tudtad

Ha én a **fotó** szót hallom,
szégyen engem széttép!
Hisz van rá gyönyörű szavunk!
Nem ismerted? – **Fénykép**!

Zollikerberg, 2022 V. 29.

Értelmetlen szavaink:
minőségi és fajsúlyos

Van rossz és van jó minőség,
elhiheted, annyi szent!
Jó minőséget ezért a
minőségi nem jelent!!

(Semmit nem mond egy festményről
– hogyha lenne ilyen szó –
ha **színességi**nek mondod...
Akkor tehát mire jó?)

S a piacon, a kofánál
azzal vajon el mit értsz,
hogyha tőle egyszerűen
mennyiségi krumplit kérsz?

És idesorolható az
újkeletű **fajsúlyos**.
Mert mindennek fajsúlya van,
ez a jelző nem okos!

Tudom, öcsi, ha használod
– bár sohasem hallani –
amit valóban szeretnél:
nagy fajsúlyút mondani...!

Zollikerberg, 2022 V. 6. – VI. 20.

Vakcína

Marha szó jött a magyarba
és a ***vaccá***ból ered,
amelyre a *latin tehén*
megrökönyödve mered.
Tudsz-e rá még magyar szót, vagy
kimondani sem mered?
A nyelvet a **vakcínáv**al
rém hatékonyan vered!
Elképesztően *süket* szó
és szédülten hódít teret!
Ennél hülyébb szó viszont már
csak a **süketcína** lehet... (ne).

Zollikerbesg, 2022 VI. 20.

Szeretném, ha rend lenne
(Városnevek írásmódja)

Megint zagyva írásmódunk
területén baktatok,
újra azon áskálódom
és rögeszmét futtatok.

Ha az ember jól körülnéz
– és közben kicsit sem vak –
rájön, hogy nyelvünkben sajnos
nincsen, aki rendet rak!

Koppenhágát szabad írni,
akkor Oszlót miért nem?!
Írásmódunkból e téren
hiányzik az értelem!

A Stockholmban nem sért a c,
csupán rém fölösleges!
Oszló pedig így, mint Oslo,
mélységesen röhejes...

Bázelt írunk és nem Baselt.
Akkor miért is Lausanne?!
Félünk, hogyha Lozant írnánk,
Francisvájc lerohan?

És, ha mi még Luzernt írunk,
a „haszon” vajon ki?
Franciában s az angolban
c-ként van benne a z!

Miért írnánk Lugano-nak,
ha kiejtve Lugánó?
Bánt valakit netalán a
Rómában a hosszú ó?

Az Athén-ben minek a h,
miért nem jó az Atén?!
Eredeti írásmódban
ékezet sincs ám az é-n!

Azért sem tört ki háború,
hogy Paris-ból Párizs lett.
(Elsőként ezt így leírni,
vakmerő tett lehetett!)

És, hogy azt mi j-vel írjuk,
ami így szól: Dzsakarta,
azt az ég-világon senki,
s az Isten se akarta!

Nyújork lenne az észszerű,
bár a bamba new yorki
nem sokat vacakol vele
és csak *nujork*-nak ejti...

Vagy a büszke, skót Edinburg**h**
miért visel nálunk h-t?
Megtakarítanánk a h-t,
megalázná Skóciát?

(Ők *Edinboró*-nak ejtik...
Nem mindegy, mint írjuk mi?
Megsértődne ezért a skót,
vagy netán fájna neki?)

Mondja meg nekem valaki,
vajon ki érdeke az,
hogy c-vel írt Caracas-ból
ne lehessen Karakasz?

S ha mi nem cirillel írjuk
Moszkvát, avagy Pétervárt,
vajon van-e, aki ezért
reánk rontó népet várt?

Igaz, rém furcsának tűnne
Cűrih-ként látni e szót,
de csak azért, mert leírva
eddig mindig Zürich vót...

(Ne felejtsd, hogy van ám olyan,
aki z-t csak z-nek sejt
és Zürichet megrögzötten
bizony sosem c-vel ejt...)

Furcsa ide, furcsa oda,
fontos lenne oly szabály,
hogy a kiejtés a lényeg
s mindent aszerint csinálj.

Mégpedig magyar betűkkel!
Eredeti írásmód?
Fizet nekünk netán bárki
„formahűségért” adót???

Persze nem magyaríthatunk
minden idegen falut,
de az ismert városoknál
használjunk csak „szógyalut”!

Sajnos ide sok-sok példát
sorakoztathatnék még.
Ami itt nagyon hiányzik:
a következetesség...

Bizony, bizony az eszecském
alig indult, már megáll:
Nincs, aki a magyar nyelvben
e téren rendet csinál?!

Nem kell semmit se csinálni,
úgy értem, hogy semmi mást,
csak kiejtésszerintivé
tenni városnév írást.

Hogy túlzásba lehet vinni?
Nyelvújítás irgalma,
hogy Stokholmból nem lett végül
hangzatos *Istókhalma*...

Túlzott magyarítás bizony,
könnyedén agybavágó,
ezért nem lett Koppenhága,
lám mégsem *Kappanhágó* ...

Ne essünk tehát **túlzásba**,
de a következtetés:
Ami a nyelvünkben zajlik,
szerintem „innenezés” !

S ami belőlem kicsillan,
az élesre fent agyar:
ne szégyelljük már annyira
mindazt, ami még magyar !!

Zollikerberg, 2022 VI. 21.

Megjegyzés: A nyelvújításkor állítólag mérlegelték, hogy nem kellene-e Stockholmból **Istókhalmát** és Koppenhágából **Kappanhágót** csinálni? De lehet, hogy ez már akkor is csak valami gúnyiratban jelent meg.

I think so... (2)

Kicsi a Forint értéke,
mégis sokat adnék érte,
ha **AZT GONDOLOM, HOGY**-okra
nekem egy-egy Forint jutna.

Mert olyan a mai beszéd
– a nép elvesztette eszét? –
angol szellem terjeszkedik,
SZERINTEM – már nem létezik!

Napi egymiliót kapnék,
AZT GONDOLOM, HOGY-ok után.
Elképesztően majmolják,
mint megannyi orángután...

AZT GONDOLOM, HOGY-nélkül ma,
Nemhogy beszéd, de mondat sincs!
Ha nem hiszed, nézz jól körül
és minden irányba tekints!

Forint-miliárdos lennék
röpke három, kis év után,
mert e divat nem szűnik meg:
folytatódik szédült bután!!

Van, kinek egy mondatában
háromszor száll az ég felé,
hogy mind tudjuk, az amit mond
– mint gondolat – csak az övé!

S van, ki rém komolyan veszi,
még az **ÉN**-t is hozzáteszi
ÉN AZT GONDOLOM, HOGY, kérem,
halálbiztos minden téren!

Tévhit most már föl sem merül,
latolgatásra nem kerül,
s bárgyú lenne minden nézet,
hogy amit mond, tán idézet...!

Ilyen esetben, szerintem,
Elég lenne a **SZERINTEM**
s a gondolatmenet benne,
kizárólag magyar lenne.

Ki ma így beszél, nem tudja,
hogy e szokásának atyja,
az, mit az angol nyelv nemzett:
I think so-val mondat-kezdet.

Ám ez rövid az angolban
(vízbe dobva kicsit csobban),
úgy mint nálunk a **SZERINTEM**,
amely eltűnt... Sehol sincsen!!

(Nem elég, hogy nincsen csata,
idegenszók áradata
harcnélkül hódít meg teret...?
Lefordítunk szerkezete!!

Azt aztán rabszolga módra
ismételjük szórul-szóra,
idegen indítást nyelve,
szavainkra nem ügyelve.)

Bírálattól nem kell félni,
tudatosan kell beszélni !
Gondolkodni sem angolul,
ha nem fáraszt, hát **magyarul**...

Zollikerberg, 2022 VII. 9.

A plasztik

Hogy a plasztik szót átvettük,
angoloknak öröme,
pedig az ő nyelvükbe is
trehányságból bújt bele.

Hiszen forró állapotban
az üveg is képlékeny.
Ezt mindenki jól ismeri
lerögzített tény képpen.

Képlékeny a gipsz, a gyúrma,
az agyag is – hidegen,
alig-józanok számára
sem lehet ez idegen.

Akkor mért lenne plasztikus,
ami kemény s fogható,
hisz’ van olyan műanyag, mely
mégcsak nem is olvadó?!

Megalázó kifejezés,
mert mindaz, ki nem hanyag,
tudja: vegyészet csodája
minden egyes műanyag!

Műanyag nélküli világ?
Úgy szólna a krónika,
mintha eltűnne belőle
minden elektrónika!

Már a Neandervölgyi is
használt ám műanyagot.
Föltalálta a nyírszurkot,
addig-addig kutatott.

Rákényszerült, hogy „pótolja”
a hiányzó anyagot.
(Elefántcsontból, szaruból
alkotott és faragott.)

Ma alig van még probléma
– e téren nincs is határ –
amelyre egy megfelelő
műanyag ne lenne már...

Ám arról, ha eldobálod
s a világot szennyezed,
– akármilyen szögből nézzük –
nem a műanyag tehet!!

Zollikerberg, 2022 VII. 12.

Szeretném, ha rend lenne
(Na még egyszer !)

Mért írnád **Atént** *Athén*-nek,
Rodoszt sem írsz *Rhodos*-nak?
Attól félsz, hogy ezért egyszer
majd tán még megpofoznak?!

Píza is lám, a *Pisá*-nál
jóval „szobatisztább” szó.
Szerintem akár még **Cannes** is
bátran **Kann**-nak írható.

Perugia **Perudzsa** lenne,
Bologna meg **Bolonya**!
Az idegenn írásmódnak
miért lennénk bolondja?

Siená-nak kell írnom azt,
ami pedig **Sziéna**?
Halálra kacagja magát
gúnyosan a hiéna...

Mallorca legyen **Majorka**
és *Manchester* **Mencseszter**.
Az idegen írásmódtól,
arra kérlek ments – Eszter...!

Hisz' józanul **Nizzát** írunk
és *Lisboa* **Lisszabon**.
Ismert város nevére a
magyarítást kiszabom!

Csodálatos ábécénkkel
leírható minden szó.
Idegenhez ragaszkodó
olyan, mint a talpnyaló.

És a magyar írásmódért
minden koron kiállok,
legyen végre rend e téren,
s ha nem lesz, hát csinálok!

Zollikerberg, 2022 VII. 21.

Orvosokhoz

Ha orvos vagy, kérlek beszélj
betegedhez magyarul,
mert különben a nyelvünkből
sok magyar szó kiszorul.

Nyelvezetedben ne legyen
terápia, **vakcína**,
infarktus és **diabétesz**,
lumbágó és **szimptóma**.

Ne legyen ott **infekció**
és főleg ne legyen **sztrók**!!
Hisz' ezektől feledésbe
süllyednek a magyar szók.

Mit keres a magyar nyelvben
trauma, avagy **prosztata**?
Idegenszó áradatnak
nyelvromlás a vonzata!

Biopszia, **patológus**,
tumor, **diagnosztizál**,
mentális és **dialízis**...
A sorozat meg nem áll!

Analízis, **diagnózis**,
karcinóma, **rezisztens**,
karantén és **pandémia**,
s a többitől Isten ments!

Ha mindenki átveszi és
papolja e szavakat,
a magyar szó ismerete
is teljesen elmarad.

Ma már sajnos a gyerek is
ilyen szavakat használ,
s ellene az ég világon
senki, semmit nem csinál!

És az égig büdösödik
a mérhetetlen szégyen:
kórházak osztályainak
magyar neve ne légyen?

Anesztéziológia
és a **Transzplantáció**,
vagy a **Pulmonológia**.
Rendben van ez és így jó?!

És a **Kardiológia**?
És az **Urológia**?
És a **Dermatológia**?
vagy az **Onkológia**?

Nincs rendben! S ezt mind, mind tudjuk,
de nem teszünk ellene.
Nem elég mindezt csak tudnunk,
itt harcolnunk kellene!!

(A „nagy könyvben” eddig sajnos
mindez nincs megírva még,
de ölelje ezt is föl az
orvosi felelőség.)

Az ellen, hogy elterjedjen
az orvosi nyelvezet,
szándékosan s tudatosan
kell tenni, csak úgy lehet!

Zollikerberg, 2022 VIII. 1.

Lényeg a rövidség?

Miért mondod **hobbi**nak a
vesszőparipát?
És lám, két b-vel kiejtve
zeng az űrön át!

Tán, mert kimondva rövidebb?
Elég oknak ez?
Jól nézz meg idegen szókat,
s aztán elemezz.

Nyelv-rövidítési vágyból
használsz idegent?
Az **archeológus** vajon
nem **régész**t jelent?

Emblematikus: **jelképes**!
S furcsállom nagyon,
hogy akkor miért is hallom
lépten és nyomon?

Differencia: **különbség**,
szimbólum csak **jel**!
S a **szubszidiaritás**nál
az ember csak nyel...

Tradícionálist mondasz?
Barátom ne viccelj,
hisz' az csupán **hagyományos**!
Paragrafus: **cikkely**...

Fosszília csak **kövület**,
s tovább ne is böngéssz,
mert a **kontinens** – láthatod –
nálunk csupán **földrész**.

Rituálé csak **szertartás**,
a **szimptóma tünet**.
Kimondva mind rövidebb. (Bár
írva hosszabb lehet...)

Demonstráció: **tüntetés**,
terápia: **gyógymód**.
A legtöbb idegen szóra
van rövidebb pótlód!

Funkcionál? – hát **működik**!
Organikus: **szerves**.
Minden egyes idegen szó
a magyarban terhes.

Generáció: **nemzedék**,
a **konfliktus viszály**.
Idegenszó használatból
ajánlom, hogy kiszállj!

A **dokumentum okirat**,
a **porció adag**.
S a **finálé**t megdöntötték
döntőt mondó hadak...

Az **elasztikus rugalmas**,
analizál: **elemez**.
Örülök, ha bárki velem
ezügyben majd levelez...

Zollikerberg, 2022 VIII. 8.

Mert nem vagyok hülye...

Ki nem hagyom: sorszám mögé
szigorúan pontot teszek.
Hónapok napja esetén
– mert nem szédítenek szeszek –
rossz szabályra füttyöt hányva,
pontosan ugyanúgy teszek!

Bár emiatt nem sanyargat
semmi alaptalan aggály,
őrült kíváncsi vagyok rá,
honnan jön a hülye szabály?!
Túl gyér volt tán a pont-eső,
s sorszámot sujt ma az aszály?!

Zollikerberg, 2022 VIII. 9.

Újabb dohogó

Lám a pingvin ping**ui**n volt,
de ma már a szánkra illő!
Kiejtése, írásmódja
rendkívül józannak tűnő.

Akkor viszont a *Gvínea*
miért G**ui**nea ma is?
Gvatemála is lehetne,
de G**ua**temála az is!

E**cua**dornak írjuk még,
noha *Ekvádor* lehetne.
(És ezt máshol így is írják:
csehekben van annyi elme!)

Ez már megint olyan dolog,
hogy nem csapunk az asztalra!
Nyelvünkhöz lehetnénk hűek
– úgy tűnik, fütyülünk arra…

Zollikerberg, 2022 VIII. 17.

Füstbe ment idők...
(Ne csak az idegen szavakat kifogásoljuk)

Valamikor, egyszer régen
volt ám egy olyan világ,
virult még a magyar nyelv is
nem csak a kerti virág.
És mindenki gondolkozott
mielőtt írt, avagy szólt,
tudatosan használt nyelvet
és mondott ki magyar szót.

1

Nyolcvan éve? – Hetven éve?
Vagy csak hatvan éve még?
Mert az idő gyorsan rohan,
úgy érzem, hogy nem túl rég,
volt akkor egy olyan világ,
– emlékezetem nem csal! –
senki nem kezdte mondatát
ÉN AZT GONDOLOM, HOGY-gyal...

Érthető a magyar szóból:
fordítás az ***I think so***-ról.
És az idő úgy elsodort:
átvettük a beszédmodort!!!

2

Hetven éve? – Hatvan éve?
Vagy csak ötven éve volt?
Mert az idő gyorsan rohan,
nekem közelről rikolt...
Volt akkor egy olyan világ,
azt mondták, hogy **NEM NAGYON**.
NEM IGAZÁN nem létezett,
az csak ma lett „közvagyon...”

Ez a ***not really*** magyarul,
de békében nem hagyom,
mert csupán csak **NEM**-et jelent,
s nem azt, mit a **NEM NAGYON**...!!!

3

Hatvan éve? – Ötven éve?
Vagy csak negyven éve tán?
Mert az idő gyorsan rohan,
tegnapnak tűnik talán...
Volt akkor egy olyan világ,
(én ezt ma alig hiszem)
nem hangzott el fél percenként
a szép **ALAPVETŐEN**...

Tulajdonképpen helyett is
használják már ezt a szót...
S volt, kinek **egy mondatában**
háromszor is benne vót!

4

Nyolcvan éve? – Hetven éve?
Vagy csak hatvan éve még?
Mert az idő gyorsan rohan,
úgy érzem, hogy nem túl rég.
Az akkori magyar nyelvben,
bármekkora volt a tét,
nem folyton csak **KETTŐ**-t mondtak,
ismert szó volt még a **KÉT**...

A **KÉT**ezerhuszonkettő
vajon félreérthető?
HÉTezerhuszonkettőben
hol lesz velünk az idő...?

5

Hetven éve? – Hatvan éve?
Ötven éve volt talán?
Mert az idő gyorsan rohan,
rövidnek tűnhet netán...
Volt akkor egy olyan világ,
senki nem volt oly *flúgos*,
hogy bárkire mondta volna,
az illető **FAJSÚLYOS**...

Na nem! Hisz' ennél a szónál
torpanva áll meg az ész!!!
Fajsúlytalanul – kis hülye –
te is az egekbe mész!

6

Hatvan éve? – Ötven éve?
Vagy csak negyven éve még?
Mert az idő gyorsan rohan,
úgy érzem, hogy nem túl rég,
volt akkor egy olyan világ
a század középfokán,
nem mondták a **MIATT** helyett
minduntalan, hogy **OKÁN**...

Bár nem tartom rossz szónak és
nyelv-vészjelzőm nem sikít,
csak akkor, ha használata
MIATT-okat kiszorít.

7

Nyolcvan éve? – Hetven éve?
Vagy csak hatvan éve volt?
Hisz az idő gyorsan rohan,
velem messzire loholt...
Volt akkor egy olyan világ,
– ez ma már csak szép emlék –
mondatok végén a hangot
nem **FÖL-**, hanem **LE**vitték...

Honnan jön e hanghordozás?
(Ez már nyelvünk teteme?)
Romlik tőle a magyarnak
dallama és üteme!

8

Hetven éve? – Hatvan éve?
Vagy csak ötven éve még?
Mert az idő gyorsan rohan,
úgy érzem, hogy nem túl rég,

abban a világban nem volt
a homokóra divat,
s nem **MAGASSÁG**-ban adták meg
ám az időpontokat...!

Homokórán, vagy vízórán
mutathat időt a szint
„*Hat óra magasságában*.”
vígan eziránba int.

9

Hatvan éve? – Ötven éve?
Vagy csak negyven éve tán?
Azóta – az idő rohan –
sok víz folyt le a Dunán...
Volt akkor egy olyan világ,
Melyről e kis mese szól,
csak a gyerekeknek mondták
azt, hogy **IGAZÁNDIBÓL**...

Nem jópofáskodás és mint-
ha villám csapna belénk,
amikor komoly szövegből,
hirtelen bukik elénk...

10

Nyolcvan éve? – Hetven éve?
Vagy csak hatvan éve még?
Mert az idő gyorsan rohan,
úgy érzem, hogy nem túl rég,
volt akkor egy olyan világ,
abban is volt már **ÚGYMOND**,
– e szóbeli idézőjel –
de ma **lesből is ránkront**...!

Ezzel nem is lenne baj csak,
akkor, hogyha megbomlott,
s folyton ránktör, ha épp senki
és semmit **ÚGY** nem mondott.

11

Hetven éve? – Hatvan éve?
Vagy csak ötven éve tán?
Az időnek fátyla csalfa,
nem is volt igaz talán...
Volt akkor egy világ, melyben
nem volt *szimpla* a „lemez”,
aki akkor **KÉTSÉGBE VONT**,
ma **csak MEGKÉRDŐJELEZ**...

KÉRDÉSESNEK TARTJA, avagy
mindössze csak **KÉTLI** ez.
De nem, mert a mai magyar
már **csak MEGKÉRDŐJELEZ**...!

12

Hatvan éve? – Ötven éve?
Vagy csak negyven éve még?
Mert az idő gyorsan rohan,
úgy érzem, hogy nem túl rég,
volt akkor egy olyan világ,
– álljunk itt meg egy szóra –
sebesség **ÓRÁNKÉNTI** volt,
ma már **csakis**: **PER ÓRA**...

Ne szólj a **PER PILLANAT**-ról,
mert az **PILLANATNYILAG**.
Ki ezt kimondani lusta,
nem jópofa, csak hanyag!

13

Nyolcvan éve? – Hetven éve?
Hatvan éve volt talán?
Ám az idő oly csalóka,
tegnap előtt volt netán?
Akkoriban politikus
csupán **MONDANI** szokott,
ma azonban kizárólag
s csakis: „**ÚGY FOGALMAZOTT**...”

Hogyha ma bárkit idéznek
ez már **kizárólagos**.
Hiszen nem rossz, de szerintem
csupán nagyritkán jogos.

14

Hetven éve? – Hatvan éve?
Vagy csak ötven éve még?
Mert az idő gyorsan rohan,
úgy érzem, hogy nem túl rég,
akkoriban nagyon gyakran
IGEN volt a felelet,
mert válasznak elég volt a
mai **ÍGY IGAZ** helyett...

(Bocsánat, hogy megemlítem,
de lehull a kulissza:
nekem **ÍGY IGAZ**-ok után
a ***that's right*** köszön vissza!)

15

Hatvan éve? – Ötven éve?
Vagy csak negyven éve volt?
(S azóta csak négyszáznyolcvan
elipszist tett meg a Hold?)
Volt akkor egy olyan világ,
– ezt tán még máig tudjuk –
nem „**RÉSZLETEZ**-tünk” dolgokat.
Ma bezzeg: „ne **RAGOZZUK**...!”

Ezt ne is **RAGOZZUK** tovább,
mert hiszen hol itt a rag?
Jót tesz, ki a józanságból
itt kicsikét lefarag?

16

Nyolcvan éve? – Hetven éve?
Vagy csak hatvan éve még?
Mert az idő gyorsan rohan,
úgy érzem, hogy nem túl rég,
volt akkor egy olyan világ,
– épp ezért ezt nézd meg jól –
történetek **SZÓLTAK ARRÓL**,
ma – ha éppen szó van falról –
még a fal is **ARRÓL SZÓL**...

Lehet az bár útépítés,
vagy akár egy disznóól,
ma már sosem **ARRÓL VAN SZÓ**,
hanem hetykén **ARRÓL SZÓL**...

17

Hetven éve? – Hatvan éve?
Vagy csak ötven éve tán?
Azóta – az idő rohan –
sok víz folyt le a Dunán...
Akkor **NÉGYSZER OLYAN GYORS, MINT**...,
volt az észszerű divat!
Nem mondták ám, hogy valami
NÉGYSZER GYORSABBAN haladt.

KÉTSZER GYORSABBAN hat a szer
(***s a formula hidratál?***),
de, hogy mihez viszonyítva,
tán a csillagokban áll...

18

Hatvan éve? – Ötven éve?
Vagy csak negyven éve volt?
Mert az idő gyorsan rohan,
nekem közelről rikolt...
VÁLLALTAK, vagy nem, **VÁLLALTAK**
mert hát hol is van a váll?!
Ma meg már **csak BEVÁLLALNAK**.
Kórbonctanilag: halál...

Megrémülök a kérdéstől,
hogy: *Te **BEVÁLLALÓS** vagy?*
Ha vállad a hasadban van,
csodálod, hogy nincs is agy???

19

Nyolcvan éve? – Hetven éve?
Hatvan éve volt talán?
Ám az idő oly csalóka,
tegnap előtt volt netán?
Azt mondták: **VALÓSZÍNŰ, HOGY...**
S nem volt oly átalkodott,
ki **VALÓSZÍNŰLEG, HOGY**-ban
sejtett helyes hangzatot!

A **FELTEHETŐEN, HOGY**, is
ugyanolyan helytelen!
A **NYILVÁNVALÓAN, HOGY**-ról,
nem kell már szót ejtenem...

20

Hetven éve? – Hatvan éve?
Vagy csak ötven éve még?
Mert az idő gyorsan rohan,
úgy érzem, hogy nem túl rég.
Akkor **OLASZORSZÁGBA** ment
– és nem csupán **OLASZBA** –
a nyaralni elutazó,
s az **ORSZÁG**ot kimondta!

(Ne szólj Franciaországról.
Képzeletem goromba,
s látom, hogy a modern magyar
büszkén indul a **FRANCBA**...)

21

Hatvan éve? – Ötven éve?
Vagy csak negyven éve volt?
Hisz az idő gyorsan rohan,
velem messzire loholt...

Volt ám akkor **BÉLYEGALBUM**,
FÉNYKÉPALBUM, mifene,
s nem volt **nyeszlett, kis lemeznek**
akkor: **ALBUM** a neve...!

Utálom, hogyha átveszünk
– s undoromban nincsen gát –
ha nem csupán idegen szót,
MARHASÁGOT veszünk át!!

22

Nyolcvan éve? – Hetven éve?
Vagy csak hatvan éve tán?
Azóta – az idő rohan –
sok víz folyt le a Dunán...
A műúton **GÖDRÖK** lettek,
sajnos gyakran és telent',
de nem **KÁTYUK**, mert a kátyu
nincs műúton, s mást jelent.

(Szép, amikor azt hallom, hogy
kátyuzzák az utakat.
Hadd legyen rajtuk több gödör,
hogyha elég nem maradt...?)

23

Hetven éve? – Hatvan éve?
Vagy csak ötven éve még?
Mert az idő gyorsan rohan,
úgy érzem, hogy nem túl rég.
Akkor **ÖNTÖZTEK** virágot,
s kertet senki sem **LOCSOLT**!!!
A locsolás hagyományos,
de **húsvéti játszma** volt!

Kicsit térülök-fordulok
és már nem vagyok sehol...
Ma senki nem **ÖNTÖZ** semmit,
mindenki, **mindent** **LOCSOL**!

Utószó

Hatvan éve? – Ötven éve?
Vagy csak negyven éve tán?
Mert az idő gyorsan rohan,
nem is volt igaz talán...
Ám abban a szép világban
– nekem az volt megszokott –
törődtek a magyar nyelvvel.
E szokás hová futott?!

Mért ne jöjjön új a nyelvbe?
Hisz az üdít, pontosít...
De nem, hogyha régit és jót
teljességgel kiszorít!

Zollikerberg, 2022 VII. 10. – VIII. 23.

Figyelmeztetés
(és kérdés)

A **Hollywood** csak **Holivud**,
angolul kimondva.
Amerikában: **Halivud**.
(Ez már kicsit ronda...)

Ám, ha **Hálivud**nak mondod
– szerintem már sejted –
amerikaiak közt is
bunkó módon ejted...!

Föl tudna engem valaki
világosítani,
Hálivudnak miért szokták
nálunk is mondani?!?

Lehet, hogy csak az ízlésem
elavult és ódon,
s az a helyes, ha így mondják
folyton, **bunkó módon**...?

Zollikerberg, 2022 VIII. 25.

Nem győzök megbotránkozni...

Mégcsak nem is **releváns**, de
így, hogy: **relevancia**!
(És ezt nem akárki mondta,
nem a szomszéd Macija...)

Ez a szó magyar szövegben
lenyűgöző borzalom!
Mint a nagyon sáros csizma,
nagyon tiszta asztalon.

Valahogy úgy szólt a mondat
– égnek állt tőle hajam –
...valaminek, valahol **nagy**
relevanciája van...

Ez magyarul így hangzana
– lehet, elképeszt a hír –
hogy valahol van valami,
mely **nagy fontossággal bír**...

Magyarul gondolkodsz te még,
édes-kedves öregem?!
(**Relevanciát** mondóhoz
intézem a szövegem.)

Zollikerberg, 2022 VIII. 26.

Szerintem botrány

Néhány éve Budapesten a Városmajorban,
rémes föliratot látván, nyomban megtorpantam.
A **CARDIOVASCULARIS CENTRUM** bámult ott rám!
Szerintem e cím a falon valóságos botrány!!

Mégcsak nem is **VASZKULÁRIS**, mégcsak nem is **KÖZPONT**!
Ki ezt írta, annak vajon józan esze hol volt?
Azaz nem is a józan ész, melynek volt ott híja,
de az ember a tettesnek magyarságát híjja...

Hívja, hívja, de hiába – csöppnyi sincsen benne –
mert különben ott a falon más fölirat lenne!
Olyasmi, ami ily durván magyar érzést nem ront.
Mennyivel szebb lenne a **SZÍV-ÉRRENDSZERI KÖZPONT**?!

Zollikerberg, 2022 VIII. 26.

Nem csak fölösleges, káros!

Édes fiam jegyezd meg, hogy
a külföldi nem magyar.
Ott a szabály az írásban
furcsa kiejtést akar.

A kettőzött mássalhangzó
mindössze csak arra jó,
hogy előttük magánhangzó
hosszan ki nem mondható!

S a kettőzött mássalhangzót
sem ejtik ott kettőzve!
(Lenne ilyen a magyarban,
magából kivetkőzne...)

Ezért tehát csak **EGY** l-lel
ejtendő a mil**l**ió!
Magyarba a második l,
kerek-perec, nem való**!!!**

Régen csak fölösleges volt,
ma viszont már káros is,
mert kettőzötten megnyomva
ejti falu s város is!

Nem minden szó maradt bunkó
(ne szórj fejedre hamut),
gyerekkoromban ten**n**isz volt
s hasonlóan a mam**m**ut.

Ha németben ***Tenis***-t írnál,
úgy mondanák, hogy ***ténisz***.
(Hasonlón hangzik egy testrész,
néha úgy mondom én isz...)

Ám egyes szavaknak végén
egy-egy betű mit akar?
Ki ott kettőzöten ejti,
szerintem nincs oly magyar.

Ilyen a barak**k**, a model**l**,
s – (t-vel írva) – a fudbal**l**.
Továbbra emódon írni,
birka lelkületre vall!

Ha idegen szót veszel át,
kiejtést végy alapul,
s aztán minden gátlás nélkül,
írd le szépen magyarul.

Számtalanszor fölsorotam:
al**l**ergia, el**l**ipszis,
kettőzve kiejtett betű,
olyan mint a nyelv-pestis...

szim**m**etria, kom**m**unikál,
intel**l**igens, mil**l**iárd,
fölös betűk kiirtása,
mondd barátom, kinek árt?

Fosszília, mottó, hobbi,
s a gyönyörű irritál,
kiejtésünket rontjuk, ha
a szánk kettőzésre áll.

Hatvan éve? Ötven éve?
– Én senkit nem ámítok –
a mássalhangzó kettőzés
bukóságnak számított.

Most hát akkor, mi is a jobb,
bunkósítsunk szorgosan?
Vagy irtsunk idegen szóból
másodbetűt gondosan?!

Kiejtésünk céljaira
csodás a jelrendszerünk,
a kimondott szóra vigyáz,
s nem bohóckodik velünk.

Hülye szabályoknál pedig
– tanácsom nem lehet más –
rendkívül hatásos mindig
a csökönyös lázadás!

Döntsd el: „helyesen” írod a szót
– s rosszul mondod magyarul –
vagy az idegen a magyar
írásmódra fanyalul...?

Mert különben írásmódunk
– mint székrekedt hasmenés –
egyszerre jobb- s baloldali
benne a közlekedés...!

Ezt is számtalanszor mondtam,
mi nem vagyunk akárkik.
Állj talpadra, csapj asztalra!
A gyávát nem becsülik...

Zollikerberg, 2022 VIII. 29.

Érdeklődés

Van-e olyan még, aki e szép országban él
s **tudatosan**, **szándékosan** magyarul beszél?

Információt sosem mond, mert az csak **adat**,
avagy **tájékoztatásként** magyar szó marad?

Ki soha nem használ **fotót** a **fénykép** helyett,
s szövegében a **koncentrál** sosem kap helyet?

Ki az **ikonikusról** tudja, hogy **képszerű**,
s hogy a **hezitál habozik**? – Milyen egyszerű!

Tudja, a **koncert**: **hangverseny**, **pollen**: **virágpor**.
És **sztrók** helyett a **szélütést** mondani bátor?

Transzplantációról tudja: **szervátültetés**,
s hogy a **terápiára** a **gyógymód** szónk mesés!

Emblematikusról tudja, hogy az **jelképes**,
s a **performanszt** kimondani nem lenne képes?

Van-e még ilyen, mondjátok? – Nyugtassatok meg.
Akkor kihullna fejemből beléütött szeg,

ami attól került oda, mert azt nem értem,
hogy a fönt említetteket, mért csak én kérdem??

Hisz' e versnek itt nincs vége, folytatni lehet:
itt még ötszáz idegen szó verhetne eget!

Van-e még ember, monjátok, ki arra ügyel,
hogy nyelvében magamögött mily szókat hagy el?

Van-e még olyan, ki előtt szent ez a szép nyelv,
s számára a megtartása alapvető elv?

Vagy csak olyan van akinél zagyva a beszéd,
s töltöttkáposztával eszi a barátfülét?!

Zollikerberg, 2022 XII. 8.

Ikonikus vers

Jaj de jó, hogy újonghatunk:
van egy újabb divatszavunk!
Szegény, magyar nyelvünk kára,
mert rámondják fűre, fára.

Valóságos ***dzsókerszó*** lett,
bár csak **képszerűt** jelentett.
Ikonikus – az ebadta!
Ma érthetsz **bármit** alatta!

És értenek, kik használják
– a magyar szót ki nem mondják! –
Értsd hát azt te is **bárminek**.
Szabatosság? – Ugyan, minek?!

Megfejtettem hát magamnak,
amit mondani akarnak,
hogyha e szó mögé bújnak,
s a szókincsünkhöz nem nyúlnak:

példás, **csillogó**, vagy **fényes**,
kimagasló, vagy **jelképes**,
tündöklő, vagy **jellegzetes**.
– A választék bődületes! –

Mondhatnák még **ragyogónak**,
de az **ikonikus** szónak
adták ők el a lelküket!!
És ez súlyos kórra tünet...

Zollikerberg, 2022 XII. 17.

Na mégegyszer erről az
agyalágyult szabályról

A dátumok írásánál
ma nem tesznek pontot.
De nekem hiányzik a pont
a szám mögött – pont ott!

Én így írok negydikét: **4.-e**
Ha így írod: ***négy***! **(4-e)**
Rabszolga módra egy hülye
szabály szerint mégy-e ?

Kinek fájhatott az a pont?
Hiszen ez itt negyedik: **4.**
Mire jó, ha a dátumban
azt a pontot lenyelik?!

Papírt pazarolna netán
az a nyeszlett pont?
Vagy azon az egy billentyűn
tán túlsokat ront?

Mert nem megy a fejecskémbe
– talán buta vagyok –
megsúgom: a számjegy mögé
mindig pontot rakok!!

Zollikerberg, 2022 XII. 20.

Ikes ige

Ikes ige? – Ikes ige!
Kár, hogy ezt már nem tudod,
s nemtudásból kifolyólag
a nyelvünket rombolod!

Mai ember mit mond? – Sajnos...
– Kegyetlenül rászokott –
eszem, iszom, alszom helyett,
eszek, iszok, alszok-ot!

Régen ez nagy bunkóság volt
nyelvhasználatunk terén.
Megsúgom: **nagy bunkóságnak**
tartom ezt még mindig én!!

Zollikerberg, 2023 I. 10.

Február 2-án

Így olvasom a vers címét,
hogy február **kétán**.
(Ha megerőltetném magam,
talán úgy, hogy **kettőán**.)
Másodikának viszont csak
azesetben olvasnám,
hogyha nem hiányozna és
pont lenne a szám után!!!

Zollikerberg, 2023 II. **2.-án**

Újra, meg újra...
(...az a fránya írásmód!)

A **muflont** két **f**-fel írták,
két **m**-mel a **mamutot**,
s a **tenisznek** két **n**-je volt
mikor hozzánk befutott.

Ma már csak egy mássalhangzót
írunk eme helyeken,
mert józanul gondolkodók
– látjuk – voltak elegen!

Két **r**-rel mondod a ter**r**ort?!
Ha nem, miért írod így?
Ki ismeri írásunkat,
megsárgulásig irigy!

Kell a barak**k**nak a két **k**?
El**l**ipszisnek a két **l**?
Szim**m**etriának két **m**?
Nem kell! – S itt nincs kivétel.

Rosszul ejtjük e szavakat:
intel**l**igens, mil**l**ió!
A mássalhangzó kettőzés
csak az idegenben jó!

Al**l**ergia, kom**m**unikál,
nem csak betűpazarlás,
a helytelen kiejtésük
új és terjedő szokás!

Sok ilyen szót találnánk még,
ilyen szó az im**m**ún is.
(Kettőző-betegség ellen
csak én vagyok im**m**únis...?)

Kik az idegen szavakat
a nyelvünkbe átvették,
kiejtés-szabályainkat
figyelembe sem vették!

Tán nem késő rendberakni,
mi kezdettől fogva rossz,
remélem, hogy e szavakban
„kettőzni” már te sem fogsz...!

Zollikerberg, 2023 II. 14.

Buta divat uralma

Érthetetlen beszéddivat
szánkázik télen velünk:
sóval **só**z**unk**, **tű**vel **tű**z**ünk**,
sível miért **sí**el**ünk**?!?

(Férfiaknak kedvenc sportja,
de van elég **z**-betűnk.
Ezért nem hallani soha,
hogy a **nők**kel **nő**öl**ünk**...)

Halálra röhögtetéssel
embereket úgy ölünk,
hogy mi mától kezdve már csak
sóolunk és **tűölünk**...

Zollikerberg, 2023 II. 16.

Petíció

Petíció? – Öreganyád!
Magyarul: **folyamodvány**.
Vagy neked e szó értelme
netalán-tán már talány?

Sajnos közhasználatban van
háromszáznál is több szó,
amely mind-mind vadidegen,
s a végződése **-ció.**

Több, mint a felére lenne
szép magyar kifejezés,
ám a nyelvünkkel törődés,
ezirányban rém kevés!

Fölsoroltam százötvenet,
hogy te is megrémülhess,
vagy legalább, hogy efölött
megrettenj és ne nevess.

Észrevétlenül használod
– és ezért hagy hidegen –
hogy sajnos e rengeteg szó
tősgyökeres-idegen!!

Észrevétlenül, mert látod
– szólni alig érdemes –
használatuk beidegzett,
s sajnos már természetes.

Gondold meg, ha legközelebb
szádra „***-ciós***” szó tolul,
hogy arra találsz más szót is
és mondhatnád magyarul!

Zollikerberg, 2023 VI. 22.

Petíció
(Na mégegyszer!)

Sok szót használunk manapság,
mely nem magyar szó.
Ennéfogva a nyelvünkbe
bele nem való!

És az idegen szó néha
merő rondaság,
noha lenne rá szép szavunk,
sosem használják!

Az egyik ily undorító,
nagyon ronda szó
– ráadásul gyakran használt –
a **petíció**.

Nem a *pitizésből* ered,
azt sugallja csak!
Látja, aki nem huny szemet
és kicsit se vak.

Szóhasználók trehánysága
szinte megható:
eszükbe se jut, hogy talán
lenne magyar szó.

Ezesetben is van, íme
a **folyamodvány**.
Ezt használd kis pajtás! Csak így
lehetnél vagány.

(Megírtam már nem egyszer a
***petíciót** indítóknak,*
hogy fölöttébb örülnék a
tisztességes magyar szónak,
sőt, hogy alá se írom azt,
*mely nem így jön: **folyamodvány**.*
Fülük bojtja: meg se moccant!
ami énszerintem botrány.
Falrahányt borsónak foltját
legalább mindenki látja,
ha azt főzelékként ette
az, aki a falra hányta...)

Zollikerberg, 2023 IV. 26.

Igekötők

Tudtad, hogy a magyar szónak
értelme van magyarul?
És azt, hogy az igekötő
sem kivétel ezalul?

Ki-, **be-**, **föl-**, **le-** egyértelmű.
S mindegyik irányt mutat.
Hibásan használóiknál
tán már beteg a tudat!

Helytelen igekötőktől
a mondatod zavaros,
hiszen nyelvünk előnye, hogy
rettentően szabatos!

A vonatból menekülők
az ablakot ***kitörték***,
s nem – mint az hírekben hangzott,
hogy azokat – ***betörték***!

Kiváltani foglyot lehet
hadifogoly táborból,
avagy a télikabátot
ősz végén a zaciból.

Vagy valami romlott étel
gyomorfájást válthat ***ki***.
Új fölüljáró egy régit
képtelen ***kiváltani***.

Kiváltani elnök sem tud
egy előző elnököt
(akkor sem hogyha elődje
eltűnt, avagy megszökött).

Fölválthatja, ***leválthatja***
vagy ***helyettesítheti***.
S ez kifelé nem irányul,
ezért nem jó itt a ***ki-***!

És fölösleges is lehet
ott, ahol nem kell irány.
Kihangsúlyoz-nál, ha nincs ***ki-***
föltűnne, hogy az hiány?!

Lám, ez okból lehetetlen
beazonosítani.
Az azonosítás nem tud
semmi irányt tartani!

Azt is elárulom neked,
bevállalni sem lehet.
Ha az értelmét vizsgálod,
fölnyüszít a képzelet!

Hol a vállad, aranyoskám?
A rekeszizmod fölött?
Álmodban tán – észrevétlen –
a hasadba költözött?!

A vállalás abból áll, hogy
saját válladra veszed.
Se ***el-***, se ***föl-*** igekötőt
nem kötsz rá, ha van eszed.

S a ***bevállalós*** olyan, hogy
– ha nem tudnád, mondom rég –
mint valami rettenetes,
szörnyűséges betegség...!

(Olyat is hallottam sajnos,
hogy a gyerek ***bealudt***!
Régen fölgyújtottak volna
ezért talán egy falut!)

Divatból ne rondíts bele
a gyönyörű nyelvünkbe.
Gondolkodj mielőtt beszélsz,
vedd magad a kezedbe...!

A kárt ***fölbecsülni*** szokás,
a ***megbecsülés*** az más!
Megbecsülöd magadat, ha
használ ez az oktatás.

Bevizsgálni sem lehet ám,
mert ugyebár hova ***be***?
Itt a ***megvizsgál*** a helyes,
beláthatod izibe'.

(Szép a szleng és szép a filmcím.
Példa: „Apám ***beájult***".
Ha ugyanez nem csak tréfa,
szegény nyelvünk elárvult!)

Ha tapasztalsz, nem tőled függ,
csak „gyün” a tapasztalat.
Megtapasztalni épp ezért
nem tudsz semmi szín alatt!

Nem mondhatsz ilyet tehát, hogy
„Azt én ***megtapasztalom***.”
Ezért a „***megtapasztaltam***”
logikai borzalom.

Megtudtam, vagy ***megismertem***
jobban illene ide,
vagy akár, hogy ***megtanultam***.
Mind a három jobb ige.

A **meg-** igekötőcskénkben
rejlik egy kis akarat,
avagy szándék s néhány igénk
hozzá hamisan tapad.

Vagy hát fölösleges, mert ha
egy házat ***örököltem***,
minek a ***megörököltem***,
változik az értelem?

Olyan van, hogy ***félrevezet***,
de enyém az élvezet
megsúgnom most mindenkinek:
olyan nincs, hogy ***megvezet*** !!!

Jaj, a fölöslegességről
eshetne még néhány szó,
hiszen nyelvrongálóinknak
ami rövid, az a jó!

Akkor mért ***leellenőriz***,
vagy ***lerendez*** valaki,
eme igekötők nélkül
rövidebbek szavai.

(Ilyet is hallottam múltkor
– a sodromból kihozott –
hogy valaki egy véleményt
– csak úgy – ***lenyilatkozott***.)

A fölöslegesen jelölt
irány itt is kirívó.
(Esély, hogy ez megszűnik majd,
sajnos csupán pirinyó...)

Zollikerberg, 2023 V. 23.

A mai napon?

Lízingnek mondod, mert rövid,
(**Ártörlesztő kölcsön**) –
hogy az ember a beszéddel
ne sok időt töltsön?

Akkor viszont csodálkozom,
s folyton azt kutatom,
miért mondod a **ma** helyett,
hogy **a mai napon**?!

A **tegnap** is kétszótagú,
a tegnapi napon,
olyan hosszú, míg kimondod,
leégnél a napon...!

Nem más az elv, épp oly hiba:
a holnapi napon.
Attól óvnálak, ne beszéld
magad folyton agyon!

Hidd el, a **holnap** is elég,
avagy a **vasárnap**.
Kellemetlen, ha az ember
hülyeségre rákap!

Hogy jut eszedbe nyújtani,
mi eleve rövid?
Következetlenségedet
végletekig ne vidd!

Ma mondom ezt neked, öcsi,
s nem **a mai napon**:
Gondolkozz, mielőtt beszélsz!
Ezt ajánlom nagyon!

Zollikerberg, 2023 V. 25.

20.-a – minden áron!

Egyszerű kis vers ez, melyhez
nem kellenek Adyk:
ha 20 mögé pontot teszel,
ez a pont az **-adik**.

Dátumnál tilos ez a pont,
ezt mondja a szabály.
Lám, a hülyeség ragályos,
s szabályt ért e ragály!

Pont nélkül nincs husz**-adik**-a
legföljebb csak husz-a!
Ki ezt be nem látja annak
az elméje kusza!

S ki e szabályt kitalálta
– tán magas volt láza –,
avagy ezt a marhaságát
mással magyarázza?!?

Magyarázat nélkül nekem
ő az elmebaj-nok.
Magyarázni sosem szoktak,
például a majmok...
*
(Ha észszerűtlen a szabály,
idegnyugtatót ne zabálj.
Jókedélyed ki ne vájja:
fogd magad és fütyülj rája!!)

Zollikerberg, 2023 V. 31.

Ikes ige szabály, nagyon röviden

Nem tudtad, hogy mi a szabály?
Na hát én elárulom:
ha **ő -ik**: **-ek**, **-ok** helytelen!
Akkor **én** csak **-em**, vagy **-om**!

Zollikerberg, 2023 VII. 4.

Csináljunk végre már rendet!

Csináljunk végre már rendet,
idegen szavak között,
miket nem úgy kéne írni,
amint az „begyűrűzött”!

Legalább az írásmódun-
kat tartsd józan szem előtt,
ha több idegen szót használsz,
minthogy vennél levegőt!

Igaz most olyan szavakat
sorolok föl teneked,
amelyeket magyar szóvá
már csak ritkán teheted.

De nem győzöm hangoztatni:
hogyha idegen a szó,
a kettőzött mássalhangzó
csak egy hangként mondandó!

Ám a kettőt megelőző,
bármilyen magánhangzó,
az ottani szabály szerint,
röviden kiejtve jó!

Ezért modjuk azt, hogy **tenisz**,
ezért mondjuk, hogy **mamut**.
(Egy idő óta jól írja,
aki nem evett hamut.)

Viszont itt van az el**l**ipszis,
s a kom**m**unikáció
a mil**l**ió, a mil**l**iárd,
a model**l** és a mot**t**ó.

Ag**g**lomeráció is van
és intel**l**igencia.
Szim**m**etriát, a**ll**ergiát,
is eszi a nyavalya!

Kar**r**ier is, a**ss**zisztens is,
vagy itt a ma**ss**zírozás...
Kettőzve nyomni a betűt,
mindez esetben hibás!

Mért, te talán kettős k-val
ejted ki e szót: barak**k**?
Hisz akkor az úgy hangzana,
mint magyarul mondva: makk!

Ne hülyéskedj, ilyesmire
még tán te sem fanyakodsz,
józan észtől ily messzire
azért mégsem kanyarodsz.

De hát, mert az átvett szóban
egykor **c-k** volt a vég,
az ős-hülye – ki átvette –
két **k**-vá tette meg rég...

Ideje hogy rendet rakjunk!
Szemet hunyni nem lehet,
ha kettőzött mássalhangzó
rossz kiejtéshez vezet!!

Az idegen írásmódhoz
nekünk nincs semmi közünk,
írjuk saját írásmóddal,
ha valamit átveszünk!

Írásmódunk zseniális!
Nézz már meg más nyelveket!
Az ottani zűrzavartól
a humorod elmehet!

Betűinknek hangértéke
szinte mindig azonos,
mint a számjegyek értéke!
Büszkeséged hát jogos!

Ebbe belerondítani...?!
Kegyetlen nagy lustaság,
ki nem irtani belőle,
ha van benne rondaság!

Zollikerberg, 2023 VII. 24.

Tekeszertesítés

Nyelvújítás rohamában
születtek olyan szavak
amelyeket azóta már
rég befedték a havak.

Némelyikért kár, mert (it most
csak példaként mondom én):
rokonszenvesebb az **éleny**,
mint az átvett **oxigén**...

Nevetségesnek tűnik tán
az, ki új szókat teremt?
Szerintem nevetségesebb
átvenni az idegent!

Bármilyen furcsának tűnik
a helyettesítő szó,
hamar fogalommá válik,
és vígan használható.

Hiszen az idegen szóval
is ugyanez történik:
fogalommá kell válnia,
mígnem aztán megértik.

Így hát én is mondok egyet
– régen böki a szemem –
a **globalizáció**, mert
hangzása túl idegen.

Tudjuk a glóbusz: Földteke
– vetek belé bizalmat –,
hogy a **tekeszertesítés**
fedné jól a fogalmat...

Komolytalan? Talán igen,
de nézzük az idegent:
a szó pontos fordítása,
csak **tekésítést** jelent...

Zollikerberg, 2023 IX. 22.

Sürgős javaslat

Latin s ógörög szavakat
használunk – Ugyan minek?
Hogy tartsanak bennünket is
serény nemzetközinek?

Más nyelvekben e szavak a
vegyes szókincs részei.
S e nyelvek kifejlődése
zavaros és kései.

A mi ősrégi nyelvünkben
– és ez nem új ismeret –
a szókincsben is van, s nem csak
a nyelvtanban szerkezet!

Az egységes szókincsünkre
jócskán büszkék lehetünk.
Árulás ha ebbe folyvást
idegen szót keverünk.

Látjuk, ma az angol szavak
átvétele dübörög,
de azoknak eredete
részben latin, ógörög.

Fejlődik a nyelv és ezért
kényszerű a változás.
Idegen szók átvétele
ma már elterjedt szokás.

Az új fogalmakra gyakran
nincs kéznél magyar szavunk,
és – bár könnyen megtehetnénk –
új szókat nem alkotunk...

Az átvétel akkor pusztít,
ha létezik magyar szó,
amit idegen szorít ki,
mint **fényképet** a **fotó**!

Az **archeológus**, **régészt**,
gyógymódot a **terápia**...
S még **kétezer** idegen szót
üldözhetne istennyila!

Nincs rendben, ha idegen szó
magyar szót helyettesít
s lustaságból, butaságból,
divatból nyelvet hasít!

Ez, ami a mai nyelvnek
rákfenéje, mételye!
Eme kirekesztősdinek
nincs a nyelvünkben helye!

Mi lenne, ha indulna egy
nyelvmegőrző mozgalom?
Fillérekbe sem kerülne,
s áldás lenne, mondhatom.

Hisz a nyelv megőrzéséhez
más sem kell csak akarat,
s tudatosan építeni
a nyelvetvédő falat.

Nyelvápolás, nyelvmegőrzés
hazafias föladat!
A tied is, ha magyarnak
tartanád még magadat!

Zollikerberg, 2023 IX. 25.

A kettő és a két

Emberek, az igazságot
kevélyen elétek tárom,
az évszám, amelyben élünk
most **két**ezerhuszonhárom.

Nem **kettő**ezer-, mert hiszen
tudjuk, nem bohóc a magyar,
érthetőbbé tenni, ami
már érthető, sosem akar!

Ki az évszám esetén a
két-et **hét**-ezernek érti,
a megengedett hülyeség
kemény határait sérti!

Ezért, ki **kettő**-nek mondja
– bár nála ez nem tudatos –
hallgatóját ollyá teszi,
aki tán nem elég okos...

Ráadásul a nyelvromlást
is szorgalmasan segíti,
mert a magyart, **butaságból**,
egy szócskával szegényíti!!!

A butaság magától jön:
sunyin terjedő divat.
Az észszerű cselekedet
megkíván szándékokat!

Zollikerberg, 2023 X. 21.

A sztrók

Hisz csak **ütés**, avagy **csapás**
a **sztrók**nak értelme,
s hogy te mégis használod, ezt
föl nem fogja elme!

A **guta** is s a **szélhűdés**
pompás magyar szavunk.
Mindent, ha a szó rövidebb,
angolul motyogunk???

Nyelvrontásodnak mértékén
az ember megdöbben!
Amit csinálsz, egyszerűen
minősíthetetlen!

Ezért a jutalmad tőlem
eme átok légyen:
ne csak szégyelld magad, hanem
nyeljen el a szégyen!!!

Zollikerberg, 2023 X. 30.

Fizikális

Nem elég, hogy angol szavak
rajcsúroznak nyelvünkben,
pimaszságuktól az ember
elképed és megdöbben.

Idegenszó használatunk-
ba is most már angol szól,
nem jó, ahogy régen mondtuk,
ő mondja meg hogy' van jól!

Fizikálisan jött rendbe
és nem **fizikailag**,
Ikszip Szilon, egy sportoló,
balesetből gyógyult tag.

Lehet, talán még nincs rendben
szellemileg, lelkileg,
ám én nem mondanám másképp,
rendbe jött már **testileg**!

(És ha netán nem zavar már
a büdös idegen szag,
ne a **fizikálist** használd,
jobb a **fizikailag**!)

Zollikerberg, 2023 XII. 1.

Fajsúlyos! Már megint!
(*Akinek nem inge*, ...vers)

Mondd, hülye vagy, hogy valamit
fajsúlyosnak nevezel?!
Nem érzed, hogy ezzel saját
agyvizeden evezel??

Van egy kis fogalmad arról,
hogy a **fajsúly** micsoda??
Vagy tán téged nem tanított
erre meg az iskola?

Se elem, se anyag nincsen,
mi ne lenne fajsúlyos!
Hülyeséged, ennek folytán
elképesztően súlyos!

Tehát a **fajsúly**, mint jelző,
meg nem különböztető!
Hogy ez hiányzik fejedből,
csak nehezen hihető.

Vagy mondani netalán-tán
nagy fajsúlyút akartál?
Tudásodból ehhez sajnos
nem eleget kapartál...

Ám, ha egyszer sikerülne
nagy fajsúlyúig jutni,
akkor azt mondd, hogy ne kelljen
téged ökörnek tudni**!!!**

*

Ki elsőként „fajsúlyúzott”,
egetverő bunkó volt!
De – hogy utánzója akadt,
mérhetetlen szégyenfolt!

Kérdem én, hogy az országban
hol tart ma az iskola,
ha felnőttek képzettsége
a tudásnak kiskora?

Terjed az értelmetlenség
és oly messzire kihat,
hogy lesz a nyílt baromságból
körülrajongott divat?

Engem úgy ér a **fajsúlyos**,
mint mélyreszúrt tüske...
„ékes-szólója” eközben,
„tudására” büszke...?

Ugy érzi, hogy ***de jól beszélt***
– ilyen nincs ám naponta –
s az „ütős” kifejezéssel
most aztán ***megaszonta***!

*

Bocsásson már meg a világ
– dehát ez a saját ügye! –
Aki **fajsúlyos**t hangoztat,
fölháborítóan gügye!

Zollikerberg, 2023 XII. 11.

Csak mert rövid?

Megértem, ha megfeszülnek
ellene az inak
és nem nevezed az **autó**t
személygépkocsinak.

Azonban a kíváncsiság
mindeközben széttép,
miért használod a **fotó**t,
mért nem jó a **fénykép**?!

Szerencsédnek csillagzata
hol fönn ragyog, hol lenn,
a **virágport** sajnos már csak
így ismered: **pollen**.

„*Az ember a magyar szókkal*
sok időt ne töltsön!”
Így lesz **lízing**, ami pedig
ártörlesztő kölcsön...

Dobjuk ki nyelvünkből tüstént
mindazt, ami hosszú,
idegenszó átvételért
senkit nem ér bosszú...!

Szép és rövid szó a **link** is,
láthatja, ki nem vak!
(Igaz, magyarra fordítva
rövidebb és csak: **tag**...)

Viszont helyes, ha egy szó csak
kezdőbetűknek sora,
magyar szóvá változtatjuk
és lesz új életkora.

Ilyen szó a **lézer**, melyhez
csak gratulálni lehet,
új alakja nem kíván meg
furcsa kiejtéseket.

Ám a **fícsör** rémszülemény
nyelvünk ellen merénylet!
Fogom magam s egyszerűen
aszondom, hogy: **jellegzet**.

És a **hobbi**val is sajnos
szép nyelvünket csak rontod.
Főképpen akkor leginkább,
hogyha két b-vel mondod!
Pedig van ám magyar szavunk,
itt a **vesszőparipa**!
Megy, mint karikacsapáskor
a megcsapott karika!

Zsugorodó szókincsedtől
a nyelv már csak kis tered:
porlasztó és **permet** helyett
te csak a **spré**t ismered.

És a **lájk**ról is kell szólnom,
ezt megúsznom nem lehet...
Mi lenne, ha meggyilkolnánk
s azt mondanánk: **kedvelet**?

Az önmegalázás csúcsa
magasabbra már nem nőtt:
bambán **spa**nak nevezel egy
világhírű **gyógyfürdő**t!

Ámde itt egy másik szégyen
(nyelvünknek halálos csók),
szélütés helyett csak hetykén
kinyögöd e szót, hogy **sztrók**!

Az **annó**: **Annak idején,**
vagy röviden **hajdanán**.
(Ha már csak makogni tudsz majd,
díjad lesz egy nagy banán...)

Visszapillantás a **retró**
és **alkalmazás** az **app**.
Ha az idegen szó rövid,
a ma fia ráharap!

Jaj, a **fájl**t is fájlalom, mert
az csak **adatállomány**.
Adatjegyzék, ha úgy tetszik.
Mondhatná fiú, vagy lány...

Helyettesített szavaink
pusztulgatnak szépen,
idegenszavak maradnak
helyettük a képben.

Úgy tűnik, a nyelv, barátom,
neked jópofáskodás.
S nem látod, hogy tökéletes,
remekművű alkotás.

Fontos, hogy a szavaidat
minnél gyorsabban kilődd,
s eközben a remekműben
gyönyörködni nincs időd.

Nagyon sajnállak emiatt,
együgyű, kis barátom,
de, hogy elpusztul a nyelvünk,
sokkal inkább sajnálom!

Zollikerberg, 2024 I. 1.

Ikonikus

Kimagasló, **nagyrabecsült**,
kiváló és **nagyszerű**,
jelentékeny, **rendkívüli**,
tekintélyes, **nagyhírű**,
remek, **rangos** és **kitűnő**,
közismert, **elsőrendű**,
hírneves és **jelképszerű**,
jelentős, **példaszerű**...

Ezeket most mind felejtsd el
– nehogy szuszodból kifuss! –
Minderre ma **csak egy** szó van.
Nem tudtad? – **Ikonikus**!

(Talicskányi szó lenne még
– nem győzné a kubikus! –
Ez már nem siralmas, hanem
mulatságos, **komikus**...)

Zollikerberg, 2024 I. 12.

Regisztrálj!

Nem ritka e fölszólítás.
Hajam tőle égnek áll,
hiszen az, ki **jelentkezik**,
sosem **maga regisztrál**!

Jelentkezel valamire,
bejelented magadat.
Téged – ki ezt följegyezi –
csakis az **regisztrál**hat!

Te csak azt **regisztrál**hatod,
ha neked e szó tetszik
(bár teljesen fölösleges!),
ki **nálad jelentkezik**!

De ha ragaszkodsz e szóhoz,
(mely nyelvünkben daganat),
föliratkoztatás helyett,
regisztráltasd magadat!

Ki a ***Regisztrálj!***-t ajánlja
(nem csak az egy, mind, ahány),
nyelvünk észszerűségére
bunkóságból füttyöt hány!

És az már csak hab a tortán,
s táncol minden idegen,
a szó, mégcsak nem is magyar,
tősgyökeres idegen!

Zollikerberg, 2024 I. 18.

Mesterséges intelligencia

Az ember a fogát szíja:
miért **intelligencia**?!
Magadhozz kellene térned,
hisz' erre nincs semmi érved!

És ez nem csak röpke látszat,
erre nincsen magyarázat!
Mért nem jó itt az **értelem**?
Lehetetlen megértenem!

Hiszen nem kínozza kovid,
s ráadásul nagyon rövid.
Az idegen – ez a bosszú –
közel kétszer olyan hosszú!

Leírnod, vagy kimondanod,
vele kettőzött a bajod.
Akkor pedig mondd meg miért,
s azt is, téged vajon ki ért?

Ha lenne **értelem** benned
– csak egy picike értelmed –
lám a **mesterséges** mellett
nem vetnéd meg az **értelmet**.

S a **mesterséges értelem**
– fölszólítlak, fogadj velem –
aki ad rá – azon nevet –
nem egy, de **kétnyelvű** nevet...

Zollikerberg, 2024 I. 24.

Mesterséges intelligencia?!

Sajnos csak hiába mondom,
borsót szórok a falra.
A két szónak csak egyikét
fordítottad magyarra!

Addig jutsz, hogy **mersterséges**,
ámde hol az **értelem**?
Nagy hülyeség, amit csinálsz!
Egyetértesz énvelem?

Magyarázd meg, hogy mitől jobb
az **intelligencia**?
Angol szeretnél lenni, vagy
német, akár francia?!

Gondolod, hogy mind e népek
leszakítják a fejed,
ha a kifejezés végét
is magyarul nevezed?

Avagy talán megfizettek?
Követelték hidegen,
legyen a fél kifejezés
mindenképpen idegen!?

Ugye, hogy nem? – Te pediglen
magyarul írsz és beszélsz.
Könnyebb a lelkednek, hogyha
idegen szavakkal élsz?

Avagy talán attól félsz
(és **rettegsz együtt énvelem**),
hogy a „mai magyar” már nem
tudja mi az **értelem**??

Gyakran rövidsége miatt
használod az idegent.
Akkor viszont három szótag
undort neked mért jelent?

Ugyanis, ha kicsit számolsz,
az **in-tel-li-gen-ci-a**,
pontosan hat szótagú és
idegen vásárfia!

Ezért téged sokszorosan
és sajnos nem értelek!
Mitől lettél ilyen, talán
megkínoztak zord telek?

S mint, ki dolgát jól végezte,
kezed öledbe teszed,
s a felemás kifejezést
M-**I**-re rövidíted...!

Azt már meg sem kérdezem, hogy
fájna netán az M-**É**?
S a magyar nyelv tűnik, mint a
tavalyi hó – semmivé...

Zollikerberg, 2024 I. 24.

Az idegen divatszó

Mélységesen utálom a
divatbajött szavakat,
amelyeket, ha meghallja,
a kutya is megugat.

Használóik eveznek a
vadidegen vizeken:
legyen a mafla divatszó
lehetőleg idegen!

Ilyen szó az **abszolút** is
és az **emblematikus**,
vagy a rettenetes **extrém**
és most az **ikonikus**!

(Úgy szeretem, ha valaki
azt mondja, ***abszolút nem***.
Hisz' úgy nem ***teljesen***t kell, de
egyáltalánt értenem...!

Teljesen nem, furcsa lenne
– ebből látod, hülyeség –
de használójára mégsem
szakad rá a magas ég!)

Hátmég az **evidencia**
és a bamba **adekvát**.
Karácsonykor ilyenekkel
díszíthetnénk föl a fát...

(Így lenne a fa díszes is
ragyogó és takaros,
mert nálam az idegenszó
– közismerten – mind piros!)

Nyelvünkben ezrével hemzseg-
nek az idegen szavak.
Az nem látja, ki szemet huny,
vagy az, aki nagyon vak.

Ám a divatszó, ezen túl,
gyakran **kizárólagos**,
ezért – például a **fotó** –
fullasztón utálatos!

(Arról nem is beszélve, hogy
mindössze csak **fényt** jelent,
de **fénykép** helyett használják
kint is, **bent** is, **fönt** és **lent**...!)

Van, hogy az új divatszónak
eltűnt régi értelme.
Aki hallja, tanakodhat,
belefájdul az elme!

Magyarázd meg, hogy mit értesz
az **ikonikus** alatt?
Madarat fogsz azzal, avagy
rágcsálót? – Netán halat?!

Hiszen a régi értelme
meglepően egyszerű.
Akkor nem jelentett mást, csak
épp annyit, hogy **képszerű**!

Ma már rég nem **beszélgetnek**
– az senkinek jól nem áll –
mert ma, „előkelő” szóval,
mindenki **kommunikál**...!

Egy további divat rémség,
hogy mindenki „**regisztrál**”.
Nem **regisztrál**tatja magát,
hanem hetykén „**regisztrál**”!

Eszébe se jut, mit csinál,
hogyha – úgymond – **regisztrál**!
Föliratkozni igével
nyilván hadi lábon áll.

Elfelejti, olyan is van,
mint a **bejelentkezés**,
oly divatos a **regisztrál**,
és használni oly mesés!

Negyven éve senkinek nem
volt baja a **glutén**nal.
Ámde változnak az idők
és az őrület szárnyal.

De amit az anyanyelvünk
önmagának kikér,
a **glutén**nak magyar neve
egyszerűen **sikér**!

Amikor még egyik szó sem
volt közismert fogalom,
átvettünk egy idegen szót!
Íme, ez a borzalom!

Itt aztán nem csak megáll, de
zokog is a józan ész:
van rá magyar szavunk és te
mégis idegenért mész??!

Hányingert kapok e szótól
és a szám íze fanyar,
miért kell nekünk a **laktóz**??
A **tejcukor** túl magyar??!

A **tejcukor** olyan szó, hogy
magyarul van értelme!
Kérdezd meg, hogy mi a **laktóz**?
Soká jársz majd kérdezve!

Lehetőséget szorít ki,
a divatos **opció**.
Tehát fölösleges is és
különösen marha szó!

Ám a borzalmaknak csúcsa
a „szép” **kemikália**!
Száműzte a magyar szót, hisz’
a **vegyszer** már pária!

Orrvérzésig folytathatnám
– s szórnám falra a borsót...
E szavakkal szegelik a
nyelvünknek a koporsót.

Zollikerberg, 2024 I. 25.

Újra eme lékbe vágva[168]

Idegen szót nem használok,
hacsak elkerülhetem
és bennük a kettős betűt
sok esetben megvetem!
*
Bírálgatom eme szókat,
s a kettős mássalhangzókat,
noha erről sokszor írtam,
itt megállni mégse bírtam!

Átvett szavainknak terén
nincsen rend és nincs is remény.
Itt ütközik dörrenéssel,
írásmód a kiejtéssel!

Merthát az idegen szabály
a nyelvünkben durva viszály:
ősi elvet nem felejtünk,
két betűt, kettősen ejtünk!

Ugyanakkor idegenben,
ha páros betű van jelen,
előttük a magánhangzó
röviden ejteni való.

És a kettős mássalhangzó
– mert itt kérem erről van szó –
szintén röviden ejtendő,
s ez igencsak megjegyzendő!

Ámde nem így a magyarban
– ez az, amiért itt baj van –
ha kettőzött betűt látunk,
akkor vajon mit csinálunk?

Duplán ejteni kívánunk,
hiszen ez a mi szabályunk.
Idegenszó ám, a fánya,
a rövid ejtést kívánja!

[168] **Az „egyidejű jobboldali és baloldali közlekedés”:** Avagy örök vesszőparipám, hogy az idegen írásmód és a kiejtési szabályaink nem egyeztethetők össze. Tehát választanunk kell, mert egyszerre nem vehető át az idegen kifejezés helyes kiejtése és a helyes – de idegen – szóalakja. Az idegen írásmód – mert nekünk más kiejtési szabályaink vannak – a magyarban helytelen kiejtésre ösztökél, ami – kerek perec kimondva – káros! És nem csak az idegen szó helytelen kiejtését eredményezi, hanem esetleg a saját szabályainkba vetett hitet is megrendítheti...

Régen majd’ mindenki tudta,
mi a rövid, s mi a dupla.
A mi**l**iót látták jónak,
s nem ejtették mi**lll**iónak!

Ma választás előtt állunk:
más írásmódot csinálunk,
vagy – alakjuk erre nógat –
rosszul ejtjük ki e szókat!

Fölsoroltam hát félszázat,
amit itt mindenki láthat,
bár betűk kettőzve állnak,
rövid kiejtést kívánnak:

ab**b**eráció, af**f**ektál, af**f**initás, ag**g**lomeráció, ak**k**limatizáció, ak**k**reditáció, al**l**egória, al**l**ergia, al**l**iteráció, ap**p**likáció, as**s**zimiláció, as**s**zisztens, as**s**zociáció, at**t**itűd, at**t**rakció, at**t**ribútum, barak**k**, barok**k**, cel**l**uloid, des**s**zert, dif**f**erencia, ef**f**ektus, el**l**ipszis, fos**s**zília, fudbal**l**, hal**l**ucináció, hob**b**i, hor**r**or, hur**r**ikán il**l**uminációi, il**l**usztráció, il**l**úzió, im**m**ún, indif**f**erens, intel**l**igens, ir**r**igáció, ir**r**itáció, kof**f**ein, kol**l**éga, kom**m**unikál, kom**m**unikáció, kom**m**unista, kontrol**l**ál, kor**r**eláció, kor**r**epetíció, kor**r**igál, kor**r**umpál, kor**r**upció, mas**s**zírozás, mil**l**ió, mil**l**iárd, bil**l**ió (és további társaik a számsorban), model**l**, mot**t**ó, nar**r**atíva, ok**k**upáció, op**p**ozíció, szim**m**etria, ter**r**itórium, ter**r**or, vacil**l**ál, stb.

Ha kiejtve röviden jó,
a már átvett idegen szó,
okos, hogyha nekiállunk
s mássalhangzókat gyomlálunk!

Miért helyes az írásban,
mi helytelen kimondásban?!
Idegenhez semmi közünk,
s mégis szolgamód átveszünk?

A magyarban lám, érthető,
össze nem egyeztethető
a szó helyes kiejtése
és leírt megjelenése!

Sokan már e lenti sorban,
mert hát honnan tudnák jobban,
kettős betűt – úgy gondolják –
jobb, ha kettősen megnyomják:

allergia, billió, desszert, immún, kolléga, korrigál, kommunista, millió, mottó, narratíva, territórium, vacillál, stb.

(Tudjuk, honnan jön e viszály,

idegenben más a szabály.
Lényeges, hogy ne hátráljunk,
fontos a saját szabályunk!)

Ám alant már nincs kivétel!
– Előírás? Szabály? Tétel? –
Erre senkinek nincs gondja,
itt **mindenki** duplán nyomja:

addíció, cella, centennárium*, desztilláció, hobbi, innováció, installáció, intersztelláris, kollaboráció, kollekció komment, kommersz, konnektor, konstelláció, korrekció, narráció, narrátor, nivelláció, pesszimista, pollen, professzionális, professzor, pupilla, sellak, tabella, stb.

*(Bár ezt – mondhatom nyugodtan –
láttam én már „n-kopottan”,
fölösleges n kinyírva,
s centenáriumnak írva...)

A rettegést félretéve,
nem úgy, mint kilencven éve,
ma így írjuk – s nyelvet nem ront –
a **mamutot, teniszt, muflont**.

Mindez – hadd mondom el végül –
teljesség igénye nélkül
elkövetett fölsorolás,
de nem csalás, nem ámítás.

Ilyen szó van tán még ezer,
melyben fölös betű „hever”
és örülne a „nyelvanyánk”,
hogyha mindet kiirtanánk.

Jó, hogyha hangosan szólunk:
nekünk más az írásmódunk!
És hát nem árt bátorkodni,
s a fölös betűt kihagyni!

Zollikerberg, 2024 I. 28.

Értelmetlen szavaink

Megsúgom, mert magyar nyelvész
ilyesmit nem említ:
minőségi s a **fajsúlyos**
nem jelent ám semmit!

Minthogyha neked egy festmény

színességi lenne,
s a levegő jellemzése,
hőfokosig menne...

Minőségiből nem látod,
jó-e, avagy **rossz**-e?
És a **fajsúlyos** nem **súlyos**!
Ezt ne keverd össze...!

(Lehet, szónoklatod héve
nyelvészkedni hajt,
a **súlyos** **súlytalan** lesz, ha
eléteszel **faj**-t **!!!**)

Ezért aztán – az lenne a
tortádon a hab –
ha azt hinnéd, a **fajsúlyos**
a **legsúlyosabb**!

Zollikerberg, 2024 II. 4.

Ne csak a magyart sirassuk!

Pusztul ám a német nyelv is,
gyorsabban mint a magyar.
Néhány átvett szóról ma már,
nem tudom, hogy mit takar!

De efölött bosszankodni,
csak kicsit az én ügyem.
Ki itt rendet csináljon, az
született német legyen!

Mentsége e nyelvnek sincsen,
legföljebb csak egy darab,
hogy a német az angollal
a nyelvünknél rokonabb...

Néhány példát hozok csak, mert
hogy e vad szó-söpredék,
valahogyan mind elférjen,
ahhoz két könyv sem elég...!

Fahrkarte, vagy ***Eintrittskarte***
már ősidők óta nincs!
Csak ***Ticket*** van – s mi a „haszon”?
„Egyszerűbb” lett a szókincs...

A ***wirksam*** is eltűnt régen,

ma minden ***effizient***...!
S ***Option*** van, miközben a
Möglichkeit világgá ment...!

Nem folytatom! – Bemutatni
e kevés példa elég,
hogy belássuk, ez az „új nyelv”
fölösleges keverék!

Hiszen ezek – **és ezer más** –
nem kényszerből jött szavak!
Meglévőt szorítanak ki!
(Az is hallja, aki vak.)

Az ilyesmi – kimondom én –
vajon mi lehetne más,
mint valami **baromian**
nagy-nagy önmegalázás!!!

Más eset ha „szükségszerű”
az átvett idegen szó.
Szükséges-e az átvétel?
– Jól meggondolni való!

Szolgai, sőt, rabszolgai,
ha gond nélkül veszünk át,
hogy gondlkozni is tudjunk,
azért jártunk iskolát!

Az anyanyelvben mindig van
ezeregy lehetőség,
és lefordíthatatlan szó
alig van, ezt tudjuk rég!

Ám itt a vers „kifordul”, mert
messziről is látjuk jól,
a néhány utolsó versszak,
nyilván magyaroknak szól!

Zollikerberg, 2024 II. 21.

Intelligencia?

Intelligenciát mondasz,
ami pedig **értelem**.
Hogy mi késztet téged erre,
rém nehéz megértenem!

(Arról tán beszélni is kár,

hogy ez a szó nem magyar.
Idegenszó, a magyarban,
áruld már el, mit akar??!)

Tizenhárom betűből áll
és közben hat szótagú!
Az **ér-te-lem** feleannyi.
Ki nem látja, lágyagyú!

Azonos a jelentésük,
tehát meg kell kérdenem:
Hogy ne használd, ahhoz kevés
tán a saját **értelem**?

Mesterséges **értelem** kell
(amely nálad okosabb),
hogy belásd a kettő közül
melyik szó a hasznosabb?

Használod, mert más is teszi?
Vagyis nem gondolkozol!
Saját tudatosság helyett,
te csak mást utánozol?

Akkor sem kell használnod, ha
értelmiséget jelent.
Lám, a magyar egyértelműbb,
hagyd hát el az idegent!

(És sajnos két l-lel írjuk,
bár egy l-lel mondandó.
Látod, nem csak fölösleges,
kimondottan mafla szó!

Az idegen írásmódja
a magyarban szinte fáj!
Ebből látszik: idegenben
más a kiejtés-szabály.)

Zollikerberg, 2024 II. 28.

Regisztrálj!
(még egyszer)

Regisztrálj! – Látom az írást.
Ez micsoda marhaság?!
Mit és miért **regisztráljak**?
Árulja el a világ!
Vagy azt akrod mondani:

regisztráltassam magam?
Akkor miért nem úgy írod?
Nem fogja föl az agyam!
Fogalomzavarban tengődsz
– józan ész nem hiszi el! –
hiszen e fölszólításhoz
műveltető ige kell!

Hamár nem magyarul írod,
ne irkálgass vadakat!
Így helyes a fölszólítás:
Regisztráltasd magadat!

(Ám kedélyesen megkérlek,
ha ennyire hülye vagy,
legalább ne tegezz engem,
és illedelmes maradj!)

Zollikerberg, 2024 II. 28.

Ritmus

Fölösleges szó a **ritmus**.
Egyet értesz velem?
Hiszen van rá magyar szavunk,
s rövidebb is: **ütem**!

(**Y**pszilon és két-**h** eltűnt!
– Itt volt annyi eszünk. –
Hisz' különben mindent, ami
idegen megeszünk...!

Fölösleges betűk súlyát,
noha alig bírjuk,
látod, még a kom**m**unistát
is két m-mel írjuk!

Pedig hát azt kettős m-mel,
csak nagy bunkók ejtik.
Abban idegen kiejtés,
más szabálya rejlik.)

Zollikerberg, 2024 II. 28.

Plasztik!

A **plasztik** az angolból jön,
meg is ette a fene!
Lealacsonyodni hozzá,
senkinek se kellene!

Semmitmondó az olyan szó,
amely sok mindent jelent.
Lefitymáló szót vettünk át,
nem csupán csak idegent.

Benne van, hogy olcsó, vacak
és csak eldobnivaló!
Hogy aztán ez hova vezet,
világszerte látható!

A **plasztik** szó nem csak itt rossz,
ott is, ahol született,
mert szilárd tárgyakra mondják,
képlékeny anyag helyett!

Ily alapon minden **plasztik**:
üveg, gipsz, kerámia...
Látod, milyen hülye szókat
fogad be ember fia?!

Tárgyak keletkezésénél,
bár folyékony (nem csak „krém").
Így tekintve **„plasztik"** lenne
az is minden, ami fém!

Nevezzük hát **műanyag**nak,
mert megbecsülnivaló,
és ez a „méltóságához"
illő, megfelelő szó!

Műanyagból sokféle van,
egyik jobb, mint a másik.
Hogyha nem lennének, ma a
fél világunk hiányzik!

Becsmérlő szó rá a **plasztik**,
akárki is használja,
s feledteti, hogy ez anyag
a vegyészet csodája!

Zollikerberg, 2024 II. 28.

Kemikália!

Vegyszer helyett **kemikáli-**
át mondasz és félek,
zokon vennéd, ha mondanám,
ezért minek nézlek...

Mert, ki képes bohóckodni
ötszótagú szóval,
annak esze nem kecsegtet
sok sütnivalóval!

Hisz' a **vegy-szer** kétszótagú
– s ráadásul magyar –
és a kisgyerek is érti,
mit mondani akar!

Gondolkodás nélkül veszed
át, azt amit hallasz?
Szegénységi bizonyítványt,
így magadról vallasz!

Ne alázd már meg magadat,
mint ki mindent elvet,
ami helyes szóhasználat;
– ne rongálod a nyelvet!

Jó lenne, ha hamarosan
megjönne az eszed,
hogyha beszélsz, csak úgy jó, ha
tudatosan teszed!

Idegenszó mögé bújtál,
mint annyiszor, megint.
Versem eme szokásodért
szid, korhol és megint!

Zollikerberg, 2024 II. 28.

Nyelvhasználati öt parancsolat

Első parancsolatom, hogy ne használj ott idegent,
amire van magyar szó is untig elég, idebent!

(**Példa**: **értelem** az **intelligencia** helyett)

A második parancsolat: találj ki új szavakat,
fogalmakra amelyekre magyar szó épp nem akad!

(**Példa**: **jellegzet** a **fícsör** helyett)

A harmadik parancsolat: ha túl vad az idegen,
s nincs rá szavad – körülíráshoz gátlásod ne legyen!

(**Példa**: **repertoár** helyett, **daltudásodnak jegyzéke, verstudásod gyűjteménye, szerepeid fejben léte, megjegyzetteknek letéte**.)

A negyedik parancsolat: a magyarba nem lehet
lefordítani s átvenni idegen szerkezetet!

Más a magyar gondolkodás, észszerűbb és rövidebb.
Idegen bonyolultságát a magyarba sose tedd!

(**Példa**: **azt kétlem**, az **én abban vagyok szkeptikus** helyett.
Vagy: **szerintem,** az **én azt gondolom, hogy**... helyett)

Az ötödik parancsolat: lásd meg ami hülyeség.
Értelmetlen dolog sajnos, magyarban is van elég!

(**Példa**: a **fajsúlyos** személy, a **fajsúlyos** okirat, **nagy fajsúlyú** állatság!
Miután mindennek van fajsúlya, a fajsúlyossággal nem lehet
fontosságot kifejezni!)

Összefoglalva ez ötöt, nagyon egyszerű az elv:
szívleld meg a föntieket s hálás lesz a magyar nyelv.

Zollikerberg, 2024 II. 29.

...Emm...

Nem tudom, begyűrűzött-e
már ez a szokás,
angol nyelvben, német nyelvben
ma már nincs is más!

Rég nem úgy dadognak már, hogy
ő-ő-ő-ő-ő...
...Emm-mel kezdődjön a mondat!
csak az a „menő”!

Ha megszólalsz, azzal kezded,
azt mondod, hogy: ...**Emm**...
Azt hiszed, ez előírás?
Megsúgom, hogy: **Nemm**!

Ha, a gondolkozásodhoz
beszéded túl gyors,
lassabban kell hát beszélned!
(Ily szörnyű a sors...)

Ha már tudod, mit mondanál,
akkor nyisd a szád!
Hidd el, nem szöknek meg addig,
várni fognak rád.

(Hogy gyorsabban gondolkozzál,
nem ajánlhatom,
mert hogy arra képes vagy-e,
sajnos nem tudom.)

Ám, hogy **minden** mondatodat
...**Emm**... előzze meg,
annyira hülyének téged
mégsem néztelek...

Zollikerberg, 2024 III. 4.

Identitás

Nyelvünkben az **identitás**,
teljesen fölösleges!
Használatával ezért hát
ne sirass, ne nevettess!

Létjogosságát a nyelvben
mily érvvel magyarázod?
Ha használod a nyelvünket,
s magadat megalázod!

Itt az **azonosság** szavunk
– az is lehet, őshonos –
betűszámra, szótagszámra,
jelentésre azonos!!!

Zollikerberg, 2024 II.27.

Mentálisan és fizikailag?

Magyarul – szinte kéjesen
a szemeim előtt libeg,
mennyivel egyszerűbb ez így:
szellemileg és testileg.

Zollikerberg, 2024 II. 27.

Nagy félreértés!

Mai embernél a tudat,
ki tudja hol hever?
Ezért aztán fogalmakat
össze-vissza kever!

A bankodtól kaphatsz **kölcsönt**,
de sohasem **hitelt**!
(A mai oktatgatásom
ezzel majdnem kitelt...)

Örülj, hogyha **hiteled** van,
büszkeséggel töltsön.
Hitel nélkül – hidd el nekem –
nem jön ám a **kölcsön**!

A **hitel** – a szóból látod –
azt jelenti pedig,
hogy **elhiszik**, a **kölcsönt** majd
visszaadod nekik.

Ha úgy tűnik, visszaadni
képes sosem leszel,
nincs **hiteled** s ezért **kölcsönt**
bizony föl sem veszel!

Hiteleződ kölcsönt adott
(és hát ő sem **hitelt**),
mert azt látta, javaidból
a **hiteled** kitelt.

Örülj hát a **hitelednek**,
ha van, nem kell „venned”!
Azt jelenti, kaphatsz **kölcsönt**,
mert meg bíznak benned.

Zollikerberg, 2024 III. 4.

Identitás?!

Nemzeti **identitásról**
beszél itt valaki...
A nemzeti **azonosság**
miért nem jó neki?

Hol van ott már a nemzetnek
önazonossága,
hol a nemzetnyelvi szónak
tűnik a világa?

S ki az idegent használja,
mivel érvel vajon?
Mi kivetni való hibát
talál a magyaron?!

Betűszámra, szótagszámra
e két szó egyezik.
S fikarcnyit a jelentésük
lám, nem különbözik!

Tehát akkor mi készteti
hazánknak polgárát,
hogy az idegen szót mondja,
hol látja a hasznát?!

Dicsekvésből? Butaságból?
Trehányságból teszi?
Vagy, hogy nem magyar szót használ,
már észre sem veszi?

Az oka, hogy azt haszálja,
akármi is légyen,
a tény, hogy nem magyart használ,
mérhetetlen szégyen!!!

Zollikerberg, 2024 III. 5.

Mitől jobb az idegen?!
(Feleannyi szótagos szók)

Összehasonlításképpen
fölsorolok harminc szót
és magyar megfelelőjét,
a pontos hozzávalót.

Kezdjük a **harmóniával**,
ami **összhang** ugyebár,
atmoszféra pedig **légkör**;
hadd kerüljön ide már.

Improvizáció meg hát,
mi más, ha nem **rögtönzés**?
Demonstrációról tudjuk,
hogy az viszont **tüntetés**.

És a **szubszidiaritás**
csak **segítséget** jelent.
(Szomorú, hogy egy ilyen szó
szennyezi ma a jelent...)

Galaktika csupán **Tejút**,
perspektíva a **távlat**.
Kritérium ismérv lenne?
Igen, telitalálat!

Az **archeológus régész**,
kemikália: **vegyszer**.
Archaikus pedig **ősi**,
mondtam ezt már nem egyszer!

És az **asszimilálódik**
hasonul, vagy **beolvad**.
A sok idegen szótól a
nyelvünk sajnos elsorvad!

Família csupán **család**,
finalista a **döntős**,
(Aki ma még ***fényképet*** mond,
szerintem valódi hős!)

Reláció meg a **viszony**,
organikus a **szerves**.
(Az idegen szót kerüli,
ki nyelvünkbe szerelmes.)

A **multifunkcionális**
egyszerűen **többcélú**.
Reputáció csak **hírnév**.
(Aki nem tudja, bárgyú!)

Az **emócionális** meg
magyarul csak **érzelmi**,
paragrafus pedig **cikkely**
– alig lehet elhinni. –

Ha **radikalizálódott**,
akkor bizony **eldurvult**.
Próféciánál a **jóslat**
egyszerűbbnek bizonyult.

És az **individuális**
mi más, ha nem **egyedi**?
Mind megjegyzi, amit mondok,
ki a fülét hegyezi.

A „szép” **kommunikáció**
mindössze csak **hírközlés**.
(Hogy leváltja az idegent,
reménytelen érzelgés...)

Miért van **régészet** helyett
ma **archeológia**?
Élvezi az idegen szót
ember lánya és fia?

És az **intelligencia**
helyett itt az **értelem**!
Ám mégse használja senki,
ezt nehéz megértenem!

Panoráma csupán **körkép**,
szituáció: **helyzet**.
(Súlyos, idegen szók alatt
behorpad a fedélzet...)

Professzionálisnál is
egyszerűbb a **szakszerű**,
terápia helyett **gyógymód**
lenne csak a nagyszerű!

Látod a megfelelő szót,
jelentése azonos.
Érthetőbb is, rövidebb is,
magyar is és szabatos!

Szótagszámra feleannyi,
betű, gyakran kevesebb.
Magyarázd meg, az idegen
neked mitől kedvesebb?!

Őrizd meg a méltóságod!
Ne alázd meg magadat!
Ha van magyar szó, ne használj
vadidegen szavakat!

Zollikerberg, 2024 III. 5.

A nyelvbíráló „száz vers” gyűjtemény címjegyzéke

(Betűrendes jegyzékeimben **szigorúan** követem a magyar ábécét, tehát nincs összekeverve az A az Á-val, az E az É-vel, az Ö az Ő-vel stb.)

20.-a – minden áron!

A kettő és a két
Akinek nem inge,...
A mai napon?
A plasztik
A számítógép
A sztrók
A *vesztegzár* emlékére
Ami a *Nyelvrégítők*-ből kimaradt
Az idegen divatszó
Az írásmód

Álljon meg a menet !!

Buta divat uralma

Csak mert rövid?
Csak mondom
Csináljunk végre már rendet!

Dühöngő (rövid szöveg elolvasása után)

...Emm...
Etsz, petsz, kimehecc...

Ébresztődal
    Utószó az Ébresztődalhoz
Érdeklődés
Értelmetlen szavaink
Értelmetlen szavaink: minőségi és fajsúlyos
Érthetetlen új divat
Észrevétlen szóhasználat

Fajsúlyos
Fajsúlyos! Már megint! (*Akinek nem inge,* ...vers)
Február 2-án
Figyeld meg, hogy hogyan beszélsz
Figyelmeztetés (és kérdés)
Fizikális
Fotós
Fotós II
Fő a rövidség ! (Néhány példa a rengeteg közül)
Füstbe ment idők... (Ne csak az idegen szavakat kifogásoljuk)

Ha...
Ha már átveszünk egy szót...
Húsz és huszadika, azaz: 20.-a
Hülye szokás

Ide a nyelvrégítőkkel !
Utószó e vershez
Identitás
Identitás?!
Igekötők
Ikes ige
Ikes ige szabály, nagyon röviden
Ikonikus
Ikonikus vers
Intelligencia?
I think so... (1)
I think so... (2)

Kemikália!
Kérdés és tanács

Lényeg a rövidség?

Mai magyar
Mai magyar beszéd divat
Megjegzés a *Sík talajon* című vershez
Mentálisan és fizikailag?
Mert nem vagyok hülye...
Mesterséges intelligencia
Mesterséges intelligencia?!
Mitől jobb az idegen?! (Feleannyi szótagos szók)
Mondj más fémet, az sem német

Nagy félreértés!
Nem győzök megbotránkozni...
Nem igazán (Not Really)
Ne csak a magyart sirassuk!
Nem csak fölösleges, káros!
Néhány további -ció
Népek és jelek (Mégegyszer az írásunkról)

Nyelvhasználati öt parancsolat
Nyelvi járvány

Orvosokhoz

Örök rejtély

Paradigma
Petíció

Petíció (Na mégegyszer!)
Például...
Plasztik!
Pusztító divat

Regisztrálj!
Regisztrálj! (még egyszer)
Ritmus
Rímeltető (Oktató szándékú vers)

Sík talajon
Sürgős javaslat

Szeretném, ha rend lenne (Városnevek írásmódja)
Szeretném, ha rend lenne (Na még egyszer !)
Szerintem botrány
Szerintem nem oké!
Szó, mely sehova se vezet

Tanuld meg, ha nem tudtad
Tegyünk rá még egy lapáttal
Tekeszertesítés
Terjedő divatszavak

Újabb dohogó
Újra eme lékbe vágva
Újra, meg újra... (...az a fránya írásmód!)

Vakcína
Vakcína elleni védőóhaj

!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg/CH):

„Kiemelt” nyelvbíráló versek

A fekete lukak és a nyelvbíráló verseim

Bár most nagy fölbolydulás van a kozmológiában, mert a *James Webb* űrcsillagvizsgáló legújabb fölfedezései iszonyatosan megrendítették az ősrobbanás-elméletben hívők rendíthetetlennek gondolt hitét. Ám a fekete lukakkal kapcsolatban talán még érvényes az eddigi „tudás”. Háromféle fekete lukban hisznek a tudósok. Fekete lukká roskadhat egy, a Napnál nagyobb csillag, amelynek a tömege legalább 8-10 naptömeg. Ezek a „kicsike” fekete lukak. A nagy, sőt, nagyon-nagyon nagy fekete lukak a tejútrendszerek közepén kuksolnak és a tömegük többmilió, vagy akár többmiliárd naptömeg is lehet. Aztán vannak, illetve lenniük kell „középméretű” fekete lukaknak is, néhány ezer naptömegnyi testsúllyal. Ilyeneket eddig még nem sikerült fölfedezni, de a Tejutunkban van néhány gömb-csillaghalmaz, egy-két milió csillaggal, amelyek nem lehetnének olyan – teljesen függetlennek és zavarhatatlannak látszó – csillag-gyülekezetek, ha nem lenne a közepükön fekete luk.

Ennyit a csillagászatról.

Amikor, 2012 őszén – egészségügyi okból kifolyólag – abba kellett hagyom a, főleg Magyarországon végzett „nyelvőrző hadjárataimat”, elkezdtem rövid, nyelvbíráló gúnyverseket irkálni. Ezekből naponta jelenik meg egy-egy a *Szilaj Csikó* kultúr-rovatában. A napokban jutottam túl az 1500. versen. Ezek rendszerint egy, vagy két, négysoros versszakból álló versikék, ám néha csak három, négy, öt versszak után tudtam elbánni a mondanivalómmal. Ezekkel párhuzamosan jónéhány, rettenetesen hosszú verset is írtam, ugyancsak tele nyelvbírálgatással. Nem tudom szabad-e ezzel a hajánál fogva előcibált hasonlattal élnem, de megteszem. A rövid versek olyanok, mint a „kicsike” fekete lukak, a rémhosszúak pedig mint a... Asszem nem kell folytatnom. Ám a napokban kicsit átnéztem a rengeteg rövid verset és megállapítottam, hogy van közöttük 50-60, amely már nem mondható rövid „versikének”. Ezeket kiemeltem közülük (de úgy, hogy abban a sorozatban is benne maradtak), csiszolgattam rajtuk, kiegészítéseket fűztem hozzájuk és így keletkezett egy gyűjtemény „középhosszúságú” versekből (mondanom sem kell, hogy a mafla hasonlatomban, ezek lennének a középméretű fekete lukak párhuzamai...). Közben kiderült, hogy némelyik – a „kiegészítgetés” következtében – jóval hosszabb lett a középhosszúságúnál, de hát ez a dolgok szokásos, előreláthatatlan menetéből adódott. Az is kiderült, hogy a „munkálatok” közben kibuggyant belőlem egy-két „külön vers” is, amelyek nem a nyelvleckéztető, rövidversek kiemeléséből származnak. Ezeket benne hagytam a gyűjteményben és csak ennek a néhány versnek hagyom meg a keltezését. A többinél ez két okból is fölösleges lenne. Egyrészt, mert az összes kiemelt vers csiszoldgatása, kiegészítése 2024 március 14.-e és 24.-e között „zajlott”, másrészt, mert az eredeti (még ki nem emelt) versek keltezés nélküliek és valamikor az elmúlt tíz-tizenegy évben íródtak, tehát a valódi keletkezésük idejét (kezdetük keletkezési idejét), amúgy sem tudnám megadni.

A versek – mint mindig – főleg az idegen szavak fölösleges használatát támadják, de nem minden esetben. Viszont fölmerülhet a kérdés, hogy miért pont ezek az idegen szavak kerültek itt pellengérezésre? Ezek lennének a nyelvünkben a legfájóbb tüskék? Egyáltalán nem! A válasz egyszerű: ezek a versek sikerültek túl hosszúra a rövid versek gyűjteményében és így ezek „érdemelték meg” a kiemelést. A megérdemlés, mint ok, annyiból is helyes mert ezek a szavak kényszerítették ki a gyűjteményhez nem illő hosszúságú verseket és – ami kiemelésük után derült ki – hogy a hosszúságuk nem is volt elegendő ahhoz, hogy megfelelő magyarázat férjen el bennük.

E verseket felkiáltójeles verseknek is nevezhetném mert közülük soknak a címe felkiáltójeles, amiből talán következtetni lehet arra, hogy némelyikben nagyon megmondom a mondani valómat. Vagyis itt-ott, „*Akinek nem inge, ne vegye magára*”-versek is előfordulnak a gyűjteményben.

Zollikerberg, 2024 III. 24.

A motó

A motót egy t-vel ejtem
és ezért úgy írom is.
Szerintem az írásmódja
így lenne jó, s nem hamis.

Egy t-vel írom, mert hiszen
a mottort sem így írjuk.
Rokon szavak s a *mozgatni*
igéből jön fajtájuk.

Csakhát idegen szegényke,
innen van a zűrzavar,
mert kettős t-t kettőzötten
ejtené ki a magyar.

Pedig rövid t a helyes,
úgy ejti ki idegen.
Ezért merészeltem meg, hogy
az egyik t-t kivegyem.

Egész más a Ottó név, mert
azt mi ejtjük helyesen.
Az az *octó*-ból számazik.
(Tudjuk ezt, nem kevesen.)

De megsúgom, a németben
Ottó t-je is rövid.
(Hogy idegen nyelv észszerű,
azt, barátom, sose hidd...!)

Vagy a kiejtési szabály
ott a felsőbbrendű úr,
s a logika, mint a malac,
csak a gyökerek közt túr...?

Erről van szó, megérkeztünk,
ez a vesszőparipám:
két kiejtésmód egy szóban
nem férhet meg sehogy ám!

Nálunk is a kiejtési
szabály legyen a fő úr,
az idegen, kettős betű,
sok-sok szóban szemet szúr!

Fölbátorítok mindenkit,

ki hasonló szót talál,
okos, ha „másodbetűket”
szorgalmasan kigyomlál!

Zollikerberg, 2024 III. 14.

Feltétlenül kell ez a szó?

Honnan szedted a **landolás**t,
németből, vagy angolból?
Miért nem vettél több szót át?
Az ember erre gondol...

Mondjuk, minden tizediket,
vagy minden hatodikat?
Hol a határ, ha szereted
az idegen szavakat?

Ne haragudj öregem, de
ne viselkedj ostobán.
Ki a nyelvromlást sürgeti,
tetted láttán rém vidám!

Magyar szót helyettesítesz:
olyan, mint a lesállás...
És a **landolás** magyarul
– ha nem tudnád –: **leszállás**!

Idegen szókat haszálva
– olyat, mint a **landolás** –
magyar szókat rekesztesz ki,
ez már-már elhantolás...

Félek, hogy eszedbe se jut,
hanyagságból mit csinálsz.
Fölösleges idegen szót
a szép nyelvünkbe darálsz.

Ne magyarázzam hiába!

Most jövök a *kulmitól*, mert
ott voltam a *kulminál*.
Kérdés persze, mi a *kulmi*
és az is, hogy mit csinál?

Idegenszó tudásoddal

dicsekedve lovagolsz?
Vagy jobb lenne, hogyha megért
mindenki, akihez szólsz?

Közben tán észre sem veszed,
milyen egyszerű ez elv,
magyarokhoz magyarul szólj!
Erre jó a magyar nyelv...

Ha **kulminál**, akkor **tetőz**,
vagy a **csúcsot éri el**.
Gondolkozz mielőtt beszélsz,
sokkal érthetőbb leszel.

A **kulminál**t, kisbarátom,
akár hiszed, akár nem,
nem érti meg minden ember,
talán még a fele sem...

Akkor viszont mért használod,
neked tán nem érdeked,
hogy mindenki megértsen – az,
csak nem közönbös neked?

És most elárulok itt egy
ménkű nagy igazságot:
az idegen szó nem hibás,
csak te, hogyha használod!

Narratíva! Narrátor!

Divatból használsz egy szót, mely
teljesen fölösleges!
Vagy fizetnek érte tán, hogy
narratívát emlegess?

Melyik értelmét mondanád?
Mert több is van ám neki,
és a szabatosságot az
anyanyelvünk szereti!

Magyarázat? – **Elbeszélés**?
Két különböző dolog.
Talán az **értelmezés** az,
ami fejedben forog?

Sokszor: **félremagyarázat**.

Ne kétkedjen senki se,
mert hát nem ritka esetben
csupán csak **gyermekmese**.

Élvezed, ha szövegedben
vadidegen szóval élsz?
Nem látod? – Már csak szajkózol,
mikor magyarul beszélsz!

Mily előnyös elbujkálni
idegen szavak mögé.
Értsen rajta bárki, bármit,
s amit ért, az az övé...!

Épp ilyen fölösleges a
narrátor is, kiskomám.
Kiskoromban erről szót sem
szólt nekem az iskolám...

S főleg arról, hogy mért rossz az
elmondó, vagy **beszélő**,
vagy akár a **mesélő**, hisz
hallhatóan mesél ő?!

Miért jobb az idegen szó
– ezt én föl nem foghatom –
hogyha több magyar szóval is
mondható a fogalom?!

Hogy került a nyelvünkbe és
ugyan, kifenének köll?
Az ittlétre ki ítélte
s ki jogosította föl?!

Van olyan idegen szó is
mely a nyelvünkbe simul,
s van, mely tengerisün gyanánt
a talpunk alá orvul.

Ezt hangosan kimondani
leszek itt most oly bátor
Szerintem egy ilyen szó a
gyakran használt **narrátor**!

Értjük-e a szavainkat?

„...*Nekünk erről* ***tradícionális hagyományaink*** *vannak...*”
„...*A kislányok* ***egységes uniformisban*** *jöttek...*”
„...*Néhány darab a* ***gyűjtemény kollekciójából****...*”

Mai magyarból idéztem
és nem én találtam ki!
Ilyen, ha nem tudatosan
szónokolgat valaki.

Vagy beszélőnk esetében
ez egész mást jelent, és
előtte nem világos az
idegenszó jelentés?

Az is lehet, alig számít
mondókája értelme;
számára csak egy a lényeg:
idegen legyen benne!

Aki gondolkodás nélkül
szöveget csak „ledarál”,
nem biztos, hogy céljának a
feketéjébe talál.

Ne használj idegen szókat!
– Hangoztatom kint és bent –
de ha mégis, csakis olyat,
melyről tudod, mit jelent!

Gondatlanul a konyhában
sem használod föl a sót.
Jó lenne, ha beszédedben
meggondolnál minden szót!

*

Mondani sokmindent lehet
(és hülyeséget is szabad),
ám a hallgatóságodban
tudatosul minden szavad...

Írásmód! (újra, meg újra...)

Ha két mássalhangzó közül
az egyik zöngétlen,
a második mássalhangzó
rendszerint nem tétlen.

Így lett a la**p**dából la**b**da,

a lebkéből lepke,
a második mássalhangzó
így szólt bele ebbe.

Ezért a fudbalt, barátom,
kár futballnak írni,
egészséges kiejtésed-
del nem fogsz elbírni...

Mi történik a második,
ki nem ejtett l-lel?
Az búcsút mond és eltűnik
(meleg szeretettel).

Ám a legjobb, kisbarátom
(el ne áruld másnak!),
hogyha **fudbal**nak sem írod,
csak **labdarúgás**nak!

Visszatérve az l-ekre,
ezer olyan szó van,
mely idegen és gazdag a
„két" mássalhangzóban.

Ott, ahol a kiejtésben
a rövid a helyes,
egyik betű írásban is
bőven fölösleges!

Benyomást kelt, de milyet?

Idegenszó mögé bújtál,
mint annyiszor, megint.
Versikém e szokásodért
szid, korhol és megint.

Az **impozáns**, kis barátom,
csak benyomást keltő!
Jót, kicsit, vagy nagy benyomást?
az kiderítendő...

Ezért nem csak idegen, de
a titokzat védi,
épp oly **jelentésmentes** szó,
mint a **minőségi**!

Ki használja, **lenyűgöző**t

ért gyakran alatta,
avagy **tekintélyes**t, hogyha
tájékozott fajta.

Ha ilyen van, orrod előtt,
ne mondd **impozáns**nak!
Hagyd az idegen szókat a
gyengébbeknek, másnak...

Főleg azért ne, mert gyakran,
mit mondani akar,
sokkal jobban, pontosabban
mondja ki a magyar.

Hány ezrelék értené meg?

Hány ezrelék értené meg?
Ha meg senki, hát minek?
Ha érthetetlen szót használsz,
beszélsz ugyan, de kinek?

Lusztráció? – Ne hülyéskedj!
Honnan szedted ezt a szót?!
Amit mondani akartál,
arra magyar szó vem vót??

Fogdoss össze ezer embert
s kérdezd tőlük, mit jelent?
Hallották-e már ezt a szót,
ezt a durván idegent?

Vajon lesz-e ezer között
tíz, aki ezt értené?
Vagy talán **mind**, rökönyödve
az értelmét kérdené?

87 évet értem meg,
s 8 más nyelvet tanultam,
de ezt a szót – Isten bizony! –
e szót még nem hallottam!!!

Ezért utána se nézek,
magyar szóra nem „fordul”.
S remélem, hogy az életben
újra rám már nem mordul!

Hogyha az összefüggésben

sem érthető meg egy szó,
akkor fölmerül a kérdés,
hogy az vajon mire jó?!

Ha valaki beszédébe
érthetetlen szókat sző,
nem emészthető a szöveg,
akárcsak a lenyelt kő!

És itt most rád bízok még egy
ménkű nagy igazságot:
nem az idegen szó hibás
abban, hogyha használod!

Per óra és társai!

Per óra sebesség? – Na ne!
Mégcsak nem is **per órás**?
Trehányságod egetverő,
beláthatnád, kispajtás!

Divat lett e beszédforma,
mert írásban is tarol!
Elterjedésében hibás,
aki ilyet fölkarol!

Ma csak ezt látjuk, ezt halljuk,
ki csinált ily divatot?
Nem tudjuk, de megszüntetni,
ma **mindenki** hivatott!

A törtvonalas írásmód
a legfőbb okozója,
mert, ha úgy van írva akkor
kimondva is **per óra**!

(„Kilométer/**óra**”, én
kezem róla leveszem,
eme írásmódját pedig
„fél-X”-esnek nevezem...)

Óránkénti sebesség van!
Per óra sebesség nincs**!!!**
Hanyagság a szövegedben,
önmegalázó bilincs!

Jópofáskodás volt egykor

a hetyke **per pillanat**
és ez is pusztítva terjed
magyarnyelvű ég alatt.

Ma már mindent besző, befon,
mint a futó iszalag,
s teljes feledésbe merült
a szó: **pillanatnyilag**...!

Sajnos már ezt is hallottam
aszongya, hogy: **per hónap**!
Erre aztán, nem csak ember,
de fejet fel, már ló kap!

Ugyanis régen – nem furcsa? –
a bárgyú is aszonta,
mi négy hetenkét történik,
az már majdnem **havonta**.

Ikonikus! (sokadszor)

Azt mondod, hogy **ikonikus**
X-re, Y-ra.
Megmondanád, jelentése
e szónak mi volna?

Eredetileg **képszerű**
lenne rá szabatos,
ám ez – akire használtad –
nem lenne túl lapos?

Dzsókerszó mögé bújtál el,
s tartod spanyolfalul,
ahelyett, hogy amit akarsz,
mondanád magyarul!

Vagy csak használod e szót, mert
meghallottad mástól,
és senki nem mentett meg a
bárgyú majmolástól?

Ez a szó most „begyűrűzött”
és marhanagy divat.
Az ember, hogy megérthesse
nyelvmegfejtőt hívat!

Itt már nem elég a szótár;

már rég megváltozott
és magával két tucatnyi
új értelmet hozott.

Csak azt nem értem s nem tudom,
miért is nem lehet,
külön s magyarul kimonda-
ni az értelmeket?!

Hogy mi mindent is jelenthet?
Fölsorolk párat.
Ki mégis **ikonikus**t mond,
saját lelkén szárad:

Kimagasló, **nagyrabecsült**,
kiváló és **nagyszerű**,
jelentékeny, **rendkívüli**,
tekintélyes, **nagyhírű**,
remek, **rangos** és **kitűnő**,
közismert, **elsőrendű**,
hírneves és **jelképszerű**,
jelentős, **példaszerű**...

Válogasd belőlük vígan
ki a megfelelőt,
és húzzál föl várfalat az
ikonikus előtt...

A forrás és a szitálás!

Ha a víz a domboldalon
napvilágra bugyog,
avagy krumplifőzés közben
gőzölögve buzog,

az a **forrás**. Szép magyar szó,
nem elraccsolt r-rel.
Ha mást jelent – egymagában –
nyelvérzéket terhel !

Mert hát önmagában bizony
nem elég, barátom,
hogyha **pénzforrásról** beszélsz
– ahogy ezt itt látom. –

Erőforrás is lehet ám,

de csak az a nyerő,
ki a **forrás** elé teszi
e kis szócskát: erő...

Költségvetésbeli forrás
lehet egyértelmű,
de csak forrás – hogyha nem víz –
röhögtető derű!

Olyan ez, mint a **szitálás**,
az sincsen magában.
Hiszen **ködszitálás** volt az
mindig valójában.

Időjárás jelentésnél
megrándul az arcom,
ha csak amúgy, hebehurgyán
a **szitálást** hallom!

Ne nyeld le a szónak felét,
te még nem vagy angol,
ki becézve, rövidítve,
szót csonkítva hangol!

Használt szavad bármily dőre,
ne félj, találsz követőre!

Kontextualizáció?
Istenem, de gyönyörű szó!
Azt megtudni jó lenne ám,
mit értesz alatta, komám?

Összefüggősítés lenne?
Vagy valami más van benne?
Méltóztatnál körülírni?
Annak tudnék csak örülni!

Használd e szót s hamarosan
rájössz, hogy sok követőd van.
Meg se érti tán a fele,
de majd „vagánykodik” vele!

S azon nem jár ám az esze,
hogy őt vajon megértik-e?
Fő az „előkelő” hangzás!
(Dübörög tőle a padlás...)

„Nejlon zacskó?

A ***Nylon*** csak márkanév volt.
Kiejtése – tudjuk –: **nájlon**.
Hogy vele aztán mi történt,
itt e néhány sorban álljon.

Ki a helyesírásunkban
nejlon néven rögzítette,
istenem, de nagy barom volt!
Máig pusztít dicső tette.

Mert elterjedt s szorgalmasan
szajkózza, ki szájraveszi,
hiszen honnan tudná szegény,
hogy rossz kiejtéssel teszi?

Ráadásul, ki használja,
tudatlan csak és nem hanyag,
mert az, amit illet vele,
legtöbbnyire **más műanyag**.

A harisnya **tényleg nájlon**,
de a zacskó szinte **soha**!
Polietilénből van az,
nájlon lenne, lenne csoda!

Mert a ***Nylon poliamíd*.**
Noha elég gyakran műszál,
olcsó fólia-zacskóként
a világban sosem kószál!!!

Zollikerberg, 2024 III. 16.

Hülyeségeket veszünk át!

A **plasztik** is „begyűrűzött”,
akárcsak a ronda **sztrók**!
Élvezzük ami idegen,
akármilyen marha szók!

Sose használd a **plasztik**ot:
nem **képlékeny** hidegen,
amit jelöl – s mind eközben
undortkeltőn idegen!

(Gipszet, cserepet, üveget

sem nevezel **plasztik**nak,
noha a „születésükkor”
mind igencsak lágykodnak...!)

Lefitymálón nevezi meg,
mi vegyészeti csoda.
Nélküle a mai világ
nem jutna el sehova!

A lényegről mélyen hallgat
ez a rém pongyola szó,
hisz e fogalmat jelölni
csakis a **műanyag** jó !

(Ráadásul megalázó
e trehány szó-kotyvalék:
közönségét sem nevezi
senki úgy, hogy **csőcselék**...)

A hanglemez!

Valamit vallanom, be kell itt:
hanglemez sosem volt ***Bakelit****!*

Körülbelül nyolcvan éve
alig volt még műanyag
(azt mind ***Bakelit***nek hitték,
mert az ember balgatag).

(A ***Bakelit*** márkanév és
megsúgom most azt a tényt,
szakkönyvekben megtalálni
fenol-krezol-gyantaként.)

Ez a név már szinte eltűnt,
ám előbújt, nem sunyít,
a régi hanglemezekről
azt tartják, hogy ***Bakelit***.

Nem tudom, ki, honnan vette,
de ez súlyos tévedés!
Oka: **a műanyagokról**
a tudás nagyon kevés!

Mikrobarázdás lemezed
soha nem volt ***Bakelit*** !
Pé-Vé-Cé-ből van a lemez,
ha mást hallasz, el ne hidd !
Poli-vinil-klorid a szó,

rendkívül jó műanyag.
Nyugodtan megtanulhatod,
e téren ne légy hanyag.

A **CD**-lemezed pedig:
Pé-Cé, ***Polikarbonát***
(ha használsz még ilyen lemezt,
vénülő zenebarát...).

Ám, ha még öregebb lennél,
s fejedbe szöget üt ez:
hogy miből volt régesrég a
vastag ***gramofon***lemez?

Arról sokat én sem tudok
– túl régen volt, nem csoda –
csak annyit, hogy (talán főleg?)
sellak volt az anyaga.

A ***sellak*** meg nem műanyag,
levéltetű izzadmány.
Rém hasznos volt, mikor még nem
volt műanyag-tudomány.

Zollikerberg, 2024 III. 17.

Ne fordíts le mindent vakon!

Ha fordítasz, nézz szótárba,
és ne légy oly teve:
meg se nézed, ennek-annak,
van-e magyar neve?

Különösen fontos ez, hogy-
ha tenger a helyszín,
ahol nem él **gyilkos bálna**,
csak **kardszárnyú delfin**!

A tengerben nincs sok növény.
Vedd nyugodtan ténynek,
gyilkos lehetne ott neve
csaknem minden lénynek.

Mitől **gyilkosabb** egy bálna,
mely fókát öl – egyet –,
mint amelyik egy nyeléssel
rákot öl, ötezret?

(Élő rovarokat öl meg

az aprócska cickány,
mégsem mondaná rá senki
azt, hogy **gyilkos patkány**.)

Nem csak szavakat veszünk át
gyakran az angolból;
szószerint lefordítottan,
néha éppúgy rombol!

De mindettől függetlenül
– versem leszűrt leve –:
ennek a gyönyörű lénynek
van már magyar neve!

Szövegfordító hibája!

Bizony, ha gúnyból kellene
kitalálnom ilyen szót,
azesetben önmagamért
egy kicsit sem állnék jót.

Mert hát képtelen lennék rá,
ez szerintem nem vitás.
Ilyen szó – csak meg ne ijedj –
a **szubszidiaritás**!

Magyar szövegbe – bár ritkán –
néha-néha beszorul,
mert a fordító sem tudja,
mit jelenthet magyarul...

Vagy, mert gyagya és azt hiszi
– ez a súlyos siralom –,
hogy az olvasóinak már
e szó szilárd fogalom.

Pedighát olyan egyszerű,
jelentése semmi más,
mint valami **segély**, avagy
pénzbeli támogatás.

Zollikerberg, 2024 III. 16.

Hiányzik a tudatosság?

Nem érthető meg egykönnyen,
magyarul írt, magyar könyvben,
gyógykezelés miért **kúra**?
Kínszenvedés mért **tortúra**?

Gyerekek mért mennek **zsúr**ra?
Kirándulás miért **túra**?
A **szívverés** miért **pulzus**?
A **tanfolyam** miért **kurzus**?

A **kiejtés** mért **akcentus**?
Tülekedés mért **tumultus**?
S a **lökés** miért **impulzus**?
A **hatás** meg mért **effektus**?

Mert a magyarszó túl hossú?
Lustaságra lecsap bosszú!
Ma már csaknem kétszáz éve,
a magyar lett „nyelvvé téve”

– tudja Ferkó, tudja Maris –,
hogy már **hivatalosan** is...!
Örülj neki, hogy itt élhetsz,
s hogy **még** magyarul beszélhetsz!

(„Nem tudatos szövegben” az
idegen tán nem szándékos,
ám a „magyarnak hitt szavak”
tömkellege ott a cinkos!)

*

Tudatosan írj és beszélj!
Tudatosan magyarul!
– S előtted az anyanyelvünk
tisztelettel leborul!

Paradigma!

Úgy szertnélek pofozni
Budapesttől Aradig ma,
hogyha nem magyarázod meg,
mi is az a **paradigma**?

Azt hiszed, mindenki érti,
amit talán te sem értesz,
csak használod, mert divatszó,
s hatékonyan nyelvet mérgez!

E szó túl sokmindent jelent,

tehát mit értesz alatta?!
Uralkodó tan, **példakép**,
avagy **ragozási minta**?

Ragozási sort, avagy egy
tudományos világképet?
Aki agyadba ültette,
alatta vajon mit értett?!

Idegen szó mögé bujkálsz,
mely, mint látod, többértelmű.
Ezért használ magyar szókat,
aki ma még magyar lelkű!!

*

Őrizd meg a méltóságod!
Ne alázd meg magadat!
Ha van magyar szó, ne használj
vadidegen szavakat!

Szóátvétel!
(Disztópia)

Csodállak, hogy ez a szó az eszedbe juthatott,
és hogy szókincsedből magyar szóra már nem futott...

Csodálom, hogy teszerinted ez a kifejezés
a nyelvünket gyarapítja és nem visszaesés.

Gondolod, a **disztópiát** már mindenki érti?
Megmondom őszintén, nekem a szememet sérti.

Szöveged, **zord jövőkép**ről sokkal szebben szólna
és a **disztópia** szó meg, föl se bukkant volna...!

Nekem most a jövőképem éppen nagyon zordul,
attól, hogy magyarban e szó, durván előfordul!

Hajmeresztő szörnyűségek kerülnek a nyelvbe,
ez a szóátvételnek a könyörtelen elve!

Ebből bárki láthatja még akkor is, hogyha vak,
Érthető fogalmat fednek érthetetlen szavak.

Nem mentség, hogy fogalommá lesz az idegen szó!
Azzá válna magyar szó is, mely a nyelvbe való!

Mért kell nekünk a már réges-régen elhunyt görög?
Hisz a nyelvünk – tán nem örök – de még vígan pörög!
Vagy azt hiszed, tudományos szöveg csak úgy készül,

hogyha abba görög szó is belekerül részül?

Rosszul hiszed! – Írásodból akkor árad erő,
ha a szókincsed egységes. – Hidd el, az a nyerő!

Voksolás!

Visszasírod az időt, mely
olyan furcsa ma és itt:
amikor latin szótárral
olvasgattunk Jókait?

Nehéz hülyébb szót találni,
s amely fölöslegesebb:
voksolás a szépen hangzó
magyar nyelven ütött seb!

Magyarázd meg, hogy mennyivel
nő szerinted a hatás,
ha azt **voksolás**nak mondod,
ami nem más: **szavazás**?!

Talán jópofáskodásból
kezdték egykor mondani,
de ma komolyan használják!
Rettenetes hallani!

A jópofáskodás sajnos,
kevéske idő után,
már nem hangzik jópofának
csak bambán cseng és bután!

Úgy érzed, ha többször kell a
szavazást kimondani,
az ismétlést kerülvén kell
voksolásra váltani?

Helyes lenne, de idegen
szóval e „húzás” nem ér!
Öt ismétlés, és te rohansz
öt helyre pót szavakér’?

Látod, kis barátom, hogy itt
megállna a józan ész.
Ha nincs rokonértelmű szó,
akkor sehova se mész...

Síelés?!

Te nem **tűzöl,** thanem **tű-ölsz**?
Só-olsz sózás helyett?
Sízés ült egykor, ahol ma
Síelés kap helyet!

Nem tudom, ki találta ki
ezt a szót, hogy **síel**?
(**Sízés** fölötti gyászodban
néhány nótát sírj el...)

Rém magyartalanul hangzik
– rákérdezhetsz bárhol –
kalapál helyett hangzana
így a **kalapáol**...!

Nagyapám rám ripakodott,
ha azt mondtam **síel**:
„Tűvel tűzünk, sóval sózunk,
csak sízhetünk sível!”

-ció, -ció, -ció...!

Több, mint háromszáz szó hemzseg
– s rondítja a magyart,
amelyekre – hogyha lenne –
vadul fennék agyart,
amelyek mindegyikének
végződése -**ció**!
És akkor te elgagyogod,
hogy **revelá**ció!
Csak lusta vagy gondolkozni,
vagy az eszed kevés,
s ezért nem jutott eszedbe
a szó: **felfedezés**?!?

Magyar szó „idegenítve”
a **kitalá**ció.
(Valakinek nem volt elég
a rengeteg -**ció**?!)
S hogy ez a **fikció** lenne,
állítja a szótár.
Így jár az az ember, aki
a rossz szóra jót vár...
Az ilyen bohóc szavakat
én nem hányom (le se)!
A **fikció** pedig nem más,
mint **kitalált mese**.
Eggyel tovább megyünk, íme

a **kitoláció**!
(Valakit tényleg bosszantott,
hogy nincs elég **-ció**...)
Idegen legyen egy kicsit
a magyar szó mégis,
mert, ha túl magyar még talán
ránk szakad az ég is!
Jópofaságból született?
Igazad van pajtás!
Csakhogy ez már a nyelv ágán
hivatalos hajtás...!

Mindösszesen!!!

Van: **mind**, **mindössze** s **összesen**.
Mindösszesen nem létezik!
A túl sok szó összevonva
értelmetlenségbe esik.

Valaki mégis kinyögte,
és azóta büszkén terjed.
Állítani, hogy állatság,
előbb-utóbb ne is merjed!

Túl hosszú elöl, vagy hátul,
de használják esztelenül!
Amitől az eszem megáll.
Nem csak megáll: zsámolyra ül!

Mindösszesen bárgyú, mert nincs
összesennél összesenebb!
Egy szóba nem fér bele az,
mitől kétszer telne a zseb...

Mindösszesen nagy badarság!
Hogy a mafla is megértse:
oly szó, mint a **skorpióca**,
vagy akár a **denevércse**.

Bár a géntechnika révén
nagyon megnőtt a kínálat,
lehetetlen párosítás.
Még ma sincsen ilyen állat!

Realizáltad?

Átvettünk egy idegen szót
(fenét egyet, tízezret!)
és annak most esztelenül,
új jelentése terjed.

Realizál = **megvalósít**.
Ennek más értelme nincs!
(A tudatos szóhasználat,
a te számodra is kincs!)

Hogy **észrevesz**, vagy hogy **fölfog,**
csak az angol értelem.
Szeretném, ha ezt **fölfognád**,
s nem vitatkoznál velem...

„Begyűrűzött" az angolból
e „második jelentés"
(már a németben is pusztít,
ami ott sem szerencsés).

Ha valamit **realizálsz**,
akkor **megvalósítasz**!
S mást egyáltalán nem csinálsz,
hidd el ezt, való igaz.

Elég baj, hogy a nyelvünkbe
idegen kerül bele,
még nagyobb baj, ha egyszercsak
rossz értelem jön vele!

Mindez nem jogosít arra,
hogy a **realizál** szót
megvalósít helyett használd,
hisz erről itt szó sem vót!

Ki-

Igekötők terén sajnos
a mai nyelv megbomlott.
Tán kisorsolt igekötők
járatják a bolondot?

Néhol fölösleges, máshol
az értelmet ferdítő
a ki tudja, hogy' választott,
divatos igekötő.

Mintha elfelejtett lenne

a valódi értelem,
igekötő? – Mindegy hova,
csak ige előtt legyen!

Mert a **ki-**nek iránya van,
agyadba tán behatol,
havibérlet **váltható ki**,
vagy kabát a zaciból.

Hadifoglyot **válthatunk ki**
tán egy csere fogollyal.
Vagy tán földrengést **válthatsz ki**
atombomba robajjal.

Csalánkiütést **válthat ki**
szokatlan ennivaló...
Van, ahova a **kiváltás**
semmiképpen sem való!

Egyik dolog a másikkal
tán **helyettesíthető**,
leváltható, **föl**váltható,
avagy **kicserélhető**.

Ily esetben a **kiváltás**
józan észnek ellent mond,
és aki ezt be nem látja,
énszerintem nagy bolond!

A másik bőszítő hiba
a gyakori **kitakar**,
eltakar helyett használva!
Ez a csere mit akar?

Kitakarni azt lehet, mi
most még **be** van **takarva**
(a helytelen igekötőt
így, elő nem vakarva...).

S mert a **ki**-nek iránya van,
van ahol fölösleges.
Ily eset a **kihangsúlyoz.**
(Tanítsd! – S engem emlegess.)

Zollikerberg, 2024 III. 18.

Sztrók!

Ki kezdte e szót használni?
Teljesen lényegtelen!
Azt, hogy **mindenki** használja,
mélységesen szégyellem!

Ütést, **csapást** jelent csupán,
tényleg kellett ez nekünk??
A **sztrájk** után egy ilyen szót
másodszor is átveszünk?!

A **sztrók**ról beszélek, amely
azonos értelmű szó!
Ám az angol pongyola s így,
ez **szélütés**re is jó!

Na és?! – Kérdem én, hogy ahhoz
nekünk vajon mi közünk?
Vagy serényen nyelvünkből épp
magyar szókat üldözünk?

Itt az **agyvérzés**. – Mit vétett,
hogy feledésbe merült,
s mitsem jelentő szó miatt
használatból kikerült?

Magyar szónak értelme van!
Magyarul van értelme!
Minden átvett idegen szó,
a magyar nyelv sérelme!

Ha az átvett szó – méghozzá –
szinte jelentésmentes,
az átvétel bűntett, s közben
teljesen fölösleges!

E téren a **sztrók** csúcs, és mint
az ép nadrágon a fót!
Nehéz lenne találni egy
még marhább idegen szót!!

Vagy azért terjedt így el, mert
két szótaggal rövidebb?
A puli sem selejt kutya,
csak azért mert rövid eb...

Mért nem veszünk át angolból

MINDEN szót, ami rövid?!
Ha azt mondják, olyan nincs több,
azt te nekik el ne hidd!

Tegyük jóvá! Irtsuk e szót!
Aki használja buta!
Eszébe se jut: a **sztrók**nál
százszor jobb szó a **guta**!

Elárulok neked most egy
ménkű nagy igazságot:
nem az idegen szó hibás
abban, hogyha használod!

Spray!

Megőrültél? – Szövegedben
azt írod, hogy **spray**?
Ki mondta, hogy a magyarban
angol szóval élj?!

Mégcsak nem is **szpré**nek írod,
ahogy itt dukálna,
pedig az magyar szövegnek
sokkal jobban állna!

Ez a ronda szó csak azért
tört ránk, mert „szép rövid”?
Az e célú szóávételt,
csak túlzásba ne vidd!

Magyar szónak értelme van!
Értelme – magyarul!
Az átvett idegen szó, e
játékból kiszorul!

S lám az angol pongyolaság
lusta föltagolni:
a készülék, s amit kifúj,
neki csak **egy** „holmi”.

Amit működtetsz: **porlasztó**,
s bírd el ezt a „terhet”,
hogy a magyar szabatosabb:
amit kifújsz: **permet**.

Hogy e szavak hosszabbak? – Hát

kérdem én, hogy: Na és?
Neked gyorsabb legyen minden?
Előny a hasmenés??

Lefogadom, hosszú szöveg
– melyben nincs idegen –
összességében rövidebb!
Miben fogadsz velem?

Írj össze száz idegen szót
s fordítsd le magyarra.
A szöveged rövidebb lesz,
mérget vehetsz arra.

Számold meg a betűket is
és a szótagokat,
s rájössz, hogy **csak magyar** szókkal
rövidítsz sorokat.

Ezért nálad még egyszer a
sprayt én meg ne lássam!
Csak ennyit akartam monda-
ni, kérlek alássan...

Alapvetően!

Alapvetően-t mondanál?
Jól gondold meg, fiacskám!
Mert ennek a fránya szónak
pontos értelme van ám!

Nem lehet csak használgatni
divatból a szövegben,
mert attól a józan elme
megtorpan és ledöbben.

Volt, aki **egy** mondatába
háromszor is berakta,
hogy értelme egyszer sem volt.
az kicsit sem zavarta.

Van, aki odáig fajult
– fölnyüszít a képzelet –
hogy vidáman elsüti a
tulajdonképpen helyet...!!

Íme egy-két példa, melytől

vedd csak le a kalapot,
s kérdezd meg, az **alapvető**,
ott mihez **vet alapot**?

Az időjárás jelentés
– az eset nem egyetlen –
azt mondja, felhős idő lesz,
és az: **alapvetően**!

Itt az **országszerte** lenne
a sokkal jobb szerintem,
mint a szegény, agyon használt
***dzsóker:* alapvetően**!

Aszongya a mesélő, hogy
(s ez sem kitalált adag!)
a Góbi **alapvetően**
nem csak homoksivatag.

Kell-e ezt még magyaráznom,
hiszen látszik itt szépen,
ami a szövegbe illik,
az a **tulajdonképpen**!

Ne hidd, hogy magyar találmány
ez a merő állatság.
Ez is az angol nyelvből jön
(és már ott is baromság!).

Minden második mondatba
bebiggyesztik, akkor jó,
a **basically** szócskát, mely
ma már csak töltelékszó...

Szende kérdésem csupán csak,
hogy ki az a vadmarha,
aki ily hülye divatot
ültet át a magyarba?

Nem győzöm hangoztatni, hogy
csak **tudatosan** beszélj!
A szavaknak **értelme** van!
Ha azokat **átgondolod**
s **értelem szerint használod**,
nem fenyeget a veszély.

Minden mondat végén pont van!

Megeshet, hogy beszédközben
elragad a hangulat,
de azért a mondat végén
ne vidd föl a hangodat.

Becsületes hanglejtéssel
fejezd be a mondatot,
mondat végén **ne magasítsd**
azt a négy-öt szótagot.

Mondataid fűzérében
minden egyes mondatod
akkor zárul, ha a végén
hangod nem fönt hordozod!

Jót tesz, hogyha beszéd közben
önmagadat hallgatod,
s nem várod meg *hang-ejtéssel*
legutolsó mondatod.

Tegyél beszédben is pontot
a mondati végeken !
Hidd el, semmit nem változtat
a tartalmi tényeken.

Mondatvégi hangfölvitel
rémesen ronda divat !
Mint mikor az ijedt kutya
kérdő hangsúllyal ugat ...

Ne beszélj így! Nem vagy napon
s a fejeden nincsen vaj.
Magashangú mondatvéggel
kezdődik az idegbaj ...!

Nyűvöd szép nyelvünk hangzását
akkor, hogyha így beszélsz.
Tán, hogy a szavadba vágnak
 – idő előtt – attól félsz ?

Vidd le nyugodtan a hangot
mielőtt jönne a pont,
magaslatra vitt mondatvég,
rossz szokása nyelvet ront !

Lemenő hang – mondatvégen –

befejezni hivatott,
magasra vitt hang jelzi az
undorító divatot!

A kecál!
(A gyönyörű, középamerikai madár)

Mi történik, ha valami
idegen szót átveszünk,
(csak nem kiejtés szerint, mert
ahhoz nincs elég eszünk)?

Itt a ***quetzal*** a jó példa,
ami **kecál** helyesen,
magyar neve **kvézál** lett,
helytelenül! Rémesen!

Pedig, aki e madarat
leírta, mert ismerte,
a madár nevét helyesen
kiejteni is merte!

Csakhogy magyarul leírni
elfelejthette a szót,
a ***quetzal*** kiejtése meg
másnak ismeretlen vót...

Így aztán **kvézál** lett neve
a gyönyörű madárnak.
Te pedig csak mondd, ahogy én,
gátlás nélkül **kecál**nak!

Zollikerberg, 2024 III. 18.

Spa!

A magyarító szótáram
ma még nem tartalmazza,
eme elképesztőn bárgyú,
agyalágyult szót, hogy **spa**.

Nem bántom én, ahol lakik
– bármiből is lett e szó –
de maradjon távol tőlünk,
a magyarba nem való!!

Hévíz forrás, gyógyfürdő hely,

spa-t utálni kötelez!
Van oly barom, ki ilyen szót
magyar szövegébe tesz?!?!

Sajnos van, tehát ez nem csak
idegennek fölirat,
úgy látszik, el kell viselnünk
a leghülyébb szavakat!

Akinek ez itt nem inge,
az ne vegye magára,
de ez a szó ájuldoztat,
erőnlétem dacára!

Magyarázat nélkül láttam
közönséges szövegben,
amin az ember csak bámul,
megbénul, sőt, ledöbben!

Mintha már általánosan
ismert fogalom lenne,
minthogyha kivetnivaló
semmi nem lenne benne!

Hová süllyed még a nyelvünk?
Kik és miért süllyesztik?
Szándékos e nyelvrombolás?
Vagy tán észre sem veszik?

„Visszanézted a filmet?”

Ki ne ismerné e nótát,
jó katonadal,
menetelve énekelték
fáradt torokkal:

„Százados úr, seje haj!
Százados úr, ha fölül a lovára,
Visszatekint, seje haj!
Visszatekint az elfáradt bakára.”

Lám, így lehet **visszanézni**,
de máshogyan nem!!
Hogy egy filmet **néztél vissza**,
azt én nem hiszem!

Ám meg lehet **újra nézni**,

akadálya nincs!
A szavaknak értelme van,
ami komoly kincs!!

Vissza-aludni sem lehet,
ez is szilárd tény!
És nem az én érdemem, hogy
erre derül fény.

Újra el lehet **aludni**
ébredés után,
avagy a **továbbaludni**,
sem hangzik bután.

Visszaélni, persze lehet,
ám az egész más!
Jól tudjuk, a **visszaélés**
nem föltámadás...

Hogy a fönti, néhány példa
jópofáskodás?
Igazad van, ámde kérdem,
meddig? – Kispajtás.

Mikor lesz a pongyolából
estélyi ruha?
Amit rengetegszer mondunk,
meddig jópofa?

Egyszer csak már irodalmi!
– Nyilal majd beléd –
pedig nem más, egyszerűen
helytelen beszéd...

Nem igazán!

Azt mondtad, hogy **nem igazán**, angyalom.
Amint látod, szó nélkül ezt nem hagyom.
Azt akartad mondani, hogy **nem nagyon**.

Tudatos nyelv ma sínylődik: halóban !
Figyeld meg, hogy értelem van a szóban.
Az **igazán** azt jelenti: **valóban**.

Így tehát a **nem igazán**, csupán: **nem**!
Ám ezt itt most nem csak ezért említem;
az idegen kifejezést szégyellem.

Mert ez az angolból tükörfordítás:

not really az eredeti – nem vitás –
s átvenni a logikátlant, rossz szokás !

Ugyanis ez angolban is hülyeség.
Verseimmel magyarázom réges-rég.
Magyarba ültetni nem lett nyereség.

Hogyha ez ott tetszik nekik – ő dolguk.
Csakhogy sajnos nyakra-főre használjuk
és ezzel a szép nyelvünket rongáljuk!

Nem igazán sosem volt a magyarban,
csak most van, mert szegény nyelvünk lerobban.
Régi nyelvész fejthetné ezt ki jobban.

Film-szöveg-fordítónak a hibája.
Szórul-szóra fordított a maflája!
Az embernek belefájdul a mája.

Helyette helyes lenne a **nem nagyon**.
A szabatos szóhasználat nagy vagyon!
Ha hallod a **nem igazán**t, üsd agyon!!!

Fotó!

Ha fognék egy kis halacskát
koronával a fején,
mit kívánnék másodiknak?
Azt bizony nem tudom én.

A harmadik kívánságon
is sokat törnék fejet,
vajon az emberiségnek,
leges-legjobb mi lehet?

Ám az első kívánságom
– tán ordítanám a szót –:
Irtsuk ki a magyar nyelvből
a megalázó fotót!!!

Mit vétett nektek a **fénykép**,
trehányul nyelvrondítók?
S mit vétettek mind, a többi
kirekesztett, magyar szók???

Van aki a versemnek a

heves hangján elképed?
azért van, mert hát a **fotó**
nem is jelent fényképet!!

Legföljebb csak **fény**t jelent, mert
mása nincs is csak híja:
lemaradt a végéről a
képhez kellő -**gráfia**!

„feleszó” s így értelmetlen,
mit vagytok tőle oda?
Használói: gyereksereg,
óriási óvoda!

Tövisként áll ki a nyelvből
sértőn, bután, ridegen.
Akkor sem fogadnám el hogy-
ha nem lenne idegen!

Portfólió!

Nem annak szól, ki nem érti,
annak, aki használja:
Nem érti a **portfóliót**
az emberek sokszáza!!

Írd körül, vagy magyarázd meg –
az okos szó nagy érték!
Avagy tán nem azért mondod,
hogy azt mások megértsék?!

Szótárban kellett megnéznem
s a lelkem nem örvendez:
Idegenhez kelljen szótár,
ne a „magyar” szöveghez!!!

Befektetési csomagnak
mondja ki a szótáram.
(megértem én a magyar szót,
nem kell hozzá pót áram!)

Vagy **vállalat vagyonának**
ez az **összetétele**.
Ez is érthető akárcsak
Archimédesz tétele.

Csak azt nem értem, barátom,

mért nem mondod magyarul?
Gondolod, idegen szótól
majd mindenki leborul?

Azt gyanítom, te sem érted,
csupán átvetted a szót,
és azóta csak szajkózod
a „remek” **portfólió**t!

Én pedig most jó eséllyel
fogadhatnék arra már:
nem tudnád úgy körülírni
ahogyan a kisszótár!

Autográf!

Az **autográf** gyönyörű szó,
ön-gróf-ra fordíthatnám,
hogyha kedvem lenne hozzá,
de a dolog nem vidám.

Ne haragudj, de megmondom,
bárgyúnak kell nézzelek,
miután magyar szövegbe
magyar szókat képzelek.

Mit gondolsz, száz ember közül
hánynál ismert ez a szó,
s tudja, hogy **autográf** helyett
sajátkezű lenne jó ?!

Mondókádnak értelmét tán
szándékosan titkolod ?
Félsz, hogy túlsokan megértik,
ha magyar a mondatod ?!

Ha van valamire szavunk,
egyszerű és érthető,
a sokaknak érthetetlen
honnan s miért jön elő?!

Butaság-e, trehányság-e,
elképzelt vagánykodás?
Az idegen **csak** idegen
a magyarban, **semmi más**!

A számítógép csodái

Hogy mi mindent tud egy ily gép
azt én föl nem sorolom.
Varázslatos ténykedését
csak említeni fogom.

Például, hogy villanással
változtat át szöveget
s csinál zagyva sorvégekből
kiegyenlítetteket!

Vagy ugyanezt megteszi, ha
betűtípusról vált át:
egy gombnyomás, s ***Calibri***-ből,
már ***Times New Roman***-t csinált!

Viszont rettentően utálom,
ha vers-átmásolásnál
– néha kéretlenül – ronda
sor-ritkítgatást csinál!

Sokan ezt aztán így hagyják

(ettől én hányni tudok!)

s terjednek tőle az ilyen

sor-kihagyott versszakok!!!

Másik ilyen
húzása, ha
lapközépre mennél át,
részarányosít sorokat
s csinál „**vers-karácsonyfát”**!

A megszokott versszak forma
szigorú vers-tartozék.
(Ne csinálj versből bohócot!
Rád szakad a magas ég!)

Hogy a gép ilyesmit művel,
az ügy egyik oldala,
hogy ezt megengedik neki,
e vers-szerző bús dala!

Utószó a vershez

Ugyanaz a csokoládé
egészen más élvezet,
ha nem vastag darabban van,
hanem vékonyka szelet.

És megintcsak más az íze,
hogyha sűrű folyadék.
Ez – azt, aki kipróbálta –
nem lepi meg, tudja rég!

A verssel is ez történik,
nézz egy furcsa versszakot,
aztán nézd meg ugyanazt egy
versszakban, mely megszokott.

Tévedés, ha azt hiszed, hogy
a forma lényegtelen;
a versszak külalakja is
meghatározó elem!

Rímelő és ütemgazdag
versek régi alakja,
hozzátartozik a vershez,
mint gombához, kalapja!

Sor-rítkított versszakokban
szecskára vágott a vers.
A véleményemet róla
nem mondom ki, nagyon nyers.

S a részarányos alakkal
bohóccá tett költemény?
Arról sem mondok most többet;
a véleményem kemény!

Hagyjátok meg a verseknek
rég megszokott alakját;
más formába ömleszthettek
modernkedő nyavalyát!

Azt is hülyeség ám hinni
(aki hiszi, elbutult),
hogy, mert van ma modern vers is,
a régi mind elavult.

Zollikerberg, 2024 III. 20.

Performansz!

Remélem, e szó hallatán
becsülettel fölhorkansz.
Hogy' kerül a magyar nyelvbe
e förmedvény: **performansz**?!?!

Ne hülyéskedj hát öregem,
azt mondod, hogy **performansz**?!
Angol szó átvételedben
vajon még meddig rohansz?!

A trehány nyelv-rongálásban
ez lenne a szilárd elv?
Létedet szégyelli ímmár
a fennséges magyar nyelv!

Vagy netán-tán azt hiszed, hogy
ez valódi magyar szó?
Akkor rád nem is a *trehány*,
csak a *buta* lenne jó!

Teljesítményt jelent **csupán**,
s ha mást értesz alatta,
akkor azt mondd, de magyarul!!
Hülyegyerek, ebadta!

Ez is olyan ***dzsóker*** szó, mint
a rémes **paradigma**,
sok-sok fogalomra illő,
s húzható gumicsizma.

Úgy érted, hogy: **előadás**,
bemutatás, **lejátszás**,
véghezvitel, **teljesítés**,
vagy mint hogy: **műalkotás**...?

Akkor mért nem így is mondod???
Magyarázd meg kispajtás!
Mindent jelentő szó mögé
bujkálni nem nagy dobás!

A szavak nem számok, amely-
eknek helyértéke van.
Egy szó nem jelenthet mást-mást
különféle mondatban!

A szavaknak értelme van

– ezt nem győzöm papolni –
a **mindent jelentő** szóval
értelmet tudsz rabolni!

Azaz, hogy az olvasóra
bízod rá, hogy majd mit ért,
egy-egy beszúrt ***dzsóker*** szóból,
amit tőled sosem kért!

Magyar ember **magyar** szót ért,
azért van **magyar** feje!
Hidd el, hogy a **performansz**nak
a **magyarban** nincs helye!!!

Megkérdőjelezés!

Több szó van rá szókincsünkben,
mely – mint tudjuk – mesés.
Iszonyúan mafla szó a
megkérdőjelezés!

Megfölkiáltójelezem,
hiszen fölösleges!
Mint pirosra festeni azt,
mi már régen veres.

Kétlem, kérdésesnek tartom,
vagy **kétségbevonom**,
azt, hogy aki **kérdőjelez**,
észlénynek mondhatom…

(Lelki szemeimmel látom,
amint huncut gyerek
dolgok mögé zsírkrétával
pingál **kérdőjelet**.)

Te nem tartod gyerekesnek?
Hiszen mi tagadás,
e szó létrejötte nyilván
a jópofáskodás.

Jópofáskodni szabad, de
komoly lett a dolog.
Most már minden vetélytársa
a sírjában forog.

Ma, mint amikor megakadt

a régi hanglemez,
mindig, **mindenki**, **mindenhol**,
csak **megkérdőjelez**!

Nem mondom, hogy lehetetlen,
beveszi a begyem,
de nem, hogy kizárólagos
uralkodó legyen!!

Fajsúlyos?

Tudod te, hogy mi a **fajsúly**,
szegény nyelvi nyomorék?
Úgy használod, hogy attól a
fej fáj és a gyomor ég!

Fajsúlya csak **anyagnak** van;
nem más mint egy **viszonyszám**.
Ám téged az iskolától
megkímélt egy iszony tán…?

Ember nem lehet **fajsúlyos**.
Az sem, amit hangoztat.
Jelentős, vagy **fontos.** S mondhat
lényegeset, **fontosat**.

S hogy belásd, rossz használata
hülyeségtől mily **súlyos**:
Hidrogénnél nincsen könnyebb,
s teljességgel fajsúlyos!

Vagy talán nem is akartad
a nyelvünket rontani;
mást se szerettél volna, csak
nagy fajsúlyút mondani?

Akkor **azt** mondd, s ne **fajsúlyost**!
(Így mondják az észlények!)
Nem szeretném, ha mások is
nagy hülyének néznének...!

Koncepció!

Jaj, drágám, a **koncepció**
nagyon nem tetszik nekem!
Mert a rengeteg értelme
bújócskázik csak velem.
Idegenszó mögé bújtál,

mint annyiszor, már megint.
Versikém e szokásodért
megszid, korhol és megint!

Nem csak idegen, de egy a
háromszáz -ció közül,
mely élősködik nyelvünkben
(minek a nyelv nem örül!).

Magyarul mondd, amit akarsz
és akkor egyértelmű!
– Hajtogatom, hogy a nyelvünk,
valóságos mestermű! –

Elképzelés, **alapeszme**,
ötlet, akár **fogamzás**,
nézetrendszer is lehet, vagy
csupán csak **elgondolás**.

Látod, a **koncepció** is
közönséges ***dzsóker*** szó.
Magyarul szabatos lennél,
szókincsünk arra való!

És most elárulok itt egy
ménkű nagy igazságot:
az idegen szó nem hibás,
csak te, hogyha használod!

Eufemizál?!

Szépít helyett azt mondod, hogy
eufemizál?!?
Ne haragudj, de ettől a
humorom leáll!

Azt hiszed, hogy ez a szó ma
már közérthető,
s hogy nyelvünkbe iktasd, arra
megjött az idő?

Avagy kiválasztottaknak
írod szöveged?
(Más, a szótár-forgatásba
meg belegebed...)

Vagy dicsekszel „előkelő”

nyelvtudásoddal?
Dicsekvéshez nem jó, viszont
versem megrugdal!

Csupáncsak nevetségessé
teszed magadat,
azzal, hogy nyelvedbe keversz
furcsa szavakat!

És, ha jól meggondolom (a
lelkem elszorul),
hiszen mondhattad volna, hogy
szépít, magyarul...!

Zollikerberg, 2024 III. 21.

Univerzum és egyéb!

Univerzum csupán annyit
jelent: **mindenség**.
Hogyha törődnél a nyelvvel.
tudhatnád ezt rég!

S nem fogynál ám ki a szuszból,
hidd el ezt nekem,
ha serényen kimondanád:
világegyetem!

Ám én attól félek, hogy rád
új divat ragadt,
s szégyelled kimondani a
magyar szavakat...

Inkább **galaxis**t mondasz és
intersztellárist.
(Villa helyett pálcikával
eszed tán a rizst?)

Gravitációnak mondod
a **tömegvonzás**t.
(S idegen szóval üdvözlöd
tán a Mikulást...?)

A **tejút**, vagy **csillagközi**
tudománytalan?
Földgömb helyett is **glóbusz**t mon-
dasz minduntalan...

Félmagyarul beszélni a

tudománytalan!
Tiéd az egész szókincsünk
s folyton kéznél van!

Igazából!

Arra nincsen előírás,
hogy' kezdjünk egy mondatot.
Ahogy éppen kedved tartja,
kezdheted és mondhatod.

Ha így kezded: ***Igazából***,
vidáman megteheted,
ám akkor minden mondatod
ugyanígy kell kezdened !

Ugyanis, a máskezdetűt
nem hiszik majd el neked,
hisz azokból hiányzik
az ***Igazából*** kezdeted.

Ha mondatod igazságát
ennyire hangsúlyozod,
azt hihetnék, a többiből
az **igazat** elhagyod.

S lenne még egy javaslatom,
mely hozzád komolyan szól:
Mondatodat soha ne kezdd
úgy, hogy ***Igazándiból***!!

Gyerekekhez beszének így
(s tán az is fölösleges),
felnőtt-től, komoly szövegben,
ijesztően röhejes!

Igazából-lal a kezdés
nem más, csak mafla divat.
Tudatossággal alóla
térj ki, húzd ki magadat!

Kritérium!

Egyik szép szavunk az **ismérv**.
Senki se használja!!
Inkább idegenszóra áll
mindenkinek szája.
Íme, itt a **kritérium**.

Jaj, de nem szeretem!
Mitől jobb az, mint az **ismérv**?
Áruld el ezt nekem!

Idegen is – úgy is hangzik –
s ráadásul hosszú!
Átok gáncsol magyar szókat,
vagy valami bosszú?!

Idegen szavak hallatán
az idegem rezzen.
Sokszor rövidebb a magyar
és hangzik is szebben.

Milyen érvet hozhattál föl
az idegen mellett,
ha a fogalomra néha
több magyar szó telett?

Magyar önérzetedet csak
kiskanállal merték?
Az idegen szót meg durván
a fejedbe verték?

Indifferens!

E rejtélyről fátylat lebbents:
mért mondod, hogy **indifferens**?
Ha a nyelvre sokat adunk,
erre van jónéhány szavunk:

Jelentéktelen, **közönyös**,
nem számottevő, **közömbös**,
nem mérvadó, **érzéketlen**,
vagy **semleges**, vagy **részvétlen**.

Látod, nem mindegyik rokon,
vagy csendül más árnyalaton,
s üzenik szóhasználóknak:
indifferens-ben szorongnak!

Javaslom, nem lenne szeszély,
hogy választékosan beszélj.
Tudatos, szabatos szöveg
előtt – meglásd – le a föveg!

Semmi nem szól oly érv mellett,

mely idegen szót dédelget,
és rikoltom egetverőn:
magyar szavaké az előny!

Filogenetika!

Filogenetikát írtál?
Ettől megtorpan az agy!
Magyar szövegben ily szótól
a mosoly az arcra fagy!

Mondd, fiacskám, kinek írsz te,
mit és mikor és miért?
Neked tán teljesen mindegy,
hogy ki nem –, s ki az, ki ért?

Vagy te talán nem is akarsz
közérthetővé válni?
Szövegeddel bennfentesek
között akarsz csak járni?

Származástan, **eredettan**,
olyan érthető szavak,
mért jó csak a kevesektől
ismert, ritka szóalak?!

Ámde lehet, te sem tudod,
Hogy ez a szó mit jelent,
csak átveszed és leírod,
meghagyván az idegent.

És bujkálsz egy ily szó mögött,
mely téged el nem takar...
Magyarul mondja az ember,
amit mondani akar!

Paranoia!

Nagyzási téboly, vagy pedig
üldözési rögeszme.
Mért jó, ha e két fogalom
egy szóba van tömetve ?!

Ha **paranoiának** mondod,
azt csinálod, aranyom !
Maradj inkább az **érthető**,
szilárd, **magyar** talajon.
Ha egy szó két fogalmat fed

s ráadásul idegen,
válaszd ki az egyiket és
mondd **magyarul**, kereken!

Hogy ne kelljen találgatni,
mit is akarsz mondani,
s hogy ne kelljen az értelmét
szótárból kibontani!

Különösen, ha – mint most itt –
akkora a különbség
a két fogalom között, hogy
azt mondhatnánk: föld és ég!

(Sajnos e szó úgy elterjedt,
mint egykor a pestis:
paranojának írhatná
Buda is és Pest is…)

Divatszó is, ***dzsóker*** szó is,
enné meg a fene,
avagy valami méreggel
irtani kellene!

Idegen szó mögé bújtál,
mint annyiszor, megint.
Versikém e szokásodért
szid, korhol és megint!

Frusztrált és frusztráció

A **frusztrált** rém ronda szó és
mást jelent ma már,
mint talán még harminc éve,
húsz éve akár.

Ma ily értelemmel terjed:
csalódott, **dühös**.
Hogy mért nem magyarul mondják?
Rejtély – különös...

Régen **gátlásost** jelentett,
kudarcost talán.
De ily értelemben senki
nem használja ám!

Még régebben nem létezett.

Ó! Boldog idők!
Magyar szavaink eközben
haldoklók, tűnők...!

Nem kevésbé bugyuta szó
a **frusztráció**,
hiszen a régi értelme
már annak se jó!

Régen azt mondták rá szendén:
sikertelenség.
Ez az értelme már eltűnt;
nem használják rég.

Kudarcérzésnek mondja a
kisebbik szótár,
ám a mai jelentése
ettől távol jár.

Én ma **dühös csalódottság**-
ra fordítanám.
(Hogyha jobb szó jut eszedbe,
csak szólj, kiskomám.)

Zollikerberg, 2024 III. 23.

Abszolút!

A mai magyarban sajnos
az **abszolút** „túlterjedt”.
Benne, magyar értelmén túl
nem látok más értelmet!

A fogalom nem oly cseles,
hogy érthetetlen lenne,
s a magyarba, négy-öt szóval
körülírni kellene!

Az **abszolút** – sokszor mondtam –
teljes, avagy **teljesen**.
Hogyha magyarul mondanád,
járnál csak el helyesen.

Ámde jelenthet még mást is,
mind érthető, magyar szó:
biztos, **változtathatatlan**,
döntő, **meggyőző**, **való**.

Kizárólagos, **feltétlen**,

független, **tökéletes**,
aztán lehet még **korlátlan**,
általános, **fölényes**.

Továbbá: **mindenbizonnyal**,
avagy hát **feltétlenül**,
s itt a **tökéletesen** is,
és végül: **okvetlenül**.

Választék lám, lenne elég
(szótárból kerestem ki),
bárki élhetne vele, de:
abszolut tetszik neki!

Néha azonban eldördül
az is, hogy: **abszolút nem**!
Itt meg **egyáltalán**t jelent,
ha egyetértesz velem...

Jó lenne ám gondolkozni
a kimondott szó előtt;
tudatos beszéd dícséri
az írót, vagy beszélőt!

Potenciális

Mit jelenthet eme szép szó,
hogy **potenciális**?
Egy kicsikét nehézkesen
írom körül máris:

a **bent rejlő lehetőség**,
személynél, tárgynál is
(amely bármikor „kitörhet”),
a **potenciális**.

Túl hosszú a körülírás?
Ne legyél rám mérges!
Egyszerűbben is mondhatom,
íme: **lehetséges**.

Azaz minden, mely egy eset-
ben **elképzelhető**,
hogy **benne van**, s szerencsével
onnan **kinyerhető**.

Valaki, vagy valakik-

nek **képességei**.
Bennük lévő tehetségek
lehetőségei.

Hogy nem könnyű körülírni,
az látható máris,
mégsem bonyolult fogalom
a **potenciális**.

Esetenként magyarázni
könnyűszerrel lehet,
leírása bonyolult, mint
általános eset...

Arrogáns!

Arrogáns. – A szó, amelyet
egy kicsit se szívlelem.
Egyrészt, mert két **r**-je közül
az egyik fölös elem.

Másrészt, mert idegen s ezért
teljesen fölösleges.
Ilyen szavaktól a magyar
kiütéses, sebhelyes.

Hisz **pökhendi**, **fenhéjázó**,
avagy akár **kihívó**,
magyarban e fogalomra
szabatos, kitűnő szó!

Baj, hogy magyar szavak után
szinte senki sem kutat.
Kényelemből választják a
szóátvételi utat!

Így aztán elterjed a szó,
s nem csalás, nem ámítás,
rengetegen úgy hiszik, hogy
ez a szó van és nincs más!

Preferál!

Ha azt mondod, hogy **preferál**,
csak **előnyben részesít**.
Idegen szó – noha rövid –
szöveget nem rövidít.
Nem bizony, mert ha magyarul

fejezed ki magadat,
össz-szövegedből a sok-sok
bonyolultság kimarad

Például, valaki így szól:
Abban vagyok szkeptikus...,
magyarul csupán: *Azt kétlem*...
Idegenbe hát ne fuss!

Idegen szó változtathat
úgy gondolat menetet,
hogy józan gondolkodásod
magyartalanná lehet.

Például, hogyha magyar az
óránkénti sebesség,
idegentől lesz belőle
a *per óra* szörnyűség!

Idegenszó használatra,
ha kísértés utolért,
sohase tedd, mert azáltal
nagy kár lesz a magyarért!

Attitűd!

Szövegedben nem lehet más,
magyar nyelv az iránytűd.
Hogy kerül hát ily szó bele,
mint a rémes **attitűd**?!

Sokmindent jelent, tehát ez
megintcsak egy ***dzsókerszó***!
Ha pontatlan akarsz lenni,
pompásan használható.

Hozzáállás, **viselkedés**.
Két jelentés, például.
A többinek nézz utána,
s a szókincsed kitágul.

Nem! – Megteszem tehelyetted
ide fülelj, idenézz,
hogy a szótár, föntiekhez
mit ad hozzá, mit tetéz:

alapállás, **viszonyulás**,

modor, **beállítódás**,
beállítottság, **föllépés**
és az **állásfoglalás**.

Továbbá: **magaviselet**
és még a **magatartás**,
s utolsóként **de nem végül!**
mondjuk, a **szerepjátszás**.

Nem végül, mert a szókincsünk,
tudjuk, éppen arra jó,
rejlik benne – alig túlzás –
végtelen sok magyar szó!

Ezzel szemben ott álldogál
a nyeszlett kis **attitűd**...
Magyar szót használj, barátom,
s egyből kitágul a szűd!

Kvóta!

Nyelvünkbe férkőzött, nem tudom, mióta
e sértően bárgyú szó, őkelme a **kvóta**.

Gyakran mást sem jelent, mint valami **szintet**,
mely fölött, vagy alatt mást lát a tekintet.

Idegen szó engem nem ritkán meghányat!
A **kvóta** helyett is jobb lenne a **hányad**!

Ki vehet részt a bajnokságon? – azt nyersen
dönti el a **kvalifikációs** verseny.

Azt, ki ott indulhat szűri ki a **kvóta**.
Ha **szintet** mondanál, szebb lenne a nóta!

Kvalifikációs? Jaj, de durván „sercen”!
Sokkal jobb lenne a **minősítő** verseny!!

Lájkolás!!

Idegen szavakat használsz? Én – ha tehetem – nem!
Ám a **lájkolás**, barátom, **minősíthetetlen**!

Az emberi méltóságunk lesüllyedt már addig,
hogy ez a szó – lépten nyomon – szégyen nélkül hangzik.

Önmegalázásnak talán sehol sincs határa...

A **lájkolás** szó nekem ezt bizonyítja mára!

Mi lenne, hogyha a **lájk**ra, azt mondanád, **tetszet**,
ami magyar szóból lenne magyar szóvá metszett?

És akkor **tetszetelhetnél** a **lájkolás** helyett,
s a szövegedben magyar szó foglalhatna helyet.

Kis gondolkodás kell hozzá, s lám nem lehetetlen.
Szóképzésben a mi nyelvünk – tudjuk – verhetetlen!

Sok idegen szó azonnal váltható magyarra.
Idegen szóért, barátom? – Ki lusta, megy arra!

Centrum!

Jó szó a ***cent***, jó szó a ***rum***,
de a **centrum** micsoda?!
Rómaiak ezer éve
költöztek innen tova!

A **központ** is olyan szó, mely
– azt mondhatnánk – őshonos,
s **betűszámra**, **szótagszámra**,
jelentésre azonos.

Akkor meg minek a **centrum**?
Sok helyen fölösleges!
Magyaroknak írt szövegben,
magyarázd meg, mit keres?!

Rendben van, hogyha fölírod
az idegenek miatt,
de álljon ott magyarul is
a szó fölött, vagy alatt!

Ha mindenütt csak **centrum** áll,
megtorpan a képzelet!
Mégjobban megalázkodni
szerintem már nem lehet!

(És ha mondjuk, **központ** állna
mindenütt, **csak** magyarul,
baj lenne, ha az idegen
kicsikét magyart tanul...?)

Affér!

Egy f-fel kell kimondani
ezt a szót is: **affér**.
(Tegyünk bele még egy f-et!
– mondták régen – ha fér.)

Átvettük, de annyi eszünk
sajnos nekünk már nem vót,
hogy belássuk, a magyarban
helytelen ez írásmód!

(Ugyanis ezt kettős f-fel,
csakis a bunkók ejtik.
A szóban az idegenes
kiejtés-szabály rejlik.)

Viszony, **kaland**, **ügy**, vagy **eset**
lehet e szó magyarul.
Idegen szó, a fejedben,
magyart pusztít cudarul!

Hiszen itt is válogathatsz,
mert magyar szó van elég.
Idegen szó a magyarban
fölösleges töltelék!

Deviancia!

Deviancia, barátom,
csupán csak **eltérés**,
de hogy mitől, ne maradjon
légben lengő kérdés.

Ez az amit jó magyarul
meg kell magyaráznod.
És e nemes föladattól
fölösleges fáznod.

Társadalmi szabályoktól
térne el például,
eme **devianciával**,
akit e szó vádol.

Ámde ki az, aki e szót
valóban megérti?
Avagy akikhez szólsz csupán
néhány nő és férfi?

Érthetetlen szavad tán a

közönséget sérti.
Ha nem találsz magyar szót hát,
körülírva térj ki!

Ne bújj idegen szó mögé!
Folyton hajtogatom.
Jól érthető, magyar szó a
mérhetetlen vagyon!

Repertoár!

Kell-e nekünk a francia
repertoár?! – kérdem én.
(Kell-e nekem repedt pohár
az asztalom térfelén?)

Jegyzéket jelent csupán csak
hogyha jól megvakarom,
vagy *készletet*, s a magyarban
hallani nem akarom!

Hiszen van egy csodás szavunk,
amely nem más, mint a **tár**.
Sok összetételben virul,
ami élő minta már.

Személyenként, esetenként,
az új szó nem lenne kár:
daltár, verstár, szereptár és
tánclépéstár is akár…

Egy színész fejében lévő,
hiánytalan **szereptár**,
amire mondják például
e szót, hogy **repertoár**.

Ezesetben sem látom be,
mitől jobb az idegen.
Használatát elítélem
mereven és ridegen!

Momentum!

Ne bújj olyan szó mögé,
amely tízfélét jelent!
Egyértelmű szóval ember,
csak **egy** értelmet teremt.
Ha azt mondod **momentum**,

vajon mit mondtál vele?
Itt csak négyet sorolok föl,
hegyezd füled s nézz ide:

Mozzanat, vagy **nyomaték**,
pillanat, vagy **tényező**.
Az értelmük nem is rokon!
Monentum, nem érthető!

De, ha tetszik, fölsorolok
jelentésből még hatot,
melyeket **momentum** helyett
mind, nyugodtan mondhatod:

elem, **részlet** és **tünet**,
szempillantás, **körülmény**,
másodperc is és **jelenség**.
Íme a szógyűjtemény!

Ha tízértelmű a szó,
a találgatás azé,
aki szöveged olvassa,
s a szó lehetne **izé**!

Aggály

Szegény nyelvünkért aggódom;
fölsejlik a sötét sors,
nincs, aki törődne vele
és a pusztulása gyors!

Túl nagy az angol befolyás,
a nyelvünk el-pongyolul
Nem csak azért mert már sokan
beszélnek fél-angolul.

Pusztít a gondolkodásmód
(***applikáció*** csak: ***app***),
hazánk ifja ma már gyakran
szóvégeket elharap.

A végződés „el-angolul”:
ma nem ***fizikailag***,
fizikális-nak mondja az
angolul-agymosott tag!

Szórul-szóra fordítást is,

szegény nyelvünk gyakran bán,
így került a magyarba a
borzalmas ***nem igazán***!

S a félreértett fordítás,
basically a példa,
ami nem ***alapvetően***,
de így jutott a célba!

Alapjában véve lenne,
ám ki tudja ezt ma még?
Alapvetően-ként folyt be
minden lukba réges-rég!

Vagy a ***realizál***, mi nem
fölfog, avagy ***észrevesz***.
Ki nem tudatosít folyton,
az örvénybe belevesz...

Megkérdezem, bár kicsit sem
tartozik talán die;
angol pongyolaság folytán
tűnt el az ikes ige?

Mármint annak ragozása,
ami – tudjuk – enyhén más.
Netán ebben is bűnös a
pongyolásító hatás?

És az n-nel csonkult ***-ban***, ***-ben***,
amely ma már csak ***-ba***, ***-be***,
hallhatóan vándorolt be
sokak beszélt nyelvibe.

Ne toljuk ezt az angolra!
Ez a magyar „őstrehány”,
amely szabatos beszédet
ma már magasról lehány!

Vagy ez talán a korszellem,
mely butít s nyomorba dönt
és zúdít a szép nyelvünkre
valóságos vízözönt?!

Óbégatni lenne kedvem
s mondogatnám, hogy ***ó jé!***
mert bárkát sehol se látok
és nincs nyelvőrző Nóé!

Zollikerberg, 2024 III. 23.

Orsós magnó?!

Azt hallottam ***orsós*** magnó
– valakitől, valahol. –
Úgy látszik, létezik e szó,
s a nyelvünkben araszol.

Pedig azt hihettük volna
– tévedésünk borzalom –
hogy a híres ***orsóforma,***
réges-régen fogalom.

Ki e szót kitalálta, tán
tudta milyen a korsó,
de arról fogalma sem volt,
milyen lehet az ***orsó***?

Vagy hát egész egyszerűen,
csak magyarul nem tudott...
A szomorú, hogy ily hibát
senki ki nem javított!!

Mert nem titok, elárulom
– mérgem félretéve –,
ami a magnókon forgott,
nem volt más, mint ***cséve***!

Más is van az „új magyarban”,
és az éppúgy téves;
a „régi magyar” fülemmel
meghallanom rémes!

Ilyen szó a ***kátyú***, melyre
lám mit kitaláltak:
aszfalt úton keletkezett
gödrökre használnak...

A legszebb, hogyha elhangzik:
„***Kátyúzzák az utat***”.
Szóval akkor túrnak bele
gödröket és lukat...???

(A ***kátyú*** nagy sár, pocsolya,
és a baj nem kicsi,
földes úton találsz rá, hát
bentragad a kocsi!)

Akkor hogyha az „új magyart”

eddig nem ismered,
készülj föl rá, az olyasmi,
mitől a haj mered!

Ha annyira más a magnón,
mi hibásan ***orsó***,
át kellene neveznünk és
lenne *csévés* magnó!

Zollikerberg, 2024 III. 26.

A Kiemelt nyelvbíráló versek címjegyzéke

(Betűrendes jegyzékeimben **szigorúan** követem a magyar ábécét, tehát nincs összekeverve az A az Á-val, az E az É-vel, az Ö az Ő-vel stb.)

Abszolút!
Affér!
Aggály
A forrás és a szitálás!
A hanglemez!
A kecál! (A gyönyörű középamerikai madár)
Alapvetően!
A motó
Arrogáns!
A számítógép csodái
    Utószó a vershez
Attitűd!
Autográf!

Benyomást kelt, de milyet?

Centrum!
-ció, -ció, -ció...!

Deviancia!

Eufemizál?!

Értjük-e a szavainkat?

Fajsúlyos?
Feltétlenül kell ez a szó?
Filogenetika!
Fotó!
Frusztrált és frusztráció

Hány ezrelék értené meg?
Hiányzik a tudatosság?
Hülyeségeket veszünk át!

Igazából!
Ikonikus! (sokadszor)
Indifferens!

Írásmód! (újra, meg újra...)

Ki-
Koncepció!
Kritérium!
Kvóta!

Lájkolás!!

Megkérdőjelezés!
Minden mondat végén pont van!
Mindösszesen!!!
Momentum!

Narratíva! Narrátor!
„Nejlon zacskó?
Ne fordíts le mindent vakon!
Ne magyarázzam hiába!
Nem igazán!

Orsós magnó?!

Paradigma!
Paranoia!
Performansz!
Per óra és társai!
Portfólió!
Potenciális
Preferál!

Realizáltad?
Repertoár !

Síelés?!
Spa!
Spray!

Szóátvétel! (Disztópia)
Szövegfordító hibája!
Sztrók!

Univerzum és egyéb!

„Visszanézted a filmet?”
Voksolás!

Gyimóthy Gábor (Zollikerbeg/Svájc):
A nyelv! – A nyelv!

Igen, az anyanyelv! Mit kezd vele az ember?

Közel száz-százalékos „sváb” faluban nőttem föl és éltem ott 15 éves koromig. Persze, valójában nem svábok voltak (nem, mintha az szégyen lenne!), hanem frankok. 1961 és ’64 között éltem Ulmban. Onnan hajózható a Duna, és onnan indultak a hajók, amikor Magyarországra telepítették a németeket. Ezért lettek a szerencsétlenek, akármilyen németek voltak, a „Dunai Svábok”. Ulm még „Svábia”, de a Duna túlsó partján, Neu-Ulm már Bajorország. A két városrészt egy 30 méternél alig hosszabb híd köti össze. Ulmban egy kis, szerény emlékmű is mutatja, hogy honnan indultak a dunai svábok.

Rajtunk kívül a faluban még két család beszélt magyarul, a főjegyzőék és az erdőmérnökék, és persze, a még hajadon postás kisasszony (nekem eleinte még postás néni). Igen, mit kezd az ember az anyanyelvével? Azzal kezdi, hogy természetesnek veszi a létezését. Sajnos ez az érzés később sem múlik el. Ez az oka annak, hogy az emberek – főleg azok, akik nem ismerkednek meg egy idegen nyelvvel, vagy nem kényszerülnek annak megtanulására és mindennapi használatára – egyáltalán nem törődnek a saját anyanyelvükkel. Ha abba nem kívánatos változások osonnak be, azt észre sem veszik, tehát föl se merül bennük, hogy ezek ellen a változások ellen tenni kellene valamit. Ez a beosonás még rohamos változások esetén is viszonylag lassú folyamat, ami miatt nagyon nehéz észrevenni, ha az ember „benne ül” és nem hegyezi a fülét tudatosan az ilyesminek a megfigyelésére. Itt persze durván merül föl az a kérdés, hogy viszont azok, akiknek a nyelvápolás, nyelvmegőrzés lenne a föladata, sőt, a kutya kötelessége, azok miért nem tesznek semmit a nem kívánatos változások ellen?!

Aztán egyszerűen azt kezdtem a nyelvemmel, hogy olvastam. Ifjúsági könyveket, amit találtam a könyvszekrényünkben. Nem sok ilyen volt. A *Tarzán a majomember* volt az első, amit elolvastam. 11 éves koromban Pécsre kerültem a Ciszterek nagyon jó iskolájába. Ott latint kellett (volna) tanulnom. Minden porcikám tiltakozott ellene. Mégis emlékszem még a latin olvasókönyvünk legelső mondatára: *Agricola terram arat* (a földműves a földet szántja). Ahelyett, hogy megtanultam volna belőle a megtanulni valót (például, hogy a föld itt tárgyesetben van és az milyenn a latinban), rögtön szójátékot csináltam belőle: *az agg Rikola aratással kezdi a földművelést...* Ám a latin tanulástól megmentett az általános iskolák bevezetése és visszakerültem a falunkba (vissza kellett kerülnöm!), ahol addig csak a négy osztályos elemi iskola létezett. Miután ez a visszakerülés kötelező volt, ebből látszik, hogy akkor még milyen különbségek voltak a falusi és a városi, tanulási lehetőségek között. Bárkiből csináltak rögtönzött tanítókat, akik miatt az iskolát joggal nevezték fejtágítóknak...

Akkor már Rejtő Jenő regényeket olvastam és például Karinthy Frigyes *Nevető Dekameronját*. Nevettem is persze, de akkor még sok mindent nem értettem, többek között azért is, mert Karinthy sok németet kevert a szövegeibe. 15 éves koromban fölkerültem Budapestre. Akkor már Gárdonyi és Jókai regényeket olvastam. 17 éves koromban pedig már oroszt kellett tanulnom a „Dolgozók esti gimnáziumában”. Akkor már beláttam az idegen nyelvek tanulásának fontosságát (az oroszét is!), de attól még magát a nyelvtanulást továbbra is utáltam. Viszont – összeszorított fogakkal ugyan – de egy barátomtól angolórákat és spanyolórákat vettem. 1956 végén aztán beledobódtam az idegennyelvű tengerbe, annélkül, hogy tudtam volna „úszni”. Hosszú és fölösleges lenne fölsorolni nyelvtanulásaim történetét. Elég az hozzá, hogy a német lassanként belém tanulódott. Eleinte ugyanannyi ellenszenvvel tanultam, mint annak idején az oroszt. Aztán vad és erőteljes tanfolyamokon tanultam angolt, franciát, olaszt és végül – kevesebb erőbedobással – japánt is.

Mindennek az lett a vége (és szerintem ez mindenkivel, kivétel nélkül előfordult volna), hogy beleszerettem a saját anyanyelvembe. Fölfedeztem, hogy mérhetetlen kincs, és attól kezdve ugyancsak mérhetetlenül fájt minden „tüske”, ami ebbe a csodás nyelvbe (és ezáltal belém is) belekerült. Nem tudtam megérteni – például – hogyha valaki az **improvizáció** és a **rögtönzés** között választhat, akkor miért a jóval hosszabb idegen szót használja? Mi több, hogy’ terjedhetett el az improvizáció úgy, hogy már csak az létezik a nyelvben, teljesen kizárólagosan? Ez csak egyetlen példa, de sajnos könnyedén találhatnánk százat, kétszázat, háromszázat! Persze, hogy vannak olyan idegen szavak, amelyeknek jelentését csak viszonylag hosszú körülírással lehet magyarra fordítani. Noha ez sem lenne tilos, de megértem a lustasági szempontokat, hogy akkor miért inkább az idegent használják (esetleg még én is). De miért kell a meglévő szavaink helyett (azokat így a szókincsből kirekesztve) szinte kizárólagosan idegent használni? Miért nem jó a **magánosítás**, az **okirat**, a **folyamodvány**, a **rezgésszám**, a **tüntetés**, az **azonosság**, az **értelem**, a **fénykép**, a **vegyszer**, a **tömegvonzás**, a **világegyetem**, a **változat**, a **cikkely**, a **megfelelő**, a **tősde**, a **hozzáállás**, a **haboz**, a tájékoztat, az **elemez** és a **régész** szavunk (és még siralmasan rengeteg, itt csak huszat soroltam föl)? Miért jobb a **privatizáció**, a **dokumentum**, a **petíció**, a **frekvencia**, a **demonstráció**, az **identitás**, az **intelligencia**, a **fotó**, a **kemikália**, a **gravitáció**, az **univerzum**, a **variáció**, a **paragrafus**, az **adekvát**, a **börze**, az **attitűd**, a **hezitál**, az **informál**, az **analizál** és az **archeológus**? Vagy talán fizet nekünk valaki azért, hogy szorgalmasan ezeket a szavakat használjuk?! Esküszöm, hogy találomra választottam ki ezt anéhány szót, de mert a pirosat kicsit hosszabbnak láttam, megszámoltam a betűket. A zöld szavak hossza tíz betűvel rövidebb! Tehát lehet, hogy esetenként rövidebb a magyarnál egy-egy idegen szó, de „hosszútávon” mindig a magyar a rövidebb. Amit most nem teszek meg, tessék megszámolni a szótagokat. Biztos vagyok benne, hogy akkor a magyar sokkal rövidebb.

Mit tehettem, mint külföldön élő, nem-nyelvész? Elmondhattam mindazt, amit kivetnivalónak találtam a mai nyelvhasználatban. Olyasmit, amihez nem kell nyelvésznek lenni, például, hogy az eszek, **iszok**, **alszok**, egyszerűen borzalmas és ha már mindenki így mondja, akkor sikerült a magyar nyelvet bunkó színvonalra silányítani.

Az első előadásomat a Corvinus Egyetemen tartottam 2009 szeptemberében, ahol éppen nyelvi napokkal ünnepelték Kazinczy Ferenc születésének 250. évfordulóját. Az ottani sikeremtől (az előadást nem egyetemisták számára tartottam, hanem részben további előadók előtt) vérszemet kaptam és 2012 végéig több mint 80 előadásra került sor az egész országban és részben külföldön is, magyar rendezvényeken. Ekkor sajnos elromlott egészségem megakadályozott az előadás sorozat folytatásában. 2013 nyarától – pótlásképpen – elkezdtem nyelvkorholó, rövid verseket írni, amelyek nagyon gyakran csak egy versszakból állnak. Most már közeledem az 1500. felé (még kilenc hiányzik...). Természetesen hosszabb verseket is írtam, ugyanebbe a hasítékba vágva. Néhány napja csináltam egy 100 versből álló gyűjteményt a hosszabb nyelvbíráló versekből. Ebbe a gyűjteménybe 40 olyan vers került, amelyek ugyanazt a nagyon nagy fát akarják kidönteni, amelybe a fejszémet vágtam a magyar nyelv érdekében. Azért nem egy gyűjteménybe kerültek a másik száz verssel, mert kicsit másképpen irányulnak az azonos cél felé. Azok rengeteg példából álló „szines” versek, ezek pedig inkább azon tűnődnek, „hogy miért van az, ami van?” Érdemes egy pillantást vetni a keltezésekre is. Az 1985 és 2018 közötti, egyharmad évszázadban kilenc olyan verset írtam, amelyeket a mostani válogatásnál idevágónak találtam. A többi 31 vers 2020 eleje óta keletkezett, ami egyidejűleg jele a magyar nyelv sorsa iránti, növekvő aggodalmamnak, és a szembeötlő nyelvromlási iram fölgyorsulásának!

A versek keletkezésük sorrendjében kerültek a gyűjteménybe.

Zollikerberg, 2024 III. 9.

A nemek

Egyszer régen kitalálták
azt, hogy legyenek nemek.
S ráadásul úgy képzelték,
ez a gondolat remek!

Bár ne találták volna ki,
felelőtlen elemek,
akikre tanulás közben
poharat nem emelek...!

A francia ettől nehéz,
ettől olyan „meredek”
– gondolom – amint a vastag
nyelvtankönyvbe meredek.

Mire is jók hát a nemek?
Erre példát nem lelek.
Mi lenne a nemek nélkül?
Erre hogyan felelek...?

Mennyivel egyszerűbb lenne,
rá gongolni sem merek. –
(Viszont talán itt a Földön
nem lennének emberek...)

Cannes, 1985 X. 17.

Versírás

Verset írok s a versírás
rendkívül ravasz dolog!
Szavak bukkannak föl bennem,
amelyekről „nem tudok”.

Hogy hol szedtem őket össze?
egyszerűen nem tudom,
hiszen több mint negyven éve
külföldön tartózkodom.

Mint hogyhacsak az anyanyelv
írni kényszerítene,
hogy a szókincs kincs maradjon
s ne tékozoljak vele!

Ám íráskor kibuggyannak

néha olyan nincs-szavak,
amit mégis mindenki ért,
hogyha magyar és nem „vak”.

Ily esetben eszembe jut
a szegény versfordító,
aki ezt látván rádöbben,
hány szó van, amely „nem szó”...

Zollikerberg, 1999 II. 9.

Édes sanyar-nyelvünk

Istentelenül szeretjük
az idegen szavakat!
Van, aki mást nem is használ,
nyelve inkább bedagad.

Van, aki mást nem is tud már!
– Ilyen a hülyegyerek. –
Van, aki csak henceg vele.
Hogy a varjú rúgja meg!

Van, aki csak lustaságból
– sírj ezen és ne nevess –
a magyarban megfelelő
kifejezést nem keres.

Van, ki szinte érthetetlen,
s olyan is van – nem kevés –
ki angolul ejti ki azt,
ami csak rövidítés!

Aztán leírja magyarul
a kiejtése szerint ...
Nesze neked rövidítés,
rövidítsd magad megint!

Ilyen például a lézer
(írva bár, de értve nem!)
és, ha még egy kicsit várunk,
ilyen is lesz: Áj-Bí-Em ...

Van, aki egy légyre mutat
és így szólhatna: Légy! Ott!
De mondani ilyenkor is
inkább randevút szokott ...

Hägglingen, 2002 II. 11.

Széchenyire emlékezvén

Amíg magyarul beszélünk,
nemzet vagyunk. – Régi elv.
Ámde csakis mitőlünk függ,
fönnmarad-e ez a nyelv?!

Hägglingen, 2009 XI. 23.

Micsoda nyelv!

Magyarul tanulok.
Szól az angol sírva:
Úgy ejtem a betűt,
ahogy le van írva...

Zollikerberg, 2011 I. 2.

Magyaroknak

Anyanyelvünk a legdrágább,
legféltettebb kincs,
mert hozzámérhető vagyon
e világon nincs.

Csiszolatlanul a nyelvünk
– akár csak a gyémánt –
az sem ragyog annál, aki
vele hevenyén bánt.

Feledésbe merülésé-
től nem elég félnünk:
fényesítenünk és óvnunk
kell ameddig élünk!

Zollikerberg, 2013 I. 12.

Kérdés és javaslat

Döntsd el: magyarul beszélsz-e?
Vagy csak úgy körül-belül?
S mondókádnak szövegébe
hány idegen szó kerül?

Tudatosan beszélsz, avagy

minden szennyet átveszel,
amit néhány ötletszegény,
gyenge elme kieszel?

Lomhán pusztítod a nyelvet,
mert arra már nem ügyelsz?
Ne mondd azt, hogy szándékosan
zagyvaságot kelepelsz!

Figyelj arra, amit mondasz
– ez nem süket intelem –
némely mai, divatszóból
hiányzik az értelem!

Ősi nyelvünk szent hagyomány,
nem levethető kacat,
mint amivé válik egyszer
a legcsillogóbb divat...

Zollikerberg, 2016 XI. 8.

A helyzet

A nyelvrontó szökőárban
a magyar nyelv elvész.
Aki erre rámutatna,
nincsen elég nyelvész.
S ezért nem csak a nyelv pusztul:
így kultúrát nyel vész!

Zollikerberg, 2017 IV. 1.

Fölszólítozat
(Talán ezt írná ma Vörösmarty)

Nyelvednek rendületlenül
Légy híve, ó magyar,
Mert csak, míg jól beszéled azt,
Vagy valóban magyar.

A nagyvilágon e kívül
Nincsen számodra nyelv,
Mely jobban adná meg neked,
Mi szép és józan elv!

E szó, amely az őseid

Reád hagyott szava,
Ha végleg elfelejtenéd,
Nem jő vissza soha!

Lehet, hogy hazád földje az,
Mely sírként majd takar,
De csak, míg bírod ezt a szót,
Csak addig vagy magyar.

Vigyázz e nyelvre ó, magyar,
Mert más, rá nem vigyáz.
S ha pusztul, hantján nem borul
Rá mástól semmi gyász!

Nyelvedben élsz – tán nem tudod?
Azzal vagy önmagad
És véle tűnsz, ha ajkadon
Az ősi szó apad!

Nyelvednek rendületlenül
Légy híve, ó magyar,
Hisz csak, míg jól beszéled azt,
Vagy valóban magyar!

Zollikerberg, 2018 VIII. 17.

Beszélőknek és szövegíróknak

A magyarban az a jó, hogy
minden szava érthető!
Ezért ésszerű használni,
ez a tény nem meglepő.

Könnyen meghökken az ember
– ez szerintem nem vitás –
ha egyszercsak ilyen szót lát,
mint: **szubszidiaritás...!**

Kontextualizáció-
hoz mit szólnál, kisöcsém?!
Jól meglenne idegenszók-
nak lakatlan szigetén...

Ha barátod minden növény,
attól szép a kiskert.
Mire jó, ha szövegedben
nem minden szó ismert?!?!

Zollikerberg, 2020 VII. 11.

Ügyelj arra, amit mondasz!

Tanulj hát meg ógörögül,
latinul, vagy spanyolul.
Azzal vagánykodj öregem,
hetykén, avagy hanyagul.

Ne szégyellj szláv nyelveket se,
s tanulj akár arabul.
De, ha magyarul írsz s beszélsz,
azt tedd **tisztán** magyarul!!

Zollikerberg, 2020 VII. 12.

Összeilletlenség

Az **interdiszciplináris**,
kontextualizáció,
szubszidiaritás és a
szép **diverzifikáció**...

Vegyél hát idegen szókat
s tedd magyar szavak közé.
Nézd meg, hogy az szöveg lett-e,
vagy csak valami izé?

Na látod! – pont ilyen lenne
a lekváros derelye,
hogyha azt csípőssé tenné
a fokhagyma ereje...

Zollikerberg, 2020 VII. 12.

Őzve űzzünk ezést
(Magánvélemény)

Felesleges feleslegest
feleslegesnek mondani,
mert a fülnek kellemesebb
fölöslegesként hallani.

Ne halmozzon e-hangot, ki teheti.
Javaslatom örök s nem csak e heti.
Túl sok *e*, a jólhangzást eleheti,
mondókádat *ő*-hang szebbé teheti...

Zollikerberg, 2020 X. 30.

Mindenkinek

Tanulj meg akárhány nyelvet,
hasznukat élvezni fogod.
Ám feledni anyanyelved?
Ahhoz nincsen semmi jogod!

Zollikerberg, 2021 II. 9.

Sirató

Nem csoda, hogyha valaki
hangosan siratja
azt, amit fogára kapott
ebek harmincadja.

Lám, a szegény magyar nyelvet
nem kutya harapja
és azoknak, kik rongálják,
nem csak harmincadja.

Sajnos számtalan ezreknek
apraja és nagyja
kicsit sem törődik vele
és pusztulni hagyja.

Nemtörődömség a divat,
rengeteg a trehány
olyan, ki sok ősi szabályt
egyszerűen lehány!

Fütyül rá, hogy nyelvezete
egyre idegenebb.
Nem nyüzsgött a szókincsben még
ennyi idegen eb!

Nincs, aki kiáll a nyelvért,
nincsen, aki menti,
a sok nyelvi borzadályon
nem lázad föl senki.

Tudom, hogy falra hányt borsó,
mit etéren írok.
Ne csodálja senki hát, ha
keservesen sírok...

Zollikerberg, 2021 II. 25.

Sajnos...

Sajnos mindaz, aki hülye,
ritkán tehet róla,
ámde bukik a legújabb,
bárgyú divatszóra!

Aki, pedig nem ostoba
– oda nem figyelve –
átveszi a badarságot
és rájár a nyelve!

Így aztán az anyanyelvünk
veszít eme játszmán,
sok, nem tudatos beszélő
szövegét lejátszván...

Zollikerberg, 2021 V. 17.

Szó egy szóhasználóhoz

Na ne hülyéskedj öregem,
azt írod, hogy **spa**?!
És aztán el se árulod,
hogy az micsoda?!

Azt hiszed, az bőven elég,
ha te tudod, mi.
Mért kellene a népet rá
megtanítani?

Hisz a bamba nép kicsit még
magyarul beszél,
majdcsak elfújja szavait
az idegen szél...

Mire jó még a magyar szó,
ha más rövidebb?
Amúgyis tépi a nyelvet
harmincadja eb!

Helyettesítsük hát gyorsan,
mert csak az a jó,
hogyha kiszorul belőle
minden magyar szó!

Serénykedésed folyamán
egyet nefelejts:
a helyettesítő nyelvre
egy pillantást ejts.

Hisz annak a szegény nyelvnek
nincs annyi esze,
hogy hangjait és betűit
tisztába tegye!

Ami abban uralkodik,
merő zűrzavar:
melyik szóban, melyik betű,
mely hangot takar?!

(Képzeld, hogy a számok között
lenne ez szokás:
számsoronként lenne a jel
számértéke más...!

A kettő, csak néha kettő,
de itt-ott tán négy...?
Nem éppen öt-e a három ?
Biztos sosem légy...)

Nézd szókincsét ama nyelvnek
– ha ez nem elég –
Hiszen legalább nyolc nyelvből
zagyva keverék.

S ha e téren téged senki
már vissza nem tart,
nyomulsz tovább s szorgalmasan
törlöd a magyart?!

Szerinted van angol szónak
nyelvünkben helye?
Szégyenletesen trehány vagy?!
Vagy csupán hülye...?

Logikus nyelvet zilálsz szét
logikátlanul.
Oly nyelvvel, amely logikát
már sosem tanul!

Zollikerberg, 2021 VI. 7.

Van-e előny, s mivel szemben?

Azt mondják, hogy a magyar nyelv
legjobb a világon.
Ezt én sajnos nem mondhatom,
bárhogy is kívánom.

Nem, – miután nem ismerem
mind a többi nyelvet
s a nyelveknek minőségét
osztályozó elvet.

Azt mondják, hogy a magyar nyelv
ősibb minden nyelvnél.
Ez attól függ, hogy az ember
mily híreket szemlél.

Ellenőrizni nem tudjuk,
pedig mily jó lenne!
Ezért aztán elhihetjük,
vagy nem hiszünk benne...

Ám nézzünk egy kicsit körül
és nézzük a jelent,
más nyelvekkel szemben előnyt
a magyar hol jelent?

Soroljunk föl néhány nyelvet,
nagy szerepet játszót
és mutassuk be azokat,
szóljunk róluk pár szót.

Vegyük elsőként az angolt,
melynek nagy a rangja,
ámde betűinek nincsen
egyértelmű hangja!

Ezzel szemben a magyarban
– akár a számérték –
egy-egy hangra egy-egy betű,
változatlan érték!

Nézzük a franciát, spanyolt,
németet és olaszt
– és e fölsorolás bizony –
még oroszt sem halaszt:

Eme nyelvek főnevei
„nemekkel sujtottak”.
Nyelvet bonyolítanak csak,
de hasznot nem hoznak.

Bocsánat, ha megjegyzem, hogy
ennél jobb a magyar,
hiszen a főnév a nemmel
mit kezd, vagy mit akar?

Vegyük a kínait, japánt,
mert hát fontos nyelvek,
ámde írásjeleikkel
őrületbe mennek!

Tessék megtanulni ezer,
rém bonyolult jelet,
avagy a mi ábécénket –
választani lehet!

(Távolabbra pedig talán
most ne is tekintsünk,
például hogy milyen gazdag
s egységes szókincsünk.)

Az emberiség nagy része
olyan nyelvet beszél,
melyet kitűnő nyelvünktől
messzire fújt a szél...

Zollikerberg, 2021 VI. 8.

Nyelvleckéztetés

Azt mondják, hogy amit teszek,
csak falrahányt borsó...
Szegény anyanyelvünket már
várja a koporsó..!

(Azt tudjuk, hogy meddig járkál
a kútra a korsó,
s azt is, hogy mit tesz a falon
a falrahányt borsó.)

Kívánságom nem csekély – s ezt
reméli a dalom –:
néhány borsó, valahogyan
maradjon a falon..!

Zollikerberg, 2021 X. 20.

Nem írhat mindenki magyarul
(Egy kis francia)

Lustaságból ki nem mondott
betűket leírni,
olyan, mint egy el nem vesztett
pénztárcáért sírni...

Bármily okból ki nem mondott
betűk – bármely szóban –
olyan, mint a horgászverseny
egy halmentes tóban...

Írt szavakban ólálkodó,
néma betűjelek?
Raknék ilyet magyar szóba,
lennék hülyegyerek...

De ne bántsuk! – mert hát ezek
sajnálatos tények.
Szomorú, ha így kell írni
bárkinek – szegénynek...

Zollikerberg, 2021 XI. 3.

A magyar nyelv napja
(Merengő 2021-ben)

Öröm látni, hogy nyelvünkkel
hányan foglalkoznak.
Honnan jött e nyelv és mikor?
S mit tartunk rokonnak?

Ámde ki figyel még arra,
hogy **MA** mi történik?
Hiszen nyelvünk pusztulása
gyönyörűen érik!

Nem tilos a változtatás,
csakhogy értelmetlen
a szabatos, magasszintű,
jólműködő nyelvben.

Hátmég, ha e nyelvromlásnak
trehányság az oka
és a romlás iramának
nincsen józan foka!

Ki törődik ezzel ma még,
s ha senki sem, miért?!
Ilyen nemtörődömséget
– kérdem – vajon ki ért?

Megfejtjük, hogy honnan a nyelv,
és hogy milyen ősi…
Ám eközben tán eltűnik,
vagy halott lesz – hősi!

Zollikerberg, 2021 XI. 14.

Szende kérdés

Idegen szavakat használsz,
s nem fordítod magyarra...
Teljesen hülye vagy hozzá,
vagy dög lusta vagy arra?!

Zollikerberg, 2022 I. 25.

Kérdés

Régen magyarul beszéltek
fiatalok, öregek,
mert félig lefordítottan
nem hemzsegtek szövegek.

Ma azonban a szegény nép
úgyszólván már mást se lát,
és azzal, hogy ráébredjen,
nem „terhelnek” iskolát.

Kényelemből átveszi a
magyartalan szavakat,
s azokon már – hisz’ nyüzsögnek –
a szeme meg nem akad.

Tudományos nyelvhencegmény
és az orvosi beszéd
özönlik a népre sajnos,
tovább tompítva eszét.

Ha szeretnénk megőrizni
nyelvünk ősi zamatát,
nem kevergethetjük bele
más nyelveknek anyagát.

Ám ezt tanítani kell és
megmutatni mi a tény!
Tudatosítása nélkül
hogy' is lehetne remény?

Ezzel mért nem foglalkoznak?
Elhanyagolható ügy?
Vad alanyt, ha be nem oltunk,
nem serken rajt' nemes rügy!

Zollikerberg, 2022 II. 27.

Az angol nyelv

Öt-hat nyelvnek keverékéből lett a nagy szókincs.
Egyöntetűséget ne várj,
mert itt arról szó sincs.

Egy fogalomra van nyolc szó,
ez kitűnő lenne,
ha minden szó tíz fogalmat
egyszerre nem fedne...

Kevert szókincs nem baj, de a
betűk hangja zagyva,
a józan ész intelmeit
messze hátrahagyva.

Váltogatott hangú betűkből állnak a szavak,
mintha egy szánt öt irányba
rángatnák a lovak.

Kiejtésük irgalmatlan,
örök kételyt képez,
és többnyire köze sincsen
a leírt szóképhez.

Szabály, kivétel nélküli
– hisz tudja a világ –
egy van s az a mérhetetlen,
nagy szabálytalanság.

(Mintha a betűt nem azért
találták volna ki,
hogy csak egy hangot jelöljön,
ami elég neki!

Ott a számok példaképe:
mindnek értéke szent.
Számjegy változtathatatlan,
és mást sosem jelent!)

Kínai jelekbe tudna
mindegyik szó bújni,
hisz a kiejtéseiket
külön kell tanulni...

Jónéhány jobb nyelv létezik
és a kérdés kényes,
hogy' lehet, hogy egy ilyen nyelv
mégis életképes?

Elterjedt, mert beszélői
nyerték a világot,
amihez a szegény világ
jó képet nem vágott.

Elterjedt, mert az emberek
zöme nem igényes,
ha a penge elég jól vág,
nem baj, hogy nem fényes.

Ezért minden írót, költőt,
kik ezen a nyelven
valós csodákat alkottak,
mélyen kell tisztelnem.

Csak az a kár, noha e nyelv
kezdetleges virág,
előbb-utóbb csak angolul
beszél majd a világ...

(De addig még – különösen,
mert van saját nyelvünk –
zavaros nyelvek szavait
nem kell ám átvennünk!)

Zollikerberg, 2022 III. 9.

Növénynevek

Virágoknak sok neve van,
ne csak egyet tanulj meg.
Itt a héjakút, például:
mácsonya névvel lep meg.

Avagy amiről azt hitted,
hogy az a piros pipacs,
a bújdosómák névhez is
ragaszkodik és makacs.

Az a kedves, sárga virág,
mely tavasszal rád nevet,
gyermekláncfű néven ismert
és visel pitypang nevet.

A maszlagos nadragulya
– nem tudom, ez mire jó? –,
másik könyvben azt állítja,
hogy ő a farkasbogyó!

(De nem tudom, hol olvastam,
az is lehet – nem vitás –,
hogy a kettő más-más növény,
csak rossz volt a fordítás...)

Ám a növényvilág gazdag
és, mert nagy a terület,
egy növény a sok-sok tájon
más-más névre szert tehet.

Tanuld meg mind, mert e nevek
szókincsünknek tagjai
és az összes többi szóval
kultúránknak magjai.

Zollikerberg, 2022 III. 22.

Ami észszerű és ami nem

Magyaban a nyelven kívül
még sokminden észszerű:
címezésünk, keltezésünk
nagyszerű, mert egyszerű.

Ha címez az, akinek még
papírból a levele,
a helységnév elöl halad,
aztán az utca neve.

Világért sem előzi meg
házszám az utcanevet,
hisz’ a postás a házszámhoz
– ha már utcát lelt – mehet.

Elöl van a vezetéknév,
a postás ezt keresi,
bármilyen szép a keresztnév,
az csak ritkán kell neki.

Telefonkönyv – névsor bárhol –
csak ily rendben logikus!
Betűrendes keresztnévsor-
tól nem tudnád, hova fuss.

Nevet más sorrendben írni
igencsak furcsa ötlet,
pedig másnépeknél ez az
ügyetlenség szabály lett.

Régi iratrendezőt, hogy
ha a polcon keresek,
csak az évszám érdekel és
tovább aztán mehetek.

Hónap napját elől írni
és aztán a hónapot,
magyar ember – ha nem bolond –
biztosan sosem szokott.

Agyalágyultabban is le-
het ám írni dátumot,
ha előre hónapot írsz
és csak aztán a napot!

Az évszám mindkét esetben
utolsóként rostokol!
Ne röhögj, mert e két „rendszer”
„uralkodik” valahol.

Számainknál sincs zűrzavar,
nagyságrendet követik,
a száz, a tíz s az egyesek
csak e rendszert szeretik.

Nálunk bizony **huszonöt** van
nem mondjuk így: **öt-és-húsz**.
És büszkén kimondjuk: **nyolcvan**,
nem pediglen, hogy: **négyhúsz**...

Ám minden nálunk sincs rendben:
az átvett idegen szó
írásmódja is megmaradt,
ami sehogyan se jó!

Nem jó, mert a kiejtése
megváltozik magyarul,
eredeti kiejtés meg
felejtődik, kiszorul.

S néha van oly marha szabály,
melytől könnyű sírni,
minthogy **huszadika** helyett,
most **huszát** kell írni **!!!**
(Lásd: **20-a**, **20.-a** helyett...)

Zollikerberg, 2022 IV. 11.

Komolyan kérdezem

Félig lefordított szöveg
nyüzsög ma a magyar nyelvben.
Butaság, vagy szándékosság
bujkál ma ebben az elvben?

Avagy csupán csak trehányság,
ami ennek okozója?
Vagy a szöveg-irkálóknak
nincs már elég magyar szója?

Így aztán az idegen szó
futótűzként terjed szerte,
sokszor olytól, ki nem érti,
ám bevallani nem merte!!

Hányan tanultak még latint?
Csak rém kevesen, nem vitás.
Mit keres hát egy szövegben
szó, mint: ***heritabilitás***?!

Vagy a ***szociabilitás***?
Vajon hány olvasó érti?
Aki meg nem – tanakodik,
hogy mit is olvas – azt kérdi.

Kiválasztottaknak írunk?
Nem baj, ha fele se érti?
Nem gondoljuk, hogy ily szöveg
az olvasót netán sérti?!

Variancia is szép szó.
Kedvem lenne tőle sírni!
Ha nem találsz rá magyar szót,
ne tétovázz körülírni!

Vagy már arra sem vagy képes?
Gondolatod is idegen?
Eszedbe se jut: amit írsz,
lényeges, hogy magyar legyen?!

Mért nem írsz hát **csak** másnyelven?
Kérdi az ember és döbben.
Akik azt nem értenék meg,
nem lennének sokkal többen ...!

Zollikerberg, 2022 V. 16.

Intelem

Nem attól válsz kultúrálttá,
ha idegen szavakat
nyakra-főre használsz míg nem,
a mennyezet leszakad...

Ellenkezőleg, barátom,
csak az válik javadra,
ha nem tanítod a népet
az idegen szavakra!

Mert átveszik! – Mert majmolják!
És azt hiszik – tán, mint te –
előkelő, mi idegen,
a műveltség négyzete!

Világos, hogy műveltté tesz
az idegen nyelvtudás,
csakhogy nem fér egy csárdába,
egy időben két dudás!

Tudásoddal ne úgy kérkedj
– szállj nyugodtan magadba –
hogy idegen nyelv szavait
kevered a magyarba.

Mert azzal divatot csinálsz,
s ezzel ősi szavaink
úgy tűnnek el a nyelvünkből,
mint múltévi havaink...

(Arról nem szól szerény versem
– oly hasítékba nem vág –
hogy idegen szavad oka,
butaság, vagy lustaság.)

Beszélj sok nyelvet, barátom,
híred azzal növeled!
Ám vagánykodni csak úgy tudsz,
ha magyar a szöveged!

Zollikerberg, 2022 V. 29.

Figyelmeztető I.

Megugatom az olyan szót,
ami nem magyar.
Hogy ezért tán kinevetnek,
csöppet sem zavar!

Ma a trehányság a divat,
vagy hivalkodás:
„Idegenszó használattal
művelt csak tudás...”.

Talán lesz még oly nemzedék,
mely ellenszegül
a rohamos nyelvromlásnak,
s nyelvet megbecsül.

Rájön, hogy a kultúrának
alapja a nyelv,
s más nyelvekben másmilyen a
gondolkodó elv.

Nem csak az a baj, ha néha
idegen a szód.
Átvett szóval változhat a
gondolkodás mód!

Nagy a világ s kis országban
túl kicsi a nép
s addig létezik csupáncsak,
míg a nyelve ép!

Mit számít a nagyvilágnak,
ha mi eltűnünk?
Önmagunkat megvédeni,
csak a mi ügyünk.

Tudatosan legyen magyar,
ki beszél s ki ír!
Eltűnt nép után e Földön
a kutya se sír...

Zollikerberg, 2022 VII. 17.

Azt mondják, hogy…

Azt mondják, hogy – bárgyú módon –
szélmalmokkal harcolok.
Menteni a magyar nyelvet
már reménytelen dolog.

Akkora a trehányság és
nemtörődömség foka,
hogy a nyelv megmentéséhez
már nem elég a csoda.

De azért én szorgalmasan
verem a szélmalmokat,
itt-ott, egy-egy szélmalom szárny
kicsit talán megszakad…

Zollikerbeg, 2022 VIII. 26.

Megjegyzés

Hogy a finnugor nyelvekkel
a nyelvünk kicsit rokon?
Kétségtelen, de a kérdés
az, hogy vajh milyen fokon?

Úgy, ahogy a japánnal, a
mongollal, a törökkel?
Azt elhiszem és bármikor
„aláírom” örömmel.

Ám, hogy nyelvünk származása
egyenesen finnugor?
Ne híresztelj már ilyesmit,
mert elönt a kín-humor!

Zollikerberg, 2023 III. 2.

Aggódom a magyar nyelvért

Szegény bohócnak nézlek ám
és nem „nagymenőnek”,
ha szövegedben idegen
vadhajtások nőnek.

Vagy már nem is tudsz magyarul?
Akkor meg sajnállak.
Béklyóba kötik nyelvedet
az idegen szálak?

Akarat és tudatosság
nélkül nincsen szöveg,
amelyből ne állnának ki
lábat sértő kövek.

Sőt, inkább mint gennyes sebek
a szép sima bőrön...
Ki szeretné, hogy az ilyen
sajátmagán nőjön?!

A mi nyelvünk sem szereti,
elhiheted nékem,
de nincs eszköze, hogy ilyet
önmaga kivédjen.

Csak attól függ, ki e nyelvet
írja és beszéli,
hogy e zajló évszázadnak
a végét megéri...

Zollikerberg, 2023 IV. 17.

Megjegyzés
(Motó 83)

Örülök, hogy te megérted
az idegen szavakat,
ám azok nem azért vannak,
hogy használd is azokat.

Azért vannak, mert van aki
belerondít nyelvünkbe,
a tudatos magyar szóra
a lélek rá nem vitte.

Az is lehet, hogy csak lusta
szavak után kutatni,
szép nyelvünk megőrzésére
csak egy kicsit is adni.

Lehet, hogy a magyar nyelvet
butaságból zagyvítja,
s ezt előkelőnek hiszi...
Ilyen ember sem ritka!

Zollikerberg, 2023 V. 5.

Néhány szó...

Néhány szó, nyelvpusztítókhoz
csak kibuggyan belülem,
némaságot nem enged meg
nyelv iránti szerelem!

Néhány szó a nyelvrontókhoz
– ez a vesszőparipám –
s űzöm, mint a régi gyerek,
bottal hajtott karikán...

Néhány szó, nyelvrondítókhoz:
Mit műveltek, gyalázat.
E módszerrel a legkönnyebb
elárulni hazánkat!

Néhány szó egy nyelvrontóhoz,
mert nem tudom, miért ront.
Fölfogásával, agyával,
jellemével van-e gond?

Idegen szavakról van szó,
hogyha fölöslegesek,
ha meglévő magyar szókat
csak helyettesítenek.

(Világért se vedd magadra,
ha ez neked nem inged,
mert e versem magának majd
sok becsmérlést megenged.)

Kényelemből csinálod ezt,
vagy csupáncsak hülye vagy,
s megfelelő magyar szókat
nem tárol nálad az agy?!

Avagy netán hencegsz azzal,
hogy fújod az idegent?
Akkor az – hülyeség szintben –
magasabb fokot jelent!

Vagy csak mondod, amit hallasz,
s törődsz is te a nyelvvel,
mígnem a mély kultúrposvány
tetőtől talpig elnyel...?

A nyelv mindennek alapja,
nélküle nincs költészet.
Irodalom s a tudomány
mind ürességbe nézhet.

Hova lettél Kosztolányi,
ki száz éve szót emelt,
ki akkori nyelvpusztulást
ostorozott s le nem nyelt?

Pontosan ott tartunk megint,
csak most gyorsabb az iram.
Könnyeket vált ki belőlem,
ha figyelem, ami van!

Csakhogy elfogadhatatlan
akkor is a hülyeség,
hogyha általánossá vált
s nincs, ki irtsa – sajnos – rég...

Zollikerberg, 2023 VI. 29.

Figyelmeztető II.
(sajnos már messze nem
csak a mai fiataloknak)

Nem beszélsz idegen nyelvet,
vagy csak csekély szinten,
anyanyelved értékéről
így, fogalmad sincsen.

Tehát nem is törődsz vele,
hisz az **van**, mint minden,
mit az élettől kaptál meg
díjmentesen, ingyen.

Idegen szók áradatát
már észre sem veszed,
de ha mégis *rá se rántasz*,
mért fájna az neked?

Használod a divatszókat,
idegent, ha rövid...
Szegény anyanyelvednek ez
rosszabb, mint a Covid!

Folyik a magyar szavaknak
helyettesítése!
Már magától nyílik ettől
az ember zsebkése!

És a mai, magyar nyelvész
ehhez bambán béget:
„Kényszerű a nyelvváltozás...”
Ez a marha nézet!

Igen! Változik a nyelv is!
– Változik az élet! –
De, hogy mindent megengedjünk,
eszement elmélet!

Magyar nyelvész (kézzel ölben):
„Nem tehetünk semmit,
magától változik a nyelv,
nem kímél az senkit!”

„Magától” nem változik nyelv!
Hülye, ki úgy véli,
hogy nem az változtat rajta,
ki írja, beszéli.

Igen! Változik a nyelv, de
nem mindegy, hogy hogyan.
Ez a változás ma sajnos
iszonyúan rohan.

Tehát tőled függ, fiacskám,
mit veszel a szádra,
magyar madár száll-e még a
magyarnyelvű ágra?

Magától nem változik nyelv,
mint az időjárás.
Használója felelősé-
gének súlya mázsás!

Ismerd föl e föladatot,
ne bújj ki alóla.
Félmagyarul szól unokád?
Csak te tehetsz róla.

Arany versét meg sem érti!
Hogy’ tudná élvezni?
És a nyelvpusztulás ellen
mégsincs kedved tenni?

Magától nem változik nyelv,
de sajnos eltűnhet
s csak, kinek ez édes-mindegy,
ilyet csak az tűrhet!

Tán olyan vagy, ki mindenben
nemzetközit akar,
s mert serényen rábeszélték,
szégyelli, hogy magyar?!

Sajnos a belátást gyakran
csak szűkösen mérték,
s nem látod be, hogy a nyelvünk
milyen becses érték.

Ha belátnád, mint ahogy én,
összeszednéd magad,
s védelmében kockáztatnád
bőröd és a nyakad.

Zollikerberg, 2023 VIII. 19.

Zaklatatlan falak

Nyelvhibákra figyelmeztet
sok-sok, apróka versem.
Hiba-terjedéssel szemben
nyerhetetlen e verseny...

Ezért aztán, amit teszek,
nem más, falrahányt borsó.
Ráadásul nem sokára
nyughelyem a koporsó.

Sok vers nem lát napvilágot,
mert a „fiókban” marad.
Ilyen, hogyha a hányt borsó
el sem éri a falat...

Zollikerberg, 2023 X. 19.

Gondolatok a magyar nyelv napján

Szeretnék ez ünnep napnak
néhány szót szentelni,
kérdezvén, hogy van-e vidám
okunk ünnepelni?

Hogy a magyar hivatalos,
nincs száznyolcvan éve,
s űnnepeljük, hogy ma már az
– gondot félretéve.

Ám, hogy több, mint nyolcszáz évig
– ma kimondva légyen –
más nyelv volt a hivatalos,
utólag is szégyen!

Megaztán – kérdem – elég-e
az egynapos ünnep,
s törődésünk a nyelvünkel
azután eltűnhet?

Mégcsak nem is pirosbetűs
a naptárnak lapján,
s olyan mint a fogadalom
újév első napján,

rajongásunk addig sem tart,
tűnik, mint a harmat
és úgy elmossa az idő,
mint a fogadalmat...

Pedig veszélyben a nyelvünk,
végét látom jőni.
Nem elég egyetlen napig
a nyelvvel törődni!

Hiszen szemünk előtt romlik,
és nem észrevétlen!
Harcolhatnánk ám ezellen,
de csak ülünk tétlen!

Nem bánom, hát ünnepeljen,
kinek van rá kedve,
ám, hogy tartozik a nyelvnek,
máskor sem feledve!

A magyar e megtisztelést
ne csak egyszer kapja,
legyen gyönyörű nyelvünké
az év minden napja!

Zollikerberg, 2023 XI. 16.

Használod az idegen szót...

Gondolod, hogy a szöveged
akkor tudományos,
ha idegen szóval mondod
azt, ami homályos?

Azaz, magyarázni akarsz
érthetetlen szóval.
Nem tudtad, hogy a megértés
általános óhaj?

Gondolod, hogy elég az, ha
tenmagad megérted,
s tán még néhány munkatársad,
aki rajong érted?

Kinek írsz, vagy kinek beszélsz?
Gondolsz erre néha?
Ha nem, a hozzáállásod
kimondottan léha!

Átveszed az idegen szót,
s mint a majom, mondod.
Hogy azt aztán megértik-e,
arra nincsen gondod.

Használod az idegen szót,
s nem is gondolsz arra,
hogy nyugodtan fordíthatnál
majd' mindent magyarra!

Átveszed az idegen szót,
nyelvedet alázva,
és hogy ezzel nyelvet rombolsz,
kicsit sem hoz lázba.

Használod az idegen szót,
s eszedbe se juthat,
hogy úgy – bár te nagyokos vagy –
nem mindenki tudhat?

Átveszed az idegen szót...
Vagy ez talán szándék?
Vagánykodási célodhoz
– úgy érzed, ajándék? –

Lám, ez a viselkedésed
rettentően bárgyú!
Akkor is, ha a szöveged
tudományos tárgyú.

Hátmég, hogyha az írásod
„hétköznapi szöveg”,
s tollad mégis csak idegen
szókat szóró löveg!

Nem törődsz nyelveddel pedig,
nekem elhiheted,
az eddigi kultúrádat
annak köszönheted!

Nem törődsz nyelveddel pedig,
attól az értelmed!
Más lenne az anyanyelved,
gyengébb lenne elved.

Nem törődsz nyelveddel, merthát
fogalmad sincs róla,
mily érték hogyha valaki
ért a magyar szóra!

Nem törődsz a nyelveddel, mert
– gondot hátrahagyva –
nem zavar, ha idegentől
romlik és lesz zagyva!

Nem törődsz nyelveddel, mert az
természetes neked,
hogy az „magától” létezik,
mint a lábad, kezed?

Nem törődsz a nyelveddel, mert
sajnos be nem látod,
bármily téren tevékenykedsz,
nyelv is a világod!

Vagy azért nem törődsz vele,
mert más sem törődik?
Ha így van, a felelősség
épp rád terelődik!

Nem lehet másra hagyni azt,
mi mindenki dolga.
Nyelvápolás neked is a
föladatod volna!

Az anyanyelv az alapja
minden nemzetinek.
Ha a nyelv elpusztul, azt a
nemzet sem ússza meg!

Lehetsz aztán nemzetközi
a világot járva
– nemzet nélkül, nyelved nélkül –
valójában árva...!

Zollikerberg, 2024 II. 1.

Faltörő borsók?
(Nyelvbíráló verseim)

Lassú víz a partot mossa
(s a part mögöttit elönti...).
Remélem, a sok, hányt borsó,
a falat végül ledönti!

Zollikerberg, 2024 III. 6.

Új figyelmeztető

Ki nem beszél tudatosan –
tudatosan magyarul,
a magyar nyelv térferéről
hamarosan leszorul.

Nem csak idegenszót használ,
gyakran s fölöslegesen,
divat fordulatokat rak
a nyelvébe szívesen.

(Lám ilyen a ***nem igazán***,
s hogy valaki ***fajsúlyos***.
Azt gondolom, hogy-gyal kezd és
bevállal a nagyokos...)

Nemtörődömség az oka,
vagy valami furcsa elv?
Azt hiszi, hogy önmagától
marad meg a magyar nyelv?

Hogy' maradna, hogyha belé
sok-sok rondaság kerül,
s nincsen, aki azt kiszórná
szorgalmasan, emberül?

Nincsen, aki fölhorkanna
minden szóra, ha hamis,
nincs, aki azt fölkarolná
s szétkürtölné maga is.

Ezáltal elsatnyul a nyelv
és durván megváltozik.
A régi, nagy méltósága
semmivé porladozik.

Nem tudom, az iskolában
ma még mit tanítanak,
ám a nyelvi hibák ma az
egekig kiáltanak!

Ki a nyelvkincsét nem őrzi,
s ahhoz nem ragaszkodik,
eltűri a nyelvpusztulást,
s gyáván megalázkodik!

Én csak falra hányok borsót,
s jobb jövőre nincs remény?
Nincs, hogyha nem száll a széllel
s terjed el e költemény...

Zollikerberg, 2024 III. 6.

A nyelv! – A nyelv! – Címjegyzéke

(Betűrendes jegyzékeimben **szigorúan** követem a magyar ábécét, tehát nincs összekeverve az A az Á-val, az E az É-vel, az Ö az Ő-vel stb.)

Aggódom a magyar nyelvért
A helyzet
A magyar nyelv napja (Merengő 2021-ben)
Ami észszerű és ami nem
A nemek
Az angol nyelv
Azt mondják, hogy…

Beszélőknek és szövegíróknak

Édes sanyar-nyelvünk

Faltörő borsók? (Nyelvbíráló verseim)
Figyelmeztető I.
Figyelmeztető II (sajnos már messze nem csak a mai fiataloknak)
Fölszólítozat (Talán ezt írná ma Vörösmarty)

Gondolatok a magyar nyelv napján

Használod az idegen szót...

Intelem

Kérdés
Kérdés és javaslat
Komolyan kérdezem

Magyaroknak
Megjegyzés
Megjegyzés (Motó 83)
Micsoda nyelv!
Mindenkinek

Nem írhat mindenki magyarul (Egy kis francia)
Néhány szó...
Növénynevek

Nyelvleckéztetés

Összeilletlenség

Őzve űzzünk ezést (Magánvélemény)

Sajnos...
Sirató

Szende kérdés
Széchenyire emlékezvén
Szó egy szóhasználóhoz

Új figyelmeztető

Ügyelj arra, amit mondasz!

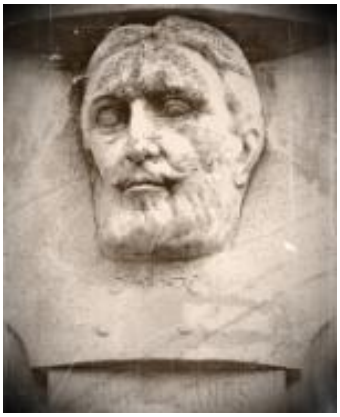
Van-e előny, s mivel szemben?
Versírás

Zaklatatlan falak

NEMZETI NAGYJAINK

Borsos Szabolcs (Marosvásárhely):

Szellemi forradalom volt-van a Bolyaiak városában

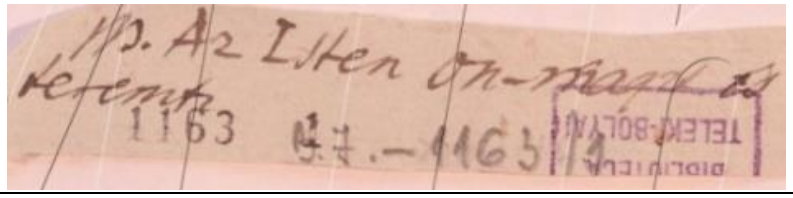

Kedves marosvásárhelyi lakosok!

Szép lassan 28 éve annak, hogy tanára vagyok a Bolyai Farkas Elméleti Líceumnak és 25 éve szögezték nekem a kérdést Budapestről és messze vidékekről érkezett magyar vendégek: Bolyai János Üdvtanával mi a helyzet? Mikor lesz kiadva? Évtizedek múltak el és a következőt mondhatom: sikerült digitalizálni az összes Bolyai János-féle kéziratszerűséget, ezért aztán közel tízezer darab digitális oldal áll rendelkezésre a Teleki Tékában. Az *Üdvtan* mint kézirat, ami a társadalmi élet megújításáról szól, sajnos nem érhető el, nem tudjuk azt, hogy egyáltalán létezik-e vagy sem? Számunkra digitális cetlik érhetők el, amelyeken különféle feljegyzések, aforizmák, rajzok, ábrák vannak. Annyit tudhatunk, hogy nagyon sokat dolgozott rajta, a könyv borítójának tervei megvannak. Tehát az *Üdvtan* nincs meg, de mégis „létezik", megfejtésre várnak benne gondolatok, cselekvési tervek. Ezért merem azt állítani, hogy kutatási eredmények mégis vannak, amelyekről szeretnék röviden beszámolni Önöknek. A kreatív gondolkodás fejlesztésével kapcsolatban komolynak tűnő bejelentésről tehetünk tanúbizonyságot.

Amint tudható, a kreativitás számára a XX. század közepétől fogva fontos fogalom a laterális gondolkodás, ami azt jelenti, hogy bármilyen problémamegoldás kapcsán meg kell változtatnunk a gondolkodásunkat, másképpen kell nekifognunk, egy kicsit kívülről, egy kicsit oldalról kell szemlélnünk az egészet, elemezve az esetleges veszélyforrásokat stb. Mondhatjuk azt, hogy zárójelbe teszünk mindent, ami érvényes törvény vagy hagyomány. Miért? Elsősorban azért, hogy bármiféle új gondolat születését ne befolyásolják a régi beidegződések. Szellemi forradalom ez. Igen, így van***, csak ez 1823-ban már megtörtént a Temesvári Levél megfogalmazásakor.*** Tóth Imre Bolyai-kutató szellemi forradalmi tettnek mondja Bolyai János felfedezését, mert kellő bátorsággal rúg fel kétezer éves matematikai elvet. Miért teszi? Azért, hogy a semmiből egy új más világot hozzon létre. A nem-euklidészi geometriát.

Elég hosszas vesződéseim közepette végül "szembe jött" velem az alábbi idézet: "Az Isten önmagát is teremti."

Majd egy olyan rajzzal is találkoztam, amelyen ismétlődő formák vannak feltüntetve.

Ha közelebbről megvizsgáljuk ezt az idézetet, akkor felfedezhető benne egyfajta körforgás, egy olyan logikai rendszer, ami a teljességre, tökéletességre utal. ***Ha Istenről beszélünk, akkor az ő alkotása is tökéletes kell legyen. Ez a legelső és a legutolsó belátás, amire bozonyára Bolyai János is rájött, főleg matematikusként.*** Ezt a kijelentést fenn kell tartanunk, de a valóság éppen az ellenkezőjét mutatja. Mert a világban tapasztalható rossz dolgok bizony nagy kihívások számunkra. Mégis, akkor mit kell tennünk? ***Az ellentmondás feszültségében, a kreativitás szellemében észre kell vennünk a harmóniát, a szimmetriát a természetben és keresnünk kell az ismételhető motívumokat.***

Tehát, így jött létre, a jómagam által gyakorolt alkalmazott logika pedagógiájában a kreativitás hármas princípiuma, ami Bolyai János gondolkodásához köthető elsősorban. De tőle megtanulható, begyakorolható. Messze, legalább egy évszázaddal megelőzte korát a laterális gondolkodás terén. Ha nem írta volna apjának, hogy a semmiből egy új más világot teremtettem, akkor eszembe se jutott volna, hogy összevessem a laterális gondolkodással.

Az alábbi elvek kiscsoportos foglalkozások keretében begyakorolhatók, egyéni foglalkozásokban úgyszintén, gondolkodás-fejlesztésre kiváló módszer, amiről tudjuk, hogy mentálhigiénés célokat is követhetünk ezáltal, innovatív jelleg is van benne, mert a diákok termékekben látják saját alkotásaik végeredményét. Mindenképpen hatékony módszerként is bevethető a mesterséges intelligencia túlkapásaival szemben.

Úgy gondolom, hogy szellem és lelkitársaim mellett, tisztelt városom közösségének tartoztam ezzel a beszámolóval. Fogadják szeretettel a megfogalmazott elveket:

Bolyai János kreatív princípiumai

Három alapelvet sikerült eddig megalkotni abból az eredeti gondolkodásból, ami Bolyai János sajátja volt. Ezek az alapelvek kifejezetten a kreatív gondolkodás elősegítéséhez járulnak hozzá. Kiscsoportos, 3 fős keretben működtetve a Bolyai Farkas Elméleti Líceumban középiskolásoknál, jelentős tapasztalatok vannak már.

1. Zárójelbe tenni minden eddigi elvet, törvényt, igazságot. Felrúgni ezeréves hagyományt, szellemi forradalmat létrehozni – ahogyan azt Bolyai János tette. (Tóth Imre értelmezésében.)

2. A semmiből egy új más világot alkotni. Engedni azt, hogy létrejöjjenek újabb összefüggések előítéletmentesen. A semmiből egy új más világot teremteni – ahogy apjának írott levelében mondja a géniusz.

3. A világ, amelyben élünk, Isten alkotásaként tökéletes, mert az Isten önmagát is teremti (ez az egyik aforizmája, amivel találkoztam). Mindenkinek ugyanezt kell tennie különféle módon. Felfedezni a harmóniát, a szimmetriát a természetben. Fraktálszerű jelenségeket felfedezni.

A sokkoló helyzet akkor derül ki, amikor a tapasztalat éppen az ellenkezőjét mutatja, nagy a szakadék az elv és a valóság között. Ez a hatalmas különbség, a felmerülő rengeteg kérdés készteti az embert alkotásra, tehát ebben rejlik a kreativitás gyakorlata.

Marosvásárhely, 2024. február 3.

Borsos Szabolcs (Marosvásárhely):

Az üdvtan filozófiai alapjai

1. Az ember teremtett-mivolta

Az ember Isten teremtménye, aki képes felfogni Teremtője szeretetét és továbbíthatja azt másoknak a teremtett világban. Az ember társteremtője Istennek, de mindvégig teremtmény. Azért létezik az ember, hogy emlékezzen arra a szeretetre ahogyan őt teremtették. Mondhatjuk, hogy már itt a legelején megvalósul az önmagába való visszatérés, a körforgás. Ma már nehezen megy ez az emlékezés, de nem reménytelen közvetíteni a szeretet-szerelem misztériumát, amelyen keresztül Isten velünk van mindig.

Az angyalok a legfőbb segítők az üdvösség útján, továbbá azok a szentek, akik helyileg is őrzik a települések nyugalmát. Minden családnak van már olyan tagja, aki a szentek közösségéhez tartozik.

2. Az emberi értelem

Az emberi értelem szorosan kötődik ahhoz a szeretethez, ami összekapcsolja a Gondviselő Istent az emberrel. Az értelem ennek a kapcsolatnak a létmódja, a kettőt nem választhatjuk el egymástól. A történelem során sajnos tudjuk, hogy a racionalitás elvált az Istenhez fűződő kapcsolattól. Szétesett, így jöhetett létre az indukción alapuló természettudományos gondolkodás, amiről most már tudható, hogy zsákutca, ha az ember létkérdéseit igyekszik feltárni általa. Diszkrét racionalitással lehet eljutni a felszeletelt induktív valóságtól az egységig, amelynek során zárójeleket használunk és a kreativitás különféle módozataival találkozhatunk. Fogalmaink átértelmeződnek. A belátás által az emberek is megváltozhatnak, cselekedeteik révén jobbak lehetnek. Önismereti funkciója van ennek.

2. 1. Az Üdvtan-képlet mint gondolkodási formula az alkalmazott logikában

Minden emberi kijelentés mint válasz felértékelhető az Üdvtan alapján, ezt valamiféle képletként is kezelhetjük. Olyan mintázatként, ami észrevehető, illetve árnyaiban vagy hiányában észlelhető az ember által közölt tartalmakbn. Mit is kell vizsgálnunk az Üdvtan-képletben?

1. Milyen információt hordoz a kijelentés? Miért hangzik el, miért mondják, mi a céljuk vele?
2. Milyen típusú következtetéssel, induktívval vagy deduktívval van dolgunk?
3. A képlet lényege, hogy minden kijelentés VÁLASZ-nak tekinthető, ami alapján kiderülhet az Isten-ember kapcsolat egysége vagy annak hiánya, az emberi értelem egysége az isteni szeretettel vagy az induktív szeletelt-állapot helyzete.
4. Kísérletet kell tennünk a javításra, ami emberi teljesítmény kell hogy legyen. Nem lehet mesterséges intelligencia.
5. Bármiféle manipuláció leleplezhető ezáltal. A közéleti szereplő minden kijelentése kielemezhető, a hatalmi státusban levő ember magatartása.
6. Önvédelmi rendszer az Üdvtan-képlet mint gondolkodási formula a széteső pluralizmus hamis jóságával szemben.
7. Beékelt fékrendszer kell legyen a gondolkodásban, ami a hatalom megállításáért küzd. Szűrőberendezés, ami tisztít és lehetőséget biztosít a továbblépésre, azoknak akik komolyan gondolják a jövőt.
8. Rekonstrukciós feladat ez a képlet-alkalmazás, ami egyben gyógyító folyamat, a gyógyító gondolkodás bizonyítéka.
9. Az Isten-ember kapcsolat egységéért tenni kell valamit kézzelfogható módon is. Állandó jelleggel imádkozni lehet, továbbá plakátot vagy posztert alkothatunk, s ez lenne a lélekrajzolás eredeti módja. Minden rajznak ez a mércéje: az Isten-ember szeretetegységének mozzanata. Azért

mozzanat ez, mert a háromdimenziós világunk amúgy is szétesö. Csak villanások jelzik azt, hogy eredetünkben Isten-ember között kötelék van, olyan mint amikor végre otthon érezheti magát az ember, még az is, akinek soha nem volt otthona, nincs összehasonlítási alapja, mégis ebben a mozzanatban valami eredetiség tárul fel, mutatkozik meg: az Isten mindenkinél jobban szeret minket.

Minden oktatási rendszerben meg kéne jelenjen ez a képlet, mert önismereti funkciója egyértelmen bizonyítható.

3. Barlang-effektusok

A platóni barlanghasonlat óta tudhatjuk, hogy a létezésünk illúzióktól terhelt, sok esetben csak látszatok és félreértések vannak. A meggyőződés kialakulása is erre utal, hogy rá kell erősíteni valamire vagy annak ellenkezőjére. Alá kell támasztani az elhangzottakat vagy a történteket. Nehéz kibújni ebből a körből. Sajnos az elme újratermelheti ezt a beidegződést mint védekezési mechanizmust, mint hamis megnyugvást. Legalább békén hagynak – jelszóval leélhetők emberi életek anélkül, hogy legalább egyszer végiggondolhatták volna az emberek saját létezésük rendeltetését a Teremtővel. Ezért nehéz bármit is mondani, mert minden bekerül a barlang hálójába és innen nehéz megszabadulni. Pedig nagyon sok tévedés, félreértés van a háromdimenziós racionalitásban. Például az adok-kapok egyenes arány elve okozza a legtöbb félreértést. Vissza kell térni az egységhez, ahol Isten előbb szeretett minket, mi csak válaszoltunk rá. Tehát, amikor igazságos bíróként igyekszünk eljárni, akkor soha ne feledkezzünk meg arról az egység-történetről, amelyben az Isten előbb szeretett minket. A különös az egészben az, hogy bármiféle barlangon keresztül áthat ez az egységes szeretet-szerelem energia. Az ember nem tudja fogalmilag megragadni, de sejtése van róla, egyesek versbe foglalják a lényeget, amennyiben az lehetséges. Ez a művészet lényege, hogy elmeséli a kimondhatatlan szeretet misztériumát, azt a folyamatos erőt, ami eláraszt bennünket. A mesterséges intelligencia pedig alárendeltje marad az emberi létnek, soha nem kerülhet az ember fölé.

3. 1. Operacionális tervek a helyreállításról

A barlangi létből fakadnak a problémák. Nehéz visszatalálni az eredeti állapotba. Minden elképzelés azt segíti, hogy visszataláljunk az Isten-ember egység szeretetének léthelyzetébe és így legyünk képesek csatlakozni nagyobb összefüggések körtáncához az Omniverzumban.

3. 1. 1. Családmonográfia 2. O.

Digitális tartalmakat lehet létrehozni elfektetett értékekből, dédapa szerelmes leveléből, amit a dédmamának írt 75 évvel ezelőtt. Vagy olyan fotó alapján, ami emlékeket idéz bennünk, valahogy emlékeztet arra az egység-élményre, ami az Isten-ember kapcsolatra jellemző. Az ember végső identitása is benne van ebben, mert származása az Istentől jön. Ez adhat különös testvéri köteléket a különféle etnikumú és különféle vallású emberek között, amennyiben felfedezik önmagukban a szerető Istent, aki alkotott minket. Európának éppen erre lenne szüksége.

3. 1. 2. Társadalmi rendszerek

Mindenütt ugyanazon egységnek kell létrejönnie mint az Isten-ember kapcsolatban. Ez pedig nem lehet a demokrácia, mert az Isten előbb szeretett minket. Az életünk válasz erre a szeretetre. Bármiféle élő hagyomány ugyanazt jelenti: válasz a kimondhatatlan szeretetre. Még akkor is, ha nem tudjuk pontosan körülhatárolni az Istent, cselekedetünk válasz. És így hála tölti el a szívem, amikor a székely falutízesek élő hagyományára gondolok, mert a válasz szépsége, rendszere és tökéletessége azt jelzi, hogy ezek az emberek nagyon szeretik az Istent és az angyalokat.

Legfőbb törekvésünk az kell legyen, hogy ezt a bizonyos képletet minden rendszerszerű tevékenységre alkalmazzuk. Magától megmutatja önmagát az Isten-ember kapcsolat egysége, főleg ha az szimbolikusan ki is fejezhető.

Tehát minden lokális részegységet úgy kell átvilágítani, hogy az Üdvtan-képlet alapján kiderüljön: minden hiba kijavítható és helyreállítható az egység Isten-ember között. Szimbolikusan erről tanúbizonyságot is lehet tenni.

4. Mert minden a kreativitást dicséri

Ha jól megfigyeljük, akkor a gondolkodás kreatív jellegét igyekszünk megragadni, sajátos eszközökkel ugyan, eredeti módon, de a végeredményt tekintve általános igazságra törekedve: növelni kellene az ember problémamegoldó képességét és ha lehet, akkor inspirálni arra a felnövekvő generációt, hogy önzetlen módon gondolkodjon a jövőről, alkotásai követhető és másolható minták legyenek.

Beszélünk az Istenről az üdvtan kapcsán, de az emberek többsége nem érti, hogy miről van szó, hagyományként elfogadja azt, amit a nagyszülők által örökölt, de mindez csak külső tényező, nincs mögötte belső tartalom. Az üdvtan formula mint önmagába visszatérő igazság és önmagunk felfedezése saját múltunkban mégis hatással van azokra is, akik úgy tudják, hogy nem hisznek az Istenben. Mert valójában a hit mértéke kevésbé befolyásolja a gondolkodási rendszert. ***Kérdés pusztán az, hogy így válhat-e az ember társteremtővé?*** Elég-e érezni a szeretet csodáját vagy éppen annak hiányából fakadó sóvárgást, tehát mindkét esetben nem-közömbösséget ahhoz, hogy elmondhassuk: kreatív módon akarunk élni és élni hagyni másokat, a világot.

Ne feledjük, hogy az Isten közli önmagát, tehát minden ami elhangzik vagy ami történik, az tökéletes, a teremtett világ is. Ez a legfontosabb belátás, még akkor is ha félelmetesnek tűnik, mert ez segítheti a kreativitást, az új gondolkodást.

Bolyai János kreatív princípiumai

Három alapelvet sikerült eddig megalkotni abból az eredeti gondolkodásból, ami Bolyai János sajátja volt. Ezek az alapelvek kifejezetten a kreatív gondolkodás elősegítéséhez járulnak hozzá. Kiscsoportos, 3 fős keretben működtetve a Bolyai Farkas Elméleti Líceumban középiskolásoknál, jelentős tapasztalatok vannak már.

1. zárójelbe tenni minden eddigi elvet, törvényt, igazságot. Felrúgni ezeréves hagyományt, szellemi forradalmat létrehozni – ahogyan azt Bolyai János tette. (Tóth Imre értelmezésében.)
2. a semmiből egy új más világot alkotni. Engedni azt, hogy létrejöjjenek újabb összefüggések. A semmiből egy új más világot teremteni – ahogy apjának írott levelében mondja a géniusz.
3. a világ, amelyben élünk, Isten alkotásaként tökéletes, mert az Isten önmagát is teremti. (Aforizmák jelentősége itt jelenik meg.) Mindenkinek ugyanezt kell tennie különféle módon. Felfedezni a harmóniát, a szimmetriát a természetben. Fraktálszerű jelenségeket felfedezni.

A sokkoló helyzet akkor derül ki, amikor a tapasztalat éppen az ellenkezőjét mutatja, nagy a szakadék az elv és a valóság között. Ez a hatalmas különbség, a felmerülő rengeteg kérdés készteti az embert alkotásra, tehát ebben rejlik a kreativitás gyakorlata.

Marosvásárhely, 2024. február 3.

JELENÜNK, JÖVŐNK

Rihmer Aurél (Budapest):

Miért butul a magyar társadalom?

Én az 1970-es és 1980-as években jártam általános és középiskolába. Ekkor a diákok úgy mentek még iskolába, hogy minimum nagy csoportos óvodába kellett előtte menni, ahol az óvónők iskolaelőkészítő és szociális foglalkozásokat tartottak a kicsiknek. Ugyan akkor az általános iskolák leendő elsős tanítói, iskolaelőkészítő foglalkozásokat tartottak a leendő elsősöknek. Így már volt egy kialakult hozzávetőleges képük a leendő elsősökről. Azok, akik az óvoda és az előkészítő alapján gyengébb képességűek voltak, az úgynevezett C osztályba kerültek, ahol megfelelően felkészült tanító foglalkozott velük. Ezek általában feles vagy még kisebb osztályok voltak, a normál osztálylétszámhoz képest. A C osztályban minden tanuló 4. év végére elérte azt az alaptudást, hogy 5. osztálytól a normál osztályba át kerülhessen, tanulmányi eredménye és szociális viselkedése és érettsége alapján. Természetesen, a bukás itt sem volt kizárt. Igaz, ekkor még nem voltak gyerekjogok, miáltal a pedagógusnak tág fegyelmezési eszközköre volt arra, hogy a diákot rávegye a szabályok betartására és a tanulásra. Az esetleges büntetést a diákok nem személyi jogaik megsértéseként élték meg, hanem cselekedeteik jogos büntetéseként. A koki, fapapucs, kulcscsomó, vonalzó, mutatópálca stb. fegyelmező és tanító ereje kézzelfogható volt. És ekkor még a szülő sem rohant panaszkodni azért, mert rendbontó, lusta és trehány gyermekét az iskola megpróbálja megfegyelmezni.

Szélsőséges esetben még az állam is besegített az iskoláknak. Volt egy igen renitens, bűnözői hajlamú osztálytársam. A gyerek viselkedésének következtében, alezredes apját, lefokozták őrnagynak. Tehát, a gyermek viselkedése esetenként még a szülő munkájára, fizetésére is kihathatott. Ma ez teljesen elképzelhetetlen, pedig igen csak nevelő hatású lehetne, és a szülő is érdekeltté lenne téve abban, hogy foglalkozzon renitens gyermekével. Mondjuk, gyermeke minden iskolai beírása után a fizetése 5-10 000 Ft-al abban a hónapban csökken, és az így megmaradó összeg gyermekvédelmi célokra menne. A szülők jó része ma ugyan is nem érdekelt abban, hogy gyermeke betartsa az iskola szabályait a liberális nevelési elveknek köszönhetően. Ma a szülők egyre nagyobb hányada már nem neveli gyermekét otthon. A gyerek így azt csinál, amit akar. Ezen szülői érdektelenségnek pedig igen nagy a negatív hatása.

A rendszerváltás előtt az oktatás velejárója volt a fizikai fegyelmezés, ami az ókortól kezdve került bevezetésre. „Bele verte a tananyagot”, szól az ismert mondás. Lásd az egyiptomi, görög, római és középkori oktatást. Természetesen az indokolatlan, vagy túlzott büntetést akkor sem fogadták el, mint ahogyan annak most sem lenne létjogosultsága.

A rendszerváltás előtt, nem léteztek még tantárgyi felmentések, amik a szülőket és gyermekeiket is arra jogosította volna fel, hogy ne kelljen az iskolában tanulni, teljesíteni, vagy épp viselkedni. Nem volt még SNI, BMT és ADHD. Ráadásul a tantárgyi követelmények sokkal magasabbak voltak a mostaninál. Ennek ellenére a diákok java elvégezte a 8. általánost.

Aztán bekövetkezett a rendszerváltással együtt a személyiségi és diákjogok áradata, avagy a diákterror korszaka. Mert ettől a pillanattól kezdve csak a diák jogai számítanak, a tanáré nem. A tanár nyugodt munkavégzéshez való joga, személyiségi joga, becsülete, stb. eltörpül a diákjogok mellett. És az ellentét egyre jobban fokozódik, minél több diákjogon felnőtt generáció válik szülővé. Ma a pedagógus már nem tanár, hanem csupán csak oktató, aki szolgáltatást nyújt. Ma a szabályokat kis túlzással nem az iskola, hanem a szülők és hátterük határozzák meg az oktatás terén. A szülő érdeke pedig, hogy dédelgetett gyermeke, minél kisebb stressz által végezze el tanulmányait. És ehhez megfelelő intézményi hátteret is kapnak. Már az sem fontos, hogy tényleges legyen az a tudás, amiről bizonyítványt kap a gyerek. A papír a fontos, a tartalom nem. Ma akár úgy is lehet 8 általánost végezni, hogy valaki felmentett és így nem osztályozott matematikából, nyelvtanból, a fizika és kémia számításos részeiből, idegennyelvből,

testnevelésből, és könnyített feladatokat kap magyar irodalomból stb. Gyakorlatilag nincsen tisztában a 8 általános során megszerezhető tudás legalább 50%-ával. Majd ez a diák megy középiskolába.

A rendszerváltás után teljesen átalakult az oktatáshoz való hozzáállás. És ugyan ma „jobbak" a mutatók, de a tartalom még is egyre gyérebb. Ez olyan mint ha azt mondanám,, hogy X évben a legrövidebb távot a diákok 10 másodperc alatt futották le. Büszkék vagyunk rá, hogy Y évben a diákok a legrövidebb távot már 8 másodperc alatt futották le. Tehát, nagyot javultunk! Igen ám, de X évben a táv 100 m volt, míg Y évben már csak 80 méter.

Az OECD és PISA felmérések szerint, a legjobb teljesítményt a Távol-Keleten (Japán, Szingapúr, Dél-Korea, Kína) érik el a diákok.[169] Az eredmények mögött kimutatható, hogy ezen térségben a tanulók között kimagaslóan van jelen a kötelességtudat. Ez, az ami nálunk hiányzik, mert nálunk a liberális jogok vették át a kötelességtudat helyét.

Az alapvető diákjogok:
Mint minden embernek, jogaik és kötelezettségeik vannak, melyeket jogszabályok határoznak meg.
• Jogokkal bármikor lehet élni (addig, amíg nem sérti a társak valamint a közösség jogait), a kötelességeket mindig be kell tartani. (Nkt., tanterv, házirend stb.)
• Tilos a hátrányos megkülönböztetés! – a jogok egyenlően illetnek meg mindenkit
• Életkortól függetlenül a jogok és kötelezettségek alanya mindig a diák.

A lelki terror és a testi fenyítés tilalma
Tilos a diákoknak
- fizikai fájdalmat okozni,
- őket kínozni,
- kegyetlen, embertelen bánásmódban részesíteni.
A testi fenyítés tilalma minden oktatási-nevelési intézményre kiterjed.
Lelki terror: nem fizikai bántalmazás, hanem szóbeli lealacsonyítás, megalázás, megtörés.
A lelki terror tiltott az iskolákban: tanárok és diákok részéről egyaránt![170]

A fenti diákjogok elvben nagyon jók. Viszont, kihúzzák az iskola alól mind azt a fegyelmezési módszert, ami éreztetné a diákkal azt, hogy túllépett egy adott határon. Egy intő, nem visszatartó erő. Nem véletlen, hogy az idősebbek világában a jog ismeri a kényszerítő erőt, pl. büntetésvégrehajtási intézmények, behajtható pénzbüntetés, behajtható kényszer közmunka stb. Mert ugye a jog is belátja, hogy egy szóbeli, vagy írásbeli ejnye – benye nem rendelkezik kellő visszatartó erővel. Az iskolának viszont nincsenek meg a megfelelő visszatartó erővel bíró eszközei.

Nem véletlen, hogy az intézményekben egyre több az agresszív diák és egyre több az agresszív cselekmény, illetve a munkamegtagadás a diákok részérő. Egyre többször fordul elő, hogy diákok ellehetetlenítik mások tanulási lehetőségeit. Tehát megsértik mások diákjogait. De az iskola nem tud hatásosan fellépni, mert még le sem szidható a rendbontó gyermek, mert az esetleg lelki traumát okoz neki. A diákjogok terén alapos túlzásba esett a liberális világ.

Mikor pedig kérdőre vonjuk a diákot, a válasza döbbenetes: „Megtehetem, mert papírom van arról, hogy beilleszkedési és magatartásbéli zavarom van". De ugyan ezt mondják, ha nem tanulnak: „Nekem papírom van erről és arról is, tehát nem kell tanulnom az iskolába". És itt eljutottunk a papíros diákok témaköréhez.

[169] https://index.hu/belfold/2023/12/06/nahalka-istvan-pisa-felmeres-eredmenyek-elemzes-oktatas/
https://telex.hu/belfold/2023/12/06/lannert-judit-oktataskutato-pisa-felmeres-eredmenyek-elemzes
[170] https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/pok/Miskolc/2022/Diakjogok_es_kotelessegek.pdf

Mi az SNI?

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló az a **különleges bánásmódot igénylő** gyermek, tanuló, aki a **szakértői bizottság szakértői véleménye alapján** mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszédfogyatékos, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

Tehát a sérült, fogyatékos vagy részképesség zavaros gyerek **gyógypedagógiai fejlesztésre szorul.** A régi közoktatási törvény szerint **joguk is van ehhez a fejlesztéshez**. A pedagógusok java viszont nem gyógypedagógus, miáltal az ilyen diákoknak a megfelelő képzést nem tudják biztosítani.

A sajátos nevelési igény (SNI) fogalmának tágabb értelmezése azokat a különleges bánásmódot igénylő gyermekeket jelöli, akiknek **állandó vagy átmeneti jelleggel fizikai, biológiai, pszichikai, intellektuális, családi vagy szociokulturális okok** miatt egyéni, a többségtől eltérő nevelési-oktatási szükségleteik vannak. A fogyatékossággal élők mellett ide tartoznak a **tanulási nehézséggel, magatartászavarral küzdők illetve a kivételes képességű tanulók.** A sajátos nevelési igény nem orvosi vagy pszichológiai értelemben vett diagnózis, hanem az oktatás területén való többletjogosultságok biztosítása érdekében bevezetett iskoláztatási kategória.

És itt van egy hatalmas hibája a rendszernek. Hiszen, sok esetben olyan diákokat kell az oktatási rendszernek a normál diákok mellett ellátnia, akik valójában orvosi illetve pszichológiai értelemben is betegek, sérültek. Az iskola pedig nem szakambulancia, klinika vagy kórház, a pedagógus pedig nem orvos.

SNI-s gyermekek integrációja Magyarországon 1981-ben kezdődtek a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolán az integrációval kapcsolatos kutatások, de a hazai integrált oktatásnak az 1993-as közoktatási és az 1998-as esélyegyenlőségi törvény adott zöld utat.

Az SNI törvényi szabályozása az 1990-es évek óta többször is pontosításra került, többek között maguk a jogszabályok által előidézett nem kívánt következmények miatt. Az 1993-as köznevelési törvényben hangsúlyt kapott a fogyatékos gyermekek differenciált, képességeikhez igazodó nevelése-oktatása, majd a törvény módosításai 1996-ban és 1999-ben további jogokat biztosítottak a beilleszkedési, tanulási nehézséggel, magatartási rendellenességgel küzdő gyermekeknek. **Úgy kaptak jogokat, hogy közben ahhoz kötelességek nem társulnak, se a diák, se a azok szülei felé. Pedig, e nélkül az iskola igen gyakran tehetetlen. Tehát, az iskola felé megjelennek az elvárások, miközben a tanár segítséget nem kap, és teljesen kiszolgáltatott adott esetben a szülők felé, akik a legtöbb esetben egyáltalán nem együttműködőek, miközben kiválóan hivatkoznak gyermekük különleges jogaira. Ezért mondom azt, hogy a jogok mellé, kötelességeket is társítani kellene, mert jelenleg a különleges jogok igen gyakran vezetnek visszaélésekhez az ép diákok kárára.**

A sajátos nevelési igény (SNI) fogalmát azonban csak a köznevelési törvény 2003-as módosítása óta kezdik használni, az oktatás területén is szakítva a pejoratívvá vált „fogyatékos" kifejezéssel. A 2003-as módosítás nem kívánt következményeként megjelent tömeges „diszes"-sé (diszlexiássá, diszgráfiássá, diszkalkuliássá) nyilvánítás stigmatizáló hatásának és fenntarthatatlan finanszírozásának csökkentése érdekében a 2005-ben az SNI fogalmát az Oktatási Minisztérium pontosította (elkülönítették a „fogyaték" és „egyéb probléma kategóriákat"), 2007-ben pedig hivatalosan is **elhatárolták az organikus illetve a nem organikus okokra visszavezethető** sajátos nevelési igényt (SNI-a és SNI-b), megjelölve a kategóriák finanszírozási és ellátó intézmény szerinti kereteit.

Az SNI-a esetében maradhat a tanuló **speciális intézményben** és finanszírozásuk is fennmarad, az **SNI-b** kategória kizárólag **normál oktatási intézmények keretében fejleszthető,** az utánuk járó fejkvóta

azonban megszűnik. Az új diagnosztikai csoportosítás korszerűbb és finomabb, mert elfogadja azt, hogy az atipikus fejlődési zavarok eltérő (organikus/nem organikus) okból is kialakulhatnak, ennek következtében más fejlesztést igényelnek. Az új megkülönböztető definíció gyakorlati használhatósága azonban nehézségekbe ütközött, egyrészt a hazai diagnosztikai gyakorlat korszerűtlensége miatt, másrészt mert egyes zavarok organikus vagy nem organikus eredetének feltárása nem minden esetben lehetséges. Ezt a problémát kívánta kezelni a 2010. évi újabb módosítás, amely **tartósság és súlyosság alapján csoportosítja a rendellenességeket.** A módosítás után a súlyos és tartós pszichés fejlődési zavarral küzdő gyerekek az SNI kategóriában maradnak, míg **külön kategóriát képeznek a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdők (BTM)**. Az SNI és BTM gyerekek a kiemelten tehetséges gyermekekkel együtt képezik a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek jogszabályi kategóriáját. **A gond csak az, hogy az SNI, BTM és ÁDHD-s diákok miatt, pont a tehetséggondozásra nem marad idő és energia. Tehát, pont a tehetséges gyerekek vesznek el a rendszerben.**

Például egy Asperger szindrómás gyermek esetében, aki BTM-es besorolású, maga a jogalkotó mondja ki, hogy jelentősen megváltozott képességű egyén. Asperger-szindróma *(Asperger syndrome, gyakori rövidítése AS)* neurobiológiai állapotnak számító pervazív fejlődési zavarok egyik kategóriája („autizmus spektrumzavar"), amelynek a BNO kódja: F84.5. Ez a kód 2015-ben jogosultságot biztosított a megváltozott munkaképességű felnőtteknek járó adókedvezmények igénybevételére.[171] Ha felnőtt korban ez a szindróma kvázi egyfajta betegség, akkor ez már gyermekkorban is az. Ennek ellenére a súlyos Aspergeres diákokat is a normális osztályokban kell tanítani, noha a sok esetben a beilleszkedésre az adott diák képtelen, és viselkedésével súlyosan sérti diáktársai tanuláshoz való jogát, a pedagógus rendezett munkakörülményekhez való jogáról nem is szólva.

SNI-s gyermekek integrációja Magyarországon 2003-ban vette kezdetét az *„Utolsó padból"* programmal, ami az indokolatlanul SNI-vé nyilvánított hátrányos helyzetű – jellemzően roma – tanulók szegregációjának megszüntetését és későbbi megelőzését tűzte ki célként.[172] **Sajnos itt összekeveredett két dolog. A roma szegregáció és az SNI-s diákok ténylegesen meglévő hátrányai. Az viszont letagadhatatlan, hogy a roma diákok családi és kulturális hátterük miatt, hátrányból indulnak. Ott, ahol apa és anya sem végzett 8 általánost, ott, ahol mindkét szülő funkcionális analfabéta, ahol a magántulajdon és a szabályok teljesen mást jelentenek, ahol a felnőtt jogok a nemi érettségtől függenek és nem az életkortól és iskolázottságtól, nem lehet ugyan azt elvárni, mint amit elvárunk a többségi társadalomtól.** Az viszont letagadhatatlan tény, hogy lassan több roma gyermek születik, mint nem roma. Az ő társadalmi integrációjuk önmagában is hatalmas feladat. Ezt csak nehezíti, ha tényleg SNI-s diákokkal is együtt vannak oktatva. Ugyan is teljesen más egy szociális háttérprobléma, mint egy fennálló olyan probléma, aminek egészségügyi háttere van. Ha pedig mindkettőt ráterheljük egy normál tanrendű osztályra, ott oktatási kaotikum alakul ki, amire a pedagógus nincs felkészülve, illetve nincsenek meg a megfelelő eszközei sem. A diák pedig a 10 életévéig még érdemben sem büntethető, tehát hiába kap intőt, fegyelmivel nem elküldhető. Mi marad ekkor? A normális és értelmes diákokat viszik el a szülők. Ez pedig ismételt szegregációhoz vezethet, amit a szülők kezdeményeznek.

A 2010-es években szakmai körökben már nem az a kérdés, hogy az SNI tanulók nevelése együtt történjen-e ép társaikkal vagy külön speciális intézményben, hanem az, hogy hogyan. A hogyan mára 2024-re bebizonyította, hogy még is csak szükség volna a speciális kislétszámú osztályokra, illetve az esetek hatalmas száma miatt, speciális iskolákra. A kényszerű együttnevelés rendszere meglátásom szerint megbukott.

Mitől túlterheltek a pedagógusok? SNI, ADHD, BTM és ami velük jár

[171] https://hu.wikipedia.org/wiki/Asperger-szindr%C3%B3ma
[172] https://babafalva.hu/sajatos-nevelesi-igenyu-sni-gyerek/#google_vignette

A Telex internetes hírportálon jelent meg egy figyelemfelkeltő cikk, 2023.09.26-án „Egy öntudatos társadalomban az SNI-s gyerekek szülei már régen beperelték volna az oktatásirányítást” címmel.[173] Gyarmathy Éva, az Atipikus Fejlődés Módszertani Központ alapítója és Sólyom Brigitta, a Csodakapu Közhasznú Alapítvány szakmai vezetője elemezi az SNI-is diákok helyzetét. A téma igen életszerű, különösen a „2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról” fényében. A fenti törvény alapján sok helyen alapjaiban változtatták meg az addigi órakiosztásokat, illetve sok helyen a 14 fő alatti csoportbontások megszüntetésével lényegében a kisebb iskolákban teljesen ellehetetlenítik az SNI, ADHD és BTM-es diákok korrepetálását, felzárkóztatását, de ugyan így ellehetetlenítik a tehetséggondozást is. Így sok esetben marad a minimalista oktatás, aki pedig színvonalas iskolában kívánja taníttatni a gyermekét, az fizetős egyházi, vagy alapítványi iskolába viszi át, mert ott jobban biztosított a gyermek megfelelő fejlesztése, illetve a kiscsoportos oktatás lehetősége.

Az SNI, ADHD és BTM-es diákok fejlesztésének másik hiányossága, a pedagógiai rendszerből hiányzó több mint 1700 fejlesztő és gyógypedagógus és a több mint 900 iskolapszichológus. A pedagógushiányról a sajtó igen sokat cikkezik, és minden érdekelt fél alaposan bűvészkedik a valós számokkal.

A Telex cikkének számos pontjával nem tudok egyetérteni, viszont számos valódi problémára hívja fel a figyelmet. Mint gyakorló pedagógus, sajnos ezt a negatív társadalmi tendenciát nap – mint nap én is tapasztalom.

A legutóbbi 15 év statisztikájából egyértelműen kiviláglik, hogy a gyermekek pszichológiai rendellenességei egészen elképesztő mértéket öltenek: minden ötödik gyerek mentális rendellenességben szenved; a figyelemhiányos rendellenességek száma 43, a serdülőkori depressziós betegségeké 37 százalékkal, a 10–14 éves gyermekek körében az öngyilkossági arány 200 százalékkal nőtt.[174] Tehát a gyermekek 20%-a szenved mentális rendellenességben. És ez a szomorú tény visszaköszön az iskolai statisztikákban is. De nem csak a statisztikákban van jelen ez a 20%, hanem az iskolák romló tanulmányi eredményeinek hátterében is.

1.

A kialakult negatív helyzet hátterében igen gyakran a szülők állnak. A modern kor gyermekei nem élik meg az egészséges gyermekkor élményét, ehhez tartozna például: az érzelmileg elérhető, megközelíthető szülők; egyértelműen meghatározott határok és erkölcsi minta, felelősség; kiegyensúlyozott étrend, megfelelő mennyiségű és minőségű alvás; megfelelő mennyiségű, szabadban eltöltött aktív mozgás; kreatív játékok, a közös, önfeledt szabadidő eltöltése. Ehelyett a gyerekek ezt látják: örökké elfoglalt szülők; a végletekig kényeztető szülők, akik mindent megengednek a gyermeküknek; az érzés, hogy „nem kellesz senkinek”; kiegyensúlyozatlan étrend és hiányos alvás; „otthonülős” életmód... Végtelen stimuláció, technológiára alapuló szórakoztató eszközök hada, az igények azonnali kielégítése. Hogyan lenne lehetséges, hogy ilyen körülmények között egy mentálisan egészséges gyerek nőjön fel?[175]

A romló tendencia jelei, hogy míg **2001-ben az autisták száma 100 fő körül volt, addig ez a szám 2023-ra már majdnem eléri a 10 000 főt**.

A sajátos nevelési igényű (SNI) diákok száma pedig 2005-höz képest 27%-al nőtt meg, és mára megközelíti a 100 000 főt az óvodákban, általános és középiskolákban. „Az SNI-s gyerekek azok a különleges bánásmódot igénylő fiatalok, akik mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszédfogyatékossággal, autizmus spektrumzavarral vagy más pszichés fejlődési (súlyos tanulási,

[173] https://telex.hu/belfold/2023/09/26/sajatos-nevelesi-igenyu-sni-iskolak-oktatas-integralas-szegregalas-novekedes
[174] https://minalunk.hu/budaors/a-csendes-tragedia/
[175] https://minalunk.hu/budaors/a-csendes-tragedia/

figyelem- vagy magatartás-szabályozási) zavarral küzdenek, ezért különleges nevelésre, fejlesztésre szorulnak."[176] Közülük az általános iskolába 57.7 ezer fő járt 2021-ben[177] és **2022-ben 60 ezren jártak általános iskolába, ami az általános iskolások 8.3%-át tette ki**.[178] (Számarányuk 2021/2022-ben 92,8 ezerről 97,3 ezerre nőtt egy év alatt, a KSH adatai szerint, összesítve az óvoda, általános és középiskolában.[179]) 2022-ben már minden 10. nyolcadikos diák SNI-s volt.

Az SNI-tanulók aránya a 2013/2014-es tanév óta folyamatosan emelkedik. Az integráltan oktatott SNI-tanulók 70%-a súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartás-szabályozási zavarral küzd, 11%-uk enyhén értelmi, 8,5%-uk beszédfogyatékos. A külön iskolában vagy osztályban oktatott sajátos nevelési igényű tanulók 71%-a enyhe vagy középsúlyos értelmi fogyatékos, 10%-uk autizmus spektrum zavarral él.[180]

A közoktatásban majdnem minden harmadik gyerek küzd valamilyen tanulási vagy beilleszkedési problémával. Ennek is köszönhető, hogy 2022-ben a diákok 12,4 százaléka végzettség nélkül hagyta el a közoktatást.[181]

A fentiek fényében nem meglepő Steklács János, a Magyar Olvasástársaság elnökének azon véleménye, hogy **hazánk felnőtt lakóságából, szinte minden negyedik személy funkcionális analfabéta**.[182] Ez 25 %-ot jelent, de szerintem a szám már meghaladta a 30%-ot is. (Az EU átlaga 20-30%-e téren, de abba a több millió bevándorló is beleszámít.)

Történészként jegyzem meg, hogy emlékeim szerint 1913-ban a Magyar Királyságban az analfabéták száma 13-17% körül mozgott, míg ez az arány a Horthy korszakban 10% alá lett leszorítva. A funkcionális analfabéták arányának növekedése, tökéletesen tükrözi az SNI és egyéb problémával küzdő diákok számának drasztikus emelkedését.

Nézzük tovább a riasztó számokat. **A beszédfogyatékos gyermekek száma 2001-óta meghétszereződött. A súlyos tanulási zavarral küzdők száma ezen időszak alatt, alig 7000 főről, 45 000 főre nőtt meg**.

A Telex cikkében olvasható, hogy „a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatai szerint csak **az elmúlt évben több mint kétezerrel nőtt az oktatásban a sajátos nevelési igényű gyerekek száma**, a 2012–2013-as tanévtől kezdve évről évre egyre több ilyen, speciális szükségletű diák van. **A 2020–2021-es tanévben még 1096 enyhén értelmi fogyatékos és autizmus spektrumzavaros gyerek volt a közoktatásban, a 2022–2023-as tanévben már 1413**. **Az autizmus spektrumzavarral élő diákok létszáma még nagyobb mértékben nőtt az elmúlt három évben, megközelítőleg 24 százalékkal, 7480-ról 9737-re**."

Gyarmathy Éva szerint **a 6 éves gyerekek 20%-a nem képes megkülönböztetni a beszédhangokat**. Számomra felmerül a kérdés, hogy a kötelező óvodáztatás mellett ez hogy nem derül ki a gyermek 3-6 éves kora között, és miért nem kapja meg a megfelelő fejlesztést az óvodában? Miért kell ezen fejlesztéssel megvárni, hogy a gyermek iskolába menjen? A diszlexia kialakulását már az óvodában meg kellene próbálni elhárítani, ha már óvodapedagógusokról beszélünk. Hiszen minden siker alapja a minél korábbi problémafelismerés és problémakezelés.

A 2021–2022-es tanévben az elsősök 6,5 százaléka volt SNI-s, addig a 2022–2023-as tanévben már az iskolát kezdők 7,1 százaléka.

[176] https://telex.hu/belfold/2023/09/26/sajatos-nevelesi-igenyu-sni-iskolak-oktatas-integralas-szegregalas-novekedes
[177] https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/alt-iskola2021/index.html
[178] https://mfor.hu/cikkek/oktatas/ksh-mar-minden-tizedik-nyolcadik-osztalyos-sajatos-nevelesi-igenyu.html
[179] https://eduline.hu/kozoktatas/20220823_Emelkedett_a_sajatos_nevelesi_igenyu_gyerekek_szama
[180] https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/alt-iskola2021/index.html
[181] https://mfor.hu/cikkek/oktatas/ksh-mar-minden-tizedik-nyolcadik-osztalyos-sajatos-nevelesi-igenyu.html
[182] https://eduline.hu/kozoktatas/20080915_funkcionalis_analfabetizmus

A Telex írása kiemelte, hogy a 2022/2023-as tanévben majdnem ötezer elsős diák bukott meg az iskolában, így az évfolyamismétlők aránya 5,2 százalék volt ebben a korosztályban. Ez növekedést jelent az előző évhez képest, amikor is az elsősök 4,6 százalékának kellett évet ismételnie. Az első osztály után évet ismétlő diákok magas aránya annak fényében tűnik még érdekesebbnek, hogy az általános iskolában más évfolyamokon az évismétlők aránya 0,7 és 2,3 százalék között volt.

Itt most szerintem nem érdemes azon vitatkozni, hogy az első évfolyamosok bukásaránya mögött állhat-e a 2019-ben módosított köznevelési törvény, miszerint 2020 januárjától már 6 évesen iskolába kell járnia a gyermeknek, ha csak a szülő nem kérvényezi az óvodában maradást. Megint az óvodák felelőségére hívnám fel a figyelmet, mivel az iskolaérettség megállapításában hatalmas szerepük van, miáltal javasolhatják a szülőnek a halasztási kérvény megírását. Ennek fényében tehát, továbbra is megmarad annak lehetősége, hogy a nem iskolaérett diák, még egy évet maradjon óvodában és, hogy ott részesüljön a szükséges korai fejlesztésben. Ennek tudatában, érthetetlen, hogy az iskolákban miért jelenik meg igen magas százalékban az iskolaéretlen 6 éves korosztály. Komoly problémák merülnek fel meglátásom szerint az óvodák terén. Egyik gyermekemnél az óvodának nem tűnt fel, hogy komoly mozgásfejlődési és motorikus problémái vannak. Ha, mint szülő, ezt nem észlelem feleségemmel együtt, akkor gyermekem sem kapta volna meg időben a megfelelő fejlesztést. Sok esetben az óvoda azért nem foglalkozik megfelelően a gyermekkel, mert azt mondja, hagyjuk, hogy maradjon csak gyerek, had játsszon.

Másik gyermekemnél kétféle óvodás volt. Az egyik csoportba azok voltak, ahol a szülő külön kérte az iskolaelőkészítést, míg a másikban azok voltak, ahol nem volt iskolaelőkészítés, mert azt a szülő külön nem kérte. Igaz, ennek már közel 10 éve.

Azt hiszem, hogy az elsősök 5,2%-os bukásarányáért nem lehet egyedül felelőssé tenni az általános iskolákat és azok tanítóit! A tanítók is csak a „hozott anyagból" tudnak dolgozni.

Azt látni kell, hogy hiányoznak a pedagógus munkáját támogató szakemberek – például logopédusok, pedagógiai és gyógypedagógiai asszisztensek, szociális segítők, konduktorok stb.

Egy oktatási intézmény alapító okiratában benne kell lennie, hogy fogad-e SNI-s gyerekeket, de a probléma az, hogy valójában azok az intézmények sem alkalmasak a speciális szükségletű gyerekek nevelésére, amik elvileg fel vannak erre készítve.[183] Igen, a pedagógusok elvileg fel vannak készítve. De nem véletlen, hogy különböző felsőoktatási szak a tanító (tanár), vagy épp a gyógypedagógus, pszichológus, vagy külön szakvizsga a fejlesztőpedagógus stb. Hiába van a pályán egy pedagógus 7 éve a „2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról" értelmében, attól még a külön szakirányú képesítése és tudása még nincsen meg. Ezért jogosan veti fel Telex cikke: „És milyen problémát jelenthet az, ha mégis integráltan oktatják az SNI-s gyerekeket, miközben nincsen ehhez elég szakember? Sólyom Brigitta ezt egy hasonlattal szemléltette: dolgozik egy szépségszalonban egy kozmetikus és egy fodrász, és ha az egyik szabadságon van, akkor a másik végzi el a munkáját. Ez két különböző szakma – mondta a szakértő. Szerinte ebből a helyzetből mindenki csak rosszul jöhet ki: a tanár frusztrált lesz, mert nincsenek meg a szakmai kompetenciái ahhoz, hogy kezelje a helyzetet. Az SNI-s gyerek nem tud fejlődni, közben a többi diák azért nem tud megfelelően tanulni, mert zavarják őket az SNI-s gyerekek. Tehát a nem SNI-s diákok jogai igen gyakran sérülnek!

Sajnos életszerűtlen az az oktatási gyakorlat, hogy a tanórákon lényegében szimultán 2-3 tanórát tart meg az adott pedagógus, értem ez alatt, hogy külön módszerrel és akár tényanyaggal tanítja a nem papíros diákokat, és képességei szerint külön – külön a papíros, pl. SNI-s diákokat. Hiszen számukra is külön tanmenet kell, párhuzamosan a nem papíros gyerekek tanmenetével. A szimultán óra során minden diák oktatáshoz való joga sérülne, ezért a pedagógus maximum az értékelésben és annak módjában tud különbséget tenni, mindaddig, míg azosztálynak fel nem tűnik, hogy XY miért kap könnyebb feladatokat.

[183] https://telex.hu/belfold/2023/09/26/sajatos-nevelesi-igenyu-sni-iskolak-oktatas-integralas-szegregalas-novekedes

És mi ennek a vége? Az osztály XY-t elkönyveli hülyének, máris kész az osztályon belüli szegregáció. Ennek elkerülése végett lenne nagy szükség a kiscsoportos fejlesztő órák, csoport és osztálybontásokra. Hiszen a pszichológus, a logopédus, fejlesztő pedagógus és a gyógypedagógus is személyes vagy kiscsoportos foglalkozásokat tart azért, hogy a fejlesztésre szoruló diák megkapja a megfelelő személyes figyelmet és időt. Ezt a személyes időt és figyelmet 20 fős vagy még nagyobb csoportokban, osztályokban nem lehet megadni a fejlesztésre szoruló diákoknak.

És itt megint fel kell hívnom a figyelmet a szakértői bizottságok szerepére, akik az iskola megkérdezése nélkül jelölik ki azokat az SNI és ADHD-s diákok befogadására, mondván a működési engedélyben szerepel az SNI, ADHD ellátás. Csak azt nem nézik meg, hogy az ellátáshoz nincsen megfelelő szakember, vagy, hogy az érintett osztály elbír-e még egy újabb SNI vagy ADHD-s diákot. Sok esetben a szakértői iskolakijelölésnél is a szülő rendeli meg, hogy hová kerüljön a gyereke, tehát megint nem érvényesülnek a szakmai szempontok, miközben épp az ADHD és SNI diákok jogai sérülnek, mivel olyan iskolába kerülnek, ahol a szakszerű ellátásuk nem megoldható. Ha pedig hozzáveszem, hogy 6-10 éves kora között a gyermek az iskolában lényegében azt tesz amit akar, mert fegyelmivel nem büntethető, akkor az iskolák teljesen ki vannak szolgáltatva az SNI és ADHD-s diákoknak, különösen ha azok szülei nem együttműködőek. Saját példa: A tanítónő és az osztályba járó diákok szülei kifogásolták, hogy XY kisfiú letolt nadrággal, nemi szervét mutogatva közlekedik az első osztályban. Az érintett gyermek szülője szerint ezzel semmi probléma nincsen. Ugyan így, az ADHD-s diák agresszív, másokat megalázza, pl. a WC-ben szándékosan levizeli, leköpi, beleköp az ételébe, bántalmazza fizikálisan de a szülei szerint ezért is az iskola a hibás és nem az ő gyerekük. Mikor az említett elsős diák egy súlyos vétséget követett el, és ezért az iskola őt szóban elmarasztalta és ezt a szülőnek is elmondta, a szülő a fiát ért stressz miatt – elmarasztalták a rosszaságáért- jutalomból elvitte játszóházba. Ezek után próbáljon meg az iskola nevelni és tanítani. És persze a szülő sem tekinti magát hibásnak semmiben, mert ő mindent megad a gyerekének. (Az érintett kisfiú viselkedése mögött feltételezhetően súlyos otthoni bántalmazás állhatott, legalább is az összegyűjtött adatokból erre lehetett következtetni.)

A helyzeten sokat javítana, ha a diák az iskolába lépés első pillanatától, tehát 6 éves korától büntethető lehetne kirívó esetben, és akár fegyelmivel korlátozni lehetne a benntartózkodását, vagy kezdeményezni lehetne az áthelyezését megfelelő oktatási intézménybe.

A Telex cikke az okokat keresve megemlíti a 2019-es törvénymódosítást, a Covid járvány negatív hatásait, a túldiagnosztizálást és a környezeti tényezőket.

A 2019-es törvénymódosításról már leírtam a véleményem. A Covid járványnak vannak látható jelei tanulmányi elmaradás terén az érintett osztályokban, de szerintem ez nem volt hatással az amúgy már meglévő SNI-is diákszámra. Nem ettől növekedett a számuk. Azt viszont látni kell, hogy az érintett évfolyamok a szakellátást a Covid ideje alatt, kevésbé kapták meg. Sajnos, igen nagyszámú a túldiagnosztizálás több területen, legyen az SNI vagy ADHD. Saját tapasztalatom, hogy sok esetben a szülő leadja a „megrendelését" és a szakértői bizottság szállítja megrendelt szakvéleményt. Pár éve előfordult, hogy felhívtam a szakértői bizottságot, hogy XY miért lett felmentve mondjuk matematikából, amikor a 40 éve tanító matematika tanár, a fejlesztő pedagógus és a gyógypedagógus, valamint az osztályfőnök is úgy látja, hogy az érintett diáknak nincsen szüksége felmentésre az adott tantárgyból. A szakértői bizottság válasza röviden ennyi volt: „A szülő ezt kérte." És pályám során több ilyen esetbe is belefutottam már. Tehát, valós tény a túldiagnosztizálás. De nem csoda, hiszen a bizottság a diákot alig pár órára látja, ráadásul egy számára stresszhelyzetben. Ezért a diagnózishoz jobban figyelembe kellene venni az óvoda, vagy épp az iskola csatolt pedagógiai szakvéleményét is, vagy épp beszélni kellene az érintett oktatókkal egy – egy diagnózis felállítása előtt.

Az autisták esetében pedig az öntörvényűség még nem jelent autizmust, Gyarmathy Éva szerint.

Sólyom Brigitta szerint persze vannak gyerekek, akiknek szükségük van fejlesztésre, de szerinte kevesebb, mint ahányra most ráhúznak egy-egy diagnózist.

Én úgy látom, hogy sok esetben a diagnózis mögött kényelmi szempontok állnak. Minek stresszeljem a gyerekem, ha fel is menttethetem. Valahol a helyzet kezd hasonlítani a régi magántanulói rendszerre. A magántanulók túlburjánzását az egyéni tanrend bevezetése lényegében megoldotta. Valamiféle új szabályozás kellene a szakértői vélemények terén is.

Az egyre kiugróbb negatív adatok között szerintem kiemelten van jelen, hogy a mostani szülői társadalom jó része már maga is egykori SNI, ADHD, BTM-es diák volt. Már saját magának sem kellett sok esetben megküzdenie egyes tantárgyakkal, mert már őt is felmentették annak tanulása alól. Tehát már sok esetben a szülők tudásszintje is alacsonyabb a megelőző évfolyamokénál, illetve küzdőképessége is elmaradottabb, mivel már neki sem kellett sok esetben megküzdenie az iskolai nehézségekkel. És ehhez jön a követelményszint mesterséges csökkentése is. Általános és középiskolás koromban, tehát az 1970-es és 80-as években az elégséges, avagy a 2-es osztályzathoz a tananyag 51%-át kellett minimum tudni. Nem véletlen, hogy a Rigó utcai nyelvvizsga sikerességéhez is több mint 60%-os tudás kell, mert ez már egyfajta stabil tudást jelent. Ma az elégséges osztályzathoz témazáró esetén elég a 35%-os tudás. Nem emelt érettségihez pedig elég a 25%-os tudás. Ki kell mondani, hogy sok tekintetben a mostani szülőállomány kevesebb ismerettel rendelkezik általános téren, mint azok, akik az 1970, 1980-as években jártak iskolába. Nem véletlen a tananyag tény anyagának drasztikus csökkentése az általános és középiskolában. Tehát, csökken az általános műveltség. Ez nem jelenti azt, hogy a szakirányú képzés esetleg nem javul. De az általános iskolás gyermekek szüleinek pont az általános tudásanyagukra lenne szükségük ahhoz, hogy gyermeküknek segíteni tudjanak. De evvel már ők sem rendelkeznek.

Szülők panaszolták, hogy 5. osztályos gyermekükkel esténként órákat tanulnak a bonyolult tananyag miatt. Kiderült, hogy a szülők jó része nem érti a m, dm, cm, vagy a l, dl, cl átváltást, de nekik sem megy két kétjegyű szám fejbeni szorzása, vagy épp több négyjegyű szám írásbeli összeadása. Egy részükről fogalmuk sincs, a többit megoldják a telefon számológép funkcióján.

A kutatások pedig egyértelműen kimutatták, hogy a szülő iskolázottsága, tudásszintje, különösen az anyák esetében, lényegében egyenes összefüggésben áll a gyermek tanulási képességeivel. Alacsonyabb tudásszintű szülőknek általánosságban a gyermeke is rosszabb képességekkel fog rendelkezni, tisztelet a kivételnek.

Az ADHD gyerekek számának nagyfokú megnövekedése mögött, leginkább a családi háttér áll. ADHD mozaikszóval (attention deficit hyperactivity disorder), mely magyarul annyit tesz: „figyelemhiányos hiperaktivitás-zavar.” A Mentális Rendellenességek Diagnosztikai és Statisztikai Kézikönyve (DSM-5) alapján a betegségnek két fő megjelenési formája van, a nevéből is adódóan az egyik a figyelmetlen, a másik pedig hiperaktív működés, de létezik a kettő kombinációja is. A felnőtt korra is megmaradó ADHD esetek száma hazánkban 2006 óta a tízszeresére nőtt. Az ADHD már 12 éves kor előtt kialakulhat. dr. Lisznyai Sándor klinikai szakpszichológus szerint a betegség tünetei egyeseknél egy komoly trauma hatására jelennek meg, míg mások sok apró traumát élnek át, és gyakran ezeknek az utólag nehezen beazonosítható eseményeknek a következtében alakul ki egy, a megszokottól eltérő viselkedés. Ezzel együtt erős genetikai meghatározottságról is beszélhetünk, de kétségtelen, hogy a környezet is komoly hatással bír. Ha a csecsemő úgy érzi, hogy feszült a légkör, akkor lekapcsolja az agyát, így az nem fejlődik, figyelemzavar alakul ki. Az elmúlt 10-15 évben megsokszorozódott az ADHD-s gyerekek száma, Magyarországon és Kínában is egyre több az érintett. A genetika ilyen rövid idő alatt nem változik, tehát nem egy genetikai járvány áll a háttérben – ahogyan azt sokan feltételezik –, csupán a szülők egyre stresszesebb mindennapjai miatt kénytelenek a babák lekapcsolni az agyukat.[184]

Ráadásul az ADHD egy speciális betegségtünet halmaz, amely kezelése szakorvost igényel. A szakorvost a pedagógus pedig nem tudja helyettesíteni. Ezért, ezek a diákok speciális osztályokat

[184] https://index.hu/belfold/2024/01/29/adhd-figyelemzavar-diagnozis-ellatas-mentalis-betegseg-mentalharcosok-klubja/

igényelnek. Talán nem véletlen, hogy a felnőtt ADHD betegeket a Semmelweis Egyetem Felnőtt ADHD szakambulanciáján kezelik.[185]

A növekvő SNI, ADHD, BTM és HH-s diákok számai mögött megjelenik Magyarország etnikai átalakulása is. Ma közel minden tizedik magyar állampolgár roma származású.[186] Evvel nem azt mondom, hogy a romák rosszabb képességűek lennének, mint a nem romák. Mi több, a legjobb képességű diákom épp egy roma gyermek volt, igaz képességeit ő sem használta ki és tudomásom szerint drogdíler lett. Viszont tény, hogy a romák sajátos életmódjuk és párhuzamos társadalmuk, nem igényli azt a tudást, amit számukra az állami oktatás kínál. Jómagam négy és fél évig tanítottam egy olyan általános iskolában, ahová 95-98%-ban csak roma diákok jártak. Ők és szülik is elmondták, hogy az iskola nem igen tanít nekik olyat, ami az életvitelükhöz fontos volna. Ráadásul ezen kultúra alapja a szóbeliség és nem az írás-olvasás. Így nem csoda, hogy közülük számos hátránnyal induló iskolás gyermek kerül ki. Ha igazak a statisztikák, akkor a mai magyarországi újszülöttek közel 50%-a roma gyermek. Ez jórészt hazánk katasztrofális gazdasági helyzetének köszönhető. A Pázmány Péter Katolikus Egyetemen 2015-ben írt egyik szociológiai témájú diplomamunkában szembesültem[187] avval, hogy Magyarország lakosságának minimum 40%-a él a létminimumhoz közeli szinten, vagy az alatt. (Ha összehasonlítom, hogy mit takar az angol létminimumszint, akkor az angol viszonylathoz képest hazánk lakosságának közel 80-90%-a nem éri el az angol létminimum életszínvonalát.) A Covid járvány és az ukrajnai háború következtében, ma a létminimum szinten vagy az alatt élők száma jóval több lehet, mint a hazai népesség 40%-a. Tehát, 2015-höz képest tapasztalataim szerint, romlott a helyzet. Az elszegényedés, és a gazdasági és szociális létbizonytalanság pedig nagyban befolyásolja hazánk demográfiai összetételét.

Sajnos butul a társadalmunk, és egyre inkább rászorul az okos kütyükre. És ezen az sem változtat, hogy statisztikailag nőtt az érettségizettek és diplomások aránya. Hiszen ezen végzettségek mögött sincs már ott az a tudás, ami például még a rendszerváltás és az azt követő pár évben még meg volt. A bolognai rendszer a felsőoktatást is jó részt devalválta, és akkor még nem is szoltam a sok kamu képzésről és diplomáról, illetve kamu szagú felsőoktatási intézményről.

Az egyre rosszabb mutatók okai között kereshető a családok megbomlása, az elváltak magas aránya, illetve a mozaik családok által okozott traumák. Mert a gyermekeket a válások, csonka családok, mozaik családok okozta traumák ugyan csak megviselik. A KSH felmérése szerint 2022-ben már több mint 1 millió elvált ember élt hazánkban.[188]

Ugyan így egyre több családon belül elhanyagolt gyermekkel lehet találkozni.[189] Továbbá egyre nő a családon belüli erőszak áldozatainak a száma is. Jómagam is több gyereket mentettem már ki családon belüli erőszakból a gyermekvédelmi hálózat és jelzőrendszer segítségével.

De térjünk vissza az okos eszközök használatára.

Gyarmathy Éva szerint az egyre kiugró adatok mögött állhat az is, hogy jelentősen megnövekedett az idegrendszer fejlődésére ható környezeti tényezők aránya: mint például az ipari és városi szennyeződés, vírusok, stressz, traumák, mozgáshiány, nem megfelelő táplálkozás és életmód. Sokkal több inger éri a gyerekeket, mint korábban, az agy viszont nem tud ezekhez az ingerekhez olyan gyorsan adaptálódni – véli Sólyom Brigitta.[190]

[185] https://semmelweis.hu/pszichiatria/betegellatas/adhd-ambulancia/

[186] Ehhez képest a statisztikai adatok mást mutatnak. 2001-ben 205 ezren vallották magukat románok, 2011-ben 315 ezren, míg 2022-ben csak 209 909-en. Tehát a KSH népszámlálási adatai igen csak messze vannak a valóságtól. Viszont 2022-ben 1 086 223 fő nem válaszolt arra, hogy melyik nemzetiség tagjának vallja magát. Megjegyzendő, hogy a hivatkozott cikk, a demográfiai becslések alapján, több mint 800 000 főre teszi a hazai roma népesség lélekszámát. (https://telex.hu/belfold/2023/09/27/nemzetisegek-romak-nepszamlalas)

[187] A hajléktalan kérdés Magyarországon és annak társadalometikai vonzata PPKE HTK 2015

[188] https://telex.hu/belfold/2023/09/27/ksh-statisztika-nepszamlalas-valas-hazassag-ozvegy

[189] https://index.hu/belfold/2023/10/07/allami-gondoskodasban-elo-gyerekek-napja-sos-gyermekfalvak-szegenyseg-bantalmazas/

[190] https://telex.hu/belfold/2023/09/26/sajatos-nevelesi-igenyu-sni-iskolak-oktatas-integralas-szegregalas-novekedes

A Telex írása mélyen hallgat a rossz mutatók mögött álló egyik kiváltó okról, a sok okos kütyüről, noha annak hatásait kiválóan elemezi. Mikor gyermekeim kicsik voltak, rengeteget meséltem nekik, játszottam velük, ringattam őket, tehát emberi kommunikációt folytattam velük, ami szükséges volt a társas kommunikációjuk fejlődéséhez, az érzelmi fejlődésükhöz, és a tanulási folyamatukhoz.

Ma sok esetben a szülő szerepét átveszik a már kicsi gyerekeknek kifejlesztett okos kütyük, amik használata csak a fentebb felsorolt folyamatokat akasztja meg sok esetben, mert a szülőt felváltja egy gépezet. Pedig a gyermek 1-3 éves kora között fejlődik ki az érzelmi élete (limbikus rendszer – „érzelmi agy"), továbbá 7-10 éves kor között rögződik az ember normafelfogása. Kihez válik érzelmileg ragaszkodóvá a gyerek? Sok esetben egy géphez és nem a szülőhöz. Ez pedig befolyásolja a gyermek egész életét. Érez e egyáltalán valamit embertársai felé? A normafelfogást pedig szintén nagyban befolyásolják a játékok és a játékidő. A vizuális tér gyakran beszippantja azokat, akik kicsi koruk óta avval nőnek fel. Számukra „gyilkosság" is normává válhat, hiszen ez a játékterük. És az erőszak nem véletlenül köszön vissza az óvodában és az iskolában. Hiszen ez a norma, amihez gyakran érzelem sem társul.

Az okoseszközök oktatásban való használata ellen próbálnak fellépni Svédországban. Bár a svéd gyerekek oktatási képességeit az európai átlag felett mérik a különböző kutatásokban, 2016 és 2021 között ezek az eredmények visszaszorulni látszottak. Míg a PIRLS kutatásában 2016-ban a negyedik osztályos svéd diákok 555 pontot értek el, addig 2021-ben csak 544-et sikerült. A svéd Karolinska Intézet kutatói szerint az államilag ellenőrzött tankönyveken és a képzett tanárokon keresztül átadott tudás sokkal megbízhatóbb, mint ha azt a gyerekek bizonytalan online forrásokból szereznék meg. Az UNESCO is arra figyelmeztetett egy nemrég megjelent tanulmányában, hogy a digitális oktatásnak nem szabad felváltania az élő tudásátadást a tanárokon keresztül.[191] A svéd állásfoglalást megerősíti a PIRLS 2021 nemzetközi kutatás eredménysora is, amely a vizsgált országok olvasási teljesítményét mérte a fiatalok között.[192]

Svédországban a gyerekek képességeit átlag felettinek mérték, tanulmányi eredményeik ennek ellenére láthatóan romlottak az elmúlt évek során.

A svéd kutatók megállapították, hogy a digitalizáció, illetve a túlzott képernyőhasználat egy évek óta fennálló probléma, amely nemcsak a felnőttekre, hanem a gyerekekre is káros hatással van. Ezt bizonyította egy új kutatás is, amely szerint **a képernyőidő összefüggésbe hozható a fejlődési nehézségekkel, köztük egészségügyi rendellenességgel**. **Mindamellett, hogy komoly fizikai következményei is lehetnek a különböző "okoseszközök" használatának, hatással van a gyerekek szociális, illetve tanulási készségeire is**.

Már egy 2018-as elemzés is feszegette a témát, miszerint a digitális tanulás negatív hatásai közé tartozik a **lerövidült figyelem**.

Miképp is befolyásolják az okos eszközök a gyerekek tanulmányi eredményeit?

A fizikai környezet, illetve az emberekkel folytatott interakció nagyban befolyásolja a tanulási képességeket. Lásd, mesélek a gyereknek, vagy a kezébe nyomok egy okos kütyüt, vagy leteszem a „villanypásztor", avagy a TV elé. A tömegközlekedési eszközökön egyre többször látom, hogy a babakocsis gyerek sír. A szülő megoldása, hogy a kezébe nyom egy kütyüt, hogy nyomogassa azt, legyen el avval, miközben ő maga is tovább nyomogatja az okostelefonját.

A gyerekek „elbutítására" külön iparágak jöttek létre, lásd kisgyerek TV csatornák, csecsemők és kisgyerekeknek gyártott okosaszközök stb.

Abban az esetben ha a gyermekek túl korán ismerkednek meg az okoseszközökkel, azok **megzavarhatják és félreinformálhatják az idegrendszeri fejlődésüket**. Serdülő, illetve felnőttkorban a technológia jelenléte az oktatási környezetben olyan negatívumokat is hordozhat magával, mint például

[191] https://telex.hu/kulfold/2023/09/10/svedorszag-altalanos-iskola-kisgyerek-digitalis-eszkoz-konyv
[192] https://pirls2021.org/results/achievement/overall/

a **figyelemhiány, hiperaktivitás**, illetve rosszabb érdemjegy, mindamellett, hogy az **életük egyre jobban virtuális valósággá válik.**[193]

Saját megdöbbentő tapasztalatom volt, hogy két diáklány ült egymás mellett egy kerti padon. Egymással „beszélgettek", avagy a telefonjukon keresztül cseteltek egymással. Mikor kérdeztem, hogy miért a telefonon beszélgetnek és miért nem szóban, hiszen egymás mellett ülnek, meglepő választ kaptam. Élő szóban nem tudunk egymással beszélgetni, az olyan nehéz. Telefonon keresztül sokkal könnyebb.

Az okoseszközök használata egyre többször vezet oda, hogy gyermekek **nem tudnak megfelelően kommunikálni** az őket körülvevő világgal. A **fokozott képernyőhasználat növeli a gyermekek szociális, illetve kognitív károsodását**, továbbá számos elemzés is megerősítette, miszerint a **szövegértésük mellett, az íráskészségeik is romlottak**. A kutatások fényében és saját tapasztalatom alapján azt látom, hogy az okoseszközök megváltoztatják a kommunikációs normákat, illetve a szabadidős tevékenységeket, amely a gyerekek fizikai jólétére is hatással van, továbbá **információs túlterheltségben is szenvednek**. A technológia alkalmazása során sokszor észre sem vesszük, de belecsöppenünk a "multitasking világába", hiszen a különböző alkalmazások, programok, illetve értesítések miatt több inger, vagy "feladat" éri a diákokat, amiket a gyerekek sem tudnak elvégezni a tanulás mellett.[194]

Az okostelefonok káros hatásáról az UNESCO készített egy 418 oldalas tanulmányt 2023-ban. (Itt érhető el a tanulmány: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000385723) Részben ennek a tanulmánynak is köszönhetően 2024.01.01-től a holland iskolákból kitiltják az okostelefonokat. A felmérést Pöltl Ákos, az MCC Fiatal Tehetség Program Nyugat-magyarországi vezető kutatója elemezte röviden.

"Meg kell változtatni azt, hogy a technológia az első az oktatásban, és a tanuló a második. Konkrétan az szerepel benne, hogy egyszerűen ki kell tiltani az okostelefonokat az iskolákból, mert negatív hatással vannak a tanulók tanulási képességeire, annak fejlődésére, mert figyelmet von el" – ismertette a jelentés."[195]

Az okostelefonok kitiltásával ráadásul kevesebb lesz az internetes zaklatás (cyberbullying), ami jellemzően az iskolai környezetben.

Az Egyesült Királyság egyik képviselője 2024-ben felvetette, hogy a 16 éven aluliaknak a mentális egészségük érdekében tiltsák meg az okostelefonok és a szociális média használatát. Azt mondta, hogy 2010 óta „**jelentősen romlott" a tizenévesek mentális egészségi állapota, az öngyilkossági kísérletek száma és a pornófüggőség pedig megnőtt körükben**. Ezért „itt az ideje megfontolni a közösségi média és talán még az okostelefonok betiltását is a 16 év alattiak körében".[196]

Gillian Keegan brit oktatásügyi miniszter szerint" „Az iskolákban a gyerekeknek tanulniuk kéne, és a telefonok minimum nemkívánatos zavaró tényezők az osztályteremben". Ezért a brit kormány támogatja a mobiltelefonok iskolából történő kitiltását.[197]

Floridában a 16 év alattiak médiahasználatának korlátozására terjesztettek be törvényjavaslatot. A jogszabály a 16 év alatti gyerekeket tartaná távol a népszerű közösségi médiás platformoktól a szülői beleegyezéstől függetlenül. A törvényjavaslat minden olyan közösségi médiaoldalt célba vesz, amely nyomon követi a felhasználók tevékenységét, lehetővé teszi a gyerekek számára, hogy anyagokat töltsenek fel és interakcióba lépjenek másokkal, valamint olyan függőséget okozó funkciókat használ, amelyek célja a túlzott vagy kényszeres használat. A floridai törvényjavaslat előírná a közösségi médiavállalatok számára azt is, hogy töröljenek minden olyan fiókot, amelyről úgy vélik, hogy kiskorúak

[193] https://nlc.hu/csalad/20230911/digitalizacio-iskola-hatasok-okoseszkoz/
[194] https://nlc.hu/csalad/20230911/digitalizacio-iskola-hatasok-okoseszkoz/
[195] https://infostart.hu/eletmod/2023/08/06/oktataskutato-az-okostelefon-inkabb-butit-az-oktatasban
[196] https://index.hu/kulfold/2024/01/25/ongyilkossag-kozossegi-media-okostelefon-betiltas-egyesult-kiralysag/
[197] Kitiltják a mobiltelefonokat a brit iskolákból: https://telex.hu/techtud/2024/02/19/egyesult-kiralysag-iskola-mobiltelefon-tiltas

használják, és a kiskorúak vagy a szülők kérésére is töröljenek fiókokat. A szigorú szabályozás támogatói azzal érvelnek, hogy a törvény védelmet nyújtana a cyberbullying és a közösségi médián keresztül gyerekekre vadászó szexuális bűnözők ellen is.[198]

Az okostelefonok elvonhatják a figyelmet a tanulástól, a diákokat kiberbántalmazásnak tehetik ki, és veszélyeztethetik a magánéletüket. Emellett nagymértékben függőséget is okoznak. Az OECD-országok átlagában a diákok 45 százaléka számolt be arról, hogy idegesnek vagy szorongónak érzi magát, ha nincs a közelében a telefonja. A tanulási eredmények jobbak voltak azoknál a tanulóknál, akik napi egy-öt óra között használták a digitális eszközöket tanulásra, mint azoknál, akik soha nem használták azokat. Azoknál a tanulóknál pedig, akik napi egy óránál többet használták azokat szabadidős célokra – például közösségi média alkalmazásokra, internetezésre vagy játékokra –, a matematikai eredmények nagymértékben romlottak. Az OECD-országok átlagában azok a diákok, akik naponta legfeljebb egy órát töltöttek az iskolában szabadidős céllal digitális eszközök használatával, 49 ponttal magasabb pontszámot értek el matematikából, mint azok, akiknek a szemei napi öt és hét óra között a képernyőre tapadtak.[199]

Az UNESCO korábban említett felmérése arra is rámutat, hogy a technológia tanulmányi eredményekre és gazdasági hatékonyságra vonatkozó pozitív hatásai túlértékeltek lehetnek, és ebben a Covid alatti online oktatásnak is szerepe van. Sokkal gyorsabban került a technológia az iskolába, mint hogy egyáltalán meg tudták volna nézni, melyik szolgálja valóban az oktatás minőségének javítását. A kutató elmondta, hogy a „képernyőidő, ami mondjuk egy kamasznál átlagosan 8 óra 40 perc, aminek a 99,9 százaléka szórakoztató jellegű képernyőhasználat" nem jelent értékes jellegű képernyőigényt.

"Lehet ezt mondani, hogy az okostelefon az butít."

Setényi János a Mathias Corvinus Collegium (MCC) Tanuláskutató Intézetének igazgatója szerint, „a telefonfüggőség ráadásul „lélekszilárdsági probléma és nem kütyüprobléma””. [200]

A túlzott képernyőhasználat **igazoltan elváltozásokat okoz az agy fejlődésében**, tette hozzá. A mentális következmények között az **elmagányosodás**, a **szorongás** és a **depresszió** a legsúlyosabbak. Egyre több az öngyilkossági kísérlet is, és nemcsak külföldön, hanem Magyarországon is – mondta a Mathias Corvinus Collegium vezető oktatója.[201]

De nem csak a túlzott képernyőhasználat káros. Az állandóan szóló zene (füles, fejhallgató, MP lejátszók) által keltett zajhatás, szintén túlterheli az agyat. Az állandó zenei zajhatás komoly zajártalmat okoz, ami visszaköszön az érintett diákok magatartásában és tanulási képességeiben is. A folyamatos zörejek és zajok a halláskárosodás mellett, fokozzák az alvászavart, depressziót, szorongást, fejfájás, szédülés, stb., illetve ronthatja az értelmi - gondolkodásbeli (kognitív) funkciókat.[202] Ráadásul a terhes édesanyát érő folyamatos zajhatás, így a fülesből, fejhallgatóból, stb. áradó zene a magzatot is károsítja.[203]

És akkor visszaérkeztünk a növekvő számú SNI, ADHD és BTM-es diákok kérdésköréhez. Mitől is nő drasztikusan a számuk? Hol is kellene kezdeni a problémák megelőzését? Leginkább a családokban és ott is az okoseszközök használatánál, és máris javulnának a diákok SNI, ADHD, BTM-es mutatói.

Mert mit is okoznak az okos eszközök:

- fejlődési nehézségeket
- idegrendszeri fejlődési zavarokat,

---

[198] https://telex.hu/kulfold/2024/02/23/betiltanak-a-16-even-aluliak-szamara-a-kozossegi-mediat-floridaban

[199] https://hvg.hu/gazdasag/20231207_oktatas_PISA_felmeres_PISA_OECD_pandemia_visszaeses_tanulmanyi_eredmenyek_iskolak_digitalis_eszkozok_mobiltelefon_tablagep

[200] https://telex.hu/belfold/2024/03/09/poroszos-oktatas-rendszer-kotelezo-olvasmany-mcc-setenyi-janos-szeged

[201] https://infostart.hu/eletmod/2023/08/06/oktataskutato-az-okostelefon-inkabb-butit-az-oktatasban

[202] https://egeszsegvonal.gov.hu/z-zs/1514-zajartalom.html

[203] https://hallastarsasag.hu/beszeljunk-a-hangos-zaj-magzat-karosito-hatasairol/
https://babafalva.hu/a-hangos-zaj-arthat-a-magzatnak/#ref

- igazoltan elváltozásokat okoz az agy fejlődésében,
- egészségügyi rendellenességeket,
- szociális illetve tanulási nehézségeket,
- lerövidült figyelmet, avagy figyelemhiány,
- hiperaktivitás,
- elrugaszkodás a valós élettől a virtuális valóságba (játékok hatására agresszió),
- kommunikációs és szociális zavar,
- kognitív károsodások,
- romló szövegértési képességek,
- romló íráskészség,
- elmagányosodás,
- szorongás,
- depresszió, stb.

Talán nem véletlen, hogy az SNI, ADHD és a BTM-s diákok számának növekedése hazánkban, szinte párhuzamba állítható az okoseszközök fokozatos elterjedésével.

Az okoseszközök használatának igen gyakran a legnagyobb hiányossága, hogy a gyermekek nem tanulják meg azok felelős eszközhasználatát. Ennek több oka lehet. Egy, maga a szülő sem képes az okos eszközök felelős használatára, kettő, az eszköz szülőpótlék, mert a szülő nem foglalkozik eleget a gyermekével. A harmadik ok pedig a liberális nevelésből ered. A gyermeket nem korlátozom, had csináljon azt amit akar. Én nem tiltok semmit, had tanuljon a saját kárán, én nem korlátozom, mert avval a jogaiban gátolnám. Ez a szülői hozzáállás nagyon káros. Ráadásul az így iskolába kerülő gyermek, az iskolában kezelhetetlen diákká válhat, hiszen otthon nem találkozott a szabályokkal, tiltásokkal. Neki mindent szabad, mert joga van hozzá. És a szülő észre sem veszi, hogy a korlátok nélküli világkép kialakításával, mennyire teszi tönkre gyermekét és annak jövőbeni életminőségét.

A fenti tünetek jó része szerepel az SNI, ADHD és a BTM-s diákok kórképében. A szülők pedig elvárják, hogy amit ők elrontottak, azt az iskola hozza helyre. Illetve, hogy az érintett diákokat a zavarokkal nem, vagy kevésbé szenvedő diákok tolerálják az együttnevelés során. Kérdezem én, miért csak a „sérült" diákoknak vannak jogai? Hol vannak az „egészségesek„ jogai? Ez kicsit kezd hasonlítani az LMBTQ mozgalomra, ahol a deviánst köteles a nem deviáns tolerálni, mert a deviánsnak több joga van, mint az egészséges embernek.

A pedagógus tudása szerint megtesz mindent a reá bízott tanulók oktatása, fejlesztése terén. De miért kell arra kötelezni, hogy olyan diákokkal küszködjön, akiknek ellátására nincsen megfelelő képesítése. Ez se a diáknak, se a pedagógusnak nem jó, de leginkább az osztály azon tagjai sínylik ezt meg, akiknek tolerálniuk kell esetleg a deviáns viselkedést, illetve azt, hogy ők saját maguk a képességeiknek megfelelően nem tudnak haladni, mert a papíros diákok miatt az egész osztály visszamarad.

Az SNI, ADHD és a BTM-s diákoknak meg kell adni az integrált oktatás lehetőségét. De ha nem képesek beilleszkedni, vagy az adott iskola nem tudja szakpedagógus hiányában az a képességfejlesztést nyújtani, amire az adott diáknak szüksége van, akkor megoldható legyen az adott diák áthelyezése olyan speciális iskolába, ahol a képességeinek megfelelő fejlesztés és felzárkóztatás feltételei biztosítva vannak. Az érintett diákok szüleinek pedig meg kellene érteniük, hogy „papíros" gyermekük fejlődését adott esetben nem a saját kényelmi szempontjuk szolgálja a legjobban. Igen, ha a gyerek érdeke speciális képzést kíván meg, akkor a gyerek érdekében a szülő vigye akár távolabbi oktatási intézménybe a gyerekét, ha ott megkapja a megfelelő fejlesztést.

Néhány tankerületekben kísérleteznek avval, hogy kijelölt általános iskolákban, arra felkészített pedagógussal, kis létszámú (10 fő alatti) fejlesztő osztályokat, avagy klasszikus „C" osztályokat indítanak.

Viszont akkora az igény az ilyen típusú oktatási formára, hogy azt a pár fejlesztő osztály nem tudja kielégíteni. Az ötlet jó, de az iskolák kialakítása, és a jelenlegi nagyarányú fejlesztőpedagógus és gyógypedagógus hiánya pedig nem teszi lehetővé, hogy szinte minden iskolában, legalább alsó tagozaton ismét beindítsák a „C" osztályokat.

Jómagam fejlesztő speciális centrum iskolákat hoznék létre a meglévő (Egységes Gyógypedagógiai Intézmény - EGYMI) hálózat felfejlesztésével. Ide lehetne irányítani körzethatártól függetlenül az az SNI, ADHD és a BTM-s diákokat, mivel ezen oktatási intézményekben koncentrálódnának a megfelelő szakemberek. A centrumiskolák létesítésével a speciális fejlesztő pedagógusok hiánya is enyhíthető volna, mivel ők nem lennének szétszórva különböző iskolákban, illetve nem kellene utazó pedagógusként ingázniuk. A centrumiskolák biztosítani tudnák a megfelelő képzést azon rászorulóknak, akik a normál iskola integrált oktatásának keretei közé nem tudnak beilleszkedni, vagy akik fejlesztése olyan speciális képzettséget igényel, amit egy sima pedagógus diplomával rendelkező tanító vagy szaktanár nem tud biztosítani.

Mára sokkal nagyobb igény van a speciális fejlesztésekre, mint amit a hálózat el tud látni. Ezért is kellene az ellátó centrumiskolákat létrehozni, ahová a diák **kötelező mód átkerülne, ha a normális oktatási rendű iskolába nem tud beilleszkedni, tanulmányait ott nem tudja megfelelően elvégezni**. Fontos kiemelni, hogy csak akkor kerülne át, ha nem tud az integrált osztályba beilleszkedni, mert annak tanulmányi és erkölcsi előmenetelét nagyban gátolja. Ha be tud illeszkedni, akkor természetesen marad a normál integrált osztályban.

Szükség esetén pedig az átkerülés pedig ne legyen életkorhoz kötve, illetve az átkerülést a normál integráló iskola is kezdeményezhesse! Természetesen, ha a diák a centrum iskolában felzárkózik az életkorának megfelelő követelményszinthez, sikerül a magatartási problémák leküzdése, úgy visszakerülhetne a normál közoktatás keretei közé.

A centrum iskolákban tanító fejlesztő pedagógusok és szaktanárok pedig kapjanak kiemelt bérezést a nehéz munkakörülményekre való tekintettel épp úgy, ahogy kiemelten lehet bérezni a hátrányos helyzetű iskolák pedagógusait is.

Természetesen, ezen fejlesztő centrum iskoláknak, speciális tanmenettel és követelményrendszerrel kellene rendelkezniük.

Például a XVIII. kerületi SOFI utazó gyógypedagógusi hálózatában mintegy 440 XVIII. kerületi sajátos nevelési igényű, a többségében óvodákban és iskolákban a többi gyermekkel együtt nevelhető-oktatható gyermeket, tanulót lát el.[204] Ez indokolttá tenné például egy 400 fős centrumiskola létesítését a kerületben.

A speciális centrumiskolák létesítésének az is létjogosultságot ad, hogy például az ADHD az utóbbi kutatások szerint, genetikai rendellenességre vezethető vissza.

A genetikai hatásokat azonban módosíthatják a környezeti hatások. Más, – nem-genetikai eredetű esetben a betegség okai lehetnek: – az anya terhesség alatti alkoholfogyasztása, – az anya aktív vagy passzív dohányzása, – magas ólomszint az anya szervezetében, – a koraszülöttség, a gyermek születéskori alacsony testtömege, – vagy agya prefrontális (homloki) részének sérülése a születéskor stb.[205]

A fentiekből kifolyólag az ilyen diákoknak speciális képzésben kellene részesülniük, örökölt genetikai fogyatékosságuk miatt.[206] Egy látássérült ember is tanulhat normális iskolában, de sokkal könnyebben tud tanulmányainak eleget tenni a Vakok Állami Intézetében, ahol speciális körülmények között tanulhat.

[204] http://www.sofi.hu/nyitolap/
[205] https://hu.wikipedia.org/wiki/Figyelemhi%C3%A1nyos_hiperaktivit%C3%A1s-zavar
[206] ADHD: szülői nevelési hiba, vagy fejlődési rendellenesség?: https://soulwell.hu/adhd-szuloi-nevelesi-hiba-vagy-fejlodesi-rendellenesseg/
https://ng.24.hu/tudomany/2018/12/08/a-hiperaktivitas-genetikai-hatterenek-vizsgalata/

Szerintem számos általános iskola mondana le költségvetése 10%-ról azért, hogy diákjait megfelelő színvonalon, és nyugodt körülmények között oktathassa az által, hogy az iskola mentesül a beilleszkedni nem képes, az osztályközösséget tönkretevő, az oktatást nagyban zavar és gátló SNI, ADHD vagy épp BTM-s diákoktól. Az így felszabaduló költségvetési keretekből pedig a fejlesztő centrumiskolákat lehetne támogatni.

Talán nem véletlen, hogy számos alapítványi általános iskola, és egyre több középiskola jelenti ki, hogy nem fogad SNI-s diákokat. Ha középiskolában már ennyire nyilvánvaló a probléma, akkor azt már az általános iskolában sem ártana feltárni, és az SNI, BTM és ADHD-s diákoknak létrehozni az ő ellátásukra a megfelelő speciális iskolákat. Mert a probléma nem csak a középiskolát sújtja. Az együtt nevelhetőség és együtt haladás nem csak ott probléma.

És most tisztázni kell egy fogalmat: „együtt nevelhető-oktatható gyermek". Ez szerintem annyit jelent, hogy nevelhető másokkal együtt csoportban, tehát nem igényel folyamatos egyéni képzést. De szerintem óriási hiba az együtt nevelhető-oktatható gyermeket úgy értelmezni, hogy ő minden esetben beilleszthető egy olyan osztályba, közegbe ahol olyan gyerekek vannak akik nem rendelkeznek SNI, ADHD vagy épp BTM-s papírral. Szerintem az oktatás egyik legnagyobb tévedése az „együtt nevelhető-oktatható gyermek" olyan értelmezése, hogy ő bármilyen közösségbe betehető. Szerintem a papírral rendelkező diákok nagy hányada oktatható közösségben, de csak speciális, erre felkészített közösségben és erre felkészített pedagógusok felügyelete alatt. A rosszul értelmezett „együtt nevelhető-oktatható gyermek" esetében egyaránt sérül a papíros és nem papíros diákok joga, de a tanárok jogai is sérülnek, mivel sok esetben olyan diákkal kell foglalkozniuk, akik tanítására, fejlesztésére nincsen meg a megfelelő képesítésük, gyakorlatuk. A jogsérelmek elkerülése, csökkentése végett is szükség lenne a speciális centrumiskolákra.

És ez nem szegregáció, mivel ki lehet onnét kerülni. Például, ha valaki beteg és kórházban van, az nincsen szegregálva. Gyógyulásra szorul, és ha felépül, akkor visszailleszkedik a társadalomba. Valami hasonló mód kellene a centrum iskoláknak is működnie. Hiszen a SNI, ADHD vagy épp a BTM-s diák eltér a normál átlagtól, és speciális ellátásra szorul, épp úgy mint gyógyulásáig a beteg a kórházban.

Úgy vélem, hogy 1-2 beilleszkedni nem akaró diáknak nincsen „joga" akár 20-30 osztálytársának a nyugodt tanuláshoz való jogát megsérteni. Továbbá a tanárnak is joga van megfelelő körülmények között oktatni. Az nem megoldás, hogy a szülők elviszik a jó képességű gyerekeket az adott osztályból, mert ott nehezen lehet haladni, tanulni 1-2 papíros diák miatt.

Ez egyenes út egy-egy osztály, vagy éppen iskola lezülléséhez, oktatási színvonalának drasztikus csökkenéséhez. Miért a jó képességű diák kerüljön ki az osztályból? Az aki képes beilleszkedni, a többi diákot is előre vinni, az maradjon. Sok ilyen SNI-s diák van. Aki képtelen beilleszkedni, azt viszont ki kell emelni. És ezt az adott iskola döntse el, ne pedig a szülő, vagy épp egy bizottság. A bizottság feladata csupán a diagnózis megállapítása. Sajnos, igen sok pedagógus, főleg tanító hagyja ott a pályát a papíros diákokkal való vesződéstől kiégve.

Az igazán súlyos esetek fejlesztése a fejlesztő és gyógypedagógusok feladata lenne, ráadásul ők épp a papíros diákok felzárkóztatását tűzték ki életcélul. Épp ezért, ezt a munkát nem etikus ráterhelni az átlag pedagógusokra.

Ma ha egyátlag osztályba 10% fölött van a papíros diákok száma, ott már érzékelni lehet a tanítási és tanulási lemaradást, míg 20%-os arány közelében drasztikusan visszaesik az oktatás hatékonysága, amit leginkább a papírral nem rendelkező diákok szenvednek meg. Illetve az iskola, hiszen drasztikusan fog romlani a tanulmányi eredménye, amire hiába gyárt majd cselekvési tervet. Nem a cselekvési terven, hanem a diákállományon múlik a pedagógusállomány mellett az egyes intézmények teljesítménye. A vakok intézete kiváló zenészeket kibocsáthat, de írhat bármilyen cselekvési tervet arra, hogy festőművészeket képezzen, az nem fog nekik sikerülni.

A centrumiskolai ellátás egyik hozománya talán az lehet, hogy a túldiagnosztizálásnak elejét lehet venni. Avagy megszűnne a szülő „rendel", a szakhatóság teljesít elv, miáltal egyre több diák kényszerülne arra, hogy megküzdjön a tananyaggal és se ő se a szülő ne húzza ki magát a tanulás adta kötelezettség alól. Természetesen azon esetekben, ahol tényleg indokoltak a felmentések, azt továbbra is meg kell adni.

Visszatérve a Telex cikkéhez, szerintem egy egészséges társadalomban nem alakulhatott volna ki a fenti SNI, ADHD és BTM-es állapot. Mivel pedig ezen helyzet mögött jórészt a családi attitűdök állnak, illetve a szülők által a diákoknak biztosított okoseszközök, nem hiszem, hogy jogos a Telex cikkének a címe: „Egy öntudatos társadalomban az SNI-s gyerekek szülei már régen beperelték volna az oktatásirányítást" Inkább a gyermekvédelemnek kellene eljárnia azokkal szemben, akik kényelmi szempontok alapján, a társadalmi érintkezést a gyermekük esetén lecserélik az okoseszközökre. Mivel ezen szülők elhanyagolják és súlyosan veszélyeztetik gyermeküket. Ehhez persze nagyfokú szemléletváltásra lenne szükség a magyar társadalomban. És ekkor még itt is említenem kell a csonka családok problémáját, az elhanyagolást, a családon belüli erőszakot, mint olyan családi okokat, ami igen sok SNI, ADHD és BTM-es diákot „termel" a társadalomnak. A fentiek mellett azt is meg kell említeni, hogy igen sok papíros hátterű gyermek esetében, azok rendellenes fejlődése mögött, leginkább az anya dohányzása, alkoholfogyasztása, vagy drogfogyasztása, illetve folytonos zajhatás alatt élése áll, amit a terhesség ideje alatt sem függeszt fel. Sok esetben pedig a közeli rokonok kapcsolatából születő gyermekek is magukban hordozzák az SNI és társainak nagyfokú veszélyeztetettségét. - Természetesen a fentieknek igen tág szakirodalma van, de én most az egyszerűség kedvéért hivatkoztam csak internetes forrásokra. –

Steigervald Krisztián generációkutató szerint a magzati fejlődést nagyban befolyásolja az édesanya mobilhasználata is, pl. mennyit sms-ezik a hasán a magzat felett.[207]

Ma közel 400 ezer magyar gyermek van kitéve annak, hogy szülei szenvedélybetegek, alkohol, kábítószer, stb. fogyasztók. A családi háttér pedig nagyban befolyásolja a gyermekek fejlődését.

És ekkor még nem is szóltam a nevelési hibákról.

- A gyereknek nincsenek korlátok felállítva, és a szülő a gyerek „barátja" és nem szülője.
- Egészséges ételek helyett nassolás.
- Nincsennek kötelességeik otthon, nincsennek kötelességtudatra nevelve.
- A kis sikertelenségektől ne védjük meg őket. Ezzel megtanítjuk megbirkózni a nehézségekkel, leküzdeni az akadályokat.
- A gyerekeket tanítsuk önállóságra, és türelemre.
- Tanítsuk meg a gyermeket arra, hogy tetteinek vannak következményei.
- Tanítsuk meg a gyermekeket a felelőségvállalásra.

Sajnos igen sok mai szülő a fentiekre nem tanítja meg a gyermekét, ami szintén visszaközön a magatartászavarban, a BTM, és ADHD-s diákok esetében.

A kutatások kimutatták, hogy a családi, szülői kultúra nagyban befolyásolja az utódok normalitását. Sok esetben már a bölcsödében kiderülnek a szülők kulturális hiányosságai, és megjelennek az oktatási intézmények számára problémás szülők.[208]

Az SNI, BTM, ADHD-s diákok iskolai beilleszkedését nem segíti elő, hogy igen gyakran az éjszakába nyúlóan használják az okoseszközöket. Ezért gyakran kialvatlanul érkeznek az iskolába. Nem segíti elő, különösen az amúgy is problémákkal küszködő diákok iskolai teljesítményét és magatartását a kialvatlanság mellett, az, hogy a reggelt és a napot Cola és energiaitallal társaságában töltik, hiába kérik az iskolák, hogy ezeket mellőzzék a diákok. És, hogy még „pihentebben" és „összeszedettebben" kezdhessék meg a tanítást, az otthon és az iskola között igen gyakran szól a fülükbe a zene, hogy az amúgy

[207] Steigervald Krisztián A generációs konfliktusok (hanganyag – beszélgetés) https://index.hu/tudomany/til/2023/10/27/steigervald-krisztian-generaciokutato-ezert-kell-messengeren-szolni-a-gyereknek-hogy-kesz-az-ebed/

[208] Steigervald Krisztián A generációs konfliktusok (hanganyag – beszélgetés) https://index.hu/tudomany/til/2023/10/27/steigervald-krisztian-generaciokutato-ezert-kell-messengeren-szolni-a-gyereknek-hogy-kesz-az-ebed/

is fáradt, szétszórt gyermek agyát már korán reggel lefárasszák. Ezek után az iskolában még fokozottabban jelentkeznek a problémák.

A fent felsorolt problémákról megint nem az iskola és nem a pedagógusok tehetnek! Ezek orvoslását pedig társadalmi szinten kell megoldani, úgy, hogy a többségi diáktársadalom és pedagógustársadalom érdekei ne sérüljenek súlyosan.

A gyermek elsődleges neveltetési helyéről pedig jogszabály rendelkezik.

A 2011. évi CCXI. törvény a családok védelméről **9. §.** 2) A szülő köteles és jogosult arra, hogy kiskorú gyermekét családban gondozza, felelősen nevelje, és a gyermeke testi, szellemi, lelki és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételeket, valamint az oktatásához és az egészségügyi ellátásához való hozzájutását biztosítsa. Ez az amit a szülők elfelejtenek. Ők csak ezen paragrafus többi pontját szajkózzák, mármint gyermekeiknek a jogait. Igen jó volna, hogy ha a nagy jogvédő szülők, a kötelességükre is odafigyelnének.

A régi 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről 3.§.2. bekezdése is kimondta egykor „A köznevelésben a nevelés és oktatás feladatát a gyermek szülei, törvényes képviselői megosztják a köznevelési intézményekkel és a pedagógusokkal. E közös tevékenység alapja a bizalom, az intézmény és a pedagógusok szakmai hitele.” Tehát, a jogalkotók is látják, hogy szülői háttér nélkül az iskola igen csak kiszolgáltatott helyzetben van.

Javaslom, hogy az öntudatos szülők először nézzenek körül a saját házuk táján, mielőtt másokat kezdenek el hibáztatni. És vegyék észre, hogy mitől is fásultak és kimerültek a pedagógusok.

Egy tanulmánykötet rövid ismertetése

Mayer József szerkesztésében 2008-ban jelent meg a Móra Ferenc Pedagógiai és Pályaválasztási Tanácsadó Intézet gondozásában Budapesten a „Frontvonalban” című kötet.[209]

A tanulmánykötet a középiskolákban jelenlévő erőszakkal foglalkozik. Mivel az agresszió szoros kapcsolatban van a papíros diákokkal, ezért fontos a tanulmánykötet ismertetése és annak kommentálása.

Tanárok, intézményvezetők és diákok körében végeztek például reprezentatív felmérést a kötet készítői, az iskolai erőszak hátteréről, és mibenlétéről. A tanulmánykötet megállapításai ugyan a középiskolát célozza meg, azonban a középiskolákra tett általános megállapítások, teljességgel megfeleltethetők az általános iskolai eseteknek is. Nem véletlen, hiszen a középiskolák problémás diákjai leginkább azok, akikkel már az általános iskolában is probléma volt. Tehát, a tünetek és a háttér nem véletlenül azonos.

Az agresszív cselekedetek lelki formái (például a zsarolás, a kiközösítés, a diákok vagy a pedagógusok terrorizálása, fenyegetése – a tanulók bántalmazzák, inzultálják, megalázzák az osztályban tanító pedagógusokat-), jóval többször fordul elő az intézményekben, mint azok, ahol a fizikai elemek is megjelennek. A fentiekhez csatlakozik még az igen gyakori verbális megalázás is. Ezek kezelése a fizikai erőszakhoz hasonlóan nehéz az iskolák és pedagógusaik, illetve a diákok és szüleik számára. Az agresszív diákok általában kedvezőtlen családi hátterűek és rossz szociális feltételrendszerrel bírnak. Saját tapasztalatból tudom, hogy ez igaz a nem etnikai hátterű diákokat tanító általános iskolákra is. Ide értem a sok csonka családot, a mozaik családokat és az elhanyagol szocializációt is. Ezek a háttérproblémák az alapját képezik azoknak a konfliktusoknak, amelyek számos esetben rendkívül durva, akár kegyetlen formában öltenek testet. A felmérés kimutatta, hogy az iskolák pedagógusai gyakorlatilag eszköztelenek azokkal a helyzetekkel szemben, ahol az agressziót vagy annak valamely válfaját kellene kezelni és a helyzetet megnyugtató mód megoldani. Ennek egyik oka, hogy a pedagógusok nincsennek felkészítve az ilyen esetekre, illetve az, hogy az iskolákból hiányoznak a megfelelően felkészített segítő szakemberek. A helyzetek kezelésében az iskolák csekély mértékben kapnak külső támogatást, mert sem a családokkal, sem a civilszervezetekkel, sem pedig a rendőrséggel nem tudnak olyan kapcsolatrendszert kialakítani,

[209] Mayer József szerkesztésében 2008-ban jelent meg a Móra Ferenc Pedagógiai és Pályaválasztási Tanácsadó Intézet gondozásában Budapesten a Frontvonalban című kötet, 7-186 oldal.

amely ezen a téren a segítségükre lehetne. Jól látszik, hogy a hagyományos csatornák (írásbeli kommunikáció a szülőkkel, szülői értekezletek, ad hoc kapcsolatok más szervezetekkel stb.) nem elégségesek ahhoz, hogy az iskolák meg tudjanak felelni a szóban forgó feladatoknak.

A középiskolában az iskolarendőrnek van visszatartó ereje, de általános iskolában, különösen a 10. életévüket még be nem töltöttek esetében, az iskolarendőr is tehetetlen, noha már az alsó tagozatban is igen csak el tud durvulni a helyzet.

A problémás diákok számára a megemelkedett osztálylétszám jelenti a legnagyobb problémát. Az-az osztály, ahol a problémás, papíros diákok száma meghalad a 20%-ot, magas százaléknak számít. A tanulmány kimutatta, hogy ezeknek a diákoknak speciális középiskolára lenne szükségük, mert csak igen kevés iskola készült fel az integrációra. Megjegyzem, hogy 20%-os érintettség mellett az integráció nehezen, vagy alig valósítható meg, illetve fordított integráció valósul meg, avagy a problémás diákokhoz igazodnak a nem problémás diákok is. Ezt egy másik vizsgált iskolában meg is figyeltem. A most általam vizsgált általános iskolában a magas 20%-os papíros diákállományt figyelembe véve, a helyzet így alakul. Egy osztályban lényegében alig van problémás diák. Négy osztályban van 11-19% között a papíros diákok százaléka. Két osztályban van 20%-on, négy osztályban 23.8-28.5%-on a problémás diákok száma, míg két osztályban 33%-os a problémás diákok száma félévkor. Félév után az újabb vizsgálatoknak köszönhetően ez a százalékarány tovább romlott. A helyzet évről-évre romlik, noha egy jól szituált helyen és lakókörnyezetben található a vizsgált általános iskola. Ehhez képest például a lakótelepi iskolák még inkább bajban vannak. Ez meglátszik a kompetenciafelmérések eredményén is.

A fenti tanulmánykötetben olvasható Marcsekné Lukács Valéria: Nehezen nevelhető gyerekek az iskolában című írása. Itt megoldásként hozza a Nyitott Világ Iskolát. Kiemeli, hogy az iskolában a diákok kis létszámú csoportban tanulnak. A tantárgyi program nem tér el a hagyományos követelményektől, de kiegészül olyan tevékenységekkel, amelyek speciális fejlesztést tesznek lehetővé. A csoportok (osztályok) 8 főnél indulnak és ahogy a kibocsátott diákok száma után kikövetkeztethető, 15 főnél záródnak.

A mai oktatási rendszer viszont nem támogatja a kiscsoportos osztályokat, fejlesztő csoportokat. Most inkább a 20 fő feletti osztályok elérése acél, ami felmehet akár 40 főig is. Így viszont nincsen mód a diákok személyes fejlesztésére, noha az oktatási programok ezt előírják a tanórákra. Az egyre romló képességű diákállomány oktatásához szükséges volna visszatérni a kiscsoportos fejlesztő osztályokhoz, vagy jóval több olyan iskolákat létesíteni, ahol a kiscsoportos oktatás megoldható.

Az új 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról szóló törvény bevezetése során előfordult, hogy lényegében azonos diáklétszám mellett, a 2022/23-as tanévhez képest a 2023/24-es tanévben az engedélyezett órakeret több mint 150 órával csökkent egyes iskolákban. Ez azt eredményezte, hogy megszűntek a 15 fő alatti fejlesztő csoportok, továbbá drasztikusan csökkent a korrepetálásra, képességfejlesztésre és tehetséggondozásra fordítható óraszám.

A tanulmány pedig a nehezen kezelhető diákok esetében, a 8 fő-től a max. 15 fős osztályokat tartja ideálisnak. Igaz, a kisebb csoportok, több pedagógus bevonását igénylik a rendszerbe, ami humánerőforrás és gazdasági erőforrás bővítést igényel.

A tanulás iránt csekély érdeklődést mutató tanulók számára az iskola nem nyújt sikerélményt, és igen gyakran a tanulást segítő családi háttér sem áll ezen diákok mögött. A 2006/07-es tanévben a fővárosi fenntartású szakképző középiskolákban a tehetséggondozásra 2467 órát fordítottak, míg felzárkóztatásra, korrepetálásra 5408 órát. Tehát, a papíros diákok hatalmas óramennyiséget és energiát emésztenek fel. Gyakran igen felesleges a fejlesztés, mert a tanuló közli, hogy neki ezt és ezt nem kell megtanulnia, mert papírja van. Ugyan ez az érv igen gyakran a renitens, rendbontó és bántalmazó diákoknál is. Én megüthetem, mert papírom van arról, hogy beilleszkedési zavarom van. Ezeket az érveket a diákok a szüleiktől hallják, és ezért érzik magukat mentesítve az iskolai kötelezettségek elől. Tehát, igen gyakran maguk a szülők adják a lovat a tanuló alá a deviáns viselkedéshez.

Szintén a szülői háttár hiányosságaira vezethető vissza az, hogy a tanulmány során a diákok meglepően magas számban ítélték diáktársaikat nagyon fegyelmezetlennek. Ez azért mutat rá súlyos problémákra, mert a tanulók fegyelmezetlen, agresszív viselkedése az esetek többségében az iskolában, azon belül is nagyrészt a tanórákon derül ki. Mit tesz erre a gyermekvédelmi rendszer, kérdezem én. Nem tesz mást, mint a gyerekre ráhúzzák, hogy beilleszkedési, magatartási zavaros, tehát BTM-es, vagy ADHD-val diagnosztizálják, miközben a gyerek valójában nem más, mint szimplán neveletlen. Számos ilyen esettel találkoztam már. Viszont, vissza jutunk a diák már korábban említett hivatkozási alapjához is, „Nekem papírom van!"

A tanulmánykötetben Mayer József és Vígh Sára „A fókuszcsoportos beszélgetések és a vezetői interjúk elemzése" című munkájukban a deviáns viselkedés okait keresték. A vezetők egy része úgy látja, hogy a rendszerváltás előtt, nyugalom uralkodott a társadalomban, nem volt ekkora agresszivitás. Meg persze felszínre sem került. Mert ha volt is, akkor sem a tévé, sem a rádió, sem az újságok nem csináltak ebből ügyet. A rendszerváltás után felerősödött az agresszió. Az igazgatók jól látták a sajtó hatalmas felelőségét. Az 1990-es években az egyetemen az egyik szakom az újságírás volt. Tökéletesen látom, hogy mekkora változás történt a sajtó terén. Eltűnt az értékközvetítés, és helyét az erőszak és a szex vette át. Ez egyaránt igaz az írott és a képi sajtóra, de a rádióra is igaz. Ma mindenből az agresszió és a pornográfia folyik. Sajnos még a fiatalok körében kedvelt rajzfilmekből és mesefilmekből is. A valóságsók pedig még ötvözik is az agressziót, a bunkóságot és a sexet. Ma az a „sztár", aki minél műveletlenebb, agresszívabb és erkölcstelenebb. Tehát romlik a közerkölcs és nő az agresszivitás a tömegtájékoztatásban. A diákok pedig ezt nézik agyra, főre. Ez a „példakép" a számukra. És ehhez jönnek még az egyre brutálisabb internetes játékok, amik beszívják a diákokat az okos eszközökön keresztül egy elképzelt virtuális világba. De hogy lépjen ki abból a diák, ha lényegében hasonlóba fut bele a mindennapokban is a média által. A fiatal elvész az őt körölvevő, mesterségesen is gerjesztett agresszióban.

Az iskolavezetők egy része nosztalgiával emlékezett vissza a Kádár korszakra és annak sajátos nevelési eszközeire - noha nem állítják, hogy teljesen sikeres volt- de azok mindenképpen fékezőleg hatottak az agresszív fiatalokra. Ezért a hiba mögött a rendszerváltás utáni oktatáspolitikát és a túlzott liberalizációt látják. Lásd, a diákjogok eltúlzása, illetve az internet egyre nagyobb hatását.

Az iskolavezetők hatalmas problémának érzik a családok széthullását –ennek aránya osztályonként akár 60-70%-is lehet-, és a családon belüli agressziót. Tehát, a problémák gyökerei elvezetnek a szülőkhöz, mint nehezen kezelhető forráshoz. A gyakorlat szerint, általában a problémás diáknak a szülei is problémások. És itt igen gyakran a diák a szülői attitűdöt követi, avagy a diák mintakövető. Evvel pedig az iskola nagyon nehezen tud mit kezdeni. Tehát, a szülő kulcsszereplő a gyermek iskolai viselkedésében és teljesítményében.

Emlékszem egy nem is régi esetemre, amikor a szülőket tájékoztatnom kellett arról, hogy gyermekük viselkedése tűrhetetlen és ezért keressenek neki másik iskolát. Ahogy kollégám a tájékoztatáson megfogalmazta, a diák viselkedése nem következik a hivatalos diagnózisából, mivel az érintett tanuló szimplán bunkó. A szülők védekezése az volt, hogy a gyerek jár pszichológushoz és érdekelné őket, hogy mi a szakember véleménye. –Kérdezzék meg tőle és tudni fogják. – Én beszéltem az érintett pszichológussal, aki elmondta, hogy a diák zakkant, bunkó viselkedésének oka a szülők válása, az egymás közötti kommunikációjuk, illetve apa új családja. További probléma az anya és apa gyökeresen eltérő nevelési módja.

De ezt a megbeszélésen nem mondhattam el a szülőknek, mert erről hivatalosan nem tudhattam.

A tanulmányban a megkérdezett diákok nagy többsége a deviáns viselkedés okának a szülőket jelölte meg, illetve a médiát. „Szerintem a most ovis gyerekek, ha felnőnek, már csak verekedni fognak,

ha valami problémájuk lesz, mert filmekből és a mesékből is csak ezt látják." Tehát, már 2008-ban a diákoknak is világos volt, mi is áll a problémák hátterében.

Sok esetben a probléma megoldódna, ha diákra jutna megfelelő figyelem a családban vagy épp az iskolában. Meglátásom szerint az iskoláknak, a pedagógusoknak viszont erre igen kicsi a kapacitása a túlterheltség miatt. Ráadásul a pedagógusnak nagyon óvatosan kell a diákokkal kommunikálnia, mert különben a liberális világ azonnal pedofíliával vádolja meg. Ez viszont megakadályozza sok esetben azt a bizalmas kommunikációt, amire a diákoknak szüksége volna. A bizalmi viszony kialakulását tönkre teszi a liberális szellem akkor is, ha e-mögött a bizalom mögött semmi elítélendő szándék nincs. Így a diák a problémáival magára marad, mert se a család, se az iskola nem tud megfelelő figyelmet, személyes teret biztosítani a számára.

A tanulmány egyértelműen kimutatta, hogy ott, ahol nagy mértékben van jelen az agresszió, ott csökkenteni kell az osztálylétszámot, annak érdekében, hogy a pedagógusok eredményesebb és hatékonyabb munkát tudjanak végezni. Sajnos a 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról végrehajtása közben, a pedagógushiány statisztikai csökkentése végett, a kis létszámú osztályok, tanuló csoportok helyett, a minél nagyobb osztálylétszámok és tanulói csoportok lettek preferálva, noha a szakma már 2008-óta folyamatosan jelzi, hogy a jó irány a kisebb létszámú osztályok indítása lenne. A kutatás kimutatta, hogy igen gyakran már a 24 fős osztály is túl nagy létszámú az eredményes munkavégzéshez. Azt is kimutatták, hogy sokat segítene a helyzeten, ha a tanár a sok és felesleges adminisztráció helyett, taníthatna, illetve lenne ideje a regenerációra.

Az iskolák nagyon nagy problémája, hogy az agresszív diák problémájának kezelésére az iskolának alig van eszköze. „Kevés eszköz van a pedagógusok kezében, sőt, gyakorlatilag semmi" nyilatkozta a felmérés egyik résztvevője. Ez a helyzet fokozottan igaz az alsó tagozaton.

A nehezen nevelhető gyermekek száma napjainkban folyamatosan emelkedik. Becslések szerint a gyermekpopuláció 15-20%-a valamilyen pszichés eredetű rendellenességben szenved. 2005-ben Magyarországon legalább 300 ezer lelkileg sérült gyermek élt.

További probléma, hogy az alkoholista anyák gyermekeinek 26-34%-a fejlődési rendellenességgel születik. Az anya terhessége minden esetben kihathat a gyermek fejlődésére, pl. stressz, betegségek a terhesség alatt.

A KSH adatai szerint a házasságok 59%-a végződik válással, de itt nem volt kutatva az élettársi kapcsolatok felbomlása.

A gyermekek közel 20%-a él nagyon rossz anyagi helyzetben 2005-ben.

(Marcsekné Lukács Valéria: Nehezen nevelhető gyermekek az iskolában)

Végezetül, tegyük egymás mellé az antiszociális és az okoseszköz függő gyerekek tüneteit:

Antiszociális személyiség:	**Mit is okoznak az okos eszközök**:
- A tudatosan begyakorolható, tanulható rutin szerinti cselekvés és tapasztalatból, megismerésből való tanulás hiánya, ami a büntetés eredménytelenségének magyarázata is lehet. - mindenek feletti egoizmus, - a tettekért való felelősség, a bűntudat teljes hiánya, elenyésző volta,	- fejlődési nehézségeket - idegrendszeri fejlődési zavarokat, - igazoltan elváltozásokat okoz az agy fejlődésében, - egészségügyi rendellenességeket, - szociális illetve tanulási nehézségeket, - lerövidült figyelmet, avagy figyelemhiány, - hiperaktivitás,

- a bűntudat hiányából fakadó antiszociális viselkedés, - vágyak azonnali kielégítésének az igénye, - hazugságok általánossága, - leuraló, másokat kihasználó jellemzők, - alkalmi, ad hoc kapcsolatok, - ragaszkodási, hovatartozási konfliktusok, - erőszakos konfliktuskezelés, - simulékonyság, felületes kedvesség, - becstelenség, szélhámosság, - keménység, empátia hiánya, - gyenge viselkedéskontroll, - szexuális promiszkuitás, - jövőtervezés és realitás hiánya, - hiperaktivitás.	- elrugaszkodás a valós élettől a virtuális valóságba (játékok hatására agresszió), - kommunikációs és szociális zavar, - kognitív károsodások, - romló szövegértési képességek, - romló íráskészség, - elmagányosodás, - szorongás, - depresszió, stb.

Sajnos, igen sok esetben a két tünetcsoport egyszerre van jelen, amik kölcsönösen felerősítik egymást. És mind ez az iskolában csapódik le.

A tanulmányban vizsgálták a büntetésvégrehajtási intézménybe bekerült fiatalkorúakat is. Arra a következtetésre jutottak, hogy az antiszociálisan viselkedő gyermek nem biztos, hogy beteg, ez olykor nem több egy segélykiáltásnál, hogy erős, szerető, megbízható emberek nyújtsanak számára kellő kontrolt. A legtöbb bűnöző gyermek, azonban bizonyos fokig beteg.

Meglátásom szerint, a betegségek kezelésére viszont a jelenlegi oktatási rendszer alkalmatlan, éppen ezért, speciális iskolákra lenne szükség. Sajnos, akár kerületenként is megtölthető lenne egy – egy speciális iskola az ADHD, SNI és BTM-es diákokkal. Továbbá, véget kellene annak vetni, hogy egyes diagnózisok 18 alatt nem betegségek, utána pedig azok. Tehát, ha valaki 18 éves kora után beteg –orvosi ellátás épül rá, vagy megváltozott munkaképességűnek minősítik, akkor az legyen betegként kezelve 18 éves kora alatt is. És ennek megfelelő speciális oktatásban részesüljön, megfelelő speciális oktatási intézményben.

A kiút szerintem a kiscsoportos oktatás lehetővé tétele és a speciális fejlesztő, gondozó iskolák létrehozása. Meg kellene erősíteni az iskolákban a szakellátást, ide értve a gyógy és fejlesztőpedagógusok, pszichológusok és iskolaorvosok létszámát. Az állam nem mondhat le a diákok közel 25-30%-ról. [210]

[210] Az internetes letöltések 2023.09.26 – 2024.03.21 közöttiek.

TUDOMÁNYUNK

Cser Ferenc (Queanbeyan/Au), Darai Lajos (Kápolnásnyék):

Időrendi eszközök és emberi őstörténet

Tudományos időrend korszerű eszközök, eljárások által

A jelenben élő ember ősei után nyomoz, hogy meghatározza önmagát.

A történeti, régészeti témák bemutatása szilárd időrendet kíván, amihez az események köthetők.

Egyetlen igaz történetünket nehezen lehet feltárni az ismert ok miatt: a 8000 éves emberi leletekből a szabad ég alatt semmi nem marad, még a kövekből és fémekből sem, hanem csak valamilyen szerencsés körülmény folytán, föld alatt elzárva, stb. maradnak használható tárgyak, ezért olyan ritkák az annál korábbi leletek.

Az adatok ritkasága a múltban visszafelé haladva egyre inkább érvényes, amin a hosszú időre kiterjedő adatok gyűjtése, a változási irányok megfejtése segíthet.

Új mérési technikák, módszerek, értékelési szempontok és lehetőségek jelentek meg a korszerű tudományos időrendben, aminek eredményeként az eddig ismert események egy része közelebb, más része távolabb kerül, és időbeli helyzetük magabiztosabban meghatározható.

Ennek jelentősége az, hogy bizonyos eddig elérhetetlenül távolinak látszó folyamatok eléggé elérhető közelségbe kerültek, és a jelentéktelenül közelinek látszó összefüggések igen jelentőségteljes távolságba jutottak.

Mindegyikünk elődje élt már egymillió évvel ezelőtt is: így ha 30 éves nemzedékváltást veszünk alapul, akkor 1000 év alatt 6 milliárd nélkülözhetetlen őst számolunk. Ezért ha nem elég mélyről, azaz messziről indítjuk történelmünket, szükségszerűen félreértelmezésekkel lesz terhes. E szerteágazó és hosszú folyamat megragadásához sokak történeti erőfeszítésére szükség van, az összes eddigi eredményt is figyelembe vevő alaposságra.

Nem csoda, ha nemzeti történetírásunk és történettudományunk a tudományos felfogás mellett több egyéb megközelítést, értelmezést kell megvitasson. A történeti szereplőknek nemcsak régészeti nyomait, de kulturális gyökereit és hatását, a vezető elitek öntudatát, az általuk irányított népek emlékezetét.

A régészeti leletek, események pontos időmeghatározását manapság az abszolút időt meghatározó geofizikai módszerekkel végezhetjük el.

A jelenkor időrendjét a szénatomok 14-es izotópja mennyiségének a mérése alapján az eseményhez, lelethez tartozó szerves anyagok alapján, vagy a termolumineszcencia módszerrel a régészeti rétegben föllelhető szilikátos anyagok segítségével tudjuk meghatározni akár 100 évezredes távolságot áthidalva. Korábbi időpontok pedig a Föld abszolút hőmérsékletének mérésével kalibrálható jégkorszaki időrendekkel állapíthatók meg.

A Föld hőmérséklet jelzőit abszolút geofizikai módszerekkel mérve az utolsó három jégkorszak idején az emberi műveltségek időrendjét tudjuk pontosítani.

A legutóbbi jégkorszak időrendjének meghatározásához a Déli-sarki jég oxigén izotóp mennyiségének rétegenkénti meghatározásával, ill. mész tartalmú tengerfenéki üledékek oxigén izotópokra vonatkozó elemzésével kapunk adatokat. A rétegek abszolút korát lassabban bomló izotópok mennyiségével határozhatjuk meg, amit ábrára rajzolva jól láthatók a legutolsó würm jégkorszak lehűlő, ill. fölmelegedő szakaszai, de a fölmelegedést követő rövid lehűlési szakaszok, a dryasok is.

A würm hőmérsékleti állapotára, lehűlési és fölmelegedési szakaszaira igen pontos időrendi adatokat kapunk, amiből megbízhatóbb elméleti következtetés jöhet. És a valós régi természeti állapotok, megtörtént események megismerésével egyszerűsödik a történeti kép, mivel az igazság

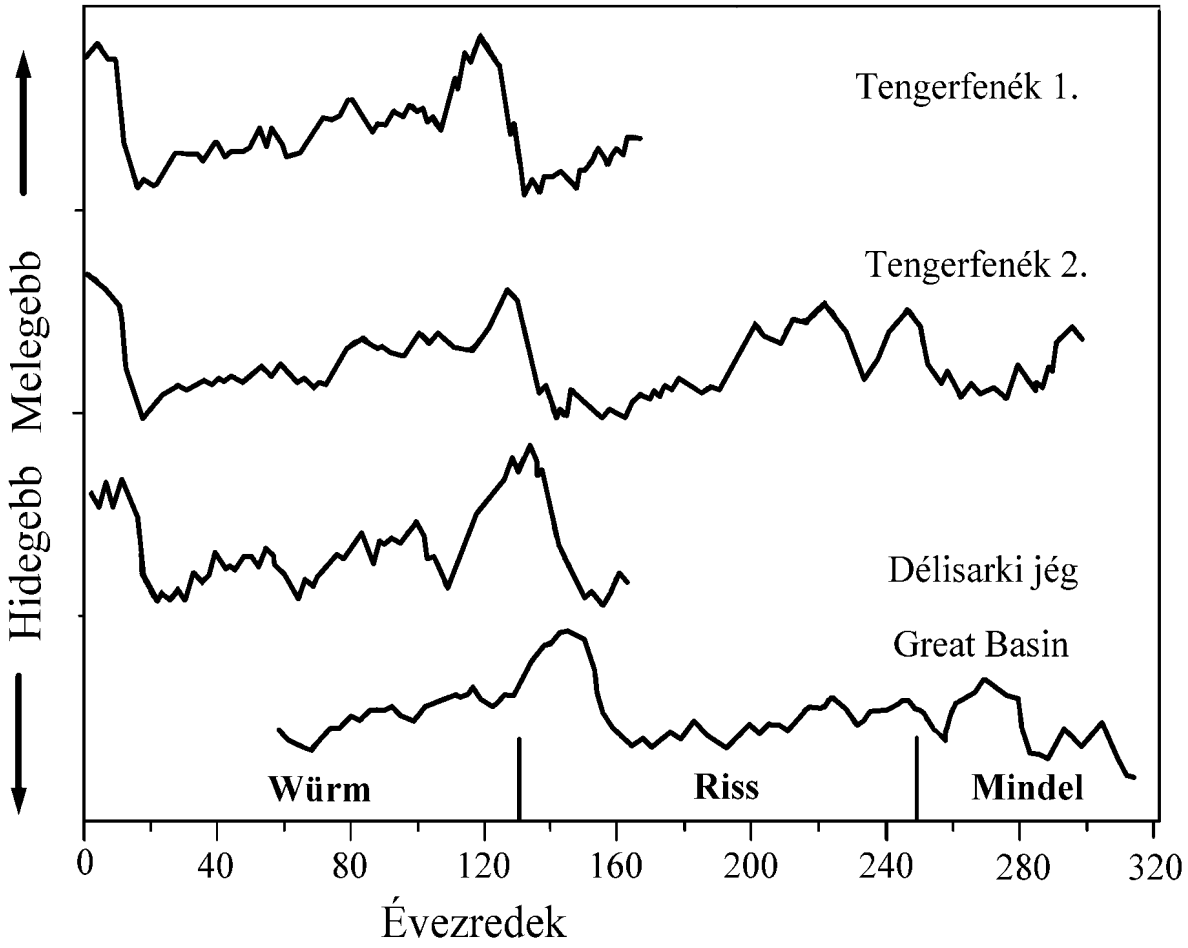
mindig a legegyszerűbb. Így ha pl. sorra vesszük a Kárpát-medence benépesülését emberszerű lényekkel, majd emberekkel, sok érdekes, meglepő és értékes ismerethez jutunk.

A jégkorszakok sokalakú nyomot hagytak a földtani jelenségeken, pl. a sarkkörnyéki jégtáblákon: minden télen lehűléskor a tengervíz egy része jég formában kicsapódik a sarki jégtáblákra, ill. a szárazföld Sarkkör közeli részeire és a kicsapódáskor az oxigén ^{16}O és ^{18}O stabil izotópjai nem egyforma arányban jelennek meg a jégben, mert ilyenkor a kisebb atomsúlyú oxigén nagyobb arányban távozik a tengerből.

Mivel jégkorszak idején a nyári fölmelegedés nem eredményezi a téli jég felolvadását, a sarkok környéki jégtáblák meghízva egyre nagyobb területet fednek be, és ezért a tengerek szintje lecsökken, s a maradék vízben az ^{18}O feldúsul a ^{16}O rovására, és a jégszelvényben a jégvastagság függvényében megrajzolt $^{18}O/^{16}O$ arány eljegesedés mértéket jelez, a tengervíz arányos mennyiségét: a föld átlagos hőmérsékletét.

A cseppkövekben lerakódó meszet és a mélytengerek meszes üledék rétegeit is jellemzi az ülepedés korának megfelelő oxigén izotóp összetétel. És mivel a meszes rétegek kora meghatározható (pl. U/Th – urán/tórium – módszerrel), a föld mindenkori átlagos hőmérsékletének az időpontját abszolút évekre is kalibrálni lehet.[211]

Ezzel az izotóparánnyal a hőmérsékleti görbéken a felszíni rétegekben kimutatott jégkorszakokhoz évek (évezredek) rendelhetők, amit a következő ábra mutat:

1. ábra. A Föld hőmérsékletjelzői (déli sarki jég, óceánfenéki és talajvízi mészlerakódások oxigén izotóp aránya alapján) és a jégkorszakok a jelen előtti évezredek függvényében.

[211] Egyébként a jégkorszakhatárok pontos időpontjairól vita folyik. A würm kezdete az Encyclopedia Britannica szerint jelen előtt 100 ezer év, míg a tatai édesvízi mészkő kora az U/Th módszer szerint 95 évezred.

Az *1. ábrán* a Föld négy helyén oxigén izotópokból számított globális hőmérsékletet kifejező adatsort láthatunk az adatokhoz tartozó abszolút idő függvényében. A négy adatból három kicsapott mészkőből, a negyedik a Déli-sark jégrétegeinek elemzéséből származik. Három adatsor a riss végétől indul, a negyedik belenyúlik a mindelbe.[212] Ez utóbbi több mint 300 évezredet ölel át. Az adatsorból jól látszik, hogy a würmöt megelőző meleg időszak 120-125 évezrede volt, és nem 50-60 évezrede, ahogy sok régész még ma is véli.[213]

Az is látszik, hogy a würm az erős fölmelegedést követően hamarosan hirtelen lehűlt, majd egy kisebb lehűlésekkel tarkított szakaszban folyamatosan hűlt a közbenső hideg maximumig (würm első főszakasza), majd egy viszonylag mély hidegcsúcsot követően ismét fölmelegedett és aztán lassan tovább hűlt, míg nem kb. 30 évezrede hirtelen mélyen lehűlt. Ebből a szakaszból mintegy ezelőtt 22 évezredet követően hírtelen fölmelegedett. A maihoz hasonló hőmérsékletet kb. 10-14 évezrede érte el, de ezt követően voltak még lehűlései és fölmelegedései. Ezeket ismerhetjük fel, határozhatjuk meg, azaz leolvashatjuk le nagy valószínűségi értékkel az utolsó jégkorszakokhoz tartozó abszolút időpontokban különböző forrásokból merített, az oxigén izotópok alapján becsült viszonylagos környezeti hőmérsékletet alapján.

Az *1. ábra* tehát mindel két lehűlését, valamint a riss és a würm több mint 300 000 éves időszakát fogja át. A két tengerfenékről s a Déli-sarkról vett minták idő- és hőmérsékleti rendje jól egyezik egymással, de az Egyesült Államokbeli Great Basin mészkő kiválásainak mintái fokozatos időelcsúszást mutatnak, ami viszont lényegi befolyással nem bír a geofizikai időrend abszolút számaira.

Így az emberi fejlődési események időszaka, a würm az abszolút kormeghatározási eredmények alapján rögzíthető időpontjai:

- az utolsó fölmelegedés ideje 15 ezer év,
- az utolsó eljegesedése tetőzési időpontja 20-25 ezer év,
- az utolsó előtti eljegesedés tetőzése 65-70 ezer év,
- a *würm*öt megelőző utolsó *interglaciáris* tetőzése 120-125 év,
- a *würm* első lehűlése 115 ezer évvel ezelőtt okozott kisebb hidegtetőzést,
- amitől 70 ezer évvel ezelőttig interstadiális[214] jellegű, de az utolsó interstadiálisnál melegebb éghajlat uralkodhatott,
- de az ábra szerint a felmelegedés utáni időszak, a holocén sem volt egységes éghajlatú.

A *2. ábra* a Föld globális hőmérsékletét jelző tengerszint magasságokat és az azzal párhuzamos Déli-sarki jégmennyiséget ábrázolja az abszolút idő függvényében. Lehűléskor a sarkokra kicsapódó jég mennyisége növekszik, a világóceánokban lévő vízmennyiség rovására, következésképp azok szintje csökken. Ezek a szintek a világ több pontján is meghatározhatók, a szinthez tartozó abszolút idővel egyetemben. Az ábrán két tengeren mért vizsgálatok ugyanazt tükrözik a würm jégkorszak részletesebb időrendjéről a tengerszintek elemzése alapján, mint amit az *1. ábrán* látunk.

Az adatok a würm fölmelegedéséig követhetők. A Föld hőmérséklet jelzőit kifejező vízszintek változása a würm szakaszait jobban és jobb felbontással rajzolja ki ezen az ábrán, mint az előzőn. Ezek szerint a riss fölmelegedését jelentő meleg szakaszt követően három hideg és két közbenső fölmelegedő, meleg szakaszra bomlik az időszak.

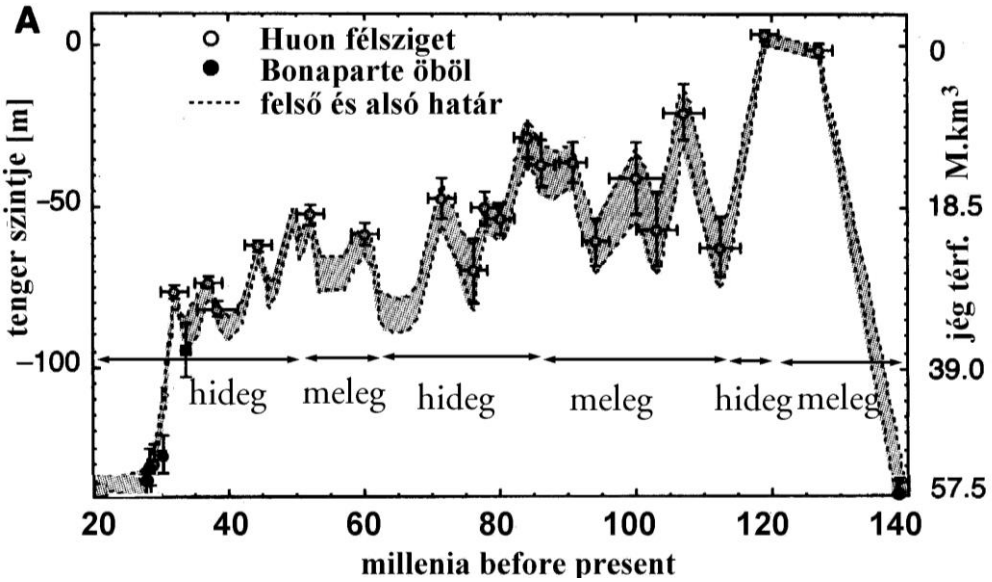
Jól látszik az interglaciálist közvetlenül követő mély lehűlés – amely pl. a Kárpát-medencében nem érződik – 115 évezreddel a jelen előtt. A würm ezt követő lassan lehűlő szakasza 70 évezreddel ezelőtt hirtelen fokozódott, majd 65 évezrede volt ennek a szakasznak a legmélyebb lehűlése.

[212] A jégkorszakok európai elnevezése Alpok-beli gleccserek neve alapján történt, amelyek nevét nagy kezdőbetűvel írjuk, ezért a jégkorszakok nevét kicsivel.

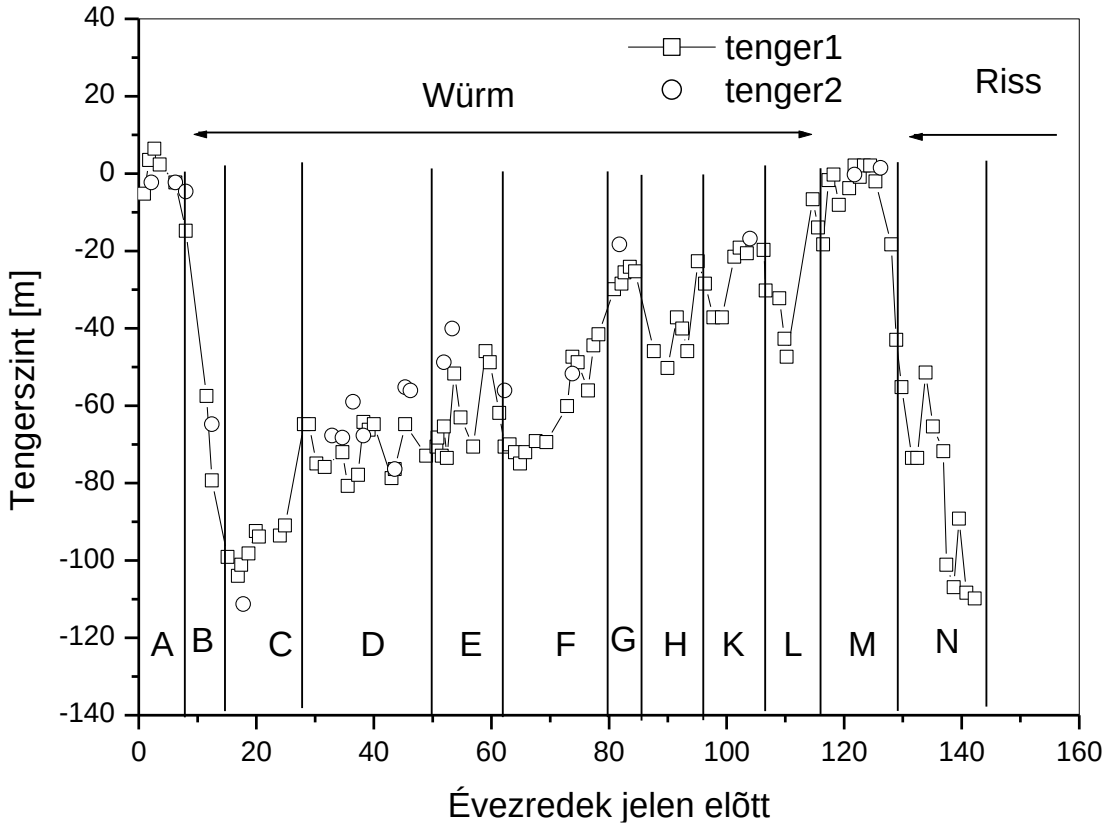
[213] Ezt az átkalibrálást az emberi események terén még koránt sem végezte el a mai régészeti és történettudomány.

[214] Az interstadiális egy jégkorszakon belüli melegebb időszak, az integlaciális jégkorszakok közötti ilyen időszak.

Ezt követte az interstadiális, majd 50 évezredtől fokozott lehűlés, amely 30 évezreddel ezelőtt hirtelen mélyült, hogy a würm leghidegebb szakasza bekövetkezzék.

2. ábra. A würm jégkorszaka alatt a tengerszintek és az antarktiszi jég mennyisége az évezredek függvényében.

3. ábra. Tengerszint Ausztrália partjainál. A: jelenkor, B: fölmelegedés, C: hideg csúcs, D: 3. lehűlő szakasz, E: interstadiális, F: közbenső hideg mélypont, G-L: 2. lehűlő szakasz, L: első hideg mélypont, M: interglaciális, N: a riss felmelegedő szakasza.

A 3. ábrán a würm jégkorszak finomabban szakaszolt, és a würm fölmelegedési szakasza is fel van tüntetve. A hirtelen tengerszint csökkenések erős lehűlést jelentenek, a vízszintemelkedések

már meleg klímát. A változás meredeksége arányos a globális hőmérséklettel, nem pedig a vízszint abszolút mértéke.

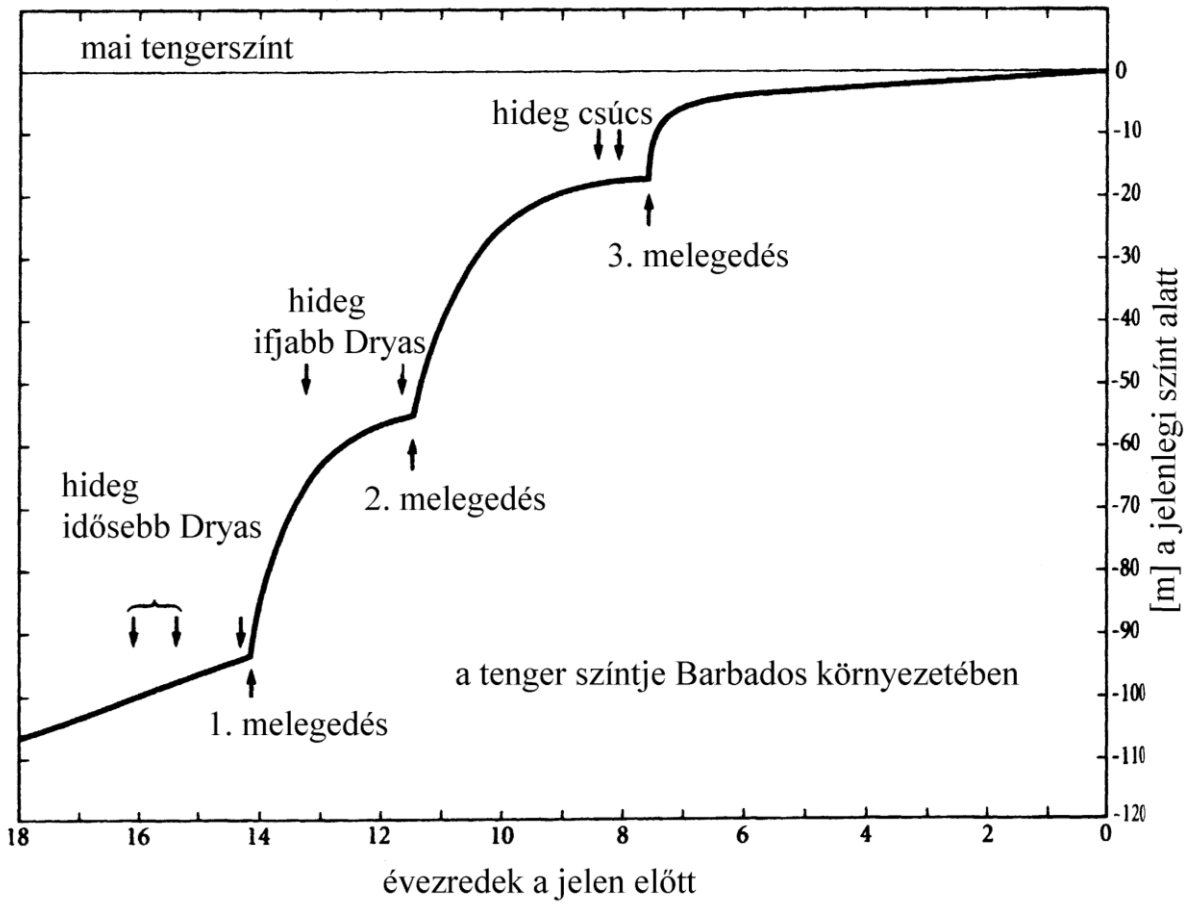
Nem szabad elfelejteni, hogy a vízszintváltozást a tengerekből a sarkokra lecsapódó jég mennyisége okozza, ezért annak sebessége utal a globális hőmérsékletre.

A vízszintek oszcillációja a rövid idejű fölmelegedéseket és lehűléseket jelzi. Ezeket a szárazföldön lerakódott löszből nem lehet meghatározni, a lösz lerakódás a hidegebb idő miatt bekövetkező klímaváltozásból a csapadékhiányt jelzi.

A 4. ábrán a következő, a fölmelegedő időszakot követő szakaszban Barbados mellett észlelt tengerszint változást ábrázol az abszolút idő függvényében.

Fontos, mert az ábrán jól láthatók a würm végső fölmelegedését követő visszahűlési szakaszok, amikor a globális hőmérséklet csupán oly mértékben hűlt le, hogy a jég mennyisége a sarkokon számottevően nem nőtt ugyan, ám az olvadás megszűnt, de az újra fölmelegedés hirtelen vízszintnövelő hatása jól látszik.

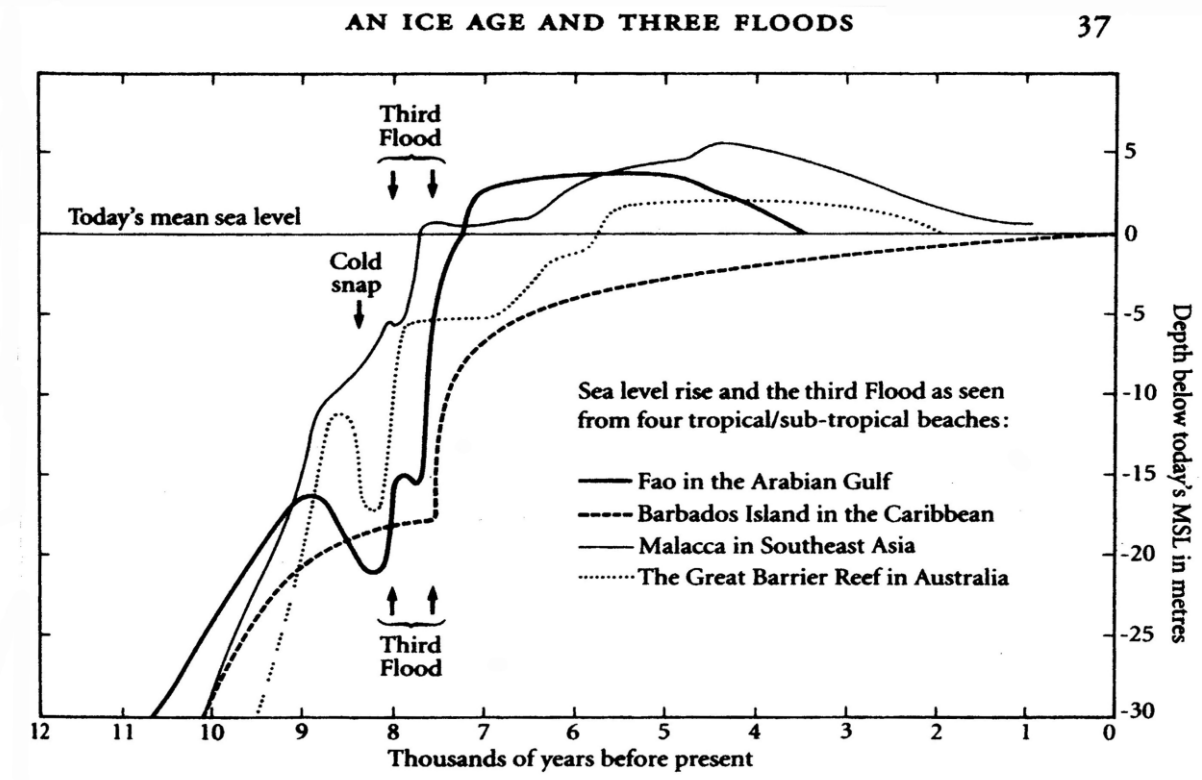
A legutolsó fölmelegedéskor az alacsonyabban fekvő tengerparti sávok, ahol emberek élhettek ebben az időszakban, hirtelen víz alá kerültek, aminek a tapasztalata számos népnél felmerült özönvíz legenda létét magyarázza. Erről szól az *5. ábra*.

4. ábra. A würm végi időrend a barbadosi tengerszint elemzése alapján.

Az 5. ábra ugyancsak a würm legutolsó, fölmelegedő szakaszában észlelt tengerszinteket ábrázolja. Látható, hogy a világ különböző pontjain a tengerszintek nem egyformán változtak, több helyen a mai szintet meghaladó vízszintek jelentek meg, ugyanis nem csak az abszolút vízszint változott, hanem a földkéreg terhelésének megváltozása miatt az is rugalmasan deformálódott, besüllyedt, kiemelkedett, mígnem kb. 2-3 évezrede elérte a mai egyensúlyi alakját.

Figyelmet érdemel az ábrán az Arab-öböl vízszintjének a változása. A mai szintet 5 méterrel meghaladó vízszint okozhatta Uruk néven ismert város időszakos víz alá merülését, a helyi özönvizet.

5. ábra. A tengerszint alakulása a würm végétől napjainkig a világóceánok különböző helyein.

A würm utolsó fölmelegedése tehát kb. 7,5 évezrede történt meg. Ezt követően a Föld globális hőmérséklete nagyjából a mainak felel meg. Az idősebb dryas lehűlés fölmelegedése a jelen előtt 14, az ifjabb dryasé 11,5 évezrede történt.

Mi tanulmányaink során ezen időadatokat használjuk, amire mindenkinek át kell térnie, aki őstörténettel foglalkozik.

Lássuk tehát részleteiben áttekintve a régészeti rétegek abszolút idő meghatározását, majd pedig a jégkorszakok abszolút időrendjét újra, részletesen.

Izotópos módszerek.

A legismertebb az urán/tórium (U/Th) módszer.[215] Lényege: ha föltételezzük, hogy egy bizonyos radioaktív izotóp (pl. ^{238}U) a bomlásából származó ún. leányelemektől (adott esetben: ^{234}Th, ^{234}Pa [protaktínium], ^{234}U, ^{230}Th, ^{226}Ra, ^{222}Rn, ^{218}Pb, stb. ^{206}Pb-vel bezárólag, ami stabil[216]) elkülönülten kerül be adott geológiai rétegbe, akkor az adott rétegben folytatódó bomlása miatt megjelenő és ezért kimutatható leányelemei mennyiségi aránya egyértelműen meghatározza az illető elem rétegbe záródásának (a bomlás kezdetének) a korát.

Másik módszer a kálium/argon (K/Ar), ahol a ^{40}K izotóp bomlik ^{40}Ar izotóppá.[217] Az argon két izotópjának (39 és 40), ill. a fő bomlási termék, a ^{40}Ca és ^{40}K aránya jelzi a kálium beépülésének az idejét.

[215] Fleming 1976, pp. 104-109. alapján.
[216] Ugyanott p. 87.
[217] Uo. pp. 88-103.

Ha a feltétel teljesül, akkor ezzel a módszerrel az 50 évezredtől a 2-3 millió évig terjedő periódusok datálhatók megfelelő biztonsággal.

Mindezeknél az időtartományt a felezési idők korlátozzák. Általában a felezési idő negyedétől annak 8-16-szorosáig lehet a módszert viszonylagos biztonsággal használni.

Az U/Th módszer révén általában mész tartalmú anyagok kirakódásának időpontja határozható meg, a K/Ar és a Cs/J (cézium/jód) módszerrel pedig agyagásványok képződési idejét becsülhetjük.

A módszer megbízhatósága nagy mértékben függ a leányelemek aktivitásától. Kisebb aktivitás esetén – amikor a teljes beütésszám a százas nagyságrendet sem közelíti meg – az idő bizonytalansága nagyon nagy. Ilyenkor a meghatározható felső időhatár nagy mértékben csökken.

Radiokarbon módszer

Alapja az, hogy a levegőben a kozmikus sugárzás hatására állandóan újraképződik a ^{14}C izotóp, ami instabil és 5600 év környéki felezési idő szerint elbomlik. Ezért a kulturrétegekben megtalálható szerves anyagokban lévő két szén-izotóp (^{14}C és ^{12}C) aránya függ a szerves anyag keletkezése jelenttől való távolságától, föltéve, hogy a szerves anyag szén-atomjai a levegőből épültek be az anyagba. A másik föltétel az, hogy a két szén-izotóp aránya a levegőben állandó, azaz sem a földi helytől, sem pedig a geológiai időktől nem függ. Ennek az igazolására végeztek számos kalibráló mérést. A kalibrálásra a legjobbak a hosszú életű fák, mint pl. a mamut fenyő és társai. Ezek között lehetett találni ezer éveseket is.

A fáknál a cellulóz kirakodása követi az éves időjárási ciklust. A téli és a nyári cellulóz színe kissé más, ezért a fákat elmetszve, az ún. évgyűrűk megszámlálása a fa teljes élettartamát meghatározza. Az egyes gyűrűk vastagsága viszont függ az adott év klímájától (csapadékos, száraz, stb), ezért az évgyűrűk egymásutánisága szinte az adott korszak klímaviszonyainak az ujjlenyomatát képezi. Így különböző időpontból szerzett fák segítségével az abszolút korok összehangolhatók, meghatározható, hogy melyik gyűrű a jelentől visszaszámítva melyik évben képződött. Az adott gyűrűből viszont a radiokarbon kora is meghatározható. Innen származik az ún. faévgyűrűs (*dendrokronológia*) kalibrációs adat. Tehát, ha meghatározzuk az adott szerves anyag (lehetőleg minél tisztább szén, tehát a faszén erre a legalkalmasabb anyag) szén izotópjainak arányát, az így kapott abszolút évszámot a kalibrációnak megfelelő évszámmal helyettesítjük. 1978-ban a kalibráció a JE (jelen előtt) 7500-ig volt kész.

Ekkor a radiokarbon és az abszolút kor között már több mint egy évezredes volt a különbség, azaz 6200 évesnek mért anyag 7500 évvel a jelen előtt képződött.

Mivel a kalibrált és a számított adat közötti eltérés 1500 évvel a jelen előtt kezdődött, mondhatjuk, hogy addig a levegőben lévő ^{14}C izotóp mennyisége állandó volt. Azt megelőzően is, de más volt ennek a mértéke.

A módszert és az ennek bevezetésével bekövetkező időrendi problémákat fejtegeti Colin Renfrew,[218] nála ott a további részletek az érdeklődők számára elérhetők.

A kalibrált időpont előtti idő adatoknál is fönnáll az, hogy a radiokarbon módszer fiatalabbnak becsüli az anyagot, mint amennyi valójában (a termolumineszcencia módszerrel a 30-40 évezredes anyagokra a radiokarbon módszerhez képest 4-5 évezreddel idősebb adatokat kaptak Ausztráliában.[219]

A nagyon öreg anyagoknál már nagyon kevés a ^{14}C mennyisége, míg a friss anyagokban azokhoz képest sok, ezért a legkisebb szennyeződés, ami a szerves anyagnak a rétegből való eltávolításakor rákerülhet, vagy a felszínről leszivároghat, az öreg értékeket katasztrofálisan megfiatalíthatja. Ezért a 30 évezrednél idősebb értékek még ma is megkérdőjelezhetők. Az 1960-as

[218] Renfrew 1978.
[219] Flood 1995, p. 86.

években – amikor pl. a würm jégkorszak egyes szakaszaihoz próbáltak meg időket rendelni – ez a hiba még sokkal nagyobb volt.

Termolumineszcencia módszer

Lényege az, hogy ha egy kristályt (pl. szilikátos ásványt, kvarcot) ionizáló sugárzás ér, akkor abban az ionizálódáskor leszakadó elektronokat a kristályrács a hibahelyeire gyűjti, és ott megfogja. Ezzel pedig ún. színcentrumot teremt. Azért színcentrum, mert a hibahely ettől kezdődően színes lesz (gyakran sárgás, barnásvöröses színű).

A kristály fölmelegítésekor, vagy a színcentrum energiáját meghaladó energiájú fénnyel való megvilágításakor, a színcentrumból az elektron megszökik, visszakerül a helyére, és ekkor a kristály egy fotont bocsát ki. Amikor az elfogott elektronokat fölszabadítjuk, akkor a kristály az összegyűjtött sugár mennyiségével (dózisával) arányos mennyiségű fotont bocsát ki. Innen jön a termolumineszcencia (TL), ill. a fénnyel való megvilágítás esetében az optikailag stimulált lumineszcencia (OSL) elnevezés, amit egy-egy kvarc szemcsének (homok) a régészeti korba kerülési korának a meghatározására dolgoztak ki.[220] A megvilágítás közben felszabaduló fotonokat mérik és ez ugyancsak alkalmas az utolsó hő, ill. fényhatás időpontjának a becslésére.

A termolumineszcencia kormeghatározás módszer föltételezi, hogy a minta a régészeti lelettel együtt került a rétegbe, annak minden korábbi felhalmozódott sugárhatása alól felszabadult. A korábbi sugármennyiségek (dózisok) hatását törölheti az erős napfény, vagy a felhevítés. Ha a mintát közvetlenül a régészeti helyre kerülése előtt nem éri hő, vagy erős fényhatás, akkor sokkal régibb kort jelezhet, mint ami valójában a kulturréteg kora. Ha azonban a szemcse felszín közelében később fényt kaphatott, akkor sokkal fiatalabb kort indikálhat, mint a réteg valódi kora. Ez például nem megfelelő mintagyűjtésnél előfordulhat. A módszer tehát akkor használható kormeghatározásra, ha az adott kristály a rétegbe kerülése előtt vagy fölmelegedett, vagy pedig erős napfény érte és a rétegbe kerülésétől kezdve a megtalálásig ilyen hatásoknak nincs kitéve, csakis a környezet ionizáló sugárzásainak.

Másik feltétel, hogy a kristályt eltemetettségétől a napjainkig tartó időegység alatt nagyjából azonos sugár mennyiség éri. Azaz sem a kozmikus sugárzásnak, sem a talajban lévő radioaktív elemeknek a mennyisége ez alatt az idő alatt nem változik meg számottevően. Ez a föltétel a módszerrel mérhető idő keretén belül (10-300 évezred) általában igaz.

Minthogy első föltétel, hogy a rétegbe kerülést közvetlenül megelőzően a kristályt erős fény, vagy magas (>100°C) hőmérséklet érje, gyakran nem teljesül és a kristályszemcse korábbi sugármennyiségeket is őrizhet, a kvarc szemcsékből többet is bevonnak a meghatározásba és a legfiatalabb időt fogadják el. De átrétegződéskor, a régészeti hely nem megfelelő tisztántartása esetén bekerülhet a rétegbe fiatalabb szemcse is, ami alaposan megzavarhatja az eredményt.

A jégkorszakok abszolút időrendje

Az abszolút régészeti idő meghatározási módszerei között igen jelentős a jégkorszakok idejéhez kötött, amivel az emberi fejlődés időszakában négy nagyobb jégkorszaki periódust különböztetnek meg, ezeken belül is vannak alperiódusok.

A jégkorszakok okára a ma leginkább elfogadott elmélet az, hogy a föld tengelyének rotációs mozgása a föld északi területeit érő napsugárzás mennyiségét szabályosan megváltoztatja – kombinálódva billegésével és a Föld pálya excentricitásának pulzáló változásával. Ez a *Milankovic/Bacsák elmélet.*[221]

[220] Graeme O'Neil 1998.

[221] László 1974, p. 39.

A három periódus — 23 ezer, 41 ezer és 100 ezer éve – kombinációja adja a jégkorszakok kialakulásért felelős sugárcsökkenést, következésképpen pedig a klíma lehűlését.[222] E lehűlés azután egyéb változásokkal jár, pl. a víz az óceánokból lerakódik a sarki jégsapkákra, a levegő nedvességtartalma csökken, kiszáradás, elsivatagosodás, stb.

A legrégebbi a günz periódus (Günz a gleccser-név), amely a hagyományos szemlélet szerint 660-500 ezer évvel ezelőtti kort jelent[223]

Ezt követte mintegy 60 ezer éves, a két jégkorszak közötti (*interglaciális)* meleg szakasz.

Majd a *mindel jégkorszak.* Ennek két hideg minimuma volt 476 és 435 ezer évvel ezelőtt, és az e közé eső meleg szakaszt nevezik *interstadiálisnak.*

A következő, a *riss jégkorszak* szintén két hideghullámmal rendelkezett 230 és 187 ezer évvel ezelőtt, majd ismét 60 ezer éves meleg szakasz következett. Ennek volt egy kifejezetten meleg csúcsa, ami talán 10 évezredig tartott, és e meleg csúcsot mintegy 128 évezreddel ezelőttre teszi a geofizika.[224]

Az utolsó, a *würm jégkorszak*ot egyesek két, mások három lehűlési szakaszra osztják. Az első lehűlés 115 ezer évvel ezelőtt, melegnek számító hőmérséklettel tetőzött, - innen ered, hogy sokan nem is tekintik hideg szakasznak ,- majd még két fokozottabb mértékű lehűlés volt, 79 ezer és 22 ezer évvel ezelőtti tetőzéssel. Az utolsó lassan, folyamatosan alakult ki az azt megelőző szakaszból (az *interstadiális periódus nem* jelentett valódi fölmelegedést) és ez jelentette a legnagyobb mértékű lehűlést.

Ebből következett azután a hirtelen fölmelegedés mintegy 14-15 évezreddel ezelőtt és ezt a fölmelegedést számítják a geológiai jelenkor (*holocén)* kezdetének.

Mindezek általában Észak-Európára értendők, de hasonló periódusok másutt is előfordulnak (pl. Észak-Amerikában), ám ott azoknak más neveket adtak.

A különböző klímájú időszakokra egy-egy növénytársulás, állatfaj jelenléte jellemző, ezért a rétegekből származó pollen és csontmaradványok elemzésével a réteg képződésekor fönnálló klíma megadható. Minthogy bizonyos állatok jelenléte nemcsak a hőmérsékletet jelzi, hanem kihalásuk következtében azt is, hogy mi lehetett az a legkésőbbi kor, amikor az illető réteg képződött. Egy európai vadszamár faj jelenléte pl. egyértelműen jelzi, hogy a réteg nem lehet fiatalabb a würm első lehűlésénél, ugyanis ez a faj akkor kihalt.

A jégkorszakok e számadatai Zeuner és László könyvéből valók,[225] de a pontos határoló időpontokat illetően sok a vita. Vannak, akik korábbi, mások későbbi időpontokat adnak meg, pl. a würm kezdetére az Encyclopaedia Britannica 100 ezer, Gábori[226] 40 ezer, Gáboriné[227] 50 ezer évet ad meg, ami akkor Gábori szerint a radiokarbon módszer alapján általánosan elfogadott volt. Oakley ábráján[228] az abszolút éveket radiokarbon módszerrel határozták meg, de, erre a korra a radiokarbon módszer sokkal rövidebb időket eredményez a valóságosnál. Cherdintsev a würm I. periódusból származó tatai édesvízi mészkő korára 95 ezer évet ad meg U/Th módszeres elemzés alapján.[229]

További gondok is jelentkeznek, amik következtében nem az abszolút idő, hanem csak az egyes korszakok egymásutánisága és viszonylagos hosszúsága adható meg jól az üledékek alapján, a pontos évszámok azonban nem. Ugyanis a száraz (hideg) időszakokban Eurázsia területén a szelek mésztartalmú port hordtak és raktak le. Ebből keletkezett a lösz. A meleg szakaszokban ezek felszíne átalakult, humusz került bele, fű telepedett rá, annak gyökércsatornája is átalakította a réteget, és ezzel máris jelzi a réteg a megváltozott klímát. Az egyes rétegek vastagsága Eurázsia,

[222] Gamble 1993, p. 42.
[223] Zeuner 1946.
[224] Gamble 1998, pp. 17-18. Gamble 1995, p. 43, Zeuner, 1965, p. 145, Winograd, 1988, és a Lorius 1985-öt összefoglalóan idézi az Encyclopaedia Britannica.
[225] Zeuner 1946, p. 145. és László 1974, p. 38.
[226] Gábori 1978, pp. 68, 272.
[227] Gáboriné 1980, p. 10.
[228] Oakley 1966, p. 21, 3. ábra.
[229] Cherdintsev 1990, p. 547.

Amerika, ill. Afrika különböző részein más és más. Ezért, ha a geológiai időket különböző helyek leleteinek összehasonlítására akarjuk felhasználni, valamiféle *abszolút kormeghatározásra* is szükségünk van, amit tehát az izotópos és a (kalibrált) radiokarbonos módszer tett lehetővé.

Radiokarbon módszerrel kapott abszolút időadatok a würm utolsó hideg periódusában még reálisak. A würm első lehűlését megelőzi időpontok radiokarbonos módszerrel már elvileg sem meghatározhatók, de a módszer bizonytalansága a würm utolsó, lehűlő periódusában is már meglehetősen nagy. Itt már a kőzet C atomjainak a zavaró hatása is sokkal nagyobb, mert nedves periódusban, meszes talajon a szerves anyag kora látszólag már több évezreddel idősebb is lehet a valódi koránál, de a fiatalabb szennyező anyagok zavaró hatása még jelentősebb.

Mint az imént láttuk, a jégkorszakok számos egyéb formában is nyomot hagytak a Föld geológiai jelenségein, amilyen pl. az Északi- és Déli-sark környéki jégtáblák, ahol a téli vagy a jégkorszaki lehűléskor a tengervíz egy része kicsapódik jég formájában, és ekkor az oxigén izotópjai – ^{16}O és ^{18}O, mind a kettő stabil – nem egyforma arányban jelennek meg a jégben, mivel ilyenkor a kisebb atomsúlyú oxigén távozik a tengerből nagyobb arányban. Ezzel a maradék vízben az ^{18}O feldúsul az ^{16}O rovására. A jégszelvényben a jégvastagság függvényében megrajzolt $^{18}O/^{16}O$ viszony jól jelzi a kicsapódáskor az eljegesedés mértékét, azaz a föld globális hőmérsékletét. Jégkorszakokban a nyári fölmelegedés ugyanis nem jelenti a télen lecsapódott jég teljes mennyisége megolvadását, így a sarkok környékén a jégtáblák elkezdenek hízni és egyre nagyobb területet fednek be. Következésképpen a tengerek szintje csökken és vizük feldúsul az oxigén 18-as atomsúlyú izotópjában. Minthogy az oxigén kicsapódáskor a két izotóp aránya kisebb-nagyobb késéssel és ingadozással mindig az aktuális tengervízben lévő arányt követi, a jégrétegekben lévő víz oxigén izotóp arányát meghatározva megkaphatjuk az adott időszakban a tengervíz viszonylagos mennyiségét, azaz a föld globális hőmérsékletére következtethetünk.

Az oxigén izotóparány eltolódása azonban nemcsak a jégben hagy nyomot, hanem minden olyan kicsapódásnál, ahol a víznek bármiféle közvetítő szerepe van. Így pl. barlangi cseppkövek növekedése során kicsapódó mész, tengerfenékre leülepedő mésziszap, a korallokba beépülő mész, mind-mind jelzi az arányeltolódásokat az oxigén izotópokban.

A cseppkövekben lerakódó mész összetétele – így a színe is – a csepegés intenzitásától, a felszín növényekkel való borítottságától, következésképpen a felszíni klímától függ. Ezért a fákhoz hasonlóan évgyűrűformát is mutathatnak, így az évek, évezredek visszaszámolhatók. A mélytengeri üledékek rétegei is tartalmazzák a korszakot jellemző anyagot, ezért ott is kimutatható az ülepedés korára jellemző izotóp összetétel. A meszes rétegek korát, pl. U/Th módszerrel, meg lehet határozni, ezért abszolút évekre is kalibrálni.

Winograd és társai munkájában[230] az így megrajzolt ún. izotóparány, azaz következésképp hőmérsékleti görbéken a felszíni rétegekben kimutatott jégkorszakok, immár évekkel is jellemezhetők. Természetesen ezeknek is van bizonytalansága, merthogy pl. az évente kicsapódó jég, ill. mészkő mennyisége sem föltétlenül azonos minden évben, minden korban, mégis vannak abszolút évszámok, amikkel ezek összevethetők.

Ilyen évszámok a rétegek abszolút korai, vagy ilyen határévszám pl. a Föld mágneses pólusának legutóbbi átfordulása, amit mintegy 720 évezreddel korábbra tesznek (Brunhes, ill. Matuyama korszak),[231] de Gamble korábbi írása[232] szerint 736 évezreddel ezelőtt volt.

A több munkából származó, összevont adatcsoportot bemutató *1. ábrán* az utolsó jégkorszakokhoz nagy valószínűséggel tartozó abszolút időpontok leolvashatók. Az ábra a mindel két lehűlését követő időszakokat fogja át. A különböző forrásokból merített és oxigén izotópok alapján becsült viszonylagos környezeti hőmérsékletet szemlélteti a jelen előtti évezredek függvényében ábrázolva. Ezek szerint a würm utolsó, s leghidegebb tetőzése a JE 20-22 évezred körül volt, ezt megelőző hideg tetőzés JE 60 évezred, majd az első, gyenge lehűlési szakasz a JE

[230] Winograd 1988, p. 1276.
[231] Schwarz 1990, p. 554. Gamble 1998, p. 17.
[232] Gamble 1995, p. 43.

110 évezred környékére tehető. A jelenkorban két lehűlési szakasz – az idősebb és az ifjabb dryas – csak a Déli-sarki mintákon látható.

Táblázatba foglaltan:

Idő (év)	Jégkorszak
2.000.000 1.600-660.000	dunai I-II. bieber
660.000-500.000	günz
550.000	hidegcsúcs
500.000-440.000	meleg szakasz (interglaciáris)
330.000-250.000	mindel (korábbi 750.000-450.000)
270.000	hidegcsúcs
250.000-130.000	riss (korábbi 375.000-275.000)
230.000 és 187.000	hidegcsúcs
128.000-118.000	nagyon meleg szakasz (int.gl.)
115.000-18.000	würm
79.000, 65000	hidegcsúcs
75.000-65.000 22.000; 14000 és 11500	meleg szakasz (interstadiális) hidegcsúcs, id. és ifj. dryas

6. ábra. A jégkorszakok időrendje.

Földtörténeti korszakok

4,6 milliárd éve a Föld keletkezése.

4,5 milliárdtól 540 millió évig *prekambrium* vagy *proterozoikum*:

– 4,2 milliárd: a Földmag elkülönülése, legidősebb ismert kőzetek,
– 4 milliárd: a bolygó kihűlése, gőzből víz kicsapódás,
– 3,55 m.: az élet első nyomai: prokarióta baktérium mikrofosszíliák,
– 3 milliárd: éve kis szerves molekulák, bonyolultabb szerves vegyül,
– 1 milliárd: az első élőlények,
– 680 millió éve Ediacara-fauna.
– 570 millió éve egy prekambriumi ismert glaciális szakasz.
– 540–245 millió éve *földtörténeti ókor* v. *paleozoikum*:
– 540-500 millió éve a *kambrium*.
– 200-136 millió éve *jura*.
– 540 millió éve Burgess-fauna.
– 500-435 millió éve *ordovicium*.
– 435-410 millió éve *szilur*.
– 410-360 millió éve *devon*.
– 360-295 millió éve *karbon*
– 295-245 millió éve *perm*.

245-65 millió éve földtörténeti középkor vagy mezozoikum:

– 245-200 millió éve triász.
– 200-136 millió éve jura.

– 136-65 millió éve kréta.

65-1,8 millió év harmadidőszak vagy kainozoikum.

– 65-54 millió éve paleocén.
– 54-35 millió éve eocén.
– 35-23 millió éve oligocén.
– 23-5,3 millió éve miocén.
– 5,3-1,8 millió éve pliocén.

1,8 millió évtől napjainkig negyedidőszak.

– 1,8 millió-35.000-ig pleisztocén (eljegesedés).
– 700ezer-70e. éve alsó paleolitikum (őskőkor).
– 70-30.000 éve középső paleolitikum (őskőkor)
– 35.000 évtől máig holocén.
– 30-12.000 éve felső paleolitikum (őskőkor).
– 12-7000 éve mezolitikum (átmeneti kőkor).
– 8,5-6,5.000 éve neolitikum (újkőkor).

Az emberi őstörténet időrendje

<table>
<tr><th>Idő (év)</th><th colspan="2">Korszak</th></tr>
<tr><td>700.000-90.000</td><td>alsó</td><td rowspan="3">őskőkor
(paleolitikum)</td></tr>
<tr><td>90.000-40.000</td><td>középső</td></tr>
<tr><td>40.000-12.000</td><td>felső</td></tr>
<tr><td>12.000-7000</td><td colspan="2">átmeneti kőkor (mezolitikum)</td></tr>
<tr><td>7000-5000</td><td colspan="2">újkőkor (neolitikum)</td></tr>
<tr><td rowspan="4">5000-3800</td><td>kora</td><td rowspan="3">rézkor</td></tr>
<tr><td>közép</td></tr>
<tr><td>késő</td></tr>
<tr><td colspan="2">korabronzkor</td></tr>
<tr><td>3800-3500</td><td colspan="2">középső bronzkor</td></tr>
<tr><td>3500-3000</td><td colspan="2">késő bronzkor</td></tr>
<tr><td>2900-2700</td><td colspan="2">kora vaskor</td></tr>
<tr><td>2700-2000</td><td colspan="2">vaskor – ókor</td></tr>
</table>

7. ábra. Őstörténeti időrend az ókorig, azaz a történelem kezdetéig.

Időrend és régészeti műveltségek

Régészeti kultúrának nevezzük a régészet és az őstörténet által feltárt, közös sajátosságú leleteket létrehozó embereket mozgató műveltségeket, első vagy legjelentősebb földrajzi helyéről elnevezve, mivel az azokat alkotó s hátrahagyó nép, etnikum neve nem ismeret.

A különböző régészeti kultúrák egymásutáni Kárpát-medencei felbukkanása, élete, sorsa jól eligazít bennünket az ember egyetemes földi megjelenéséről. Segít ebben a jégkorszakok valóságos idejének feltárása, amit újabban a legkorszerűbb tudományos-technikai eszközök régészeti alkalmazása tesz lehetővé. Ugyancsak segítség a népesség környezeti és más kihívásokhoz való alkalmazkodási nyomainak feltárása, a gyűjtögető-halász-vadász életmódtól a földművelő állattenyésztésig. A népesség egy részének kivándorlása és bizonyos bevándorlások rámutatnak a későbbi rokon és nem rokon nemzetiségekkel, népekkel való kapcsolatokra. Szerepet kell

tulajdonítani mindezen folyamatokban a műveltség nyelvi, művészeti s tudástartalmi elemeinek, az életszínvonal megőrzést biztosító közösségi létnek.

A Kárpát-térségi műveltség egyúttal az emberiség ismert legrégibb műveltségét jelenti, ami nem annyira technikai, hanem magas szintű szellemi jellegű tudást mutat.

És az emberiség őstörténetének megismerését a régészeti műveltségek előtti időből az őslénytan (paleontológia) kutatási területéről és eredményei által kapott adatok felhasználása teszi valamennyire elérhetővé.

A kultúrák időrendjét a leletek és abszolút időrétegeik egymáshoz való viszonyából határozzák meg, így az eszközök anyaga és megmunkálása alapján az őskornak három szakasza van: a pattintott kőeszközű *őskőkor* (paleolitikum), a *középső kőkor* (mezolitikum) és a *csiszolt újkőkor* (neolitikum).

A Kárpát-medencei őskori, régészeti módszerekkel kutatandó időrend:

1. A 12 millió éves Ramapithecus és kultúrája.

2. Alsó paleolitikumi, 800–220 ezer éves Paleohungaricus és acheuli Vértesszőlős I-VI, ifj. és id. Buda acheuli kultúrája.

3. Középső paleolitikumi 120–30 ezer éves mousteri Subalyuk, Érd, Bánhida, Tata, Észak-Alpok, Dél-német-síkság, Szeleta I. kultúra.

4. Felső paleolitikumi 30–12 ezer éves aurignaci Szeleta II, Istállóskő, Dolni Vestonice és gravetti Bodrogkeresztúr, Árka, Szegvár, Zalaegerszeg, Szekszárd, Palánk, Ságvár, Pilis-hegységi, bükki Balla barlangi kultúra.

5. A mezolitikum 12–7 ezer éve, mely időszakról alig van hiteles lelőhely.

6. Neolitikumi 7–5 ezer éves Körös, alföld–dunántúli vonaldíszes, tiszai, lengyeli kultúra.

7. 5–4 ezer éves kora, közép és késő rézkor: Tiszapolgár, Bodrogkeresztúr, Pécel kultúra.

8. 4 ezer évtől kora bronzkori Zók, Nagyrév, Makó kultúra.

9. Középső bronzkori Füzesabony–Gyulavarsánd, mészbetétes edények, Vatya kultúra.

10. Késő bronzkori halomsíros, urnamezős, Gáva kultúra.

11. Ókor—kora vaskor, 2900–2700 éves kimmer, sigynna, preszkíta kultúra.

12. Vaskori 2700–2500 éves szkíta, késő vaskori 2400 éves kelta (La Téne) kultúra.

14. Római kori kb. 2000 éves dák, jazyg, szarmata kultúra.

15. Kora népvándorlás kori markomann, quad kultúra.

16. Kora középkori hun, gót, gepida, longobárd, avar, magyar kultúra.

Részletesebben, ismert vívmányokkal, fejleményekkel:

JE 130–50 évezred: Bükk-hegységi, Subalyuk moustieri műveltség, ***összehangolt tett:*** kőszáli kecske vadászat.

JE ~120–90-85 évezred: Érd moustieri műveltség, kavics és kovakő eszköz, barlangi medve, vadló, gyapjas orrszarvú vadászat, ***legrégebbi nyíltszíni emberi település***, utána a Szelim barlangi műveltség ezt fejleszti tovább.

JE 80 000: Tata moustieri műveltség, csiszolt mamutcsont tárgyak: ***csiszolt eszközök máshol év tízezrek múltán lesznek***.

JE 60-55–40-35 évezred: Bükk, aurignaci Istállóskő műveltség, ez ***az első dombvidéki megjelenés***.

JE 50–11 évezred: Bükk, Szeleta (Subalyuk utód) műveltség, ***másoknál 22 ezer évvel korábbi nyílhasználat***.

JE 35 ezer után: Istállóskő II. műveltség, ***csont furulya***.

JE 11 500: Lepenski Vir, Pilis, 10 000: Balla barlangi gravetti műveltség.

JE 10.000: a cromagnon B ember létrejötte a Kárpát-medencében.

JE 9000: ***földművesség***.

JE 8000–7000: Körös-Tisza-i (Duna I) műveltség, ***gabona***, ***kerámia***.

JE 7500-6500: Vincsa (Duna II), ***írás***, ***öntött réz***, ***szalagdíszes kerámia***.

JE 6000: ***bükki és kukutyini*** (cucuteny) ***szalagdíszes*** *kultúra*, ***I. kurgán*** *hódítás*.

JE 5500: ***II. kurgán*** hódítás, ***szalagdíszes földműveseink északkelet-, északnyugat- és dél-európai szétterjedése***.
JE 5300: ***bronz***.
JE 5000: budakalászi ***szekér***-modell.
JE 4700: harangedényes nép: ***III. kurgán*** hódítás.
JE 4000: Baden műveltség, ***Vaskohó a Tátrában, Erdélyben***.
JE 3800: ***vas, mészbetétes edények***.
JE 3500–3000: ***halomsír*** és ***urnamező***.
JE 2900–2700: ***koravaskor***, ***kimmerek***.
JE 2700–2300: ***vaskor, szkíták***.
JE 2300-2000: ***vaskor***, La Téne, ***kelták***.
JE kb. 50: ***dákok***.
Kr. u. 70: ***rómaiak***.
Kr. u. 100: ***szarmaták, jazigok***.
400: ***hunok***.
450: ***gepidák***.

A Kárpát-medencei emberi őstörténet nagy részben azonos a modern ember megjelenésével és működésével. Ennek sok fejezete a Kárpát-medencéhez és szomszédságához kötődő műveltségi alkalmazkodás a földrajzi és éghajlati környezeti és időjárási változásokhoz.

Az emberi fejlődés a Kárpát-medencében a würm első és második lehűlése idején játszódott le. Subalyuk műveltsége az első lehűlés, az első hideg hullám kezdetén, Tata műveltsége annak vége felé és végén létezett, mialatt Érd műveltsége az interstadiálistól az első hideghullám végéig, azaz nagyon hosszú ideig. Mivel a würm közbülső lehűlése 75-65 évezreddel ezelőtt volt, az interstadiális 60.000 után kezdődött, és kb. 10 évezredig tartott.

Istállóskő első műveltsége a második lehűlés kezdeti szakaszán, 60-55 évezrede kezdődött, és kb. JE. 40-35 000-ig tartott. Ezért az aurignaci kialakulása sem JE 40 ezer, hanem (legalább) 20 évezreddel előzte meg a gén e szétterjedését — azaz szétszóródásának a legkorábbi idejét.

A Szeleta pedig a második lehűléshez tartozik, s átnyúlik annak a végén bele a fölmelegedésbe. Ennek tárgyi adatai pl. a Morva fennsíkon megvannak, a bükki rétegeket viszont elmosta a würm fölmelegedésekor az ár.

A Kárpát-medencei történelem keretei a jelentől visszafelé menve folyamatosságot mutatnak a legelső ősidőkig. A régészeti műveltségi és embertani nyomok folytonos ittlétet mutatnak a Homo erectus korszaktól kezdve, azaz már félmillió éve.

Ezért az eddigi eredetelmélettel szemben felmerül a mai magyar nép és nyelv mint a Kárpát-medence eredeti, önálló teremtménye és alkotása: bizonyos az őskőkor óta folytonos itteni élet, jelenlét, működés.

A másfél millió éves kaukázusi Homo ergatrasnak vannak afrikai leszármazási kapcsolatai (M168-as Y-kromoszóma mutáció), a modern ember európai elterjedése félmillió éve kezdődött. Ezért a Homo erectus és a Homo sapiens neanderthalis műveltség Európában a modern embert jelenti, előbbi a több százezer éves múltat, utóbbi pedig a másfél százezrest testesítette meg. Nem találnak neandervölgyi leszármazókat, mert ők a szaporább déli emberrel keveredve kiavultak, nincs már közvetlen utóduk, műveltségi folytonosságuk viszont töretlen.

A műveltség kiterjedése és a hatékonyság növekedés nyomán: az „előemberi” ***acheuli*** műveltséget a ***hegylábi moustieri***, majd a ***dombvidéki aurignaci*** követte, és végül a ***síkvidéki gravetti*** is megjelent.

A lehűléssel járó szárazság mozdította el az érintett európai embercsoportokat:

– délről északabbra a würm felmelegedése elején, és
– északról délebbi területekre a ’népvándorlás’ elején.

Ennek az a jelentősége, hogy a korábbi alkalommal északra kényszerült, a déli éghajlati viszonyokhoz alkalmazkodott embertípus ***keveredett*** a mérsékelt égövi emberrel; ill. a kettő

egyesítésének társadalmi kihatása is lett, ami ugyancsak elmondható a későbbi, északról délebbre húzódó ember esetében is (az elnyomó gyakorlat).

Míg ***a keveredés embertani következménye,*** eredménye lett a ***cromagnon A*** és ***B*** embertípus létrejötte, valamint az északi népeké és a mongoloké.

A jégkorszaki és egyéb éghajlati, időjárási és földrajzi hatások az emberi műveltségek igen nagy különbségeit okozóták. Ennek jelentősége az, ***hogy a különböző jellegű műveltségek egymásutánját nem új embertípus okozta, hanem*** ugyanazon embernek új életterületen történt ***sikeres alkalmazkodása***.

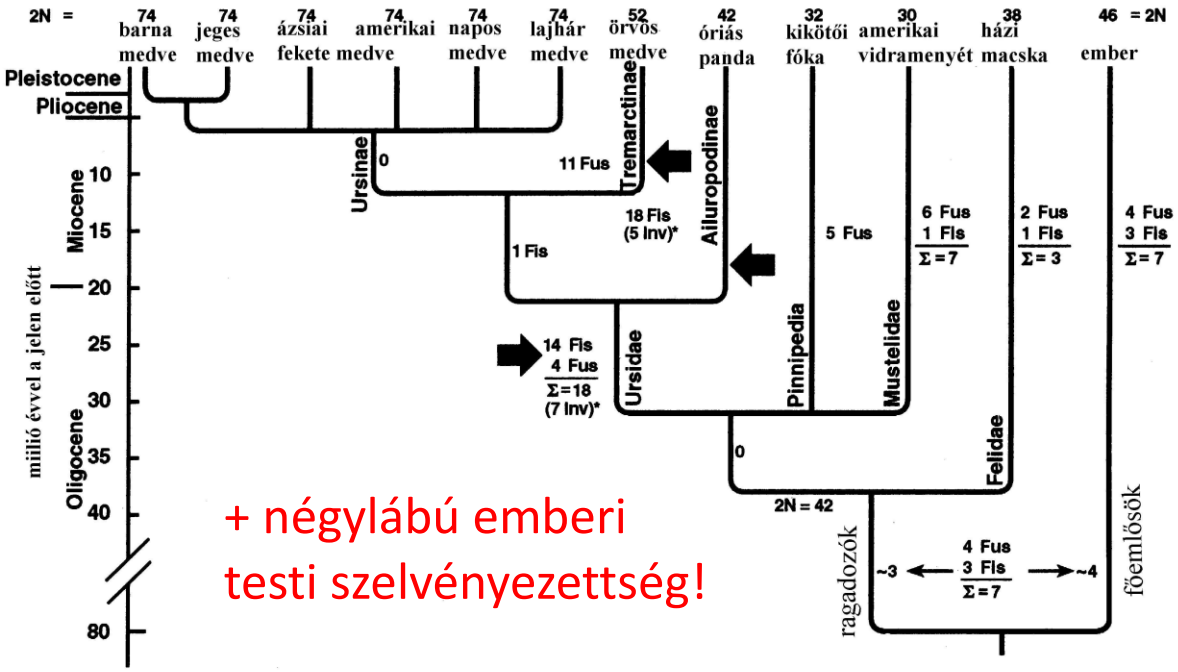
Később az időjárási eredetű munkamegosztási kényszer és a katasztrofális éghajlati-földrajzi hatások (csapadékhiány, legelő kiszáradás, állatállomány lecsökkenés) érvényesülése együttesen okozott ***műveltségi torzulásként*** elnyomó és tabló-hódító társadalmi gyakorlatot, azaz a háború megjelenése nem az emberi természetből fakadt (korábban ismeretlen is volt, amint a hierarchikus társadalom is). Az európai kurgán és az ázsiai késő jamna eredetű inváziók következményeként mutatható és mutatandó be tehát több, eddig szervesnek (természetesnek) hitt változás (emberi elfajulás).

Az a műveltség pedig, amely kivonva magát e torzulásból, megőrizte eredetiségét, felértékelődik az emberi lényeg szempontjából. Ezért kiemelkedő jelentőségű az őskőkor óta Európában a Kárpát-medencei ember, a bükki műveltség elterjedése, gazdasági és kulturális hatása, különösen a fémművesség és a földművelés terén, valamint az ***egységes társadalom***, az egyenrangú – mellérendeléses – emberi együttműködés gyakorlatának megőrzése miatt.

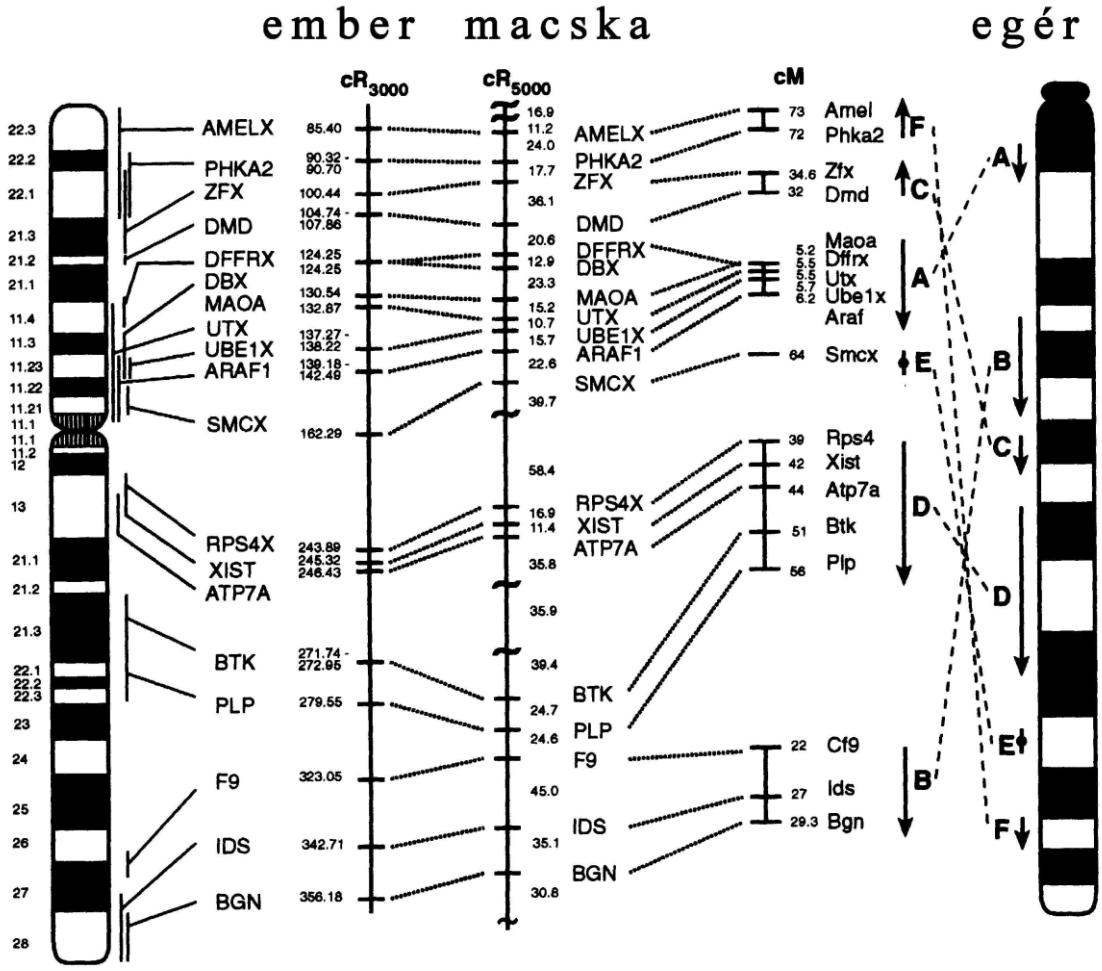
Régészeti genetika

A régészeti genetika segít az őstörtnetet részletesebb feltárásban, pontosításában. Ilyen régészet alapú genetika példája a kurgán—'indoeurópai' kapcsolat genetikai megerősítése. Az Y-kromoszóma kutatás ugyanis alátámasztja a régészet és nyelvtörténet ama megállapítását, hogy a nordikus hitvilágú sztyeppei kurgán kultúra elemei uralkodók az 'indoeurópai' nyelvekben, szellemi kultúrában, vallási és társadalmi felfogásban. Mégpedig az ott uralkodó népesség genetikai azonosításával (*10.* és *11. ábra*).

Másfelől azonban egyfajta „genetikai régészettel" bizonyítanának olyan valótlanságokat, mint hogy a modern ember nem európai eredetű, vagy hogy itt a földönkívüliek utódai most is felsőbbrendűek, és léteztek már évszázmillió évekkel ezelőtt is emberek. Ám nincs szakadék az ember és az állatvilág között, az emberi gének teljesen az állati gének sorába illeszkednek, vagyis tehát azonos rendszerhez tartozunk, a százmillió éves ember ütné ezt az illeszkedést (*8.* és *9. ábra*).

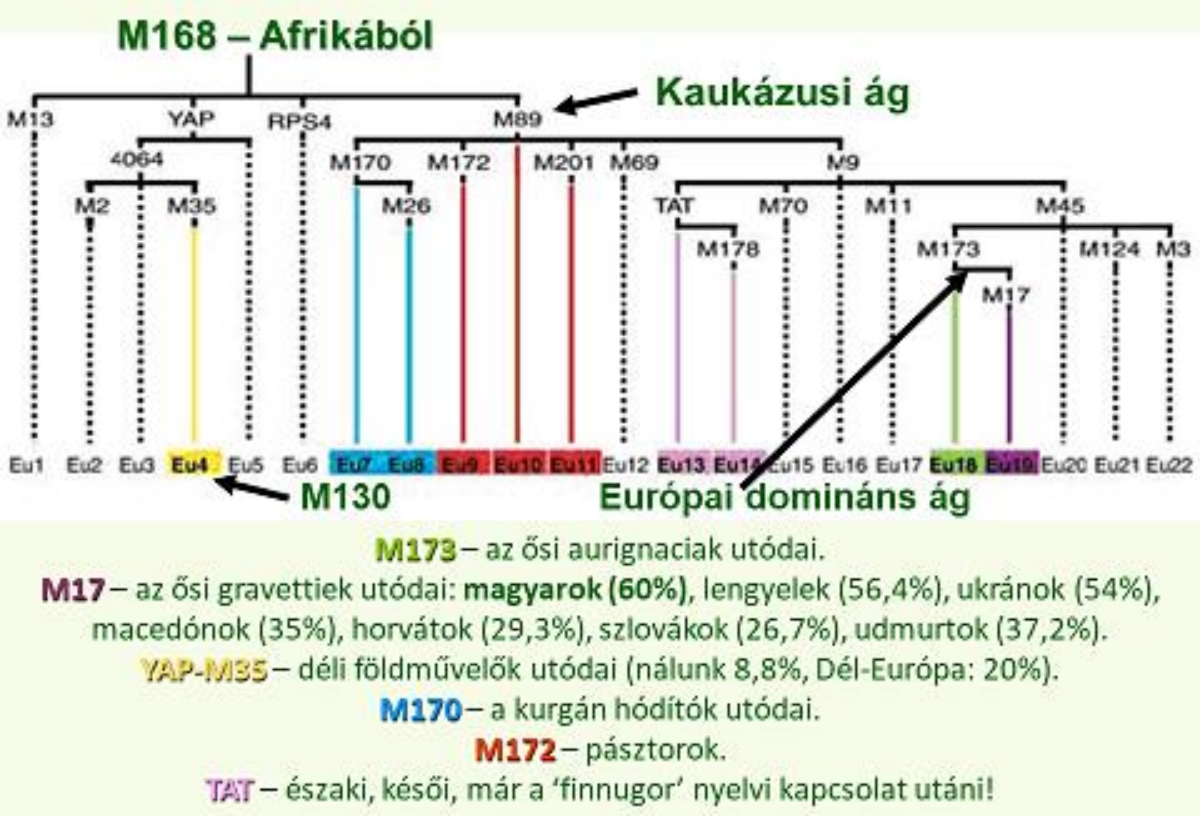

8. ábra. Az emlősök törzsfejlődési különbségei a kromoszómák számában, kialakulásuk időrendje évmilliók függvényében. Eltérések főemlősök és ragadozók közt. (Fus = összeolvadás, Fls = eldarabolódás.)

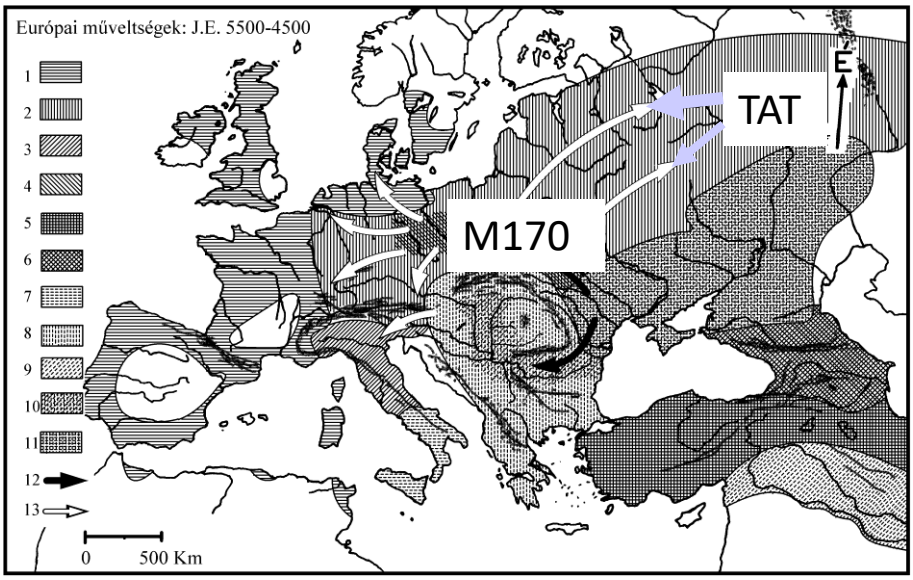

9. ábra. Az X kromoszómán található genetikai szakaszok egyezése és eltérése az ember, a macska és az egér közt.

A neandervölgyi embertípus a Kárpát-medencében ötvöződik a kaukázusival, és az így kialakult cromagnon B embertípus még az Árpád kori sírokban is komoly mértékben jelen van.
A jelenkor embertani képében a cromagnon B típus a pamírival keveredve bár, de továbbra is komoly tényező. Ezt a helyre nem álló sejti férfi tulajdonság-örökítőink (Y- kromoszómánk) vizsgálati eredményei megerősítik: ***a Kárpát-medence lakói sejti örökítő állománya 73,3%-ban ősi európai, mialatt 84,4 %-ban őskőkori*** (*10-11. ábra*).

10. ábra. Az Y-kromoszóma mutációk európai rendszere.[233]

11. ábra. Kurgán hódítás és génmozgás.

[233] Semino 2000. alapján.

Őstörténet az Y-kromoszóma mutációi alapján

Összefoglalóan, a Semino- és Underhill-féle munkacsoport európai és a világ egészére vonatkozó DNS vizsgálatainak (*10.* és *12. ábra*) művelődéstörténeti eredménye lehet:

1) a génjelzők mutációs elkülönülési időrendje,

2) ezek egyeztetése a különböző műveltségekkel.

Mi a legkorábbi ismeretünk a modern emberről?

– egy csoportja 1,5 millió éve áramlott ki Afrikából, és e Homo erectus hordozhatta az M168 gén variánst,

– majd a Földközi-tenger keleti medencéjében terjedt,

– és felbomlott további csoportokra,

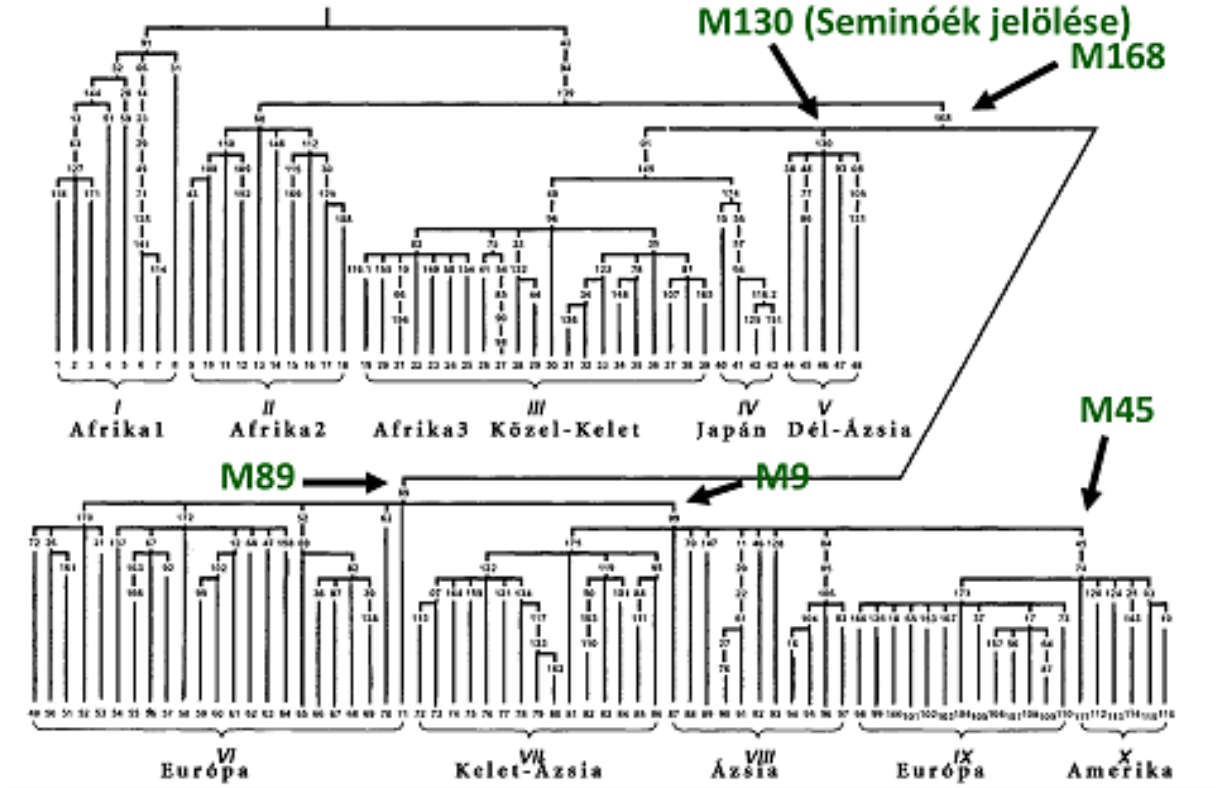
– ekkor leválhatott róla az M89-es variáns észak felé,

– és telepedett a Kaukázus akkoriban meleg völgyeibe,

– s helyben marad az M130, a YAP és az RPS4 géncsoport,

– később M130 tovább vándorolt az Indiai szubkontinens felé, ma legtöbb Közép-Ázsiában, Szibériában és Új Guineában, és e terjedés lehetséges a Homo erectus korában, de lehetetlen a genetikusok[234] szerinti 35-40 évezrede, hiszen

– az ausztrál ősember legalább 60 évezrede megjelent, és testi fölépítése, műveltsége megfelel a modern embernek.

12. ábra. Az emberiség Y kromoszóma szerinti származási fája.[235]

Mely haplotípusok tartoznak az első három géncsoporthoz?

– az M130, YAP, RPS4 ősi ágakhoz az Eu1-Eu6 haplotípus, ez a Mediterráneum keleti medencéjéhez köthető déli ember, akinek európai részesedése kb. 8%, míg nálunk 8,8%, betelepülése a mezőgazdaság első elterjedési idejére esik, a würm után 15–20 000 éve kialakult

[234] Pl. Wells 2001.

[235] Underhill 200. alapján.

natufi műveltség embere, de délebbre Eu4-ként már sokkal korábban elkülönült, mai alakját az anatóliai Eu9-11-nél sokkal régebben kapta.

Mi jellemzi az Eu4 jelzőjű haplocsoportot?

– a YAP-4064 ágból az M35 mutáció eredménye, a Kaukázustól délre kialakult korábbi euró-afrikai ember, majd a würm végén elköltözött a szárazság miatt, ez lett a rézkori alacsony protomediterrán Eu4, a földművelőkkel jött a Balkánra, Dél-Európába, ez később Çatal-Hüyük szétvándorló népessége, a mezőgazdaságot hozta a Kárpát-medencébe, itt ez JE 8500-tól a Körös-Sztarcsevo műveltség, ám aztán még Afrikába is visszakanyarodott.

Mi jellemzi az M89 ágat?

– ez a kaukázusi ember génje, domináns Eurázsiában, az Eu7–Eu21 haplotípusok, azaz a többi számottevő ember,

– és YAP és M89 közötti érintkezés kelet-nyugati géncserére utal.

M89 két főcsoportra oszlik:

I.) M-170, M170-M26, M172, M201 (Eu7–12),

II.) Az M9 (Eu13–21).

I. csoport: M-170, M170-M26, M172, M201 az M89 maradványa, és M69 az M89-ből a moustieri kiáramlást követően a Kaukázus környezetében délen maradt csoport, amely tovább tagozódott déli és északi részre,

– az északi rész később a kurgánban (M170) jelenik meg,

– míg a déli a Kaukázus területein tovább szaporodott (M172).

M170 az M89 ágból északi ágként igen régen különült el, az M9 és M172 elkülönüléssel azonos időszinten, és együtt maradva a Kaukázustól északra alakult ki, legalább 22 ezer éve nyerve el mai alakját. Igen kis csoport válhatott el M170-ként, ezért annyira szűk az eloszlása, bár Anatóliától délre is lement.

Mi köthető az M170 mutációhoz?

– az M170-Eu7 haplotípus, illetve haplocsoport, és új mutációval az M170-M26-Eu8 haplocsoport, a Fekete-tótól északra kiáradó Jamna műveltség, majd pedig a későbbi kurgán műveltség, mely a gravetti kor előtt még a Kaukázus északi részén lehetett, a jégkor fölmelegedése után a Fekete-tónál a katasztrófáig, s ez adja a Fekete-tó északi partján a későbbi kurgán embert, aki ugyanott éli meg a jégkor végét, amikor onnét a gravetti műveltséget hordozók távoztak, és a fölmelegedés után szétszóródott a sztyeppén.

– 7500 éve van a sztyeppén kurgán műveltségként, majd Európa korábbi lakóira települ kurgán hódításként, így történt 6-5000 éve az I., II., III. kurgán invázió nyugatra, megtörténik Nyugat- és Kelet-Európa indoeurópaizálása, s így alakult ki az indogermánnak nevezett alakja.

Milyen további mozgásokat indít az M-170?

– 4500 éve létrejön a harcias lovas késő Jamna műveltség, ez a kurgán utód műveltség a Turáni-alföldre hatol, emiatt 4000 éve a Pamír alól a türkök keletre mennek, és 3500 éve történt egy árja elit Egyiptomba települése.

– ez kevésbé volt invázió, mint a kurgán inváziója, ennek az emberanyaga sem a kurgáné, hanem ez a kurgán elől menekülő Ős-Európa I. déli része, ez tehát az M170-M26-Eu8 haplotípus, és ez van ma a Baszkföldön, Szardínián is, az M26-Eu8 a Kárpát-medence génállományából hiányzik,

– de a harang alakú edények népe Somogyból indult el, s 4600 éve beteljesítette Nyugat-Európa meghódítását, s ezzel teljessé tette annak indoeurópaizálását, azaz az Eu8 nem feltétlen jelent embertanilag kurgánt, hanem kis létszámú elitet jelent, és aztán az feloldódhatott a nép zömében.

M89-M172-Eu9, M89-Eu10 és M89-M201-Eu11 haplocsoport:

– az M170 után különült el legalább 17 ezer éve, s 15-20 ezer éve állapodott meg s nyerte el mai alakját,
– kaukázusi déli ági nem gravetti embert jelent, a mai örmény és grúz területen élt, aztán a Fekete-tónál, majd a földművelőkkel jött főként Dél-Európába, s még szintén tovább ment az Indus-völgybe is.
– Egy bizonyítatlan feltevés a sumérok származásáról: az Eu11 a Fekete-tói szétvándorlásból származó népesség, istenhívő kaukázusi ágak keveredése adta mellékágon őket.

II. csoport: Az M9 (Eu13–21) mutáció M89 ágból (M9 maga az Eu16):
– az Észak-Kaukázusba kiáramló moustieri műveltség embere, M9 is elzártan alakult ki, mint ahogy Eu7–12 egyben maradt,
– kaukázusi déli ágból ered, s aztán kettéválik, csak az M45 marad Európában, a többi elmegy Indiába, Malájföldre, s felkanyarodik Kínába, ahol meghatározó mértékben van jelen.

M45 az M9-ből szakadt ki
– és északi elkülönüléssel elvált a többitől, s ekkor a Kaukázus északi völgyeiben tanyázhatott,
– belőle szakadt ki az M173 és kerülhetett a nyugati völgyekbe,
– ott továbbfejlődött, s egyik része Nyugat-Európába vándorolt (M173),
– a hátrahagyott M17-es ág akkor került ki Kelet-Európába, amikor a würm első szakaszában a Kaukázusból északra kirajzott az ember és csoportokban elkülönült,
– majd a würm lehűlése szétzavarta őket, ahonnan a gravetti népe is származtathatóé
– ezután elkülönült sejti átörökítő állományt alkotott Európa középső zónájában,

Így M173 az európai ember zömét jellemző, több mint 40.000 éves állomány,
– s valószínű, eme M173-ból alakult ki az aurignaci műveltség, előbb az M17 változást elszenvedve.

M173 nyugatra terjedésével párhuzamosan M9 többi tagja Eurázsia északi és keleti területeire ment még a würm előtt, mindezt az adatok nem mutatják, de nem is cáfolják.

M45 több ágra szakadt:
– ezek közül számunkra az M173 a legfontosabb, mert ez adja Európa jelenlegi lakosságának a felét,
– az M173 és M17 elágazása kelet–nyugati megosztásban kiegyenlítően alkotja Európa szárazföldi lakosainak génjeit,
– a gravetti mamutvadász embere Kelet-Európából a második würm lehűlésekor terjedt el nyugat felé JE 30 000 után, az M17 ág hozzájuk rendelhető, ezért Semino és csoportja ezt az ágat hibásan azonosította az aurignaci műveltség emberével.

M173-M17 mutációból az Eu19 jelző és a cromagnon B jött, s a megmaradt M173 ágból a cromagnon A embertípus,
– sikeres az alkalmazkodása, terjeszkedése nyugat felé, majd a würm vége elől a Dontól a Kárpát-medencébe jött,
–ahol Bodrogkeresztúr 29 (35) ezer éves, Gerecse barlangi eszkimó 12 ezer éves,
– s északra ment vadászokból a szvidéri műveltség 8500 éves.

Gravetti és aurignaci nem ütközött, mert más volt az életterük.

Az aurignaci műveltség és ember a günz-würm interstadiálisból nem zártan alakult ki, hanem meglévő műveltségek kombinációjával,
– az aurignaci Istállóskő műveltség létrejöttét megelőzte az M173 (Eu18) kaukázusi génkiáramlás (ebből lett később a perigordi–chatelperoni, majd aurignaci Nyugat-Európában).

A gravetti műveltség és ember a Kaukázusban maradt M17 (Eu19)-ből a Kaukázus nyugati völgyében és a Don-mentén fejlődött át neandervölgyi moustieriből a modernnek tekintett emberré,

– ő vitte a gravetti műveltséget Közép- és Nyugat-Európába, s a helyi női ággal évezredek alatt uralkodó lett egész Európán.

Mit jelent a TAT kérdés megoldása?

– M89-M9-TAT mutáció egy fontos elágazás (Eu13),
– és M89-M9-TAT-M178 egy másik, TAT-mutáció (Eu14).

A TAT tehát még M45 elválás előtti, közvetlen ág M89-ből,

– s M9-TAT lett az uráli 'finnugorok' jellemző variánsa, de nem az Urálból jöttek, hanem minden bizonnyal Ázsiából,
– mert az M9 a Kaukázus keleti völgyeiből ázsiai körútra ment,
– majd a TAT keletről jött vissza mongolid vonásokkal, s keveredett aztán az elkülönült északiakkal, akik oda a gravetti népének kiszakadt részeként vándoroltak,
– így TAT található a 4800 éve a III. kurgán invázió elől az Urál környékére menekült szalagdíszes kerámia népének egy részében, és a szvidéri műveltség keleti része népeinél is,
– mely visszaáramlás Ázsiából nyomon követhető a maláj embernek a TAT területekre való hatása nyomán, amint erre a vér globulinjának az összetétele utal.

Idő: év	Ember	Hely	Génmutáció
1,5 millió évtől	Homo ergatras	Afrika, Kaukázus	M168
1,5 milliótól több százezerig	Homo erectus	Dél-Ázsia	M130
		Kaukázus	M89
0,5 milliótól	Modern ember: Homo erectus, acheuli, majd moustieri műveltség	Kaukázus és Ázsia	M9
		Kaukázus és Európa	M45
			M173
150.000-kb. 40-20 ezerig	Modern ember: Homo sapiens neanderthalis, moustieri, majd aurignaci műveltség	Európa	M173
Kb. 50.000-től	Modern ember: gravetti műveltség	(Ázsiában is)	M17
20.000-től	Későbbi pásztor műveltségek	Ázsia a Bajkálig, Északkelet Európa	M170, M172
Kb. Kr. e 2000.	Hal.-vadász, pásztor		TAT

13. ábra. Régészeti és történeti időrend műveltségi, embertani éa genetikai jellemzőkkel.

Összefüggő szakirodalom (felhasználandó vagy bírálandó, elvetendő)

Bordes (1968), Francois: The Old Stone Age. World Univ. Library, London.

Chredintsev (1990), V.V. & I.V. Kazachevski: „Absolute Date of the Travertine Samples." *Vértessőlős: Site, Man and Culture.* Ed.: Miklós Kretzói and Viola T. Dobos, Akadémia Kiadó, Budapest. p. 547.

Creamo, Michael A., Thompson, Richard L.: *Hidden History of the Human Race.* Govardhana Hill Pu. 1994. (Creamo, Michael A., Thompson, Richard L.: *Az emberi faj rejtélyes eredete. A tudomány titkainak szenzációs leleplezése!* Védikus Bölcselettudományi Szabadegyetem, Budapest, 1997.)

Cser (2000) Ferenc: *Gyökerek. Töprengések a magyar nyelv és nép Kárpát-medencei származásáról*. Szerzői Kiadás. Melbourne,

Csomor Lajos: *Őfelsége a Magyar Szent Korona*. V. Hunyadi László Kiadása. Székesfehérvár. 1996.

Fleming (1976), Stuart: *Dating in Archaeology. A guide to Scientific Techniques*. Dent, London.

Flood (1995), Josephine: *Archaeology of the Dreamtime. The story of prehistoric Australia and its people*. Angus & Robertson, Sydney.

Gamble (1995), Clive: *Time Walkers*, Penguin Books, London.

Gamble (1998), Clive: „The Paleolithic Europe, 70000-4000 Years Before the Present." *Prehistoric Europe.* Ed. B. Cunliffe, Oxford Univ. Press, Oxford. pp. 5-41.

Gábori (1974) Miklós: *Ala Tau – Ararát. Régészeti utazások*. Gondolat, Budapest.

Gáboriné (1980), Csánk Vera: *Az ősember Magyarországon*. Gondolat, Budapest.

Gibbons, Anne: "Evolutionary Genetics. Europeans Trace Ancestry to Paleolithic People" *Science* 290 (2000. november).

Gimbutas, Marija: *The Civilization of the Goddess*. Harper, San Francisco. 1991.

Latham: (1990), A. G. és H. P. Schwarz: „Absolute Age Determination of Travertines from Vértesszőlős." *Vértessőlős: Site, Man and Culture.* Ed.: Miklós Kretzói and Viola T. Dobos, Akadémia Kiadó, Budapest. p. 549-552.

László (1974) Gyula: *Vértesszőlőstől Pusztaszerig*. Gondolat, Budapest.

Lorius (1985), C., J. Jouzel, C. Ritz, L. Merlivat, N.I. Barkov, Y.S. Korotkevich & V.M. Kotlyakov: „A 150,00-year climatic record from Antarctic ice." *Nature* 316, #6029, pp. 591-596.

Lukácsy Kristóf: *A magyarok őselei, hajdankori nevei és lakhelyei eredeti örmény kútfők után*. Kolozsvár, 1870. Hasonmás kiadás Hunyadi László, Bp. 2000.

Magyar Adorján: *Az ősműveltség*. Magyar Adorján Baráti Kör, Budapest. 1995.

Magyar Adorján: *Elméletem ősműveltségünkről*. Duna Könyvkiadó Vállalat. Fahrwangen, 1878.

Jim Marrs: *Alien Agenda*. Amazon, 2001. (Bírálat Zecharia Sitchin: The 12th Planet. The Erth Chronicle 1. könyvéről, lásd még: E. Cayce, Gr. Hancock, E. von Däniken, R. Montgomery hasonló ezoterikus témájú műveit.)

Oakley (1966), Kenneth: *Frameworks for Dating Fossil Man*. Weidenfeld and Nicholson, London.

O'Neil, Graeme: Thermoluminescence. *Sunday Herald Sun* 1998. június 7. pp. 48-49.

Renfrew (1987), Renfrew, Colin: *Archaeology and Language*. J. Cape, London. Magyarul: Renfrew (2005), Colin: *A civilizáció előtt. A radiokarbon-forradalom és Európa őstörténete.* Osiris Kiadó, Budapest.

Ryan (1998), W., Pitman, W. : *Noah's Flood; The New Scientific Discoveries about the Event that Changed History.* Simon & Schuster, New York.

Semino, Ornella, Passarino, Giuseppe, Oefner, Peter J., Lin, Alice A., Abruzova, Svetlana, Beckman, Lars E., De Benedictis, Giovanna, Francalacci, Paolo, Kouvatsi, Anastasia, Limborska, Svetlana, Marcikiæ, Mladen, Mika, Anna, Mika, Barbara, Primorac, Dragan, Sanatachiara-Benerecetti, A. Silvana, Cavalli-Sforza L. Luca, Underhill, Peter A.: „The Genetic

Legacy of Paleolithic Homo sapiens sapiens in Extant Europeans: A Y Chromosome Perspective." *Science* 290 (10. November 2000), pp. 1155-1159.
Schwarz (1990), H. P. & A. G. Latham: Absolute Age Determination of Travertines from Vértesszőlős. In*: Vértesszőlős: Site, Man and Culture.* Ed.: Miklós Kretzói and Viola T. Dobos, Akadémia Kiadó, Budapest.
Sherrat (1998a), Andrew: „The Transformation of Early Agrarian Europe: The later Neolithic and Copper Ages 4500-2500 BC." *Prehistoric Europe*, Ed. B. Cunliffe, Oxford Univ. Press, Oxford.
Sherrat (1998b), Andrew: „The Emergency of Elites: Earlier Bronze Age Europe, 2500-1300 BC." *Prehistoric Europe*. Ed. B. Cunliffe, Oxford Univ. Press, Oxford. pp.: 244-276.
Sykes (2001), Bryan: The Seven Daughters of Eve. Banton Press, London.
Varga Csaba: *JEL JEL JEL avagy az ABC 30000 éves története*. Fríg Könyvkiadó, 2001.
Vértes (1990) László & Viola T. Dobos: „Settlement and Technology: The Evaliation of the Site and its Connections." *Vértesszőlős: Site, Man and Culture.* Ed. Miklós Kretzói and Viola T. Dobos. Akadémiai Kiadó, Budapest.
Winograd (1988), Isaac J., Barney J. Szabo, Tyler B. Coplen & Alan C. Riggs: „A 250,000 Year Climatic Record from Great Basin Vein Calcite: Implications for Milankovitch Theory." *Science* 242, pp. 1275-1280.
Underhill, Peter A., Shen, Peidong, Lin, Alice A., Jin, Li, Passarino, Giuseppe, Yang, Wei. H., Kaufman, Erin, Bonné-Tamir, Batseva, Bertranpetit, Jaume, Francalacci, Paolo, Ibrahim, Muntaser, Jenkins, Trefor, Kidd, Judith R., Mehdi, S. Quasim, Seielstad, Mark T., Wells, R. Spencer, Piazza, Alberto, Davis, Ronald W., Feldman, Marcus W., Cavalli-Sforza, L. Luca, Oefner, Peter J.: „Y chromosome sequence variation and the history of human populations." *Nature Genetics* vol. 26. (November 2000) 358-361.
Wells (2001), R. Spencer, Yuldasheva, Nadira, Ruzibakiev, Ruslan, Underhill, Peter A., Evseeva, Irina, Blue-Smith, Jason, Jin, Li, Su, Bing, Pitchappan, Ramasamy, Shanmugalakshmi, Sadagopal, Balakrishnan, Karuppiah, Read, Mark, Pearson, Nathaniel M., Zerjal, Tatiana, Webster, Matthew T., Zholoshvili, Irakli, Jamarjashvili, Elena, Gambarov, Spartak, Nikbin, Behrouz, Dostiev, Ashur, Aknazarov, Ogonazar, Zalloua, Pierre, Tsoy, Igor, Kitaev, Mikhail, Mirrakhimov, Mirsaid, Chariev Ashir, Bodmer Walter F.: „The Eurasian Heartland: A continental perspective on Y-chromosome diversity." *PNAS* 98/18**,** pp.: 10 244-10 249 (2001. augusztus 28).
Wells (2002) Spencer: *The Journey of Man: A Genetic Odyssey*. Princeton University Press. Magyarul Spencer Wells: Az ember útja – Egy genetikai Odüsszeia. Akkord Kiadó Kft, 2003.
Zeuner (1946), Frederick E.: *Dating the Past. An Introduction to Geochronology*. Metheuen & Co. London.

IRODALOM

Darai Lajos (Kápolnásnyék):

Van miről gondolkodni

Múlt dicsőséget felidézve soknak nem jut eszébe a kenyér, csak a kard, pedig zsoldosok
neve mutatja, védekezés előbb mindenki dolga volt, aki vetett-aratott, gazdálkodott.
Életünk alapja, biztonsága múlott rajta, hogy gabona legyen a kamrában, füstölt hús
és szalonna, kolbász, savanyú káposzta, torma, tyúk és tehén az ólban, és néhanapján vadhús.

Említhetjük a halat is, mindnek mestere volt, amint főzésnek-sütésnek gazda és asszonya,
csizma és ruhakészítésnek, fonás-szövésnek, és apraja-nagyja ház körül sokat segített.
Nem szórakozás volt az ünnep, hanem szertartás, szellemi felüdülés testi pihenés közben,
vagy jókedvű kirúgás a hámból néha, de a szereplők pontosan meghatározott táncával.

Feldíszítve maguk, minek jelképessége a köztudatba ívódott, még a mozdulatok is
ezt mutatták, közvetítették, eszmeélvezet, lelki emelkedettség volt jellemtő így rájuk.
Amint egész évre kiszabott munka végzése közben is megvolt a tudatosság éppen abban,
amire sor került, célja, következménye, vagy hiánya világosan állt előttük, ösztönzött.

Egymást tanították mesterségre, gazdálkodás hasznos fogásaira, hímzett alakzatok szép
jelentésére, jó viselkedés értelmére, magátólértetődőn élt köztük az erkölcs.
Nem nagyon volt kibúvó, nem is akarta senki, a feladatok elvégzése elől, megtanult
mindenki mindent, ám voltak kiemelkedők is, daléneklők, versmondók, betegre ráolvasók.

Utóbbi gyógyítás végső foka csak, előtte sok eszközt használtak s gyógynövényeket kúrára,
mai maradványa kifinomult eljárások során még mindig hasznos és távolról tér vissza.
Védekezni régóta kellett a vadállatok ellen, ami a vadászaton kívül kerítést
igényelt a falut körülvevő árok fölött, kapukkal, hol fogadták az idegen betérőt.

Betörőt ritkán fogtak, az később lett nagy divat kegyetlenkedő elvetemült emberállatok
részéről, akik öldököltek, házat felgyújtva dúltak, lerombolva mindent, mit ember alkotott.
Ilyen értelmetlen, istentelen cselekvésre azóta sem tud igen mondani egészséges
lélek, egész berendezkedésünk békés maradt, nem használunk kardot csak végső védő esetben.

Ó, a szülőföld, egykor milyen sokat jelentett, mindent ő nyújtott nekünk, mit a világ termett,
domborzatának öblében bújt meg kis falunk, úgy történt minden, közben tudtuk, ott élünk s halunk.
Szántás után vetéshez rögöt zúzott boronánk, nem közülünk egy ember, földünk viselt koronát,
vágyakozva figyelgettük, mint érik a termés, megbecsült volt minden mondás, különösen elmés.

Felnőttkort megelőzte a szép aranyifjúság, egyéniséggé növesztő élmény volt az újság,
elég hamar mindenki örökre párt választott, áldást kérve szülőktől rá és égi malasztot.
Iskola csak hat osztály volt és három ismétlő, egyértelműt tanított, nem maradhatott kétlő,
öregek egészítették ki tapasztalattal, mi bennük hosszú időn fogamzott alázattal.

Közös erővel építették fel a házukat a fiatal pároknak, így mutatták az utat
közös boldogulás felé, ne legyen széthúzás, egyéni hibának számított szertelen túlzás.
Kiemelt szerepük volt a mesteremberekнek, litániás templomi előénekeseknek,
mikor eljött ideje, házhoz hívták a bábát, a jól teljesítőknek megveregették vállát.

Ilyen volt az, aki visszajött a háborúból, beszámolni nem tudtak ők csak sok szomorúról,
megtanulta a nép, hogy tenni kell a hazáért, nemcsak otthon, de távol is, ha hív harc a máért.
Legtöbben helyben éltek egészen halálukig, lányokat férjhez vittek távolabbi falukig,
ők aztán családostól búcsúkor visszatértek, mi történt velük egy év alatt, mindent meséltek.

Aki pedig közülük felsőbb iskolát végzett, messzebbi tájra, városba sodorta a végzet,
de a szülőföld őt is egyre vissza vonzotta, játsszuk életünket, gyermekkor hozzá a kotta.

A világ értelmességéről beszélni olyan, mintha istennel társalognánk, bele látva a
gondolataiba, mi a szándéka éppen azzal, amit vizsgálunk, vagy ami velünk megtörténik.
Nem nehéz ilyet találni, mert belső hang segít, ha megrekednénk tanultak elégtelensége
miatt, hiszen ugyanaz az értelem van bennünk szintén, így lelhetünk rá rendeltetésünkre is.

Legalábbis ezt tartja legmagasabb bölcselem s a legkisebb vélelem is, mikor tárgyakon túl
elvi síkon kutat, illetve talál összefüggést, sőt törvényszerűséget, és jelekkel közlést felénk.
Puszta anyagon túl igen beszédes az élet, megnyilvánulásait természetesnek vesszük,
tulajdonságait, képességeit, hasznait számunkra régóta ismerjük élőlényeknek.

Fákkal barátkozni eszünkbe se jutna, miket kivágunk, megszárítjuk s tüzet rakunk belőlük,
valamikor aztán rájöttünk, minden éghető szén, és láttuk, levegő szükséges az égéshez.
Sok-sok találmányunk e köré a tudás köré gyülekezett, nagy-nagy kényelmet megvalósítva
nekünk, amint az ellenkezője: ételeink tartósító hűtése ugyancsak jótétemény.

S tovább, beszélni kezdtek, magukat kínálgatták még édes finom gyümölcsök, étkezés céljából
mennyi mindent kipróbálgattunk tapasztalatot szerezve, esetleg kárt vallva, hogy mi ehető.
Kis magok összegyűjtése, őrlése, főzése, állatok tojásának, húsának nem hogy nyersen,
de fűszerezetten elkészített fogyasztása, nagy előrelépés volt háziasításukkal.

S még tovább, észrevétlen lépegettünk feljebb az értelem fokozatain egészen máig,
mely mostani állapotunk félmillió éves lehet már, ideje komolyan vennünk hitelét.

Tekintetünket csillagos égre űrtávcsövek hatékonyan hosszabbítják, mélyítik – eredményt
nézve, mert akik erre fordítják a pénzünket, ilyen látványossággal akarnak hódítani
lelkivilágunkban, oda messze kiterjesztve közvetlen gyakorlat napi elképzelésit,
milyen módon rendelkeznénk ve azon a bolygón, amelynek léte csupán tudományos feltevés.

Kettős a cél és az elért hatás, mert elterel figyelmet istenről, aki régen még eget és
a szívet uralva befolyásolta lépteinket, s helyette mostanra űrfejlesztés vált istenné.
Mintha tényleg így lehetne irányítani a lelkeket, hogy ne befelé, magába forduljon
az ember eszmei és hitbeli táplálékért, belső mélységekben találva nyugalmat, erőt.

Mintha nem lennének a világmegismerésnek korlátai, amit az elért határokon túl
haladva átléphetünk véges egyéni élet szűkösségét nemzedékek által kitágítva.
Mintha a múltunk nem eléggé figyelmeztetne nemcsak a nagytermészet önálló és veszélyes
változására, mely időszakonként visszatér, de az emberek helytelen válaszaira is.

Mert rossz irányban indulni megoldás felé, magában hordja visszafordulás nehézségét,
a felelősséget inkább áthárítják oda, ahol a megfoghatatlan reménység csábít.
Arra az istenre, kinek kiszámíthatatlan akaratát vélik teljesíteni hatalmi
szóval, holott nyilvánvaló a különbség léte elgondolt lénye s a mi képzelőerőnk között.

Vagy ha ez már kudarcba fulladt eljárássá vált, kitalálnak végtelenség felé menekülést,
hol nem lehet utolérni megtévesztés tényét, mert az, mint Achilleusz teknőse, előbb indult el.

Elvegyülnénk a többiek között, ha lehetne, ha hagynák, mert jólesne a termékeny nyugalom,
mintha ama gazella csorda úgy legelhetne, nem válik oroszlánprédává semelyik napon.
Valakik elkezdhetnék végre, ami volt réges régen, hogy nem volt ember embernek ellensége,
hanem mindenki megtehette, amire képes, és közös osztozkodás volt a végeredménye.

Csupáncsak a javakról van szó természetesen, amidőn feladatok–képességek megszabták
az igényt, használatában kinek mije legyen, de modern tudomány szerint ez állapot vadság.
S mintha fényűző felhalmozás lenne értékes önmagába, hozzá mért rangokkal páváskodva,
de mint mondottam, teljesítmény igazán ékes, anélkül korhadt fa-üres világ belső odva.

Amit tehát ellensúlyozni kell igen drágán, még hamis eszmerendszert is hozzá igazítva,
s ha nem megy szépszóval, menni fog erőszak árán, délceg katona lehetsz hősi halált áhítva.
Gyilkoló szerszámra költve a sok pénz manapság látszólag önkéntesen tett, szabad akaratból,
de van mögötte kiáltó hazugságra vakság, életünk végtelen értelme szebb szavat szól.

Olvashatunk belőle némi szemelvényeket, mert a tanulságokat törvényekbe foglalták
leigázatlan elődeink, s rossz természetet növesztők érdekkörük szerint kiválogatták.
Ezért tolhatnak ránk könnyen ferde szándékokat, hogy beteljesítsünk, mert a parancs benne isteni,
szentírás szerint, s belenőve hisszük azokat, a kibújókat lelkiismeret átka veri.

Megszabadulásunk mindeme nyűgtől volt már, követni érdemes jó javaslata, mintája,
és az belőlünk is fakad, újkeletű zsoltár, éneklésével beteljesülhet szívünk álma.

Ha tele van zsúfolva a lakás mindenféle tárggyal, könnyen megkapjuk a vádat, hogy nem tudunk rendet tartani, ámde mi nem akarunk olyan rendet rakni, amit megkíván tőlünk korszellem. Ez pedig lecsupaszított falakat jelent és nagy tágas tereket, minden leburkolva, hogy úgy tűnik, bútor sincs, csak sima felületek, s így üres minden, széplakási képeslap szinten.

Ehhez képest ahol többségünk él, ki van töltve sok hasznos és kedves szekrénnyel, polccal, asztallal és székkel, falon kis és nagy képekkel, kis szobrokkal, mozdulni csak meghatározott irányban lehet. Nincs baj ezzel, takarításkor elmozdítjuk az útban lévőket, mert nem robotporszívót küldünk, mint a reklámban, fudbalpálya nagyságú térre, felmosást sem géppel végzünk, mint áruházakban.

Berendeztük ott életünket, ami otthonunk, ott vagyunk otthon, hol otthonosan élünk, mozgunk, ahol időnk nagy részét töltjük, ételt készítünk, pihenünk, és szórakozunk is készülékekkel. Tele a lakás és tele a lelkünk mindazzal, amit életünk során felhalmoztunk emlékként, figyelünk rájuk, hozzánk tartoznak, nem dobjuk el egyiket sem, hiszen életünket tagadnánk meg.

Bár lehet, a kordivattal éppen ez a cél, hogy veszítsük el magunkat, lelkesedésünket, és életörömünk se legyen igazi, helyünket se találjuk ez elidegenedett világban. Ragaszkodjunk hát kis kuckónk teljességéhez, mert itt vagyunk itthon igazán, itt szoktunk vendéget is fogadni, hogy lássák közelről, kik is vagyunk, nem bújunk el vendéglátó hely függönye mögé.

Nem cserélgetünk időszakosan berendezést, mint szívünkből sem söpörjök ki barátainkat, színültig töltjük érzésvilágukat, de még fér bele, minden jónak tudunk helyet szorítani.

Miért kellenek fordulópontok az életben, miért nem lehet saját tapasztalat nélkül is boldogulni, midőn okosok megmondják nekünk, hogy a jó élet mettől meddig tart és hány méter? Nincs mese, át kell élni a dolgokat, előtte izgulni, közben meg nem érezni szinte semmit, aztán majd figyelmeztetnek, neked már sikerült, mikor, hogyan és merre? – csak kapkodod a fejed.

Aztán rájössz, talán azok adnak jó hangosan gyakorta tanácsot, akik maguk is keresik még a boldogulást, de valamiért érdekük, hogy sajátként adják elő a könyvből tanultat. És hinni magadban sem tud más és istenben sem helyetted, rajtad áll viszonyod a világhoz, neked kell kialakítanod s megfogalmaznod, vagy fordítva, de célkitűzés átéltből lehet.

Könnyű mellé lőni, ha vágyaid támadnak – meg józan mérlegelés helyett, mert mit ismersz ifjan biztosan és alaposan, ami mellett döntesz, alig van, mégis aztán nagyon ragaszkodsz hozzá. Olyasmibe kapaszkodni, ami nincs, sose volt, sőt nem is lehetséges, felesleges lenne, ha nem azt mutatná a túlnyomó gyakorlat, ezért kell komolyan venni: elkerülhetetlen a baj.

Avagy bajtalanság üres ígéret, törekvés szülők részéről, amint használati tárgyaknál is az kellene érdekeljen, miként javítjuk, és nem a gondtalan lebegésre készülgetni. Aztán lecsap a vihar, becsap a villám, állunk csuromvizesen, kilátástalanul, romokon addigi elképzelésünk összedőltével, de aztán megújulunk, és csodák csodája, élünk.

Már sokkal erősebben ragaszkodva valóság talajához, amin messze lehet jutni, míg a repülés közben igen könnyen eltörhet a szárnyunk, s ez már igazi fordulat, bizakodó remény.

Minek is vagyunk mi társalkotó művészei: az életünknek, vágja rá egyből megkérdezett,
és bár ez vitatható, mert az miénk egészen, van benne valami: sok minden nem rajtunk múlik.
Ám a körülményeinkbe beleszólhatunk és alakíthatjuk, akár kedvünkre is szerencsés
esetben, ha erősek vagyunk, határozottak, vállaljuk a megismert sajátos irányunkat.

De ami feltétlenül a mi érdemünk lehet, ha teljesül, és valamilyen szinten szokásos,
az a ránk jellemző világlátás ajándéka, tudatlan eredménytől tudatos alkotásig.
Mert az is újra rágja és megemésztve nézi, látja, élvezi vagy elveti a külvilágot,
a benyomásokat, igaz korábbi segítség felhasználásával, aki ezt észre sem veszi.

Ám annál határozottabb lesz az álláspontja, mennél kevésbé tudatosítja az eredetét,
hogy az nem isteni vagy természettörvény, hanem emberi elsajátítás, elmélet, feltevés.
Merthogy az van-e a valóságban, ahogy látjuk, arról régóta tudjuk, hogy mennyire kétséges,
sőt, hogy termékünkként kellene rá tekintenünk, ha tudnánk, de inkább jobb felülni a látszatnak.

Az ugyanis teljes, ismerős és barátságos, míg róla a megtervezett eszközökkel kimért
adat, mit a tudomány mutat, elidegenít, mert arctalan, szervetlen, csak gépies célja van.
Ezért fordulunk szívesen művészetek felé, ahol emberségünket érezzük megszépülni,
sokszorozódni, igazi végtelenség felé behatolni a megismerhetetlen mélyére.

S felmutatják nekünk sorra, mire rábólintunk, mert olyanok vagyunk vagy szeretnénk lenni, gazdag
lelki tartalmak tulajdonosai, amivel valahogy örökkévalóság jön le a földre.

Összehangolatlan nem működnénk ilyen szépen, tanuld tested minden részének összhangzattanát,
örülj lelkednek, hogy szellemi vezérlőterem, énekeld el néha mindennek köszönő dalát.
Ha olyat eddig nem tudtál, ideje keresni emberi tevékenység sokezernyi ágában,
különösen a pihentetést szolgálók között, és az istennek szóló szertartásos hálában.

Múltba kiterjesztett önmegfigyelést végezve rátalálhatsz egykori jó ötletek nyomára,
mint fogadtak kimagaslón erős élményeket, mint válaszoltak szervezetük fáradtságára.
Mert meghatározott ma is minden mozdulatunk, hordozó csont, lendítő izom, tapadó inak,
irányának lehetősége úgy behatárolt: képesség legszükségesebbre, nem múló divat.

Sportolóink mutatják, rugalmas korlát mindez, és az észtorna bajnokaira is tekintsünk,
anyagi világ bonyolultságát feltárókra, s akik színpadra viszik végtelen elvi kincsünk.
De az ábrázolókat magunkban is nézhetjük, nemcsak festmény, szobor, álló és mozgó fényképek,
hoznak elő befogadható mű teljesítményt, mi is tesszük, s hasonlításunk igaz, vagy téved.

Leginkább emberszerűségekre bukkangatunk, bár csak abból kiindulni elég kockázatos,
mert amire nem érvényes érzékszervünk, attól még van, lehet elvont, káros, üdvös-kívánatos.

Igazi végtelenség pedig egymásból fakad, amivel mennél nyitottabb szívvel találkozunk,
annál többet kapunk belőle, s adhatunk bele, a kapcsolatoknak így kívül-belül áldozunk.

Ahogy a nagyvilág részekből áll tehát össze s egésze számunkra ezeken keresztül adott,
eszünkbe vésettek egésze sem lehet másként, legyen elég, hogy mi halljuk a szép összhangzatot.

Milyen érdekes, hogy eredeti hamisítást módosítók hazugságát milyen hamar
utol lehet érni, mikor bejövő hódítók előzményeként korábbi kiáramlást vélnek.
Sőt, kinyilatkoztatják, hogy az olyan erős volt, hódított a sztyeppén egészen Távol-Keletig,[236]
és aztán egyszercsak visszafordult, jóval később, visszatérve ide, hogy honfoglalást végezzen.

Nem magyarázzák meg, miért indultak el oda innen, a dús termőföldű vidékről úttalan
utakon a gyér füvű tájékra, hol csak állat legeltetés lehetséges, földművelés alig.
Azt sem mutatják be bizonyítékokkal, hogy ez a győzelmet győzelemre halmozva keletre
mozgó hadsereg mikor, miként indult, merre ment át a Kárpátokon, erről milyen nyomot hagyott.

Semmilyet persze, de ezen könnyen átsiklik az üres lelkesedésre berendezkedett vágyszem,
különösen ha a sejti tulajdonságokat évmilliók óta átörökítő szerkezet
többszáz millió hasonlósági adata már rendelkezésre áll, amiből azt olvashat ki
mindenki, amit csak akar, hiszen gyér lakója volt annak a földnek már a régiségben is,

és szétszivárogva terjedt sokfelé sokféle ember, aztán lettek köztük harcot választók és fegyvert
fogók védtelenekre, idáig is eljőve, mert a húsosfazék vonzó állapotból fakad.
De ha itt korábban már a hódítók magja élt volna, később is meg tudta volna védeni itt
magát, történt is aztán honvédelmi eljárás kifejlesztése, és lettek nekünk is hőseink.

Tarthatatlan elméleteket felmelegít és új színben próbál feltüntetni új próbálkozás,
átugorva a következetesség igényén, mintha nem lenne elég eszközünk az igazságra.

Szent helyeket illetően nagy a tülekedés, de a nagyok nem engednek ilyen éltető
forráshoz kisebbeket, sőt a nyomorúságot számunkra még fokozzák is azzal, hogy vesztes ügy
emlékeztető helyéhez engednek csak minket zarándokolni, mintha győztes csatái csupán
más nemzeteknek lettek volna, amint főváros remekbe szabott palotái, színterei is.

Mintha bizonyos történelmi idő előtti események, tettek ki lennének törölve a
ma értékesnek dicsőítettek közül, üres múltat erőltetve ránk, bűneinket sorolva
abból a túlhaladott korszakból, már kortársak részéről is, mintha jó és rossz úgy elvált volna,
hogy most tisztán látszik, kinek hová álltak dicső vagy gyászos elődei, s nekünk utóbbi jutott.

[236] https://www.youtube.com/watch?v=qLqpkojREOU

Az elmarasztalás csak azokat érinti, akik folyamatosságot jelentenek élő múlttal,
megszakítottsággal terhelt holt nyelvek hősei istenítést élveznek, eszmei feltámasztást.
Lássunk át időszitán, melynek kis lyukain át a legfontosabb kis értékek leperegtek a
földre mindig, termékennyé téve emberség talaját, s ami fennmaradt, a káros pompázat.

Így ennek a földnek minden termő felülete szentséges hely, hová kijár művelését végző
ember, munkáját megszenteli maga az ég is éltető esővel és érlelő Nappal bőven.
Ennek a szerves békének voltak hitvallói, vértanúi, akikre mindig figyelmeztetnünk
kell magunkat és egymást, felidézve szenvedés és megdicsőülés állomásait, helyeit,

a közhatalom gyakorlásának mezejét is, örökös szépséget rejtő házakat, kerteket,
az egész világot felölelő jelképeket, s követni tovább a kimagasló lelkületeket.

Megváltozik-e az emberi természet attól, hogy a hatékonysága igen nagyon kiterjed,
túlhaladja lába lépéseinek határát, s gondolkodásában sosem látott eszme terjed?
Válasz a kérdésben, merthogy mindeközben külső természet változatlan marad, beszélni kezd
ugyan magáról, előbb magázódott, aztán már tegeződve, s közben titkai vetése kikelt.

Mennél többet tudunk róla, annál kevesebbet vélünk bizonyosnak, bonyolultság fokozódik,
s miközben az anyag legmélyére behatolunk, eszünk felszínén sok régi rossz elmélet hódít.
Annyiféle darabra szakadt őstermészetünk szinte, amennyi igazi felfedezést tettünk,
mindnek támadt nagy közönsége, lettek hívei, összerendezni azokat nem akartuk, mertük.

Nem az akarat hiányzott, hanem a bátorság, mert időközben kitaláltuk a semmit is,
megvolt a veszélye túlzó következetességnek, kihull kezünkből a világ, maradék semmizik.
Mert valóban különböző elvek ellentmondást hordoznak ugyan, de nem lépnek egymás helyére,
inkább gazdagítják a tudást, tapasztalatot, ahogy rakódik egymásra életünk sok éve.

Látszólag tehát sokfélék vagyunk, változatos képet mutatunk, aztán szeretünk átlagolni,
s az mintha változást mutatna, mert már az elit autózik vagy repül, nem szeret kutyagolni.
Ám a lovaglás új kihívásként visszatér és még számtalan emberi ügyesség, sajátosság,
ugyan divat és üzlet, de rámutat a tényre, test szervezetünk szerkezete általánosság.

Amint eszünk is már hamar kiegyenlítődik, használni kezdjük rejtett, nem remélt rétegeit,
s bár a tartalmat az önzés félre fordíthatja, de a tudás lesz a győztes, mindenkit beterít.

Kilátástalanság sem kell hozzá, hogy leálljon az ember, megrekedjen, nem félúton: útközben,
nem a cél előtt, hanem mert esetleg olyat nem tűzött ki, félvén a döntés hatalmas súlyától.
Mely alatt összeroskadhat összeomolván a lelke, s most itt van a baj, hogy a teste nem bír
erőt adni a megszokott haladáshoz, úton-útféken kidől, leáll, lehetetlent követel.

Azért teljesíthetetlent, mert nem mondja, mi a kívánsága, sóváros üresen, tétova
mozdulatokkal, mert elindulni se tud, nemhogy visszatérni az eredményes kerékvágásba.
Ráadásul beszűkíti a szemléletet, így elhiteti, hogy nem számít most semmi korábbi
teljesítmény, mert attól még a jelen nem nyújthat menedéket pillanatnyi zavar viharában.

De legalább annyi jó van venne, hogy nagyon fáj ez az istencsapásnak sehogy sem nevezhető
állapot, hiszen magamnak kerestem azzal, hogy hagytam kizökkenni az időt magamagából.
Kilöttyenni inkább a jóság-medencéből az örömitalt, mit már nyugodtan sem meginni
nem tudok, sem megfürödni benne, mert elpárolgott vagy befagyott, látszat után nyúlok.

Ez a fájdalom viszont legalább biztos pont a megfoghatatlan akadályok között, iránya
van, hogy megszűnjön, amit a legkisebb lépés is elősegítene, tudom: sóhajtozok érte.
Lassan veszem a levegőt, minden sejtem szívja, a külső nyomás belsővé válik, a feszültség
átka kisüléseket villant kiengesztelten, hogy eleget szenvedtem, pokol alján dobbantok.

Nem is a felszínre, sokkal magasabbra vágyok, s máris elérem, bármily kicsit mozdulok felé,
mert a hit mozgat: legkisebb szikraként gyújtja fel életem csillagának kifogyhatatlan tüzét.

Ahogy tengeralattjárók útját nem ismerjük, de tudjuk, hogy ott vannak a világ tengerében,
a mélységekben rejtőzik őstörténetünk is, kevés jelet nyújt magáról emlékezetképpen.
De azt küldi rendületlen, csak fel kell ismernünk, fűben-fában orvosságot, állatokban reményt,
hogy társaink lesznek sikeres boldogulásban, s egy-egy képességünkben korábbi eseményt.

Ahogy felfedeztük a tűz használhatóságát, kőeszközök után a fémek még több előnyét,
növény- s állatnemesítés sorra megtörtént, s nem utolsó sorban fűszerkonyha ízes főztjét.
Mindezzel kapcsolatos békénk örökössége, mit az időjárás néha megbolygatott,
nyugalmunkat erőnk mindig helyreállította, természet törvénye lélekben megfogantatott.

Csodásan megéltünk ily módon évszázezreket, régészeti rétegek is mesélnek múltunkról,
meg a sejtörökítőink viruló tényei, műveltségi tények adnak hírt igaz utunkról.
Csak kapkodjuk a fejünk, ha ma arra gondolunk, milyen szerves volt az élet a régi időben,
mindent felhasználtak, hulladék nem keletkezett, élelmük is volt persze, többnyire igen bőven.

De, hogy ritkán laktak, születik az ellenvetés, ám bolygónkhoz képest mi sem lennénk túlnyomóan,
ha nem az ég felé tömörülnénk, juthat mindenkinek tér, hozzájuk hasonlóan.
Mert csomósodást tudásközlés igényelt régen, amin túlvagyunk már, messzire is üzenhetünk,
csakhogy testünk betegesen elkényelmesedett, s az sem mellékes, hogy többnyire mérgeket eszünk.

Felismertünk már nemcsak káros szenvedélyeket, de a napi élet helyes gombolyítását is,
őseink életmódja mellé lelküket kell visszahoznunk, mi ügyeset jósággal társít.

Ha gondolati tartomány nem csupán képzelet, ne keverjük össze valóságra vonatkozást meseszerűséggel, amiből még a mesék is kiveendők: régi tapasztalat hírnökei. Némely hihetetlenségük csak figyelemfelkeltést jelent szokatlan megfogalmazásai miatt, idő múltával változnak a kifejezések, de ránk egyaránt érvényeset, tanulságost mondanak.

Másféle az, amikor valamilyen vágy, éhség bizonyosság után, vagy csak elégedetlenség ismert magyarázatok felé nyilvánul meg és nem átgondolt javaslatot tesz meg létezőnek. Olyannak, amire építeni lehet, élet vezetését rá alapozni, bizonytalanság megszüntetésére használni, mintha tényleges gyógyír, megjavult állapot okozója lenne.

Ez a gondolkodás viszont könnyen kiüresül, amikor találkozik erőtlen hatásával, hogy a nehézségek legyőzetlen maradnak és a hit vallása nem emeli fel a lelkünket. Mármint a kételytelen magasságba abból a mélységből, ahová a talajvesztés taszít, ha elutasítjuk a kézzelfoghatóság tényét, s mindenben a varázslatot keressük, kutatjuk.

Kötődni kell élethez, világhoz érzékszervek és elme együttes szolgálatával, onnan vagyunk mi is, mégha aztán önállóvá váltan már mi mondjuk meg, hogy körülöttünk mi micsoda. E megnevező megismerés viszont csalóka, nem helyettesíti a vizsgált szereplők létét, sőt bele van rendelve a tévedés szokása, mert új összefüggés felülír régi jelleget.

Ezért aztán tisztelni kellene elődeink hasonló helyzetét, sem lekicsinylést nem szabad rájuk alkalmazni, sem istenítést, legyenek társaink a mában elért eredmények felé.

Rejtett kis indulatunknak ne engedjünk teret, látszólag apró hajlam, mert távolra utal, hogy réges-régi elődeink mért nem gyilkoltak többet valahol, ahol talán nem is jártak ők. Mert hogy miért hagyta életben Atila Rómát, ha el is pusztíthatta volna, ja, mert szkíta volt, a szkíta erkölcs híve, amit most elismerünk, de kit életben hagyott, az mind árthatott nekünk később.

Ilyen módon történelmet írni ugyanolyan ártalmas, mint mivel másokat vádolunk sorra, hiszen sok hősünket megtagadnak, kitörölnek az emlékezetből, mondjuk és sosem ok nélkül. De hogy mi hasonlót kívánjunk a valóságos múltba, visszamenőleg, mutatja keveredett tudatunkat, minek eredete hódítókat ajnározni, ha egyszer mi voltunk hódítottak.

Más kérdés, hogy aztán átálltunk védekezésre, s még megelőző csapásokat is tudtunk mérni, de a békés természetünket úgy megőriztük, hogy műveltségünk összetevői mind ilyenek. Azaz a túlnyomót mi képviseljük hűséggel messze múltba gyökérző emberi történetből, ennek jele a tisztelet, mivel a többi nép illetett minket, tudás népe néven nevezve.[237]

Ehhez képest eltörpül minden gyászos veszteség, és így is volt, a túlélést magas szintű élet ösztönös és tudatos folytatása nyújtotta, elterjesztve vívmányait az egész földünkön. Ez a felfogás vezérelte vezéreinket, olyan kapcsolatrendszert éltetni körülöttünk, mely átveszi s továbbítja a jó gyakorlatot, és nem a hódoltatottak kirablásából él.

[237] A scita=tudás latinul (scio, scire, scivi, scitum=tudni, ismerni).

Ez az ésszerű, és ezért volt így, nem gyengeség vagy önrontó kegyesség folytán, ne sírjunk vissza hamis történelmet gondolatban ismételni kegyetlenebbül, mint ahogy szépen és jón történt.

Nyelvileg, gondolatilag van lehetőségünk két valami közötti kapcsolat nemlétét is állítani, sőt a nemlétével műveletet végezni: ez állapot mikor s hogyan változik. Közeledik-e lehetősége kapcsolatnak, vagy éppen távolodik, olyannyira, hogy rögtön bekövetkezik, vagy vélhetően sohasem fog, eközben nem kérdezzük meg, miről is beszélünk.

Személyek esetében látható ez leginkább, mert földrajzi távolság vagy jellemi eltérés kizárja, illetve jövendöli létrejötte lehetetlenségét, vagy ellenkezőleg, várja, valószínűsíti, fogalmazzuk igényesebben, mert a valószerűség legjobban használható gondolati eszközünk egymás meggyőzésére, sőt, már egyszerű tájékoztatás megkívánja.

Ehhez azonban a nemlétezőt megfelelően kell ábrázolni, előadni szükségességét, kívánatosként bemutatni, mert sokszor csak pénz ráfordítással létrehozható egyáltalán. Ez a jövőre vonatkozik többnyire, mert a teremtés a munka és alkotás gyümölcse, olyat ad, ami addig nem volt, de a mintáját előzetesen ismertük, hiányát éreztük.

A múltba tekintésben is találunk ilyesmit, midőn az óhajtásunk dicsőítésre hajlik, nagyságot keres elődeink között, minőség építése helyett rombolást is elfogadva, és hangoztatja is, de csak ebben a hangban van létezése amaz eseménynek, szereplőnek, kiemelkedőnek tartott teljesítménynek, mit több más hasonló feltételezésben tár elénk.

Jobb lenne, ha magunkba néznénk és feltárnánk e vágyakozásunk okait ama hősi múltba gyökereztető vezénylésünkben, valóságot találva mindkettőben, és boldogok lehetünk.

Kényeztetés és kényelem kénye egyelőre nem lép elő a fényre, homályban rejtőzködik, alig van jele, bár sokan figyelmeztetnek rá, hogy rossz következménye lesz túlzott jólétünknek. És ezt nem a jó oldalára értik, mert örül mindenki, ha jól megy az emberek sora, hanem a mulasztásokra, renyheségre, tunyaságra, hogy nem használjuk jól fel lehetőségeinket.

Merthogy eszközeink helytelen használatának következtében alapvető képességek nem alakulnak ki bennünk, vagy hamar elsorvadnak, már kézzel írni, fejben számolni sosem tudunk, ha most nem fordítjuk vissza ezek elhagyását, ahogy egyéb alapvető eddigi tudásunk megőrzését, például az óramutatókét leolvasni, nem számkijelzőre hagyatkozni,

vonalzóval mérni, körzővel rajzolni, távot megbecsülni, térképtől olvasni, egyáltalán könyvet olvasni, nemcsak mozin művelődni, a művészettörténet nagy alkotásait és az irodalomét is, s a klasszikus zenét ismerni, a történelmet összefüggéseiben, nemcsak évszámok szerint, a technika vívmányainak mozgató természettörvényeit, világunkat

ahogy valójában létezik, nem úgy, ahogy a rajzfilmek mutatják, valóságos viszonyokat,
nem úgy, ahogy a limonádé sorozatokban szereplők mesterséges világa káprázt.
Nagy előny tehát a kultúra minden szeglete könnyen rendelkezésre állása, de nem elég
ha csak az alacsony színvonalú termékeket fogyasztjuk, önálló feldolgozás szükséges

minden egyes elkülönült szakmai terület adatainak és állapotváltozásának,
különösen az erkölcs terén kell önképzésre szoktatnunk magunkat, hogy emberek maradhassunk.

Álhírekkel, valótlanságokkal ne foglalkozz, szólna a tizenegyedik parancs, ha hazugság
nem lenne régóta megtévesztésben jártasok rejtetten működő igen hatékony eszköze.
Ha csak alapvető ismereteinket nézzük magáról a természetről, ahogy felbukkannak
bennünk benyomások, inkább ránk hasonlítanak, előzetes tapasztalatunkra, mint a tárgyra.

A tárgyszerűség követelményét ezért inkább az ismeretek összekapcsolásánál kéri
az ésszerűség, pedig alapfogalmakkal is baj lehet, ha utólag visszatekintünk rájuk.
Mert időtállóság tekintetében gyakorta megbuknak a vizsgán, hamar változik a világ,
és viszonylagosságukat sem egykönnyen lehet elfogadni, szeretjük az egyetemességet.

De most másról van szó, érdekszülte megtévesztés gyakorlatáról, ahol az álhírt csak bedobják
és mi rágcsálni kezdjük, mint kutya gumicsontot, mert hát nem zörög a haraszt, ha a szél nem fújja.
Biztosan van abban valami, ha mindent titok fed, mégis kiszivárgott, eljutott hozzánk az az
izgalmas téma, mi borsot tör az orra alá ama számunkra már elérhetetlen köröknek.

Lehet csámcsogni a hatalmasok szerencsétlen esetein, hozzátartozójuk balesetén,
hogy az élet őket is ugyanúgy nyomorgathatja, mert őket is anya szülte, s ugyanúgy meghalnak,
mint mi, és ez a lényeg, hogy ha nyelvünkre vesszük őket, akkor már az egyenlőség felé tettünk
egy lépést, ami boldogít kicsit, de nyugtató hatása is van, lecsendesíti lázadásunk.

Mint virágpor méheket, vonz bennünket pletyka, suttogó propaganda és üres kárörvendés,
a baj, hogy megelégszünk ennyivel, nem nézünk a dolgok mögé, észrevenni mozgatórúgókat.

A fáradtság is érzelem, viszonyunk magunkhoz, jobb, mintha könnyedén fut a szekér velünk végig
a mások által simára tett úton: göröngyök eltakarítása, hepehupák kivédése
szükséges segítése nemcsak akadálytalan közlekedésnek életünkben, hanem üdvösség
keltő eszköz, eljárás, bizalom magunk iránt, mert a teljesítmény tett nélkül meg nem születhet.

Minden más érzelem, mások felé irányulva, szintén fáraszt, mit észre sem veszel, de csak akkor,
ha értük lelkesedel, szívesen belemerülsz, ellenkező eset, taszítás fájdalmat okoz.
Ezért kerüld, hogy rombolón viszonyulj bárkihez, legalább közömbösségig küszöbölj ki ártást,
ésszel megfontolva inkább, amit tapasztaltál, rosszakarat amúgy sem hoz semmilyen eredményt.

Sőt, még további erőfeszítés kíván bosszú, ha oda fajul elszabadult indulat benned, kétszeres-háromszoros erőkifejtéssel jár, aminek semmi haszna, másnak okoz fájdalmat. Mennyivel értelmesebb érzelmesen élned, már a mindennapokat is, nemcsak kiemelkedő ünnepeket, úgy gondolni szeretteidre, és akár mindenkire is, mint akiknek jót akarsz.

Vagy egyszerűen csak örülsz nekik, hogy léteznek, eredményeiknek, alakjuk feltűnésének, avagy ábrázatukra gondolva, felidézve őket igen gyakran, közösséget élve velük.
Az érzelem tehát irányítandó, tanulni kell úgy kezelni, hogy közös javunk legyen, soha ki ne fogyjon lelkünkből, építse testünk állagát, s ha fogyasztja is erőnket, az meg tud újulni.

Mert a tudat, hogy istennek tetszőn kapcsolódunk egymáshoz, felér egy újjászületéssel, remek érzés tölt el, kiszorítva az egyedüllétet, mert így teljességes célt elérve fáradozunk.

Üres fejet hirdet némely valláshoz hasonló kezdeményezés, megnyugvást igér, ha nem akarsz semmit és ezt elhiteted magaddal, végsőleg pedig örök célként is elfogadod iránynak.
A kiüresedéshez testileg is érdemes csatlakozni, nem a teljesítmény növelésre berendezkedni, hanem csak ellenni valahogy, lehetőleg nem ártani ételért állatnak.

De a növényekkel mi lesz? kérdezhetnénk lecsapva a gondolati hézagra, ami a között van, hogy értelmet, érzelmet csak az embernél láthatunk, mégis kiterjesztik, de akkor növénynek is fáj a megsemmisítése, a földnek, hogy tapossuk, a levegő is rosszul érzi magát tüdőnkben: kegyetlen lebontjuk alkotóelemeire, s világra jöttünkkel áttörtük a semmi burkát.

Egyoldalúságunk lehet a legnagyobb önzés, mindent olyanként látni, amilyenek mi vagyunk, még az sem érdekli az ilyent, hogy ellentmondás feszül vélekedésében, világképe hamis.
Lelke mélyén tudja, hogy keveset tud arról, mit nyilatkozatával meghatároz, földbe döngöl, ha ellenkezne felszínességével, vádakat fogalmaz, súlyosakat, képzelt ellenség ellen.

Nem a tényt cáfolja, ami ellen ágál, hanem azt akarja lejáratni, aki hirdeti az övével ellenkező állítást a világról, annak kis és nagy összefüggéseiről bátran.
Ez a bátorság is szemet szúr, nem becsületes képviselete alapozott meggyőződésnek, de haszonlesésből fakadó emberárulás, hiszen lesöpri az asztalról más tévedését.

Tragikus, hogy ez álharc közepette, mögötte van nevető harmadik fél is, ezzel jól járó, neki tényleg üres, mentes erkölcstől a feje, s érdeke, hogy mi soha ne hallgassunk egymásra.

Az éberálmodás nem bűn, nem tilos, de nem jó, mert összekeveri a fogalmakat valóság mezejével, észrevétlen behelyettesíti a kettőt egymással, s már nem tudja, hányadán áll.
Az álom nem valóság és a mese sem álom, bármennyire bemesélnénk magunknak képzelet szülte világot boldogítónak, nincs veleje és boldog vége sem, mint van magyar népmeséknek.

Mert azok tanítást tartalmaznak égi való földre hozását, vagy inkább fordítva, lentieket fellőve csillagokra, vonalat húzva rájuk, alakzatuk hasonlítson földi szereplőkre. Szabadjára engedett vágyakat hangoztatni magunk felé, behatol akaratunk és erőnk közé, csikorgatja aztán fogunk kínunkban, mint kavics fogaskerekek között, ha megszólal igazság.

De eddig nem kell eljutni, előbb szólaljon meg lelkiismeretünk, mikor csábít a gondolat valami lehetetlenségre, nagyravágyásra – hasznos tisztában lennünk vele, hogy mit érdemlünk meg. Különítsük el tehát, amiért megdolgozunk, és amit ajándékként, jutalomként kaphatunk, meg a csupán szerencsének köszönhetőt, hiszen az forgandó, rossz oldalára is kerülhetünk.

Megint más dolog a tervezés, s olyan is van, hogy csak titokban merünk, nem korán számolni vele, nehogy elkiabáljuk a megvalósítást. az legyen inkább csak ráadás szokásos menetre. És mostanra talán eljutottunk odáig, hogy a bátorságot, a merészséget viszont tegyük oda a nagy célok mögé, abban legyünk kitartók, ami tehát nagyfokú tudatosságot jelent.

És megakadályozza, hogy mint üres fecsegéssel elütött idő nem hoz a konyhára tudást, úgy csalóka álmodozás se csajon el bennünket világunk legteljesebb elsajátításáról.

Könnyű élet nem kiváltság, hanem alapállás, akkor tudsz nagy dolgokba fogni, művelni a jót, ha a háttered rendben van, otthonod virágzik, erőd nem emészti hiábavaló küzdelem, hogy megértesd magad, hited mellé álljanak ők, akik mellé te is álltál, odaadva mindent, amit lehet, úgy hogy neked is maradt épp elég, s így együtt mindenki megtalálja saját útját.

Az igazi nehézség nem megoldás keresés, mert az tudható már az elindulásnál, hanem véghezvitelben mértékletesség találása, mert belefeledkezve halálra hajtod magad, és akkor tényleg nem lesz elvégezve feladat, félbemarad a mű, ami kötelességed volt, magátólértetődőn mutatta neked magát, rád szabták, elvállaltad, más nem tette volna meg.

És a szabályozást nem ellenünk találta ki a természet, de értünk, mert ismeri önmagát, tudja mi a mérték, azon felül megszakadni nem enged, üdvös testi fáradtságot bocsát ránk. Ami lehet szelleminek mondott lelki csömör, befogadott eszmék feldolgozhatatlansága, találkozás feloldhatatlan ellentmondással, de egyik esetben sem megy a család kárára.

Vagy a szerelmére, gyermeknevelés felé sem okoz túl keménységet, engedékenységet, mintha a fegyver a harcmezőn maradna éjjel, mikor hazamegy pihenni a nappali harcos. Ezért figyelj azokra a tanítóidra, kik életet tanítnak tananyagba csomagolva, vagy akik ugyan nem hivatásosok, de értik a módját, hogy átadják legjobb tapasztalatukat.

Ragadd meg hát a szerencsédet, hogy teljes ember lehess, mire a tett mezejére kell lépned, és úgy munkálkodj mások örömére, megmaradjon egészséged ezt örökké így folytatni, míg élsz.

Hogy az indokolatlan félelem babonaság eredetű, kevesen gondolják, de könnyű ezt belátni, hiszen az ismeretlenség jeleit kellene megfejteni, amihez ismeret kell.
Éppen a tudás az, ami hiányzik, és ekkor még súlyosabb nehézség, hogy reményt sem táplálunk megismerés felé, mert csak az ismert jeleket vagyunk képesek érzékelni, mi félrevezet.

Téves magyarázatot rögzít bennünk, bekapcsol aztán minden hasonló esetben, bekattan a ráeszmélés, vagy csak homályos vélekedés, hogy épp azzal állunk szemben, amiről téveszménk fennáll.
Az okosság nyugalma tehát nem csupán arra vonatkozik, amit ténylegesen ismerünk, de arra is, amit töviről-hegyire nem, viszont bízunk benne, hogy erőfeszítéssel megkapjuk.

Hogy mit, azt nem kell előre tudni, mert akadályt képez, babonát teremtve bennünk, előzetes értékelést, a folyamat lezajlása előtt, amikor a tényleges megismerésre jutnánk.
Így aztán nyitottságot is csak ott láthatunk az elérhető ismeretek felé, ahol megvan a bátorság az elérhetetlen területet kijelölni, elhatárolni, legalábbis most.

Mert hogy a jövő és a többi ember szellemi ereje, összekapcsolódása, mit hoz, nem kell, nem szabad elrekeszteni, eleve elzárni hozzá az utat megalapozatlan, hitetlen magatartással, ami még az istenhitet is megkérdőjelezi, hogy valóságos-e, vagy csak valami megszokás-féle felszínesség, mert nem partnerként tekint magára világismerésben.

Mintha isten gépeket teremtett volna ember helyett, és állati ösztönön nem léphetünk túl, de igen, minden felfedezésünk, haladásunk mutatja, méltó társai vagyunk teremtésben.

Senki sem sziget, vagy mindenki sziget? a válasz egyértelmű, nem is-is és nem sem-sem keverék, mert a testkörvonal nem szellemi határ, kapcsol a lelkünk mindenki máshoz, aki emberként él.
Elsősorban a család szigetén élünk s halunk, de ugyanilyen erős kötelékké válhat a különböző közösségekhez kapcsolódásunk a lakókörnyezettől a nemzeti szentségig.

Eközben fel-alá jár, merül le, száll fel magas égi útra magunkból kitörő fényes vágyunk, hogy átfogjuk a valóságot, világunk táját, csillagokon túli, vagy parányi végtelenben.
Ez a törekvés azonban csak elvont mezőt tud s akar bejárni, amiről népmeséink szépen szólnak, dalaink zengenek, nem céloz meg kézzel megfoghatót, hanem csak a szívvel megláthatót.

Ezt a képességünket, egyedülálló saját teljesítményünket téveszti össze kicsinyes kaparintás ösztönné vált tévelygése, mikor kinyújtja karját mások haszon-szolgálatáért.
És kiterjeszti az minden határon túlra, hogy szétszakítsa a természetes kapcsolódást, a szerves szerveződéseket, mindenkit magába zárva, elszigetelve, engedélyes mozgással.

Mert csak igen nagy mennyiséget felhalmozva jut saját lakáshoz, közlekedő eszközhöz, mindegy, milyen értékmérőt alkalmazva, egy életre leköti megszerzése, sziget lesz óceánban.
Mert a pénztenger látszólagos, mintha mindenki hozzáférhetne ellenértéke javaihoz, de az korlátozott, ezért versengést szerveznek érte, minek során a vesztesnek nem jut semmi.

Ezért kell ragaszkodnunk családi biztonsághoz, nemzeten belül megtalálni emberi egész minket közvetlen érintését, emberségünkkel szolgálva lépni egyetemes szellemi síkra.

Lelkesítő beszédet szeretnék mondani, hogy mennyire jó érzést kelt bennünk emberségünk, nekünk magyarságunk, de bármerre nézek, alig látok erre érdemben befogadó szándékot. Aki ma dicséri a világot, lehurrogják, mert a jelen háborúkat széles vásznon nyomják arcunkba, „ne mán, hogy te nem veszed észre! mi vagy te, érzéketlen tuskó, megveszekedett bitang?”

Ha pedig a múltat, benne a régmúltat hozom elő, tízezrek ugranak torkomnak, fojtogat ez a sok félrevezető tudálékosság, sőt fenyegetés, ha nem értek egyet tételükkel. Történelemhamisítás folyik a mában, nem is a múltban tehát, amikor lerakták mai berendezkedésünk alapjait, birodalmat raktak össze maguknak hatalmi harcban győzők.

Visszamenőleg rendezték be a történelmet a megteremtett jelenből elindulva, mindig talpra esve, mint a macska, erővonalakat rajzolva felmenőiknek, szent vérvonalakat. Mítikus isteni magasságba emelve a kezdetet, hogy aztán már más ne férjen bele az érdemi körbe, a más jelleg, a békés világ legyen lenézett, a paraszt szolga, alávetett.

Az alvilágba való, aki nem emelkedhet égi magasságokba alacsony származása miatt, de ezt majd most áthidalja újdonászok véleménye, hogy hogy e hármas világ átjárható. Így keveredik a néphatalom hazugsága össze a közvetlen átörökített igazi hagyományokkal, végül mégis azok javára, akik e hagyományok szétverését intézték.

Hozhatunk ezer példát a jelenségre, midőn éppen azok akadályozzák a tisztánlátást, tiszta jó szándékból, akiken csattan aztán a tudatlanságot felhasználó elnyomás ostor.

Olvasnivalóból jegyzéket ne gondolatban csinálj, hanem felhasználva minden mai eszközt, velük megsegítve magad lehetetlen helyzet kis orvoslására, mibe adatdömping merít. Mert a fejedbe csak alkalmanként betölthetnél annyit az olvasnivalókból, mik felmerülnek, amennyi korábban egy életre elég volt, így alkalmazkodni kell a mához igen okosan.

Csak ha a regényeket nézzük, a világnyelvek termékeit, egyenként is meghaladják véges képességünket, még inkább időnket, s hazai íróból is ajánlkozik kiváló tömérdek. Aztán ha felnőtt hozzá felfogásod, válogass kedved szerinti bölcselők eszmerendszeréből világnézeted mentén, vagy fordítva, vedd észre, kutasd ki náluk, nézeted mi befolyásolta.

Mi annak az irányzatnak a neve, veleje, ki az első megnyilvánítója, hová kötik, mi volt mozgatója, milyen törekvés, elnyomás, avagy újért való küzdés, bátor szabad elme. De a tudományt se hagyjuk ki, mert általános szintjére iskolai képzés ha eljuttatott, most már megteheted, hogy érdeklődési köröd tájára szűkítsd új eredmények követését.

És akkor még ott vannak a világesemények tudósításai, szép tájak, természeti és társadalmi jelenségek, történések helyet s jelleget mutató tanulságai, okulni.

Vagy a művészet kimeríthetetlen tárháza, minek műfajait sem tudod megszámlálni, mert
oly sok emberi képességből bontakoznak, törekedj a legjobb minőséget megismerni.

S miközben szellemi elsajátításuk oly mód segíted, hogy gyorsabban elérhetővé teszed,
fontosságuk sorrendje mégiscsak benned támad, mint utánzásuk vagy alkotó művelésük is.

A megismerhetetlen nem hasonlít semmire, de ezt egyébként a legnehezebb beismerni,
inkább választjuk, alkalmazzuk a megalkuvást, hogy magunknak sem valljuk be képtelenségünket.
Mintha a határainkon át tudnánk hatolni, mint hódító hadsereg, leigázni a jelent,
sőt a jövőt is, és a múltba visszafordulva hazug beállítódás írja történelmünket.

Mindentudó és mindenható istentől vesszük a mintát, kit a világgal teszünk azonosnak,
s ebből a tételből nyer értelmet a hatalom, tekintélyét ily szent eredete megnöveli.
Így aztán minden cselekedetünkhöz istentől kérünk segítséget, nevében indul háború,
ő szentesíti a békét, s ha az nem lesz örök, ne kérdezd, miért, igazi felelőst nem találsz.

A körülményekre fogják a békétlenséget, emberi tehetetlenséget el nem ismerve,
mert felkenteknek szerintük minden sikerül, ne láss meg értelmetlen, felesleges áldozatot.
Kisebb ügyekben azért érvényesülhet tudás, tapasztalat, tényleg istentől elrendelt rendben
mennek a dolgok, okossá lehet minden ember, de a métely már itt is erősen jelentkezik.

Felnagyított ügyek álrészeseivé tesznek szinte minden téren, szolgáltatásoktól függünk,
nem lakóhelyünkön történnek a fontosságok, világáramlatnak apró szemcséivé válunk.
A nagy méret akarja helyettesíteni a kis belátásokat, elérhetetlenként tárul
elénk a másoknak már elért, kapkodunk érte, megfeledkezve eredeti saját célokról.

Ne magadat, ne világod akard megismerni, a neked felkínáltra összpontosítsd erődet,
mert valakik mint összesség azt jól kitalálták, ne gondolj bele, ha ez mind pusztulásba visz.

Ahogy üres tér nincsen, a lét kitölti magát, lélek ül eszme kincsen, megoszt másokkal hazát.
Bár hogy idő hol száguld, ezt tán senki sem tudja, belőle világ tárult, mélységes mély a kútja.
Ha mégis megértenéd, fordított tényből indulj, sose rágódj kezdetén, mindig volt, mint ma, szintúgy.
Tévedsz, hogy keletkezne, mi nem volt, de most van, csupán nincs felfedezve elv terv testtel párosan.

Ismerünk már közteset, látásmód áthidalót, hogy nincs test s lélek eset, rezgés adja a valót.
De ott vagy, hol part szakad, ha megoldásnak hiszed, rögtön elakad szavad, ha létmérlegre viszed.
Hisz kezdődik elölről a megoldatlansága, nem mondsz le anyaölről, honnan jön fénynek árja.
Mi megvilágít időt, teret, hogy látva lássunk, táncol eszünk keringőt, még mélyebbre kell ássunk.

Vagy gyengébbek kedvéért égi magasságokba fizetve észnek éh bért, találva végső okra.
Vagy elnyugodva mégis borzongó gondolatban, hogy független lét s tézis, utóbbi fejben kattan.

S felfoghatatlan amaz, éppen mert benne vagyunk, szerkesztettsége ravasz, belülre szorul agyunk.
Közben kívülre vágyik, szemléletet nyerni, foga törik, elvásik, tudatlanságát perli.

Pedig tudás oly fajta, tudható bizonyosan, s nincs végső pecsét rajta, fejlődik folytonosan.
Ezért se kívánjuk hát, hogy befagyjon valahol, engedve vészes ukázt, uralma világ akol.
Történtek kísérletek meghatározni mindent, s lettek gyász kísértetek, megcsúfolva az istent.
Aki mégiscsak örök, s a világ végteleség, hogy meddig s hogyan görög, részben nem képtelenség.

Hanem párhuzamosság, messzire tekinthetünk, ha agyukat nem mossák, újra beszél majd egünk.
Eltölt oly teljességgel, mitől kitágul eszünk, egyesül teremtéssel és koronája leszünk.

Óvjuk-e széltől gyermekünket és különösen lelki terhet ne rakjunk rá, s így életkorának
megfelelő nehézségekkel találkozzon, nem egészen kezelhető ügy, nem kézben tartható.
Rögtön kicsúszik belőle, mihelyst nem figyelünk eléggé a kétirányú megfelelésre, mert
képtelenség ellenőrizni minden fellépő hatást, és a befogadást sem szabályozhatjuk.

Ezt a kettősséget szenvedi el a gyerek, de inkább csak kevesebb rossz esetben, előnyére
válik viszont a túlnyomóban, mikor felépül benne és tovább növekedik alkalmazkodás.
Az inger–válasz folyamatban születő összes eredményből nem mi fogjuk kiválogatni a
használhatót és használhatatlant, hanem épp ő, aki helyett nem élhetjük át az ő életét.

A jó—rossz skála két szélső értékét tudjuk csak megragadni, ám a köztes árnyalatokra is
szükség van, ráadásul egyik véglet nélkül a másikról sem születhet érvényes tapasztalat.
Az élet szépsége, öröme, értelme nem áll elő önmagában, kell hozzá a fájdalom és
halál, bánat és veszteség érzése is, viszony tudatosítása köztük, s törekvés iránya.

Ha nem tudom, hogy mit kell elkerüljek, nem fogom elkerülni, mert ismeretlenként jelentkezik,
és ha látom magam körül boldogság mintáját, hamarabb veszek rá irányt, s elérem reménnyel.
Határozottság, magabiztosság átáradó lesz, tétova bizonytalanság észrevehető,
rajtam, sokkal célszerűbb hagyomány útján járni, mint kipróbálatlan hozzáállást gyakorolni.

És hát bíznunk kell a felénk áradó szellemi erőben, amit beindítunk minden cselekvés,
történés közben, több ez egyéni akaratnál, és felnőttnek, gyereknek egyaránt nagy segítség.

Azért szeretjük helyhez kötni az emlékezést talán, mert hiszünk a hely szellemében, hogy ismét
és ismét előjön, ott jobban felidézhető a megtörtént esemény, történeti súlya van.
Ez a történelem tehát nem tankönyvi eset, nemcsak a fejben lévő gondolatban létezik,
nem is csak az elhangzó emlékbeszéd hangjában, hanem a hely szellemeként lebeg a helyszínen.

Sőt, ha jobban belemerülünk, megemelkedik a hely jelentősége, mert abból a földből lett
szereplőket idézünk, akiket előhívott s feladattal látott el a táj, a hegy és a völgy.

Milyen földsugárzás érvényesülhetett akkor, milyen összpontosulása ott isteni tervnek, visszakövetkeztethetünk mai mérésekből, a hatást nem lelkünkön, műszereinken látva.

És hamis homályból felbukkannak olyan jelek, melyeket hihetetlennek tartunk igen soká, mert ellentmondanak beidegződött tudásnak, amit ránk erőltettek vesztes csatáink után. S nem véletlen, nekünk mindig védeni kellett azt, mire támadtak, mi kirablóinkat vonzotta, nemcsak a dússá tett föld ezernyi áldása, de a közösen bírt nagyszerű emberszerkezetünk.

Hogy lehívtuk az égből a tökéletességet, mert akkor még azt hittük, hogy ott örökkévaló rend uralkodik, és a csillagokra vetítve saját jó törvényeinket, onnan visszajöttek. Sőt, igen érzékenyen a föld mélyét is ismert közeggé tettük, bizonyossá vált rejtelmét, úgy használtuk, ami vonzóvá tette gyakorlatunk, s támadtak szentjeink ennek elveit hirdetve.

Nohát, mindezt nehezen lehet közvetíteni, hogy ne csukjanak bolondok házába, vádolva értelmetlenséggel, holott igaz értéket képviselő múltat feszegetünk eredménnyel.

Tévedés-e kizárólag költőkre testálni képzelőerőt, vagy azt mindenki működteti, aki emberként él, hiszen lépten-nyomon bennünk villódzik, zizeg, kisért képi világként a lét? Ez utóbbi igaz, s nem szabadulhatunk tőle, hogy gondolattá vált benyomásainkban legyen színes kavalkád is szürke tanulságok mellé, különösen a vágyak árnyalatai szépek.

És ha beteljesültek, emlékképek maradnak, ha még nem, élénkítik a megszokás mezejét, sosem látott, hallott virágokat, hangokat és eseményeket hívnak, vonzanak szakadatlan. Behunyt szemmel jól látjuk a tárgyakat mellettünk, de távolra is kihat képi tájékozódás, ha már ismerünk róla valamit, megjelenik, mikor szó esik róla, vagy felidézzük éppen.

Szeretteink és ismerőseink is így vannak elraktározva elménkben, jellegzetes arcuk, arckifejezésük jön elő rájuk gondolva, ott nyüzsögnek bennünk valahol, hogy hol, nem tudjuk. Talán ugyanott, ahonnét találkozáskor is kapjuk a képüket, mert tudjuk, szemünket csupán fényingerek érik, mi rakjuk össze értelmes egésszé és elrendezzük felidézhetően.

Így aztán néha megtévesztés áldozatai lehetünk, szép arcát mutatja felénk az is, akinek rejtett gonosz szándéka van, vagy félreismerjük a látszatra kemény vonású jószívűeket. Vannak aztán hivatásos alakoskodók, ők a kedvenceink, színészettel örvendeztetnek, megélik a művészet csodálatos eszközét, sosem magánemberként szoktunk rájuk gondolni.

És hát a játék, a jelmezbál sem csak gyerekek izgalma, felnőttek is élvezik, mert szeretnénk új személyiségbe bújni, legalább időnként, de másokban élő képünktől nem szabadulunk.

Megmozdulás s mozgolódás között van különbség, nem beszélve a mozgalomról, mozgásra hív fel ilyen készülődés valamiért, vagy valami ellen inkább, mert tagadni könnyebb, mint építeni.

Ez békés és harcos természetünk közt félúton helyezkedve intézné el egyfajta nyomással,
hogy szülessen meg a kívánt, vagy ne a nemkívánt, kimozdulva nyugalmából tesz érte pár lépést.

Messzire nem mehet ilyen kezdeményezés, mert igyekszik törvényes keretek közt maradni,
de megmutatja, mennyi mindent el lehet érni, mi szükséges lenne, de nincs, aki felvállalja.
Például adománygyűjtés is ilyen, a nemes fajtából, aholis a sok kicsi sokra megy, és
a lelkiismeret sem ágál, hogy nem tettünk meg mindent rászorulókért, ha megtehettük volna.

A tiltakozás viszont rázósabb ügy mindegyre, mert az már érdekekbe ütköző, sőt romboló
is lehet, megállítja a környezetszennyezést, vagy vélt ellenséget képes agyba-főbe verni.
Utóbbi eset aztán börtönbüntetéssel jár, de ennek hatása nem olyan mozgósító, mint ha
új eszmét hirdetőt zárnak be a hatóságok, amellé fel tudnak sorakozni támogatók.

Ott is meghatározó lesz azonban számosság, mert kevesen keveset érnek el, de nagy tömeg
felvonulása, munkabeszüntetése képes megváltoztatni a helyzetet, s kiszabadítja.
Csak az igazán közösségi lelkületűek tudják megfelelően érzékelni a többség
hangulatát, hajlamai irányát, különben szélmalomharc lesz az ügyből, csúfos és gyors bukás.

Ezért kell egymás között igazat mondva szólni, és általános érvényt annak tulajdonítva,
miről meggyőződtünk, hogy úgy van, múltat és jövőt mérlegelve határozni meg haladásirányt.

Egyetértésre jutni a legnagyobb kihívás, mert mindenki fél a tévedéstől, hogyha másra
hallgat, az hamarabb eléri, mintha maga megy tudás után – ebbéli meggyőződés vezeti
az okost, a butát meg hogy ne keressen többet, mint amit már tud, könnyen átlát, a bonyolultság
ellenség, mert magyarázni kell, az igazsága csak részben teljesül, ha létrehozójától függ.

Szétesett a világ nyertesekre, vesztesekre, egyik csoport véleménye szemben áll másikkal
a legtöbb dologban, mert attól várnak jólétet, ahogy gondolkodnak, ezért egymást vádolják meg
tudatlansággal egyrészt, másrészt ártó szándékkal, hogy egynek sok, soknak kevés jusson, pedig ettől
még nem fog a javak összessége növekedni, ahhoz új szempontokat kellene elfogadni.

Csak ha a tudáseloszlás igazságossága megelőzi, lehet a javaké is hasonló,
azaz mindkét oldalról szükséges megengedni a másik érdekének érvényesülését, ha
a sajátot is teljesülni akarjuk látni, ami nem önfeladás egyik fél részéről sem,
ám előrelépés közössé vált értékeket felismerve nyújtva, engedve többet egymásnak.

Hisz a világ nem ilyen patikamérlegen jól kijelölt, kiosztott szerepek összessége, hol
ennyire elválna az említett két tábor, de éppen az átmenetek alig felismerhető
különbsége, kibontakoztatott képességek működése, eredményének szép élvezése,
mire, mihez annyiféle tulajdonság vezet, jó esetben, amennyi ember szerepet kap közben.

Ezért nem a saját elképzeléseket kell a többiekre ráerőltetni, de megtanulni
egyeztetni a nézeteket, magasabb szintre emelt eszmékig jutva elérni egyetértést.

Ugyan miért nem egyszerű az életünk nekünk, s teszi tönkre elérhetetlen utáni vágyunk,
vagy a megszerezhetőnek fáradságos útja, gyors változás, hogy hossz időt pillanatnak látunk?
Annakidején, amikor a mai életet kitaláltuk, több nemzedékre jól el volt osztva
feltaláló működtetés, megőrző átadás, kinőven a földből, nem volt gond ruhára, kosztra.

Valahogy azonosulni tudtak cselekvésben a mára már igen szétszakasztott mozzanatok,
Istent segítségül hívás, mély összpontosítás, testi munkateljesítmény s lelki indulatok.
Természetesnek vették a begyakorlás sorát, hogy mesterré csak hosszú évek után lehetnek,
megfigyelték, kinek mihez van kézügyessége, kötelesség tevéshez kelesztettek jókedvet.

Élő jelképekkel látták el eszközeiket, aminek alakjához csillagég adott mintát,
a tartalmát megtanították meséléssel is, belátva, hogy egyszer fenn, egyszer lenn, mint a hintán.
És csak valóságos és hasznos volt kitűzött cél, észrevett rossz irányból rögtön visszafordultak,
a szív kívánságainak engedelmeskedtek, éveik gyarapodván nem feledték a múltat.

Ez az egyszerűség csak önmagából adódott, világunk értelmét nem kívülről magyarázták,
így annak tagadására sem költöttek erőt, boldog szakaszokat éltek, majd fogtak új pásztát.
Lehetne ilyen életünk nekünk is, nem vitás, de ahhoz bátor igaz gondolkodás szükséges,
nem elhazudva annak kis és nagy eredményét, taszítva keserűséget, bevonzva, mi édes.

Megszüntetve csavaros bonyolult elméletet: kevesek rosszát sokak nyakába rakni üdvöt,
mindenkinek kelljen keresni, s csak mit talál, legyen érték, égjen arannyá, ne hagyjon üszköt.

Aki eddig nem hitt a fejlődésben, rögtön fog, ha rágondol, hogy van a Földnek több olyan helye,
ahol ebben a percben is meghalnak emberek harcmezőn, aminek lakóhely van kikiáltva.
Nem e tény fejlettség jele, hanem ha kimaradsz az öldöklésből, hogy nem kell naponta kockára
tenni életed, csak áttételesen jelenik meg a háború életedben, drágulást okozva.

Ezt a drágulást meg sok minden más is okozza, velejárója a gazdasági növekedés
eredményének, hiszen béreket még gyorsabban emelnek, s így kereslet meghalad kínálatot.
Ráadásul a növekvő termelést hitelből szokás beindítani, így bevételt sokfelé
kell osztani, ezért jó, hogyha elegendő pénz áramlik vissza, mert haszonra is szert kell tenni.

S hogy ez még több legyen, költségcsökkentéssel lehet elérni, vagy a versenytársnál azt megnövelve,
és itt lép be külső tényezők csillagállása, azaz nyersanyag és termőhely biztosítása.
Legkisebb bizonytalanság is árfelhajtó lesz, mit manapság, nagy népességnél, könnyű elérni,
mert lesznek arra vállalkozók, hogy fegyvereket kapva harci eseménnyel sújtsanak térséget.

Aminek költségét, bár áttételesen, alig kimutathatóan, szét lehet teríteni a
békés életet folytató többségi részekre, nem firtatva, hangosítva összefüggését.

Legalábbis eddig így volt, de most lépett egyet, sajnos nem előre, a világ, mert hazugságot hirdetve arról győzködnek bennünket, háborút kell pénzelnünk, védekezve, mert támadás érhet.

De ez csak a harcok kegyetlenségét mutató napi műholdas híradásra a válasz, lelki nyugtalanság eltussolására, mert a valós célt elemezve jobb magyarázatot kaphatunk.

Mit kezdjünk érzékelésünk számára megnövelt hatásokkal, mesterségesen alkotott színek, szagok, alakzatok tekintetében fokozott befolyással ránk, akiknek természetes úton kialakult képességeit meghaladja, sőt sokszor lerombolja a nagy tömegben érkező, sosemvoltat közvetítő olyan ábrázolás, aminek valamilyen hátsó szándéka is van?

Feldúsult történelmünk utolsó századai csőstől mutatják a hasonló kezdeményeket, kezdve a festészet élethűségével, amit aztán fényképezés sem tudott kiszorítani. Ugyancsak nagy divat lett színházi előadás, sűrítetten bemutatva életünk ragyogó vagy árnyoldalait, s ennek szükségességét sem látjuk cáfolva ismételhető filmek által.

Még az írásművek is virágzanak tovább ma, szeretünk verseket, és még inkább regényeket olvasni, bár az élőszó és mozgókép dömping elárasztja olcsón, könnyen mindennapjainkat. Arra kell tehát figyelnünk ebből tanulságként, hogy a festészet, szobrászat, költészet: művészet, a műalkotás nem gépies világismétlés, mint amivel manapság elárasztanak minket,

hanem olyan emelkedett emberi teljesítmény, aminek befogadása, élvezete lelki többlettel járul hozzá erkölcsi életünkhöz, emberségünknek lényeges szép összetevője. A mai kütyük és gazdáik nyújtotta napi betevő falatként ránk zúduló áradatot ezért ilyen szemmel kell néznünk, bátran bírálni alacsony színvonalát, elvetni károsságát.

Nagy költők, művészek ritkák, és művük örökké fennmarad, amint a tudomány találmányai, s igazán hasznos alkalmazásuk időtálló, merjük hát választani a jót, hogy megmaradjunk.

Emlékszel, mikor először rajzoltál virágot, madarat és ki is színezted, milyen íze volt, illata, érzése, hangulata, ahogy a szín sokkal szebbnek látszott, mint eredeti mintája? Mert a virág ugyan pompázatos a ház előtt, de a madár mindig elszállt, és ha letépted a virágokat, elszáradtak, a papíron a rajz mozdulatlan maradt, tied lehetett egészen.

Vízfesték használatról, egyéb színezésekről is van mindenkinek emléke, de azt talán már kevesen látták, hogy kék festéket kellett tenni a mészbe, hogy hogy igazán fehér legyen meszelt fal. Hát ezért világítanak oly szépen messziről a vidéki parasztházak, igaz, már az is csak a múltból inkább, és falumúzeumban, hová meghalni viszik a testét, őrizve jövőnek.

Mert ki tudja, hátha visszajön divatba az a takarosság, amely művészi is egyben, mint a székelykapu, a házorom díszek, jelentéssel, legfontosabbat jelképezve, a Nap sugarát.

Mert nem tűnt el életünkből egyik régi vívmány, eszköz találmány, elért eredmény sem, bár hogyha nem vagyunk észnél, elfelejtünk nemcsak rajzolni, mint ma már sokan, de még kézzel írni is betűt.

Fonni–szűni se szoktunk már, és megcsúfolása ennek az ősi mesterségnek, amikor csupán rongyszőnyeget állít elő a tájházban oda kinevezett szövőnő, valójában tartozék. Szerencsére a parázs még pislákol népünkben, és egyre többen, hitelesebben újítják meg a régi mesterségek űzését, s hogy jó üzlet, nagy kereslet azt mutatja: kívánja néplélek.

Azok is tanulják, akik nem végzik iparszerű céllal, csupán saját örömükre, izgalmasan megvalósítva örök dicső folytonosságot, elismerve, felidézve: mindenki alkotó.

Vannak-e a történelemben nagy emberek, vagy azok a nagy szerepek teszik naggyá az ott és akkor szereplőket, hogy dönteniük kell, lehet, s tudnak, a világ sorsának alakulásáról? A kettő ugyanaz, vagyis nem egyéni érdem emel fel valakit, hanem felemeltetése miatt nézünk rá hősként és jegyezzük meg nevét, az alkalom választ alkalmasat, nem fordítva.

Mégha aztán a történetírásban már ezt a fordított utat mutatják is be, népszerűvé tenni a meghozott döntés hozóját, mintaként szolgáljon az utókor számára ugyanúgy. Azaz a jelenben is támadhassanak, ha kell, szinte a semmiből nagyra nőtt vezérszerű fők, mintha tudásban mindenki fölé emelkedve érhetnék el, hogy higgyük, legjobbat választják.

Ezért nagy veszélyt hordoz, ha nem értjük meg ennek a megtévesztésnek a lényegét, hogy a mindenkori világvezetés helyi részlegének részleges érdekét szűk tudással képviseli. Megrövidíti elméjét, hogy átfogó módon nem képes gondolkodni, ha érvényesíteni akarja megbízói szándékát, mert hogyha az nem együttműködés, világromlásba vezethet.

Van viszont erkölcsi érzéke mindenkinek, az megoldja a tájékozatlanság baját, érdek szülte vakságot is gyógyít, egyetemes érték felé tereli a gondolkodást, békét hozó útra. S ha valamiben, hát ebben áll egyéni nagyság, hogy az általában vallás által közvetített eszmék átélő elfogadásával járuljon hozzá, ha olyan helyzetben van, a megoldáshoz.

Olyanhoz, hogy ne csak egyes csoportok vagy népek járjanak jól, de az egész, ha különben borul a béke, felrobban a Föld, amit viszont senki nem kívánhat, de vészes a nagyember kísértés.

Tévedés, hogy azt a nagyságot, amit a világ elért, utolérhetné a gondolkodásunk, és különösen nem a képzelőerőnk, így aztán aki ebbe nem tud belenyugodni, hazudik. Legelőbb magának, de aztán mások felé is, és amit elhitt elképzeléséből, megosztja, sőt ránk erőlteti, ha hagyjuk, de vitatkozni nem lehet vele, hiszen neki van csak igaza.

Nekünk pedig azért nincs, mert nem azt valljuk, amit ő, s szerinte így mi alacsonyabb szinten vagyunk, nem tudunk felemelkedni beavatott síkra, hová a túlvilággal való kapcsolat emel.

Ezt bennünk érzéki valósághoz való ragaszkodás akadályozza, annak szeretnénk megfelelni elviekben is, ahelyett, hogy közvetlenül rá mernénk hangolódni isteni üzenetekre.

Azok jelzéseire hívja fel figyelmünket, jót akarva nekünk e segítséggel, kijussunk a tudatlanság útvesztőjéből, hol bolyongva tévedésbe döngöl minket az elkeseredés. A kiút az, amit ő hangoztat, annak vélve, magabiztosan ajánlgatja, örvendezve a megoldásának, s remélve, minket is magával ragad, de ha ellenállunk, az csak a mi hibánk.

Ebben a felfogásban tehát megelőzi az eredményt annak kívánása, hát elfogadja, ami eszébe jutott róla, mert hiszen hatás alá került, nem véletlen jutott ahhoz hozzá. Bár elég későn, de azért már felfedezést nyert, hogy az érzékelés összhangzattanát agyunkból meríthetjük, ahová nem gondolat indul az érzékszervből, hanem azonos finom ingerlés

mindegyikből, érzékletüket agyhely adja, és teszi képzetekké, velük műveletet végzünk, s akkor visszavetülhető gondolattá válnak, majd gondolatokat is szabályosan kapcsolunk.

Kenderkötél, kendermadzag, kenderfonal mért jó? Nem csupán azért, mert nem vágja el tenyeredet meghúzása, csomózása közben, de biztosan lebomlik egyszer, hamar, ha már nincs rája szükség. Étkekkel is így vagyunk, emészthetők legyenek, és tápdúsak természetesen, ne mérgezzenek, ne legyenek felismerhetetlen összetevők benne számunkra, és ízesek is maradjanak.

Élő csak élőből alakul, ki szólhat bele büntetlenül a folyamatba? Fenntartása sem tetszőleges, de meghatározott, régóta ismert, gyakorlott, senki kedvéért ne adjuk fel. Ízfokozók rászokást eredményeznek, mert nem tudunk ellenállni a kialakult fogadó készségnek, amit ki kell elégíteni, mint a dohányosnak, iszákosnak a napi adagot.

Akkor aztán megnagyobbodnak káros hajlamok, pusztítóvá is válhat testi alkalmazkodás a műanyagokhoz, hiszen ismeretlen közeg keletkezik, ahol tájékozatlanság az úr. Vigyáznunk kellene a lelkünkre is, veszélyek várnak ránk ma már, ha ki sem mozdulunk otthonról, borzalmas hírek ömlenek ki híradásokból, viszolyogtató történésekkel bombázódunk.

Szószerint is sok helyen robbannak már az aknák, de a rejtettek szinte mindenkit elérhetnek, megváltoztatják nemcsak ízlésünket, de örök beállítódásunkat akarják szétzilálni. A napszakok hatásának érvényesülése megszűnvén, kihasználása is elmúlik közben, reggeli frissesség odavan, esti éberség megszerzendő, törvénnyel tiltott szerek árán is.

S akkor még ott lenne feladatnak létezésünk megfelelő kezelése, a tudatosságot megkívánó nemzedéki érés, hogy átvegyük sorsunk irányítását megöregedettektől.

Hát, az én vérszomjamra ne hivatkozzon senki, mert nincs, még bosszúállást sem fontolgattam soha, békés szomorúság, bánat szokott jellemezni, ha olykor megtorlatlan igazságtalanság ér.

Még a sors igazságszolgáltatását sem vágyom, hogy majd az kiosztja mindenkinek a magáét,
megbüntet bűnért, amit elkövetett valaki, de rejtve maradt, el tudta titkolni, tussolni.

Inkább örülni szoktam valaki sikerének, de ha kétes módon felkapaszkodottnak mondják,
akkor is megnézem, mennyi abból az irigység, csak ráfogásról van-e szó, vagy tények ütköznek.
Ha törvénybe, annak van hivatalos szigora, eljárási joga, nem fogok csámcsogni rajta,
ha erkölcsbe, felindulásom tudom kezelni, legfőképp tanulságokat akarok levonni.

Ítélni, elítélni nagyon kockázatos, mert ha rászokunk, igen hamar élni kezdünk vele,
gyakran előbb, mint hogy világosan látnánk, mi volt, mi történt, s mendemonda felnagyítja a dolgot.
És kiszínezi, különben nem figyelnek őrá, aki terjeszti és valami hasznot azért csak húzna
belőle, együttes szörnyülködést, szidalmazást élvezve, az ártatlanság vélelmét mellőzve.

Ám ez nem jelenti, hogy bárki bármit megtehet, mármint rosszat, rombolót, hogy fájdalmat okozzon,
vagy felelőtlen lehet következmények nélkül, herdálhatja más vagyonát, visszaélhet hittel.
Elsősorban ő maga lesz tettének bírája, s ha ezen már túlnőtt gonoszsága, csak közösség
erejével lehet fellépni ellene sikert aratva, egyénileg kudarc vagy veszteség vár.

Vigyázzunk hát, hogy hangulat, indulat keltéssel senki ne ugrasszon bennünket érzés-szakadékba,
hogy felhasználhassa felháborodásunkat oly céllal, amivel egyébként nem értenénk egyet.

Akik őseink igazságosságát hirdetik, mellette hősiességüket is hangoztatják,
hűségüket, okosságukat el nem felejtik, s ehhez nagy térségek meghódítását csatolják.
És ehhez még a nemes jellemet adják nekik, merthogy sok népet meg tudtak szervezni békében,
önfeláldozóan harcoltak aztán mindezért, mégis elveszett mindenük, csak emlékük maradt.

Ha abban akad elmarasztaló beszámoló, idegen érdek szemszögének tudják be okát,
mert még tévedésük is jóakarat mozgatta, angyalokhoz hasonlókként kell látnunk ma őket.
Ennek a dicsőítésnek az indoka pedig egyedül harciasságuk eredményessége,
mert kíméletlenségük nem ismert meghátrálást, avagy csellel, ravaszsággal kerekedtek felül.

Több sebből vérzik, stílusosan mondva, ez a szép értékelés, kapaszkodás inkább dicső múltba,
mert a jó ügy melletti kiállás nincs említve, ami maga az élet szeretete, jósága.
Hogyha igazságot, méltányosságot keresel benne, nem tekinthetsz el emberi összességtől,
s hogy minden rétegnek szolgálatára állván jövő épül, senkinek bántódása nem esik.

Az is megbecsült, aki a kenyerünket süti, elveti előtte és learatja, megőrli
a magot, amit életnek neveznek, szentelnek, amint magukat is családoknak, nemzetüknek.
Íj- s kardgyártás, fegyverforgatás úgy illeszkedik ebbe, mint védelmi szükséglet, s nem támadó,
hódító szándék és nyereség eszköze, ügye, önfeláldozás becsület legmagasabb foka.

Így aztán katonák, parasztok egyforma szinten teljesítik kötelességüket, anyák s fiúk
ott vannak az élet frontján és a csatatéren, de legjobb szívszakasztó csatákat elkerülni.

Nincs eszményi eset, ha teljes szigorúsággal nézzük, olyan fokon, részletességgel, amilyet annak elvonatkoztatott mivolta követel, felfogóképességünk messze van valóságtól. Legegyszerűbb az egyenes vonal útja lenne, ha tényleges kiterjedése pontokból állna, mégpedig mindig olyan irányban, mit előzők jelölnek ki, de ez csak elméletben lehetség.

Valójában legjobban a fénynél látunk hasonlót, de itt sem közvetlenül, hanem csak szemünk által, mondjuk két kerítésoszlop közé így tesszük be a harmadikat, házfal rakáshoz zsinórt húzunk. Ám nagyobb, bolygónyi méretben ez már nem érvényes az ilyen egyenesség, dél- és hosszúsági kör mind görbül, s bár ég felé húzva nincs akadálya, fényútról mégis kiderült, hogy elhajlik kicsit.

Sok példát hozhatunk térből-időből, cselekvés folyamatából, természettörvényből, erkölcsi előírásból, hogy tökéletes megegyezés sérül bizonyos szinten, vagy nem teljesíthető. Nemcsak azért, mert a lónak négy lába van, mégis megbotlik, hiszen a háromlábú szék szilárdan áll, de nem mozog, mint a ló, a világ sem állóvíz, és a víztükör pohárban a szélén behajlik:

semmi sem olyan egészen, amint a fogalma jelenti, megkövetelné, hanem közelítő módon érvényesül, elnagyoltságát megszokjuk, üres szőrszálhasogatás figyelmeztetni rá. Ehhez jön az emberi gyarlóság, pontatlanság, következetlenség, különbözőség, fáradtság ki- és behatása, hogy néha azt sem tudjuk, hol áll a fejünk, nemhogy eszményeinkre vigyáznánk.

Kereszttűzbe is kerülhetünk, mint háborúban megadás előtt, mikor jó cél kiold másikat, a mérnök még tud hivatkozni mindenek felettálló szabályra, baj, hogy pap már nem ily okra.

Kiszolgáltatottságunkat ki húzza fejünkre? Még mindig kell menni halálos harcmezőre, kibújni nem lehet, mert, ha van, lelkiismeret, vagy szigorú törvény visz, lehetsz fiatal, öreg. Ott aztán talán csak pár órát maradsz életben, csapódik lövedék, rakéta kis és nagy szögben, lélek s test egyaránt szenved közeli haláltól, oka, nem szabadultunk meg emberlét kufártól.

Vannak még látható és láthatatlan királyok, akiket körülvesz sokszoros védmű, várárok, hogy ők biztonságban megparancsolhassák, vészhelyzetben, túlélők sokak sírját hol ássák. Nincsen már békés hátország, mindenki megérzi, fegyvergyártásra összpontosult gazdagság őrzi még a társadalomműködés látszatát, kábít indokokkal a miértről, de a nép mást áhít.

Már átalakult józan ész harci logikává, mindenki ellenség lesz, ki nem menne sehová, aki értelmetlennek látja egymás ölését, nem hisz a szólamoknak, tapasztalatból ítész. Hogy a nagy jólétet nem a háborúk teremtik, szorgos munkával, találékonysággal özönlik ránk az árutenger, hogy már-már fuldoklunk bele, szennyezéssel, hulladékkal a környezet tele.

Ahol jóakarattal párosul az okosság, rend van, tisztaság és fenntartó takarékosság, az elmaradottságot is fel lehet számolni, csupán jobban kellene költségekkel számolni.

És következményekkel fényűző életmódnál, hol kívánás ösztön kereslet szállító hordár,
odáig jut fejlett része az emberiségnek, nem imával, űrhajóval megy neki az égnek.

E pazarlás közben milliárdok sorsa inog, erre figyelmeztetőknek nem jut más, csak szitok,
pedig olyan helyi berendezkedés kell most már, békés jóeszközökkel segít, rosszat kirostál.

Csak felelősségteljesen szabad hivatkozni a régmúlt eseményeire, szereplőire,
nem kiragadva eredeti környezetből jelentőségüket, abban elért hatásukat.
Esetük példája csak akkor lehet hiteles, ha születése feltételeit is ismerjük.
E tudáshoz el kell merülnünk a részletekben, elnagyoltság utólagos tévképzetet szolgál,

s célunk, hogy igazságot szolgáljon a jelenben, csak úgy teljesülhet, ha a forrásokat látva
leleplezzük a történetírás ferdítését, eljutva a valósághoz, legyen bármilyen,
kedvező vagy kedvezőtlen egyaránt híradás értelmezésétől függ, s hogyha mai érdeket
visszavetítünk a múltba, helytelen útra visz, merthogy azzal leigázzuk akkor történteket.

Ebből a szempontból vizsgálva az emlékeket, nemcsak a szóbeli hagyomány, az írásos is
lehet félrevezető, és az ilyen érdek már régóta befolyásolhatja adatainkat.
Hogy mikor kezdődött, nem homályba vesző kérdés, mert írásbeliségre áttérés volt alkalma,
hogy csak azt és úgy hagyják meg, ami hasznukra volt, szóbeli és kéziratos emlék gyűjteményből.

Illetve az értelmezést eltorzították a maradéknál, lettek véres regék békésekből,
s a millió oklevelet már nem vizsgálgatják, csak a pár ezer kinyomtatottra hagyatkoznak.
De ott van aztán a tárgyi hagyaték kérdése, kincstárban őrzöttek, földben sorban megtaláltak,
ezeket hatalmi szóval illesztik addigi kialakult eredményekhez, vagy pénzügyivel.

Mert múlttal foglalkozni ma is drága mulatság, csak az engedheti meg, akinek megengedi
körülménye, ritkán talán hivatala, ezért kell igen körültekintő igényesség hozzá.

Berendezni világunkat, kézreálló legyen, legtöbbünknek célja, bár az is, hogy jókat egyen,
örömeredmény aztán boldogító kényelem, lemondhatatlan lett minden összetevő elem.
Házunk kívülről szép, takaros, nem csicsa-díszes, legföljebb ablak fölött enyhén, nem csúcs-íves,
csak igen gazdagok tervezőmérnöke híres, messze a múlt, hogy volt homlokzat jelképi míves.

Belátni a belső életre ma már nem lehet, kerítés véd, sőt eltakar parkosított teret,
tán bentlakó sem akar mást látni, csak az eget, nincs látványa, hogy háziasszony ruhát tereget.
De mi bent található, képes újság mutatja, áruházi választék egyformaságát adja,
plüss vagy bőrfotelek, kanapé, eszközök zajra, konyha, fürdő már nagyüzemi szintet matatja.

Ki se kell mozdulni otthonról, bejön a világ, bekapcsolódás láthatatlan hulláma virág,
amit úgy szagolunk, mint a kötelező imát mondtunk rég reggel, délben, este, kerülünk vitát.

Sőt inkább látatlanban aláírjuk a törvényt, csakhogy elkerüljünk változás veszélye örvényt,
ezért nem keresünk soha más kiutat, ösvényt, kicsit se veszíthessünk tehetetlenség örvén.

Benyomakodik fejünkbe gondolati restség, ma még viszonylagos jólétünk lehet rá mentség,
mibe kerül alul, azzal nem törődik fennség, ám örökre eltűnhetünk, ha elveszik szentség.
Vagy olyan nyomorba döntjük végtére magunkat, hogy majd barlangot kell keresni újra lakunknak,
ezt kevesen már kiabálják, sokakat untat, még többen istenítéletre bízzák sorsunkat.

Visszafejtendővé váljon ígéretes múltunk, de ne dicsőséghajszolás, midőn egymáson dúltunk,
óvó előrelátás, mindig volt mihez nyúlnunk, mentsük magunk magunktól, ideje megújulnunk.

Szépség fiatal, friss teste virágnak, gyereknek, és a lelkük lelkünkben tükröződő boldogság,
olyanok voltunk mi is, bár már alig emlékszünk, látványuk lebeg körülöttünk, rezgeti szívünk.
Hálaimafélét rebegünk, értük remegünk, hogy örökre ilyenek maradjanak, őrizve
ifjúságukat, ártatlanságukat, hiszen, jaj, mi tudjuk, mi vár rájuk, mi már átmentünk azon.

Nem is a szakadékok, honnan sorra kimásztunk, jut eszünkbe, hanem a megmászandó hegyek, mert
a bajból ösztönösen is kilábol az ember, de a nagy célokért megszenvedés vállalást kér.
És nem mindig kap, mert a bizonytalan eredmény előrefurakodik, biztos érvényesülést
háttérbe szorít számvetésben, mi megelőzi általában manapság a legkisebb lépést is.

Mérlegelni persze nevelőinkkel együttes munkának látszik, de a szülői befolyás és
tanári vélemény sokszor erősebb gyermeki érzésnél, kitartásnál, mit szeretne igazán.
A táncmozdulatok erről is szólnak, gazdagon áradó lehetőségvulkánt idéznek egyre,
kimeríthetetlen kútként, kimerülhetetlen erőként, amit a néző is megérez nyomban.

Különösen ha a mozgástervező művészi fokon átérezteti velünk, hogy soha semmi
nem felesleges, megbánandó, semmitől se félj, ha el kell indulni az úton, vissza is térhetsz.
A kiindulópont nem semmisül meg, amikor elhagyjuk bizonyos irányban, ha többszörösen
használjuk, rájövünk, nem hely az, körülmény foka, hanem mi magunk vagyunk a legbensőbb világunk.

Belőlünk fakad szándék és kivitelezése, cselekvés hite és lebonyolítása, zsenge
mivoltunk titokként elrejtése mindvégig a ránk váró, általunk választott élet árjában.

Nehéz elvonatkoztatni a jelen helyzettől, mely nyugalmat áraszt és megállapodottságot,
ami majd egykoron, tudjuk, bizonyosan megdől, s létrejöttekor se voltak mai szép virágok.
Ez mindenre vonatkozik, de a földtörténet ellenőrizhetően mutatja rétegeit
születés egymásra rakódásának, vének alul, s egyre feljebb fiatalabbakat terít.

Gurít lábunk alá szőnyegként mai talajnak, micsoda forrongás kellett hozzá, mélységekből
feltörő különböző anyagok, forradalmak a természetben, így kapnak nevet képzeletből.

Ámde elképzelhetetlen nagy tömbök mozogtak, és tengeri mészkő lerakódás megelőzte,
majd vulkánosság kiemelkedése okozhat ily csodát, csigaházfalat hegytetőn időzve.

Mert csak pillanat a végtelenségben a nekünk jutott idő is, melyben hosszabb s rövidebb szakaszokat élünk á
mintha nem örökkévalóság futott volna felénk s haladna tovább, hagyva nyomokat.
Térbeli jeleket, égi világként nézhetjük, teremtő istent képzelve ottani lakónak,
de aztán az egyetemességet megismertük, s gondolatban hasonlókat látunk ott valónak.

Ránk s apró alkotórészeinkre hasonlítót, bár a legkisebb részecskéket sosem találjuk,
nemcsak nagy, kis irányban is látunk észvadítót, vigasz, hogy világméretezés közepét álljuk.
Innen kifelé és befelé egyformán messze van a vége, s ami észveszejtő, hogy az nincs is,
kutatása sosemvolt bonyolult kaland, mese, amit találunk, visszarettent, de hasznos kincs is.

Ezért lettünk mára talán ilyen sokan, okos mivoltunk következtében, egyedülállóan
világmindenségben, feladatunk istenhonos, élve, s hallva lételeket, megtudni, hány szólam.

Elhalasztott kérdés, ha földönkívüliekre tukmálod a választ, ők csak feltételezettek,
s ha tényleg fejlettebbek, mint mi, magyarázatot a világ létére ők sem biztos, hogy tudnának.
Mert azt nem keresik, csak jobban alkalmazkodnak a természet törvényeihez, ezért előrébb
járnak eszközökben, szemléletben, de hogy miért, annak ismerete minket is felemelhetne.

Egészen a nekik tulajdonított képesség birtokába, azaz kutatnunk kellene olyan
akadályok után, melyek elállják az utat, hogy oda jussunk, mint ahová ufókat teszünk.
Így ha komolyan megfigyelnénk elődeinknek mik forogtak fejükben legelső gondolatként,
hét vagy hetvenhét bölcsnél is mindig azt találjuk, hogy a világ keletkezése–elmúlása az.

Odáig menve, hogy annak idejét nem csupán szinte végtelen hosszúként tudják megragadni,
hanem pillanat törtrészében végbemenőnek szintúgy, ami sokféle méretben ismétlődik.
Ennek elvi szintjét tették meg kezdetnek, mikor ugyan még nem volt semmi, mégis alapként szolgál,
hiszen másként nincs továbblépés ismert létezés módok felé, melyeket külön megneveztek.

S ha ezeket ma nem értjük, csak a hályog miatt, mit értelmünkre növesztett a történelmi kor,
határozott káros világmagyarázatával lényegében meghamisítva bölcsek mondását.
Mert a népmesékből mint előttük élők gazdag tapasztalat összegzéséből az eredeti
összefüggésre lelhet, aki elhiszi, hogy már akkor is keresték a világ örökös titkát.

Hályogkovácsként bátran kell eltávolítanunk szemléletünk eszmei gyilkosait, kérdezve
magunkat tovább, minthogy istenségektől várnánk, s nem tudásszenvedély tüzéből a sült galambot.[238]

[238] Például Gánti (https://chemoton.com/hu/) és Kisfaludy (1 https://youtu.be/K06cx-VoQwQ 2 https://youtu.be/9ptnYYoP01I 3 https://youtu.be/-0EsQCDPRys 4 https://youtu.be/GKDsu2R6Szs 5 https://youtu.be/tqcF-LlQQAc 6 https://youtu.be/pHbq0cGYRWE 7 https://youtu.be/_qufAAcIpxY 8 https://youtu.be/Yk3u0OqYC70) is segíthet.

Miért nem természetességi irányban megyünk? Egészségre ártalmas élelmiszert termelünk,
holott rendelkezésre áll eredeti módszer, hogy az ételünk ne méreg legyen, hanem gyógyszer.
Kis lépésekkel kezdődött a helyettesítés, majd vegyészetből fakadt végtelen merítés,
mi már ízlelőbimbóinkhoz igazodott, terméknél rászokást, sőt függőséget okozott.

Hamar eljutva oly vészes következményekig, melyek előbb-utóbb fogyasztó életét veszik,
de hamis közvélemény másra van hangolva, vak a rosszre, a földi mennyországot majmolja.
Azt, hogy a jót miért tagadná meg önmagától, hisz halad a világ, – de nem lát erdőt sok fától,
mikor a választék ezer arca mosolyog rá, fel sem merül benne, hogy káros anyag alkotná.

És már így vagyunk napi munkával, életmóddal, műintézmény otthonunk, a múlt behintve sóval,
fogaskerekek vagyunk bonyolult szerkezetben, miként mozog az egész, átlátni lehetetlen.
Mert a vezérfonal bizonyos körök hasznához vezető láncolat, titok, mégis azt ajnároz
valamiképpen minden hangosított tényező, eredményezze, ne legyen saját lelki mező.

Avagy az ne az őstudásból táplálkozhasson, ne független boldogulásért munkálkodhasson,
ezért igen nehéz a lejtőn visszafordulni, de hitünkhöz visszatérve rajtunk nem fog múlni.
Az egységhez, miben egyként vagyunk millióan, a bizalomhoz, hogy olyankor mindenki jól van,
ha szabadon tevékenykedve járul hozzá közhöz, világos kapcsolatokban senki mást nem lökdös.

Nem akar elé kerülni, elég önmagának elsőbbségét teljesíteni saját dolgának,
és akkor nem lesz szükség vészterhes művilágra, s virágzó emberiségre süthet Nap hétágra.

Emlékezhetünk részletekre, vagy történetek, személyek lényegére, jellemére, kétféle
módon tehát, egyik környezetünkként lesz jelen, másik elménket gazdagítja, hogy legyen éle.
Külön-külön is szoktunk belőlük válogatni, s amit már fejünkben őrzünk, ritkán cseréljük le
valami új benyomásra, csak ha felülmúlja a régit, s lesz tapasztalatunk külvilág tükre.

Néha e két mód is versenyezni kezd egymással, mit fontosabb feldolgozni látott s hallottakból,
merthogy félő, elveszünk érzéklet tengerében, megállít a nemtudás, ha nincs fogalmunk arról.
Mert amiről nem tudunk, azt nem is érzékeljük, így nem raktározható el emlékezetben sem,
ezért aztán meg kell becsülnünk a tanultakat, adat ahhoz tapad, másként nem szólal meg mese.

Ha már jártál valahol, mikor kisgyerek voltál, kevesebbet tudsz csak felidézni, mint szüleid,
akik eszük teljes erejével voltak ott, rég, s most learatják felidézés sikereit.
Más kérdés, ha arról tudósítanak túlélők, mikor még nem éltél, s valami jelentős történt,
ahogy ők emlékeznek, nem lesz azonos azzal, amint iskolában tanultál történés törvényt.

Nemcsak szükségszerű feledés, emlék ritkulás működik, de érdek érvényesült válogatás, –
minek emléke nem marad fenn, nem is létezett, szól az óhaj, s van aztán hamisság toldozgatás.

Ujjból szopott, képzelgés szülte berendezése a múltnak, sosemvolt nagy sikerek és dicsőség,
vágy vezérelte történelemalkotás, kőbe vésés, bizonyítatlan nagyság, semmiből bőség.

Pedig egyre több valós tárgy, szellemi eredmény nyújthat aprólékosan feltárt képet mindenről,

de fontos, hogy milyen elméleti hozzáállás, értékelés közelít hozzá, mi áll, mi megdől.

Mi értelme előadást tartani nem oly nagy közönségnek, hol alig van hozzáértő, fele bóbiskol kicsit közben, vagy elakad félúton a megértésben, és aztán már hiába figyel? Jó kérdés, de nagyon ritkán kerül terítékre, senki sem érdekelt megvitatásában, mert az előadó nem tenné meg erőfeszítését, és a rendezvény gazdája is hoppon maradna.

Így aztán ott találjuk magunkat egyre a teremben, ahol újabban majdnem csupán vetítettképes előadást élvezhetünk, a félhomályban még könnyebben szunyókálhatunk, monoton hang beszél. Felolvassa mondanivalóját, ha pontosan akar fogalmazni, ami szabadon, élőszó által sokkal nehezebb, és az időkeretet így tudja jól kitölteni, nem nagyon átlépni.

Hogy mondanivalóját mily mértékben sikerült átadni, talán a végén, a tapsból, kérdésből, hozzászólásból kiderül valamennyire, de biztosat nem tudhat ennyiből, marad a kétely. No, nem általa képviselt álláspont igazát illetően, mert arról előtte meggyőződött, mielőtt előadásra vállalkozott volna, hanem hogy hatás tekintetében mire jutott.

Hogy csupán kipipálható, megtörtént a téma felvetése, megemlékezése, előadó számbavétele, mint aki foglalkozik vele, nyilvánvalóan ért hozzá, hiszen szépen beszélt. Vagy érezheti, bevezetett oly fogalmakat, olyan új elméletet, eszmerendet, mit addig senki, vagy kevesen tártak fel, érintettek, s így előrelépett a tudományos megismerés.

Mindez alapja az, hogy az előadás keret, lehetőség, mi miatt született teljesítmény, s elegendő bennünk megragadásához, hogy az ő fejében megfogant, mert közvetlenül jön át?

Hogy a társadalmi törvény nem természettörvény szerűség, hanem csak közmegállapodásból jön, nemigen van az orrunkra kötve, jobb nem tudni róla, hogy vélekedéseink összegződése. Érthető is talán kiskorúság idején, mert nagy felelősség nyomja a törvényhozóink vállát, ne terheljük még gyermekeinket ilyesmivel, fokozatosan léphessenek be az életbe.

Viszont az egész népet kiskorúságban tarja, aki felnőttként sem von be bennünket döntési folyamatba, úgy uralkodik, hogy mindent diktál, illetve törvényeket szab ránk teljesítésre. Enyhébb változatnak mondják, de lényege marad ugyanaz, mikor általunk megbízottak végzik e feladatot, látszólag közakarat mentén, ám hogy nem, mutatja pártokra szakadás ténye.

Különösen csip-csup ügyekben nehéz azonos álláspontra jutni, az igazán nagyokban meg átlagemberből hiányzik a hozzáértés, és néha titkosított intézkedésre van szükség. Ugyanakkor létezik az örök emberi, mit mindenkinek, mindig, mindenhol teljesíteni kellene, a hozzá alkalmazkodás egyéni feladat, s nemhogy lehetetlen, de igen üdvös.

Ennek valamilyen érdekből történő káros, bűnös megszegése vezetett közösségekben,

és közöttük a világban, védekező eszköz kereséshez, mi törvényszegés büntetése lett.
Ekkor és ezért rögzíteni kellett, amihez mindenkinek igazodni kellett, s kivételt
eleinte nem ismertek, természet mintára működött, isteni elrendelés rangját kapta.

Ehhez képest kell ama megbomlottságra nézni, amikor kiskapuk nyíltak a kijátszására
törvényi szigornak, s a nyertesek gondoskodtak róla, csak kevesek férjenek hozzá e kegyhez.

Örökké fontos lesz, hogy közösség karoljon át, nagyobb boldogít istenként, kisebb anyaölként,
nehézség közt is őrzi mindenki tulajdonát, ne taszítsd el magadtól, társulj közéjük önként.
Elsőként embernek azonosulhatsz családban, szülők, testvérek, rokonok adnak jó mintákat,
tőlük tudod meg, hogy örömbeszéd van a szádban, amit látsz, érintesz, arra mi a magyarázat.

Kisvilág ott tárul, majd fokozatosan a nagy, gyermekléptékű méretekben minden kézre áll,
első lépésektől addig, hogy messzire szaladj, eleven természetesség, és nincsen rá felár.
Bejárod a környezeted is, minden zeg-zugát, nem házban játszol, hátsó udvaron, szérűkertben,
bozótosban bujkálsz, átkúszol patakhíd lyukán, barátoknál otthon érzed magad szeretetben.

S ha ez nincs így manapság, tenni kell róla, legyen, alapja összetartás jó ismerősök között,
kiket gyermekeik hoznak össze felszínesen, óvoda, iskola, nem csupán gyermek özön.
Legalább ott összejöjjön, hogy egyet akarjunk, ami a csemetéinknek a legjobbat nyújtja,
így máshol is tudatosak leszünk, nemcsak zajgunk, lakóhelyünknek legyen jövője, amint múltja.

És országosan se hasadjon ketté a fejünk, mármint külön-külön, belátható tételekben,
hanem a megtalált legjobb legyen közös egünk, vitában született egységnek szeme se rebben.
És az emberiség egésze sincs tőlünk távol, valójában mi alkotjuk, teremjük szabadon,
bár önrendelkezésével ma senki sem számol, adja lényegünket, hogy világunk nem ősvadon.

Ha úgy tudunk élni, közben örülünk egymásnak, kiérlelt sikereket mindenütt alkalmazva,
teret adva megújító gondolat-kovásznak, boldoguljon ember, nép, nemzet apraja-nagyja.

Nincs egyértelműség múlti szerepek, emberek megítélésében, különösen, ha még élnek,
helyet kérnek maguknak továbbra is, valaha volt nagyok, kiemelkedők, vagy annak mondottak.
Kevesebbnek ér fel máig elismertsége, mint amennyien kitüntetésekért tülekednek,
vannak, akik örök emberit teljesítettek, s akik a mához vezető utat építették.

De a nagyobb rész megelégszik azzal, hogy túlélt minden nehézséget, rejtett vagy valós üldözést,
nem akar régi–új élcsapat vonatkozásában babérra pályázni, ha elmúltak viharfelhők.
Azóta jöttek új nemzedékek, öregszik már az új korszak kezdetén fiatal is, meglátjuk,
megtörténik-e most a békés befolyás váltás, van-e tehetség folytatni, akarat átadni.

Az élet minden területe érintve lenne, de némelyik igyekszik nagyobb előnyt szerezni,

nem egymásraépülés, verseny van forrásokért, veszély, hogy aki erről dönt, nem tévedhetetlen.
Sőt, ennél már sokkal messzebb mentek, őrületet látunk elhatalmasodni, nemhogy eltörölni
a múltat a jelszó, de lerombolása folyik minden régi szépnek, jónak, ám nincs új helyette.

Van viszont embertömeg, mit úgy mozgatnak pénzzel, felhalmozott arany piramis tetején ülők,
hogy senki más ne jusson szóhoz vagy tiszteletthez, csak jövőkáosz teremtők és megfélemlítők.
Mutatva, hogy nemcsak rég volt pestis, világjárvány dúlhat, pusztíthat még ma is, nem futhatsz előle,
s gyógyszere bizonytalansága rágja lelked, már világunk alapja inog, semmi se biztos.

Így aztán ne legyen büszke senki magára, mert nem végeztük el a kötelező feladatot,
sem tegnapelőtt, sem ma, világos viszonyokat teremteni, életbitorlókat megfékezni.

A harc nem játék, s nem az élet velejárója, egymás ellen használt fegyverre sem lenne szükség,
ha békés életet tartanánk természetesnek, törvényszegőket szégyenkalodával büntetve.
Gladiátorversenyekre, lovagi tornákra azért vetemedtek császárok, királyok, hulljon
vére a gyengébbeknek, legyen példakép a győztes, harctéren rendelkezhessenek jó katonákkal.

A hősöket népnél magasabb szintre emelték, de mindenki nem mehetett csatába meghalni,
nekik maradt a mindennapok hősiessége, lényeg, hogy nagy tett harciasság körül forogjon.
Így jutottunk napjainkhoz s közeli időkbe, midőn a világháború csak rossz emlék maradt,
igaz, annak fenyegetése megsemmisülés, nem is volt baj eddig, senki sem robbantotta ki.

De mintha újabban ez nem lenne tiltott, tabu, nemcsak lehetőségét emlegetik hadurak,
hanem olyan elköteleződések és lépések történnek, fellobbanthatják világpokol lángját.
De hát igen kezdetleges, sőt aljasan bűnös az a gondolkodás, amely egyből fegyverekhez
nyúlva keresi érdeke érvényesítését, míg békés megoldást korántsem merítettek ki.

Hiszen megegyezés első lépcsője, amikor hátra lépnek a felek, engednek követelmény
támasztásból, önmagukba néznek, kapzsiságuk szégyenbélyegét nem engedik arcukra sütni.
Ám ettől most még igen messze vagyunk, igazság kérdését felvetni sem engedik, túlnyomóan
birtokolt hírközlési eszközökkel meggyőzik a közvéleményt, mintha a veszély nem lenne nagy.

Nem szabad beletörődnünk, hogy fiataljaink áldozati bárányként, leölésre rendelve
várják a behívóparancsot háborúba, annál sokkal több s jobbra hivatottak emberként.

Nem is tudjuk, hogy mindent felnagyítunk, amiről beszélünk, amire csupán gondolunk múltból
és jövőből, a régen voltat mai nagyságra hozva, az eljövendőnek létezést remélve.
Először is a távolit közelről tekintjük, kézzel érintjük szinte, ízét szánkban érezzük,
felidézett seb a mi bőrünkön fáj égetőn, megidézett kedv lelkesít bennünket is nagyon.

E távolságokat úgy győzetjük le háborúk alkalmával, mintha mai szállítógépeket

használtak volna a seregek, pedig még ma is nehézséget jelent eljutni messzi vidékre.
Manapság azonban nemcsak papírra rajzoltan, mereven, áll rendelkezésre részletes térkép,
hanem a műholdkép felnagyítható, hogy apróbb házak is kivehetők rajta, nemcsak nagy dombok.

Akár mozgóképen azonnal láthatjuk, otthon, fotelból az eseményeket, Föld túloldala
is jelentkezik élőben, s ez a vonatkozás meghatároz ezentúl minden régi híradást.
Ugyanolyanná torzítja elképzelés, mintha ma történne mindaz, amiről töredékes
csupán az emlékezet, de kiegészítjük és „színes szélesvásznú filmen" tudjuk fogyasztani.

Mert igazán örülni az ugyanolyannak tudunk, amit ma átélünk, minden lecsökkenés,
kicsinyítés zavar minket a múltból, nincs közünk hozzá, „nemhiába fejlődtünk a mai szintre".
Az a kis közösség, napi bejárható világ, amit „az ősembernél" kellene tapasztalnunk,
kívül esik érdeklődésünkön, legyen arany rajta, drágakő ragyogjon, hogy pillantást kapjon.

De ha nem foglalkozunk kicsiből nagyra növő folyamatokkal a megelőző időkből, hát
félő, az eljövendőket is megrekesztjük a mai „nagyság" mentén, megtagadva valóságot.

Ahogy szökőnap csak négyévente ismétlődik a naptárban, életünk számvetése is ismer
rövidebb és hosszabb szakaszokat, kifutása van még épületeknek és szervezeteknek is.
Az érettségi találkozók akkor szűnnek meg például, amikor az adott osztály tagjai
elhunynak, s régebben a házak elporladtak, ha nem égtek le előbb, újat kellett építeni.

A gyerekkorra visszatekinteni idősebb korban szoktunk igazán, aztán az ifjúságot
egészében öregen értékeljük, fiatal mindenki volt, száz évig kevesen élnek aztán.
Mindenképpen sokkal hosszabb a szakaszolás, mint az évekre bontás, alsó- és felsőtagozat, majd
közép- és felső iskolák, mind-mind négyévente követi egymást, mintha ez szabályszerűség lenne.

Amint az úgynevezett országgyűlési ciklus, amit felülír egy-egy parlamenti erőnek
hosszabb regnálása, rendszerint a vezetőről elnevezve, amikor ő az ország gazdája.
Ehhez képest született a múlt időosztása, amit a modern kor elején végeztek el, és
sokkal rövidebb kormányzási időt nyújtottak futottak még uralkodóknak, hosszút kevésnek.

Felemelkedő és hanyatló birodalmak így lettek az ókorba telepítve képzeletben,
írásbeli mintákat felhasználva, utólag pedig tárgyi alapot keresett a régészet.
Mert idő és világ mindig volt a földön s égen, így megfoghatót és megfoghatatlant egyaránt
kezelni kellett és tudtak, tények s tapasztalat csillagképi tartalomként köszönt vissza aztán.

Voltak hosszabb körök a visszatérők sorában, és az öröklétre utaló jellegzetesség,
emberéleten túlmutató folyamatosság, és azon belül történő megszakítottságok.

Csukod szemed kisgyerekként, eltűnjön a világ, megszűnjenek borzalmai, világvéget kizárj,

s mire kinyitod, változzon jóravalósággá kicsinyes önzés, örök tél helyett forró nyárrá.
Amikor tavaszi virágzást gyümölcsérlelés, léleknövekedés követ, károkat csak jégverés
okoz, vagy emberi tévedés, nem rosszakarat, sül kenyér kemencében, őröl malomgarat.

Kerüljön újra egyensúlyba a közös élet, és az egyénit tartsa nyugalomban a lélek,
higgyünk újra magunkban, hogy isten gyermekei vagyunk, lényegünk nem anyagi, hanem szellemi.
De az eszmei többletet, mit világhoz adunk, ne hamiskártyások játsszák ki, egyetlen adunk,
ne okozzon tehetetlenséget kishitűség, érvényesüljön egymásba vetett hit és hűség.

Ne a nagy háborúkról szóljon a történelem, mennyien elpusztultak, lakunk lett sötét verem,
avagy győztesnek hirdették magukat rombolók, s lettünk sokan elvesztett rokonokat gyászolók.
Mivelhogy egész korszakot is sírba döntöttek, akik házépítés helyett ágyúkat öntöttek,
aztán példává tették a luxus pazarlását, fényűző életmódnak istenként imádását.

Váltig üldözik, ki rámutat tévedésükre, eretnek mártír ördögi mesterkedés tükre,
általuk jön fejünkre rémként gyászos enyészet, felelőtlenségük feláldozza az egészet.
Nyissuk szemünk inkább jókra és mennél hamarabb, embertársaink nagy többsége bizalmat szavaz
örök igazságok békét hozó rendszerének, ahány nép, ahány száj, szóljon dicsőítő ének.

A természeti viszonyok megjavításáról, kiterjesztett testvéri szeretet hatásáról,
ne csak elvben, ne csak úgy csináljunk szépet, mintha, de igazságban kövessük egymást, legyünk minta.

„Hej, most puszta ám igazán a puszta” és naptár, sosem látott elhidegüléstől üres kaptár,
nem gyűjtöget már minden ember mint méhek mézet, kertje nincs, háza díszlet, nem gazdálkodó fészek.
Vessünk egy pillantást arra a volt gazdagságra, ahogy parasztember egész év napjait járta,
ami megfelelt a Nap-járás tükörképének, valós viszonyban, azaz járt érte hálaének.

Ünneplésnek nevezi a tudatlan utókor, mindennapi teendőket megtegyenek jókor,
amivel megszentelték azokat a napokat, s hogy ne mulasszák el, figyelték a csillagokat.
Ezernyi teendőnél is több volt a fejükben, de nem ömlesztve, elrendezték életterükben,
hogy kellő időben cselekvést kezdjenek megint, évezredes elődök tapasztalata szerint.

Tisztelték a felfoghatatlanul hosszú időt, megőriztek múlti tudást, mit látszólag kinőtt
az emberiség s a természet közben levetett, bizalom volt ez, örök visszatérésbe vetett.
Több jégkorszakot is átéltünk ezen a földön, mert nem ragaszkodtunk megszokotthoz, nem lett börtön
az elért eredmény és azt biztosító viszony köztünk, nem vált végzetté ismeretlentől iszony.

Ami manapság többszörösen is jelentkezik, sokmilliárd embertárs gyakran megfeledkezik
ama tényről, hogy semmiből lettünk megteremtve, világunkkal együtt, lépni isteni terembe.

S hogy eligazodhassunk mindenség törvényében, megismerést folytattunk földön lenn s fenn égben,
ez itt kézzelfoghatóság és az ott fenn elvi, a Nap növényeket, csillagég a tudást kelti.

Ne feledkezzünk meg hát arról, hogy porból lettünk, s már tudjuk, bolygót csillagközi porokból vettünk,
igazodnunk közös egymáshoz, a természethez, mert jövő és boldogság szerénység nélkül nem lesz.

Nemet mondani nemesnek látszó ajánlatra, felkérésre nem könnyű, nem is teszi meg senki, akiben a kétely önmaga felé irányul, hátha rosszul tudja, amit tud, amit képvisel.
És ami szemben áll azzal az elképzeléssel, azzal a tervvel, feladattal, mivel megbízzák, hogy szolgáljon bizonytalan célú törekvést, vagy álljon ki mások helyett, kik háttérből biztatják.

Rá esik választásuk, mert benne erőt látnak, mi a saját eredményességéből jön elő, de felhasználhatónak gondolják, kisajátítják szélesebben értelmezett érdek érdekében.
Ám megbukik az üzlet tényekhez ragaszkodás miatt, elcsúszik felfogáskülönbség sikamlós jegén, mit nem tud még a lelkesedés tüze sem felolvasztani, valódi megértés híján.

Mert csak teljesen kifejlett, kifejtett, előtárt és elméletté összeállt gondolkodásban lesz közös út vállalás, és ha ez hiányzik egyik oldalról, más nem köteles, nem tud mellé állni.
Így aztán kétfelé indul el gyakorta közöst érdemlő, egységet kívánó igaz ügy s irány, nem képes az erőket egyesíteni a hit, ha azt nem szilárd meggyőződés támasztja alá.

Azaz a szervezők mindig előre szaladnak, vagy mindent szögnek látnak kalapáccsal kezükben, úgy bukott el sok történelmi kezdeményezés, hogy nem volt kiforrva az elméleti alapja.
Korán jött mozgalomnak mondják, ami magától megoldódik, megvalósul aztán, ha megérik rá a helyzet, a köztudat, mindenki mellé áll, és persze elfelejtkeznek korábbi magukról.

De tudósságnak ki kell tartani eredmény előzetes, gondolati ellenőrzésében, elv és gyakorlat megfeleltetésben, biztosat javasolni, természetünk istenének tetszőt.

Elvhűséghez először is elv kell, jó elmélet, melyet képviselni lehet, de előbb még ki kell fejtened magad számára is teljesen, mert ha elmulasztod, nem tudod majd magad megvédeni, ha megtámadják a nem egyértelmű részeit, rámutatnak hiányosságaira, veszélyes következményeire, amit előtte te is elvégezhetsz, mielőtt közszemlére bocsátod.

Mert ha valami jó eszedbe jutott, nem az a feladat vele, hogy nagyszerűségéről győzködd magad, hanem hogy kipróbáld az érvényességét, van-e körülmény, mikor kudarcot vallhatsz vele.
Mert az elvlánc, elvkoszorú alkotta elmélet nem minden eleme átlátható egyből, sorra kell venni, mérlegelni, ütköztetni tényekkel, mire megállapítható: el lehet fogadni.

Ez azért nem kedvelt elméletgyártók számára, mert ha a lánc csak egynél is megszakad, ugrik az egész elgondolás, újra kell kezdeni a vélt igazsághoz közelítést, bár már okosabban.
És valódi tapasztalatszerzés is csak így, ily szigorúan lehetséges, mert ha átsiklunk az elvi hiba felett, gyakorlati alkalmazás már nem lesz könyörületes és bukáshoz vezet.

Ugyanakkor a sikeres és bevezetésre került gondolatépítmény beüzemelése során is jöhet igény, javaslat eltérni azeredeti tervtől, kis módosítás javíthat rajta, és visszacsatolva gazdagít eszmei területet, amit csak nyitottsággal érhetünk

el, összekapcsolva külső és belső természet együttműködésébe ember s világ viszonyát.

Ajánlás:
Te, a világmindenségben arra rendelt ember, örök kutatója égi s földi jelenségek
csodájának, ne szakadj el létgyökereidtől, ha nem akarsz vélt eredménybe belepusztulni.

Kinek tudatosan, kinek csak érzésből, de van szükségünk, igényünk minél messzebb tekinteni
vissza a múltba, mélységéből meríteni erőt eljövendők szintén hosszú időtartamához.
Nem tudjuk, de lehet, nem volt ez így mindig, mert az őskorban csak néhány nemzedékig láttak vissza,
de annak érvénye sokkal hasznosabban termelt kapcsolatot, eleven példákban őrződött meg.

Felidézése is a megtörténteknek átélt élménnyé tette a képzelet szülte világot,
mikor a fiatal még nem élhetett, de ott volt a szereplők között mint megfigyelő tekintet.
S már ott elhatározta, gondolatban, ugyanúgy csinálj-e majd ő is, vagy változtat rajta, mert
jobb ötlete támadt a kivitelezésre, és ebben gyakran mesélő belátás segített.

Mit kellett volna másként csinálni, ez elhangzott már akkor is sokszor, rossz elkerülésére és
jobb elérésre irányítva tapasztalatot, így megy előre a világ, gondolhatnánk bátran.
De lehet, hogy tévedünk ebben, ha szertartásos, vallásos szintű előd követéssé vált a múlt
rögzített, felügyelt tanulság felidézése, mert valóság bizonyára akkor sem volt elég.

Kellett a többlet, eltérés a megszokottól, mit újdonságra nyitottság is elősegített, hogy
kutassák, égre nézve is kerestek távlatot, ahonnan látszólagosság kacsintgatott vissza.
Hivatkozni azonban igen jól lehetett az égi alakzatokra, hasonlatosságukra
földi jelenségek, lények természetének ábrázolhatóságához, elvontan szemlélve.

És ez a távlatosság lassanként felváltotta a múltból élés gyakorlatát, jövő ígéret
vált reményt adóvá, s közben gyökértelenné lett az ember, honnan nem jön már eszmei táplálék.

Mai babonaságra sincs mentség, ahogy régit szintén bírálni kellett, a józan ész sem tűrte
beszűkült okságát, nemhogy a tudós okosság, a kor elérhető legmagasabb színvonala.
Ezt tagadja meg most, aki mellé áll felszínes magyarázatok és szépelgő képzelgések torz
igézetének, nem utasít el nyilvánvaló megtévesztést, hazugságot sorsunk illetően.

Mintha csillagok, bolygók közvetlenül képesek lennének beavatkozni életünk
folyásába, s ha csak közvetetten, rajtunk való hatásuk által, akkor is nekik köszönhetjük.
Hogy mit, az nincs kimondva, meghatározva, ahogy semmi ebben az összefüggéstelen függőség
vállalásban, ránk rakásban, lelki teherként is, merthogy kötelességet ad egyvérből valóság.

Szószerint értve talán, egyetlen ősapa és ősanya emlegetéssel, mit már rég meghaladt
a megismert őstörténeti valóság, időt oly távolba víve vissza, honnét minden ered.
Főként a gondolkodást emelve önállóság tényezőjévé, mihez minden érzékelési

fokozat hozzájárult előtte, teremtődve, minek bonyolultsága istentudásért kiált.

De vagy beismerjük annak hiányát bennünk, vagy ha nem, akkor mégis úgy teszünk, mintha mégiscsak birtokában lennénk, s meghatározzuk megváltónk, magunk tulajdonságát hozzá felnagyítva.
És akkor már annak fog kedvezni, aki jobban szolgája őt, s mi lehetünk, ha mi találtuk ki,
legyen bár elvont szellem, csillagunk vagy nagybolygó, arra hallgatva, ki hangosabban beszél róla.

Színes tollak bűvkörében illegeti magát, madár, nekünk páváskodó, neki viszont tőlünk
egészen különböző érzete vagyon önnön magáról, s a kettőt akarjuk-e rendbe tenni?
Nem nagyon, mert kiderülne rólunk, magunkkal sem vagyunk teljesen tisztában, elveszve részletben
a lényeget illetően, s elhanyagolva kis fontos adalékokat, aztán meglep hiányuk.

Közben próbáljuk kifürkészni teremtő isten szándékát mivelünk, miközben már minden másé
sikerült, ismert lett előttünk, s nem vesszük észre, hogy az egészet csak mi találtuk ki ilyformán.
Okosok ugyan figyelmeztettek, hogy ez így csak önámításhoz vezethet, egyedül mi vagyunk,
a természet mint olyan kizárt a létezésből, minden elemét gondolva tesszük valósággá.

Ez igaz a tudati szinten, de nem áll meg a létezést lehetővé tevőség, azaz a lét
szintjén, s itt van a nagy tévedésünk, hogy azt hisszük, szüksége van ránk a világnak, hogy létezhessen.
De a gondoltsága csak a gondolónak fontos, ügyel rá, hogy legyen pontos a megállapítás,
ám az nem anyagi, hanem ténybeli egyezést céloz, mi hiábavaló ész birodalmában.

Hiszen a ténymegállapító helyszínelőket is mi bízzuk meg, béreljük, hogy olyat mondjanak,
mit elvár a hatalom, ez esetben fennálló vélt összefüggés rendszere, egymásra épülve.
Így jutunk vissza a bűvkörbe, mely nem maradhat színes, amennyiben megerőszakolja magát,
amit már bőrünkön érzünk jelentkezni, hiszen félelme az érvénytelenségtől rajtunk csattan.

De nem adja fel, nem von be létértelmezésbe bennünket, pedig már azt sem tudjuk, ki ő, csupán
megszokásból szenvedjük őt, tehetetlenségi erő szánja képességünk vak megújulásba.

Ma nagy embernek mondják kellően okos, ügyes, bátor embertársainkat, ha többlet eredmény, siker,
sőt hatalom társul nevükhöz, van a kezükben, és legyenek gazdagok, hogy felnézhessünk rájuk.
Ami nem jól van így, mert elegendő kellene legyen a tudás a megmérettetésre, ami
sosem áll persze magában, mindig vonatkozik valamire, elméletben vagy a gyakorlatban.

Az ellenőrzés, megmérettetés, továbblépés már lehet másoknak a dolga is, lényegesebb,
hogy össze tudjon gyűlni egy-egy fejben, értelmesen, összefüggő rendben a tudás, már felhalmozott
ismeret múltból és jelenből, amiből új ötlet, új javaslat születik, de ez is mindig csupán
egyetlen teljesítményként, akinek lehetnek társai, tudós csoport, ahol mindenki okos.

De nem áll elő mindenki egy-egy újdonsággal, hanem a közösen kidolgozotton javítva

születik átfogó elmélet, mit lehet, páran, de az is, hogy csak egy közülük lát át teljesen.
Az ilyen együttműködés teljes hiányát is elszenvedjük manapság, ezerfelé húz tudós
sereg, mert minden csoportot máshonnan támogat a haszonéhes gazdagság, kizárva másokat.

És az emberek is, tömegesen hozzájutva gondolkodásuk hirtelen közzétételéhez,
inkább kicsinyességüket fitogtatják, szűkös keretben mozgó, vagy érvénytelen közlésekkel.
Pedig mindenkinek rendelkezésére áll a tájékozó tanulás, kutatás lehetőség
özöne, de nem egészséges versengésben, hol a mérce valódi tudás, hanem pályáztatással.

Ki ígér többet, vakon a jó szempontokra, azaz a nem kívánt következményekkel nem törődve,
megszegve tudósi becsületet, mégis kapva díjat, aggódunk, hová vezet e talmi nagyság.

Ébrenlét és alvás határának percei, az ébredésé és az elalvásé, összefolynak,
vagy inkább ismétlődésnek hatnak, mintha mindig abban az időben élnénk, amit akkor érzünk.
Nem időt persze, hanem cselekvés leállását, illetve indítását, hogy megszűnik a nyüzsgés,
avagy a nyugalomnak vége – mégha álomnak maradványát kell is elhesegetni azonnal.

És nyújtózni egyet a félébrenlét létben, mint elalvás előtt, mintha e percekben pihenne
a testünk csupán, nem éjszakai nemlét furcsa állapotában, miről tényleg nem tudunk semmit.
Viszont az a valónk, mondják, tartalmazza napok során bennünket ért benyomások rendezését,
így aztán kétséges, hogy egyáltalán alszunk-e ekkor, vagy csupán tudatlanság módra kapcsolunk.

Önmagunkat elvesztjük arra az időre, de ez nem lemondással történik, nem lekapcsolást
végzünk, hanem a dolog befolyásolhatatlan, kísérletezgetni lehet, de a vagy-vagy marad.
Vagy alvás, vagy ébrenlét, s ha átfolynak egymásba, álomként látjuk, mik foglalkoztatnak minket épp,
de erőltethetjük is lefekvéskor, élénken rágondolva, amit álomban majd megoldanánk.

S mintha lenne eredménye a majd megálmodom mondásnak, úgy jutnak eszünkbe aztán a dolgok,
olyan ésszerű rendben, meglepő részletesen, hogy csakis lelkünk mélyrétegéből jöhet elő.
Nem csoda, hogy kevés embernek van képessége többieket elkápráztató teljesítményre,
mármint ily agytevékenységnek tulajdonított téren, mert sok mindennek kell együtt lenni hozzá.

Például tiszta szívnek, lelkiismeretesség kielégülésének, ártó szándék mentesnek,
és csalódottnak nem, lenni, érzelmi hegy nélkül, úgy bízva magunkban, ahogy isten megteremtett.

Hogy megbirkózunk-e a megbirkózhatatlannal, nem mindig rajtunk múlik, és főként nem másokon,
hanem a műveltségünk rejtett üzenetein, felizzít-e bennünk szenvedélyt emberi fokon.
Azaz se nem úgy, hogy szénné égesse testünket, se ne tehetetlenségünket fagyassza jéggé,
hanem hogy megtaláljuk az aranyközéputat, lelkünk harmóniáját tegye égi zenévé.

Kis magától értetődésekkel elindulva, és gyakorolva, ismételve az unhatatlant,

majd fokozatosan hozzászokva nehézségek legyőzéséhez, nem megismerve pokol katlant.
Amivé vágyak hiúságot nyaldosó volta teheti életünk, ha túl korán avatódunk
bele értelmetlenségek rosszakaratának hínár hálójába, s megéget sok hamis lózung.

Olyan területre terelve szellemiségünk, hol nem érvényesülhet természetes jóságunk,
magunkat áldozzuk fel hiányzó eszközökért, de mert ez is kevés, nyakig a szégyenben állunk.
Honnan jön ez, nem tudjuk, de nem semmiből persze, több nemzedékre visszamenőleg érvényesül
a sorsnak mondott–hazudott meghatározottság, mitől akarat madarunk gúzsba kötve repül.

De csak ha nincsen közbülső, lecsillapításra rendelt intézménye fájdalom elviselésnek,
kitörő örömök kezelésének, magában állóvá téve, szülve sirató s hálaének.
Egyik jó alkalmak elmulasztásának gyásza, másik sikerünket tartósító óvatosság,
s van még a tánc is, kifejezni magunkat szépen, mozgásba feledkező mérhetetlen orvosság.

Mindennek mögötte tehát káros visszaélés terjeszti nyomorunkat, legyőzhetetlenséget
kényszerítve közénk jelenünkben, holott az majd életünk múltával istenhez visz, üdvünk végett.

Egy régi emlék itt van, s ha nem csoda ez, mi más? Fellobbant érzelmi lángot bármily régi imázs,
mit megelevenít valami elvont képesség, nem valóság, de kellemes világ, hogy jól essék.
Ahogy annakidején történt, ha nem borzalom, megidézése, mert az esetben nincs nyugalom,
megrázkódtatás megismétlődik, de a szépség, jóság, kellem újra élményt teremt, semmi kétség.

Kellene most már példákkal előhozakodnom, de minden annyira személyes ezen a fronton,
hogy megosztani még most sem merném sokak miatt, s amúgy minden ilyet átélnek más emberfiak.
Például a szerelmet kóstolgatás esetét, miről hallottunk ugyan, de csak hiányos regét,
és amikor a tettek mezekére léphettünk, magunkat is megleptük, mennyi sok mindent mertünk.

Olyanokat, amiről álmodó eszünkben sem gondoltunk előtte, velünk megtörténhet menten,
mert valami hosszadalmasságról álmodoztunk előtte, próbáról, s hogy áldozatot kell hoznunk.
Aztán már csak érett fejjel gondol rá az ember, hogy a természet ereje olyan, mint a tenger,
ha felkorbácsolódik, eláraszt parttalanul, utódok, miért fiatalság ilyen hamar tanul.

És említhető gyász is, halállal találkozás, rokonért, ismerősért szólt temetéskor fohász,
s bár nem emlékszünk már minden egyes temetésre, vannak olyanok, nem törlődik ki az emléke.
Van, mi könnyen, van, mi nehezen előhívható, hogy honnan, arra válasz nehezebben adható,
mint hinnék, annyira nem tudjuk a valós forrást, de gyakoroljuk, s ha megkopik, kezdjük a morgást.

Mert magát az életet látjuk így lecsökkenni, minek okát az öregedésre szokás kenni,
ám, bár meglepő, de fiatal is emlékből él, megelőző pillanatból kovácsol észtőkét.

A következményekkel hogyan is számolhatnánk, ha még a következő lépés helyét sem látjuk

előre, mikor elhatározzuk valamerre indulásunkat, kérdés az önállóság léte.
Vagy inkább erőltetése, dacos magatartás, ami a kamaszkor nem véletlen velejáró viszonylata, bizalmatlanság, fájdalmas magány sok esetben, amit oktalan hagyomány okoz.

Önkéntelen, tudatlan elhanyagolás szülők részéről, kik úgy érzik, mindent megadnak, csupán a közelség, a bizalom hiányzik a gyerek felé, egy idő óta két malomban őrölnek.
Aztán már nem is egy nyelvet beszélnek, mialatt szándékuk tiszta és szeretetéhes, áldozat hozatal is jelen van, amiről nem beszélnek, azazhogy mibe kerül nekik, hogy gyermekük van.

Szerencsére sokszor nem is egy, és ezért igen nagy a felelőssége nemzedéki rétegek összeszervezésének egymás mellé, felmenők kizárásával szinte, hogy nincs mélységi forrás.
Csak a felszíni jelenségek jóoldalát, és árnyoldalát nem, mutatják, kiemelkedők lesznek a vonzók, ami átlagnak elérhetetlen, rosszul érzi magát nincstelen, fölényt a gazdag.

Pedig lehetne ez másként, volt is gyakorta, de azt túlhaladottként állítják be, amikor a lélek egyenlősége működtetett közös tudatot és cselekvést, egyéni mértékekkel.
Ez azonban kiegészítődésként előnyös megoszlást eredményezett, megelégedésre jutva találta meg mindenki a feladatát, első helyen volt annak elvégzése örömben.

Ma már a valmirevalóság sem építi a személyiséget általánosan, s üresen, céltalanul is lehet időt mulatva élni, de következménynélküliség csalóka látszat.

Nem végigmegyünk az életúton, hanem mindig valahol tartózkodunk rajta, oly állapotban éppen, akinek érezzük magunkat, miután öntudatra ébredtünk szeretet segítségben.
Emlékezni szinte mindenre tudunk, de első éveinket elfeledjük aztán, ha már beszéd mondja meg, mit élünk át, mi történik és kikkel, hol vagyunk, mi a szerepünk, miért élünk.

Mozog körülöttünk az életvonat, felülünk rá és leszállunk róla, virágos mezőn megyünk, hegyet mászunk, vagy városok rejtelmeibe úgy merülünk itthon és külföldön, mint az utazók.
Észrevesszük a szépet, örvendezünk látványnak, embereknek, akik hasonló életet élnek, de másként, megismerjük nemcsak a természetet, hanem az emberalkotta világot is bátran.

Talán eleinte titkolták előlünk rútság, szenny és iszonyat valóságát, háborús helyzet romlottságát, gyászát, de aztán belemerülve a tanulmányokba, feltárultak e bugyrok is.
Hogy nem minden és mindenki válik javunkra, nem szerethetnek ugyanúgy, mint szüleink, testvérünk, rokonunk, barátunk, ismerősünk, a tömeget alkotókkal nincs semmilyen személyes kapcsolat.

Hogy meg kell becsülnünk, amihez hozzájutunk, mert csak az a miénk, ami közvetlenül érint, és ha képzeletben kiegészítjük birtokunkat, az nem azonos a rendelkezésre állóval.

Így aztán képzelet és valóság összeállhat ugyan világunkká, de annak tevékenysége is tudatosítandó, a szerencsés esetek és baj beütése, helyén kell kezelni mindent.

Felismerve és feltérképezve azt az elvont tájat és népet, amely hazánkként, nemzetünkként főszerepet kap életünkben, tárgyi s szellemi keretet nyújt érdemért és érdemtelenül is.
Alkotó elemeit használjuk, gyakoroljuk és alkotjuk is közben, nyelv és tudás értelme,

eredménye ilyen nagyobb összefüggésben lesz értékes, amint életutunk visszatekintve.

Kétség nem fér hozzá, mennyire igaz, hogy árny és árnyalat nem ugyanaz, egyik homályos alak, vagy épp ijesztő képzet megjelenése, másik színt vagy kisebb különbséget jellemző változat.
És akkor az árnyékról még nem beszéltünk, minek létrejöttéhez oldalfény szükséges, mert fejünk fölül, merőlegesen beesve nem okozza ezt a jelenséget, észrevétlen marad nekünk.

Amúgyis csak újabban merítjük ki a színek világát fényhullámhosszak megismerésével, sőt kezelésével, előállításával, mit régen csak festők műveltek színkeveréssel.
Ez egyébként inkább zavaró már, a sok, szinte a természetben sehol elő nem forduló szín, színárnyalat a házvakolatoknál, ruháknál, nem ugyanaz, mint virágcsokrokat árnyaló ív.

Mezei virágokra gondolok, mert a kertészet már alkalmazkodott a kavalkádos világhoz, nemcsak vegyipar kever sosemlátott színeket, eszünk kell alkalmazkodjon szokatlan virághoz.
Ugyanakkor igazán élvezetes terület e téren maga az ember, nálunk aztán alig van egyformaság, ugyanazság, meg is jegyezzük, ha valaki valakire igazán hasonlít.

Mert ahány ember, annyi jellem, tekintet, ezért ismerjük meg az ismerősöket már messziről, és csak valami átlagolt tulajdonság mércét alkalmazunk hű leírást adni valakiről.
Azonban ahogy léteznek erős alapszínek, úgy a karakterek sem mentek még ki divatból, bár van irányzat, mely mindent össze akar mosni, ügyes különbözik ügyetlentől, látó vaktól.

És aztán a vég akkor közeledik, amikor már csak árnyéka vagy önmagadnak, árnyalatnyi eltérésekkel indul, ez aztán fokozódik, mert a természetre nem tudunk igazán hatni.

Untig ismételt semmitmondó magyarázatot már csak „jó-jó” fejingatással fogadunk, mert ha igaz lenne, nem hangozhatna el, erős érdek véd szót, s ha nem igaz, ámításnak kell találnunk.
A hatalom eltitkolt természetéről van szó, mit kívülálló nem tapasztalhatott meg, mert még soha nem rendelkezett vele, ezért úgy véli, hozzá hasonlóknak ilyen nem áll birtokában.

Milyen? Hát, emberek élete feletti kemény rendelkezés, minek vannak lágy oldalai is, örömmel fogadottak, segítségnek vettek, ha a békés építkezést kell levezényelni.
De ha harcias cselekvésekről van szó, fegyvergyártásról, katonaállításról és csatába küldésről, rögtön bezárul a képzelőerőnk, ami rajtunk csattan, nem akarunk róla tudni.

És azt sem tudatosítani, hogy végveszélyben valakinek dönteni kell, kit ezzel megbíztunk, tegyünk szükséges lépéseket előre, s akkor, amikor már nyakunkon hódító veszedelem.
Pedig az áldozathozatal mindnyájunk ügye, tudjuk, csakhogy a Föld Népe nem egységes, tehát adott földrajzi különbségek tükreként látunk előnyt és hátrányt egymás felé megnyilatkozni.

S itt jön be a lehetőség, hogy vakká tegyenek felszínes elképzelések emberi törekvés

szándékos károkozásáról, holott adódó haszonnyerést kihasználók szerencséje csupán.
Ezért őket is köti folyamatok tényszerű mivolta, amit ők következetesen maguk
javára fordítanak, míg a vesztes oldalnak isteni beavatkozást kell kérni imában.

Szokás szerint, s emlegetni a háttérhatalmat, viszont magunkkal rendelkezést fordíthatjuk
mi is egyre jobb alkalmazkodásra világhoz, mikortól tőlünk függ jövőnk, bár szerény célokkal.

Nekünk a gondolkodó magyarokkal azért kell törődnünk, mert, mivel mások nem értik meg őket,
elveszhet az emberiség számára az a sok megoldás, amivel túléltünk hosszú éveket.
Évezredeket inkább, azt is tízesével, sőt százasával, mert a népünk folytonos, nyelvében
bizonyosan, és hát műveltségében is, csontok pedig egyértelmű azonosítást nyújtanak.

Bizonyos nagyarányú mozgással az elején, és a közelmúltban szintúgy, de az előző
hagyott nyomokat a visszatérőkben, vagy ide tévedőkben, kiknek szándéka nem szolgált békét.
Akik manapság jönnek haza többnyire önkéntes távoztukból, nagyjából azt hozzák vissza, amit
innen magukkal vittek, de segíthetnek kissé megértenünk messzebbi népnél tapasztaltakat.

Gondolkodóinkon ne ma élőket értsünk, – mert őket bármily eszességükben elvakíthatják,
hogy mik, nem kell ecsetelni, hiszen nem könnyen él senki, – hanem időtállónak bizonyultakat.
Akiknek nevük nincs ugyan, de minden találmány valaki fejében született, ők az igazi
nagy emberek, kortársaikra s utódaikra hatók, újdonság javaslatuk máig termő.

Nyelvünk pedig magyarázattal szolgál, hogy miként jutottak tudás birtokába, örököltük a
módszert, nekünk sincs más dolgunk elegendő ésszel, mint folytatni az alkalmazkodást a világhoz.
Amelynek teremtődése velünk látszik csúcsra jutni, mit nagyképűség lenne kijelenteni,
ezért tulajdonítjuk olyannak végsősoron, hogy fölényét ember ne tudja kétségbe vonni.

De onnan vissza kell jönnünk magunkhoz a földre, hiszen kudarcot vallott minden felsőbbrendűség,
viszont hihetjük, gondolkodó magyarokként a tudás elevenébe bevág még ősszent nyelvünk.

Felhalmozni halmokat először a természet kezdett, máig megvannak a hegyek, bár lekoptak
régiek, az újak már alig nőnek, harsanás szónak általánosabb, elvontabb értelme lett.
Amint a felhalmozásnak is, mert kupacokba rakást jelent inkább, nagyobb területen, de még
kicsin is, nem egyetlen nagy kazlat, meddőhányót, viszont nemcsak értelmesen, értelmetlenül is.

Legalábbis utólag annak látszik, amikor az egyes dolgok, melyek „jók lesznek még valamire”,
lerakódnak az udvar sarkában, majd ellepik egészen, ami a lakással is megtörténik.
Mert lett sok kacat, mit ki kell dobni a szemétbe, a szeméttelepen már elterítve vastagon
kezelik a nép hulladékát, majd beterítik földdel, legyen belőle valami használható.

Kivéve, ami nem tud lebomlani, mert olyan szerkezetet adtunk neki mesterségesen, hogy

műanyagként kezelhetetlen, külön tudomány megtalálni módját közömbösítésének.
Miközben azért a „Szép Házak” és a „Szép Kertek” olyat mutatnak képeslapokban, ahol semmi fölösleg, és zsúfoltság sincs, hanem „esztétikum”, mintha csupán életünk díszletéről lenne szó.

Pedig különösen a parasztok, kézművesek másként éltek, gondolkodtak, sok eszközt, szerszámot tartva, s ennivalót is felhalmozva, gabonát egész évre, húst élő állatok „raktároztak”.
Raktárak ma is vannak, tele élelemmel, ahonnan hordják kedvenc boltjainkba, adagoljuk aztán mi magunk a beszerzéssel, nehogy megromoljon, hűtőhátak és hűtőszekrény jégverem helyett.

A tudósok által gyűjtött könyvekből lettek a könyvtárak, ismerethalmaz birtokában lehetsz valamely terület szakembere, és tudni kell kidobni elavultat, találva újat rendre.

Fordul a világ, fordul a sorsunk, nincs megállás, változás szele fúj, megy keletkezés, elmúlás, erre gondolunk, ha magunk körülre tekintünk, de magunkba nézve sokkal másabb képre lelünk.
Nyugalom és változatlanság alapállásunk, nincsen szélkakas forgandóság kényszere rajtunk, még mikor növésben voltunk, az is lassan történt, aztán nagyok lettünk, nem emlegettek már törpét.

Igazából környezetünk is megállapodott, a ház, hol felnőttünk, nem szokatlanságot adott, hanem ismerős, barátságos volt minden sarka, kívülről egyszerűsége biztonságos volta.
Mint ahogy a testünk magától értetődően sajátunk, használt tárgyaink közelsége hűen szolgál bennünket, ruhánk mintha a bőrünk volna, süvegünk, sapkánk ritkuló hajunkat pótolja.

Szüleink amióta ágyunk fölé hajoltak, a bizalom eleven szobraiként szolgáltak,
kisebb és nagyobb testvérek is állandóságot jelentenek számunkra, örökléti családot.
De amint kimozdulunk otthonról vagy hazulról, már nem oldalra nézünk, fölülről vagy alulról látjuk az embereket általunk túlhaladott vagy nem ismert dolgokkal, van, mi még nincs, s mi halott.

Múltat tanítanak és jövőt idéznek meg ők, akik nagyon mások, mint mi, javunk hasznát lesők, álljunk belel valami előregyártott sorba, nem bírálhatóként eleve elrendelt sorsba.
Hol minden ellenünk szól, nincs szabad akaratunk, egyéni személyiségünk rejtekező tabunk, sokként zúdul ránk a sokaság sokszínűsége, megingathatatlan lelkünk marad énünk őre.

De csak ha kitartunk régi álláspontunk mellett, ami még bennünk ősszívünkként kattog és berreg, hogy az életet magunkért úgy kell együtt élni, ne kelljen a változástól állandóan félni.
Az csak ránk erőltetett megtévesztés álhite, mindig valami távoli érdek káros ügye,
a közeli, kézzelfogható tesz csak boldoggá, szervesen adagolva emel sokunkat naggyá.

Az élet örömeihez szeretet visz minket, közelebb és bele a közepébe, ne legyünk félelemben, enyhüljön, ha van bennünk fájdalom, besöpörhessünk elismerést, szerelmet, mindent.
Azaz úgy érezzük, miénk a világ, nincs távol tőlünk semmi, ami értéket hoz létre, teremt, és hatástalanná teszi a támadásokat, örömforrásunk nemcsak rövid, de hosszútávon.

Ezt a tapasztalat teszi meggyőző érzéssé, szeretetlenségben nem nő be a fejünk lágya,
azon keresztül érzelmi gyengeség van nyitva szeretetéhségből fakadó, keltett rossz vérre.
Nem túlzás, a természet sem közömbös ez ügyben, s főként nem ellenünkre vannak káros hatások,
melyeket elkerülhetünk, s élvezzük az élet áldását, látjuk a virágot bimbózó rügyben.

Akkor mégis, miért nem szeretet uralkodik kemény hatalmi szigor kegyetlensége helyett,
hogy-hogy a büntetés lett a szabályozó eszköz, megértő segítség erőszakra támaszkodik.
Az ok csakis a közösségek felbomlasztása táján keresendő, hol előbb szeretethiány
jelentkezik mindenkinél, s később keveseknél valamilyen álságos haszna, sötét hatása.

Lelki tényezőkben csapódott le az elnyomás, külön-külön szenvedjük összetartozásunkat
felszámoló különválás kényszerét, haladás szolgálatát eltávolodva szülőktől korán.
És szülőháztól, mely már lehetne emeletes régóta, vagy földszintesen nagyobb, hogy elférjen
benne a nagycsalád, mely szinte tiltott fogalom lett, nehogy kedvet kapjunk rá, hisz emlékezetes.

És az érzésvilág is óhajtja még mindegyre, s abban a képzeletben szereteté főszerep,
ráadásul takarékosabb érdekközösség működése önellátóbb, nem vár külső kegyre.
Egymás melletti kedves, békés szorgalmatosság, közeli minták követése jellemzi, hajtja,
s kimarad belőle egymás legyőzése, hiszen az rombolással jár, emez épüléses ország.

Miért kell megfelelni ezer irányban akár, ha egy idő után mindenki kiforrott személy,
járja a maga útját, különben hová jutna, ha csak alkalmazkodik, elszalaszthat sok esélyt.
A válasz, hogy annyi felé legyünk tekintettel, aminek, akinek a minősége megüti
a magunk fölé is állított mércét, követelményt, hogy részből egész legyen, ne tudjanak megszűnni.

Mert az önzőség nemcsak magának akar mindent, de magát nem adja oda, nemhogy feláldozná,
ha komolyra fordul a közösség sorskereke, fennmaradásunkat végsőkig menő harc hozná.
Kapcsolatépítés túlmutat minden határon minden értelemben, ezért jutottunk idáig,
Hogy a Föld kerekén, felszínén már összeérnek érdekkörök, sőt ütköznek ideig-óráig.

Aztán kiegyeznek, hogy egymást ne pusztítsák el, mert midig lenne ott nyertes nevető harmadik,
s alapállásunk a bővülés, gyarapodás, felfedezni újat sok-sok viszonylat adatik.
És megfelelés első lépése megismerni, amit mások már elértek, ha kell javítani
rajta, de akkor ahhoz túl kell lépni tudással, úgy kell egyéni feladatot végrehajtani.

Ám ebbe buktatókat is beépítettek az elődök, kortárs előbb járók, szándékosan, vagy
tudatlanságból, ezért muszáj ellenőrizni őket, miközben saját korlátunk csávában hagy.
Hiszen olyat kellene átugranunk akadályt, ami akkor még meghaladja képességünket,
de mi tűzünk ki célt és találunk eszközt hozzá, eléréséhez megteremtjük jó reményünket.

Mindehhez bizalom kell, általánosabban hit jóban, szépben, mindek összegződését istenként
általánosan elterjesztettük már régóta, hogy egyetemesen megfeleljük esetenként.

Régen az érem harmadik oldalát kerestük és megtanultunk olvasni a sorok között, mert nem volt teljesen egyhangú a közvetítése központileg meghatározott irányeszméknek. Még régebben, a középkorban ez megvalósult szintúgy, de a hatékonysága sokkal kevésbé érvényesült, mégpedig akként, hogy sokkal kisebb területen, kevesebb emberre volt hatása.

Akik aztán egymás között megbeszélték uruk viselt dolgait, ebből királydrámák születtek, ha az udvarban voltak színészek és jó költő, közönség a szereplőket azonosította. Hadi ügyekben is igen kisszámú katona állt rendelkezésre, mit a közösség kiállított, így aztán ha jöttek életmód szerint harcolók, távoli vidékről is, sikerrel rémísztettek.

Mikor eleget gyilkoltak, raboltak s elmentek, a gyerekeket velük ijesztgették aztán, még északi szomszédunkban is a banderistákkal csak a minap, de a történelmi lecke örök. Amint azt is észbe kellene végre vennünk, hogy a hatalom embereit ugyanolyan fából faragták, mint a népet, bennünket, még ha többet, sőt jobbat tulajdonítanak is önmaguknak.

Amihez gyökereket is keresnek a múltban, bölcs uralkodókat állítva akkori népek feje fölé, de akiket mai nagyságrendben kellene elfogadnunk, hogy karjuk oda elért. Pedig legfeljebb nagycsaládi szinten, cselédek körében történt az a „történlem”, bár „tudós” fők állítják, hogy földrészekre kiterjedt s minden életzugba belátottan kormányzott kegyetlen.

Ezt az „eszményi” uralkodást akarják most is elérni, valójában gyökértelenül tehát, s ha az előzmények hamisítottak, nem valós tapasztalatot nyújtanak és félrevezetnek. A történelmi igazság arra figyelmeztet, hogy amint az ember mérete sem változik, közösségének léptékét sem lehet növelni, egységeit a nemzetek határa képezi.

Hogy mi lehetséges, az csak utólag derül ki, ilyen ez a világ, túl magabiztosak vagyunk benne, bízunk magunkban, mert szokás szerint minden rendben van, amikor az eljövendőre nézünk. Pillantást vetünk rá, odaszúrt szóval illetjük, mi következik, mi lesz holnap, avagy jövőre, s nem si következtetés ez, hanem csak elvárás, magától értetődő folyamatban veszünk részt.

Mindaddig így van, amíg valaki biztosítja a természetesnek vett módot, hitünket a jóban nem keresztezi ellenakarat, törekvés, tett, vagy természeti esemény, jelenség, változás.

Belenövünk ebbe az érésbe, mi korábban még csak nem is tudatos, aztán minor nyílik az eszünk, észrevesszük az összefüggéseket, s ha bőrünkön érezzük a hatást, akkor hamarabb.

Igyekszünk tehát a tervszerűségre, mert vannak következményei a jelennek, mi történik velünk, hol ér véget tanulásunk, képzésünk, mekkora kifutása van választott pályánknak. Ám ez így túl száraz és szürke lenne, esetleg kiábrándító, ezért vágyakozással töltjük meg a várakozási időt, s ama hiszemben jó lubickolni kicsit, mit komoly érv cáfolna.

De inkább megvárjuk, hogy a valóság közölje szándékát, amit tehát, ha elégtelenségre utal, megspórolhattunk volna igaz elemzés révén egyénileg és közösségben egyaránt. Így merül fel befolyásolás lehetősége, ezért a szülőknek nem szabad hitegetni a gyermeküket olyannal, ami láthatóan alkalmatlan, hanem megkeresni, amiben jó.

Nagy a világ, sok lehetőség adott, adósik benne, ha megtaláljuk annak saját alapját, eredetét, sőt birtoklóját, tulajdonosát, s határozott szerepüket figyelembe vesszük. Az jár jobban, aki az igazsághoz közelebb kerülve ténykedik, mert akkor a valóság nem annyira fogja eltéríteni a szándékolt irányától, mintha bizonytalan vágy felé lép.

Tetteink következményeinek háromféle megítélése közül csak a semleges lenne elfogadható, ha egyedül élnék, avagy kis közösségben még mindig, amint annakidején. Ám lehet, nem volt ez másként egészen sokáig a természeti népeknek mondottak körében, sőt, nálunk a faluközösségekben is modern világunk kényszerei megjelenése előtt.

Ez a semlegesség nem közömbösség, hiszen az értékelés benne van, olyannak látni a tett eredményét, hatását, s eredménytelenségét, amiként önmagát megvalósítja rend szerint. Ez a rend az emberi tevékenység és elvi, elméleti alapja közti összhang áldása, nemzedékek egymásutánjának tapasztalat kivonata, emberlényegi hatékonyságunk.

Ehhez képest a mai világban még többletet tesznek hozzá, külön dicséretet és jutalmat, avagy elmarasztalást és büntetést, utóbbit viszont lekicsinyítve jelentéktelenségig. Mármint ahhoz a kárhoz, gyászos tragédiához viszonyítva, mit rombolással, emberöléssel, életek sorának kioltásával okoznak, szinte ösztönözve ezzel az elkövetését.

Halálbüntetést mint megtorlást ritkán régen is alkalmaztak, hogy írmagját is kitöröljék a bűnnek, elfelejttetve emlékezetből, nehogy ragadós legyen, ismétlődést így iktattak ki. Másik hozzáállásunk a kitüntetés, mintha mindenkinek azért kellene hajtania, de csak kevesen kapják meg, s már a büszkeség lesz a tett következménye, nem annak jó, szép hatása.

Pedig tehát egyáltalán nem a dicsőségre, hírnévre kellene törekednünk, különösen nem visszamenőlegesen, visszavetítve a múltba elődeink kiválóságát, kérkedve. Elegendő lenne, ha azt a bizonyos semleges vizsgálatot végeznénk, a gyakorlatiság és hasznosság szempontját alkalmazva, mert túlélés dolgában az mindenkinek előnyös.

Emlékszel, mit történt? – ezt kérdezhetjük attól is, aki jelen volt, átélte, s attól is, aki csak hallott, olvasott róla, vagyis beszámolóra hagyatkozva tud beszélni róla, korlátosan. De még az se biztos, hogy jól látja, látta akkor a dolgot, aki ott volt benne, szükségszerűen kevesebb tájékozottsággal rendelkezve, mint amit a valóság egésze tartalmazhatott.

És ezt a senki sem tudja átlátni egészen helyzetet, ha az irányítók vonalán jobban
megnézzük, az ő képességüknek határt szabott, hogy a megvalósításban már nem vehettek részt.
Éspedig azért, mert nem a levezénylők voltak az igazi parancsnokok, hanem a meggyengült
hatalom legyőzői, akik nyilvánvalóan kijelölték az átalakulás irányait.

Hogy nekik ki parancsolt a háttérből, azt máig találgatjuk, de ha visszatérünk a hazai vizekre,
és szomszédos országokkal összehasonlítjuk, az eltérések helyi viszonyokat tükrözek.
Mert hát itt most arról az irányítási rendszer legutóbbi gyökeres átalakulásáról
van szó, mire lassan a többség történelemként tekint, törvényi alapozás változásáról.

Az érintett rezsimek különbségét mutatja, miként rendezték el újra a nép tulajdonát,
amely addig is csupán a lózungok szintjén volt a népé, de társadalmi elit birtokolta.
Ezt már korábban véres szigorral létrehozta a kizárólagos erőszakszervezet léte,
mit háborús megszálló hadseregek árnyéka elegendően támogatott megszületéshez.

S az eredményben sosem volt különbség kelet és nyugat között, hiszen még a modern kiterjedt
világ hódító lépéseit is, pénzelni kellett, nemcsak az ókor, középkor kisebb háborúit.
S hogy az a ráfordított pénz kamatozzon, gondja volt rá minden békekötésnek s módosításnak,
ezért tévút ma visszanézve felelősséget csak meghatározottság résztvevőire rakni.

Az egész onnan indult, hogy fáztunk? – kérdezhetnénk joggal, hiszen az édenkerti éghajlati jó
állapot természetes környezetként testileg nevelte lényünket megfelelő ügyességre.
Ha szellemi képességet Isten lehelt volna belénk, akkor bizonyára mérsékelt égövön
teremtett volna nekünk kemény feltételeket, nem kellett volna külön ide vándorolgatnunk.

Ide, ahol aztán lelki kiteljesedésben részesítettük magunkat, miközben az Isten
fogta kezünket, visszahúzott szakadék felé haladtunkból, hogy akaratát beteljesítsük.
Azt egy idő után már ki is tudtuk találni, amit nagyon megbecsültünk, s azán örömhírként
adtuk tovább egyre új nemzedékeknek, hogy az Igaz Isten jóságos és szeret bennünket.

Így volt ez a közelmúltig, bár voltak bukások, amikor embercsoportok visszaestek állat
szintet idéző magatartást mutatva, szemet szemért, fogat fogért, a harciasság nyer teret.
De aztán győzött a béke mindig, kiegyezés emelte magasabbra az emberiséget, és
hivatások ezreivé nemesítette a nyers erőt, egymást megértésbe a nagyravágyást.

Az értékek lettek a győztes hatalmak, mire mindenki törekedett, szépséget is jelentett
és erkölcsi önkéntes szabályozást, nem kellett már mással, csak életfejlesztéssel foglalkozni.
Hideg, vagy trópusi meleg sem volt akadály, a lakás és az öltözködés tökélyre jutott,
a láthatatlan világ szerkezetét feltárva sosemvolt képzeletmegvalósításba fogtunk.

De valahol valami megakadt, a gépies kényelem törékennyé tett, szerkezet burjánzás
tehetetlenné, visszajöttek a visszahúzó régiségek kísértései s kísértetei.
Ha ki ma nem örül semminek, menthetetlen lesz, ha ki ma a soknál is többet akar, áruló,
ha nem vigyázunk, lelki-szellemi jégkor mellé teljes Föld-pusztulást okozunk végül magunknak.

Mi mindnyájan egyenként külön-külön személyként gondolkodunk és nyilvánulunk meg, közösségi érdek tekintetében is, s ha azt azonosnak véljük a sajátunkkal, jó nagyot tévedhetünk. Különösen ha a legnagyobb emberközösség léte a tét, mint manapság ez előkerült újra, szunnyadó vulkánszerű állapotából, kitörés előtti szópufogtatások által.

Bár a régi történelmet meghamisították, vagy jobban mondva nem igazságra alapozták, hanem jelen hatalmakat igazoló módra, a közelmúltról sokkal több használhatót tudunk. Hogy két világháború úgy robbantódhatott ki, főszereplők nem voltak tudatában lépésük súlyának, tétova mozdulataik aközben belesodortak rettenetes világégésbe.

Mai világhangadók, bár tanácsadók kara veszi körbe őket, mind-mind egyedül mérlegel, saját elméjét használja többiektől kapott adathalmazt és elemzést figyelembe véve. A döntés körének szükségszerűen közepén állva a saját érv ereje a legerősebb, szövetségeseké már gyengébb, de az egészé, az emberiségé, az szinte meg sem jelenik.

Ám ahová mindegyikünk tartozik egyébként, de a nemzeti lét hivatottan képes teljes képviselésére, mert elvi minősége úgy azonos vele, hogy összességükből fakadó. Ezért a béke minden egyes nemzetre ki kell terjedjen, már nem esküdhet össze egy-egy csoport mások ellen, mint történt ez államokon belül, mert védekező képesség mindent elpusztíthat.

Ez tehát a legnagyobb fenyegetés manapság, a robbanóanyagok ereje, bevetési kára túlnőtte az emberi képzelőerőt, döntés, intézkedés szintje nem ér fel veszélyig. Régi módon halad még a világ, a vég felé, ha nem változtatjuk meg az elavult irányát, irányítását, mindenki érdekét emelve részeké helyére, mihez megvan minden eszköz.

Hogy a minket körülvevő jelenségek igen megtévesztők tudnak lenni, s még az egyszerűek is, mutatja az átvitt értelmű csatornázás, olyan intézmény, aminek mindenki örülhet. Hiszen eljuttat hozzánk pénzt és küldeményeket, adományt és támogatást, hírt és közvéleményt, tudományos közleményt és napi pletykálkodást, álomvilág képzetét s bűntől való megváltást.

Olyan, mintha nem is lennének intézői és előállítói, legfeljebb kézbesítőit ismerjük, nem keressük, újságot hol nyomtatnak, vagy hogy a bankszámlánkat miként is kezelgetik. Sem az újságszerkesztőséget, szellemi műhelyt, vagy a közgazdaságtani szerkezeteket nem kell közvetlenül látni ahhoz, hogy terméküket és teljesítményüket mint adottságot élvezzük.

Már-már természethelyettesítőként lépnek fel a közvetítődések, ahogy a Nap kel és nyugszik, úgy történnek a naptári dolgok, az órarend, az évfordulók, az ünnepek és minden más. Mennek a műsorok, szól a rádió, ezernyi féleség a boltokban, áruházakban, de mind mögött emberek állnak, ők hozzák létre, felénk csatornázzák, nem istenadták, mesterségesek.

Ennek megfelelően megbúvik bennük olyan szándék is, amire nem gondolunk, de érinti életünket, mintegy végrehajtjuk akaratlan, ezért jó mögé nézni eme berendezésnek.
A természetét rögtön jól jellemzi, hogy semmi nincs ingyen, közvetítői és jogdíjat szednek, kamatot, hogy jól járjon a kecske is, amikor káposztával s minden földi jóval tele hasunk.

Sőt, már a gondolatainkat is inkább ilyen töltöttcsirkék teszik ki, repül a sültgalamb a szánkba kéretlenül, egycsapásra több legyet ütve, mert fogyasztókként rendezettek is vagyunk.
A baj ezzel az, hogy változatlanságba reked, befagy, eltömődik egészséges eszmecserén túl maga a létezésmód, és a megszokottság lassan vagy gyorsan, midőn ellenérdeket táplál.

Megéri-e azért a kis előnyért kockára tenni a nyugalmunkat, amit ígérni szoktak, tudnak az ígérgetők, melléjük állni teljes szívvel, lelkesedéssel, szinte kritikátlanul?
Azaz olyan mélyen elköteleződni, ahogy manapság eszmetáborok követelménye lett, mintha harcmezőn lennénk, csak a győzelem számít, a vesztest meg kell és meg lehet semmisíteni?

Mert ez nem gyakorlati javaslatok és elvek ütköztetése, mérlegelésre alkalmasan tálalva, nyilvánvalóan jobbra rábólintva, hanem ködösített homály, ne tudd, miről van szó.
Valóságosan, érvényesen, vállaltan nem fogsz találkozni semmivel, nemcsak a körítéssel tévesztenek meg, de a lényegi mondandó is álságos, inkább az derül ki, hogy nem létezik.

Igen, színház lett a világ mára, ez a mondás csak megelőlegezte a viszony teljessé válását szó és tett, előadott törekvés és cselekmény között, felszínes látszat és mélyfolyamatok közt.
Hol van hát helyünk egyénként ebben a viharban, tudunk-e egyesülni igazán véleményben, vagy ki-ki megpróbál kezdeni valamit ezzel a ténytelen környezettel, csellengve, csapódva?

Ragaszkodva régebben még érvényes színvonal nyújtotta álláspontho, ami elavulttá vált, tartalma kilúgozódott, üressége bántó, s elfojtott idegeskedésben őrlődünk vele?
Vagy nem nagyon firtatva alantas eredetét, se kifutását látványosságot használó szándék és tervgyűjteménynek, beállva hangadók kórusába, dúdoljuk velük, ami szembejön?

Igen, igen, harmadik a helyes magatartás, valahol középen, megtévesztő könnyűség és elriasztó nehézség között, nem feladva hozzájárulásunkat, s hogy figyelembe vegyék.
Vegyük mi magunk, hisz a döntés joga, ereje a miénk, mi vagyunk a körülmények birtokában, sőt, magát a környezetet az életünk adja, ismejük meg jól, s összegezzük érdekeinket!

Életünk sok mindennek a tükre, nemcsak jelen, de múlt is fürdik benne, körülményeinket a történelem faragta ércszoborrá, annyira keményen, változatlanul érvényesek tovább.
Esetleg tovább, mint kellene, idejétmúltak, és a másik véglet, hogy még nem életrevalók, koránjöttek, kiforratlanok, vagy csak egyszerű szerencsehiányosak alapozást tekintve.

Mindkettőtől szenvedünk, mert a határ jó–rossz között itt nem mélyponti átmenet vagy magasság

elérése, hanem csatlakozásunk állapot halmazokhoz, hol van előrelépés, vagy még nincs. Elemzésben persze különválnak tőlünk ezek a külső adottságok, mintha igaz lenne, hogy azok tőlünk függetlenek, azokról nem tehet az ember fia, akaratlan, hová születünk.

És az sem áll meg, amit a csillagjóslás mutat, az égi utat „lefelé jövet", bolygók közt úgy lavírozva, ahogy lehet, s még az sem véletlen eszerint, hol pottyant ki méhéből a lét anyja. Mintha ő nem is a mi szülőnk lenne, hanem a mindenség eszköze, és a meghatározottság így nemcsak testi mivoltban öröklődik, hanem a lelkiek terén is, égi összefüggésből.

Hát nem, ez éppen fordítva van, ilyet mondani lelki örökítésből tudunk, égre vetítve a gondolatokat, a mondatok és szándékok mintha onnan köszönnének be, sőt mi magunk is. Ám nem onnan, hanem a földi hosszú időből jönnek elő, vissza a létezésbe, bár aki kitalálta őket, már régen porrá lett, mégis virul annak a jó tapasztalatnak hatása.

De nem csak csupa jó van, sőt többnek látszik még ma is a rossz következmény, mit régi harcos világ ide görget maga előtt még mindig, táplálva a sorsunk számára kiosztó mivolta létét. Ez ellen kell tennünk, megakasztva történelem kerekét, ha kell, vagy lendíteni rajta, hogy úgy alakuljon újjá az élet, hogy mindenkinek jó legyen mennyire lehet, ne csak egyeseknek.

Sokkal több közös van bennünk az állatokkal, mint gondolni véljük, pedig ennek kultusza van ma, de oda teszik az azonosságot, ahol nincs, és nem kap elég hangsúlyt a lényegi különbség. Alapközösségünk a növényekkel is fontos, fényhatást tudnak számunkra közvetíteni oly erőforrásként, ami nélkül nem lenne testi működésünk sem, nemhogy értelmi képességünk.

Az egész létezés célszerűnek látszik nekünk, már élet „alatti" elemi szervetlen szinten is, ám ahol, igenis, minden nagyon szervezett, sőt, atomokon belül szintén ugyanezt látjuk. Ebből kiemelni érzelmi-értelmi állat-rokonságot velünk, nem kisebb túlzás, mintha a sejtjeinkben dúló folyamatokat a társadalmi élet történés-eseményeihez hasonlítanánk.

Embermivoltunkat ne hamisan illesszük a természeti létezésbe, hanem valóságos érdemünk szerint, azaz a teremtés tetején van a helyünk, koronájaként hagyományosan. Amint az istenképzet lehetővé tette jól értékelni magunkat, mindenek fölé az ész tekintetében, de annak terén végtelenbe futó gyarapodással, mi istenben már megvan.

Aki az egész világnak célkitűzőjeként felfoghatatlanná nagyított képzetünk nyugvó pontja, hiányosságaink kipótlója, nem kis tökéletlenségünk örök kiegészítője. De ahogy helytelen volt a megkülönböztetés alávetett nép és alávetők rangját hamisítva alacsonynak és magasnak, úgy lesz helyes ennek kiemelése ember s állat közt.

Könnyen beláttatja velünk épp istenkép hiány utóbbiaknál, – és az nevetséges, hogy ez az ember lenne nekik – de istennek se szabadna emberi tulajdonságokat oly könnyen adni. Mert félrevisz alább adni saját lehetőség csúcsainkat, mint akik közelítik, vagy értik az isteni szándékot magukban megnyilvánulva, de ragaszkodnunk is kell eme eredményünkhöz.

Újnak örülni igazi kegyelem, szeretet áradás bizonyossága, mert olyan jön, ami
még nem volt, világra, megismerésében minket részeltet a sors, az élet, vagy maga az Isten.
Vagy tevésében, ami még emelkedettebb, mert rajtunk is múlik, hogy kezdeményezzük bátran,
mert kétségek között csak ismétlődésekig fog jutni az eredmény, inkább eredménytelenség.

A rossz sosem új, de lehet annak hiánya is, mulasztás, hogyha a folyton előfordulónak
nem vagyunk képesek új arcot, fényt kölcsönözni, minek megvilágításában tündöklik a lét.
Kilépve az örökösségből, egyéni burkot ránk erőltető elrendelésességből, gazdag
és virágzó mezőn fickándozhatunk, jóléti örömök mentén gondolkodva a szép jövőről.

Így pedig percenként feltámadhatunk akár, és megnyergelve az időt, pillanatok hátán,
mélységek tetején járván, sokkal többet nyerünk, sokkal jobbat tudunk, s örömhírként újságoljuk.
Egymás felé, természetes odaadás hévvel, a legtávolibb múltig érő visszatekintő
tisztelettel hangunkban, mely értelmesen zengi a hálaéneket éppen megszületendőért.

Biztatás mindez bennünk, bizalom, bizonyosság, hogy tökéletesség útját járjuk, megfelelve
a korszak nyújtotta lehetőség elvárásnak, kívánságokat teljesítve lelkesedéssel.
És nem elsiratva az előzőeket, hanem emlékhegyekként megőrizve tekintve szét csúcs
ormukról mint nélkülözhetetlen szükséges minket építő hozzájárulás sok kincsére.

Nem szenvedést okoz tehát a továbblépés, és nem is az ismeretlenbe történik, feltámadt
lelkünk előző énünk folyománya, jövőnknek betöltője, s így képes minket boldoggá tenni.
S az legyen új ebben, ami eddig még nem volt, hogy a mindenki boldogságát is megcélozzuk,
nem rekesztve ki belőle senkit, feláldozva sokakat kevesekért, hanem egységbe forrva.

A kérdések kérdése ma nem, hogy meddig élünk, hanem hogy hogyan, minőségét tekintve vélünk
vízválasztót egészségesség s betegeskedés között, s nem gondoljuk, hogy ez túlvilághoz kevés.
Nem törődünk annyira már az örökélettel, fogalma kisarkítva evilági töltettel,
jólét és élvezet őrződjön meg határtalan, testünk ne legyen földi mennyországban hontalan.

Természetes kopás, csökkenés majd elintézi, ne váljunk telhetetlenné, öregség elvégzi
szerényítő feladatát vágyakat lohasztva, fiatalságra úgy tekint, mint magasabb kasztra.
Mintha elmúlásunk késleltethető lehetne végtelen időbe véges énünk belevetve,
mert ha emberéletmagnak fogjuk fel magunkat, olyan terméssé nőhetünk, mint mások nem tudnak.

Ki gyorsabban, ki lassabban, fogyaszt életútból, ki sokat, ki kevesebbet, merít forráskútból,
mindenünk összegződése egyensúlyba került, midőn majd azt mondják ránk, hogy jobb létre szenderült.
Ezért mihamarabb jó azonosulni azzal, hogy nemcsak kenyérrel élünk, mint a ló csak zabbal,
egyáltalán, öntudatunkat mások gyújtják fel, az élet értelmét, lényegét magyarázzák el.

S több nemzedék együttélése mennyire számít, azt végeredmény mutatja, háborúval ámít,
vagy békét képes teremteni szívben, világban, korlátlan jövőre nyitottan, nem múltba zártan.
Megnyugvásba csak lelki béke vihet bennünket, kizárni belőle magunkat átokkal büntet,
ésszel beletaláljunk a szellem közepébe, engedi elménk már élve isten közelébe.

Elég, ha te mondod, hogy megtetted a magadét, a lelkiismeret nem fölösleges adalék,
de tedd is meg tényleg, mikor annak van ideje, s hogy mit? – miben megnyilvánul létednek ereje.
A felfogás szerint tehát nem menthetetlen megszületett, s múlás felé halad tehetetlen,
de létezése élettel telve győz halálon, nemlét nincs, sorsunk élő küzdelem s alvó álom.

Nincs itt semmi keresnivalód, szokták mondani, és hogy nincs semmi értelme valaminek, aztán
valami olyan, hogy nem jó semmire, semmirekellő valaki, és hogy másnak meg semmi sem jó.
Mintha a semmi létező lenne, úgy használjuk, de legtöbbször felesleges szószaporítással,
nélküle is kifejezhetnénk magunkat elég jól, állításunkat, de már megszoktuk ezt a szót.

Tán hangsúlyozás, kiemelés kedvéért, mert ha úgy hangzik, nincs pénzem, kevésbé érzékelteti
helyzetem, mintha nincsen semmi pénzem, sóhajtom, azaz érzelmi szálat pendít meg e fogalom.
Pedig üres fogalom, hisz épp hogy nincs tartalma a semminek, a nincs van benne, mondjuk hamisan,
de mégsem helytelenül, viszont szándékos csavart viszünk bele, tagadott megállapítás legyen.

Lehetőséghiány nem megragadott egyenes beszéddel, csak viszonylagosan, körülményekből,
s egyúttal tiltást is csak erős hivatkozással vihetünk bele, ha nincs itt semmi látnivaló.
Kérem, oszoljanak, távozzanak, hangzik verdikt aztán, elfojtva a csíráját is valami ott,
akkor születőnek, s így nem is lesz ott már semmi, ami lehetett volna és reményéget keltő.

Amint mi magunk sem a semmiből jöttünk, mint a világ sem, valami előzménynek lenni kellett,
egetverő túlzás, hogy egykor semmi sem volt, de hogy előttünk sem, azt már nem merik mondani.
Van bírálata a bölcseletben, hogy oksági sorok egy-egy pontjáról tekintünk előre és
főleg hátra, de ez hibás azonosításra vonatkozik, nem általában a hatásokra.

Így jutunk vissza a hatástalan semmihez, hogy annak csak a mondatszerkezetben van szerepe,
ha a valóságban nem létezik, hiány csupán, nyomatékosításra használt feleslegesség.
De akkor miért épül rá egész világnézet? – vallás és tudomány Semmiből eredezteti
nemcsak a létezők, de maga a lét kezdetét, nem csoda, ha ma már csak a józan észben bízunk.

Mint a tengerfenéken alapozódó hegyek csúcsa kibukkanhat valamennyire a vízből,
és szigetet alkot aztán a jelen világban, úgy merül fel létezésünk múlt mély tengeréből.
Amit hiszünk, tudunk belőle, igen kis arány, elszigetelt eredmény, vagy éppen nagy hanyatlás,
de nem látunk le a dolgok valós gyökeréig, sok emberi szorgalom összeadódásáig.

Főként nem ismerjük régi idők emberének szándékait, mai és belátott idő képét

vetítjük vissza, tévedésünk nagyarányú, sokkal-sokkal többről nem tudunk semmit, mint igen.
És mivel visszafelé göngyölítve szőnyegét az emberiség életének egyre nagyobb számú tömeggel kellene valamilyen műveletet végezni, ennek lehetetlensége elismert.

Ám csak józan tudós körökben, de nem vallják be még maguknak sem, akik hivatalt viselnek, illetve azt úgy értelmezik, gyakorolják, hogy felsőbb állásukban felsőbbrendűséget vélnek.
Olyként, mint a jelenben sincs megkérdezve az a nyolcmilliárd ember, akinek a sorsáról szűk réteg nem lehetne hivatott dönteni, mégis így történik, s a félrecsuszamlás veszélye nagy.

A párhuzam bizonyosan fennáll, amint mindkét területen vele szembefordulás igénye szintúgy, és teljes mértékben egyiktől függ másik megoldása, ha itt sikerül, ott is menni fog.
És visszacsatolható lesz, ha a múltról többet tudhatunk meg, mikor a mai érdekszorítást lehántja magáról az őszinte érdeklődés, tiszta kíváncsiság, s nem tartjuk magunkat többnek.

Jobbnak se, mint akik jóval korábban előttünk éltek, dolgoztak, megpihentek, szerettek, féltek valamitől, megnyugtatták magukat, ellenszert találtak bajaikra, feltaláltak újakat.
Sok tanulság mutatkozik máris, ha nyitott a szemünk, szívünk a régiek felé, ők itt vannak bennünk, emberségünkben, s jobbak leszünk, ha többet tudunk meg igaz mivoltuk mindennapjairól.

Baráti szavaknál van-e értékesebb, nem kis agytornával cáfolható, de lehet, hamisan, mert itt az érték fogalma legmagasabb rendű, semmilyen már szóbeliség nem érhet fel hozzá.
Hozzáértés például lehetne ellenvetés érvényes szempontja, de a szakmaiságon túl, ami ránk vagy tudásunkra vonatkozik, kell még személyiségünk ismerete is a véleményhez.

Azt pedig még a lélektan művelőjénél is jobban látja, érzi, hisz átéli velünk a barátunk, közös a sorunk, amennyire lehet, részt veszünk egymás öröme-búja válaszában.
És más, ha valakinek hasznára vagy kárára vagyunk, biztosan elfogultan fog hozzánk szólni, érdemtelenül dicsér vagy nem ok nélkül bírál, de szavainak semleges igazsága nem lesz.

Amikor meggyőzni akarnak bennünket bizonyos törekvés mellé felsorakozni, vagy adományt várnak tőlünk valamilyen célra, felfokozott beszédmód eltakarja tőlünk a valóságot.
De hát, ott vannak a tanárok, tudósok, ők nem kevesebbet érnek, mint a tanulatlan barát, szól az okoskodás, ám ebben is van túlzás, mert az ember valamiképp mindig egy barátjával.

Együtt fel is dolgozhatják külön-külön szerzett ismereteiket, s ilyenformán munkatársi barátkozásra is látunk példát, tanítványát is annak tekinti, bár előrébb jár a mester.
Szüleink nem barátaink, annál sokkal jobban aggódnak értünk, széltől is óvnának, féltenek az élet viharaiban, ahelyett hogy velünk megbeszélve közösen juthatnánk győzelemre.

S a gyermekeink ugyanezért nem barátok, sőt ők meg visszafele tekintenek ránk, szeretet mellett még szigorúbb kívánattal, mint mi rájuk, hogy vigyázzunk magunkra, hiszen öregek vagyunk.
Megbecsülendő tehát a baráti szó, még ha ritkul is évek számának növekedésével, de már sokszoros jelentéssel bírnak maguk a barátok, ők jelenünk s múltunk párhuzamai.

Egyformán süt ránk az áldott Nap, amikor tényleg, ha nem takarja felhő ott a Földet, mert nagyrészt
igen, meg aztán perzselése beesési szög függvénye, szemben nagyon éget, szőrmentén alig.
De arra jó a saját igen nagy méret, innen a talajról istenadtának látszik eredmény,
pedig az a szereplő légtömeg akarata, sűrűsödik, ritkul, száguld, áll, mint neki tetszik.

Nem közömbös hozzá a felület sem, fogadó készsége mintegy meghatározó, hegyek orma
lehúzza az esőt, síkság vár a ciklonokra, s egyéb megfigyeléseket tehetünk okosan.
A helyzethez pedig alkalmazkodni kellene, de nem kiemelve egyetlen szempontot, hasznot
mint termeltethetnénk többet a természettel, mert hamarabb visszaüt befolyásunk, kárrá válik.

S mivel már képesek vagyunk visszatekinteni a földtörténetre is, benne jobban mutatja
magát az emberi tevékenység, földmunkákat látunk őrült nagy időbeli s nagyságrendben.
Ami felveti, hogy egyirányba húztak akkor emberek, másként nem látnánk teljesítményüket,
tájátalakítást, vizes helyek sorozatát, mind-mind őket szolgálta, de fenntartható módon.

Mikor és hogyan szűnt ez meg, még alig vizsgáljuk, pedig lassanként vissza kellene térnünk hozzá,
s ma nemcsak a két kezünk ereje segítheti a megfelelő elképzelést, kivitelezést.
Ahhoz azonban újból egyetértés szükséges erőforrásaink jó irányának ügyében,
amire kevés a hajlam külön sikereket egyelőre mások rovására bezsebelőktől.

Hogy közben süllyed az emberiség hajója, már mindenki látja, de még régi mód szól a nóta,
gúzsba kötve táncol rá szabadnak mondott ember, ágyútöltelékké s célponttá válik világunk.
Erőszakos rossz gyakorlat folytatása helyett régen ideje lenne áttérni megoldásra,
de úgy látszik, míg a végveszély nem nyilvánvaló, nincs kellő lépés, csak nehogy aztán késő legyen.

A tűz gyulladásfok figyelmeztető kell legyen, más, elvont esetekben is, hogyha tetőre hág
lelkesedés, elviselhetetlen a szenvedés, be fog következni valami addig még nem volt.
S ahogy megéget a láng, mely előbb csak nyaldos, elhamvasztja egy pillanat alatt eszmeiség
viruló testét, vágyat veszélyes irányba visz, kezeletlen folyamat hamuvá emészt mindent.

Mindig voltak figyelmeztetők erre, és akik nem hallgattak rájuk, olyanok is, kik tüzelték
őket, de nem tudtak róla, csak utólag látjuk, rejtett rosszakarat mint tudott érvényesülni
Kívülről beavatkozás a történelembe nehezen kivitelezhető, ámde sok nyoma
maradt, miből következtethető, felfogható, a tűznek meghatározó szerepe volt ebben.

Ahogy már a legkorábbi támadások során, mit békésen éldegélők ellen elkövettek,
rögtön megvalósult település felégetés, úgy ez sose ment ki divatból aztán már sajnos.
Mennyi mindent semmisítettek meg, lett a tűznek martaléka, nem is tudjuk igazán, mert közben
túlélő is alig maradt, az is szolgaságba lett hajtva, már nem számított tényezőnek tovább.

Búvópatakot emlegetnek, ahogy őrződött még valami eredeti emberség, de hamu alatt parázs még jobb hasonlat, mert üszkös testben is pislákolt valami élet s lett kiindulás. Szántani és vetni mindig kellett földművelés feltalálása után, ami létrehozta a felesleget, prédának kitéve, de azután földet ismét művelnie kellett valakinek.

Az pedig megújulással jár, példát mutat a természet, lehull a levél ősszel, de tavasszal kisarjad, elveri a jég a termést, de máshol majd kárpótolni tud a lankadatlan szorgalom. Az emberi nagyság arat diadalt aztán, nem nagyravágyás kegyetlensége, eltörpül lassan óriásnak mondottak emléke, talmi dicsőség, ha a tűz a lelkesedésünket fűti tovább.

Leszabadultunk a fáról és felszabadultunk megszállás, elnyomás alól, megszabadultunk a hiteltörlesztéstől, beszabadultunk a jólét berkeibe, hol fel szabad dúlni lelki békét. Félig-meddig gúnyosan, de valóságot bőven benne hagyva így szoktuk röviden összegezni emberiség nagy családjában elfoglalt helyünk, szerepünk alakulását, tehetetlenségét.

Miközben telhetetlenséget is látunk, ügyünk elárulását véljük lelkes szálláscsinálók, eszmei és gyakorlati közreműködőktől, akik történelmünkből kitörölhetetlenek. Szeretni nem fogjuk őket, hanem csak azokat állítjuk példaképnek, akik a szabadságért harcoltak, hogy szabad legyen tennünk, élnünk, amit akarunk, javunkra szolgáló természetünket.

Igen, igen, megszabni törvényként feltételét mindenek legjobb körülményeinek, erkölcsi és tevékenységi tekintetben, azaz régi világunkat tovább építeni új helyzetben. De ebben két oldalról akadályba ütközünk, mert függünk máshol felhalmozott nagyobb erőtől, természeti lényként kell hozzá alkalmazkodnunk, kiegyenlítődést hozzon kölcsönösség java.

És bátran merni kell ismeretlen felé menni, ha tudjuk, az nálunk fog a legjobban korábbi érték felhalmozáshoz hasonlítani, nyelvünk, gondolkodásunk belső képességei által. Eközben eltévedni, tévúton bolyongani se szeretnénk, amit végignéztünk hosszú nemzet élet hatalmi hajlamait, kárát szenvedve, világégésig fokozódva még közelmúltban is.

Irigység kegyetlenkedéseit elkerülni szomszédainktól, akikkel barátkozva jobban megy a sora mindnyájunknak, távoli népeket felemelkedni segíteni javunkra szolgál. Mindahányan ugyanonnan jövünk, ugyanoda megyünk, különbségeinknek pedig örülnünk kell, munkálkodásunk és gondolatvilágunk így fog nemcsak istené lenni, hanem istenné válni.

Létezik-e mesterséges értelem, vagy csak gépiesített számolás, számolás adódó lehetőségekkel, hangosított naptárhasználat, beszédutánzat álelemekből összerakva? Alig van erre válasz, mert üzleti érdekről szól az egész, s bár inkább hosszútávon, már ma is nagy érdeklődést kelt elkábító csinnadratta, mintha megoldana emberi bajokat a gép.

Kishitűség és rosszkedv ellen tolják bevetni, legyenek benne látványos, lenyűgöző részek,

meglepők és mulatságosak, miközben gyorsan hozzászoktatnak semmittevő álmodáshoz.
Hogy azt érezd, történik valami veled, ott vagy egy szép világ közepében, minden téged szolgál,
neked találták ki, nem vagy egyedül, hiszen sok millió ember ugyanannak örül épp, mint te.

S miközben figyelmedet, idődet, majd pénzedet leköti és elkölti, észrevétlen zsigerel
ki, mert elfelejtkezve kicsit magadról, még a testmozgást is hanyagolod, kiesel ritmusból.
Nem az életed szolgálatára rendeled már magad, hanem homályos, szelleminek érzett tág
szenvedélyesség kerít hatalmába, magadat aláveted olyan kísérletnek, hogy nincs vége.

Még csak el sem andalít, nemhogy aludni hagyna, a folytonos kísértés, alanya légy előre
tervezett kihívásnak, hol a megoldás is jön rögtön, káprázatos sikerek részese lehetsz.
Hogy aztán csalódás, kiábrándulás lesz végül a sorsod, – hacsak nem emeled a tétet, újabb
merészebb kalandokba és szerkezetekbe bele merítkezve, – utólag belátod, szükségszerű.

De mielőtt oda jutunk, hogy kilátástalan hajlamokat s képesség romlást okozna nekünk,
tegyük próbára az így felkínált segédeszközt, tud-e tényleges problémánkra megoldást adni.
Több van-e benne, mint amit kis erőfeszítés belőlünk is előhoz, sőt, hamar túlszárnyaljuk,
amikor a külvilág változása hirtelen, és az előregyártott alkalmazás csődöt mond.

Felpörgeti életünk közvetlen kapcsolódás, de nem könyvből képzelet, előugrik mozgókép,
zeneszó, tánc, beszéd, színesben és azonnal is, mintha ott lennénk a helyszínen, beleéléssel.
Írhatunk neki, s válaszol az előadó, ha valamit még szívesen kapnánk tőle tudásból,
vagy ha nem értünk egyet vele, jelezhetjük, és ő vitatkozik véleményünkkel, izgalmasan.

De műsorok többsége előzetes rögzítés, gondos felépítés, kutatott ütős eredmény,
életre szóló jótanács, tapasztalt tanulság, látszólag, s befurakodik üres apróság is.
És olyasmikbe vesztegetjük el drága időnk, amivel az életben volt szokás találkozni,
de itt kiélezve, kisarkítva jön elő, hogy kíváncsiságunk felkeltődjön, ne kattintsunk el.

Mert ösztönösen beindul a védekezésünk, unalom, vagy utálat, mint tévéreklámoknál
kimegyünk a konyhába, fürdőszobába míg az megy, ezerszer ismételt, védtelen polgárt gyötrőn.
Élőzésnek mondják, ami tehát nem az, csupán egyoldalú kapcsolat, ránk célzott közvetítés,
szereplők nem szólíthatók meg, mint a színházban, koncerten legalább tapssal, meccsen szurkolással.

Utóbbi fújozás is lehet, versenyizgalom régóta hevít mellet, ugyanezt átvinni a
képernyők előtt ülőkre nem menne sztárolás nélkül, de eléri, hogy mily drága termékek ők.
Nem új ez a Nap alatt, már az ókorban is volt, gladiátorok szórakoztattak, lóversenyek,
ma természetes életünk hiányát pótolják, nemcsak pénzzel fizetünk érte, de életmóddal.

Beállunk könnyedebbnek tetsző élet és műsor hívei közé, s közben irányítottá válunk,
azt fogyasztjuk, amit elénk raknak, gyártatnak a befektetők, azaz nem ők szolgálnak ki minket.
Veszélyes, ha e művilágért élünk, elszakad kötelék valóságtól, mi lelkünk táplálója,
képesség tárháza, megbénul alkalmazkodás, mi lesz velünk, ha nemvárt, esetleg sosemvolt jön?

A kép képzelő és képzelet által jön létre, ám az nem, amiről szól, legalább gyökerében, a valóság, de aztán feldúsul teremtményünk, mialatt a természet megmarad öröklétnek. Ennél többet nem mondhatunk, de azért beszélünk tovább, cifrázzuk a részletekig aprólékos és távlatos irányban, rendületlen sikerrel, hogy korábban nem is sejtett létrétegek nyílnak.

Hol van már a kezdeti hó, mikor tükröződött addig meglévő a keletkezettben, lehető kapcsolatban összeforrva ideig-óráig, majd elhagyva egymást, előzetesbe visszahullva. A következő fokba rögtön tudatosságot látunk bele, innen, évmilliárdos gyakorlat magasából, mintha a célszerűség vezérelné, erkölcsöt is mutatva fiatalabbak felé.

Hol vagyunk még a gondolkodástól, de már képzet képződik valahogy, életfolyamatokban és mozgásban változékonyságot és ügyességet tapasztalunk, fegyelmezettséget túléléshez. Közben a takarékosság pedáns szépséget ad, nincs felesleg, hulladék, mai értelmű szemét, mindennek megvan a maga jól felfogott saját hely s érdek érvényesítése, ami létrejön.

Van hát mit tanulnunk és van is kitől-mitől, ha megszemélyesítjük, ha nem, a mindezt birtoklót, megvalósítókat, jelenből és múltból nyitott szem számára okos példaként szolgálhatókat. De nem szabadna túlzásba esve elhitetni magunkkal teljességgel rendelkezésnek csupán szikra lehetőségét, különben önteltségünk üres képzete álképzeletét szenvedgetjük.

Mert még az sem biztos, és nem is lesz az sohasem, hogy a végtelenség érvényes fogalmunk, határt szab létpárhuzam elvi elérésnek korlátos eszközként, hogy önmagáról szólva bizonytalan. Ezért nagyítja fel az elérhetetlenségig magát, hamis reményt táplálva szellemnek hívott oka nincs módon mintát találva feltevésben, hogy végsősoron van felügyelet mifelettünk.

Már megint és újra, jön a történelmi álhír arról, hogy a bölcsnek nevezett ember hogy tudta kiirtani a neandervölgyieket, miért volt rá képes, azaz világos, hogy felsőbbrendű volt.[239]

Amint annak tekintette magát minden modern hódító is a gyarmatosítás során, mikor fejlett fegyverekkel gyilkolta halomra csupasz testű bennszülöttek tömegeit kegyetlenül.

Mintegy megelőzésképpen, ne tudjanak nekik ellenállni, ahogy rabszolgának elhurcolják őket Afrikából, és a kiárusítókkal sem foglalkoznak manapság, pedig jól ismertek. Méginkább ismertek kelet-ázsiaiakat leigázásban közreműködők, akik aztán dinasztiákként uralkodtak tovább, ha nem is Isten, de nyugati nagyhatalmak kegyelméből.

Dél-Amerika sem volt kevésbé véres helyszín, sem északi fele a hosszú földrésznek, oda kerültek a rabszolgák a kivándorlók mellé, elviselni mindezt tudatmódosulás tudta.

---

[239] A tudósok is meglepődtek: ezért tudtuk kipusztítani a neandervölgyieket. *Hello Magyar* 2024.04.08. https://hellomagyar.hu/2024/04/08/kipusztitani-a-neandervolgyieket/?utm_source=dlvr.it&utm_medium=facebook – De ennek minden elemét már alaposan bizonyítva megcáfolta a tudomány

Amit nekünk is javasolnak manapság, hogy itt, ahol látszólag békésen éltünk, Európa közepén, térjünk át már egymás gyűlöletére, két világháború után folytassunk küzdelmet.

Hiszen nehezen kialakított egységünket szétszabdalták kis országokra, legyengítettek bennünket, pedig a munkamegosztás sikeres irányban alakult, újra világelsővé tett. Nohát, ez az itteni mellérendelő szellem, ami még a neandervölgyiek korszakából általános volt a Földön soká, ma veszély új gyarmatosítóink feltétlen működésére.

Ezért kell a belső tudat felől megtámadni, felkelteni a testvériesség helyén dúló módon érvényesített megkülönböztetést, hogy csatlakozzunk szívvel-lélekkel elnyomóinkhoz. Higgyük el, hogy ha már ősember elődünk harcolt, nekünk is kell az ellenségnek kikiáltottal, az csak emberszerű lény, állatfok, joggal irtjuk, ne vegyük észre, hogy közben mi is elpusztulunk.

Beszédben fürdeti lelkünket gyerekkorunkban családunk, környezetünk, mígnem tisztára mossa képzeletünket is, és szándékainkat, legyünk olyan normálisak, mint ők, közösség tagjai. Egész nap mozgunk, mégis este rendszeretően menjünk aludni, ne a fáradtság döntsön ágyba, s ne bóbiskoljunk el már estefelé bávatag, amikor a társalgásból sokat tanulhatunk.

Így aztán frissen és korán ébredünk reggelente, nem kell költögetni, könyörögve, hogy ne késsünk, figyelem fegyelme gyakoroltat napi rutint, végül nyugalmas szokásokká válik életünk. Az iskola még több szóval és mondattal áraszt ránk tájékozódáshoz hozzásegítő okos közeget, hangkavalkádot, tanári szólamot, társak incselkedését, fontos elismerését.

Onnan tudjuk, hogy milyen a világ, hogy elmondják sorra nekünk, mások leírt beszédét olvassuk aztán kedvtelve, vagy kedvetlenül, s mennél több a kép benne, annál jobban beragasztjuk elménkbe.

Rólunk is leginkább mások beszámolója szól hozzánk, öntudatunk aztán belső hanggá válik, jó esetben meggondoljuk előbb, amit közlünk, s beszédünk nem mond ellent lelkiismeretünknek.

Amint a tettünk is akkor lesz sikeres, ha le tudjuk írni gondolattal, mit csinálunk, van terv a fejünkben, nemcsak összevissza próbálkozunk, aztán gépiessé válnak jó mozdulataink. Beszédeket intéznek hozzánk hosszú felnőttségünk idején, templomban, ünnepségen, nagygyűlésen, mondanivalón túl megérint szertartásosság, hatása alá kerülünk tömeg hangulatnak.

Szerelmet is beszéddel vallunk, bár lehet, nehéz kifejeznünk magunkat, külön gyakorolandó érzéseket kezelni, helyretenni, tudatos létünk beszédtere teremti egyensúlyunkat. Adjuk át tehát, ami bennünk felgyülemlett és kikívánkozik, a többieknek, tapasztalat és élmény sokaságát, de csak adagonként, nehogy unalmassá vagy túláradóvá váljunk nekik.

A valóság túlszárnyalja a képzeletet, ha a történelemről van szó, mert véleményterep, amit legjobban meghódítóinak érdeke telepít tele őt szolgáló örökös múlttal.

Az érdek ugyanis sosem volt s lesz személytelen, bár látszatra elvont fogalom, pártszerű szinten érvényesített közakarat verseny győztese, vesztes irányzatok feledésre ítéltetnek.

Ez aztán cirkusz a népnek, jobban elrágódik rajta, mint a kenyéren, felhatalmazás zsonglőr dobálózik ígéretekkel, ámulatot kelt kötéltánc, trapéz, bátor ügyeseknek szurkolunk.
Közben lehetőségeink kicsúsznak kezünkből, többet-jobbat vállalóknak bizalmat szavazunk, onnan, mint színházból kijőve lehull a lepel, arra hivatkoznak, úgy megy minden, ahogy lehet.

Ezt évszázadokkal ezelőtt beállították, atomóraként vezényli a világműködést,
mikor felmérték nemcsak az erőforrásokat, hanem a Föld népe ellenállása mértékét.
Az eredmény hatalmi fölénnyel kecsegtette a tömegölő fegyvereket s tömegszállító eszközöket birtoklókat, ilyenekkel viszont csakis nagy társadalmi egységek rendelkeztek.

Rendelkeznek máig és hatalmuk éle fordult, már felhatalmazóikat is befolyásolják,
lehetőleg finoman, észrevétlen, árulást felhasználva, ha szükséges, hiszen „van az a pénz”.
Átvitt és szószerinti értelemben, jut tudós társaságok pénzelésére is, kifejezzék
megbízóik szándékait a történelemben felkutatott nagyszerű minták, elődök által.

Hogy milyen régóta szerkesztik ők valóságunk, – ami túlhaladja képzeletünk, csak sejthetjük, azaz hogy az alatt létezik alapvetőbb szint, – nehéz megmondani, minden nyom el van tüntetve.
Sőt, az elénk táruló látvány gyökereként lett előhívva s tálalva a múlt minden adata,
csak éppen ellenkező irányból magyarázva, – de legmélyebbről fejtve az igazság feltárul.

„Mi milyen?” és „mi micsoda?”, messze nem azonos kérdés, az egyik a „mire hasonlít?” a másik a „miből áll?” kérdésre válaszol fogalmi magyarázattal, azaz nyelvi szinten maradunk.
Többnyire megelégszünk a „mihez hasonló?” nem teljes jellemzéssel, tudatosítva, avagy nem, hogy emberi képességeink felszínes, vagyis régről maradt eredményét használjuk még mindig.

És ez el kell gondolkodtasson, hogyha manapság, a messze legmagasabb tudományos állapot is jól elvan ezzel a nyelvi teljesítménnyel, igaz írásjeleket sokféleképp használva.
A jelölésekre gondolok, azokkal tudunk műveleteket végezni gondolkodás bővebb tartalmi növekedése bonyolultságának összefüggései megragadására, céllal.

A célhoz rendelt épített eszközökkel pedig igazoljuk a feltételezett valóságot,
számunkra további hasznos alkalmazást nyerve, vagy veszélyességét megismerve, védekezést.

Nem kell tovább ecsetelnem a technikának hívott teljesítményünk áldásit, bár telhetetlen réteg kezében ennek is lett sok árnyoldala, amit társadalmi mozgalommal kell kezelni.

Visszatérve mindennek az alapvető nyelvi keretére, csodálattal láthatjuk, megfejtést követelve ilyetén gazdagságunk végtelen lehetősége kifejezését illetően.
Micsoda teljesség vette körül azokat, az embereket, elődeinket, akik nyelvünket megteremtették, a világ minden rezdülését begyűjtötték fejükbe, s látásmódjuk kiterjedt.

Elérték vele a színek, szagok, alakzatok, és hangok, ízek összességét, mit érzékszervvel megragadni lehet, s rögzítették egymás között terjesztett megállapításaikat hangokkal.

Minderre pedig nem egyénenként, egyidőben, hanem évmilliók alatt felhalmozva tudást jutottak, mit ennek fényében kell megbecsülnünk, mélységes mély tehát „milyen?” és „micsoda?” kútja.

Miért nem elég a pillanat, amiben vagyunk, hogy rögtön tovább nézünk, lépünk belőle vagy a jövő, vagy a múlt felé, gondolatunk úgy röpdös, mint lepke, sosem áll meg s nem tud nyugton maradni. A térben is pillantgatunk ide-oda magunk körül, mintha a zsákmányt féltenénk valahonnan ránk törő ellenségtől, vagy jövő sikert óvnánk illetéktelenektől, ne tudják elorozni.

Ilyenek vagyunk, eredmény féltők, bizonytalan állandóságot látók még a toronyházakban, embermilliárdokban is, mert földrengés ledönt bármit, ha megnyílik a föld éppen azon a helyen. Vagy felüti fejét és gyorsan elterjed olyan vírus, ami ellen még nincsen védekezésünk, üstökös csapódik belénk, elhomályosítva porfelleggel évtizedekre éltető Napunk.

Sőt, nagyobb égitest óceánba kis szögben nagy sebességgel érkezve, száz méter magas hullám okozója lehet, ami többször körbemenve bolygónkon, leborotválja a civilizációt. Van tehát oka az ébrenlétnek gondolati síkon, sőt készenlétnek, a védekezés egyre jobb állapotba hozására, amihez a fő erőt és mozgatót világmegismerés adja.

A sokat hangoztatott megnyugvást, ellazulást hagyjuk a pihenés óráira, de egyébként legyünk cselekvők, élénkek, vagy nyughatatlanok, ha tetszik, álljunk nagy célok rendelkezésére. Olyanokra is, amihez szinte egész életen át kell tanulni, felkészülten lenni, megbecsült foglalkozásokban, munkamegosztást végezve, megfelelő feszültség áramban munkálkodva.

Nemcsak azért, hogy megmentsük az emberiséget, hanem hogy jó életünk legyen, mert ilyennek szült minket a világ, melyet ilyenként ismertünk meg, minden értelmetlen kényelem ártalmas lenne. Két okból is, amit mutat megvalósult állapotunk sajnos már elég nagy mértékben, lealjasul lecsökkent emberség s egymás ellen fordul, pedig régóta érvényes elv köztünk a testvériség.

Beszédünket nem hangképző szervek működése jelenti, hanem valamilyen tartalomközlés, mondanivalót szoktunk benne kijelenteni, ezért alapul szolgálhat, követheti döntés.

A hangalak azonban utalhat a helyzetre, amiben vagyunk, hasonlíthatnak hangok élő vagy élettelen természet szereplőire, vagy jelenségeire, de tudjuk, nem azonosak.

A hangok sora szinte végtelen változattal szolgálhat, amivel társítva tárgyat, dolgokat, és megjegyezve, mit minek neveztünk így el, sok tényezőt megragadhatunk, de nem mindegyiket. Hogy melyeket, azt előbb érzékszervünk választja ki, s bár öt van belőlük, összeadódnak agyban, azaz elménkben, s lesz belőlük elvont észlelet, míg összefüggéseikből ismereti képzet.

Kép valójában minden a nyelvben, hasonlítás egyetemes módszerünk a megismerésben, hogy
a már megtapasztaltra építsük bővítését tudásunk, képességünk hatékony célzatának.
De közölni nem a bennünk élő képet tudjuk, hanem róla beszéddé tett elvonatkoztatást
sok tulajdonságától, lényegét kiemelve, mert az összesség felsorolására nincs idő.

Hogy társunkban közel párhuzamos kép, tartalom keletkezzen, mint ami minket szólásra szólít,
azt megfelelő, részletekbe menő leírás teszi lehetővé, azaz gazdag, kiterjedt nyelv.
És még akkor sem adódik mindenkire nyelvi tökéletesség elérése, egyénenként kell
elsajátítani a hű érzékeltetés és gondolati teljesség saját teljesítményét.

Van lehetőségünk költői művészettel is növelni a képszerűség és a képzeleti
eszköztár minőségét, s persze mennyiségét is, ahol a szerkesztettség állapota vezérel.
Lényeges, ne menjünk el egymás mellett, bár szólva, de keveset vagy semmitmondón, használva ugyan
a nyelvet, de inkább csak megszokott mondatokat szajkózva, igénytelenül, ha van csodás nyelvünk.

Győzzük meg egymást! – ez a vitatkozók jelszava, s győzelmük közös, ha közös nevezőt találnak,
mert alapos körüljárással kiderítik, hogy ugyanazt állították, de különböző módon.
Ennek azért van jelentősége, mert kevesen hajlandók elismerni magukétól eltérő
módszer létét, önzőségünk ugyanis akkor is érvényesül, mikor elvileg másokért dolgozunk.

Nehezebb eset, ha valóban csak az egyik fél igaza áll fenn, s a másik elég erős ahhoz,
hogy fenntartsa álláspontját, s folyton erősítse, még ha csak azzal is, hogy a másikat támadja.
Ki döntse el igazukat rajtuk kívül, nincs rá jó válasz, sőt vállalkozó sem, hiszen érvelést
végezni ők tudnak megfelelően, ha tényleg kifejlesztették elméletüket, s nem hazudnak.

Hazudni, hamisítani azonban nemcsakhogy tudatosan szoktak, hanem nem tudva róla, de
kiszolgálva valami korábbit, részleteit tekintve elfeledettet, tekintélyt tisztelve.
A cáfolathoz tehát nem elég a jelenben tájékozódni, s ellentételt felállítani,
de annak gyökeréig kell visszamenni, tagadva az eredeti alap helyességét, jogosságát is.

Ezért szokták mondani, hogy nem tudja, mibe fog, milyen darázsfészekbe nyúl, aki vitára kel,
merészkedik, mert ameddig leér keze, azon túl is van még méreg és fullánk nézete ellen.
A világ ugyanis sosem volt fekete-fehér az uralkodó irányzatok terén, a mélyben
voltak esetleg igazabbak, mint a felszínen futók, kik nem vitában, hanem fegyverrel győztek.

A háborúnak pedig hosszú az árnyéka a követő békés időszakban, és lehengerlőn
igazolja az új rend híveinek elveit, képviselt és törvénybe iktatott érdekeit.
Ezért aztán még az is kérdéses, érdemes-e egyáltalán vitát nyitni bizonyos ügyekben,
melyeket bebetonoz a hatalom, de az ész örök szerepe azt mutatja, hogy mindig igen.

Aki oly közel van hozzánk, hogy megérinthetjük, nem szoktuk nevén szólítani, mint népnevünket is külső megnevezésekből ismerjük, magunk nem használunk olyat magunkra, vagyunk nélküle. S tudjuk, igen régóta s igen nagyok vagyunk, kitöltve a Medencét s környező hegyeit, völgyeit, sőt még tovább menve, ha szaporulat új földek művelésére sarkalt elődöket.

Így a folytonosság nemcsak időben áll fenn az emberiséget illetően, hanem térben is, nincs határ a régiségben, egymás közé mentek, sokkal több volt az üres terület, mint a lakott. És ez még manapság is így van, de nem számítjuk az átrepültet, erdőket és sivatagokat, végtelen szántóföldeket a volt sztyeppén és a Prérin, csak ha szép a táj, mert városok a minden.

Azok kiterjedése azonban töredéke a Föld egész felszínének, melynek kétharmada ráadásul tenger, tévesen érezzük, mintha az egész földön csupán lakott részek lennének. Igaz, kirándulunk a hegyekbe is, de jobban szeretünk emberek közé menni, és ha lehet, mindig máshová, változatosság gyönyörködtet, de a természet inkább tálcán szemléltetve jó.

Múzeumokban, kiállításon, állatkertben, fény- és mozgóképen, mint valós helyszínen, hiszen az veszélyes is lehet, és igen drága, ezért jó, hogy az ábrázolástechnika közel hozza. Mégis, közben a távolságokkal megváltozott környezetünk hatására, s az új nemzedékek sokasodása folytán jellegzetes különbség jött létre népek között, mi újabb érdekesség.

És örökségünk nem egyenlő mértékben mutat múlt emléket, mert a gazdag élet előnyeit mindenki élvezni akarja, természet-közel eredetiben, és tőle távoli vívmányban. Utóbbiakkal a nehézségeket győztük le, kiszorulva a trópusi édenkertből, nevet adva jónak és rossznak használatban, s egymásnak feszülve népek, megtanulták a másik nevét.

Ami kézenfekvő és magától értetődő, arra akkor azt mondjuk, hogy *persze,* nem is tudva, hogy két latin szó ez: *per se*, és azt jelenti, hogy magán át, magán keresztül, azaz önamgától. Önmagából adottan, indoklás, magyarázat nélkül, vagyis nem szorul segítségre semmilyen értelemben, sem megszületéséhez, létéhez, sem hogy róla valami bizonyosságot tudjunk.

Használjuk e szót, fogalmat, kifejezést, sokkal többször egyébként, mint amit érdemelne ama helyzet, az az összefüggés vagy megállapítás, mert a beszédünk sokkal pongyolább, mint gondolnánk. Azért, mert a szigorú következetességet nem lehet megkövetelni, megvalósítani, éppen a nyelv nagy-nagy távolsága miatt, adott valóságtól, leképezés hibából eredve.

Ahogy a számegyenesre vetítve elvileg számok végtelenét megszámlálhatóvá tesszük, de valójában lehetetlen a végtelenség kezelés, úgy működik nyelvi kifejezés is. Be kell látnunk tehát, hogy nem tudunk sem átlátni terepen mélybe, sem egy tekintettel átfogni a terület egészét bizonyos méret fölött, s ez igaz kicsiben is, mint nagyító mutatja.

És már felfoghatatlan működésű nagyítás is létezik, ahol a tárgyaknak nincs széle, mert világunk folyamatossága tény, kicsinységi tartományban, mit legjobb lenne elfelejteni. De nem lehet, ha tudunk róla, viszont pontosabb beszédre törekedhetnénk, ha lenne rá erőnk, amit gyengít évszázezrek nyelvi gyakorlata: csak elkülönített megkülönböztetés lehet.

És még nem beszéltünk az ember saját világa, értelmi lénye bonyolultságáról, melyet névvel helyettesítve takarunk el, egyéniségét és személyiségét hiányosan felidézve.
Az ilyesmiket pedig magától értetődő módon kezelve, rámondjuk, hogy *persze, hogy úgy van*, mit tehetnénk, nem kezdhetjük elölről fogalmak alkotását, ha kiinduláson rég túl vagyunk.

Nehéz elkerülni az unalomig ismétlést a múltban történtekkel kapcsolatban, mert ha új eseteket, eseményeket közölsz, azokat be kell illeszteni az előzőek közé, vagy ha új megvilágítást alkalmazva átírod az eddig vallott múltat, könnyen hiteltelenné teszed magad, hiszen amiatt kapaszkodója hallgatóságodnak, olvasóidnak nem marad.

Pedig az időrend például igen sántító, különösen a többezer éves tartományban, de lassan-lassan lelepleződnek a praktikák, ahogyan utólag dátumokat létrehoztak. Kitöltöttek, úgymond, s legtöbbször uralkodókkal, ritkábban csatákkal, kitüntetett időszakot, évszázadokra osztva az évezredeket, és sok mindent napra pontosan próbáltak megadni.

Ezért aztán születtek azonos hónappal s nappal bíró események, győzelmek harcmezőn, várak ostrománál, és azonos nevű uralkodók sora, kiket számozással különböztettek meg. Sokkal kacifántosabb eljárások révén, de a helyeket, helységeket, helyszíneket is meg kellett határozni, természetesen a jelen állapot, nevezéki gyakorlat segélyével.

Így aztán fiatal állami szerveződések, viszonylag újonnan alakult, épült telepek, betelepülések lettek névadói régi világ régészeti leleteinek, hamisan.
Ellentmondásosan, mert ha az új hely híresebb lett, sokkal nagyobbá vált, mint eredetije, az új jelző sem mentette meg a származtatót, hogy származtatott lesöpörje a sakktábláról.

Ahol a világtörténelem meghatározó játszmáit látjuk, és ahol nem ismerik el a múltbeli érdemeket, fennálló erőviszonyt érvényesítnek, s ez így volt jóval ezelőtt is. Akkor is tehát, amikor mai világukat felépítették akkori nagyhatalmak, nevet adva mindennek, amit érdekkörükbe vontak, s manapság újabbak kezdenek mindent elölről.

Van valami arányosság azzal kapcsolatban, hogy mikor az emlékezet csak hat nemzedékre tekintett vissza, őrzött, fogott át, rokonságot inkább csupán, és majd fejedelmi családokat, azaz nagyon csak az élet felszínén mozogtunk tevékenységben és tudásban, kellett a mélység, ma így mondjuk és időbeliségnek gondoljuk, de akkoriban ezt égi magasság nyújtotta.

És azt sem távolságra értve, megmérhetőn, hanem csillagok a megismerhetetlenséget példázták, olyan állandóságot, megszakítva a nappalokkal, mi sötétségen uralkodott.
És bizonyosságot, sőt biztonságot képzeltek hozzá, tapasztalt magyarázatlanságait oda helyezve, s onnan eredeztetve lelkünk, vagy legalábbis valahonnan, és valahová

menve a halál alkalmával, lényeget látva ebben a viszonyban, függőségben, ismeretlen,
de hatást gyakorló valóság vonatkozásban. Ahogy viszont egyre több szervet, majd sejteket
felfedeztünk, működésükbe bele láttunk, a lélek is háttérbe szorult, csak végeredmény
gyanánt vettük figyelembe, nem mint létrehozót, minket szellemvilághoz kapcsoló kisszellemet.

Ám leegyszerűsítve viszonyunk a léthez még továbbra is kérdéses maradt, minek köszönjük
értelmünket, vagy kinek, és utóbbit személyként kell-e tisztelnünk, mint világi uralkodókat.
Lejöttek így a csillagok az égből miközénk, hogy a különbséget istenivé tegyék köztünk,
belelátni ugyan nem tudunk akkoriakba, de elrettentésként legalább maradt szerepük.

Földtörténet és világkeletkezés lett mára a kutatási téma és megcélzott terület,
érzékszervhosszabbító eszközeink is lettek, világűrbéli viszonyokból magyarázgatjuk
keletkezés–elmúlás menetét oda-vissza, miközben észre sem vesszük, mily aránytalanul
kicsik lettünk egészhez képest, mi végtelen, mert bár sokat tudunk, lényünk változatlan maradt.

Nem meglepő vagy véletlen, hogy a hatalomnak máig szüksége van elnyomónak mondott
gépezetre, működő szervezeti keretre, de arra semmiképp, hogy milyen sok vért kiontott.
Mert az úgy kezdődött, mint a kocsmában volt szokás, – ilyennek leírni – hogy valaki visszaütött,
alárendelődni senkinek nincs semmi kedve, éljen szabadon, boldogan, ki e földön szülött.

De akinek a máséra fáj foga, vadállat módjára lenne ragadozó, és fegyvert ragadva
kényszerítene, még gyilok árán is, ha hagynánk, vagy más elnyomással, ne jussunk ötről-hatra.
Mert mi már régóta messze őfölötte járunk, aki most akar egyről-kettőre jutni, hódít,
úgy gondolja, miközben meghódol aranyunknak, feladja emberségét, lelketlensége bódít.

Azért aztán felnövesztjük védekező ügyes képességünket, hisz' támadni sokkal nehezebb,
belül is megszerkesztjük jó törvényeinket, tiszta lélek mellé örökítsünk tiszta kezet.
S ennek történelmi léptékű időt kellett áthidalnia, hogy kis lépéseket megtéve
előrébb haladjunk tökéletesedés útján, ne tévedjünk el ma sem józan észt félretéve.

És az igaz gyökereinkre esküdjünk ezután, sokkal inkább, mint eddig eltévedten bolyongva,
odavetett konctól, rangtól nem látva lényeget, hogy egész közösség jólét sorsa vezet sokra.
S részérdekek szolgálata egyre kevesebbre, mert akinek sok van, még jobban felaprózza,
ami a sokaságnak juthat, elmegy kedve a tömegembernek, ha nem jut neki a föld jója.

Kérdés tehát, mennyire avatkozzon bele az életbe azt óvó hatalmi szervezet, van-e
értelme többet meghatározni feltételnél, nem lesz-e hamis közös eszme, az erő tan-e?
Együtt legyünk képesek biztonságot nyújtani egymásnak, de egyénileg tudunk gondolkodni,
elvi síkon versenyeztethetünk sok véleményt, de erőszak döntést valóság szerint kell hozni.

Minden ember minden éjszaka alszik – olyan tény, nem kell vele tovább foglalkozni, elfogadjuk, nem lehet másképp, örülünk neki és szeretjük, de ha mélyebben belegondolunk, borzongató. Mindennapisága mögött szigorú törvény áll, ami testi szervezetünk és lelki működésünk velejárója, pihentető karbantartásnak nevezhetnék az éjszakai szundi szigorát.

Csak akkor tapasztaljuk, mennyire jó megszokás szerint művelni, ha alvászavar lép fel, vagy három műszakban kezdünk dolgozni s nem találjuk a ritmust, ugyanez időzónákat átlépve. Fiatalon még csak-csak jól elviseljük, mikor keveset alszunk, átmulatott éjszaka után másnaposak vagyunk, s később inkább elkerüljük, hogy kialvatlanok legyünk, igen kellemetlen.

Sőt, akár veszélyessé is válhat, meggyötör és beteggé tesz, ha túlhajszoljuk magunkat, ami gyakran megtörténik nemcsak mulatós szenvedély, de művészi alkotó folyamat alkalmával. Ám mégis, mi ez a testi-lelki igény alvás teljesítésére, miért nem hanyagolható, csökkenthető, miért olyan fontos, mi mögöttes oka vajon, milyen magyarázatot adhatunk?

Felszínesen és kicsit tudálékosan azt is mondhatnánk, hogy a nappali fény és az éjsötét szabályozza így a természet rendje szerint az életünket, mi nem szervezeti magyarázat. Hiszen szószerint belebetegedünk, legalább lelkileg, ha testileg valahogy hozzá is szokunk, hogy csak igen keveset alszunk, azaz ami élvezet a legtöbb embernek, hiánya gyötrelem lehet.

Talán a Nap-hatás a fényén túl is érvényesül, ha fölöttünk trónol, eltakarja a világűr káros sugárzását felénk, mi ha elfordul a Föld, zárporozik ránk, és barlangba, házba bújunk. És hozzászokva ehhez az ütemezéshez, már ártalmas is, ha felborul valamiért, mivel azonban kibírjuk, mutatja a távolabbról ható összefüggést, a világegyetemét.

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg/Ch):
1944 karácsonya
(Megtoldott változat)

Gyerekkoromban – nagyon kis-gyerekkoromban – gyönyörű karácsonyaink voltak. A karácsonyfa olyan magas volt, hogy az utolsó szaloncukrokat széken állva, nagyapám lovaglópálcájával próbáltuk elérni, de nem mindig sikerült. Ehhez persze, az akkor már kétszáz éves családi házunk magas szobái is kellettek.

Aztán jött a háború.

Emlékszem, Anyu másfél araszos karácsonyfát küldött Apunak az orosz frontra, csomagban. Nem tudom, megérkezett-e a fa, hiszen akkor ott nem a karácsonyfa lehetett a legfontosabb utánpótlási cikk. De most hirtelen – ahogy ezt írom – úgy rémlik, mintha láttam volna egy fényképet, amelyen Apu volt a kis fával. Talán csak beképzelem magamnak és ilyen kép nem létezett soha.

1944-ben aztán már nem kellett a frontig menni, hogy érezhetővé váljon a háború. A németek megszállták Magyarországot. Házunknak üresenálló, kicsit leromlott részébe német tiszteket szállásoltak be. A faluban rostokoló csapat – azt hiszem tüzérek – vadul gyakorlatoztak. Ágyúdörgéstől süketült a falu. A nappali szobánkkal szemben a dombot egy kis, fiatal fenyőerdő borította. Azt a németek egyszerűen kivágták és álcázható fedezéket csináltak belőle a lovaiknak. Sajnáltuk az erdőcskét már csak azért is, mert a Mecseknek azon a részén ritka a fenyőerdő. Egy amerikai Lightning (P 38-as) vadászgép két bombát dobott a gyakorlatozó németekre és leadott egy gépágyú sorozatot. A bombatölcsérek nem egészen száz méterre voltak a szőlőnktől. A szőlőben megtaláltuk a 20 mm-es gépágyú lövedékek néhány hüvelyét.

A nyáron már bántatlanul vonultak az amerikai bombázók, majdnem a falu fölött Budapest felé. Több, mint húsz gép volt egy-egy kötelékben. Csillogtak a kék égen és még csak páracsík sem volt mögöttük, olyan alacsonyan repültek, vagy mert olyan meleg volt az idő. A rádióban furcsa dolgokat mondtak be németül, amik nyilván a német csapatoknak szánt figyelmeztetések voltak: Achtung! Achtung! Lichtspiele. Krokodil groß... és hasonlók. És mert a bombázók Olaszország felől jöttek, az útvonal magyar nyelvű bejelentésében mindig ezt hallhattuk: ...Baja, Bácska, Pécs..., vagy: ...Baja, Bácska, Bánát...

1944-ben, ha jól tudom, Apu a Gammánál dolgozott Budapesten, ahol optikai műszereket terveztek és gyártottak – háború lévén –, nyilván főleg harcászati célokra. A gyár ezért német igazgatóság, fennhatóság, de legalábbis német ellenőrzés alatt állhatott.

A legújabb műszerek prototípusait, a közeledő oroszok elől Németországba akarták átmenteni, ami akkor közel volt, hiszen Ausztria is Németországnak számított. Apu is az átmentők csoportjához tartozott és mennie kellett. Nem is tudom, a dolog talán katonai parancsnak volt tekinthető.

November elején Apu hazajött a falunkba Püspöknádasdra. Én még vele maradtam néhány napig, de a család többi tagja már Pécsre ment a dédszüleim lakásába. Kisebbik öcsém november közepén született Pécsen. Nádasdon már hallatszott az ágyúdörgés Jugoszlávia felől.

Nyolc és fél éves voltam akkor. Apu a családot nem vihette magával, de egyedül sem akart menni. A háború vége nagyon közelinek tűnt, az utána következő időszak pedig félelmetesen bizonytalannak. Így aztán Apu úgy döntött, hogy engem magával visz. Mielőtt elindultunk volna, még Pécsre mentünk néhány napra. A kórházba nem volt szabad bemennem, de frissen született öcsikémet kihozta egy ápolónővér megmutatni. Pécsnek akkor még volt repülőtere, amelyen rengeteg Messerschmitt 109-es vadászgép állomásozott. A város harsogott a gyakorlatozó gépektől. A repülőtér olyan darázsfészekhez hasonlított, amely körül hemzsegnek a darazsak. A gépeknek – valószínüleg – fiatal pilótái nyilván főleg a föl-leszállást gyakorolták.

A műszer-mentés valahonnan az osztrák határ közeléből indult volna és ott lehetett a találkozópont, ahova viszont a saját autónkon mentünk. Arról az autóról érdemes néhány szót ejteni. Ha igaz, osztrák gyártmány volt és Adler névre „hallgatott". Ennyi amire emlékezem, de mert az autók – már akkor – nem nagyon érdekeltek, lehet hogy ilyen típus nem is volt, de ha mégis, talán nem osztrák. Világos, országúti por színe volt szegénynek és olyan roncs volt, hogy mindenki megcsodálta, ha saját erejéből elindult. Valamikor, talán már ez is 1944-ben történhetett, Keszthelyen tartózkodtunk. Ottélő nagybácsim elkérte a kocsit, hogy Dédanyámat hozza Keszthelyre valahonnan. Hajnalban indult és nagy ködben, Balatonkeresztúrnál szétrombolta a leeresztett vassorompót. Állítólag csak nyolcvannal ment, amit utána senki nem hitt el, mert az első sorompó három darabban repült szét. Igaz, hogy a második csak középen tört el, de a kocsi akkor már le volt „skalpolva". Nem tudni, hogy nagybácsim hogy' úszta meg koponyaalapi töréssel, mert a kocsi fedele tényleg teljesen leborotválódott. Milyen szerencsével húzhatta le a fejét, hogy az nem követte az autó fedelét? A kocsit valahogy sikerült járóképessé tenni, de a külseje úgy maradt, ahogy azt nagybácsim „átalakította". Szélvédő üvege nem volt, tehát olyan sapkával és szemüveggel kellett vezetni, mint egy motorkerékpárt. Azonban jobbról, balról kiállt egy-egy araszny sín bizonyítékként, hogy ott egykor létezett szélvédő üveg is. A kocsi eleje a motorháztetővel pedig tíz fokos szögben tért el az egyenes vonaltól, azaz a kocsi főtengelyétől. Apróbb részletekre már nem emlékszem. De a roncsállapot ellenére, amikor megérkeztünk Szentpéterfára, az autót lefoglalták a katonaság számára. Gyanítom, hogy nem a magyar, hanem a német katonáknak. Odafelé gyakran láttunk az út mellett leszállt harci repülőgépeket. Az akkori gépek nem voltak túl finnyásak a leszálló terepet illetően. Egy rövidfüvű rét is megfelelt nekik. De nagyon furcsálottam ezeket a gépeket. Amilyen „előkelő" formájuk volt a levegőben, olyan bumfordinak tűntek kieresztett kerekeiken, meglehetősen ferde „testtartásban". Akárcsak egy sirály, amely a levegőben álomszerűen szép és fennséges mozgású, ha a földre szállva látjuk, alig ismerünk rá. Amikor, talán fél évszázaddal később megismertem Christian Morgenstern mondását (ha ő mondta egyáltalán), mely szerint minden földreszállt sirály olyan, mintha a neve Emma lenne, azok a repülőgépek jutottak eszembe.

Mint gyereket, nem nagyon érdekelt az egész műszer-átmentő ügy, csak azt tudom, hogy a dolog nem mehetett simán, mert hol itt rostokoltunk az osztrák határ közelében, hol ott. Mintha vártak volna még valamire. Csodára? Hitler új csoda-fegyvereire? Inkább azt hiszem, hogy némelyik műszer röviddel a befejezés előtt állt, vagy talán a háborúvégi zűrzavarban, egyszerűen nem tudták hova vinni a szállítmányt.

Egy darabig Szentpéterfán voltunk. Egyik reggel néhány centiméternyi hóra ébredtünk. A házak mögötti sík földeken valami szokatlanul csillogott a havon. Sztaniol szálak hevertek szanaszerte. Amit mi még annak nevezünk, az már régen nem sztaniol, hanem aluminium. Ezek a szálak, vagy csíkok pontosan olyanok voltak, mint az a lametta, amivel karácsonyfát szoktak díszíteni (ami viszont manapság már műanyagból van). Néhol féltégla méretű csomagokat is találtunk belőlük, mert ledobásukkor nem bomlott föl a köteg. Nem tudtuk, hogy az mi lehet és miért dobálták le? Minket, gyerekeket figyelmeztettek, hogy ne nyúljunk hozzá, mert talán meg van mérgezve. Mi meg gyűjtöttük a szebb szálakat...

Csak a háború után tudtam meg, hogy azt a RaDaR (Radio Detection and Ranging) zavarására használták. A repülőgépeket akkor már éjszaka is és felhők fölött is föl lehetett fedezni a radar segítségével, de ha a bombázó kötelék előtt végig repült egy gép a tervezett útvonalon és leszórta ezeket a fém szálakat, a lassan a földre szállingózó lamettákról ugyanúgy verődtek vissza a radarsugarak, mint a lamettákat követő bombázókról. Tehát a légelhárító tüzérség nem tudhatta, mi a lametta és mi a repülőgép.

Egyik nap átmentünk Jákra és megcsodáltuk az ottani híres templomot. Akkor még nem tudtam, hogy azért olyan híres, mert az ország legépebben maradt, román stílusban épült temploma. Emellett ősi és gyönyörű. Szeretném még egyszer látni most, amikor ezt már értékelni tudom.

Mégis talán a legélénkebb emlékem Szentpéterfáról a frissen vágott, fenyő tüzifa illata és az, amit elégetésekor áraszt. Ilyesmiben otthon nem volt részem, mert a mi vidékünkön – mint ahogy

már említettem – élő fenyőfából is alig volt néhány, tehát senki nem gondolt komolyan arra, hogy abból tüzelőt csináljon.

Ezután Csepregre kerültünk, majd Szentgotthárdra, ahonnan 1945 márciusában végre elindultunk és átléptük az osztrák határt. De az már nem ehhez a történethez tartozik.

Érdekes, hogy hosszú időre visszatekintve mi az, amit az ember megjegyez és mi az, amit elfelejt. Amit elfelejt, az gyakorlatilag minden és arról nem tudok írni, mert hiszen azt elfelejtettem. Szengothárdról például egy ízemlék él bennem máig is. Az ottani piacon vettünk néhány almát. Az egyiket mindjárt meg is ettem. Nyeszlett, sárga alma volt kisebb, mint egy átlagos mandarín, de ha rágondolok, a számban érzem az ízét...

Amit azonban nehéz elfelejteni az a bombázás. Riadó volt és nekem a többiekkel együtt a pincében kellett volna lennem. Én azonban már akkor annyira szenvedtem a bezártsági érzéstől, hogy kint ácsorogtam a pincelejárat előtt. Hallottam a gépzúgást, de a bombák alattomosan jöttek, legalábbis én nem hallottam a sistergésüket. A robbanásokat aztán igen! Hátraugrottam a pincelejárat felé, éppen idejében. A pince fölött épület volt és a tetején, pontosan a pincelejárat fölött valami padlásablak lehetett vastag, recézett tejüveggel. Az az üveg pontosan kettéhasíthatta volna a fejemet, ha néhány század másodperccel később ugrom. Légnyomást nem éreztem, azt úgy látszik elfogták a környező házak (amit nem tettek meg a padlásablak magasságában). Hogy az üveg miért kifelé repült és nem befelé, azt nem tudom. Nem sok bomba esett, talán tíz-tizenöt, de azok nagyon közel... Valószínűleg sérült gép hajigálhatta le a bombákat. Szó sem volt (akkor) Szentgotthárd szándékos megbombázásáról. Talán nem is volt a városban olyasmi, amit érdemes lett volna bombázni, de – és ez a dologban a mély filozófia – ha egy ilyen bomba találja el az embert az éppúgy halálos, mintha szándékos bomba találta volna el...

A karácsony Csepregen ért bennünket.

Egy kis szobában voltunk elszállásolva ami, ha jól emlékszem nem volt fűthető, és csak egy ágy volt benne, egy asztal meg egy szék. Apu szerzett valahonnan egy fenyőfát, amely talán egy méter magas lehetett, és hozzá valami talapzatot is, mert a fa ott állt az asztalon, „erdőszült" meztelenen.

Tanakodtunk, illetve Apu tanakodott és olyankor nem sokat beszélt. Előkerültek az ajándékok: egy nyeszlett kis füzet és egy doboz színes ceruza. Nagyon szerettem rajzolni, de hát mit rajzoltam? Bombázó repülőgépeket, lövöldöző ágyúkat, tankokat, csatahajókat. A háborúnak talán ez a legborzalmasabb következménye: nem az emberek és épületek elpusztítása, hanem a gyerekek fanatizálása!

Ma fölforr a vérem, ha háborús játékokat látok, és csak ma tudom, mit érezhetett Apu, amikor néha szinte könyörgött, hogy rajzoljak valami mást is. Akkor el sem tudtam képzelni, mi mást rajzolhattam volna ...?

A dobozban hat ceruza volt. Noha újak voltak, nem lehettek nyolc centiméternél hosszabbak. A keresztmetszetük kerek volt, nem hatszögletes. Találtunk egy gyertya csonkot. Szép vastag, fehér gyertya lehetett újkorában. És volt egy kanalunk.

Apu elővette a bicskáját. Így komoly dolgok szoktak kezdődni. Kis, vékony, ezüstszínű bicska volt és CINZANO volt ráírva. Mindössze nagy és kis pengéje volt (nem úgy, mint ma némelyik svájci bicskának, amely egy egész szerszámosláda tartalmát képes helyettesíteni). Kézbevette az egyik ceruzát és egy gombostűvel a ceruza hátsó végéből, öt-hat miliméter hosszon, kikaparta a belet és azt gondosan a kanálba gyűjtötte. Ezután egy gyufaszálból levágott egy, a ceruzában keletkezett üreg hosszúságának megfelelő darabot és azt a keresztmetszet átlója mentén, hosszában kettéhasította. A két darabka közé cérnát csíptetett és ezt a hármast – egy kis méretre-faragás után – belenyomta a ceruza fenekén kialakult lukba. A ceruza így a cérnánál fogva, hegyével lefelé lógathatóvá vált. Apu ezután kitépett egy lapot az elismert módon nyeszlett, de mégiscsak szűzies, ajándék füzetemből, és a ceruza köré tekerte. (Sajnáltam a füzetlapot: hány bombázó és vadászgép fért volna rá!)

Így, a ceruza fölött folytatódó papír-csövecske körülvette a cérnát, és talán mondanom sem kell, hogy Apu a csövecske fölső végét tölcséresre alakította. Ezután kezdődött a kanállal való foglalatosság. Apu a ceruzabél törmeléket a kanálban, a bicska pengéjével porrá nyomkodta és a porra gyertyacsonkról lefaragott forgácsokat rakott.

Meggyújtottuk a gyertyacsonk megmaradt végét, és a láng fölé tartottuk a kanalat. Csodák csodája: a ceruzabél oldódott a parafinban (vagy csak eloszlott a por alakú festék) és szépen megfestette az olvadékot. A papírtölcsérbe való betöltés aztán már ment, mint a karikacsapás.

Amikor kicsomagoltuk a már kihűlt gyertyácskát, meglepődtünk azon, hogy hidegen mennyivel élénkebb volt a szín, mint még a kanálban lötyögő folyadékban.

Később az egy ceruzából kikapart színnel több kis gyertyát is megfestettünk úgy, hogy a tömeggyártásnak csupán a nyersanyag, azaz a gyertyacsonk szabott határt, ami persze egyúttal az energiaforrást is jelentette. Szerencsénkre a kis, vékony gyertyák nem igényeltek sok anyagot.

Mire emlékszem még?

Nem tudom, hány gyertyát sikerült végülis gyártanunk, de valahol ott jártunk „a fa nem maradt üresen” és „a fa tele lett gyertyával” között. Sajnos már a gyertyák fölerősítési módjára sem emlékszem, pedig az nem sokkal egyszerűbb dolog, mint maga a gyertya-gyártás.

Nem mindegyik ceruzám bele színezett jól (szerencsére nem egy rosszul színezővel kezdtük, mert akkor talán nem próbálkoztunk volna tovább), de már arra sem emlékszem, melyek voltak a sikeres színek. Viszont arra emlékszem, hogy a gyertyácskák nem égtek valami csodásan, de hát a cérnát nem gyertya kanócnak szánták.

Gyönyörködtünk a munkánk gyümölcsében, amely munkára persze nem csak az egész karácsony este ment rá, hanem a fél éjszaka is. Igaz, későn kezdtük. És úgysem volt kényelmes egy ágyban aludni, habár akkor nem fáztunk annyira. A kis gyertyák pótolták színességükkel a hiányzó karácsonyfa díszeket is. Azt hiszem, egy percig sem merengtünk régi, sokkal szebb karácsonyok emlékén, hiszen arra nem is jutott volna idő.

Nem mondom, hogy ez volt a legboldogabb karácsonyom, mert nem lenne igaz, viszont állítom, hogy negyvennégy karácsonyán kaptam életem legfontosabb és legértékesebb ajándékát: láttam és megtanultam, hogy csak akarni kell, gondolkozni és aztán dolgozni, és akkor szinte minden nélkül, mindent lehet!

Ez természetesen csak később tudatosult bennem, és nem nyolc és fél éves fejjel, de hangsúlyozom, nem az tudatosult, hogy kétségbeesett erőfeszítések árán, halvány emlékeztetőjét állítottuk elő a korábbi, pazar karácsonyoknak – mert ezt így is lehetne látni –, hanem az, hogy a látszólagos lehetőségeinken messze túltettük magunkat!

A karácsonyt nem ilyesmire találták ki, és nem kívánok senkinek hasonló karácsonyt, de mindenkinek kívánok hasonlóan tanulságos élményt, lehetőleg valamikor ifjú korban.

Megjegyzés: Antoine de Saint-Exupéry, A kis herceg szerzője, egy olyan P 38-as vadászgépben lelte halálát, mint amilyen Nádasd fölött garázdálkodott. Ő, mint felderítő dolgozott az amerikaiaknak a háború végén. A gépe fegyvertelen volt és a németek Marseille közelében lelőtték. A Földközi tengerbe zuhant, de megtalálták a gépét néhány évvel ezelőtt. És láttam egy filmet, amelyben elmesélték a gép megtalálásának történetét (sokáig egészen máshol keresték a gépet), sőt azt is, hogy a német pilóta, aki lelőtte – amikor megtudta, hogy kit lőtt le – elzarándokolt a partrészre, amelynek a közelében rábukkantak a gépre. Azt hiszem, egy kis emlékmű is áll ott.

Zollikerberg, 2002. II. 10. (Betoldások: 2017. VIII. 27.)

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg/CH):
Tarzán

Kisgyerek koromban nem szerettem olvasni. Igaz, hogy még csak négy éves voltam, amikor már ismertem a nagybetűket, és ha fönt voltam Budapesten a nagyszüleimnél, szerettem kibetűzni az üzletek neveit, de azt már nem találtam szórakoztatónak, amikor az elemi iskola első osztályában olvasni kellett. (Akkor még nem létezett az általános iskola.) Az olvasókönyvből minden nap el kellett olvasni egy féloldalnyi szöveget, ami nem volt sok, mert a könyv nem volt nagy, a betűk viszont elég nagyok voltak ahhoz, hogy a fél oldalra ne férjen túl sok írás.

A szövegrészt addig olvastatták a gyerekekkel, amíg az olvasás simán nem ment. Minderre már csak nagyon homályosan emlékszem, de szüleim mesélték, hogy az első olvasásom mindig rettentően akadozva sikerült, másodszorra viszont már úgy ment a dolog, mint a karikacsapás! Aztán rájöttek, hogy nem az olvasóképességem javul meg egyik percről a másikra, hanem az a rejtély nyitja, hogy másodikra már nem olvastam a szöveget, hanem „kívülről fújtam". Így persze nehéz megtanulni olvasni...

Később, nyolc-kilenc éves koromban, gyakran odamentem Apukámhoz, ha egy képes újságban talált képen olyasmit láttam, amiről nem tudtam, hogy micsoda, és azt tőle akartam megkérdezni. Ilyenkor nagyot kiabált – erre már emlékszem –: Az Isten áldjon meg, hát miért nem olvasod el, ami a kép alá van írva?! Az a magyarázat! Azt azért írják oda!

Sokszor mentem el tőle sértődötten, amiért nem mondta meg, mi van a képen, de legtöbbször nem olvastam el a szöveget. Nem dacból, hanem mert egyszerűen lusta voltam rá... Pedig egy kép alatt ritkán állt egy-két sornál több.

Tíz éves lehettem, amikor végre elkezdtem olvasni. Előtte sokat piszkáltak azzal, hogy bezzeg ez, vagy az, már nyolc éves kora óta falja a könyveket. Megjegyzem, a mai gyerekeknek nem kis hányada egyáltalán nem „kezd el olvasni", a könyvek falásáról pedig, az ő esetükben ne is beszéljünk. Az első könyv amit nem csak a kezembe vettem, hanem tényleg el is olvastam *Tarzan a majomember* volt. Azután már valóban falni kezdtem a könyveket. Ne felejtsük el, hogy akkor nem volt még TV, gyerekeknek szóló rádiójátékokra sem emlékszem, és mozi se volt a falunkban. És a faluban, a negyedik elemi után a tanulási lehetőség is megszűnt.

1946 őszén – tíz évesen – fölkerültem Budapestre a nagybácsimékhoz, akik akkor nagyszüleim egykori lakásában laktak a Bartók Béla úton. Budapest szomorú látvány volt. A két partot egyetlen szilárd híd kötötte össze: a Szabadsághíd. És volt még egy pontonhíd, úszó tagokból összetákolva, de ha jól emlékszem, azon csak gyalog lehetett átmenni. Mindenütt romok és a Dunában heverő híd- és hajóroncsok. Az iskolában gyakrabban bontottunk romokat, és álltunk láncban, téglákat adogatva kézről kézre, mint tanultunk. De a mozik egy része már működött. A Körúton az egyik moziban (talán az *Elit* volt) már jóelőre beharangoztak egy Tarzán-filmet: *Tarzan titkos kincse* címmel, és Johnny Weissmüllerrel a címszerepben. Óriási várakozási lázban égtem. Aztán jött a film, amit unokabátyámmal és néhány barátjával együtt néztem meg. És jött a hatalmas csalódás! Johnny Weissmüller egyáltalán nem olyan volt, mint ahogy Tarzánt, a könyv olvasása után elképzeltem. És micsoda marhaság volt Csita majom? A könyvben szó sem volt róla. Forróvizű forrásban strucctojásokat főzött és vitte Tarzánéknak reggelire! Honnan szedtek strucctojást az őserdőben ? Hogy került oda strucc?! Ezeket a részleteket tízéves fejjel is annyira gyerekesnek találtam, hogy meg voltam botránkozva. Ott szaladgált egy hímoroszlán a dzsungelban, egymást üldözték Tarzánnal! Persze az oroszlán, a szavannák büszke ragadozója, a könyvben sem kerülhette el a dzsungelban való szaladgálást, de a könyv az más volt! Az mese volt és annak is fogtam föl. A könyvben előforduló további lehetetlenségek egyáltalán nem zavartak (Tarzán, Jane-t a karjában tartva fakoronáról fakoronára ugrál és ott fönt „rohan", hogy a lányt megmentse az erdőtűz elől!!).

Mint ahogy talán még egyetlen gyereket sem zavart, hogy Hamupipőke mostoha nővérei kicsit levagdostak a lábfejükből, hogy rájuk férjen az „etalon-cipő”.

Ám a film valóságnak tűnt, és a lehetetlenségek nem illettek a valóságba. Nem sok filmet láthattam életemben a Tarzán-film előtt, mégis megdöbbentem a film egyes részleteinek gyerekes kivitelezésétől. Például, egy csorda indiai elefántot zavartak át az őserdőn (már megint ott!), de, hogy afrikai elefántoknak tűnjenek, vászonból óriási füleket szereltek a szerencsétlen állatokra! (Az indiai elefánt, mint erdőben élő állat megengedheti magának a viszonylag apró füleket, de az afrikai elefánt, a hatalmas, napsütötte síkságok lakója, a füleit hűtőfelületnek használja, és ezért az annál jobb hatásfokú, minél nagyobb.) Hogy a sziklák műsziklák voltak, az szinte kiabált!

Amikor kimentünk a moziból, nem csak csalódottak voltunk, hanem éhesek is, és fáztunk. Igaz, nem tudom, hogy a többiek is (húsz év körüli, egyetemista fiúk) csalódottak voltak-e. Erre már nem emlékszem. Talán, ha ők nem olvasták a könyvet, nem érezték azt, amit én.

Alig találtunk nyitott éttermet. Nem, mintha olyan késő lett volna, de hát Budapest még éppen csak lábadozott a háború után. Végül találtunk egyet és bementünk. Sajnálattal közölték, hogy a konyha már becsukott. Hát akkor mit lehetne enni? Gyakorlatilag semmit! De talán van még néhány pár, hideg virsli.

Ide velük!

A virslik nyeszlettek voltak, de mert nagyon éhesek voltunk, nagyon ízlettek. Azóta is imádom a hideg virslit, ha jóféle, és ha azt eszem, gyakran visszaemlékezem Johnny Weissmüller-Tarzánra, amint fától fáig lendül a gondosan odakészített indákon, amint krokodillal birkózik a víz alatt és amint idétlenül üvölt minden ok nélkül... És néha arra is gondolok, hogy amikor először ettem hideg virslit, alig múltam tíz éves.

Ezután elmúlt 38 év. Firenzében voltam, hogy tanuljak egy kicsit olaszul. Minden nap megvettem az újságot, mert azzal is jól lehet tanulni. Ezért tudtam, hogy elkezdték vetíteni a legújabb Tarzán-filmet, amelyben Christopher Lambert játsza a címszerepet. Azt is tudtam, hogy ezt a filmet szőrszálhasogatóan becsvágyó módon, úgy csinálták meg, hogy a könyvnek szinte minden betűjéhez ragaszkodtak. Mégsem érdekelt a film. Nem csak azért, mert Johnny Weissmüller után még jónéhányszor filmre kényszerítették Tarzánt (és minden esetben sikerült még a Weissmüller-féle filmeket is giccsben messze túlszárnyalni), hanem mert bár már gagyogtam egy kicsit olaszul, de messze voltam még attól, hogy egy olaszul beszélő film folyékony szövegének kielégítő százalékát megérthettem volna.

Aztán mászkáltam a városban, és egyszercsak ott álltam egy mozi előtt. A bejáratnál, a falon a filmből kiragadott képek díszelegtek, ahogy illik. Elállt a lélegzetem! A képeken ott volt a gyerekkoromban elképzelt Tarzán kétszáz százalékosan! De az is lehet, hogy háromszáz százalékosan! Honnan tudták a film készítői, hogy milyen képet őrzök a fejemben a gyerekkori olvasmány nyomán?! A dolog hihetetlennek tűnt, sőt nekem még ma is annak tűnik, mert noha Tarzán testalkatát százszor leírta Burroughs – nem csak az első könyvben, hanem az összes azután következőben is –, de egy arcot, ha le is írta volna, nem lehet olyan pontosan leírni, hiszen ha leírom a szemek és a haj színét, az orr és az ajkak formáját, a szemöldök alakját és sűrűségét, akkor már alig marad valami, ami még leírható, és utána ezrekre illik a leírás, akik mindössze csak ezekben a főbb vonásokban hasonlítanak egymásra, de mégis minden egyes arc más és más. Christopher Lambert Tarzánja olyan volt, mintha sikerült volna lefényképezni a képzeletemben tárolt képet!

Ezekután persze megnéztem a filmet.

Nagy gonddal készítették el, de mégsem volt jó a film. Miért? Mert hiányoztak belőle azok a lehetetlenségek, amelyekben a Weissmüller-féle film dúskált, és ami a könyvet azzá tette, ami. Giccses nem volt, de ez volt, bizonyos mértékig a ló másik oldala: száraz volt, mint az aszalt taplósapka. A ló innenső oldala viszont nevetséges volt. Itt felmerül a kérdés, hogy meg lehet-e

filmesíteni *ezt* a könyvet úgy, hogy az a ló egyik oldaláról se csússzon le? Szerintem nem. Pedig sokan megpróbálták.

Zollikerberg, 2011. VII. 15.

MAGYAR HÍREK

Záhonyi András (Budapest):

Magyar tudományos események

1. A Körösi Csoma Sándor Egyesület (Kovászna) hírei

A KCsSE honlapján: https://csomaegyesulet.hu/kcss-aloldal/

2024-ben is a ***Körösi Csoma Sándor Napok*** keretében rendezték meg a tudományos ülésszakot (történelmi tanácskozást), melynek időpontja 2024. április 11–13. volt.

A *Csoma Emlékközpont* ünnepélyes épületavatóját 2024. április 8-án, *az alapító Gazda József* születésnapján tartották meg.

A tanácskozás előadói:

Csoma-kutatás – Flórián Csaba, Török Zsolt Győző, Oláh-Gál Róbert

Magyarságkutatás – Bakk István, Deme Tamás, Csisztay Gizella, Mandics György (MMA), Tisza András, Sudár Balázs (MTA), Sántha Attila, Csáji László Koppány (MMA)

Néprajz – Ambrus Tünde, Pozsony Ferenc (Babes-Bolyai TE), Bernád Ilona, Gucsik Arnold (ELTE TTK)

Nyelvészet – Bérczi Szaniszló (ELTE TTK), Kalmár István (Debreceni Egyetem), Záhonyi András.

Előadásanyagát írásban beküldte Bárdi László, Friedrich Klára, Czeglédi Katalin és Z. G. Aminyev. (Lezsák Gabriella és Orisek Mária előadása elmaradt.)

Két új felismerés is elhangzott Csomakőrösön:

1. Mandics az *'álló hal'* és a *'fekvő hal'* ábrázolása kapcsán megállapította, hogy az előbbi a *'halál'*, az utóbbi az *'élet'* jelképe. Az akrofóniát is figyelembe véve a *'hal'* azért lett a magyar rovás ***H*** jele, mert ez a *'hal'* szavunk kezdőhangja. A türköknél pedig azért lett ***B***, mert a hal türkül '*balyk/balik*'.

2. Záhonyi kimutatta egy eddig akkádnak vélt mezopotámiai feliratról, hogy az sumer nyelvű. Anton Deimel páter ugyanis nem a jelek pontos olvasatát adta meg *'Sumer nyelvtan'* c. könyvében (PBI, 1939, 2. gyakorlat – b, rész), hanem annak akkád fordítását. *Ezt az akkádosítási kísérletet sikerült most leleplezni.*

[Indoklás:

1) Az *ana* és az *in* a sumer nyelvben is előfordul, tehát felbukkanásuk nem indokolja, hogy a szöveget akkádnak tekintsük.

2) Nem Sar-ga-ni sar-ri, hanem SAR.GA.NI LUGAL URU,
nem ^{il}*Samas*, hanem ^{d}*UTU*,
nem *Sip-par-im*^{ki}, hanem *UD.KIB.NUN*^{ki},
nem *is-ruk*, hanem *A.MU.RU*
olvasható ki a jelekből.

A szöveg jelentését tehát helyesen adta vissza Deimel: „Szargon akkád király a napistennek (UTU) szentelte fel (ezt) Szipparban (sumer nevén UD.KIB.NUN^{ki}-ban)”, azonban az akkád fordítás megadásával (tévesen) a sémi nyelvű szövegek számát növelte meg eggyel, ugyanakkor a sumer nyelvűekét eggyel csökkentette.

(Az akkádosítási szándékra számos más példát is találtunk már.)]

Az idei ülésszakon vehettük kézbe először *Flórián Csaba:* ***Csoma-repertórium*** című összeállítását. A könyv a *Csoma-konferenciák* eddig megjelent köteteit tekinti át (1992–2024).

A ZMTE tagjai közül eddig Bérczi Szaniszló, Czeglédi Katalin és Záhonyi András 11, Mandics György 8, Balázs Lajos 6, Erdélyi István 4, Bakay Kornél 3, Szádeczky-Kardoss Irma, Timaru-Kast Sándor és Költő László 1 konferencián adott elő.

Az előadások videófelvételei nemsokára megtekinthetők lesznek az Egyesület honlapján: https://csomaegyesulet.hu/csoma-napok-uj/.

Technikai okok miatt a ZOOM-közvetítés idén elmaradt.

A tanácskozás idején megvásárolható volt *Sántha Attila:* ***Bühnagy Székely Szótár***a (Kárpát-medencei Tehetséggondozó Nonprofit Kft., Budapest, 2018.) is.

Ebben feltárja a magyar nyelv születésének csodáját, a 472 oldalas könyv Tündérországba röpít bennünket. A tájszótár-jellegű gyűjtés bevezetője azt is bemutatja, hogy hol laknak a székelyek. Pl. a moldvai székelyek és a moldvai magyarok területi határát kijelöli a *'csinál'* és a *'csán'* igék használata. A településnevek változására és visszaalakulására is találunk benne táblázatot.[240]

Érdekes példák:

Az *arr* az *orr* szavunk változata. Lásd orr+száj=arc.(vagyis arr+száj=arsz=arc, orr+száj=orca).

Néhány székely szóváltozat:

belengyesz (torkos)
megmásodegyesedik (másodegyes szövési mód)
bacsók (farangi álarcos, madárijesztő)
bece (kényeztetett).

Székely családnév pl. a Püsök, a Boda, a Dózsa és a László.

A nyelvjárások hasonlósága:

marosszéki ~ Őrség, Pozsony
udvarhelyszéki ~ Baranya megye
legkeletibb székelyek ~ Őrség, Őrvidék.

(Benkő Lóránd szerint a székelyek nyugatról teleped(het)tek mai lakóhelyükre. Bakos Ferenc viszont ezt tagadja.)

Zoboralja eredethagyománya székely.

Aranka György szerint a székelyhídiak eredethagyománya is székely.

A Kolozs vármegyei Székely (Székelyjó) patak neve a bihari székelyekkel hozható kapcsolatba.

2. Konferencia a szabírokról

Attila Hotel, 2024. április 6.
Budapest III. ker. (Csillaghegy), Attila u. 20.

[240] Közben megjelent egy új elmélet a székelyek eredetéről: Demokrata, 2024. április 17. https://demokrata.hu/magyarorszag/torok-tudos-fejtette-meg-a-szekelyek-eredetet-809889/?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAR0FZa4e80JibMFOwXcQJq06NrGX1udgO_wK39UonAmrOKVZ8Xbhnuf1Ajw_aem_ASmJOrnFbhvQUJDL5TehS0wrHa1YVN3tZsWHNf0ysNelCE8sDdyMJJmzWPo3x1rmJoFLkrOF4oY2SK-GKRbGY9AJ

A részletes műsor:

3. A Herman Ottó Társaság programja

2024. április-május
MVSZ, Budapest, Semmelweis u. 1-3.
A rendezvénysorozat rendszeresen hívja meg a ZMTE kutatóit is (Bérczi, Mandics, Záhonyi).
A korábbi előadások a MVSZ YouTube csatornáján tekinthetők meg:
https://www.youtube.com/results?search_query=magyarok+vil%C3%A1gsz%C3%B6vets%C3%A9ge+z%C3%A1honyi
Április 8.
Bognár Ferenc: A szkíták korai ősvallása
Április 15.
Ludvig Rezső: A Magyar Szent Korona a Faras-i Katedrális tükrében
Április 22.
Mandics György: Erdélyiek -- még a Kárpátokon kívül
Április 29.
Záhonyi András: Indus-völgye kultúrája és írásemlékei
Május 6.
Mandics György: Emberek és madarak (Peter Gehrisch egykori NDK-s író világlátása)
Május 13.
Bognár Ferenc: A szkíta szakralitásból kinövő kereszténység
Május 27.
Záhonyi András: Ősműveltség – Magyar Adorján és Tomory Zsuzsa (1930-2016) kutatásai alapján

https://docplayer.hu/3205039-Kezdeteink-tomory-zsuzsa.html
https://ipon.hu/shop/termek/tomory-zsuzsanna-kisenciklopedia-13-a-karpat-medence-mint-a-magyarsag-bolcsoje/902966
https://www.rovasirasforrai.hu/Kitekinto/Bucsu-Tomory-Zsuzsa-magyarsagkutatotol.htm

KEZDETEINK

TOMORY ZSUZSA

4. Hírverés

Molnár Pál írása a ZMTE-ről:
https://nemzeti.net/zurichben-a-hun-avar-magyar-kontinuitasrol-20591651.html

Kattintható kapcsolatok videó-előadásokra:

A magyar nyelv különlegessége
https://www.youtube.com/watch?v=O-zOV089QlA&t=1955s
Csillagászat és Biblia
https://www.youtube.com/watch?v=9dtOBv6epfY&t=3406s
Őfelsége, a magyar Szent Korona[241]
https://www.youtube.com/watch?v=ORELeJqsgqg&t=2259s
Beszélgetés Mandics György irodalomtörténésszel (az MMA-n)
https://www.youtube.com/watch?v=i32XG3fO05Q&t=18s
Beszélgetés a Könyvhéten (Csűrös Csilla, Mandics György, Záhonyi András)
https://www.youtube.com/watch?v=jDJzmIbzXbM&t=700s
Tatárlaka és Tordos üzenete
https://www.youtube.com/watch?v=XB2mcUIWjL0&t=1621s
A gyökrendszer működése
https://www.youtube.com/watch?v=MrrlW-2jceQ&t=1039s

[241] A Szent helyett a Megszentelt vagy Szakrális megnevezés pontosabb, lásd ZMTE-tagtársunk, Bölöni József tanulmányát: https://mek.oszk.hu/05900/05930/05930.pdf 42-43. oldal.

FÜGGELÉK

E számunk szerzői

Borsos Szabolcs PhD kutató-filozófus, mentálhigiénés szakember.

Csámpai Ottó PhD etnoszociológus, ny. hab. egyetemi docens, Nyitracsehi.

Cser Ferenc MTA-doktor, vegyész, ny. anyagkutató, Queanbeyan, Ausztrália.

Darai Lajos a filozófia kandidátusa, prof. emeritus, Kodolányi János Egyetem, Kápolnásnyék.

Fabó László villamosmérnök, nyelv- és íráskutató, Budapest.

Gyimóthy Gábor költő, magánkutató, Zollikerberg, Svájc.

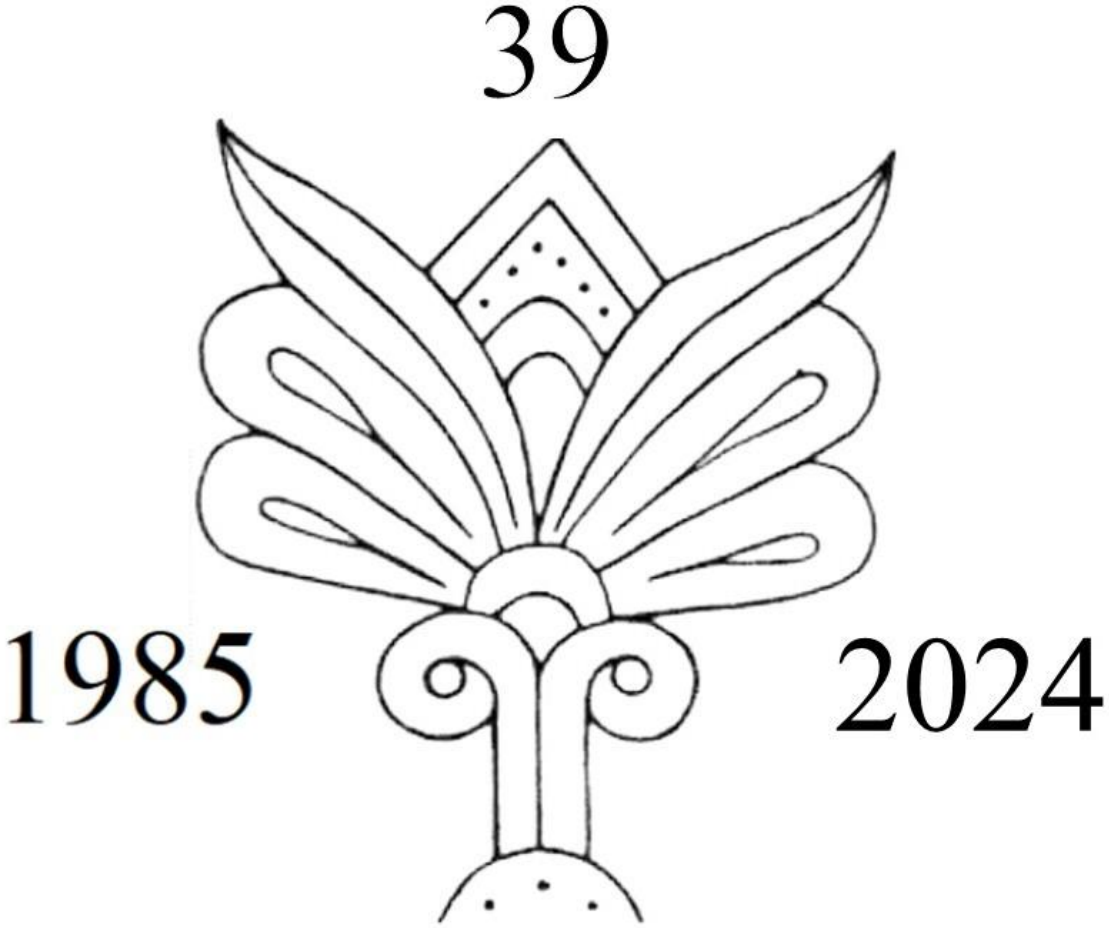
Harsay Mária Magdolna ny. gazdasági matematikus, rendszerszervező, művelődéstörténész, Budapest.

Rihmer Aurél történész, iskolaigazgató, Budapest.

Z. Tóth Csaba őstörténész, művelődéstörténész, Pécs.

Záhonyi András mérnök, régi írások kutatója, Budapest.

2024-es ZMTE-előadások Budapesten

2024

Zürichi Magyar Történelmi Egyesület
UNGARISCH HISTORISCHER VEREIN ZÜRICH

Magyar Őstörténeti Találkozók Titkársága

Sekretariat der „Treffen zur Frühgeschichte der Ungarn"

Háromszor jelölve az Európa Tanács „René Descartes" tudományos díjra
Dreimal nominiert für den „René Descartes Prize" der Europäischen Union

Árpád fejedelem díj 2012
Encyclopaedia Hungarica tulajdonosa

Közérdekű Egyesület
Gemeinnütziger Verein

Hungarian Historical Society of Zurich
Association Historique Hongroise de Zurich
Società Storica Ungherese di Zurigo
Asociación Histórica Húngara de Zúrich

CH-8004 ZÜRICH, Birmensdorferstrasse 51
zmte@freemail.hu www.zmte.org
Postkontonummer: Zürich 80 36214-1
IBAN elektronisch: CH1309000000800362141
IBAN Papierform: IBAN CH 13 0900 0000 8003 6214 1
SWIFT Code/BIC: POFICHBEXXX
Empfängerbank: Swiss Post, PostFinance, Nordring 8,
CH-3030 Bern Clearing Number: 09000
Kapcsolati cím: Magyarországon: Haraszti Zsuzsanna
Telefon: +36/1/389 4087
e-mail: haraszti.zs.karolina@gmail.com

39
1985 2024

Budapest

Meghívó

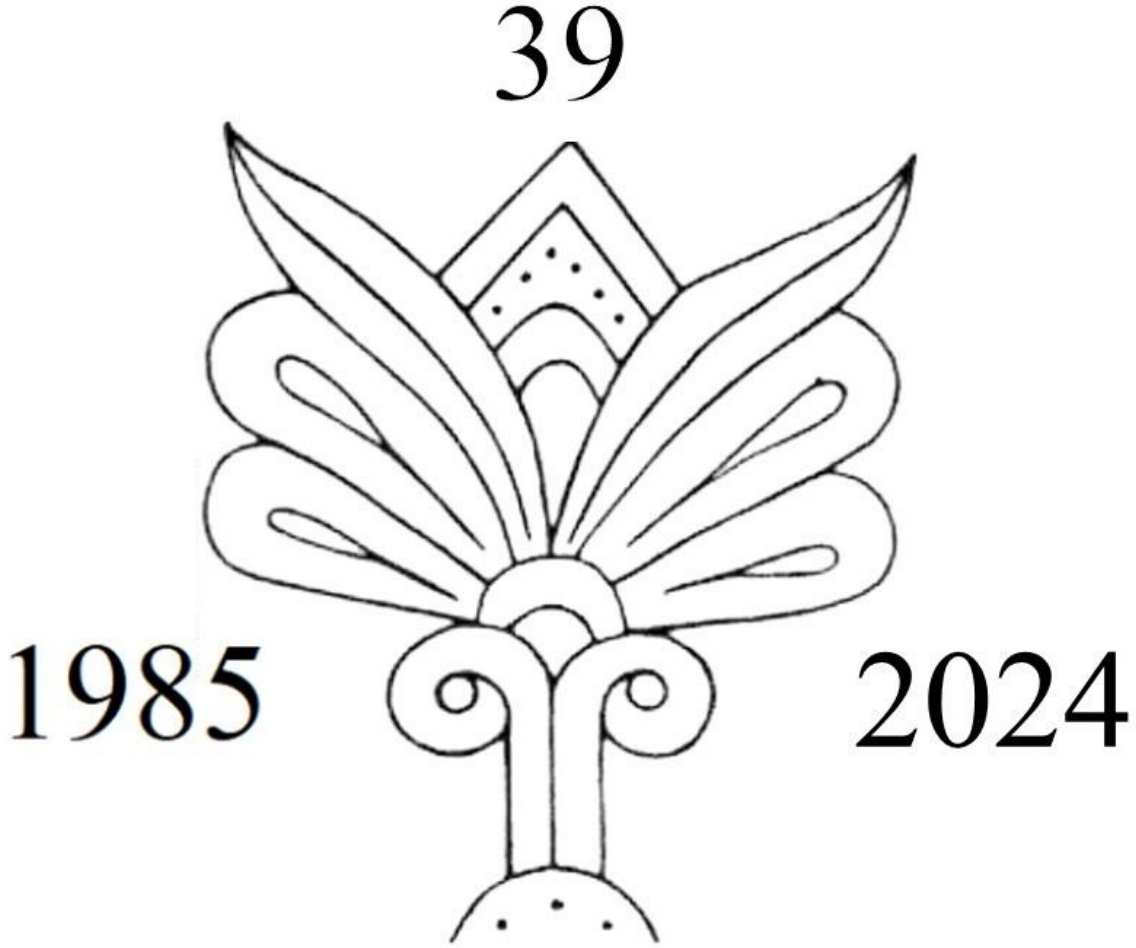
Nyilvános előadás
általában minden hónap utolsó előtti csütörtökjén.
Kezdete: pontosan 17 óra.
Belépés díjtalan.
Az előadást vita követi.
Helye: H-1051 Budapest V., Arany János utca 10.
Telefon: 0036/1/354-3400. Fax: 0036/1/354-3404
Aranytíz Kultúrház www.aranytiz.hu

	Előadás	Elnök
Január 18.	**Záhonyi András** régi írások kutatója, Budapest, ZMTE: *Egy igazabb történelem nyomai a csillagos égen*	**dr. Farkas László** okleveles írásanalitikus, az MTA (hadtudomány) doktora, Budapest, ZMTE
Február 22.	**Raig Mária Magdolna** ny. gazdasági matematikus, rendszerszervező, művelődéstörténész, Budapest: *Az ősi jelképek értelmezése a magyar nyelv segítségével*	**dr. Mandics György** írás- és művelődéstörténész, a Magyar Művészeti Akadémia tagja, Budapest, ZMTE
Március 21.	**dr. Csámpai Ottó PhD** etnoszociológus, habil. egyetemi docens, Nagyszombati Egyetem, ZMTE: *Újabb fejlemények Vazul (Vászoly) nyitrai herceg tragédiájával kapcsolatban*	**Rihmer Aurél** történész, Budapest, ZMTE
Április 18.	**Prokopp Mária** prof. emeritus, Budapest, ZMTE: *Esztergom klasszicista székesegyháza, a Magyar Sion 200 évvel ezelőtt, a Reformkor kezdetén kezdett épülni*	**dr. J. Újváry Zsuzsanna** történész, kandidátus, egyetemi docens, PPKE, BTK, Budapest, ZMTE
Május 23.	**dr. Csámpai Ottó PhD** etnoszociológus, habil. egyetemi docens, Nagyszombati Egyetem, ZMTE: *A „labanc" Esterházy família nemzeti küldetéstudata*	**dr. Czoma László** ny. múzeumigazgató, ZMTE, Budapest
Június 20.	**dr. Tímár Sándor** történész, Ingelheim, ZMTE: *A székelyek rejtélyes eredete*	**Mesterházy Zsolt** magyar ókor kutató, Budapest, ZMTE
Szeptember 19.	**Sancz Klára Lujza** ny. muzeológus, Budapest, ZMTE: *Gróf Széchenyi István 200 évvel ezelőtt, családi gyásszal és személyes problémákkal megküzdve, rendületlenül folytatta hazája megmentésére megkezdett tevékenységét*	**dr. Czoma László**, ny. múzeumigazgató, Budapest, ZMTE
Október 24.	**dr. Bérczi Szaniszló** kandidátus, ELTE Fizikai Intézet, Budapest, ZMTE: *A beszéd tagolhatósága, és a tagolás szerkezeti mélysége a magyar nyelvben: visszabonthatóvá teszi a gondolkodást múltbéli állapotok felé*	**Záhonyi András** régi írások kutatója, Budapest, ZMTE
November 21.	**Raig Mária Magdolna** ny. gazdasági matematikus, rendszerszervező, művelődéstörténész, Budapest: *Az egyetemes értékek, örök igazságok terjesztőinek küzdelme a hatalom képviselőivel*	**Haraszti Zsuzsanna**, magánkutató, Budapest, ZMTE

Megjegyzés. Rövidítés: Molnár Zsuzsanna ZMTE, ZMTE = a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület tagja; PPKE=Pázmány Péter Katolikus Egyetem; BTK=Bölcsészettudományi Kar

Secretariat for the conferences on the Early and Medieval History of the Hungarians
Secrétariat pour les réunions traitant l'histoire ancienne et médiévale hongroise
de los Húngaros
01_023_A_W-2024
Segreteria delle riunioni per la storia antica ed alto-medievale degli
Segretaria para reuniones de historia antigua y medieval

2024-es ZMTE-előadások Budakalászon

2024

Zürichi Magyar Történelmi Egyesület

UNGARISCH HISTORISCHER VEREIN ZÜRICH

Magyar Őstörténeti Találkozók Titkársága

Sekretariat der „Treffen zur Frühgeschichte der Ungarn"

Háromszor jelölve az Európa Tanács „René Descartes" tudományos díjra
Dreimal nominiert für den „René Descartes Prize" der Europäischen Union

Árpád fejedelem díj 2012
Encyclopaedia Hungarica

Közérdekű Egyesület
Gemeinnütziger Verein

Hungarian Historical Society of Zurich
Association Historique Hongroise de Zurich
Società Storica Ungherese di Zurigo
Asociación Histórica Húngara de Zürich

CH-8047 ZÜRICH
Postfach 502 zmte@freemail.hu www.zmte.org
Postkontonummer: Zürich 80 36214-1
IBAN elektronisch: CH1309000000800362141
IBAN Papierform: IBAN CH 13 0900 0000 8003 6214 1
SWIFT Code/BIC: POFICHBEXXX
Empfängerbank: Swiss Post, PostFinance, Nordring 8,
CH-3030 Bern Clearing Number: 09000
Kapcsolati cím Magyarországon: Haraszti Zsuzsanna
Tel: +36/1/389 4087 haraszti.zsuzsanna1@chello.hu

30
1985 2014

Budakalász

Meghívó

Nyilvános előadás
általában minden hónap utolsó pénteki napján.
Kezdete: pontosan 17 óra.
Belépés díjtalan. Az előadást vita követi.
Helye: H-2011 Budakalász, Szentendrei út 9.
Telefon: +36/26-340-468 Fax: +36/26-540-422
Kós Károly Általános Művelődési Központ
e-mail: imfo@koskarolymh.hu
web: www.koskarolymh.hu

A ZMTE „Régi magyar nyelvű rovásírások munkacsoport" nyilvános ülései

Előadás		Elnök
Január 26.	**Barabássy Miklós: A Szent Korona és feliratai.**	**Záhonyi András**, a régi írások kutatója, Budapest, ZMTE.
Február 23.	**Szekeres István: Egyetemes írástörténeti áttekintés.**	**Sancz Klára Lujza**, ny. muzeológus, Budapest, ZMTE
Március29.	**Írástörténeti kerekasztal.**	
Április 26.	**Záhonyi András: Csillagképek és írásrendszerek.**	**Bérczi Szaniszló**, fizikus, Budapest, ZMTE.
Május 31.	**Mandics György: Bolyai János – és az írásrendszerek, a matematika alapjai.**	**Szekeres István**, írástörténet kutató. Budakalász, ZMTE.
Június 28.	**Bérczi Szaniszló: A beszéd kialakulása.**	**Mandics György**, matematikus, íráskutató, író, Temesvár=Budapest, ZMTE.
Szeptember 27.	**Rumi Tamás és Sípos László (Rovás Alapítvány): A székely–magyar rovásírás korszakai, a rovás szabványosítása.**	**Záhonyi András**, a régi írások kutatója, Budapest, ZMTE.
Október 25.	**Bérczi Szaniszló: Czuczor–Fogarasi magyar nyelvi szótára**	**Haraszti Zsuzsanna**, magánkutató, Budapest, ZMTE.
November 29.	**Évzáró szakmai megbeszélés. Vendég: Szekeres Sándor**	**Záhonyi András**, a régi írások kutatója, Budapest, ZMTE.
Tarlék:	**Fehér Bence: Legújabb eredmények a rovásírás kutatásában.**	

Kiadványjegyzék

Jahrgang Évfo- lyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
I.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia I. évfolyam 1. szám. Első (Benidorm 1986) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai**. Zürich, 1991. ISBN 963 02 8926 1 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06366/06366.pdf	1
II.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia II. évfolyam 1. szám. A Második (Zürich 1987) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai.** Zürich, 1993. ISBN 963 02 8926 2 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06400/06487/06487.pdf	2
III.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia III. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Harmadik (London 1988) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai s Iratai**. Budapest-Zürich, 1999 ISBN 963 85684 5 3 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05930/05930.pdf	25
IV.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IV. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Negyedik Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai. (Felsőőr/ Oberwart 1989)** Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9349 10 0 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05927/05927.pdf	46
V.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia V. évfolyam 1. szám. Csihák György: A magyar parlamentarizmus ezer éve**. Budapest, 1990. ISBN 963 02 8925 3 és ISSN 2297-7511	6
V.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia V. évfolyam 2. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Ötödik Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai. (Altenberg 1990)** Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9349 09 7 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06833/06833.pdf	49
VI.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia VI. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Hatodik Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai.) (Szent Gallen 1991**) Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9349 08 9 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05946/05946.pdf	47
VII.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia VII. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Hetedik Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai. (Szentendre 1992)** Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9204 48 X és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06844/06844.pdf	51
VII.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia VII. évfolyam 2. szám. Magyarok Őstörténete.** Zürich-Budapest, 1992. ISBN 963 02 8925 3; második kiadás 1996. ISBN 963 85274 6 3; **harmadik bővített kiadás** 2007. ISBN 963 9204 37 4 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06375/06375.pdf	3
VII.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia VII. évfolyam 3. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Első (Szeged 1992) Magyar Történelmi Iskolájának Előadásai és Iratai**. Zürich, 1993. ISBN 963 8465 00 X és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06400/06488/06488.pdf	4
VIII.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia VIII. évfolyam 1. szám. Magyar Történelmi Tanulmányok 1**. Zürich, 1993. ISSN 1217 4629 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06400/06486/06486.pdf	5
VIII.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia VIII. évfolyam 2. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Második (Tab 1993) Magyar Történelmi Iskola Előadásai és Iratai**. Budapest-Zürich, 1994. ISBN 963 04 4413 5 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06381/06381.pdf	9
VIII.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia VIII. évfolyam 3. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Nyolcadik (Kaposvár 1993) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai.** Budapest-Zürich, 1999. ISBN 963 85684 2 9 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06500/06527/06527.pdf	23
IX.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Kilencedik (Tapolca 1994) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai**. Budapest-Zürich, 1995. ISBN 963 85274 1 2 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06700/06769/06769.pdf	15
IX.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 2. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Harmadik (Tapolca 1994) Magyar Történelmi Iskolája Előadásai és Iratai**. Budapest-Zürich, 1994. ISBN 963 85274 12 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06365/06365.pdf	11
IX.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 3. szám. Die Frühgeschichte der Ungarn.** Zürich-Budapest, 1994. ISBN 963 85 274 4 7. **Zweite erweiterte Ausgabe** 2007. ISBN 963 9204 30 7 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06362/06362.pdf	10
IX.	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 4. szám. Nagy Gyula: Az ellopott magyar őstörténet**. I. Budapest-Zürich, 1994. ISBN 963 04 4112 8 és ISSN 2297-7511	7
IX.	5	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 5. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Első (Székelyudvarhely 1994) Övezeti Történésztalálkozó Előadásai és Iratai**. Budapest-Zürich, 1994. ISBN 963 85274 2 0 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06364/06364.pdf	12
IX.	6	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 6. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Második (Komárom 1994) Övezeti Történésztalálkozó Előadásai és Iratai.** Komárom-Komárno-Zürich, 1995. ISBN 963 85274 3 9 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06370/06370.pdf	14
IX.	7	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 7. szám. Képeslapok magyar történelmi motívumokkal**. 8 különféle, szimpla és dupla, színes ISSN 2297-7511	8
X.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia X. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Tizedik (Tapolca 1995) Magyar Őstörténeti Találkozó és Negyedik Magyar Történelmi Iskola**	17

Jahrgang Évfo- lyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
		Előadásai és Iratai. Budapest-Zürich, 1996. ISBN 963 85274 8 X és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06500/06505/06505.pdf	
X.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia X. évfolyam 2. szám. Csihák György: Beszélgetés népemmel a hazánkról**. Budapest-Zürich, 1995 ISBN 963 85274 5 5 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/11200/11213/11213.pdf	13
X.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia X. évfolyam 3. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Erdélyi Övezeti Történésztalálkozói (1995-1999) Előadásai és Iratai**. Csikszereda-Budapest-Zürich, 2000. ISBN 963 85684 9 6 http://mek.oszk.hu/06300/06372/06372.pdf	30
XI.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XI. évfolyam 1. szám. Honfoglalásunk és előzményei. Keresztény egyházak és történelmi szerepük a Kárpát-medencében. (Tapolca 1996)** Budapest-Zürich, 1997. ISBN 963 85684 1 0 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06500/06503/06503.pdf	20
XI.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XI. évfolyam 2. szám. Csámpai Ottó: Nemzet és társadalom.** Bevezetés az etnoszociológiába. Budapest-Zürich, 1996. ISBN 963 85684 02 és ISSN 2297-7511	19
XI.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XI. évfolyam 3. szám. Germann Georg: Ungarisches im Bernischen Historischen Museum. A Berni Történelmi Múzeum magyar emlékei.** Bern-Budapest, 1996. ISBN 963 85274 9 8 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05935/05935.pdf	18
XI.	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XI. évfolyam 4. szám. Csihák György: Ex Oriente Lux**. Budapest-Zürich, 1996. ISBN 963 85274 7 1 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06363/06363.pdf	16
XII.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XII. évfolyam 1. szám. Magyar út és nehézségei a nemzetállamtól az övezetek Európájába a huszadik század fordulóján. Avarok – onogurok – magyarok. (Tapolca 1997).** Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9349 11 9 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06837/06837.pdf	50
XIII.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIII. évfolyam 1. szám. Nagy Kálmán: A honfoglalás hadtörténete**. (A Szabadtér Kiadóval együtt.) Budapest, 1998. ISBN 963 7810 97 8	21
XIII.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIII. évfolyam 2. szám. A honfoglalás és az 1848-1849-es magyarországi polgári forradalom és szabadságharc évfordulójára. (Tapolca 1998).** (324 oldal) Budapest-Zürich, 2001. ISBN 963 86100 5 0 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06500/06536/06536.pdf	31
XIV.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 1. szám. Az első világháború és magyar történelmi következményei (1914-1921). Szent István és a magyar államalapítás. (Tapolca 1999)** Budapest-Zürich, 2004. ISBN 963 9349 02 X és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06802/06802.pdf	42
XIV.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 2. szám. Csihák György: Válasz népem kérdéseire a hazánkról**. Budapest-Zürich, 1999 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05921/05921.pdf	22
XIV.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 3. szám. Die Ungarn und die Abtei Sankt Gallen. Magyarok és a Szent Galleni Apátság.** ISBN 963 85684 3 7 (Közösen St. Gallen Kanton levéltárával) – Második kiadás: Szent Gallen-Budapest, 1999. ISBN 96386100 8 5 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06100/06107/06107.pdf	24
XIV.	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 4. szám. Csihák György: A magyar nemzet múltja - Szent István király életműve és a magyar államalapítás - A bambergi lovas - Sacra Regni Hungarici Corona és a magyar közjogi rendezés kérdései ma - Magyar - nép - kisebbség**. Budapest-Zürich, 1999. ISBN 963 85684 6 1 és ISSN 2297-7511 http://mek.oszk.hu/06300/06373/06373.pdf	26
XIV.	5	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 5. szám. Fünfzehn Jahre UHVZ - A ZMTE tizenötéves 1985 - 1999**. Zürich-Budapest, 1999. ISBN 963 85684 7 X és ISSN 2297-7511	27
XIV.	6	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 6. szám. Nagy Gyula: Az ellopott magyar őstörténet II**. Budapest-Zürich, 1999. ISBN 963 85684 4 5 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06700/06783/06783.pdf	28
XV.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XV. évfolyam 1. szám. A magyar műveltség gyökerei. Az 1930-as évek magyar műveltsége. (Felsőőr/Oberwart 2000)** Budapest-Zürich, 2004. ISBN 963 86100 3 4 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06700/06799/06799.pdf	41
XV.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XV. évfolyam 2. szám. Délközép Kárpát-medence műveltsége, különös tekintettel a sárközi települések és népi műveltségük fejlődésére. (Sárköz-Decs 2000)** Decs-Zürich, 2004. ISBN 963 9349 03 8 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05926/05926.pdf	39
XV.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XV. évfolyam 3. szám. Közös jelen, múlt és jövő Észak Kárpát-medencében, különös tekintettel a gömöri tájegységre. (Rozsnyó 2000)** Rozsnyó-Budapest-Zürich, 2002. ISBN 9638610026 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06700/06792/06792.pdf	38
XV.	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XV. évfolyam 4. szám. Csihák György: Dunhuang barlangképei és a Sánszi agyagkatonák néma üzenete a magyar műveltség gyökereiről**. Budapest-Zürich, 2000. ISBN 9638568488 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06368/06368.pdf	29
XVI.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XVI. évfolyam 1. szám. Magyar haditechnika és magyar hadjáratok a kora középkorban. A második világháború és történelmi következményei Magyarország szempontjából (1939-1949). (Szentendre 2001)** Budapest-Zürich, 2002. ISBN 963 86100 6 9 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06700/06790/06790.pdf	35
XVI.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XVI. évfolyam 2. szám. Barabási László: Nemes Székely Nemzet – Csillagösvényen**. Csiksomlyó-Budapest, 2001. ISBN 963 86100 4 2	32

Jahrgang Évfo- lyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
XVII.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XVII. évfolyam 1. szám. Csihák György: Magyar nempolitikai írások**. Budapest-Zürich, 2002. ISBN 963 86 100 0 X és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05917/05917.pdf	33
XVII.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XVII. évfolyam 2. szám. Kiadványaink tartalomjegyzéke – Vereinspublikationen mit Inhaltsübersicht**. Zürich-Budapest, 2002. ISBN 9638610077	34
XVII.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XVII. évfolyam 3. szám. Achtzehn Jahre UHVZ – A ZMTE tizennyolc éve 1985-2002**. Zürich-Budapest, 2002. ISBN 9638610093	36
XVIII.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XVIII. évfolyam 1. szám. Magyar Történelem. Tízezer év – ezer oldalról**. Oktatási segédkönyv a magyar történelem tanításához. (636 oldal) Budapest-Zürich, 2003. ISBN 963 86100 1 8 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05939/05939.pdf	37
XVIII.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XVIII. évfolyam 2. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Tizenhetedik Magyar Őstörténeti Találkozó és Tizenegyedik Magyar Történelmi Iskola Előadásai és Iratai. (Budapest 2003)** Budapest-Zürich, 2004. ISBN 963 9349 06 2 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05943/05943.pdf	43
XIX.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIX. évfolyam 1. szám. A magyar huszárság története. A lovasműveltség sajátosságai. Az első magyar huszártörténeti konferencia keretében. (Nyíregyháza, 2004)** Budapest-Zürich, 2004. ISBN 963 9349 07 0 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06824/06824.pdf	45
XIX.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIX. évfolyam 2. szám. Zwanzig Jahre UHVZ – A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület 20 éve 1985-2004.** Zürich-Budapest, 2004. ISBN 963 9349 05 http://mek.oszk.hu/06000/06008/06008.pdf	44
XIX.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIX. évfolyam 3. szám. Csihák György: Forog a történelem kereke...** Budapest-Zürich, 2004. ISBN 963 9349 04 6 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05916/05916.pdf	40
XX.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XX. évfolyam 1. szám. Csámpai Ottó: Nemzet és társadalom.** Bevezetés az etnoszociológiába. Második, bővített kiadás. Közösen a Heraldika Kiadóval. Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9204 38 2	48
XXI.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXI. évfolyam 1. szám. Kiadványaink tartalma**. Budapest – Zürich, 2006. ISBN 9639204 37 4 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06000/06007/06007.pdf	52
XXII	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXII. évfolyam 1. szám. Őstörténetünk és a genetika. 1456 – Nándorfehérvár – 1606 Zsitvatorok – 1956 Budapest.** (Mártély 2006) (372 oldal). Budapest-Zürich 2007. http://mek.oszk.hu/09100/09137/09137.pdf	53
XXIII	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIII. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Huszadik Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai**. (Hódmezővásárhely 2007) (159 oldal). Budapest-Zürich, 2008. ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06849/06849.pdf	54
XXIII	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIII. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2008/A**. (137 oldal) Budapest 2008. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00001/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00001/pdf/00001.pdf	55
XXIII	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIII. évfolyam 3. szám. Árpád-házi Szent Erzsébet tiszteletére. Tudományos emlékülés**. (Esztergom 2007) (67 oldal). Budapest-Zürich, 2008. ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06850/06850.pdf	56
XXIII	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIII. évfolyam 4. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2008/B**. (176 oldal) Budapest 2008. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00010/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00010/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2008_4.pdf	57
XXIV	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIV. évfolyam 1. szám. Hunyadi Mátyás és a magyar újjászületés. Tudományos emlékülés**. (Esztergom 2008) (115 oldal). Budapest-Zürich 2009. ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/09100/09125/09125.pdf	58
XXIV	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIV. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2009/A**. (145 oldal) Budapest 2009. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00002/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00002/pdf/acta_hist_01445_2009_2.pdf	59
XXV	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXV. Évfolyam 1. szám. 25 év, 1985-2009. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Őszinte Története** (239 oldal). Budapest-Zürich 2010. ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/09100/09126/09126.pdf	60
XXV	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXV. évfolyam 2. szám. Csihák György: „Cum Deo pro Patria et Libertate". „Horthy fasizmus" – „Antall demokrácia." Történelmi előzmény és párhuzam.** (142 oldal). Budapest-Zürich 2010. ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/09100/09110/09110.pdf	61
XXV	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXV. évfolyam 3. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2010/A**. (130 oldal). Budapest 2010. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00003/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00003/pdf/EPA01445_2010A.pdf	62
XXVI	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXVI. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2011/A. Az 1920. június 4-től 1944. december 21-ig tartó időszak**	63

Jahrgang Évfo- lyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
		magyarországi eseményeinek elemzése, különös tekintettel az október körüli eseményekre. (231 oldal). Budapest-Zürich 2011. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00006/pdf/ és http://mek.oszk.hu/09400/09484/09484.pdf	
XXVI	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXVI. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2012/A. Zentai KJF–ZMTE Történelemtanár-Továbbképzés Vizsgaelőadásai.** (230 oldal). Budapest-Zürich 2011. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00004/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00004/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2011.pdf	64
XXVII	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXVII. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2012/B**. (229 oldal) Budapest-Zürich 2012. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00005/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00005/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2012.pdf	65
XXVIII	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXVIII. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2013/A. A Zürichi Magyar történelmi Egyesület „Az altöttingi országgyűlés történelmi vizsgálata" című zártkörű tudományos tanácskozásán elhangzott előadások írott változata.** (176 oldal) Budapest-Zürich 2013. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00007/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00007/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2012_2.pdf	66
XXVIII	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXVIII. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2013/B.** Budapest-Zürich 2013. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00008/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00008/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2013_1.pdf	67
XXIX	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIX. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2014/A.** Budapest-Zürich 2014. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00009/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00009/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2014_1.pdf	68
XXIX	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIX. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2014/A. „Tízezer hontalan magyar Szent István-napi zarándoklata 1947. augusztus 20-án" címmel a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület és a Pilisszántáért Egyesület közös rendezésében 2014. augusztus 20-án Pilisszántón a Boldogasszony Sziklakápolnában és a Páduai Szent Antal Templomban tartott ünnepi megemlékezés és tudományos ülésszak beszédei és előadásai.** Budapest-Zürich, 2014. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00011/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00011/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2014_2.pdf	69
XXX	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXX. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2015/A. A Hazáért! A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara, valamint a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület centenáriumi rendezvénye Budapest, 2014. november 28. előadásai.** Budapest-Zürich, 2015. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00012/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00012/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2015_1.pdf	70
XXX	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXX. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2015/B.** Budapest-Zürich 2015. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00013/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00013/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2015_2.pdf	71
XXX	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXX. évfolyam 4. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2015/C. A Hazáért! A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara, valamint a Zürichi Magyar Történelmi egyesület második emlékkonferenciája az első világháborúról. Budapest, 2015. április 24. Ludovica tér 2. NKE Kápolna.** Budapest-Zürich 2015. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00014/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00014/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2015_3.pdf	72
XXX	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXX. évfolyam 4. szám. Géza A. Kósa: Calvinist Hungarians in Australia. The first 60 years of Hungarian speaking congregations 1950-2010.** Academia Press Co. and the Hungarian Historical Society of Zurich. Melbourne, 2015. 214 pages. National Library of Australia Cataloguing-in-Publication ISBN 9780957770744 (paperback)	73
XXXI	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2016/A.** Budapest-Zürich 2016. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00015/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00015/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_1.pdf	74
XXXI	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 2. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület 30 éve. 30 Jahre Ungarisch Historischer Verein Zürich. 1985–2015.** Budapest-Zürich 2016. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00016/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00016/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_2.pdf	75
XXXI	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 3. szám. Z. Tóth Csaba: Magyar őstörténeti tanulmányok 2014- 2016.** Budapest-Zürich 2016. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00017/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00017/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_3.pdf	76

Jahrgang Évfo- lyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
XXXI	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 3. szám. A Kodolányi János Főiskola és a Zürichi Magyar történelmi egyesület „*A magyar történelem tanításának tartalmi és módszertani megújítása*" című 120 órás komáromi történelemtanár tovább és felnőttképzése vizsgaelőadásai.** Budapest-Zürich 2016. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00018/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00018/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_4.pdf	77
XXXI	5	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 5. szám. Alapvetés. Tanulmányok a magyar eredetről és következményeiről. Oktatási segédkönyv II.** Budapest-Zürich 2017. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5.pdf	78
XXXI	6-18	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 6-21. szám. ZMTE Emlékkönyv (UHVZ Erinnerungsbuch) I-XIII. 1985–1998.** Budapest-Zürich 2016. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00020/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_01_1985_1986.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00021/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_02_1986_1987.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00022/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_03_1987_1988.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00023/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_04_1988_1989.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00024/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_05_1989_1990.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00025/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_06_1990_1991.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00026/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_07_1991_1992.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00027/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_08_1992-1993.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00028/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_09_1993_1994.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00029/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_10_1994_1995.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00030/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_11_1995_1996.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00031/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_12_1996_1997.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00032/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_13_1997_1998.pdf	79-91
XXXII	1-10	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXII. évfolyam 1-17. szám. ZMTE Emlékkönyv (UHVZ Erinnerungsbuch) XIV-XXX. 1998–2007.** Budapest-Zürich 2017. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00033/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_14_1998_1999.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00034/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_15_1999_2000.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00035/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_16_2000_2001.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00036/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_17_2001_2002.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00037/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_18_2002_2003.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00038/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_19_2003_2004.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00039/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_20_2004_2005.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00040/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_21_2005_2006.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00041/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_22_2006_2007.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00042/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_23_2007_2008.pdf	92-101
XXXIII	1-8	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIII. évfolyam 1-9. szám. ZMTE Emlékkönyv (UHVZ Erinnerungsbuch) XIV-XXX. 2008–2016.** Budapest-Zürich 2017. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00043/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_24_2008_2009.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00044/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_25_2009_2010.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00045/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_26_2010_2011.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00046/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_27_2011_2012.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00047/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_28_2012_2013.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00048/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_29_2013_2014.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00049/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_30_2014_2015.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00050/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_31_2015_2016.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00051/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_32_2016_2017.pdf	102- 110
XXXIII	10	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIII. évfolyam 10. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2018/A.** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00052/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00052/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_10.pdf	111
XXXIII	11	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIII. évfolyam 11. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2017/B.** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00053/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00053/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_11.pdf	112
XXXIII	12	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIII. évfolyam 12. szám. Hirdető műsorfüzet. Az első világháború befejezéséről szóló, *A Hazáért!* című harmadik emlékkonferencia a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara (NKE), valamint a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület (ZMTE) közös rendezésében. 2018. december 1-2. NKE Kápolna, Budapest, Ludovica tér 2.** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00054/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00054/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_12.pdf	113
XXXIV	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIV. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2019/A.** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00055/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00055/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_01.pdf	114

Jahrgang Évfo- lyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
XXXIV	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIV. évfolyam 2. szám. A Hazáért! A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara, valamint a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület harmadik emlékkonferenciája az első világháborúról. Budapest, NKE Kápolna, 2018. december 1.** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00056/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00056/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_02.pdf	115
XXXIV	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIV. évfolyam 3. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület A korai magyar történelem és a ZMTE barátai című 31. Magyar Őstörténeti Találkozója, Budakalász, 2019. április 27-28,** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00057/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00057/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_03.pdf	116
XXXIV	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIV. évfolyam 4. szám. Emlékkötet. Jóemlékezetű Tibai Takács József (1949-1999) a Zürichi Magyar Történelmi Egyesületben.** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00058/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00058/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_04.pdf	117
XXIV	5	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIV. évfolyam 5. szám. Nagy Kálmán: A honfoglalás hadtörténete.** ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00059/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00059/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_05.pdf	118
XXXV	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXV. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2020/A**. ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00060/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00060/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2020_01.pdf	119
XXXVI	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXV. évfolyam 1. szám. Fábián Sándor: Történelmi "szürrelál". Az Igazság Kálváriája.** ISSN 2297-753 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00061/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00061/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_1.pdf	120
XXXVI	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXVI. évfolyam 2. szám. Timaru-Kast Sándor: A magyar nép és a kelták. Eredetünk és környezetünk** ISSN 2297-753 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00062/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00062/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_2.pdf	121
XXXVI	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXVI. évfolyam 3. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2021/A**. ISSN 2297-7538 Szerkesztés alatt. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00063/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00063/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_3.pdf	122
XXXVI	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXVI. évfolyam 4. szám. Öröklődéstan és történettudomány. Tudományos vita a korai magyar történelem kutatásáról villámpostai úton levelezve – világjárvány alatt.** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00064/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00064/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_4.pdf	123
XXXVII	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXVI. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2020/A**. ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00065/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00065/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2022_1.pdf	124
XXXVIII	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXVIII. évfolyam 1. szám. Zürichi Magyar Történelmi Egyesület 32. Magyar Őstörténeti Találkozó „Magyarságunk forrása régen és ma" címmel 2022. augusztus 13-14. Arany10 Kultúrház Budapest V., Arany János u. 10.** ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00066/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00066/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_1.pdf	125
XXXVIII	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXVIII. évfolyam 2. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület emlékülése „190 éve született Dr. Torma Zsófia, az első magyar régésznő" címmel 2023. január 27. Kós Károly Művelődési Ház, Budakalász, Szentendrei út 9.** ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00067/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00067/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_2.pdf	126
XXXVIII	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXVIII. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2024/A**. ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00068/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00068/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_3.pdf	127
XXXIX	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIX. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2024/A**. ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00069/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00069/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_1.pdf	128
XXXIX	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIX. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2024/B**. ISSN 2297-7538 Jelen kötet.	129

***** Sorszám a megjelenés időpontja szerint/Nummerung nach Erscheinung